

**LØGTINGSS-
TIDINDI**

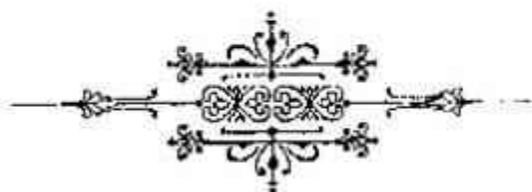
1891

BERETNING

OM

LAGTINGSSAMLINGEN

1891.

THORSHAVN.

TRYKT I FÆRD AMTSTIDENDES BODTRYKKERI

1892.

Føroya Landsbókasavn

Lagtinget aabnedes den 29de Juli.

Medlemmer.

Amtmand Lorentz Høyer Buchwaldt (R.).
Provst Jens Christian Evensen.

* * *

For Norderøernes Præstegjæld: .
Kjøbmand Johan Christian Djurhuus,
Syssemand Clement Olsen.

For Østersø Præstegjæld:
Lærer Oliver Petrus Effersø (R.),
Fæstebestyrer Peter Husgaard,
Skolelærer Joen Poulsen,
Husmand Christian Ludvig Weihe.

For Nordstrømø Præstegjæld:
Kongs- og Odelsbonde Ole Jacobsen,
Exam. jur. Fuldmægtig Søren Emil Müller.

For Sydstrømø Præstegjæld:
Sognepræst Christian Andreas Hansen,
Maler Dione Isaksen,
Syssemand Hans Christoffer Müller (D. M. & R.),
Kjøbmand Andreas William Restorff.

For Vaagø Præstegjæld:
Odelsbonde Michel Danielsen,
Kjøbmand Daniel Nielasen.

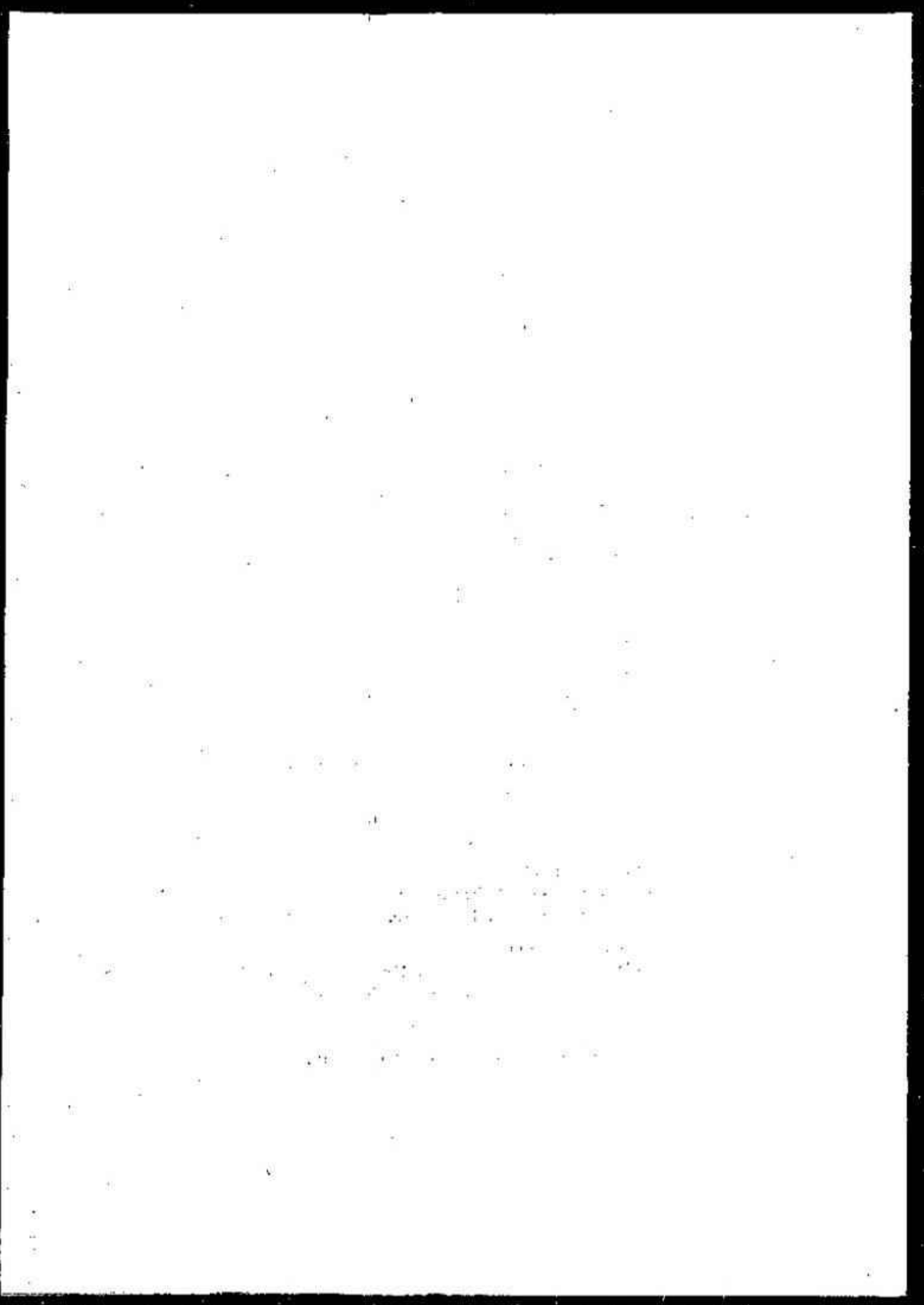
For Sandø Præstegjæld:
Odelsbonde Ole Johannesen,
Handelsmand Poul Petersen.

For Sudersø Præstegjæld:
Postexpeditør, Exam. juris Oliver Effersø,
Odelsbonde Johan Henrik Schrøter (Jespersen).

Til Sekretærer valgtes: Poulsen og Isaksen.

I. Sagen ang. Antagelsen af en Referent og Udgivelsen af en Lagtingsberetning.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes en saalydende Skrivelse fra Justitsministeriet.

Justitsministeriet.

Kjøbenhavn, den 15de Maj 1891.

Da saavel Rigsdagens Medlemmer ved Behandlingen af de samme i sidste Rigsdagssamling forelagte færøske Lovforslag som ogsaa Ministeriet ved disses Udarbejdelse have følt Savnet af en saadan fuldstændig, bl. a. ogsaa et Uddrag af selve Forhandlingerne indeholdende Lagtingsberetning, som med Hensyn til tidligere Lagtingssamlinger har foreligget, og ved Hjælp af hvilken man kunde blive nærmere bekendt med de Meningsforskjelligheder hos Lagtingets Medlemmer og de Motiveringer af samme, der ved Tingets Behandling af de paagjældende Sager ere komne til Orde, skulde man herved tjenstligst have Hr. Amtmanden anmodet om i Lagtingets forestaaende Samling at ville virke hen til en Ordning, hvorefter Lagtingsberetningen fremtidig paany udgaar i samme fuldstændige Skikkelse som det i tidligere Aar har været Tilfældet.

J. Nellemann.

Olafur Halldórsson.

Til
Amtmanden over Færøerne.

Den 30de Avgust kom Sagen til foreløbig Behandling i Tinget og vedtoges da at henvise den til »Udvalget for forskelligartede Sager«, som afgav følgende, den 4de Avgust fremlagte,

Betænkning.

Undertegnede Udvalg, til hvilket Justitsministeriets Skrivelse af 15de Maj d. A., hvori udtales Ønsket om at Lagtingsberetningen atter maa udgaa i samme fuldstændige Skikkelse som tidligere er bleven henvist, har været enigt om at foreslaa Tinget strax at antage en Referent for indeværende Samling, og har man i denne Anledning forhandlet med forskjellige kvalificerede Personer, af hvilke Skolelærer H. C. Petersen har erklæret sig villig til at være Referent mod en Godtgjørelse af 4 Kr. pr. løbende Dag. Udvalget har tillige anset det for heldigst, at 2 Medlemmer af Tinget, efter at Referatet som sædvanlig har fremligget til Medlemmernes Eftersyn, gennemgaa samme og sammen med Referenten foretage de Ændringer som maatte anses fornødne, inden det afleveres til Trykning.

I Henhold hertil indstilles til Vedtagelse:

- 1) Lagtinget antager strax Skolelærer H. C. Petersen som Referent for indeværende Lagtingssamling mod en Godtgjørelse af 4 Kr. pr. løbende Dag*).

*) Referenten, mødte den 31de Avgust.

2) Lagtinget vælger 2 af sine Medlemmer til, efterhaanden som Referatet fremkommer, at gennemgaa samme og sammen med Referenten foretage de fornødne Ændringer, saaledes at Referatet allerede, medens Tinget er samlet, kan fremtræde i den Skikkelse, hvori det skal trykkes*).

Sluttelig forbeholder Udvalget sig senere at fremkomme med Forslag til en Svarskrivelse til Justitsministeriet og mulig en Ansøgning om Statsunderstøttelse til Udgivelsen af Lagtingsberetningen.

I Udvalget for forskelligartede Sager,
Lagtingssalen den 4de Avgust 1891.

Chr. A. Hansen, J. C. Djurhuus.
Ordfører.

A. W. Restorff.

Samme Dag (3dje Avgust) sættes denne Betænkning under Forhandling i Tinget og vedtoges Udvalgets Forslag 1 og 2 henholdsvis med 14 og 15 St.

Endvidere fremlagdes den 10de Avgust saalydende Forslag fra Udvalget:

Undertegnede Udvalg tillader sig herved at foreslaa, at Lagtinget som Svar paa Justitsministeriets Skrivelse af 15de Maj d. A. angaaende Lagtingsberetningens Skikkelse tilstiller Ministeriet følgende Skrivelse:

•Det høje Ministerium har i Skrivelse af 15de Maj d. A. anmodet Amtmanden over Færøerne om at virke hen til, at Lagtingsberetningen Fremtiden maa udgaa i samme fuldstændige Skikkelse som tidligere, navnlig indeholdende et Uddrag af de enkelte Medlemmers Udtalelser under Forhandlingerne. I denne Anledning skal Lagtinget herved tillade sig først at meddele det høje Ministerium, hvad der har bevæget det til i de senere Aar at fravige den tidligere fulgte Fremgangsmaade. Det har vel først og fremmest været de økonomiske Henseende meget trykkende Aar, da alle Færøernes Erhvervskilder

vare i Tilbagegang, der have bevæget Lagtinget til saavidt muligt at spare Amtsrepartitionsfonden for alle ikke absolut nødvendige Udgifter og til derfor dels at nedsætte Godtgjørelsen til en Referent og dels udsætte Tiden for hans Antagelse. Som Følge heraf kunde man tilsidst vanskeligt erholde nogen kvalificeret Referent, medens allerede i de sidste Aar, Referent havde, den største Del af Lagtingssamlingen hengik, inden noget Referat blev optaget. Det saaledes i sig selv meget mangelfulde Referat blev derefter, for at spare Trykningsudgifter, yderligere meget betydelig forkortet af et Medlem af Tinget, hvem dette Hverv overdroges for en ringe Godtgjørelse. Skjønt der ingen Grund er til at betvivle vedkommende Medlems gode Vilje og ærlige Bestræbelser for, at Referatet kunde blive et upartisk Udtryk for, hvad der virkelig var fremkommet i Tinget, kan det vel ikke være andet, end at hans Arbejde ikke har kunnet tilfredsstille alle Parter. Der har derfor ofte lydt høje Klager i Lagtinget over Referatets mangelfulde Skikkelse, ja det er endog blevet udtalt, at det undertiden gav et ganske fejlagtigt Billede af Tingets Stilling. Det var navnlig Erkjendelsen af at et Referat, der, saaledes som Tilfældet var blevet, kun optoges i den sidste Halvdel eller Fjerdedel af Samlingen og derefter overlodes et enkelt Medlem til meget betydelige Forkortelser, ikke kunde være virkelig vejledende til at blive bekendt med de enkelte Lagtingsmænds Standpunkt, der i Forbindelse med Vanskeligheden ved at erholde nogen dygtig Referent, bevægede Lagtinget til tilsidst ganske at ophøre med at lade optage Referat af de mundtlige Forhandlinger i Lagtingetsberetningen, idet man gik ud fra, at Amtsrepartitionsfonden ikke var i Stand til at bære Udgifterne ved Tilvejebringelsen af et fyldigt og nøjagtigt Referat, og at man i Udgivelsen af Betænkninger, Forslag, Ændringsforslag, Afstemninger og Indstillinger havde et tilstrækkelig brugbart Hjælpe-middel til Orientering i Tingets Arbejder. Det er jo imidlertid forstaaeligt nok, at Regeringen og Rigsdagen ikke kan have nogen Følelse af de store Mangler, der have klæbet ved de senere Aars Uddrag af Lagtingets mundtlige Forhandlinger og kan have savnet dette Uddrag i de sidste 2 Beretninger; men man tør haabe, at det vil erkjendes, at Lagtinget ikke uden Grund har fravegot den tidligere fulgte Fremgangsmaade.

Naar Lagtinget nu, foranlediget af det

* Til at gennemgaa Referatet valgtes den 5te Avgust O. P. Effersø og Hansen.

høje Ministeriums Skrivelse, har antaget en Referent for indeværende Lagtingsamling og valgt 2 Medlemmer til efterhaanden at gennemgaa Referatet og foretage de fornødne Ændringer, saaledes at Referatet allerede inden Tinget sluttet, kan foreligge i den Skikkelse, hvori det skal trykkes, da er dette sket, dels for at vise al mulig Imødekommenhed mod Regering og Rigsdag, dels i Haab om, at man paa denne Maade kan faa tilvejebragt et Referat som Tinget kan vedkjende sig som et sandt Billede af dets Forhandlinger. Men Udgifterne ved Udgivelsen af Lagtingsberetningen i en saadan Skikkelse, som paa tænkes i Aar, ville blive betydelige, idet man har maattet give en meget større Godtgjørelse til Referenten end tidligere, og Trykningsomkostningerne ville forøges meget. De sidste af de Lagtingsberetninger, der indeholdt et kort Uddrag af de mundtlige Forhandlinger, have kostet Amtsrepartitionsfonden c. 500 Kr., og der er næppe Tvivl om, at Udgifterne i Aar ville blive henved dobbelt saa store. Men til at bære saa store Byrder i denne Anledning er Amtsrepartitionsfonden ikke i Stand; dertil kommer, at dersom det skulde vise sig, at Referatet heller ikke i Aar bliver tilfredsstillende, vilde det vel være nødvendigt at faa optaget stenografisk Referat og udgive det i dets fulde Omfang paa samme Maade, som Rigsdagsforhandlingerne udgives; men da i saa Fald Udgifterne vilde blive aldeles uoverkommelige for Amtsrepartitionsfonden, tør man vel ikke en Gang tænke paa denne Udvej, og at vende tilbage til den tidligere mindre heldige Gjengivelse af Forhandlingerne, vil Lagtinget vist næppe indlade sig paa.

Der er altsaa efter Lagtingets Mening kun disse to Veje at gaa ved Udgivelsen af Beretningen, enten som de to sidste Aar ikke at medtage noget Referat af de mundtlige Forhandlinger, eller ogsaa at tilvejebringe et saa fuldstændigt og korrekt Referat af disse, at Tinget selv kan vedkjende sig det som tilfredsstillende. Da nu tillige Regering og Rigsdag særlig synes at føle Savnet af det omhandlede Referat, formener Lagtinget, at Statskassen passende kunde overtage en Del af Udgifterne ved dets Tilvejebringelse, navnlig i Betragtning af Amtsrepartitionsfondens ringe Evne, saaledes at der blev ydet enten et bestemt aarligt Tilskud i denne Anledning eller f. Ex. Halvdelen af de haftede Udgifter. Navnlig vilde vel den sidstnævnte Ydelse være at anbefale, idet den Omstændighed, at Amtsrepartitionsfonden skulde bære

Halvdelen af Byrden vilde give Sikkerhed for, at den fornødne Sparsommelighed blev anvendt, hvor den kunde anvendes.

Idet Lagtinget saaledes har gjort Rede for de Grunde, som have modført, at der i de sidste Aar intet Referat af de mundtlige Forhandlinger har været optaget i Lagtingsberetningen, tillader man sig herved at henstille til det høje Ministerium, om der ikke vilde være Grund til af Statskassen, saavel for indeværende Aar som for Fremtiden, at yde mindst Halvdelen af Omkostningerne ved Beretningen, da man ellers paa Grund af manglende Evne, sandsynligvis bliver nødt til atter at udgive denne uden Referat af de mundtlige Forhandlinger.

I Udvalget for forskelligartede Sager,
Thorshavn den 10de Avgust 1891.

Chr. A. Hansen, J. C. Djurhuus.
Ordfører.

A. W. Restorff.

Den 13de Avgust kom dette Forslag til Behandling i Tinget (Sagens 2den Behandling) og overgik efter en kort Anbefaling af Ordføreren (Hansen) til 3dje Behandling.

Den 17de Avgust foretoges Sagens 3dje Behandling.

Hansen (Ordf.). Da der ikke fremkom nogen Udtalelse ved anden Behandling og heller ikke senere var sket Henvendelse fra Medlemmer til Udvalget, antog han, at Tinget var tilfreds med Udvalgets Forslag til Svarskrivelse til Justitsministeriet.

Effersø (yngre): Regeringen og Rigsdagen ønskede at faa Lagtingsberetningen saa fuldstændig som muligt, men det var tillige af Vigtighed at faa den saa tidlig som muligt og ikke, som i de senere Aar, først langt hen i Tiden.

Schrøter rettede i samme Anledning en Henvendelse til Formanden.

Formanden kunde selvfølgelig ikke sende Beretningen, før den forelaa trykt.

Hansen antog, at man fremtidig kunde blive tidligere færdig med Trykningen.

Poulsen vilde hævde, at forsaavidt der i de faldne Udtalelser skulde ligge en Sigtelse mod ham som Aarsag til Forsinkelsen, var en saadan uberettiget. I

Regelen havde han begyndt at indlevere Manuskript i Oktober — undtagelsesvis i December — og derefter sørget for, at Trykkeriet altid havde Arbejde.

Olsen: Det var ønskeligt, at Roserateret udkom saa hurtig som muligt og kunde fremlægges, før de færøske Lovforslag kom frem i Rigsdagen.

Formanden: Forsaa vidt der var Tale om Lovforslag, hvortil der var stillet Ændringsforslag, sendtes Sagen aldrig ned uden at der medfulgte Udtog af det hele og Sagen altsaa forelaa i den Skikkelse, den havde faaet ved Vedtagelsen.

Udvalgets Forslag sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enstemmig med 18 Stemmer (1 var fra-værende og 1 stemte ikke).

Den 19de Avgust oplæstes og underskrevet saalydende Indstilling i Sagen:

Lagtinget har henvist Justitsministeriets Skrivelse af 15de Maj d. A., hvori Amtmanden anmodes om at virke hen til, at Lagtingsberetningen fremtidig udgaar i samme fuldstændige Skikkelse som tidligere til et Udvalg, efter hvis Forslag Tinget ved 3dje Behandling med 18 Stemmer, medens 1 ikke stemte og 1 var fra-værende, har vedtaget at tilstille Ministeriet følgende Skrivelse.

»Det høje o. s. v.« (enslydende med Forslaget Side 2—3).

Den 18de Avgust fremlagdes endvidere et saalydende

Forslag til Beslutning.

1. Tinget overdrager til Lagtingsmand Poulsen mod en Godtgjørelse af 50 Kr. at forestaa Udgivelsen af Beretningen om indeværende Lagtingsamling.
2. Tinget anmoder Lagtingsmand Poulsen om, efterhaanden som Behandlingen i Tinget af hver enkelt Sag bliver sluttet, at samle alt, hvad der Sagen vedrørende skal trykkes, og foranstalte det trykt snarest mulig, navnlig saaledes, at de Sager, der skulle nedsendes til Regering og Rigsdag, om mulig kunne foreligge færdige fra Trykken til den Tid, da Sagerne nedsendes herfra.

Lagtingssalen, den 18de Avgust 1891.

Chr. A. Hansen. O. P. Effersø.

Dette Forslag kom til Behandling i Tinget den 20de Avgust og vedtoges enstemmig med 16 St.

Poulsen erklærede sig villig til at overtage det ham saaledes overdragne Hverv.

II. Forslag til Loven om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes saalydende Skrivelse og Lovudkast:

Justitsministeriet.

Kjøbenhavn, den 1ste Juli 1891.

Ved hoslagt at tilstille Hr. Amtmanden et Antal Aftryk af Udkast til Lovforslag

om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne, skulde man tjenstlig anmode Dem om behagelig at ville forelægge samme for det i indeværende Aar sammentrædende Lagting, og forventes den af Tinget eventuelt afgivne Betænkning snarest ske kan hertil indsendt med de behagelige Ytringer, hvortil De i Anledning af samme maatte finde dem opfordret.

Efter Begjæring af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet skulde man derhos tjenstligst anmode Dem om under Lovforslagets Behandling i Lagtinget at meddele dette, at bemeldte Ministerium, som vilde sætte Pris paa, at de færøske Præstembeders Indtægter af det saakaldte Præstetal sikredes dem derved, at der aabnedes Adgang til Afløsning af Afgiften mod et fast aarligt Voderlag, der udredes af Kommunens Kasse og refunderes samme ved en paa de paagjældende afgiftspligtige foretagen Ligning eller paa anden Maade, gennem Stiftsøvrigheden har paalagt Provsten i saa Henseende at fremkomme med et nærmere Forslag.

J. Nellesmann.

Ólafur Halldórsson.

Til

Amtmanden over Færøerne.

Udkast til Lovforslag

om

forskjellige Skatter og Afgifter
paa Færøerne.

Kapitel I.

Om Indførselsafgift af Spirituosa og Forbud mod Tilvirkning af samme paa Færøerne.

§ 1.

Af al Slags Vin, Brændevin, Spiritus eller spirituøse Drikkevarer samt af al Slags Øl, som indføres til Færøerne, erlægges til Statskassen følgende Afgift.

1. Af Vin paa Fad eller Beholdere, der rumme over 1 Pot, for hver Pot 15 Øro
paa Flasker og andre mindre Beholdere, for hver 1/4 Pot . 15 —
2. Af Brændevin, Spiritus og spirituøse Drikkevarer af enhver Slags, for hver Pot:
af 8° Styrke og derunder . . 15 —
over 8° indtil 12° Styrke . . 25 —
og over 12° Styrke . . . . 35 —
3. Af al Slags Øl, for hver Pot. 5 —

§ 2.

Varer, der ere afgiftspligtige efter § 1, maa kun udskibes i Thorshavn eller en

Havn, hvor en Sysselmand er bosat, og Afgiften af de hvert Sted oplossede Varer erlægges kontant, i Thorshavn til Landfogden og i de andre Havne til Sysselmanden.

Førend Afgiften er betalt, maa Varerne ikke udleveres til de paagjældende Modtagere. For Overtrædelse heraf straffes Skibsføreren eller, hvis Skibet vitterlig har en Expeditor, denne med Bøder indtil 200 Kr.

Har Modtageren ikke forinden Udleveringen erholdt Oppebørselsbetjentens Kvittering for Afgiftens Berigtigelse, er han pligtig inden 3 Dage, efter at Varerne ere komne ham ihænde, at gjøre fornøden Anmeldelse herom til Oppebørselsbetjenten og samtidig at berigtige Afgiften, hvis dette ikke er sket.

§ 3.

Til Grund for Afgiftens Beregning lægges Skibets Varefortegnelse eller Toldseddel samt de Lædningsdokumenter eller Adressebreve, som vedrøre de afgiftspligtige Varer. Disse maa ikke bringes i Land, forinden samtlige de nævnte Papirer af Skibsføreren eller Skibets Expeditor ere tilstillede Oppebørselsbetjenten i Forbindelse med en Fortegnelse over Varemodtagerne med Oplysning om, hvad der er bestemt til hver af disse, samt en af Skibsføreren paa Tro og Love afgivet skriftlig Forsikring om, at der i Skibet ikke findes andre eller flere til Færøerne bestemte afgiftspligtige Varer end de paa Varefortegnelsen eller Toldsedlen opførte. Overtrædelse heraf straffes med Bøder indtil 200 Kr.

Endvidere kan Landfogden til enhver Tid afkræve en hvilken som helst paa Færøerne bosat Person, om hvem der er Grund til at formode, at han faar afgiftspligtige Varer indførte, en paa Tro og Love afgiven Forsikring om, hvorvidt han har modtaget saadanne Varer, og i bekræftende Fald, hvilke og hvor stort et Kvantum. Viser det sig da, at fuld Afgift af de paagjældende Varer ikke er erlagt, er vedkommende Modtager, saafremt han ikke i Følge nærværende Lov er ifaldet et større Ansvar, pligtig uopholdelig at betale det manglende.

§ 4.

Ere de i Varefortegnelsen eller Toldsedlen indholdte Opgivelser utilstrækkelige, ere Angivelserne ufyldstgjørende, eller er der Grund til at betvivle deres Rigtighed, har Oppebørselsbetjenten at lade

Ladningen undersøge og at føre det fornødne Tilsyn med Skibets Udlosning. De herved foranledigede Udgifter udredes, hvis Angivelsen befindes at have været nøjagtig, af Statskassen, men hvis den findes unøjagtig, af Skibsføreren eller i fornødent Fald af Varenes Modtagere.

§ 5.

Paa Toldsedlen og Varefortegnelserne bør Styrken af de i § 1 Nr. 2 nævnte Sorter Spiritus altid være anført; i Mangel heraf erlægges den højeste Afgiftssats, med mindre Vedkommende lader det indførte undersøge og fremtøgger antagelige Beviser for Styrkegraden.

§ 6.

Naar det maatte vise sig, at noget af den afgiftspligtige Vare, som agtes indført til Færøerne, paa Vejen er ødelagt eller bortlækket eller paa anden Maade gaact tabt, udredes ingen Afgift af det saaledes spildte, saafremt Ejeren eller hans befuldmægtigede godtgjør, at der paa Toldsedlen eller Varefortegnelsen er opført mere, end der udlosses.

§ 7.

Findes nogen at have gjort urigtig Angivelse eller at have afgivet urigtig Forsikring med Hensyn til afgiftspligtige, af ham indførte eller modtagne Varer, eller at have undladt den i § 2, sidste Stykke, foreskrevne Anmeldelse, bøder han — forsaavidt den af ham begaaede Forseelse ikke efter den gjældende Lovgivning medfører strengere Straf — det dobbelte af det Beløb, hvis Erlæggelse han saaledes har søgt at unddrage det offentlige, og orlægger desuden den i § 1 fastsatte Afgift af Varene.

§ 8.

Saavel for Afgiftens som for Bødernes Erlæggelse hæfte de indførte, afgiftspligtige Varer, og er Ejeren af dem uberettiget til at raade over dem, tørend de omhandlede Beløb ere betalte. Landfogden eller Sysselmanden er berettiget til at træffe de i saa Henseende fornødne Foranstaltninger, navnlig ved Varenes Beslaglæggelse og ved i Mangel af Betaling at realisere dem til Dækning af de paaløbne Afgifter og Bøder*).

*) I Følge en ved Sagens 3dje Behandling falden Afstemning indskydes her en ny § 9 saalydende: Ved Udførsel fra Færøerne af de i § 1 omhandlede Drikkevarer og Spiritus — ikke undergjæret Øl undtaget — ydes en Godtgjørelse, svarende til den Afgift, som er aflagt ved Indførslen.

Godtgjørelsen, der afholdes af Statskassen og efter Krædning af 4 pCt. jfr. § 12, 2det Stykke, udbetales af Færøernes Jordbogskasse, er betinget

§ 9.

Bøder efter de foregaaende Paragrafer kunne, hvis Sagen ikke af Vedkommende begjæres henvist til Domstolene, fastsættes af Amtmanden. I Tilfælde af Sagens Henvisning til Domstolene behandles den som offentlig Politisag.

Justitsministeriet er bemyndiget til, naar dertil i enkelte Tilfælde maatte findes Anledning, at nedsætte Bøderne.

§ 10.

Det skal herefter være forbudt paa Færøerne at fremstille de i § 1 nævnte Varer med Undtagelse af Øl, som ikke er undergjæret.

Overtrædelser af denne § behandles som offentlige Politisager og straffes med Bøder fra 100—1000 Kr. samt med Konfiskation af de Redskaber, der benyttes ved Fabrikationen.

§ 11.

Alle Bøder efter denne Lov tilfalde Statskassen, med mindre nogen ved sin Anmeldelse har givet Anledning til Opdagelsen af den begaaede Forseelse, i hvilket Fald den ene Halvdel tilfalder ham.

De i Følge denne Lov konfiskerede Gjenstande maa ikke afhændes paa Færøerne. Det ved Afhændelsen indkomne Beløb tilfalder Statskassen.

§ 12.

For Oppebørslen af de i § 1 fastsatte Afgifter aflægges vedkommende Oppebørselsbetjent Regnskab efter de Regier, som i saa Henseende nærmere fastsættes af Justitsministeriet.

Af Afgiftens samlede Beløb erholder vedkommende Oppebørselsbetjent 4 pCt.

Kapitel II.

Om Ophævelse af Læsteafgiften m. m.

§ 13.

Den i Lov om Ophævelse af den kongelige Enehandel paa Færøerne af 21de Marts 1855 §§ 5 og 6 paabudte Afgift ophæves.

Af de der omhandlede Skibe erlægges fremtidig for Eftersyn af Skibspapirerne et henholdsvis Landfogden eller Sysselmanden tilfaldende Gebyr af 5 Øre pr. Ton af

af, at det for vedkommende Oppebørselsbetjent (Landfogden eller Sysselmanden) bevisliggjøres, at de udførte afgiftspligtige Varer ere modtagne i et Land udenfor Færøerne.

Den for Oppebørselsbetjentene i saa Henseende nødvendige Instrux fastsættes af Justitsministeriet."

Skibets Netto-Drægtighed. For dette Gebyr ere dog fritagne saadanne Skibe, som kun losse Raafisk eller indlade Sult.

§ 14.

For Benyttelsen af den ved Lov om Ophævelsen af den kongelige Enehandel paa Færøerne af 21de Marts 1855 § 2 saavel Indlændinge som Udlændinge tillagte Ret til fra Skib at drive Handel umiddelbart med Indbyggerne paa Færøerne erlægges fremtidig ved vedkommende Skibs Indklarering en Kjendelse af 25 Kr., der tilfalder Amtsfattigkassen.

Kapitel III.

Om Ophævelse af Fisketienden.

§ 15.

Fisketienden ophæves, i Erstatning for samme udredes af Statskassen til

Norderøernes Præstegjæld . . .	1,114	Kr.
Østersø . . .	1,567	—
Sydstrømsø . . .	447	—
Nordstrømsø . . .	487	—
Vaagø . . .	734	—
Sandø . . .	280	—
Sudersø . . .	707	—

I alt . . . 5,336 Kr.

Af den hvert Præstegjæld tillagte Erstatningssum tilfalder den ene Halvdel vedkommende Sognepræst, og den anden Halvdel vedkommende Kirker.

Erstatningssummerne udredes af Færøernes Jordebogskasse med Halvdelen i hver af de aarlige Terminer til Færø Amt og Provsti, ved hvis Foranstaltning de derefter betales henholdsvis til Sognepræsterne og til Kirkekassereren.

§ 16.

Til følgende Sysselmænd, der hidtil delvis have været lønnede med Andel i den Statskassen tilkommende Trediedel af Fisketienden, udredes i Erstatning herfor af Statskassen:

Til Sysselmdn. i Norderøernes Syssel	108	Kr.
— — — Østersø . . .	234	—
— — — Strømsø . . .	327	—
— — — Vaagø . . .	250	—
— — — Sandø . . .	161	—
— — — Sudersø . . .	508	—

I alt . . . 1,588 Kr.

§ 17.

Denne Lov træder i Kraft den

Bemærkninger til foranstaaende Udkast.

Nærværende Udkast hviler paa en Kombination af de tvende af hinanden uafhængige Forslag til en Omordning af nogle af de vigtigste offentlige Afgifter paa Færøerne, der indeholdes i de af Lagtinget i dets Samlinger i 1887 og 1889 vedtagne Indstillinger, gaaende ud paa, at der maatte blive forelagt Rigsdagen henholdsvis et Lovforslag, der ophæver Fisketienden paa Færøerne mod en Afsløsningssum til Ejerne af 8,000 Kr. at udrede af Statskassen, og et Lovforslag, hvorved den ved Lov 21de Marts 1855 for Færøerne anordnede Læsteafgift ophæves, mod at der til Gjengjæld lægges en Indførselsafgift paa Spirituosa og Øl, af hvilken dog kun et saa stort Beløb, som kan erstatte Læsteafgiften, eller 8,700 Kr. skal tilfalde Statskassen, medens det mulige Restbeløb skal henlægges til en særskilt Kasse, der skal bestyres af Lagtinget og anvendes til almennyttige Øjemed.

Medens nemlig Justitsministeriet lige saa lidt kan finde, at der foreligger tilstrækkelig Grund til en saa extraordinær Foranstaltning som Fisketiendens Afskaffelse derved, at Afsløsningssummen ligefrem skjænkedes af Statskassen, som man, hvad den paatænkte Indførselsafgift angaar, kun finde Grund til, at nogen Del af en saadan Statsindtægt skulde undrages de almindelige Statsmyndigheders Dispositionsret, er man paa den anden Side med Lagtinget enig i Hensigtsmæssigheden af Læsteafgiftens Ophævelse og dens Afsløsning af en Spirituosatold som den af Tinget foreslaaede. Da der imidlertid med de af Lagtinget foreslaaede særdeles moderate Afgiftssatser af en eventuel Spirituosatold vil kunne paaregnes omtrent den dobbelte Indtægt, mod hvad Læsteafgiften for Tiden indbringer, og da man, ihvorvel Færøerne for Tiden kun i meget ringe Grad ere betyngede med Statsskatter, dog under de forhaandenværende økonomiske Tilstande maa finde det ønskeligt, at ogsaa Overskuddet strax kommer Ejerne til gode, har man overensstemmende med en af Amtmanden over Færøerne fremsat Tanke, fundet det at være en nærliggende Anvendelse af dette Overskud at benytte det til den ogsaa efter Ministeriets Mening i høj Grad ønskelige Afsløsning af Fisketienden saaledes, at der af Statskassen, hvori Toldens hele Nettobeløb indgaar, til Præsterne og Kirkene paa Færøerne som de til de to Trediedele af den her-

omhandlede Tiende berettigede udredes tilsvarende Erstatningssummer, medens Statskassen giver Afkald paa sin Tredjedel, dog at der ligeledes fastsættes Erstatningssummer til de enkelte Embedsmænd, der for Tiden delvis lønnes med Statens Andel i Fisketienden.

Efter at man i saa Henseende har indhentet fornødent Samtykke hos Finansministeriet og Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, har man med Benyttelse af det af Lagtinget i 1889 vedtagne Forslag til Lov om Forandring i og Tillæg til Lov om Ophævelse af den kgl. Enkelhandel paa Færøerne af 21de Marts 1855 og om Indførselsafgift af Brændevin og andre spirituose Drikke udarbejdet nærværende Udkast. Med Hensyn til de Punkter, hvori dettes Kap. I og II adskille sig fra Lagtingets nævnte Forslag saa vel som med Hensyn til Indholdet af Kap. III skal følgende bemærkes:

Kapitel I.

ad § 1.

De her foreslaaede Afgiftssatser stemme med de af Lagtinget foreslaaede, jfr. Lagtingsforslaget § 2, 1ste Stykke.

ad §§ 2 og 3.

Medens Lagtinget (jfr. sammes Forslag § 3) havde foreslaaet Afgiften af alle i ethvert til Færøerne ankommende Skib om Bord værende afgiftspligtige Varer berigtiget under et i den første Klaveringshavn, til hvilken Skibet indkommer, maa det, hvad ogsaa af Amtmanden og Landfogden er gjort gjældende, anses hensigtsmæssigere, at Afgiften, forsaa vidt samme Skib medbringer afgiftspligtige Varer til flere forskellige Bestemmelsessteder, erlægges successivt i de Havne, hvor de paagjældende Varer udlosses, dog at dette maa ske i en Havn, hvor en Sysselmand er bosat. Det tør anses for givet, at Skibsførerne ofte ville være ude af Stand til paa det første Anløbssted at gjøre Udlæg for samtlige Modtagere, og navnlig vilde der sikkert meget snart komme stærke Klager fra Postdampskibene over en Regel som den af Lagtinget foreslaaede. En saadan Regel gjaldt tidligere for Islands Vedkommende, men efter at den i nogle Aar havde givet Anledning til et stort Antal Besværgelser, maatte man i 1877 forandre den for alle Dampskibes Vedkommende til noget lignende som det her foreslaaede.

I den sidste islandske Toldlov, Loven om Indførselsafgift af Sukker og Kaffe af 9de August 1889, er der i Henhold til de i denne Henseende indhøstede Erfaringer optaget en Bestemmelse om successiv Erlæggelse af Tolden for alle Skiibe, der ganske svarer til den her foreslaaede.

I øvrigt ere de i den her nævnte islandske Lov foreskrevne Forholdsregler, der sigte til at sikre Afgiftens Erlæggelse og som ere byggede paa de gennem en snart 20-aarig Erfaring under Forhold, der meget ligne de færøske, indvundne Resultater, i det hele lagte til Grund ved Affattelsen af disse §§, til hvis Indhold man i øvrigt kan nøjes med at henvise.

ad §§ 4 og 5.

I det væsentlige som Lagtingsforslagets §§ 4 og 5.

ad § 6.

Som Lagtingsforslagets § 6.

ad § 7.

Som Lagtingsforslagets § 7, dog modificeret som Følge af de forandrede §§ 2 og 3.

ad § 8.

Som Lagtingsforslagets § 8.

ad § 9.

I Lighed med, hvad der gjælder paa Island, hvor den paagjældende Bestemmelse har vist sig hensigtsmæssig, har man foreslaaet, at Bøderne efter de foregaaende §§, naar Sagen ikke af vedkommende begjæres henvist til Domstolene, skulle kunne fastsættes af Amtmanden, og at Justitsministeriet under særlige Omstændigheder skal kunne nedsætte Bøderne.

ad § 10.

Som Lagtingsforslagets § 9.

ad § 11.

Det maa anses naturligt, at Straffebøder som de heromnødte tilfalde Statskassen. En Bestemmelse som den foreslaaede om Anvendelsen af Halvdelen af Bødernes Beløb til Angiverløn kan formentlig vanskelig undværes, hvor det som her gjælder om Opdagelsen af Lovovertrædelser, der næppe, i alt Fald i Begyndelsen, af Befolkningen ville blive betragtede som særlig graverende for Gjærningsmanden.

ad § 12.

Da Landsfogden og Sysselmandene, der for Tiden oppebære Procenter af den af dem opkrævede Læsteafgift, vilde lide Tab, saafremt der kun erlagdes dem en Godtgjørelse for Oppebørselen af Spirituosaafgiften af 2 pCt. af dennes Beløb (foruden den i § 13, 2det Stykke, omhandlede Afgift), har man foreslaaet den nævnte Godtgjørelse fastsat til 4 pCt., hvorved de paagjældende omtrent vilde blive holdte skadesløse.

Kapitel II.

ad § 13.

Svarer i det væsentlige til Lagtingsforslagets § 1, kun at det er fundet rettest ogsaa i Fornen at gjøre det tydeligt, at den her foreslaede Afgift, der maa betragtes som et Viseringsgobyr (jfr. Lov om fremmedes Fiskeri under Færøerne af 28de April 1881) er en fra den nuværende Læsteafgift ganske forskjellig ny Ydelse.

ad § 14.

Svarer til Lagtingsforslagets § 10.

Kapitel III.

ad § 15.

De her foreslaede Erstatningssummer ere overensstemmende med Lagtingets Indstilling beregnede til $\frac{2}{3}$ af 8000 Kr., dog at samtlige Summer ere afrundede til det nærmestliggende højere Beløb i hele Kroner.

Bestemmelsen om Tiden og Maaden for Udredelsen er affattet efter Forslag af Kultusministeriet.

ad § 16.

I Overensstemmelse med den her foreslaede Ordning, hvorefter der ikke bliver Spørgsmaal om særlig Erstatning for den Statskassen tilkommende Trodicdel af Fiske-tienden, vil det som foran bemærket være nødvendigt, at der i Loven træffes Bestemmelse om Udredelse af Erstatning til de hidtil delvis med Andel i (for Suderø Syssels Vedkommende med hele) den Statskassen tilfaldende Tiendepart lønede Sysselmand. De foreslaede Summer ere

bestemte efter en paa Indberetninger fra de paagjældende Sysselmand bygget Indstilling fra Amtmanden, saaledes at ved Beregningen af de vedkommendes hidtidige Gjennemsnitsindtægt af Fisketienden det samme Tidsrum er lagt til Grund, som af Lagtinget er benyttet ved Beregningen af Hovedafsløsningssummerne.

ad § 17.

Idet man gaar ud fra, at det vil være det rigtigste, at der fastsættes en bestemt Termin for Lovens Ikrafttræden, maa man, da det formentlig bedst paa selve Færøerne kan bedømmes, ved hvilke Tidsbestemmelser den ene Afgifts Ophør og den andens Indtræden kunne komme til at dække hinanden, i saa Henseende ønske et Forslag fra Lagtinget.

Ved Sagens 1ste Behandling, den 3dje August, vedtoges, efter Forslag af Formanden, at overgive den til et Udvalg paa 5 Medlemmer. Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Djurhuus, Oliver Effersøe, O. P. Effersø, Restorff og Schrøter.

Den 15de August fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Fra Justitsministeriet er ved Skrivelse af 1ste f. M. til Amtet fremsendt et Udkast til Lovforslag om forskjellige Skatter og Afgifter paa Færøerne til Forelæggelse for Lagtinget, og er det overdraget undertegnede Udvalg at afgive Betænkning over Sagen.

Som i Bemærkningerne til Udkastet anført, hviler samme paa en Kombination af 2de Indstillinger fra Tinget, nemlig i 1887 en Indstilling om Fisketiendens Opbævelse og i 1889 et Lovforslag, hvormed den ved Lov af 21de Marts 1855 befalede Læsteafgift bortfalder. Udkastet er delt i 3 Afsnit nemlig:

1. om Indførselsafgift af Spirituosa og Forbud mod Tilvirkning af samme paa Færøerne.

2. Om Ophævelse af Læsteafgiften m. m.
3. Om Ophævelse af Fisketienden.

Hvad angaar Kap. 1 og 2, da er Udkastet i alt væsentligt overensstemmende med Lagtingets Forslag af 1889 om Ophævelse af Læsteafgiften. De forskellige §§ ere omordnede og delte i 2 Kapitler. Med Hensyn til de for øvrigt foretagne Forandringer i Lagtingets Forslag, da maa Udvalget formene, at de ere praktiske og hensigtsmæssige og man skal i et og alt henvise til Bemærkningerne til Udkastet, som maa godkjendes. Forsaavidt Lagtingets Forslag § 2 gik ud paa, at det mulige Overskud, som fremkom ved Spiritusafgiften, efter at Godtgjørelse for Læsteafgiften var betalt til Statskassen, skulde henlægges til en særskilt færøsk Kasse, da har Regeringen ikke villet gaa ind herpaa, men derimod foreslaaet hele Afgiften indbetalt til Statskassen, i hvilken Henseende ogsaa henvises til Bemærkningerne til Udkastet. Udvalget finder ingen Anledning til overfor Regeringen at fastholde Tingets Standpunkt i saa Henseende, saameget mere som Afgiftens Overskud vil blive anvendt i det Øjemed, som Lagtinget særlig havde for Øje.

Til Kap. 1 skal Udvalget bemærke, at der mulig kunde være Grund til i § 3, 3dje Stykke, 2den Linje efter Ordet »hans« at tilføje »hvis Afgiften ikke er berigtiget«, idet Meningen derved formentlig vilde blive tydeligere udtrykt og foreligge klart, at Modtageren kun kan straffes i dette Tilfælde, naar Afgiften ej er betalt, jfr. § 7, samt at der i Forbindelse hermed ogsaa mulig burde tilføjes i §ans 2det Stykke, 1ste Linje efter Ordet »betalt« Ordene »og Oppebørselsbetjentens Kvittering forevist«. Imidlertid finder man ikke Anledning til at foreslaa Tinget at vedtage noget Forslag i denne Retning, men kun henlede Opmærksomheden herpaa.

I Kap. 3 om Ophævelse af Fisketienden er der ved Beregningen fulgt Lagtingets Indstilling i 1887. Ved Fordelingen til Kirker og Præster i de forskellige Præstegjæld er Indstillingen ligeledes fulgt og med Hensyn til Godtgjørelsen til Sysselmændene ere de senere gennem Amtet indhentede Oplysninger lagte til Grund. Som i Bemærkningerne til Udkastet anført, er Regeringen ikke gaaet ind paa ligefrem Afskaffelse af Fisketienden, saaledes som af Tinget i 1887 foreslaaet, men man har ved det foreliggende Udkast foreslaaet Tienden ophævet, saaledes at Spiritusafgiften herefter træder i Stedet for baade

Læsteafgiften og Fisketienden, idet alle derhen hørende Indtægter og Udgifter gaa direkte ind og ud af Statskassen.

Ved i Udkastet at foreslaa ophævet Fisketienden og Læsteafgiften har Regeringen vist Imødekønnen mod Tingets Indstillinger i disse Sager i 1887 og 1889. De Anker, som ere førte over det for Skibsfarten trykkende i Læsteafgiften, ville herved være afhjulpne, ligesom ogsaa enhver Anke og al Uvilje imod Fisketienden, som alt længe har gjæret i Befolkningen, vil forstumme samt al Strid imellem Tiendegiver og Tiendetager være afsluttet. Det kan ikke betvivles, at Udkastets Ophøjelse til Lov vil fremkalde megen Tilfredshed i Befolkningen og Udvalget er derfor enig i at foreslaa Tinget at andrage paa, at Udkastet ophøjes til Lov, dog har man med Hensyn til Kap. 3 § 15 ikke kunnet opnaa Enighed i Udvalget som har delt sig i et Flertal og et Mindretal.

Flertallet, bestaaende af O. P. Efferse, Restorff og Ordføreren, er ogsaa enig i, at Udkastets Kap 3 uforandret ophøjes til Lov, hvorimod Mindretallet, Schrøter og Oliver Efferse, formener, at Fordelingen af Fisketienden mellem de forskellige Præstegjæld bør ske efter et andet Forhold, idet Regeringen ved Udkastet forsaauidt har forladt Lagtingets Indstilling, som den har foreslaaet en ny Indtægt til Statskassen, for dermed at dække Udgiften saavel til Læsteafgiftens som Fisketiendens Ophævelse. Da man maa gaa ud fra, at den foreslaaede Spiritusafgift nærmest vil falde ligelig paa hele Befolkningen, formener Mindretallet, at den hele Fisketiende som er Gjenstand for Ophævelse eller Aflysning ogsaa bør fordeles ligelig hele Landet over efter Folketal. Flertallet maa derimod holde paa den af Lagtinget i 1887 indstillede Deling, da man gaar ud fra, at den efter de opstillede Beregninger gav ethvert Præstegjæld i Forhold til hvad der var ydet i det den Gang til Grund for Beregningen og Delingen lagte Aaremaal. Naar Mindretallet gaar ud fra, at Spiritusafgiften falder ligelig paa hele Befolkningen, da kan Flertallet ikke dele denne Anskuelse, idet man saa skulde undersøge, hvornæget der konsumeres i de forskellige Præstegjæld, for at komme til et retfærdigt Resultat. Det lader sig imidlertid ikke gjøre og det vil jo staa enhver frit for at bidrage eller ikke bidrage til denne Indtægt til Statskassen, idet kun de som have Lyst og Løve til at drikke og betale

komme til at yde Afgiften. Hertil maa endnu bemærkes, at der sælges en Del Spiritus ud af Landet, og denne Indtægt kan hverken det ene eller det andet Præstegjæld særlig tilegne sig, men maa betragtes som en Statsindtægt som kun indirekte ydes fra Færøerne. Hvor meget der sælges ud af Landet, kan der ikke skaffes Oplysning om, men man tager næppe fejl ved at sige, at det har været en ikke ringe Del af hvad der indføres. Endvidere maa Flertallet fremhæve, at det vilde være uretfærdigt, at fordele Fisketienden anderledes end i Forhold til Ydelsen, da man dermed vilde præmiere de Præstegjæld, som have svaret en ringere Tiende end de burde.

Med Hensyn til Tiden for Lovens Ikrafttræden, maa den helst fastsættes til 1ste April for at følge med Finansaaret, men Udvalget maa tillige særlig fremhæve, at det var højst ønskeligt, om Loven udkom saa betimelig, at den kan opsendes til Tinglæsning med Posten i Marts næste Aar for at den kunde tinglæses og træde i Kraft til 1ste April 1892.

Mindretallet tillader sig med Hensyn til det særlige Spørgsmaal om Fisketiendens Afløsning at fremhæve følgende:

Denne Sag har tidligere tvende Gange været vedtaget af Lagtinget, nemlig i 1880, og efter at have været behandlet i Tinget i 1886 og 1887 tillige i det sidstnævnte Aar, hvorpaa den saavel i 1880 som i 1887 er indstillet til Justitsministeriet. Medens man maa give Flertallet i Udvalgene i 1886 og 1887 Medhold i at den i 1880 stipulerede Afløsningssum af 3670 Kr. for hver Tredjedel af Tienden er temmelig høj, saaledes formener Mindretallet at man i 1887 er gaaet temmelig vidt med at søge at faa Afløsningssummerne nedsat til det mindst mulige ved at lægge Tiendeindtægten i 30 Aar til Grund, hvorved ogsaa Tiaaret 1855—64 er medtaget. Herved er man gaaet tilbage til et Tidsrum, efter hvilket Fiskeriet paa Øernes sydlige Del har taget et stort Opsving. Det er saa forstaaeligt, at Lagtinget, da det i 1887 bad om at faa Fisketienden afløst ved at Statskassen overtog Byrden, søgte, for ikke at være ubeskædent i sin Anmodning om en Gave, at faa Afløsningssummen nedsat til det mindst mulige. Dette er ingen Grund til under de nævrende Omstændigheder, hvor man kun agter at omlægge Afgiften saaledes at den fremtidig

kommer til at bæres af selve den færøske Befolkning skjønt paa en anden Maade end hidtil. Der er saa meget mindre Grund dertil, som Kirkekassernes meget daarlige Status opfordrer til den største Forsigtighed i saa Henseende og flere Præstekald have saa faa Indtægter, at skulle de yderligere forringes, vil det blive endnu vanskeligere end hidtil at faa dem besatte.

Mindretallet formener at man derfor bør gaa en Mellemvej imellem de i 1880 og i 1887 indstillede Forslag og tage de sidste 25 Aar, hvorfor Regnskab haves, og lægge til Grund for Afløsningen.

I Femaaret 1885—89 har Fisketienden i Følge Kirkeregnskaberne udgjort aarlig i Gjennemsnit for Kirkerne i

Norderøernes Præstegjæld	297	Kr.	60	Ø.
Østern	—	557	—	20 —
Sydstrøms	—	141	—	57 —
Nordstrøms	—	174	—	23 —
Vaagø	—	344	—	53 —
Sandø	—	106	—	94 —
Sudeflø	—	251	—	02 —

Med Hensyn til hvad der er indkommet i Fisketiende i de nærmest foregaaende 20 Aar henvises til Lagtingsberetningen for 1886, Pag. 60. I øvrigt henvises til omstaaende Beregning over Fisketienden i de sidste 25 Aar for hvilke der er aflagt Regnskab. Efter denne er der i disse 25 Aar tilfaldet Kirkerne i Gjennemsnit aarlig 2892 Kr. 75 Ø., altsaa Kirkerne og Præsterne 5785 Kr. 50 Ø., eller afrundet 5800 Kr.

Mindretallet maa derfor anse det for rettest at give Kirkerne og Præsterne en aarlig Erstatning af 5800 Kr. for Fisketienden. Den Afgift, der er foreslaaet at lægge paa Spiritus, Øl og Vin, vil dog blive tilstrækkelig til at dække de paa-tænkte Udgifter. Efter de i 1889 indhentede Oplysninger, udgjorde Indførselen aarlig:

82,500 Potter Brændevin o. l. 8 ^o	og derunder	à 15 Ø.	12,375 Kr.
1,700 Potter Brændevin o. l. 8—12 ^o		à 25 —	425 —
16,000 Potter Vin		à 15 —	2,400 —
2,800 Fl. ¼ do.		à 15 —	420 —
41,100 Potter Øl		à 5 —	2,055 —
			<hr/>
			17,675 Kr.

Beregning

over

Fisketienden i 25 Aar 1865—89.

	Helo Tienden.		Kirkens Andel.		Kirkens Andel i Gjennemsnit aarlig.		Kirkens og Præstens Andel i Gjennemsnit aarlig.	
	<i>R</i>	<i>Q</i>	<i>R</i>	<i>Q</i>	<i>R</i>	<i>Q</i>	<i>R</i>	<i>Q</i>
Norderøerne.								
1865—74	19,404	»	6,468	»				
1875—84	17,217	»	5,739	»				
1885—89	4,464	»	1,488	»				
	41,085	»	13,695	»	547	80	1,095	60
Østerø.								
1865—74	24,519	»	8,173	»				
1875—84	29,001	»	9,667	»				
1885—89	8,358	»	2,786	»				
	61,878	»	20,626	»	825	04	1,650	08
Sydstrømø.								
1865—74	8,454	»	2,818	»				
1875—84	7,479	»	2,493	»				
1885—89	2,123	55	707	85				
	18,056	55	6,018	85	240	75	481	50
Nordstrømø.								
1865—74	8,190	»	2,730	»				
1875—84	9,111	»	3,037	»				
1885—89	2,613	45	871	15				
	19,914	45	6,638	15	265	53	531	06
Vaagø.								
1865—74	12,942	»	4,314	»				
1875—84	15,207	»	5,069	»				
1885—89	5,167	95	1,722	65				
	33,316	95	11,105	65	414	20	888	40
Sandø.								
1865—74	4,203	»	1,401	»				
1875—84	5,931	»	1,977	»				
1885—89	1,604	10	534	70				
	11,738	10	3,912	70	156	51	313	02
Suderg.								
1865—74	12,159	»	4,053	»				
1875—84	15,045	»	5,015	»				
1885—89	3,765	30	1,255	10				
	30,969	30	10,323	10	412	92	825	84
					2,892	75	5,785	50

Heri vil fragaa:

Erstatning til Statskassen for Læsteafgiften	8,631 Kr.
Til samme for den Del af 1,559 Kr., der, som 4 pCt. af den hele Læsteafgift 38,976 Kr., har været svaret til Statens Oppebørselsbetjente	359 —
Erstatning for Fisketienden.	8,700 —
I alt	<u>17,690 Kr.</u>

Mindretallet kan endvidere ikke tiltræde den i Udkastets § 15 foreslaaede Fordeling af de hvert Præstegjælds Kirker og Præster tiltænkte Beløb. Vel er Udkastet tilsyneladende i Overensstemmelse med Lagtingets Vedtagelse i 1887, men Forholdet er nu et andet, idet Statskassen erholder en Godtgjørelse i den opkrævede Spiritasskat, som man maa gaa ud fra vil blive baaret temmelig ligelig af Befolkningen efter Folketal. Dersom Erstatningen for Tienden var tilvejebragt ved Ligning paa hvert Præstegjæld med de i Forslaget nævnte Summer eller udrededes af Statskassen uden Godtgjørelse, vilde Sagen have stillet sig anderledes.

Hvis Udkastets § 15 følges uforandret, vil Følgen deraf blive, at nogle Præstegjælds Kirker favoriseres paa de øvrige Kirkers Bekostning, hvilket desuden vil vanskeliggjøre en eventuel senere Adskillelse af disse; Kirkerne i Norderøerne, Østersø og Vaagø ville blive favoriserede. Det samme gjælder ogsaa om Præsterne. Det Aaremaal, som er lagt til Grund i Lagtingets Indstilling i 1887 for Fordelingen mellem Præstegjældene indbyrdes, giver ogsaa i saa Henseende et mindre korrekt Billede af, hvilke Indtægter hvert Præstegjæld for Tiden oppebærer af Fisketienden, jfr. Lagtingsberetningen for 1886, Pag. 60. I de anførte 3 Aar har Tienden i Norderøerne og Suderø saaledes i Gjennemsnit aarlig udgjort:

1855—64 i Norderøerne	1292 Kr.
i Suderø	411 —
1865—74 i Norderøerne	1040 —
i Suderø	1215 —
1875—84 i Norderøerne	1721 —
i Suderø	1504 —

Med andre Ord, Tienden er i de her anførte sidste 20 Aar stegot i Norderøerne

med c. 33 pCt., medens den i det samme Tidsrum er stoget i Suderø med 366 pCt.

Mindretallet maa derfor tillade sig at foreslaa, at Folketallet efter sidste Folketælling lægges til Grund for Fordelingen af det fornævnte Beløb paa 5800 Kr. mellem Præstegjældene, saaledes:

	Indbyggerantal,	Beløb (afrundet).
Norderøerne	1528	686 Kr.
Østersø	3008	1346 —
Sydstrømø	2005	898 —
Nordstrømø	1603	718 —
Vaagø	1306	584 —
Sandø	993	444 —
Suderø	2511	1124 —
I alt	<u>12954</u>	<u>5800 Kr.</u>

Vel vilde Sognepræsterne i Norderøerne, Østersø og Vaagø herved tilsyneladende komme at tilflyde noget mindre end de nu oppebære, men det er dog ikke saa; i de sidste 5 Aar have nemlig som anført Kirkernes og altsaa ogsaa Præsternes Fisketiende i disse 3 Præstegjæld i Gjennemsnit aarlig kun udgjort henholdsvis 297, 557 og 344 Kr., medens der efter den opførte Fordeling efter Folketal vilde tilfalde dem henholdsvis 343, 673 og 292 Kr., altsaa de to førstnævnte noget mere, den sidstnævnte lidt mindre, end der nu tilflyder dem.

Det skal paa den anden Side fremhæves, at Grunden til at Tiendebeløbene i de senere Aar ere lavere end tidligere for en Del maa søges i, at Fisketienden er blevet ydet med en mindre Andel af Fangsten end tidligere. Det vil derfor være billigt, at der yderligere af Statskassen ydes de 3 Sognepræster det manglende Beløb, som derefter kunde inddrages ved indtrædende Vakance i Embederne. Der er saa meget mere Grund hertil, som der paa Norderøernes og Vaagøs Præstekald findes Enker efter tidligere Sognepræster, der altsaa oppebære Indtægterne af Annexgaardene.

Deene midlertidige Udgift vil utvivlsomt kunne afholdes uden at Statskassen vil lide noget Tab, da Forbruget af spirituose Drikke, Øl og Vin ved nærmere Undersøgelse vil vise sig at være tiltaget i de sidste 3 Aar, navnlig i Aar.

Derhos skal Mindretallet tilkade sig at belyse, hvorledes vort Forslag stiller sig til Regeringens Forslag, nemlig saaledes:

Præstegjæld.	Mindretallets Forslag.		Regeringens Udkast.	Forskjellen mellem Mindretallets Forslag og Regeringens Udkast.	
	Kirken og Kaldet hver.	Sognepræsten.		Kirken og Kaldet faar hver.	Sognepræsten faar.
Norderøerne . . .	343 Kr.	543 Kr.	557 Kr.	214 Kr. mindre	14 Kr. mindre
Østerø	673 —	823 —	783 1/2 —	110 — —	39 1/2 — mere
Sydstrømø	449 —	449 —	223 1/2 —	225 1/2 — mere	225 1/2 — —
Nordstrømø	359 —	359 —	243 1/2 —	115 1/2 — —	115 1/2 — —
Vaagø	292 —	442 —	367 —	75 — mindre	75 — —
Sandø	222 —	322 —	140 —	82 — mere	82 — —
Suderø	562 —	562 —	353 1/2 —	208 1/2 — —	208 1/2 — —

Ved § 16 har Mindretallet ikke fundet Anledning til at foreslaa nogen Forandring, da Sysselmændenes Lønninger væsentlig udredes af Statskassen og jævlig blive regulerede og Sysselmændene forhaabentlig snart vilde blive satte paa fast Løn.

I Henhold til foranstaaende tillader Mindretallet sig at foreslaa:

Udkastets § 15, 1ste Stykke, affattes saaledes:

»Fisketienden ophæves. I Erstatning for samme udredes af Statskassen til:

Norderøernes Præstegjæld . . .	686 Kr.
Østerø	1346 —
Sydstrømø	898 —
Nordstrømø	718 —
Vaagø	584 —
Sandø	444 —
Suderø	1124 —

I alt . . . 5800 Kr.»

Der tilføjes som nyt andet Stykke.

»Til de nuværende Sognepræster i Norderøerne, Østerø og Vaagø udredes endvidere henholdsvis 200, 150 og 150 Kr., der bortfalde ved indtrædende Vakance.«

Efter det foranførte tillader hele Udvalget sig at indstille:

1. Det af Justitsministeriet Lagtinget forelagte Udkast til Lovforslag om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne, Kap. 1 og 2, foreslaas ophøjet til Lov.
2. Til Udkastets § 17 tilføjes: 1ste April 1892.

Flertallet tillader sig at indstille:

»Det af Justitsministeriet Lagtinget forelagte Udkast til Lovforslag om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne foreslaas uforandret ophøjet til Lov med Tilføjelse af Tiden for Lovens Ikrafttræden: 1ste April 1892.«

Lagtingssalen, den 15de Avgust 1891.

J. C. Djurhuus, O. P. Effersø.
Ordfører.

A. W. Restorff, Oliver Effersøe.

J. H. Schrøter.

Den 19de Avgust foretoges Sagens 2den Behandling.

Djurhuus (Ordfører): Da denne Sag var til foreløbig Behandling i Tinget blev den kun løselig omtalt. I 1887 forelaa i Tinget et Forslag om Ophævelse af Fiske-tienden, der oftere havde været fremme uden at man var kommen til noget Resultat. I 1887 kom Sagen endelig saa vidt, at man kom til en Overenskomst om, hvorledes man skulde indstille den til Ministeriet. Man vedtog at lægge en bestemt Sum og et bestemt Aaremaal til Grund for Fiske-tiendens Afløsning eller Ophævelse, og der var den Gang ingen Uoverensstemmelse om Grundlaget for Afløsningen, saa Regeringen maatte gaa ud fra, at den var i Overensstemmelse med Lagtinget, naar den nu havde lagt denne Sum til Grund i en Beregning. I 1889 kom Sagen om Læsteafgiften frem. Denne Afgift havde der i flere Aar været anket over som trykkende paa Skibsfarten og navnlig paa Indførslen af grove Varer, især fordi Dampskibe ikke kunne anløbe saa ofte som ønskeligt var. For at faa denne Afgift fjernet, foreslog

Lagtinget en Afgift paa Spirituosa, Vin og Æl. Efter de Oplysninger, man den Gang havde, vilde man faa en betydelig større Sum end nødvendig til Afløsning af Læsteafgiften, og man foreslog da, at denne Sum skulde gaa ind i en særskilt Kasse og komme Færøerne tilgode ved Afløsning af Fisketienden. Disse Sager havde siden 1887 og 1889 været hos Regeringen, og man ventede med Længsel at høre noget om dem. Derfor var man ogsaa glad ved i Aar at finde et Udkast fra Regeringen paa Tingets Bord. Regeringen var gaaet ind paa Lagtingets Indstilling ved nøjagtig at ansætte de samme Summer, som Lagtinget havde foreslaaet som Afgift og Erstatning; kun var Regeringen ikke gaaet ind paa at afskaffe Fisketienden, men havde ved dette Lovforslag villet gennemføre en Slags Afløsning ved Indførslen af Spiritusafgiften til Erstatning for, hvad Statskassen kom til at udrede ved Læsteafgiftens og Fisketiendens Ophævelse. Dermed kunde man formentlig ogsaa være bedre tjent, da denne Ordning ikke medførte nogen Risiko for Færøerne, thi jo mere vi ydede i Afgift, desto mere fik vi i Overskud til Statskassen, og i modsat Fald var det et godt Bevis paa, at Drikkeøndet var i Aftagende. Udvalget var i det hele enigt om Sagen, men et Mindretal havde dog ikke villet være med til at godkjenne den Fordeling af Fisketienden, som Lagtinget selv havde foreslaaet, og havde anført som Grund dertil, at Regeringen i det forelagte Udkast havde forandret det Forslag, Lagtinget havde tænkt sig som Grundlag. Fisketiendens Ophævelse blev efter Mindretallets Forslag en Slags Kopskat paa Befolkningen.

Schrøter: Regeringens Forslag var ikke blot bygget paa Lagtingets Indstilling i 1887, men Sagen havde været for i Halvfjerdsene og Meningen var, at Overskudet udelukkende skulde komme den Kræds tilgode, som ydede Skatten. I 1880 var Sagen atter for og Forslaget gik den Gang ud paa noget lignende. I 1887 søgte man at faa Afløsningssummen sat saa lavt som muligt, hvad der var forstaaeligt nok, fordi man vilde bede Staten om en Gave. Han udtalte da, at en saadan Henvendelse var til ingen Nytte. Mindretallet ansaa det ikke for ønskeligt at gaa saa langt ned, som i 1887. Flertallet var gaaet 30 Aar tilbage, og dette var saa meget mere uheldigt, som Fisketienden i den sydlige Del af Øerne den Gang var ringe. Mindretallet havde derfor taget de sidste 25 Aar, i hvilke Tienden gennemsnitlig havde ud-

gjort c. 5800 Kr. aarlig, hvad man ansaa for et tilstrækkeligt Beløb og som man ikke burde betænkt sig paa at lægge til Grund, da Kirkekassen trængte til alle de Indtægter, den kunde faa. Regeringen havde ikke forlangt, at Lagtinget uden videre skulde vedtage dens Forslag, der heller ikke forelaa som saadant, men kun som Udkast til Lovforslag, og Tinget behøvede derfor ikke at være bangt for at foretage Ændringer deri. Den af Flertallet foreslaaede Fordeling var uretfærdig, idet den navnlig kom enkelte Præstegjæld tilgode. Mindretallet mente, at den, der ydede mest af Skatten, ogsaa burde have mest af Overskudet. Dette burde fordeles efter Folketallet og ikke efter Indtægterne i de 30 Aar, som Regeringsforslaget lød paa, hvorved flere Præstegjæld vilde blive daarlig stillede og andre begunstigede. Naar vi først havde faaet Told paa enkelte Ting, udviklede det sig let derhen, at vi fik Told paa andre Varer. Man troede nok, man var tilfreds med Forslaget paa Norderøerne, men ikke paa Suderø, hvor man ikke brød sig meget om Læsteafgiften, og hvor Fisketienden omtrent var falden bort, men hvor man nu fik en høj Skat paa Æl. Flertallet mente, at kun de, som havde Lyst og Evne, kom til at betale Skatten, men de, som beherskedes af Lasten, manglede Evne dertil og lode Hustru og Børn lide for deres Lidenskab.

Djurhuus: Udvalget havde i 1887 bestemt sig til at tage 30 Aar for at give et rigtigt Billede af Tiendens Ydelse og Tinget godkendte det. Det var jo almindeligt, at man brugte 10-aarige Beregninger og Udvalget havde brugt 3 Gange 10 Aar. I det Aaremaal, Mindretallet havde valgt, havde Tiendens Størrelse undergaaet betydelige Forandringer, og Suderø kom derved til at tage sig ganske anderledes ud, end naar man gik 30 Aar tilbage. Mindretallet havde vilkaarligt taget 10 Aar fra og lagt 5 Aar til, og disse sidste 5 Aar gavs et daarligt Billede af Tienden, 1) fordi det var faktisk, at Tienden Aar for Aar tog af paa Grund af Folks Uvilje mod denne Ydelse i Forhold til i gamle Dage, saa den vist aldrig havde været daarligere end i de sidste 5 Aar, 2) fordi Udvandringen til Island havde været meget ujævnt fordelt paa Øerne. De sidste 5 Aar havde været gode Fiskeaar for Suderø og derfor var Tienden taget til. Den her omtalte Skat blev en frivillig Ydelse, og man havde altsaa ingen Grund til at beklage sig over den. Schrøters Tale om, at Færøerne kom ind under Told-

omraadet, var ikke andet end et Skræmmebillede. Han forstod ikke Mindretallets Modstand mod Fordelingen, hvilken han betragtede som en ligegyldig Sag, da hele Tienden gik ind i den fælles Kirkekasse og det beroede paa Lagtinget at tage Bestemmelse om Fordelingen, og naar Præsterne en Gang kom paa fast Gage, faldt jo for deres Vedkommende hele Spørgsmaalet om Fordeling bort. Ved at fordele efter Folketal kom man til ligesom at belønne de Præstegjæld, hvis Beboere havde ydet liden Tiende og begik altsaa en Uretfærdighed. Det vilde dog se underligt ud at komme til Regeringen med Forslag til en anden Fordeling end Tinget havde vedtaget i 1887.

Effersø (yngre) kunde ikke nok som fremhæve den store Betydning, han tillagde denne Sag og sluttede sig til den Maade, paa hvilken man havde tænkt sig den ordnet, men med Hensyn til Erstatningen for Tiendens Afløsning var han enig med Schrøter. Man fremhævede, at Lagtinget burde holde paa sit Forslag fra 1887, men Forudsætningerne for dette vare jo faldne bort.

Schrøter oplyste, hvorfor Mindretallet havde valgt at tage 25 Aar. I de første 10 Aar af dette Tidsrum stode Norderøerne langt over Suderøen i Henseende til Fiskeri. 25 Aar vare $\frac{1}{4}$ Aarhundrede og et mere passende Tal i dette Tilfælde end 30 Aar. Udvandringen til Island havde været ligesaa stor fra Suderø som fra de andre Øer, men den faldt paa en Tid, da der ikke blev fisket ret meget. Naar Djurhuus betragtede Fordelingen som en ligegyldig Sag, kunde han jo ligesaa godt følge Mindretallets Forslag. Regeringen kunde ikke finde det besynderligt at Lagtinget foreslog en anden Fordeling nu end i 1887, thi Halvdelen af Tinget bestod af nye Medlemmer. Hvis Lagtinget vedtog Mindretallets Forslag, vilde Sagen komme til at gaa let paa sin videre Vej, men i modsat Fald kunde den let blive et Tvists Eble.

Poulsen: Naar man skulde tale om Erstatning for Tienden, kunde man vel ikke lægge andet til Grund end den Afgift, som skulde bortfalde, hvorimod der vel kunde være Uenighed om, hvor stort et Aarmaal der skulde tages. Mindretallets Forslag om Fordeling efter Folketal forstod han ikke, thi der var jo mange Mennesker, som ikke ydede Tiende. Schrøter havde talt om den store Ubillighed l. at Suderø kom til at yde Bidrag til Norderøerne, men det forekom ham al vilde være lige

uretfærdigt, naar en Mand paa Suderø drak 4 Gange saa meget som Schrøter og kun havde $\frac{1}{4}$ saa stor Skatteevne og dog kom til at betale 4 Gange saa meget til Præsten i Kvalbø. Schrøter ynkedes over Drankere med ringe Skatteevne, men skulde det ikke være bedre, om de fik mindre Evne til at drikke paa Grund af den højere Pris?

Olsen troede ikke, der var Anledning til at tale meget om, hvorledes den her omhandlede Sum skulde fordeles eller reguleres, thi det var ikke sandsynligt, at Ministeriet vilde modtage Lovforslaget med en saadan Ændring, men forlange en Omlægning. Han syntes, at et af de bedste Beviser for, hvorledes Tilstanden er i dette Forhold, afgav Kirkekassen. Kirkekassen paa Suderø havde stor Gjæld og gamle Kirker, og hvor vare Pengene blivne af? Paa Norderøerne var man nu ved at bygge den sjette Kirke i 33 Aar, saa der maatte være ydet mere Tiende der. Sydsrøms, der ligelodes havde en daarlig Kirkekasse, vilde man ogsaa begunstige. Fordelingsmaaden var noget fromkunstlet, saa at Kultusministeriet sikkert ikke vilde gaa ind paa den. Man burde se hen til, hvorledes Tiendeafgiften faldt paa de forskellige Steder. Man behøvede formentlig ikke at tage videre Hensyn til Schrøters Udtalelse om, at han ved sin Indfyldelse kunde faa Lagtingets Forslag forandret i Rigsdagen.

Effersø (ældre): Efter Mindretallets Forslag vilde Norderøerne, Østerø og Vaagø omtrent faa, hvad de havde ydet i Tiende, men Suderø næsten det dobbelte i Erstatning, hvad der ikke var nogen Grund til. Dette Misforhold ved Fordelingen fremkom, idet Mindretallet havde taget de sidste 5 Aar. Toldafgiften kom ikke alene at hvile paa Færingerne, men ogsaa paa fremmede, som forsynede sig her med Drikkevarer. Han frygtede ikke for, at der skulde blive paalagt yderligere Told.

Schrøter: Tolden vilde alligevel komme. Vi havde i den Henseende Eksempler fra Skotland og Island og det samme blev ogsaa nok Tilfældet paa Færingerne, naar Statskassen først var tom.

Danielsen holdt med Flertallet, hvis Forslag var retfærdigt og sandt, overensstemmende med Lagtingets Vedtagelse. Schrøter vilde gjerne paastaa, at Suderø i Almindelighed stod langt over de andre Øer, men havde dog nu indrømmet, at Sudringerne havde lært at fiske af Norderøerne, og Fiskeri var Landets første Erhvervskilde. Fiskeriet havde indtil

i de sidste 10 Aar været uheldigt de fleste Steder uden netop paa Suderø. Ligeledes syntes Mindretallets Forslag om Fordelingen uheldigt for flere Præstegjælds Vedkommende, men meget fordelagtigt for Suderø.

H. C. Müller var principielt mod al Told paa Spirituosa og Øl, thi man havde flere Gange søgt at ramme Drikfældigheden ved at lægge Afgift paa Brændevinshandel, men Erfaringen havde vist, at dette Middel ikke var virksomt til at formindske Drukken-skaben. Ophævelse af Fisketienden maatte betragtes som et uvurderligt Gode, da Tiendens Erlæggelse medførte en Demoralisation, man maatte se at modarbejde. Ved at overveje Sagen var han derfor kommen til det Resultat, at man burde stemme for den.

S. E. Müller vilde henstille til Udvalget, om det ikke maatte finde det rettest at give Lovforslaget en Tilføjeelse om ved Udførsel af indført Spirituosa at faa den erlagte Afgift tilbagebetalt; thi Ophævelse af Læstenafgiften vilde medføre en betydelig forøget Skibsfart her paa Øerne. Ved Oplægning af toldpligtige Varer maatte der svares Afgift uden at der i Forslaget var Tale om Erstatning, om de atter udførtes.

Paa Grund af den fremrykkede Tid afbrødes Forhandlingerne til Fortsættelse næste Dag.

Den 20de Avgust fortsattes Behandlingen.

Hansen kunde delvis give Mindretallets Forslag sin Tilslutning. Der var sagt, at man maatte holde paa Fordelingen af Fisketienden efter Lovforslaget, fordi Lagtinget havde vedtaget det i 1837, men en saadan Forpligtelse følte han ikke og vilde ogsaa have stemt mod Fordelingen, hvis han den Gang havde været i Tinget, idet han ansaa Beregningen for uheldig og ensidig, da kun Kirkekassens Andel af Tienden var lagt til Grund og Tienden enkelte Steder paa Grund af Ydelsesmaaden havde været forholdsvis større end andre Steder. Det af Flertallet valgte Aaremaal var vilkaarligt. Man burde enten gaa ud fra 50 eller 25 Aar og op til den nyeste Tid. Mindretallet satte hele Erstatningen noget højere end Flertallet og kom derved til et nøjagtigere Resultat, thi Flertallets Forslag var for lavt som Helhed betragtet. Han nærrede store Betænkelig-

heder overfor Mindretallets Fordelingsmaade, der saa lidt underlig ud. Men ved at undersøge Sagen nøjere, fandt han den ikke saa urimelig. Fisketienden havde jo fra gammel Tid hvilet paa saa godt som hver Mand i Landet, idet de fleste havde deltaget i Fiskeridrift, og skulde den afløses ved en direkte Skat, var det billigt, at denne blev fordelt efter Folketal. Flertallet vilde have Fordelingen fastsat i Forhold til Ydeisen, men derved kom man til at begaa Uret mod de Kirker og Præster, som hidtil havde faaet mindre Tiende, end de burde have haft. Mindretallets Forslag om midlertidig Erstatning til enkelte Præstegjæld, gjorde dette mere berettiget, hvorimod Flertallets var baade for lavt og uretfærdigt. I 1837 blev gjort Indsigelse derimod af Provsten, der særlig fremhævede, at Forholdet stillede sig uheldigt for mange Præstegjælds Vedkommende og især for Suderø. Ogsaa Sandø vilde lide et betydeligt Tab ved Flertallets Fordelingsmaade.

Djurhuus: S. E. Müller havde gjort opmærksom paa, at Forslaget manglede en Bestemmelse med Hensyn til Udførslen af Brændevin. Da en saadan var af Betydning paa Grund af Øernes Beliggenhed som Mellestation til Island, burde man henlede Ministeriets Opmærksomhed derpaa. Sagen lod sig imidlertid formentlig let ordne. Man havde ikke Lov til at indføre Spirituosa paa andre Steder, end hvor Landfogden eller en Sysselmand har Bopæl. Naar en Mand vilde udføre Spirituosa, kunde en af de nævnte Embedsmænd gradere det, og Statskassen kom ikke til at lide noget Tab ved at godtgjøre Afgiften. Han vilde protestere mod Hansens Paastand om, at Udvalget i 1836 og 1837, der havde Fisketiende Spørgsmaalet under Behandling, havde været ensidigt. Da man begyndte at samle Oplysninger om denne Sag, gjenneengik man alt, hvad der fandtes vedkommende Fisketienden til Kirkerne i de sidste 30 Aar, ligesom ogsaa hvad der kunde oplyses for Statskassens Vedkommende; man blev dog enig om, at den sidste Tiende ikke kunde lægges til Grund ved Beregningen, da Oplysningerne vare mangelfulde. Om Tienden til Præsterne kunde Udvalget ikke faa Oplysning. Udvalget bestemte sig da til at gaa ud fra et Aaremaal af 3 Gange 10 Aar og lige til den nyeste Tid og sparede hverken Til eller Møje for at skaffe et saa godt Materiale som muligt. Mindretallet tog et fuldstændig vilkaarligt Aaremaal, hvilket gav et urigtigt Billede af Tienden paa

Suders. Effersøe (yngre) havde talt om, at Udførslen paa Sudersø forrige Aar udgjorde $\frac{2}{5}$ af den samlede Udførsel fra Færøerne, saa Tienden burde have været langt større end angivet. Ved Mindretallets Fordeling var Sydstrøms kommen højest op af alle Præstegjæld, men skulde man lægge Forbruget til Grund, fik den kun en mindre Sum af Beløbet, hvilket laa i, at Folk i dette Præstegjæld for en stor Del vare Medlemmer af Totalafholdsforeningen. Lagtinget vilde i sin Tid, hvis Kirkerne bleve adskilte, faa Indflydelse paa Fordelingen af Kirketienden og Regeringen kunde fordele Præstetienden efter sit Tykke, hvad den ogsaa havde vist ved Bestemmelsen om, at Indtægter fra Østersø Præstegjæld anvendes til Lønning af Præsten paa Nordstrøms. Naar Hansen mente, at han og de andre ny Lagtingsmænd ikke havde nogen Forpligtelse til at holde paa, hvad Lagtinget havde indstillet i 1887, maatte han udtale, at de formentlig havde en Slags moralsk Forpligtelse i den Henseende.

Effersøe (yngre): Man var enig om Fisketiendens Ophævelse mod Erstatning, og det vilde have været naturligt at ligne den paa de enkelte Præstegjæld, saafremt det var praktisk. Mindretallet havde maattet fravige Princippet om Fordeling af de gennem Tolden indkommende Indtægter. Skulde derved fremkomme Ubilighed, maatte man finde paa en anden Fordelingsmaade, men det blev nærmest vedkommende Præstegjældens egen Sag at hjælpe sig selv saavidt muligt. Mindretallet vilde ogsaa give Erstatning, skjøndt ikke i alle Tilfælde, da man maatte tage i Betragtning, hvorledes Forholdene havde været og hvorledes de vilde blive i Fremtiden. Med det Beløb, som efter Mjertallets Forslag vilde tilfalde Sudersø, kunde Kirken ikke klare sig, og man kom saa til at ligne paa Beboerne, hvorimod man paa Nordøerne havde en rig Kirkokasse. I Henseende til Tiendesnyderi havde Sudersø ikke været værst. Djurhuus's Bemærkning om Tonden paa Sudersø i Forhold til Udførslen berøede paa en Misforstaaelse.

Effersø (ældre): Efter Schrøters Udtalelse vilde alle Præstegjældene faa mere, naar man fulgte Mindretallets Forslag om at lægge 25 Aar til Grund, men det viste sig, at Vaagø vilde faa mindre.

Isaksen havde aldrig sværmet for Spiritusskat, da han ikke kunde indse, at en saadan var til virkelig Nytte for Samfundet, med mindre den blev saa høj, at den hindrede den umaadelig i at drikke. Han ansaa den foreslaede Skat for temme-

lig uskadelig eller snarere til Gavn, idet man ved den vilde opnaa at faa Tienden og Læsteafgiften afskaffet, men mente, det var urigtigt at lægge Fisketienden til Grund for Fordelingen. Han syntes ikke om noget af de to Forslag, men havde tænkt sig, at man kunde fordele Erstatningssummen — 5800 Kr. — i to lige Dele. Den ene Halvdel skulde deles lige mellem de 7 Sognepræster, hvorefter Nordøernes fik 145 Kr., Østersø 375 Kr. 12 Øre mindre end nu, hvorimod de syvrige Præster fik mere, samt den anden Halvdel, Kirkernes Andel, efter en stigende Skala saaledes, at Sogne med under 100 Indbyggere fik $\frac{1}{4}$ Portion, mellem 100—200 1 Portion o. s. v. En saadan Fordeling vilde utvivlsomt blive mere ensartet end den af Udvalget foreslaede.

Provsten: Regeringen kunde ikke foreslaa, at Fisketienden skulde ophæves uden samtidig at foreslaa fuld Erstatning for, hvad den berøvede vedkommende, naar den ikke vilde udsætte sig for at komme i Strid med Grundlovens § 87. Der kunde være forskellige Meninger om, hvad der skulde forstaaes ved fuld Erstatning og om, hvilket Aaremaal man skulde lægge til Grund: 30, 15 eller 10 Aar. Havde man saa udfundet, hvad der maatte anses for fuldt Vederlag til Præst og Kirke for Fisketiendens Afløsning, kunde denne fastsættes ved Lov mod fuld Erstatning. Regeringen havde fulgt Lagtingets Indstilling om Fordelingen og saaledes foreslaet til Sognepræsten paa Nordøerne 557 Kr. Nu kom Mindretallet og sagde, at det var kommet til et andet Resultat, nemlig, at det var nok at tilbyde 347 Kr., men en saadan Fordeling var grundlovsstridig. Paa Østersø udgjorde Tienden 783 Kr.; der tilbød man en Erstatning paa 673 Kr. Sandø vilde man give 222 Kr. i Stedet for 140 Kr., Sudersø 562 Kr. i Stedet for 353 Kr. og dette havde man naturligvis Lov til at gjøre, naar man selv vilde betale Pengene af sin egen Lomme eller skaffe dem paa anden Maade, men man kunde ikke tage dem fra andre Præstegjæld.

Schrøter: Mindretallet havde ment, at Præsterne burde dele det dem tilfaldne Beløb som Brødre og Kirkerne som Søstre. Den citerede Grundlovs-Paragraf omfattede formentlig ikke dette Tilfælde. Han havde ikke sagt, at Sudringerne havde lært at fiske af Nordringerne, men at de havde lært det af Englænderne. Præsterne kom ikke til at lide Tab efter Mindretallets Forslag, fordi de i de sidste Aar alle havde faaet noget mindre Indtægt af Fisketienden

end af Mindretallet foreslaaet. Han fandt det vanskeligt at yde Godtgjørelse ved Udførslen af Spirituosa; han mente, at de færøske Fiskerskibe ogsaa burde nægtes en saadan. Færøerne var ingen Stabelplads. Mindretallet var i Beregningen gaaet frem som efter en Snor. Sydstrøms var ikke begunstiget af Mindretallet, thi skjønt Forbruget af Brændevin ikke var stort der, saa brugtes der saa meget mere bajersk Øl i Thorshavn og vist Halvdelen af det hele Forbrug her paa Øerne.

Poulson: I 1876 havde der været Tale om en Fordeling paa Grundlag af 5 Aar; i 1880 lagde man 20 Aar til Grund for Beregningen og i 1887 blev det 30 Aar. Suderøens Andel af den foreslaaede Erstatning blev derefter henholdsvis c. 17, 14 og 13 pCt. og efter Mindretallets Grundlag (25 Aar) blev Procenten 14, og dog havde Mindretallet foreslaaet 18 pCt. Suderø havde stor Fordel ved at blive fri for Læsteafgiften. Han havde altid ment, at Præster og Kirker vare til for Menighedens Skyld, og naar Embederne led Tab, var det Beboerne, som led ved at maatte savne Præster eller nøjes med daarligere Kirker.

S. E. Müller havde ved sin Henstilling ikke tænkt paa den Udførsel, som nu fandt Sted herfra. Det var ligefrem Salg til fremmede, og den var jo medregnet i den Statistik, som laa til Grund for Regeringens Forslag. Men han tænkte sig, at man ikke burde lægge et Baand paa den større Trafik, som vilde udvikle sig her, naar Læsteafgiften faldt bort. Det vilde kunne faa stor Betydning, om man kunde faa her oplagte Varer fri igjen samt om Havarister, som indkom hertil, kunde oplægge Varer uden at betale Told.

Effersø (yngre): Provsten havde ikke klaret Spørgsmaalet for ham, og vist af den Grund, at hans Argumenter vare urigtige. Provsten gik ud fra, at fuld Erstatning burde gives i Følge Grundloven og at man ikke kunde fravige dette ved en almindelig Lov. Men saaledes forholdt det sig ikke. Dog gjorde man det ikke gjærne, saalænge Embedsmanden var i Embedet. Den af Poulson omtalte Fordel ved Loven bliver ganske den samme for Suderø som for det øvrige Land. Der maatte gives Toldgodtgjørelse til Island, naar der skaffedes Bevis for, at Væerne ogsaa vare indførte der.

Djurhuus: Skulde man have den fulde Gavn af Læsteafgiftens Ophævelse, maatte man have Tilladelse til at oplægge Varer her, ogsaa Spiritus med Ret til Udførsel. Der var da ikke Grund til at lægge

Hindringer i Vejen for Loven, hvis Regeringen ikke vilde gaa ind paa den.

Olsen gjorde opmærksom paa, at Skibe oftere vare vendte tilbage paa Rejsen til Island og havde lagt Ladningen her. I saadanne Tilfælde maatte man beregne Afgiften af den.

O. Jacobsen kunde ikke indse, at man var berettiget til at foretage saa indgribende Forandringer i Præsternes Rettigheder, som Mindretallet foreslog.

Provsten: Naar man havde berøvet et Embede nogen Del af dets Indtægt, var det sket til Bedste for et mindre eller som det hed i Almenhedens Interesse; men det var et Spørgsmaal, om det kunde ske administrativt eller kun ved Lov og i hvert Fald kun mod fuld Erstatning. Han tvivlede ikke om Mindretallets gode Motiver til dets Forslag, men ad den Vej lod Sagen sig ikke gennemføre.

S. E. Müller oplyste, at der i Norge gaves Godtgjørelse ved Vareudførsel mod Kvittering af det fremmede Modtagelsessted, og paa samme Maade kunde man ordne det her.

H. C. Müller udtalte med Hensyn til Spørgsmaalet om Ret til at tage Indtægter fra et Embede, at man i sin Tid havde taget en Del af Grindetjenden i Vestmanhavn fra Kirken, Præsten og Sysselmanden uden at give nogen Erstatning derfor.

O. Jacobsen: Da H. C. Müller og de to andre tiendeberettigede havde givet deres Samtykke til, at en Del af Tjenden faldt bort, kunde der her ikke være Tale om at fratage dem noget.

Effersø (ældre) sluttede sig til Jacobsen. Man ventede, at naar Nøten blev anskaffet, vilde Kirke, Præst og Sysselmand vinde mere ved dette end Tabet i Tjenden, da det saa blev lettere at dræbe Grinden.

H. C. Müller: Hvad han end kunde have sagt med Hensyn til Grindetjenden i Vestmanhavn for hans eget Vedkommende, saa stod det fast, at Sysselmands embedet havde tabt en Del af sin Indtægt.

Hermed overgik Sagen til 3dje Behandling.

Mellem 2den og 3dje Behandling fremlagdes følgende Ændringsforslag:

a. fra Isaksen.

Undertegnede anser ikke den af det i nærværende Sag nedsatte Udvalg foreslaaede Affattelse af § 15 for heldig.

At lægge de Beløb, hvormed Fisketienden i et vist Aaremaal er indkommet, til Grund for Fordelingen af den Del af Afgiften, der skal tilstaa Præsterne, anser jeg for urigtig. Den nye Afgift bliver aldeles ikke baaret af Befolkningen paa samme Maade, som Fisketienden hidtil har været baaren, men paa en helt anden Maade.

Den Præst, der hidtil har faaet mest af Tienden, nemlig Sognepræsten paa Østør, trænger mindst til at faa det største Beløb af den ny Afgift, da han, alset fra den, har det største Præstekald herpaa Øerne, og den Præst, der har faaet mindst, nemlig Præsten paa Sandø bør ikke afspises med det mindste Beløb, da netop han har det daarligste Kald. De Præster, der have et vel befolket Kald, have i Reglen ogsaa, afset Fisketienden, tilstrækkelige Indtægter.

At lægge Folketallet, som af Mindretallet foreslaaet, til Grund for Fordelingen, finder jeg heller ikke rigtigt, da man heller ikke derved vil opnaa noget heldigt, ensartet eller retfærdigt Resultat, og det er dog det, man saavidt muligt bør søge at efterstræbe.

Jeg anser det derfor for rettest, at den Del af Afgiften, der agtes tillagt Præstekaldene, broderlig bliver delt mellem Præsterne i 7 lige store Dele.

Hvad ovenfor er sagt om Præsterne, gjælder ogsaa Kirkerne — navnlig da de Kirker, der efter Udkastet ere tiltænkte de største Beløb, i Forvejen staa bedst i det — dog med den Forskjel, at Kirkerne i de folkerigeste Sogne ere de dyreste at bygge og holde vedlige, men paa den anden Side ere de ikke forholdsvis saa dyre som i de mindre Sogne.

Jeg anser det derfor for rettest, at det Kirkerne tiltænkte Beløb bliver delt imellem alle 39 efter en stigende Skala, i et vist Antal lige store Portioner, saaledes at Sogne med

100 Personer og derunder tilfalde $\frac{3}{4}$ Portion	
mellem 100 og 200 Personer	— 1 —
— 200 - 400	— 1 $\frac{1}{2}$ —
— 400 - 700	— 2 —
— 700 - 1200	— 2 $\frac{1}{2}$ —
og over 1200	— 3 —

hvilken Fordeling ved hver tiarig Folketælling vil være at omregulere.

Med Hensyn til hvilket Aaremaal der bør lægges til Grund for at udfinde hvor stort Beløb der aarlig skulde tillægges de færreste Kirker og Præster, da finder jeg det rettest at tage de af Mindretallet til Grund for deres Beregning lagte sidste 25 Aar hellere end de af Flertallet brugte

30 Aar, hvoraf de 6 første ligge altfor langt tilbage i Tiden. Hereller vilde der være at tillægge Præsterne 2000 Kr., som delt med 7 udgjør 414 Kr. 28 Øre til hver, og Kirkerne 2000 Kr., der efter sidste Folketælling vil være at dele i 58 Portioner paa 50 Kr. hver, paa følgende Maade:

Sognets Navn.	Folketal.	Portioner.	Beløb.
			Ør.
Thorshavn	1176	3	150
Frødebø	650	2	100
Næs	554	2	100
Vaag (Norderøerne)	534	2	100
Sand	526	2	100
Kvalbø	518	2	100
Fjde	501	2	100
Fuglefjord	497	2	100
Sjøv	492	2	100
Vaag (Sudcrø)	416	2	100
Porkere	415	2	100
	5103	20	1000
Sumbø	396	1 $\frac{1}{2}$	75
Kvivig	374	1 $\frac{1}{2}$	75
Midvaag	371	1 $\frac{1}{2}$	75
Sørvaag	366	1 $\frac{1}{2}$	75
Vestmanhavn	346	1 $\frac{1}{2}$	75
Andefjord	330	1 $\frac{1}{2}$	75
Gøte	329	1 $\frac{1}{2}$	75
Funding	305	1 $\frac{1}{2}$	75
Haldersvig	305	1 $\frac{1}{2}$	75
Viderø	297	1 $\frac{1}{2}$	75
Sandevaag	295	1 $\frac{1}{2}$	75
Kollefjord	284	1 $\frac{1}{2}$	75
Kvalvig	238	1 $\frac{1}{2}$	75
Kirkøbø	220	1 $\frac{1}{2}$	75
Nolsø	209	1 $\frac{1}{2}$	75
	4668	22 $\frac{1}{2}$	1125
Husevig	198	1	50
Kunø	176	1	50
Myggenæs	152	1	50
Skaalevig	147	1	50
Fuglø	145	1	50
Husum	134	1	50
Svinø	124	1	50
Bø	119	1	50
Mygledal	118	1	50
Pæonien	116	1	50
Skusø	102	1	50
	1533	11	550
Kalbak	100	$\frac{3}{4}$	37 $\frac{1}{2}$
Saxen	56	$\frac{3}{4}$	37 $\frac{1}{2}$
	156	1 $\frac{1}{2}$	75

For de forskjellige Præstegjæld vil Forholdet komme til at stille sig saaledes:

Præstegjældets Navn.	Sognets Navn.	Folketal.	Portion.	Beløb. R ^r
Norderøerne:	Vaag	531	2	100
	Viderø	297	1 1/2	75
	Kunø	176	1	50
	Fuglø	145	1	50
	Husum	134	1	50
	Svinø	124	1	50
	Mygledal	118	1	50
			8 1/2	425
Østere:	Næs	554	2	100
	Ejde	501	2	100
	Fuglefjord	497	2	100
	Sjov	492	2	100
	Funding	305	1 1/2	75
	Andefjord	330	1 1/2	75
	Gøte	329	1 1/2	75
			12 1/2	625
Nordstrømø:	Kvivig	374	1 1/2	75
	Vestmanhavn	346	1 1/2	75
	Haldersvig	305	1 1/2	75
	Kollefjord	284	1 1/2	75
	Kvalvig	238	1 1/2	75
	Saxen	56	3/4	37 1/2
			8 1/4	412 1/2
Sydstrømø:	Thorshavn	1476	3	150
	Kirkebo	220	1 1/3	75
	Nolsø	209	1 1/2	75
	Kalbak	100	3/4	37 1/2
			6 3/4	337 1/2
Vaagø:	Midvaag	374	1 1/2	75
	Sørvaag	366	1 1/2	75
	Sandevaag	295	1 1/2	75
	Myggenæs	152	1	50
	Bø	119	1	50
			6 1/2	325
Sandø:	Sand	526	2	100
	Husevig	198	1	50
	Skaalevig	147	1	50
	Skusø	104	1	50
			5	250
Sudere:	Frodebo	650	2	100
	Kvalbo	518	2	100
	Vaag	416	2	100
	Porkere	415	2	100
	Sumbø	396	1 1/2	75
	Famien	116	1	50
			10 1/2	525

Da den lige Døling af førnævnte 2900 Kr. imellem Præsterne vil bevirke, at de alle faa mere end de for Tiden faa i Fisketiende, finder jeg ikke Anledning til at foreslaa, at der indtil Vakance indtræder, tillægges nogen af dem noget yderligere Beløb. Vel har Sognepræsten paa Østersø efter Gjennemsnitsindtægten for de sidste 5 Aar, for hvilke Regnskab haves, oppebaaret 557 Kr. aarlig, men i de sidste 3 Aar er der kun tilfaldet ham henholdsvis 378, 273 og 346 Kr.

I Henhold til det anførte tillader jeg mig at foreslaa, at Lovforslagets § 15, 1ste og 2det Stykke, affattes saaledes:

»Fisketienden ophæves. I Erstatning for samme udredes aarlig af Statskassen:

Til Sognepræsterne paa Øerne 2900 Kr., der deles i 7 lige store Dele imellem dem.

Til Øernes 39 Kirker 2900 Kr., der deles imellem dem i et efter hver officiel Folketælling udfundet Antal Portioner af lige Størrelse saaledes, at

Sogne med over 1200 Indbyggere erholve 3 Portioner,

Sogne med fra 700 til 1200 Indbyggere erholve 2½ Port.,

Sogne med fra 400 til 700 Indbyggere erholve 2 Port.,

Sogne med fra 200 til 400 Indbyggere erholve 1½ Port.,

Sogne med fra 100 til 200 Indbyggere erholve 1 Port.,

Sogne med 100 Indbyggere og derunder erholve ¼ Port. c.

Thorshavn, den 21de Avgust 1891.

Dione Isaksen.

b. fra Udvalgets Mindretal.

(Schrøter og Oliver Effersøe.)

Der er fra en Side i Lagtinget blevet hævdet, at der ved Fisketiendens Aflysning bør ydes paagjældende Tiendetagere fuld Erstatning, og endog paastaaet, at man ikke en Gang var berettiget til ved Lov at bære nogle af Kirkerne eller Præstekaldene en Del af deres Indtægter.

Uagtet vi vedblivende maa fastholde vort Standpunkt i denne Sag, at der ikke bør tillægges noget Præstegjæld mere af den nye Afgift, end der maa antages at blive ydet af samme efter Folketal, ville

vi, for at imødekomme, hvad der saaledes er fremført i Tinget, tillade os at stille et Forslag om, hvorledes de Beløb, som efter vort Forslag vil mangle nogle Præstegjælds Kirker og Præster i fuld Erstatning, bør tilvejebringes.

Vi maa stærkt fremhæve det inkonsekvente, der ligger i, at man fastholder Fordringen om fuldstændig Erstatning, medens man til samme Tid foreslaar at tilvejebringe Erstatningssummerne gennem en Afgift, som kommer til at udredes af hvert enkelt Præstegjæld med ganske andre Summer end hidtil.

Forsaavidt man fastholder Fordringen om en fuldstændig Erstatning, anse vi det for rettest, at det manglende tilvejebringes gennem en Beskatning ved Paaligning af Kommunerne i de Præstegjæld, der faa for liden Erstatning af Spiritusafgiften. Derved kommer man til at stille sig helt konsekvent i enhver Henseende baade med Hensyn til Erstatningssummernes Tilvejebringelse og deres Fordeling, idet de Præstegjæld, som hidtil have ydet meget og derved faaet meget ogsaa fremtidig komme til at yde meget, samt faa meget og omvendt.

I Henhold til det anførte skulle vi, idet vi principaliter fastholde vort oprindelige Forslag, subsidiært tillade os at foreslaa følgende Ændring til samme:

I Stedet for den i vort principale Forslag foreslaaede Tilføjelse til 2det Stykke indskydes imellem 1ste og 2det Stykke et saalydende Stykke:

»Desuden udredes aarlig som Erstatning af

Norderøernes Præstegjælds Kommune 409 Kr.,

Østersø Præstegjælds Kommune 311 Kr.,

Vaagø Præstegjælds Kommune 304 Kr.

Disse Summer fordeles mellem de forskellige Sogne i hver af de paagjældende Kommuner efter Folketal samt paalignes Beløerne i Forbindelse med den øvrige Kommuneskat og paa samme Maade som denne.

Det af hvert af disse tre Præstegjæld udredede Beløb tilfalder selve Præstegjældets Kirker og Sognekalde.

Sidste Stykke bortfalder, og i Stedet indsættes følgende to nye Stykker:

»De Statskassen paahvillende Erstatningssummer udredes af Færøernes Jordebogskasse med Halvdelen i hver af de aarlige Terminer.

De samlede Erstatningssummer betales til Færø Amt og Provsti, ved hvis Foranstaltning de derefter betales henholdsvis til Sognepræsterne og til Kirkekassereren.

c. fra S. E. Müller:

Efter § 8 indskydes som en ny

§ 9.

Ved Udførsel fra Færøerne af de i § 1 omhandlede Drikkevarer og Spiritus — ikke undgjøret Øl undtaget — ydes en Godtgjørelse, svarende til den Afgift, som er erlagt ved Indførslen. Godtgjørelsen, der afholdes af Statskassen og efter Fradrag af 4 pCt., jfr. § 12, 2det Stykke, udbetales af Færøernes Jordebogskasse, er betinget af, at det for vedkommende Oppehørsbetjent (Landfogden eller Sysselmanden) bevisliggjøres, at de udførte afgiftspligtige Varer ere modtagne i et Land udenfor Færøerne.

Den for Oppehørsbetjentene i saa Henseende nødvendige Instrux fastsættes af Justitsministeriet.

Den 29de Avgust foretoges Sagens 3dje Behandling.

Djurhuus (Ordf.) henviste til sine Udtalelser ved 2den Behandling og bemærkede, at S. E. Müller havde stillet et Ændringsforslag til en ny § 9, overensstemmende med hvad han ved 2den Behandling havde udtalt i denne Anledning. Udvalgets Flertal var imidlertid bange for at optage Forslaget som en ny Paragraf, men foreslog i Indstillingen at gjøre Regeringen opmærksom derpaa og udtale Ønsket om, at en saadan Paragraf kom ind i Loven. I Følge den nye § blev Kontrollen vanskelig, idet der maatte foretages Undersøgelser og Varerne lægges under Forsegling, for at Forfalskning ikke skulde finde Sted. Flertallet mente, at Udførslen ikke var af den Vigtighed, at man skulde berede Lovforslaget Vanskeligheder. En anden Ting vilde han gjøre opmærksom paa, nemlig naar et Skib strandede her og havde oplagt Spirituosa, at Ejeren da ogsaa kunde udføre den, men derom kunde Regeringen selv træffe Bestemmelser.

Effersø (yngre): Der taltes saa meget

om, at man ikke burde lægge Loven Hindringer i Vejen som om alt, hvad der kom fra Regeringen maatte være udmærket, men man kunde ogsaa gaa for vidt i saa Henseende. Naar hele Sagen kom til Afstemning, vilde han stemme for den Idens Helhed og troede, at Regeringen vilde tage Hensyn til Tingets Ønsker ved Afstemningerne om Enkeltthoderne.

S. E. Müller var ikke fremkommen med sit Forslag for at lægge Hindringer i Vejen for Loven, og Ordførers Udtalelser derom havde ikke overbevist ham. Den omhandlede Kontrol vilde næppe blive større end efter Regeringens Forslag.

Effersø (ældre): Denne Sag var en Velfærdssag for Landet, men S. E. Müllers Forslag havde kun Betydning for de handlende, og de fornødne Bestemmelser herom kunde ske ved Ministeriets Resolution. Man burde være forsigtig og ikke aabne Vejen for Bedragerier.

Schrøter frygtede ikke for Toldsvig. Man burde se at faa Loven saaledes, som man ønskede den, uden Hensyn til, hvad andre syntes om den. Lagtinget kom ellers i en uværdig Stilling.

Djurhuus maatte protestere mod Schrøters Paastand, at Flertallets Forslag tilsigtede at bringe Tinget i en uværdig Stilling. Flertallet vilde hævde Lagtingets Værdighed overfor det Forslag, Lagtinget i 1887 havde sendt ned til Ministeriet, og hvis man i dette fandt noget galt, burde man ikke holde paa det, men fandt man det rigtigt, burde man følge Flertallet.

Schrøter vilde have ønsket, at Djurhuus havde gjort den Betragtning maade gjældende i 1887 overfor Lagtingets Vedtagelse i 1880.

S. E. Müller troede ikke, Tinget tabte noget af sin Værdighed ved at gaa ind paa den af ham foreslaede Forandring. Ved Sagens 2den Behandling udtalte Ordføreren, at det hidrørte fra en Forglemmelse, at en saadan Bestemmelse ikke var kommen med, saa det altsaa maatte være i sin Orden at optage den.

Djurhuus havde vel udtalt sig som af S. E. Müller anført, men havde alligevel Betænkelighed ved at optage en saadan Paragraf i Loven. Til Schrøter bemærkede han, at Lagtingets Vedtagelse og Indstilling i 1880 ikke var kommet Regeringen i Hænde.

Schrøter hørte til Mindretallet. Dette havde stillet sit Ændringsforslag, fordi Flertallet havde lagt 30 Aar til Grund ved Beregningen og vilde fordele uden Hensyn til, hvor Pengene kom fra, hvorimod

Mindretallet havde foreslaaet, at det manglende Beløb skulde lignedes paa Kommunerne.

Djurhuus: Mindretallets Forslag var af en højst mærkelig Beskaffenhed, thi den Paaligning, det henviste til, kunde til enhver Tid ske paa anden Maade, naar det gjordes behov. At paalægge Norderøerne, Østersø og Vaagø at betale Erstatning for Fiske-tiende, hvad enten der fiskes noget eller intet, var dog noget haardt.

Effersø (yngre): Man burde helst give fuld Erstatning gennem Ligning paa Kommunerne, og naar man ikke havde fulgt denne Regel, var det fordi Folk vilde finde det noget trykkende. Mindretallet havde derfor kun stillet dette Forslag som subsidiært, da man var saa ivrig for at der skulde gives fuld Erstatning. Tiendejerne maatte naturligvis have Erstatning, enten der fiskedes eller ikke.

Danielsen troede ikke, Ændringsforslaget havde noget at betyde, men at det nærmest var et Skrammebillede for at faa Tinget til at gaa ind paa selve Mindretalsforslaget.

Schrøter vilde tage sig det let, hvorledes Afstemningen end blev. Naar Djurhuus hævdede, at Kirker og Præster vare berettigede til at faa Gjennemsnitsbeløbet af Tiendeindtægten i de 30 Aar, gik Mindretallet med, hvis de vedkommende ydede lige saa meget ved Spiritusafgiften, som de fik i Erstatning. Efter Mindretallets Forslag kom Norderøerne, Østersø og Vaagø til at bære det samme, som hidtil og de andre kom til at bære noget mere, men fik ogsaa noget mere af Erstatningen. Han var ikke enig med Djurhuus i, at Kommunerne kunde beskatte Folk efter Behag. Kirkerne paa Vaagø og Nordstrøms trængte ikke til Penge, og hvorfor vilde man da tage fra de fattige og give de rige? Han skulde arbejde for sin Opfattelse af Sagen saa langt, han formaadede.

Hansen: Grunden til, at denne Sag havde fremkaldt saa lange Forhandlinger var den, at man havde blandet Ting sammen, som ikke havde noget med hinanden at gøre. Det kunde maaske være ret snill at kjæde disse Spørgsmaal (Tiende, Læstefgift og Spiritusafgift) sammen, men det kunde ikke ventes, at man derved undgik at begaa Uretfærdighed til den ene eller den anden Side, navnlig da den af Regeringsforslaget og Flertallet brugte Beregningsmaade var saa ensidig, som af ham paavist. Flertallet havde paastaet, at det manglede Oplysninger, men hvis det virkelig vilde haft saadanne, kunde de for Præsteembedernes Vedkommende i alt Fald

tildels faas gennem Sjællands Stifts Bispekontor og for Statskassens Vedkommende gennem Sysselmændenes Indberetninger. Mindretallets subsidiaire Forslag tiltalte ham meget, men der var ingen Grund til at stemme for det, thi Regeringen og Rigsdagen vilde selv bestemme om og i saa Fald hvorledes der skulde ydes Erstatning for det Tab, enkelte Præstegjæld muligvis vilde lide efter Mindretallets Forslag. Han vilde helst have Isaksens Ændringsforslag, der stillede Præsterne lige og gav Erstatning til Kirkerne efter en passende Skala.

Effersø (ældre) troede ikke, at Schrøters Trusel havde noget at betyde, og han vilde gjerne se, hvorledes Schrøters Vælgere vilde stille sig, om det skulde lykkes ham at forhindre Gjennemførelsen af disse to vigtige Sager.

Danielsen bemærkede til Schrøter, at det var da naturligere, at Vaagø sørgede for sin egen Kirkekasse fremfor at betale til Suderø, hvad man alligevel havde maattet gøre.

Isaksen erkjendte den foreliggende Sags store Betydning, men fandt, at der gik ligesom en Skygge hen over den ved Bestemmelsen om, at en Brændevinsafgift skulde anvendes til kirkelige Formaal. Hver Gang der i Lagtinget blev talt om Kirkerne, fremdroges deres Gjæld uden Hensyn til, at de enkelte Præstegjæld vare uden Skyld i Gjælden. Ved det af ham stillede Ændringsforslag, som han tillod sig at anbefale, opnaaede man formentlig den bedste Ordning af denne Sag.

Olsen mindede om sine Udtalelser ved Sagens første Behandling, at han ikke fandt det korrekt af Lagtinget at forhandle Spørgsmaalet om Præsternes Lønning, men kunde derimod, hvis man vilde, omtale Kirkekasserne. Isaksen lod forstå, at han var meget ked over Danielsens Ytringer om enkelte Kirkekassers Gjæld, men kunde det ikke være lige saa krænkende for andre at høre udtalt: »Ja, det er meget godt. I have givet saa god Tiende, derfor skulle I nu faa Lov til at give os meget, fordi der nu vil falde en maaske forholdsvis større Del af den Indtægt, der skal afløse Fisketienden». Han kunde blot stemme for Flertallets Forslag, da de andre ikke hvile paa noget fast Grundlag. Vel kunde det synes saaledes ved deres Beregning, der gik ud fra 25 Aar, som om man havde søgt at finde et Aaremaal, der førte til et gunstiger Resultat for den Kreds, Mindretallet repræsenterede, men naar man i slige Tilfælde vilde være

sikker paa at finde et rigtigt Tal, tog man et saa stort Aaremaal som muligt. Man maatte vel erindre, hvormange der i de senere Aar tog over til Island, og hvilken Indflydelse dette kunde have paa Tiendens Størrelse og hvorledes det kunde bevirke, at Billedet af Tienden blev urigtigt. Schrøters Forsøg paa at faa en uforholdsmæssig Del af Tienden til Suderø, saa noget underligt ud. Paa Norderøerne havde man i mange Aar baaret store Byrder af kirkelige Ydelser og det kunde være rart i nogen Tid at blive fri for Skatter til Præst og Kirker. Om hvorvidt Befolkningen paa Suderø havde ydet, hvad den burde, kunde man faa Oplysning om ved at se paa deres Kirkekasses Stilling.

Effersøe (yngre) var enig med Hansen i, at man ikke burde have kjædet disse to Spørgsmaal sammen. Olsen havde talt om Tiendeydelsen, men burde for lang Tid siden have hidraget sit til at faa Forholdet forandret, thi det var Lagtingets Skyld, at det ikke var bedre. De enkelte Lagtingsmænd repræsenterede hver sin Kreds af Hensyn til Kredses Interesser, og dette gav sig ofte kun altfor tydelig til Kjende ved Afstemningene. I dette Tilfælde kunde man forudsætte, at nogle Medlemmer vilde, af Frygt for at skade den hele Sag, stemme mod deres Kredses Interesser, og Afstemningen blev saaledes ikke et tro Billede af hvert Medlems Anskuelse om Sagen.

Schrøter bemærkede til Danielsen, at det var tiodels Lagtingets egen Skyld, at Suderø Kirkekasse var fattig, thi Tinget havde bestyret den. Flertallets Fordelingsmaade var uretfærdig. Man kunde lade Afgiften falde ned der, hvor der var mest Trang til den. Mindretallets principale Forslag var bedst og næst dette Isaksens, der forbedrede enkelte Kald og fordelte til Kirkerne efter en saadan Maalestok, at de store fik mest. Thorshavns store Kirke fik efter Flertallets Forslag altfor lidt. Olsen burde erindre, at Tienden var falden ned paa Norderøerne, og nu bleve de helt fri for den, medens andre fik den at føle.

Jacobsen: Der var talt om, at de enkelte Lagtingsmænd vare valgte til at varetage deres Kredses særlige Interesser og her syntes det, at hver varetog sine Interesser paa den Maade, at de Præstgjæld, som havde ydet mest, ogsaa vilde have mest Erstatning. Uagtet Flertallets Forslag var mod hans Kreds's Interesser, vilde han dog stemme derfor, da han fandt Mindretallets Fordelingsmaade uretfærdig, idet den gik ud paa at fratage visse Præste-

gjæld den Indtøgt, de havde haft fra gammel Tid.

Djurhuus: Isaksens Forslag gik ligesom Mindretallets ud fra 25 Aar og foreslog en Fordeling, han ikke kunde gaa med til; thi man kunde ligesaa godt dele alle Præsteembedernes Indtægter i 7 lige Dele. Desuden maatte han frendeles holde paa den Beregning og Fordeling, Lagtinget selv i 1887 havde vedtaget og derefter indstillet til Regeringen.

S. E. Müllers Ændringsforslag (c) til en ny § 9 sattes under Afstemning, men da 7 stemte for og 7 imod, foretoges Navneopraab med det Udfald, at Forslaget vedtoges med 9 Stemmer mod 6. Ja stemte: Poulsen, Hansen, Danielsen, Nielsen, Johannesen, S. E. Müller, Olsen, Schrøter og Oliver Effersøe; nej stemte: Provsten, Husgaard, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus og Formanden; Isaksen, Jacobsen og Weihe stemte ikke, medens H. C. Müller og Restorff vare fraværende.

Løvrigt gav Udkastets 2 første Kapitler ikke Anledning til nogen Diskussion.

Efter Begjæring af Schrøter, Oliver Effersøe, Isaksen og Hansen sattes samtlige Forslag til Ændringer i § 15 under Afstemning ved Navneopraab.

Isaksens Ændringsforslag (a) forkastedes med 12 St. mod 5. Ja stemte: Isaksen, Hansen, Johannesen, Schrøter og Oliver Effersøe; nej stemte: Poulsen, Provsten, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Weihe, Husgaard, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus, Olsen og Formanden; H. C. Müller og S. E. Müller stemte ikke, medens Restorff var fraværende.

Udvalgsmindretallets (principale) Forslag i Betænkningen forkastedes ligeledes med 12 St. mod 5. Ja stemte: Isaksen, Hansen, Johannesen, Schrøter og Oliver Effersøe; nej stemte: Poulsen, Provsten, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Weihe, Husgaard, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus, Olsen og Formanden; H. C. Müller og S. E. Müller stemte ikke, medens Restorff var fraværende.

Udvalgsmindretallets (subsidiære) Ændringsforslag (b) forkastedes med 12 St. mod 3. Ja stemte: Schrøter og Oliver Effersøe; nej stemte: Poulsen, Provsten, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Weihe, Husgaard, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus, Olsen og Formanden; Isaksen, H. C.

Müller, Hansen, Johannesen og S. E. Müller stemte ikke; Restorff var fraværende.

Efter at alle Ændringsforslagene til § 15 saaledes vare forkastede, sattes § 15 uforandret under Afstemning og vedtoges mod 15 St. mod 4.

Endelig sattes Lovforslaget i dets Helhed med den vedtagne nye § 9 og med den af Udvalget foreslaede Tidsbestemmelse for Lovens Ikrafttræden under Afstemning ved Navneopraab med det Udfald, at samtlige tilstedeværende Medlemmer stemte »ja«; Restorff var fraværende; og var Lovforslaget i dets Helhed saaledes ændret enstemmig vedtaget med 19 St.

Den 3dje September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

Fra det høje Ministerium er modtaget et Udkast til Lovforslag om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne, hvilket i indværende Lagtingssamling har været behandlet i Tinget.

Det i Sagen nedsatte Udvalg, bestaaende af 5 Medlemmer, har i sin afgivne Betænkning, hvortil henvises, været enig i at anbefale Lovudkastets Kap. I og II til uforandret Vedtagelse, dog maa man med Hensyn til § 2, 3dje Stykke, og § 7 henvises til Bemærkningerne derom i Betænkningen, hvorimod Udvalget med Hensyn til Kap. III, § 15, har delt sig i et Flertal og et Mindretal. Flertallet anbefaler ogsaa denne Paragraf til uforandret Vedtagelse, hvorimod Mindretallet foreslaar en anden Opgjøringsmaade og Fordeling af Fisketienden end i Udkastet opstillet.

Imellem Sagens 2den og 3dje Behandling i Tinget fremkom 3 Ændringsforslag, nemlig:

- a. Til Kap. I om Indsættelse af en ny § 9, gaaende ud paa Godtgørelse ved Udførsel fra Færøerne af Drikkevarer og Spiritus. Dette Ændringsforslag blev ved 3dje Behandling vedtaget med 9 Stemmer for og 6 imod, medens 3 ikke stemte og 2 vare fraværende.
- b. Til Kap. III, § 15, gaaende ud paa en anden Beregning og Fordeling af Fisketienden imellem Præstegjæld og Præster. Dette Forslag blev ved 3dje Behandling forkastet, idet 5 Stemmer vare for, 12 imod, medens 2 ikke stemte og 1 var fraværende.
- c. Mindretallets subsidære Forslag til § 15, ligeledes gaaende ud paa en anden Beregning og Fordelingsmaade af Fi-

sketienden. Dette blev, efterat sammes oprindelige Forslag var forkastet med 5 Stemmer for og 12 imod, medens 2 ikke stemte og 1 var fraværende, ligeledes forkastet, idet 2 stemte for og 12 imod; 5 stemte ikke og 1 var fraværende.

Efter at disse specielle Afstemninger saaledes havde fundet Sted, blev Lovudkastets § 15 sat under Afstemning og vedtaget med 15 Stemmer for og 4 imod, medens 1 Medlem var fraværende.

Lovudkastet i dets Helhed, med den vedtagne nye § 9 og med Tilføjelse af Tiden for Lovens Emanation den 1ste April 1892, blev derefter sat under Afstemning og enstemmig vedtaget med 19 Stemmer; 1 Medlem var fraværende.

Ved det saaledes heri Tinget behandlede og enstemmig vedtagne Lovudkast, som hviler paa en Kombination af Tingets Indstillinger om Fisketiendens Ophævelse i 1887 og i 1889 om Læsteafgiftens Ophævelse ved Indførelse af en Afgift paa Spirituosa, Vin og Øl, har Regeringen vist en Imødekommen imod Lagtingets Indstillinger, som man maa udtale sin Paa-skjønnelse af. At Loven vil være velkommen her, viser den Enstemmighed, hvormed Lovforslaget i sin Helhed er vedtaget i Tinget, og har man det Haab, at det høje Ministerium gunstigt vil gjøre sit til, at Sagen videre fremmes, saaledes at Loven kan træde i Kraft den 1ste April 1892, hvorved fornemmelig en længe næret Uvilje imod Fisketienden, hvis Ydelsesmaade hverken er retfærdig eller tidsvarende, vil finde sin Afslutning, ligesom ogsaa hæmmende Baand paa Handel og Omsætning ville løses ved Læsteafgiftens Ophævelse. Ved Spiritusafgiftens Indførelse vil Statskassen formentlig faa tilstrækkelig Dækning for den stedfundne Afslæbning eller Ophævelse, og denne Afgift hviler jo paa en Vare, som principmæssig overalt i Verden beskattes og som det staar den enkelte frit for at frigjøre sig for, altsaa i Virkeligheden bliver en frivillig Skat. Med Hensyn til Beregningen og Fordelingen af Fisketienden, da kan man henholde sig til Tingets egne Forslag og Vedtagelser, og disse maa man formene ere saa nøjagtige og retfærdige, som man ved de omhyggeligste Undersøgelser og efter de stedlige Forhold har været i Stand til at tilvejebringe. Forsaavidt det høje Ministerium ikke skulde finde det rigtigt eller hensigtsmæssigt at gaa ind paa den foreslaede § 9, skal det bemærkes, at denne Bestemmelse i Loven nok er ønskelig for

Handel og Omsætning, men dog ikke formenes at være af saadan Vigtighed, at den bør være en Hindring for Lovens Fremkomst.

Efter hvad der under Sagens Behandling blev ytret i Tinget skal man tillade sig at henlede Opmærksomheden paa, at forsaavidt § 9 ikke optages i Loven, vilde det formentlig være af Vigtighed, at Ministeriet blev bemyndiget til i visse særlige Tilfælde, saasom ved Strandinger eller Havari af Skibe og deslige, at give Tilladelse til at Ejerne eller Assurandørerne ikke erlægge Afgift efter Loven, naar Værerne udføres igjen, eller forsaavidt Afgiften er erlagt, saa Udførselsgodtgørelse.

Til Slutning skal man, foranlediget af det høje Ministeriums Skrivelse til Amtet af 1ste Juli d. A., bemærke, at da der fra Provsten ikke er fremkommet nogen Oplysning eller Forslag angaaende Aflysning af det saakaldte Præsttal, har man ikke set sig i Stand til paa nærværende Tid at udtale sig om Spørgsmaalet.

Idet man med disse Bemærkninger fremsender Sagen til det høje Ministeriums videre gunstige Forsorg, skal man udtale det Haab, at Lovforslaget snarest mulig maa blive ophøjet til Lov.

Lagtingssalen den 3dje Septbr. 1891.

I. H. Buchwaldt. J. C. Djurhuus.
Ordfører.

Joen Poulsen.

Til

Justitsministeriet.

Endelig vedlagdes Sagen saalydende Mindretalsindstilling:

Uagtet undertegnede Medlemmer af Lagtinget have stemt for det af Tinget vedtagne Forslag til Lov om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne i dets Helhed, saa kunne vi ikke billige den Affattelse, som Lagtingets Flertal i Overensstemmelse med det forelagte Udkast har givet Forslagets § 15, da der herefter fremtidig bliver tillagt Kirker og Præster i Norderøerne, Østerø og Vaagø uforholdsmæssig meget, i Forhold til Kirkerne og Præsterne i Sydstrøms, Sandø og Suderø af den Del af Spiritusafgiften, der tilfalder

Færøerne. Vi tillade os derfor allerørbødigst, overfor det høje Ministerium, at fremsætte vore Anskuelser om Spørgsmaalet.

At lægge de Beløb, som Kirkerne i et vist Aaremaal have haft i Indtægt af Fisketienden til Grund for Fordelingen af den nye Afgift anse vi for uretfærdigt, fordi Befolkningen i de 3 førstnævnte Præstegjæld herefter ikke kommer til at yde forholdsvis mere af den nye Afgift, end den øvrige færøske Befolkning. Kirkekassernes Indtægter af Fisketienden give heller ikke et tro Billede af den virkelige Indtægt som Tiendejerne have haft. I tidligere Tid var al Fisk i de 3 sydligste Præstegjæld og den smaa Fisk under 18 Tommer i de øvrige Præstegjæld bortforpagtet for 5 Aar ad Gangen, hvorimod ikke antagelige Bud kunde opnaas for den store, hvorfor Kirkeværgerne optog og afhændede den for Kirkernes Regning. Forpagterne indlode sig imidlertid i Reglen ikke paa Forpagtning uden de vare temmelig sikre paa at staa dem derved, hvilket førte til, at de gjenneengaaende havde betydelig Fordel deraf og altsaa Kirkerne Tab, hvilket atter førte til, at al Forpagtning ophørte. I 1872 besluttede Lagtinget at Kirkeværgerne overalt skulde optage og afhænde Fisketienden, og at der for deres Ulejlighed med denne i Særdeleshed og Kirkerne i Almindelighed, skulde tillægges dem en Del af Indtægterne, nemlig 6 pCt. af stor og 20 pCt. af smaa Raafisk mellem 18—12 Tommer samt 33½ pCt. af stor og 50 pCt. af smaa Klipfisk, dog saaledes, at Værgerne selv tillagde Salt og Virkeløn til Klipfisken. Den mindste Fisk under 12 Tommer blev bortakkorderet for en meget billig Pris i Reglen til Værgerne. Beboerne af Norderøerne og største Delen af Østerø fange i Aarrets bedste Fisketid næsten udelukkende stor Fisk, nemlig paa Fiskebankerne paa det saakaldte Nordhav, og som Følge deraf have de paa den Aarstid kun kunnet yde stor Fisk i Tiende — paa Vaagø have de ogsaa forholdsvis ydet megen stor Fisk i Tiende — medens den Fisk, der fanges i de tre sydligste Præstegjæld er mindre, saa at i Reglen kun smaa Fisk, for en stor Del under 12 Tommer, er ydet i Tiende. Kirkekasserne have derfor oppebaaret større, Værgerne og Forpagterne en mindre Andel af hvad der i Virkeligheden er tilfaldet Kirkerne i Tiende i de nordlige Præstegjæld end i de sydlige.

At de andre Tiendejere have haft større Indtægter af Fisketienden end Kirkekasserne, og at dette navnlig har været

Tilfældet hvor Tienden væsentlig har været erlagt i smaa Fisk, er utvivlsomt, og et meget iøjnefaldende Bevis derpaa foreligger deri, at Sysselmanden paa Suderø, der i en lang Aarrække har haft hele Statskassens Andel af Fisketienden, i Henshold til sine egne Opgivelser, skal have en Erstatning for denne Indtægt af 508 Kr., modens Kirkerne og Præsten paa Suderø efter Forslaget kun ville faa hver 353 Kr. 50 Ø.; taget Tienden her som andre Steder har været ydet samlet under ét til alle 3 Tiendeefjere.

Kirkerne i Sydstrømsø og Suderø staa desuden efter det af Lagtinget deciderede Regnskab i en Gjæld af henholdsvis 19,049 Kr. og 10,213 Kr. hovedsagelig til de mere hemlede Kirker, hvorimod Norderøernes og Vaagø Kirker have dels i Behold, dels som tilgodehavende hos de fornævnte Kirker, henholdsvis 5085 Kr. og 10,771 Kr. — Østerøens Kirker have en Gjæld paa 1650 Kr. og Sandøs Kirker havde den 1ste Januar en Beholdning af 5160 Kr., hvoraf Størsteparten nu er medgaaet til Opførelsen af en ny Kirke i Skaalevig.

At berige de mere velstaaende Kirker paa de forgjældedes Bekostning finde vi meget urigtigt. De Kirkerne tilfaldende Beløb bør enten henlægges til en fælles Kasse, hvis Midler udelukkende anvendes til Opførelse af nye Kirker eller deles som af vedkommende Udvalgs Mindretal foreslaaet, efter Folketal, eller ogsaa efter en Skala, der indeholdes i et af medunder tegnede Isaksen stillet Ændringsforslag, hvorved de større Kirker, der jo ere dyrere at bygge og holde vedlige end de smaa, er tillagt en noget større Andel end de smaa, dog ikke saa meget større som efter Sognets Folketal.

Hvad Fordelingen imellem Præsterne angaar, da menø vi, at det næppe kan anses for utilstodeligt, at det i alt Fald vilde være retfærdigere end den vedtagne Fordeling, om deres Andel i Spiritusafgiften blev delt lige imellem dem, eller efter Folketallet i deres Præstegjæld; derved vilde der være gjort et lille Skridt til en ny og bedre Regulering af de herværende Præsteembeder. Skulde det imidlertid være aldeles nødvendigt at give hvert enkelt Embede et Beløb, svarende til dets Indtægt af Fisketienden, bør i alt Fald ikke Kirkernes Andel af nævnte Tiende alene lægges til Grund for Berogningen. Da imidlertid Tienden her foreslaas afløst ikke direkte, hvorved hvert enkelt Præstegjæld vilde komme til at udrede et Beløb, svarende til den ydede Tiendes Værdi, men indirekte

ved en Afgift, der kommer til at hvile paa hele Befolkningen, maa man antage, at Kravet om den fulde Erstatning, hvis det ikke fyldstgjøres paa anden Maade, maa vige for Hensynet til den retfærdige Fordeling.

Der næst anse vi det af Lagtingets Flertal vilkaarligt valgte Aaremaal af 30 Aar, hvoraf det sidste endogsaa ligger over 6 Aar tilbage, for urigtigt som Grundlag for en Afløsning og for en Fremgangsmaade der end yderligere begunstiger den nordlige Del af Øerne, paa den sydliges Bekostning, idet Driften af Fiskeriet først i en senere Aarrække er tiltagen paa de sydlige Øer. — For en Del Aar tilbage fangedes Fisken overalt paa Lærøerne kun med Haandliner; man benyttede kun grove Liner og meget store hjemmegjorte Fiskekroge, hvorved altsaa kun de største Fisk kunde fanges og den Mængde af mindre Fisk, der fandtes ved Øernes sydlige Del, forblev uberørt; nu derimod benytter man fine Liner og smaa engelske Fiskekroge. Ved en Tiendeafløsning bør formentlig enten de sidste 30 eller 25 Aar lægges til Grund. Paa Grund af at det falder vanskeligere at faa Oplysninger jo længere man gaar tilbage, foreslaa vi at man tager de sidste 25 Aar, og at man igjennem Amtet søger Oplysning om Statskassens Andel af Fisketienden, foruden hvad der allerede foreligger om Sysselmandenes egne Indtægter af samme, samt igjennem Sjællands Stifts Bispekontor om Præsteembedernes Indtægt af Fisketienden.

Hvad særlig Kirkekassernes Indtægt angaar, da tillade vi os at bemærke, at hvis man kunde faa at vide, hvad der i Virkeligheden af Tiendeyderne er udredet i Tiende til Kirkerne og man da vilde lægge denne Ydelse i de sidste 25 Aar til Grund for Fordelingen, da turde det vise sig at der ikke blev saa stor Forskjel imellem Øernes sydlige og nordlige Del og ikke saa megen Afvigelse fra en Fordeling, hvor Folketallet var lagt til Grund.

Naar desuagtet saa stort et Antal som 12 Medlemmer af Tinget stemte imod de foreslaaede Ændringer til § 15, antage vi, at Grunden er den, at flere Medlemmer dels have krympet sig ved i Aar at foreslaa de Beløb forandrede, som Lagtinget i 1887 foreslog, uden at de have kunnet faa Øjet op for at Sagen stiller sig i det væsentlige ganske anderledes nu, end den Gang, idet man da had om en Gave af Statskassen, uden at tilbyde at yde noget Vederlag derfor; nu foreslaas derimod at omlægge en Skat, der har været baaret og

fremdeles vil blive haaret af selve den færøske Befolkning. Det bemærkes isvrigt, at kun medundertegnede Schrøter og Isaksen vare Medlemmer af Tinget i 1887, og at vi andre ikke finde nogen som helst Grund til at forsvare den den Gang vedtagne Beregning. Tillige have de formentlig befrygtet, at de, ved at gjøre Forandring i det af Ministeriet forelagte Forslag, skulde komme til at støde Regeringen og derved bevirke, at hele Sagen mulig strandede — hvilket meget maatte beklages, da alle Tingets Medlemmer ere enige om at det er af største Vigtighed at faa saavel Læsteafgiften som Fiske-tienden snarest mulig afskaffet.

Isvrigt tillade vi os at henwise til den af vedkommende Udvalgs Mindretal afgivne Betænkning og det af medundertegnede Isaksen stillede motiverede Ændringsforslag i Sagen.

Sluttelig tillade vi os at udtale det Haab, at den høje Regering ikke vil godkjende den Affattelse af Forslaget § 15 som Lagtingets Flertal har givet den, men paa Grundlag af det i Sagen foreliggende og eventuelt yderligere indhentede Oplysninger vil affatte et nyt Forslag til snarest mulig Forelæggelse for Rigsdagen.

Lagtingssalen den 12te Septbr. 1891.

Allerærbødigst

Oliver Effersøe. Chr. A. Hansen.

Dione Isaksen. O. Johannesen.

J. H. Schrøter.

Til

Justitsministeriet.

III. Andragende om Statstilskud til Skolebygninger.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes et Andragende fra Forstanderskabet for Østerø Præstegjælds Kommune om Lagtingets Medvirksomhed til, at der tilstaaes Kommunen et Statstilskud paa 4000 Kr. til en Skolebygning paa Tofte og 2600 Kr. til en Lærorbøllig ved Gøtegjov.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 1ste Avgust, vedtoges, efter Forslag af Provsten, at henwise den til Kirkekasseudvalget, som afgav følgende, den 4de Avgust fremlagte

Betænkning.

Ved Skrivelse af 3dje f. M. har Forstanderskabet for Østerø Kommune henvendt sig til Lagtinget med Anmodning om, at samme gunstigt vilde indgaa til Regeringen med Andragende om, at der

af Statskassen maatte tilstaaes Kommunen et Tilskud paa 4000 Kr. til Opførelse af en Skolebygning i Bygden Tofte i Næs Sogn samt et Tilskud paa 2600 Kr. til Opførelse af en Lærorbøllig, i Forening med den altopførte Skolestue, i Bygden Gøtegjov, begge i den nævnte Kommune.

Som nærmere Motivering af dette sit Andragende har Forstanderskabet henvist til, at den hidtil i Næs Sogn — af Bygderne Næs, Tofte og Saltnæs — benyttede Skolebygning er vedkommende Lærers private Ejendom og at Kommunen derfor, da den omhandlede Lærer kan antages snart at ville fratræde sin Stilling paa Grund af Alderdom, har maattet være betænkt paa, forinden en saadan Eventualitet indtræder, at faa en egen Skolebygning bygget for de nævnte tre Bygder, og har man tænkt sig denne hensigtsmæssigst opført i Bygden Tofte.

I Bygden Gøtegjov blev der derhos af den nævnte Kommune for nogle Aar tilbage, ved Hjælp af et Statstilskud paa 1400 Kroner, opført en Skolestue for Gøte Sogn, idet man gik ud fra, at der for dette Sogns Vedkommende endnu ikke var fornødent tillige at opføre nogen Lærerbolig, eftersom vedkommende Lærer havde egen Beboelseslejlighed.

Nu er imidlertid det Tidspunkt kommet, man kan forudsætte, at den omhandlede Lærer ligeledes snart maa fratræde paa Grund af Alderdom og Skrøbelighed, og man har derfor ment at burde gjøre Skridt til at opføre en egen Lærerbolig for Sognet; hvilken Bolig man har tænkt sig sammenbygget med den alt opførte Skolestue; og har man i den Anledning andraget om Lagtingets Medvirkning til at der kunde tilstaaes Kommunen et Statstilskud paa 2600 Kr. til dette Byggeforetagende.

Undertegnede Udvalg, der har haft dette dobbelte Andragende til Betænkning, kan ikke andet end paa det bedste anbefale det til Lagtingets Velvilje, i Henhold til den Andragendet ledsagende Motivering.

Man skal derfor tillade sig at indstille til Lagtinget til Vedtagelse:

„Tinget indgaar til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Andragende om sammes gunstige Medvirkning til, at der af Statskassen maatte ydes Østerø Kommune et Tilskud paa 6600 Kroner til Opførelse af en Skolebygning i Bygden Toftø og en Lærerbolig i Bygden Gøtegjov, begge i den omhandlede Kommune.“

Thorshavn den 4de August 1891.

I Udvalget for de Kirkekasserne vedkommende Sager.

J. C. Evensen,
Ordfører.

D. Niclasen.

Dione Isaksen.

Den 6te August kom Sagen til 2den Behandling. Overgang til 3dje Behandling vedtoges enstemmig med 16 St.

Ved Sagens 3dje Behandling, den 12te August, vedtoges Udvalgets Forslag enstemmig med 17 Stemmer. — Jacobsen, Petersen og O. P. Effersø vare fraværende.

Den 19de Septbr. oplæstes og underskrevs saalydende Indstilling i Sagen:

Fra Forstanderskabet for Østerø Kommune er der til Lagtinget i indeværende Samling indkommet et Andragende om Tingets Medvirkning til, at der af Statskassen maatte tilstaaes den nævnte Kommune et Tilskud paa 4000 Kr. til Opførelse af en Skolebygning i Bygden Toftø i Næs Sogn samt et Tilskud paa 2600 Kr. til Opførelse af en Lærerbolig, i Forening med den alt opførte Skolestue, i Bygden Gøtegjov — begge i den nævnte Kommune.

Tinget har i den Anledning enstemmigt, med 17 St., vedtaget at indgia til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med det nævnte Andragende.

Idet man nu saaledes tager sig den Frihed herved at henvende sig til det høje Ministerium med ærbødigst Annødning om, at der ved sammes gunstige Forsorg maatte af Statskassen tilstaaes ovennævnte Kommune de begjærede Tilskud i de omhandlede Øjemed, skal man, som nærmere Motivering, indskrænke sig til at henvise til det i medfølgende Andragende og i ligeledes medfølgende Udvalgsbetænkning udtalte, idet man forøvrigt maa anbefale den omhandlede Sag paa det bedste til det høje Ministeriums gunstige Forsorg.

Lagtingssalen i Thorshavn, den 19de
September 1891.

L. H. Buchwaldt.

J. C. Evensen.
Ordfører.

Joan Poulsen.

Til

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

IV. Andragende om Lettelse med Hensyn til Tilkjops-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne.

Den 12te Avgust fremlagdes saalydende Andragende:

Ved Lov af 30te November 1876 blev der givet Lettelse med Hensyn til Tilkjops-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne.

Af Motiverne til denne Lov fremgaar, at det navnlig var for at fremme Fiskeriet fra Færøerne, at en Bestemmelse, som den, at Skibe af indtil 60 Tons Drægtighed fritoges for Afgiften, blev indført, idet det herfra blev hævdet, at det var Skibe af indtil 60 Tons Drægtighed, der da anvendtes til Fiskeri ved Færøerne.

Forholdet i denne Henseende har nu i væsentlig Grad forandret sig. Det er nu ikke Skibe paa indtil 60 Tons, der eftertrages til Fiskeridrift fra Færøerne, men Fartøjer af fra 60 til 100 Tons eller derover. Erfaringen har ved det nu mere udviklede Fiskeri med søgaaende Fartøjer vist, at det er de større Skibe, som have de bedste Betingelser, for at kunne svare Regning ved Fiskeri paa aabent Hav; de behøve ikke, saaledes som de mindre Skibe, at søge Havn ved begyndende Uvejr, men kunne ride Stormen af i aaben Sø og ved Fiskebankerne, og saaledes ved indtrædende Bedring i Vejret strax være ved Fiskeri, medens de andre ofte først efter Forløbet af flere Dage kunne naa Bankerne. Nogle Dages godt Fiskeri kan være afgjørende med Hensyn til Skibets Rentabilitet. Dertil kommer, at de større Fiskerskibe kunne have en langt større Besætning af Fiskere om Bord end de mindre. — Som bemærket, Erfaringen har vist, at det ere de store Skibe, der betale sig.

Under Hensyn hertil og for om muligt at bidrage til Fremme af den Erhvervsgræn som allerede nu er Færøernes vigtigste og som ved Imødekommenhed fra Loygivningsmagtens Side vil kunne naa et uberegneligt Opsving paa Færøerne, er det at jeg herved tillader mig at henvende mig til Lagtinget med Anmodning om, at der maa blive forelagt Regeringen Forslag til Lov om Fritagelse for Tilkjops-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne, saa længe de be-

nyttes til Fiskeridrift eller Vareførsel mellem Øerne.

Der kunde muligens være Anledning til at andrage hos Regeringen om overhovedet at fritage Færøerne for Erlæggelse af Tilkjops-Afgift af Skibe, der indføres hertil, idet Færøerne jo ikke ere indbefattede i det danske Toldomraade og overhovedet ikke svare Indførselstold af Varer, men da jeg ved dette Andragende navnlig har haft Fiskeriets Fremme for Øje, skal jeg ganske henstille, om det høje Ting maatte finde Anledning til i Handelens Interesse, at fremkomme med et videre gaaende Forslag i den nævnte Retning.

Thorshavn den 12te Avgust 1891.

Ærbødigst

E. Müller.

Til

Færøernes Lagting.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 13de Avgust, henviste S. E. Müller til, at der i 1875 fremkom en Henstilling til Lagtinget om at søge udvirket Lettelse i eller Fritagelse for Erlæggelse af Afgift af Skibe paa indtil 60 Tons, som benyttes til Fiskeri. Sagen havde mødt Velvilje hos Regeringen og Rigsdagen, men Forholdene havde senere forandret sig derhen, at det nu er Skibe paa over 60 Tons, som anskaffes til Fiskeri og for hvilke en Afgift af 3 pCt. af Kjøbesummen bliver temmelig trykkende.

Restorff sympatiserede med Müllers Forslag. Det var en urimelig høj Afgift for at faa et Skib til dansk Ejendom. Da der nu syntes at være Interesse for Anskaffelse af Fiskerskibe efter en større Maalestok, burde en saadan Afgift falde bort.

Efter Forslag af S. E. Müller vedtoges at nedsætte et særskilt Udvalg paa 3 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: S. E. Müller, Røstorff og O. P. Effersø.

Den 26de Avgust fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, hvem det af Tinget er overdraget at afgive Betænkning angaaende en indkommet Sag om Fritagelse for Betaling af Tilkjøbsafgift af Skibe, der indføres til Færøerne fra Udlandet, skal tillade sig at anføre følgende:

Af de Forhandlinger, der ligge forud for Loven af 30te November 1876 om Tilkjøbs-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne, fremgaar det, at der af Lovgivningsmagten særlig er taget Hensyn til det færøske Fiskeri. Det er for at fremme Fiskeriet med Dæksfartøjer, at Fiskerskibe af indtil 60 Tons Drægtighed fritages for Tilkjøbs-Afgift. Man kan sige, at Forholdene med Hensyn til Fiskeri med Dæksfartøjer, i første Halvdel af Halvfjerdserne, vare i deres Barndom, og det er derfor let forklarligt, at man den Gang mente, at de smaa Fartøjer, Fartøjer af Størrelse indtil 60 Tons, vare de heldigste til Benyttelse fra Færøerne. Efterhaanden, som Skibsfiskeriet blev mere udviklet, kom det til Erkjendelse, at de mindre Fartøjer ikke egnede sig saa godt til Fiskeri herfra som de større. Fiskeriet foregik ikke inda i Fjordene, men ude paa det aabne Hav, dels paa de Banker, som findes ved Færøerne, dels ved Island. De mindre Fartøjer kunde ikke holde Søen ved paakommende Uvejr, men maatte forlade Bankerne ved enten at sætte ind i en Havn eller søge hen til andre Steder, hvor Ly gaves. De større Skibe rede Uvejret af paa det aabne Hav og vare strax ved Bankerne, naar Vejret tillod det. Her ved Færøerne om For- og Efteraar er Vejret meget ustadigt. Et Uvejr, der ikke tillader mindre Fartøjer at klare sig paa aabent Hav, efterfølges ofte af flere Dage af stille Vejr. Det er disse Dage, der ere de bedste for Fiskerskibene, de opnaa da oftest den bedste Fangst. Men ofte er det saa, at de Fiskerskibe, der under et saadant Uvejr have søgt Havn, paa Grund af Vindstille ikke kunne naa Bankerne, men maa ligge ledige med den store Besætning om Bord.

Paa den Maade kan nogle Dages gunstigt Fiskeri blive afgjørende med Hensyn til Skibets Rentabilitet.

Nu staar det klart for alle i Fiskeriet kyndige, at det er de større Skibe, som ere de bedst egnede til Fiskeri fra Færøerne, og Loven af 1876 kan nu ikke siges tilfulde at opfylde de Motiver, der ere lagte til Grund for dens Emanation, nemlig Fiskeriets Fremme.

Siden 1876 er der til Statskassen betalt i Indførselstold af 11 til Færøerne indførte Fiskerskibe af over 60 Tons, et samlet Beløb af 2886 Kr. 64 Øre. Fordelt paa 15 Aar, vil det blive en aarlig Indtægt for Statskassen af c. 200 Kr.

For den enkelte Person, der indfører et Skib til Færøerne, vil en Afgift, som den bestaaende af 3 pCt. af Kjøbesummen, oftest falde trykkende, idet man maa erindre, at det i de fleste Tilfælde paa Grund af Beboernes ringe Evne, kun er ved Hjælp af de yderste Anstrængelser — ved Pansætning af Hus og Gods —, at de fornødne Midler til Skibenes Kjøb ere tilvejebragte. De større Skibe koste i Reglen fra 6 til 20,000 Kr., og Afgiften bliver derfor fra 180 til 600 Kr. pr. Skib.

Udvalget maa antage, at Sagen ikke af Finanshensyn vil blive ilde modtaget af Regeringen og Rigsdagen; det har man saa meget mindre Anledning til, som det viser sig, at Lovgivningsmagten dels alt overfor Færøerne ved Loven af 1876, dels ved andre Lettelser og Begunstigelser paa Fiskeriets Omraade i selve Moderlandet, har et aabent Øje for hvad der tjener til Udviklingen af denne Erhvervsgræa i det hele.

Det har været Tvivl underkastet, hvorledes Ordene i Loven af 1876: »Benyttes de paa anden Maade, bliver Tilkjøbsafgift at orlægge efter de for det øvrige Kongerige gjældende Regler«, rettest burde forståas.

Ingen Praxis har i saa Henseende dannet sig, men den Paastand er fremsat, at naar et Fiskerskib, som har opnaet Begunstigelse efter Loven af 1876, tager Last ind, at overføre til eller fra et Sted udenfor Færøerne, er det dermed afgiftspligtigt; medens der fra anden Side er fremhævet, at Afgiftspligten kun indtræder, naar Skibet kommer i regelmæssig Fragt-tart og omdannes i den Henseende.

Det er ikke uden praktisk Betydning, hvorledes Spørgsmaalet løses.

Paa Færøerne findes ingen Tør-Dok eller Ophalingsbedding; Skibene maa derfor hvert Aar eller hvert andet Aar søge til

en Plads, hvor saadanne Indretninger findes, for at esterses og males i Bunden. At en saadan Rejse koster meget er en Selvfølge, og Skibenes Ejere søge derfor at høde noget paa Udgifterne ved Fragt til eller fra Færøerne. Paa Grund af Omstændighederne, faas i Reglen ingen Fragt fra Færøerne, derimod hænder det, at et Fiskerskib paa en saadan Rejse har Fragt inde paa Returrejsen, oftest Salt, enten til eget Forbrug eller tilhørende et andet Fiskerskib eller en Kjøbmand. I slige Tilfælde vilde der formentlig ikke være at afkræve Tilkjøbsafgift, den vilde i hvert Fald falde trykkende paa Skibet. De Skibe, som skulle kunne anvendes til Fiskeri, maa være af en særegen Konstruktion, navnlig skarptbyggede. Der er ved deres Indretning taget særligt Hensyn til Ophold for Fiskerne ved afskildret stor Kahyt og Lukaf. Det er en Selvfølge, at et saadant Skib ikke med Fordel kan benyttes til Fragtfart i den store Konkurrence. For at kunne det, maa Skibet undergaa en indvendig Forandring, hvorved Lastrummet forøges.

I Lov om Skibes Maaling af 13de Marts 1867, § 16, haves den fornødne Garanti for, at en Forandring ved Skibets Folkerum ikke sker, uden Anmeldelse til Maalingskontoret.

Udvalget har ment, at det vilde være holdigt, om der ved en ny Lov kunde afskæres enhver Tvivl i ovennævnte Henseende. At udelukke en Tilføjning som den omhandlede, har man ikke ment at turde tilraade, uagtet, som bemærket, Fiskerskibe aldrig vilde kunne tage Konkurrencen op med Skibe, der ere byggede til Fragtfart og derfor heller ikke i nogen udstrakt Maalestok vilde blive anvendte til Fragtfart. Man har derimod tænkt sig, i Fald Regeringen maatte være tilbøjelig til at hylde den for Færøerne fordelagtigere Fortolkning af Loven, at Motiverne til den eventuelle nye Lov kunde komme til at indeholde en Antydning angaaende den rette Forstaaelse af det opkastede Spørgsmaal.

I det Andragende, hvorved denne Sag er fremkommen, indeholdes en Henstilling til Tinget om at fremkomme til Regeringen med Forslag til Lov om Fritagelse for Tilkjøbs-Afgifts Erlæggelse af alle Skibe, der indføres til Færøerne. Skjønt man maa sympatisere med Tanken og finder, at det vilde være i god Overensstemmelse med den bestaaende Tilstand, om Færøerne bløve fri for Told af Skibe, da de forøvrigt ikke ere Told underkastede, har man dog ikke villet gaa saa vidt, at foreslaa Tinget

en saadan Forandring i Forholdet, særlig da der ikke fra Lovgivningsmagtens Side foreligger nogen Hentydning til, at et saadant Ønske fra Lagtinget vilde vinde Tilslutning. Skulde det imidlertid være Tingets Ønske, kan Sagen i ethvert Fald berøres i Indstillingen til Ministeriet.

I Henhold til det anførte, tillader man sig at foreslaa til Tingets Vedtagelse, at indsende til Regeringen følgende:

»Forslag til Lov

om

Tilkjøbs-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne.

Lov om Ophævelsen af den kongelige Enehandel paa Færøerne af 21de Marts 1855, § 9, sidste Punktum affattes saaledes:

»Skibe, som anskaffes fra Udlandet for at anvendes til Fiskeri eller Vareførsel mellem selve Færøerne, fritages for Tilkjøbsafgift. Benyttes de paa anden Maade, bliver Tilkjøbsafgift at erlægge efter de for det øvrige Kongerige gjældende Regler.«

Lov af 30te November 1876 om Tilkjøbs-Afgift af Skibe, der indføres til Færøerne ophæves.«

I Udvalget for Sagen om Tilkjøbs-Afgiften af Skibe, der indføres til Færøerne, Thorshavn den 26de Avgust 1891.

E. Müller,
Ordfører.

O. P. Effersø.

A. W. Restorff.

Den 28de Avgust foretoges Sagens 2den Behandling.

S. E. Müller (Ordf.) refererede Udvalgets Betænkning.

Effersø (yngre) udtalte, at der vist næppe var nogen Tingmand, som ikke vilde stemme for Udvalgets Forslag. Det var en stor Fejl, at man fritog de mindre Skibe og lagde Afgiften paa de store. De smaa Skibe brugte forholdsvis mere Mandskab, og dette kom til at føre et daarligere Liv om Bord, hvilket man burde se at forhindre. Fiskeriet kunde ikke blot drives med større Fordel af de større Skibe, men Opholdet om Bord var ogsaa sundere for Besætningen, saa man burde ikke ligesom give Præmie

for Kjøbet af smaa Skibe, men omvendt. Fiskerskibe vare altid indrettede med et forholdsviis lidet Lasterum og kunde derfor ikke med Fordel benyttes til Fragtfart, uden rent lejlighedsvis.

Overgang til 3dje Behandling vedtoges enstemmig med 16 St.

Ved Sagens 3dje Behandling, den 2den September udtalte S. E. Müller (Ordf.), at da der ikke var fremkommet Ændringsforslag, antog han, man ikke havde videre at indvende mod Lovforslaget, hvilket han derfor vilde anbefale til Vedtagelse.

Djurhuus henviste til, at der stod i Betænkningen, at naar Skibet benyttes paa anden Maade end til Fiskeri, skulde Afgiften erlægges. Naar et saadant Fiskerskib havde endt sin Rejse, maatte det næsten altid bort fra Landet for at renses, hvilket medfører en betydelig Udgift. Han vilde derfor anse det for meget heldigt, om de i saa Fald kunde faa Tilladelse til at tage Fragt med frem og tilbage uden at betale Afgift. Man kom ikke med Ændringsforslag for ikke at hindre Loven, men vilde henstille til Ordføreren, om han ikke i Indstillingen til Ministeriet kunde foreslaa en saadan Ændring eller det i Motiverne til Loven kunde fremhæves, at Skibene ikke maatte hindres i at benyttes paa denne Maade.

S. E. Müller: Udvalget havde haft sin Opmærksomhed henvendt paa dette Punkt, og det var udtrykkelig omtalt i Betænkningen. Han takkede forøvrigt Djurhuus for hans Henstilling, idet man nu med saa meget større Føje havde Anledning til at fremkomme med Spørgsmaalet i Indstillingen til Ministeriet.

Udvalgets Forslag vedtoges enstemmig med 19 St. H. C. Müller var fraværende.

Den 19de Septbr. oplæstes og underskrevs saalydende Indstilling i Sagen:

Til Lagtinget indkom i indeværende Samling et Andragende om, at den bestaaende Tilkjøbs-Afgift af Fiskerskibe, der indføres til Færøerne fra Ulandet, til Lettelse for Skibsfiskeriet, maatte blive hævet.

Denne Sag blev af Tinget overgivet til et Udvalg paa 3 Medlemmer, som under 26def. M. afgav sin Betænkning med vedføjet Lovforslag. Ved Sagens 3dje Behandling vedtoges Forslaget enstemmig med 19 St., medens 1 Medlem var fraværende.

Idet Lagtinget herved fremsender denne Sag, skal man ærbødigst tillade sig at henvende det høje Ministeriums Opmærksomhed paa, at det saavel i Udvalgsbetænkningen som under Sagens øvrige Behandling i Tinget er fremhævet med Hensyn til den til Lovforslaget knyttede Bestemmelse: »Benyttes de paa anden Maade, bliver Tilkjøbs-Afgift at erlægges efter de for det øvrige Kongerige gjældende Regler», at det vilde være i høj Grad uheldigt, om denne Bestemmelse skulde i Praxis blive at forstaa saaledes, at Fiskerskibe, som for at repareres eller renses i Bunden blive nødt til at søge Havne udenfor Færøerne og som for at orholde Bidrag til Dækning af Udgifterne derved, samme Rejse, tage Fragt fra eller til Færøerne, skulde betale Tilkjøbs-Afgift.

Naar den ommeldte Tillægsbestemmelse desuagtet ikke er foreslaaet udgaaet eller ændret, er det fordi Tinget har ment saavidt muligt at burde affatte Lovforslaget med samme Ordlyd som Loven af 30te November 1876, og fordi man derhos er gaaet ud fra, at i Fald det høje Ministerium maatte være tilbøjeligt, med Hensyn til det ommeldte Spørgsmaal, at vise sin Velvilje overfor Færøerne, vilde dette kunne opnaas enten ved at Tillægsbestemmelsen udelades, naar Sagen indbringes for Rigsdagen, i hvilket Fald den derfor ikke behøvede atter at forelægges Lagtinget, eller ved at Motiverne til Loven kom til at indeholde en Forklaring til dens rette Forstaaelse.

Med disse Bemærkninger tillader Lagtinget sig ærbødigst at anbefale denne Sag til det høje Ministeriums gunstige Forsorg.

Lagtinget den 19de Septbr. 1891.

(E. Müller),

Ordfører.

L. H. Buchwaldt.

Optant paa Ordførers Vegne af
O. P. Effersø.

Joen Poulsen.

Til
Justitsministeriet.

V. Forslag til Forandring i Skoleloven af 1ste Marts 1854.

Den 28de Avgust fremlagdes saalydende Skrivelse:

Det er nu til Dags blevet almindeligt saavel i det øvrige Kongerige som ogsaa i de skandinaviske og flere andre Lande, at Elever af begge Kjøen i Forening nyde samme Undervisning saavel i lavere som i højere Skoler. Da der nu her for Tiden ikke er Adgang for Piger til Undervisning ud over den, der bydes i Almueskolen, hvorfor der ogsaa fra flere Sider er ønsket Adgang til Realskolen for Piger, og da hidindtil Elevantallet i Region ikke har været saa stort som ønskeligt, tillader Kommissionen sig herved ærbødigst at indstille til Direktionen om at foranledige, at § 1 i Lov om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne af 1ste Marts 1854, der udtrykkelig paabyder en Realskole for Drengene, maa blive forandret, saa at Piger ogsaa kunne optages i Skolen.

Der næst skal Kommissionen tillade sig at foreslaa en Forandring af samme Lovs § 4, der allerede tidligere er undergaaet den Forandring, at Undervisningstiden er bleven samlet. Det har jo nemlig i lang Tid været et almindelig næret Ønske, at Skolen maatte faa Ret til at afholde den almindelige Forberedelsesexamen i Følge kongelig Anordning af 30te Avgust 1881, hvorhos der ogsaa i mange Aar ved Undervisningen er bleven arbejdet med det Maal for Øje, men da der til denne Rots Opnaaelse bl. a. forlanges, at der foruden Sangtimer og mindst 4 Gymnastiktimer ugentlig kun maa læses 30 Timer om Ugen, vil det være nødvendigt at faa § 4 forandret saaledes, at der ogsaa i de 4 Vintermaaneder: November, December, Januar og Februar, kan undervises indtil 6 Timer daglig som i de øvrige 8 Maaneder.

Endelig tillader Kommissionen sig at indstille, at § 5, der ligeledes tidligere er noget ændret, bringes i Overensstemmelse med Ministeriets Bekjendtgjørelse af 19de Juni 1882 om Ferier ved de lærde Skoler, da de i denne Bekjendtgjørelse indeholdte Bestemmelser, der følges af de fleste pri-

vate saavel som de offentlige Latin- og Realskoler, ogsaa maa anses som passende her, dog med den Forandring, at Juleferien begynder og ender 2 Dage tidligere, og at Sommerferien begynder og ender 13 Dage senere.

Kommissionens Indstilling gaar altsaa ud paa, at følgende 3 Paragrafer: § 1, 4 og 5, i hvilke §§ 4 og 5 i Følge ovennævnte Lov af 1ste Marts 1854 Forandringer efter Lagtingets Indstilling kunne foretages af Kongen, maatte blive forandrede, og skal man ærbødigst tillade sig at foreslaa, at de for Fremtiden lyde saaledes:

§ 1.

I Thorshavn skal der være baade en Realskole og en Almueskole for begge Kjøen.

§ 4.

Der undervises i hele Skoleaaret i 30 Timer ugentlig foruden Sang- og Gymnastiktimerne. Saafremt Skolen faar Tilladelse til at afholde den almindelige Forberedelsesexamen i Følge kongelig Anordning af 30te Avgust 1881, er den til enhver Tid underkastet de derom gjældende Bestemmelser.

§ 5.

1. Skoleaaret begynder den 1ste September og den aarlige Sommerferie gaar fra den 28de Juli til den 31te Avgust, begge iberegne, dog at i de Aar, hvor den 28de Juli falder paa en Lørdag, Ferien begynder enten en Dag tidligere eller senere, saaledes at det nye Skoleaar begynder enten en Fredag eller en Mandag.
2. Mellom Skoleaarets Begyndelse og Julen gives 2 Søgndage i Forbindelse med en Søndag fri.
3. Juleferien gaar fra den 22de December til den 4de Januar, begge iberegne, eller hvis denne falder ind paa en Lørdag eller Søndag, da den paafølgende Mandag.
4. Paaskeferien gaar fra Onsdagen før Skærtorsdag til den paafølgende Tirsdag, begge iberegne.

5. Pinseferien gaar fra Fredag før Pinse-
dag til den paafølgende Onsdag, begge
iberegne.
6. Fastelavnsmandag, Eftermiddagen før
store Bededag og St. Hansdag ere
Feriedage; desuden kan gives fri en
Dag i September, en Dag i November,
foruden de i Post 2 nævnte, og fire
Eftermiddage i hvilken som helst af de
øvrige Maaneder i Skoleaaret.
7. Kongens Fødselsdag og Grundlovs-
dagen ere Feriedage.

Kommissionen for Realskolen i Thors-
havn, den 27de August 1891.

Chr. A. Hansen. Louis Bergh.
Johs. Hansen. T. J. Kjelnæs.
E. Müller.

Til
Færø Amts Skoledirektion.

* * *

I Tilslutning til Real-Skolekommis-
sionens foranstaaende Indstilling, forelægges
Sagen herved det ærede Lagting til nær-
mere Drøftelse.

Færø Amts Skoledirektion, den 28de
August 1891.

J. H. Buchwaldt. J. C. Evensen.
H. C. Müller.

Til
Færøernes Lagting.

Den 31te August foretoges Sagens
foreløbige Behandling.

Provsten: Fra Skoledirektionen var
til Lagtinget indsendt Forslag fra Real-
Skolekommissionen om Forandring i nogle
Paragrafer i Skoleloven. Denne Foran-
dring havde til Hensigt at kunne optage
ogsaa Piger i Skolen. Der var indkommet
Andragende herom fra Behøerne i Thors-
havn, og man havde ment, at det kunde
være til Gavn for Skolen som for Befolk-
ningen. Det var jo vanskeligt at skaffe
Pigebørn her en passende Undervisning
efter Tidens Krav, og Sagen fortjente derfor
at tages under Overvejelse. Tanken var
tillige at skaffe Skolen Tilladelse til at af-
holde Forberedelsesexamen, i hvilken An-
ledning Skoleinspektøren havde været her

og givet Haab om, at en saadan Tilladelse
kunde faas.

Schrøter: For en 14 Aar siden var
Sagen for om Realskolens Udvidelse for
at faa Tilladelse til at afholde Præliminær-
examen. Man gjorde store Ofre i den An-
ledning, fordi man tænkte i Tidens Løb at
kunne faa alle vore Emboder besatte med
Færinger. Men det var en fejl Beregning
i mere end en Henseende, og man skulde
være forsigtig med at tage for mange
Elever ind. Bag Forslaget laa formodent-
lig den Tanke, at man nu havde opgivet
Haabet om Tilladelse til at afholde Præ-
liminærexamen. Det vilde i saa Fald være
langt rimeligere at forene Realskolen og
Almueskolen i Thorshavn og i hvert Fald
ikke gaa med til dette Forslag, før man
havde Vished om, hvorvidt Realskolen
fik Tilladelse til at afholde Præliminær-
examen eller ikke.

Provsten udtalte, at Schrøter syntes
at mene, at en saadan Tilladelse blev givet
en Gang for alle, men saaledes var det
ikke. Hvis Skolen om 2 Aar ønskede Til-
ladelse til at afholde Forberedelsesexamen,
maatte man ansøge derom, hvorfor det var
nødvendigt at have disse Bestemmelser i
Orden forinden, og ikke omvendt.

Schrøter vilde ikke hjælpe til at faa
Figer ind i Skolen, hvorved man maaske
vilde vanskeliggjøre det for Drengene at
tage Præliminærexamen. Realskolen var
prøvet og fundet for let.

Hansen: Optagelsen af Piger vilde
være en gavnlig Spor for Drengene til at
vise Uld og Stadighed, og vilde indføre en
god Aand og Tone i Skolen. At Skolen
ikke fik Tilladelse til at afholde den (lille)
Præliminærexamen, hvorom der i sin Tid
var Tale, og af Hensyn til hvilken Skolen
den Gang blev udvidet, laa i, at denne
Examen omtrent samtidig blev ophævet.

Provsten: Her forelaa to forskellige
Forslag dels om Lempelser i Skoleloven
og dels om Tilladelse til at optage Piger.
Disse Forslag stode ikke i direkte For-
bindelse med hinanden. Det var en tids-
svarende Forholdsregel. Der vises ikke
den Interesse for Skolen, den fortjente, og
det vilde være heldigt, at den fik et bestemt
Maal for sit Arbejde, der kunde aabne
Folks Øjne for dens Betydning.

Effersøe (yngre): Enhver, der fulgte
med Tiden, maatte erkjende, at Pigerne
burde have Adgang til en højere Oplys-
ning. Schrøter frygtede for, at Lærerne
skulde faa for meget Arbejde, men man
kunde fastsætte, hvor mange Elever, der
maatte være i Skolen, og i fornødent Fald

give Drengene fortrinnsvis Adgang for Pigerne.

Isaksen: Pigerne burde have en saa god Undervisning som muligt, men han kunde ikke indse, hvorfor Skolen ikke havde Kræfter til at naa sit Maal, skjønt Antallet af Børnene var saa ringe. Han syntes, at hvis det var Pigerne, som dreve Drengene frem, maatte Lærerne kunne gjøre det samme, og det var kjedeligt, at man ikke vidste, om Skolen fik Tilladelse til at afholde Præliminærexamen eller ikke.

Provsten: Man maatte glæde sig, hvis det kunde lykkes at skaffe Skolen den samme Begunstigelse som lignende Skoler nede. Skolen var ikke daarlig, men det var tilfældigvis et temmelig daarligt Hold, som nu fandtes.

Schrøter: Ja, det var jo en slem Omstændighed, men nok ikke første Gang.

Provsten: Realskolen var ikke bleven prøvet før nu ved Skoleinspektøren.

Provsten foreslog Sagen henvist til Kirkekasseudvalget.

Oliver Riffersøe foreslog at henvise Sagen til det Udvalg, der var nedsat i en anden Skolesag, angaaende det ledige Lærerembede i Kvalvig.

Riffersøs Forslag sattes først under Afstemning og vedtoges med 12 St., hvorved Provstens Forslag betragtedes som bortfaldet.

Den 12te September fremlagdes saalydende Betænkning og Forslag:

Fra Kommissionen for Thorshavns Realskole er der, gennem Færø Amts Skoledirektion, og tiltraadt af denne, tilstillet Lagtinget en Indstilling, der gaar ud paa, at der i Loven af 1ste Marts 1854: »Om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne«, maatte foretages nogle mindre Tilføjelser og Ændringer, dels begrundet paa, at der tilsigtes en Udvidelse af Realskolen, saaledes at den kan komme til ogsaa at omfatte Piger, dels begrundet paa, at man vil tilstræbe, at Skolen kan erholde Ret til at afholde den ved kongelig Anordning af 30te August 1881 oprettede almindelige Forberedelses-examen.

I Forbindelse dermed indstiller den nævnte Kommission, at Bestemmelserne i den omhandlede Lovs § 5, vedrørende Ferierne maatte blive bragte i Overensstemmelse med den af Ministeriet for Kirke-

og Undervisningsvæsenet, under 19de Juni 1882, udstedte Bekjendtgjørelse om Ferier ved de lærde Skoler.

Undertegnede Udvalg der har haft denne Sag til Betænkning, skal i Anledning af samme tillade sig følgende Udtalelse.

At der gives Piger Adgang til at nyde en videregaaende Undervisning, saaledes som den kan meddeles i en Realskole, kan man ikke andet end billige. Der kan for Tiden ikke meddeles Piger her paa Øerne nogen Skoleundervisning ud over den, der bydes i Almueskolerne, og Tiden gaar her som andet Steds i Retning af den fyldigst mulige Undervisning, ogsaa for disse.

Før de Familier her paa Øerne, der ikke have Evne til at indforskrive Lærere til deres Pigebørn, kunde der, ved at aabne disse Adgang til Realskolen, raades Rod paa et virkeligt Savn.

Kommissionens Indstilling i denne Retning er ogsaa begrundet ved et fra flere Sider fremkommet Ønske i saa Henseende, ligesom efter Kommissionens Erklæring, Gjennemførelsen af en Forholdsregel som den omhandlede ikke vil støde paa praktiske Vanskeligheder, da Elevantallet i Realskolen er meget ringe i Forhold til Lærerkrafterne.

Før at en saadan Forholdsregel skal kunne gennemføres, maa der imidlertid foretages en Forandring i den ovennævnte Lov af 1ste Marts 1854, der i sin § 1 udtrykkelig udtaler, at Realskolen i Thorshavn kun er for Drengene. Idet Udvalget skal tilraade, at en saadan Forandring maa blive foretagen, skal man tillade sig at indstille hoslagte: »Forslag til Forandring i og Tillæg til Loven af 1ste Marts 1854« til Lagtingets Prøvelse og Vedtagelse, at det eventuelt kan blive ophøjet til Lov, hvorhos man maa anse det for ønskeligt, at Forslagets § 1 fremtidig maa kunne forandres ved kongelig Anordning, hvis det i Tidens Løb maatte vise sig, at Tilstrømningen af Piger til Skolen skulde blive saa stor, at den vilde virke hindrende ind paa Drengenes Undervisning, og har man i den Anledning tilladt sig at foreslaa en Tilføjelse til den nævnte Lovs § 45 i den omhandlede Retning.

I Forbindelse dermed kan Udvalget ikke andet end tiltræde Skolekommissionens Indstilling om, at ovennævnte Lovs §§ 4 og 5, i hvilke der, efter Lagtingets Indstilling, kan foretages Forandringer ved kongelig Anordning, maatte blive noget ændrede.

Der har jo i længere Tid været næret

det Ønske, at Realskolen kunde faa Ret til at afholde den ved kongelig Anordning af 30te August 1881 oprettede almindelige Forberedelsesexamen, og da Skolen i sin Tid erholdt en 3dje Lærer, foretoges denne Forøgelse af Lærerkræfterne netop med dette Maal for Øje.

Efter at Skolen i Sommer er bleven inspiceret af Realskole-Inspcctøren, nærer man det Haab, at være naaet Realisationen af denne Plan et godt Stykke nærmere. Men, forinden maa der foretages en nødvendig Forandring i den nævnte Lovs § 4, der omhandler Undervisningstiden. Denne er nemlig i den citerede § bestemt til 30 Timer om Ugen i Maanederne November, December, Januar og Februar og til 36 Timer om Ugen i de øvrige 8 Maaneder af Aaret. Med denne Undervisningstid kan man imidlertid ikke fyldestgjøre Bestemmelserne i Lov af 1ste April 1871, § 4, angaaende den ugentlige Skoletid i de lærde Skoler, hvilke Bestemmelser maa anses for at være udvidede ogsaa til den almindelige Forberedelsesexamen, blandt andet ved Skrivelse fra Kirke- og Undervisningsministeriet af 28de September 1881, Punkt 2.

Skal Skolen faa Ret til at afholde den omhandlede Forberedelsesexamen, maa Undervisningstiden, for dens Vedkommende, altsaa forøges, saaledes at der i hele Skoleaaret kan læses indtil 30 Timer ugentlig, og der desuden, foruden Sangtimerne, kan blive Tid til mindst 4 Gymnastiktimer om Ugen.

Man skal derhos ligeledes i Overensstemmelse med Realskole-Kommissionens Betænkning anbefale, at § 5 i den omhandlede Lov søges ændret, overensstemmende med Ministeriets Bekjendtgørelse af 19de Juni 1882: »Om Ferier ved de lærde Skoler«.

Det vil dog være hensigtsmæssigt, at Sommerferien heroppe begynder noget senere, og at Juleferien, navnlig af Hensyn til de Elever, der ere fra Landet, tager sin Begyndelse et Par Dage tidligere, og som en Følge deraf ogsaa ender et Par Dage tidligere, end anordnet er i den nævnte Bekjendtgørelse.

I Henhold til det anførte skal Udvalget derfor tillade sig at foreslaa, at Lagtinget indgaar til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Anmodning om, at samme gunstigt vilde foranledige, at §§ 4 og 5 i Lov af 1ste Marts 1854: »Om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne«, ved kongelig An-

ordning maatte blive ændrede saaledes, at de for Fremtiden fik følgende Affattelse:

§ 4.

Der undervises i hele Skoleaaret indtil 30 Timer ugentlig, foruden Sang- og Gymnastiktimerne. Saafremt Skolen maatte faa Tilladelse til at afholde den, ved kongelig Anordning 30te August 1881 oprettede, almindelige Forberedelsesexamen, skal den til enhver Tid være undorkastet de derom gjældende Bestemmelser.

§ 5.

1. Skoleaaret begynder den 1ste September, og den aarlige Sommerferie gaar fra den 28de Juli til den 31te August, begge iberegnet; dog at, i de Aar, hvor den 28de Juli falder paa en Lørdag, Ferien begynder enten en Dag tidligere eller en Dag senere, saaledes at det nye Skoleaar tager sin Begyndelse enten en Fredag eller en Mandag.
2. Mellem Skoleaarets Begyndelse og Julen gives en Ferie paa to Søndage i Forbindelse med en Søndag.
3. Juleferien gaar fra den 22de December til den 4de Januar, begge iberegnet, eller, hvis sidstnævnte Dag falder ind paa en Lørdag eller Søndag, da til den paafølgende Mandag.
4. Paaskeferien gaar fra Onsdag før Skjærtorsdag til den paafølgende Tirsdag, begge iberegnet.
5. Pinseferien gaar fra Fredag før Pinse-dag til den paafølgende Onsdag, begge iberegnet.
6. Fastelavns Mandag, Eftermiddagen før Store Bededag, og St. Hansdag ere Ferie-dage. Desuden kan der gives fri 1 Dag i September og 1 Dag i November, foruden de i Post 2 nævnte, samt 4 Eftermiddage i hvilken som helst af de øvrige Maaneder i Skoleaaret.
7. Kongens Fødselsdag og Grundlovs-dagen ere Ferie-dage.

I Udvalget, hvortil ovenstaaende Sag har været henvist, Thorshavn den 11te Septbr. 1891.

J. C. Evensen, O. P. Effersø.
Ordfører

F. Müller. J. H. Schrøter.*)

*) Udvalgets 5te Medlem, Olsen, var staverende.

Udkast til Forslag

til

Forandring i og Tillæg til § 1 og § 45 i Lov af 1ste Marts 1854: »Om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne«.

§ 1.

I Thorshavn skal der fremtidig være baade en Realskole og en Almueskole for begge Kjøen.

§ 45.

Forandringer i §§ 1—12, 14—24, 26—29 samt 31 og 32 kunne, efter Lagtingets Indstilling, foretages af Kongen.

I Udvalget for Realskolesagen, Thorshavn den 11te September 1891.

J. C. Evensen, O. P. Effersø.
Ordfører.

E. Müller. J. H. Schrøter.*)

Den 15de September foretoges Sagens 2den Behandling. Efter Anbefaling af Ordføreren, der havde refereret Sagen mod de enkelte af Udvalget foreslaaede Ændringer til Skoleloven af 1854, vedtoges Sagens Overgang til 3dje Behandling enst. med 19 St.

Den 16de September kom Sagen til 3dje Behandling.

A. Lovforslaget.

§ 1 vedtoges med 16 St. for og ingen imod.

§ 45 vedtoges med 13 St. for og ingen imod.

Titelen betragtedes som vedtagen uden Afstemning.

B. Udvalgets Forslag i Betænkningen.

ad § 4 i Skoleloven vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

ad § 5 i Skoleloven vedtoges med 14 St. for og ingen imod.

Derefter sattes Sagen i dens Helhed, derunder Lovforslaget, under Afstemning ved Navneopraab med det Udfald, at samtlige tilstedeværende Medlemmer stemte »ja«. Fraværende vare Petersen, Olsen og

*) Udvalgets 5te Medlem, Olsen, var fraværende.

Schrøter, og var Sagen i dens Helhed saaledes enstemmig vedtaget med 17 St.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

Lagtinget har i sin indeværende Samling enstemmigt, med 17 St., vedtaget at indgaa til det høje Ministerium med ærbødigt Anmodning om, at samme gunstigt vilde foranledige, at der i Loven af 1ste Marts 1854: »Om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne«, kunde ad Lovgivningens Vej foretages nogle Forandringer og Tilføjelser til §§ 1 og 45, saaledes at Undervisningen i Realskolen i Thorshavn fremtidig kunde komme til ogsaa at omfatte Piger og saaledes, at den omhandlede § 1 fremtidig maatte kunne ændres ved kongelig Anordning, i hvilken Anledning Tinget enstemmigt har vedtaget hosfølgende: Udkast til Forslag til Forandring i og Tillæg til § 1 og § 45 i Loven af 1ste Marts 1854: »Om Ordningen af Skole- og Undervisningsvæsenet paa Færøerne«, som man herved tager sig den Frihed at fremsende, i Forventning af, at samme, ved det høje Ministeriums gunstige Forsorg, maatte blive ophøjet til Lov.

I Forbindelse dermed har Tinget, ligeledes enstemmigt, vedtaget at indgaa med Begjæring om, at §§ 4 og 5 i den omhandlede Lov — hvilke §§ i Henhold til den nævnte Lovs § 45 kunne forandres ved kongelig Anordning — maatte ad denne Vej blive ændrede, saaledes at de fremtidig kunde erholde den i vedlagte Udvalgsbetænkning givne Affattelse.

Idet man som nærmere Motivering til disse Ændringer og Tilføjelser i nærmest bemeldte Lov skal indskrænke sig til at henvise til vedlagte Indstilling til Tinget fra Kommissionen for Thorshavns Realskole og til ligeledes vedlagte Betænkning fra det Udvalg, som har været nedsat i Sagen, skal man tillade sig paa det bedste at anbefale denne Sag til det høje Ministeriums gunstige Forsorg.

Lagtingssalen i Thorshavn, den 19de September 1891.

L. H. Buchwaldt. J. C. Evensen.
Ordfører.

Joen Poulsen.

Til
Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

VI. Forslag til Lov om Pensionering af de færøske Almueskole-Lærere og -Lærerinder.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes den fra forrige Samling udsatte Sag angaaende Pensionering af Almueskole-Lærere og Lærerinder*), bilagt med indkomne Erklæringer fra vedkommende kommunale Myndigheder og Lærerpersonele.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 1ste August, vedtoges, efter Forslag af Provsten, at nedsette et Udvalg i Sagen paa 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes i næste Møde; Provsten, Hansen, Danielsen, Djurhuus og Husgaard.

Den 10de September fremlagdes saalydende Udvalgsbetænkning og Lovforslag:

Til undertegnede Udvalg har været overgivet til Betænkning en til Lagtinget rettet Henvendelse fra Skoledirektionen, hvori denne under Henviisning til tvende Skrivelser fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, henholdsvis af 15de April 1889 og 14de Januar 1890, paakalder Tingets Medvirksomhed til Løsning af Spørgsmaalet om en Pensionering af de herværende Almueskolelærere, navnlig med Hensyn til Oprettelsen af en Pensionsfond for de nævnte Lærere.

Denne Sag var, som bekjendt, til Forhandling alt i afvigte Lagtingssamling, hvor den i det hele taget vandt Tingets Tilslutning, og hvor der skete en Vedtagelse om at indhente de herværende Kommuner og Læreres Erklæringer over samme.

Disse foreligge nu og gaa, med Undtagelse af Erklæringerne fra tvende Landkommuner, ud paa at anbefale den tilsigtede Foranstaltning og paa, at man er villig til at udrede de til Oprettelsen af en Pensionsfond, som den foreslaaede, stipulerede Indbetalinger.

I Anledning af den Udvalget saaledes

forelagte Sag, skal samme tillade sig følgende Udtalelser:

At sikre de herværende Lærere og Lærerinder, naar de paa Grund af Alderdom eller Skrøbelighed ikke mere ere i Stand til at forrette deres Gjerning, en efter Omstændighederne passende Pension maa ikke alene anses som en Samfundet paahvilende Forpligtelse af almen human Natur, men vil formentlig ogsaa vise sig at være i Skolevæsenets egen vel forstaaede Interesse, hvad der næppe behøver videre Paavisning.

Man kan derfor paa det bedste anbefale Tinget at yde sin Medvirksomhed til Dannelsen af en Pensionsfond for de paa Færøerne fast ansatte Lærere og Lærerinder ved aarlige Indbetalinger saavel fra Kommunerne som Lærerne, mod at Statskassen yder et tilsvarende Beløb, og man kan ganske tiltræde Tanken i det af Lagtinget i dets afvigte Samling i saa Henseende stillede Forslag.

I Følge dette vil imidlertid Halvdelen af Udgifterne ved den paatænkte Pensionering blive at afholde af Statskassen, og Udvalget maa derfor holde for, at det vil blive nødvendigt at søge den fornødne Lovhjemmel dertil, idet man formentlig ikke vil kunne lade det bero ved at søge de omhandlede Beløb hvor Gang bevilgede ved de aarlige Finanslove.

Udvalget har derfor udarbejdet et »Udkast til Lovforslag om Pensionering af de færøske Almueskole-Lærere og -Lærerinder«, hvilket Forslag man herved tillader sig at forelægge det ærøde Ting til Prøvelse.

Som det vil ses, gaar Forslaget ud paa, at der søges dannet en, samtlige fast ansatte Almueskole-Lærere og -Lærerinder omfattende, Pensionsfond, til Udredelse af Udgifterne ved den paatænkte Pensionering, hvilken Fond tænkes tilvejebragt, dels ved et Tilskud fra den herværende Amsfattigkasse paa 2000 Kr., fordelt paa 4 Aar, under Forudsætning af, at Statskassen yder et lignende Beløb, dels ved aarlige Indbetalinger af 4 pCt. af samtlige fast ansatte Læreres og Lærerinders Lønninger, at ud-

*) Se Beretningen for 1890, Side 101--103.

rede med Halvdelen af Kommunernes og de nævnte Funktionærer, og med Halvdelen af Statskassen.

For at den omhandlede Fond imidlertid kan naa en passende Størrelse, forinden den træder i Virksomhed, er der derhos foreslaaet, at den i 10 Aar skal forblive urørt, i hvilken Tid mulig indfaldende Pensioner foreslaas udredede med Halvdelen af Statskassen og med Halvdelen af de af Lagtinget bestyrede Midler samt af den saakaldte Skolefond, saaledes at sidstnævnte udreder $\frac{1}{6}$ af denne Halvdel.

Det har ikke været uden Betænkelighed, at man har besluttet sig til at foreslaa at angribe Skolefondens Midler, der jo ved Lov af 1ste Marts 1854 ere henlagte til Skolevæsenet i Thorshavn. Ganske vist ere de allerfleste herværende Lærere og Lærerinder endnu i en yngre Alder, saaledes som det vil kunne ses af hoslagte schematiske Oversigt, saa at der ikke kan paaregnes nogen betydelig Pensionsbyrde i de første 10 Aar; men den nævnte Fond vil dog derved overtage en, i Forhold til dens Midler, ikke helt ubetydelig Risiko. Man har imidlertid ment, at naar denne indskrænkes til $\frac{1}{6}$ af den mulige Pensionsbyrde, vil den ikke blive større, end at Fonden, uden Fare, kan paatage sig den.

Bestyrelsen af den ommeldte Pensionsfond har Forslaget henlagt til Skoledirektionen, hvorhos Betingelserne for Pensionsretten samt selve Pensionernes Beregning foreslaas bestemte overensstemmende med den derhenhørende Lovhjemmel i det øvrige Kongerige.

I Forbindelse dermed er der i Forslaget optaget en Bestemmelse om, at gifte Lærere, forinden deres Beskikkelse, fremtidig skulle være pligtige til at sikre deres eventuelle Enker en, efter Omstændighederne passende, Pension ved Indskud i Sjællands Stifts Skolelærer-Enkekasse, medens man, for de alt beskikkede gifte Læreres Vedkommende har ment at kunne nøjes med at overlade til deres eget Initiativ at sikre deres eventuelle Enker en saadan Pension.

Hvorvidt den saaledes i Forslag bragte Pensionsmaade nu vil vise sig fyldestgørende under alle mødende Omstændigheder, er et Spørgsmaal, som Udvalget ikke ser sig i Stand til at give noget fuldt afgjørende Svar paa. Man skal imidlertid, som en Vejledning til Bedømmelsen heraf,

fremkomme med nedenstaaende Beregninger.

Den omhandlede Pensionsfond vil, naar den i de første 10 Aar kan faa Lov til at forblive urørt, efter Udløbet af denne Tid, med de stipulerede Indbetalinger og med $3\frac{1}{2}$ pCt. Rente og Rentens Rente, være stegen til 13,817 Kr. 26 Øre. Efter Udløbet af de næste 5 Aar vilde den, dersom man kunde forudsætte, at der i den Tid heller ikke skulde udredes Pensioner af den, være stegen til 20,279 Kr. 83 Øre, men da man ikke kan gaa ud fra en saadan Forudsætning, vil Fondens Størrelse, efter Udløbet af de første 15 Aar, næppe kunne sættes højere, end til c. 18,000 Kr.

Renten ($3\frac{1}{2}$ pCt.) af denne Kapital vil blive 630 Kr. og vil, i Forbindelse med de aarlige Indbetalinger, der ville andrage 697 Kr. 20 Øre, (4 pCt. af den samlede Lærerløn paa 17,430 Kr.) udgjøre 1327 Kr. 20 Øre, som vil blive det Beløb, man til den Tid aarlig vil have at disponere over, til Udredelse af forefaldende Pensioner. Denne Sum vil utvivlsomt, i de paafølgende 5 Aar, vise sig tilstrækkelig til at fyldestgøre Fondens Forpligtelser og desuden give et Overskud, der kan henlægges til Fondens Kapital, saa at denne, efter Udløbet af de første 20 Aar, kan antages at være stegen til 20,000 Kr.

Om Renten af denne Sum, i Forbindelse med de aarlige Indbetalinger, der tilsammen kunne sættes til 1397 Kr. 20 Øre, ville være tilstrækkelige til, under alle Eventualiteter, at fyldestgøre de aarlige Krav, der maatte blive stillede til Pensionsfonden, kan vel være tvivlsomt. Man har derfor, for alle mødende Tilfældes Skyld, foreslaaet, at det manglende skal kunne tilvejebringes ved Repartition paa de til Fonden bidragydende (jfr. § 9).

I Forbindelse dermed har Udvalget ondtelig tilladt sig at foreslaa, at §§ 2, 5 og 9, vedrørende Pensionsfondens Dannelse, Pensionsudbetalingerne samt det overskydendes Henlæggelse til Fondens Kapital, ligesom hvorledes der skal forholdes i Tilfælde af, at Fonden ikke kan fyldestgøre sine Forpligtelser, skulle, efter Lagtingets Indstilling, kunne forandres ved kongelig Anordning, da indhøstede Erfaringer muligvis i Tidens Løb kunde gjøre saadanne Forandringer ønskelige.

Med disse Bemærkninger skal Udvalget overgive medfølgende Lovudkast til Lagtingets Prøvelse, for at det eventuelt

kan blive ophøjet til Lov og en Pensionering af de herværende Almueskole-Lærere

og -Lærerinder søges gennemført i Overensstemmelse med dets Principer.

I Udvalget angaaende en Pensionering af de færøske Almueskolelærere, Thorshavn den 9de September 1891.

J. C. Evensen,
Ordfører.

M. Danielsen.

P. Husgaard.

J. C. Djurhuus.

Chr. A. Hansen.

Med Udvalgsbetænkningen fulgte følgende

Fortegnelse

over

de paa Færøerne fast ansatte Almueskole-Lærere og -Lærerinder.

	Født	Fast Løn	Fri Bolig	Tilleg for Finansnet 1891—92
A. Norderøernes Præstegjæld:				
1. S. M. Joensen (Vaag Sogn)	$\frac{4}{8}$ 49	200 + 345	50	148
2. H. Joensen (Viderø Sogn)	$\frac{13}{3}$ 55	200 + 250	50	124
3. S. M. Zachariassen (Fuglø og Svinø Sogn)	$\frac{3}{1}$ 53	200 + 200	>	99
B. Østerø Præstegjæld:				
1. Johannes Petersen (Næs Sogn)	c. 78 Aar	200 + 200	>	132
2. Johanne Petersen —	$\frac{2}{5}$ 67	200 + 200	>	>
3. Joen Poulsen (Sjov Sogn)	$\frac{10}{2}$ 54	200 + 200	50	112
4. G. Joensen (Ejde Sogn)	$\frac{14}{12}$ 35	200 + 200	>	99
5. O. Hansen Dahl (Funding Sogn)	$\frac{16}{11}$ 58	200 + 190	>	97
6. A. Ejdesgaard (Andefjord Sogn)	$\frac{15}{10}$ 46	200 + 200	50	112
7. H. D. Hansen (Fuglefjord Sogn)	$\frac{6}{3}$ 43	200 + 250	50	124
8. J. Jacobsen (Gøte Sogn)	c. 70 Aar	200 + 160	>	119
C. Nordstrøms Præstegjæld:				
1. H. J. V. Dam (Vestmanhavn Sogn)	$\frac{27}{8}$ 51	200 + 200	50	112
2. J. Jacobsen (Haldorsvig Sogn)	$\frac{28}{4}$ 44	200 + 200	50	112
3. B. Magnussen (Kollefjord Sogn)	$\frac{10}{9}$ 61	200 + 200	50	75
4. . . . . (Kvalvig og Saxen Sogne)	. . . . .	200 + 200	50	>
D. Sydstrøms Præstegjæld:				
1. H. C. Petersen (Thorshavn)	$\frac{8}{5}$ 42	(900) 1170	50	199
2. C. L. Johannessen —	$\frac{4}{4}$ 62	620	50	111
3. Johanne Poulsen —	$\frac{10}{8}$ 65	400	>	>
4. Gullak Jacobsen (Kirkebø Sogn)	$\frac{5}{12}$ 70	200 + 200	>	>
5. Hans Hansen (Nolsø Sogn)	$\frac{11}{9}$ 52	200 + 160	>	89

	Født	Fast Løn	Fri Bolig	Tillæg for Finnatåret 1891—92
E. Vaagø Præstegjæld:				
1. J. Jacobsen (Midvaag og Sandevaag Sogne)	20/3 53	200 + 300	50	137
2. J. E. Joensen (Sørvaag og Bø Sogne)	14/3 58	200 + 285	50	133
F. Sandø Præstegjæld:				
1. A. C. Joensen (Sand Sogn)	23/8 43	200 + 236	50	126
G. Suderø Præstegjæld:				
1. D. J. Larsen (Frodebø Sogn)	29/11 60	200 + 550	50	132
2. O. N. Skaalum (Kvalbø Sogn)	29/1 49	200 + 400	50	161
3. Poul Næs (Vaag Sogn)	21/8 63	200 + 300	50	91
4. D. Danielsen (Porkere Sogn)	24/12 58	200 + 200	50	75
5. Ole Joensen (Famien Sogn)	9/5 64	200 + 200	50	75
6. N. J. Djurhuus (Sumbø Sogn)	12/10 65	200 + 200	50	75

Udkast til Lovforslag

om

Pensionering af de færøske Almueskole-Lærere og -Lærerinder.

§ 1.

De paa Færøerne fast ansatte Almueskole-Lærere og -Lærerinder sidstnævnte dog kun forsaavidt de forblive ugifte eller ere Enker — skulle, naar de afskediges formedelst Alder eller Skrøbelighed eller anden, dem utilregnelig, Aarsag, være berettigede til Pension paa den i denne Lov angivne Maade og paa de i samme nærmere bestemte Vilkaar.

§ 2.

Til at bestride Udredelsen af disse Pensioner vil der være at danne en almindelig Pensionsfond, der tilvejebringes ved at Færøernes Amtsfattigkasse aarlig udreder 500 Kr. i 4 Aar, mod at Statskassen tilsvare et lignende Beløb, samt desuden ved aarlige Indbetalinger fra enhver paa Færøerne fast ansat Almueskole-Lærer eller -Lærerinde af 1 pCt. af den samme tillagte Lønning, baade den faste og den midlertidige, endvidere ved aarlige Indbetalinger fra enhver Kommune paa Færøerne af et Beløb, svarende til 1 pCt. af de i

Kommunen fast ansatte Læreres og Lærerinders Lønninger, saavel den faste som den midlertidige, samt endelig ved aarlige Indbetalinger fra Statskassen af et Beløb, der er ligesaa stort som det, der udredes af begge de ovennævnte Parter tilsammen.

§ 3.

Pensionsfonden bestyres af Færø Amts Skoledirektion, der antager en fast lønnet Regnskabs fører*), hvis Lønning**) tilvejebringes ved Repartition paa Kommunerne i Forhold til de af dem i Pensionsfonden gjorte Indskud. Fondens Regnskaber revideres af Lagtingets Revisor og decideres af Tinget. De ovenomhandlede Indbetalinger til Fonden ske til Skoledirektionen***), med Halvdelen til 1ste April

*) Efter Afstemningen ved 3dje Behandling indskydes her: „og Kassører“.

**) Ligeledes indskydes her: „bestemmes af Lagtinget og“.

**) I Stedet for „Skoledirektionen“ sættes: „Fondens Kassører“.

og Halvdelen til 1ste Oktober, for Statskassens Vedkommende gjennem den hævrende Jordebogskasse, for Kommunernes og Lærernes Vedkommende gjennem de respektive Formænd i Kommunernes Forstanderskaber. Fondens Midler anbringes ved Udlaan i Jordegods paa Færøerne eller ved Indkjøb af solide Værdipapirer. — Alt efter de til enhver Tid gjældende Regler for Udlaan af Umyndiges eller offentlige Stiftelsers Midler.

§ 4.

Forinden 10 Aar ere forløbne efter at denne Lov er traadt i Kraft, maa der ikke udbetales nogen Pension af ovennævnte Fond. De Pensioner, som i den Tid maatte blive at udbetale i Henhold til denne Lovs Bestemmelser, udredes *) [med Halvdelen af Statskassen medens den anden Halvdelen udredes med $\frac{2}{3}$ af de af Lagtinget bestyrede Midler og $\frac{1}{3}$ af den, ved Lov af 1ste Marts 1854 om Ordningen af Skolevæsenet paa Færøerne § 33 oprettede, saakaldte Skolefond].

§ 5.

De Pensioner, som efter Udløbet af ovennævnte 10 Aar ville være at udbetale, udredes af de indvundne Renter af Pensionsfondens Kapital i Forbindelse med Udbyttet af de halvaarlige Indbetalinger til Fondens (jfr. § 3). Hvad der af det nævnte Udbytte ikke maatte medgaa til Pensioneringen, henlægges til Fondens Kapital, der stedse skal forblive urørt.

§ 6.

Berettigede til at nyde Pension af Fonden i Henhold til denne Lov ere de i § 1 omhandlede Almueskole-Lærere og Lærerinder paa Færøerne, som have været fast ansatte i det offentlige Skolevæsenes Tjeneste der i 10 Aar, naar de, efter denne Lovs Ikrafttræden eller siden deres Beskikkelse have foretaget de i § 3 omhandlede Indbetalinger og naar de faa Afsked paa Grund af en dem selv utilregnelig Aarsag.

Pensionens Størrelse bestemmes, efter Indstilling af Skoledirektionen, af Ministeriet

*) Efter Afstemningen ved Sagens 3dje Behandling udgaa Resten af §en og i Stedet sættes: „af Statskassen, dog saaledes, at der af de under Lagtinget satterende Kasser og af den ved Lov af 1ste Marts 1854 om Ordningen af Skolevæsenet paa Færøerne § 33 oprettede saakaldte Skolefond, efter Tingets Fordeling, ydes Halvdelen af Pensionernes Beløb indtil en Sum af 400 Kr. aarlig“.

for Kirke- og Undervisningsvæsenet, overensstemmende med Reglerne i Pensionsloven af 5te Januar 1851, § 3, og beregnes efter Gjennemsnittet af de Embedsindtægter, som vedkommende Lærer eller Lærerinde har haft i de sidste 5 Aar før Entledigelsen, dog at de Tjenesteaar, der gaa forud for Vedkommendes fyldte 30te Aar, ikke komme i Betragtning ved Beregningen. Har den entledigede ved sin Entledigelse ikke været i 5 Aar i Tjeneste efter det fyldte 30te Aar, lægges Gjennemsnittet af Embedsindtægten i Tjenesteaaarene, siden det fyldte 30te Aar, til Grund for Beregningen af Pensionens Størrelse **).

§ 7.

Pensionen beregnes kun af den faste Løn, som er eller fremtidig maatte blive vedkommende Lærer eller Lærerinde tillagt. Ved fast Løn forstås saavel den vedkommendes af Stat og Kommune tillagte faste Lønning i Pengo som mulig tillagte faste Naturalydelse eller Jordlod eller fri Bolig, der ville blive at ansætte til en bestemt Pengesum.

Pensionerne udbetales i de halvaarlige Terminer [gjennem Færø Amts Skoledirektion **)] til de pensionsberettigede, mod Forevisning af behørig Leveattest. Er en Pension ikke hævet i et helt Aar, hjemfalder Beløbet for det Aar til Pensionsfonden.

§ 8.

Forbrydelser af Embeds modfører Fortabelse af Retten til Pension, ligesom en pensioneret Lærer eller Lærerinde forbryder sin Pension i de Tilfælde, hvor vedkommende, dersom de havde været i Embeds, vilde have forbrudt samme.

§ 9.

Skulde paa Grund af uforudsete Omstændigheder eller af anden Grund Pensionsfonden blive ude af Stand til af Ron-

*) Her tilføjes: „Ingen Lærer eller Lærerinde, der ikke lige siden sin Ansættelse har foretaget de i §§ 2 og 3 omhandlede Indbetalinger, kan erholde mere end Halvdelen af sin Lønning i Pension, med mindre vedkommende mindst i 30 Aar, uafbrudt forinden sin Entledigelse, har gjort de nævnte Indbetalinger, i hvilket Tilfælde den fulde Ret til Pension, i Henhold til Reglerne i Lov af 5te Januar 1851 § 3, indtræder. . . En fast ansat Lærer eller Lærerinde, der ved Udøvelsen af sin Tjeneste kommer saaledes til Skade, at samme maa afskediges, skal stude erholde mindst Halvdelen af sin Lønning i Pension“.

**) Ordene: „gjennem Færø Amts Skoledirektion“, udstemtes.

terne af sin Kapital i Forbindelse med de aarlige Indbetalinger til Fonden (jfr. § 3) helt at opfylde sine Forpligtelser i Henhold til denne Lov, vil det manglende være at udrede med Halvdelen af Statskassen og den anden Halvdel at tilvejebringe ved Repartition paa Kommunerne og Lærerpersonalet i Forhold til de af dem til Pensionsfonden gjorte Indbetalinger. Denne Repartition ligesom ogsaa den i § 3 omhandlede foretages af Lagtinget.

§ 10.

Enhver gift Lærer, der fremtidig maatte blive fast ansat paa Færøerne, er pligtig til, forinden sin Beskikkelse, at sikre sin eventuelle Enke en passende Enkepension ved Indskud i Sjællands Stifts Skolelærer-Enkekasse; og ingen Præst maa, under en Bøde af 100 Kr. til den i denne Lov omhandlede Pensionsfond, ægtevie en paa Færøerne fast ansat Skolelærer, forinden denne har tilvejebragt Bevisligheder for, at han har gjort Indskud i den nævnte Enkekasse til Fordel for sin eventuelle Enke.

§ 11.

Forandringer i denne Lovs § 2, § 5 og § 9 kunne, efter Lagtingets Indstilling, foretages ved kongelig Anordning.

§ 12.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Oktober —

Den 14de September foretoges Sagens 2den Behandling.

Provsten (Ordfører) refererede Betænkningen.

Effersøe (yngre): Det var blevet udtalt, at Skolevæsenet paa Færøerne ikke virkede saa heldigt, som man havde ventet, og kunde vente. Hvorledes det end forholdt sig hermed, ansaa han det for sikkert, at bleve Lærerne ikke pensionerede, gik det ikke fremad, men tilbage. En Pensionslov vilde være i Befolkningens som i Lærernes Interesse, hvorfor han sympatiserede med Forslaget og haabede, det maatte blive ophøjet til Lov. Spørgsmaalet var, hvorledes Loven skulde affattes. Efter den almindelige Pensionslov blev Pensionens Størrelse bl. a. fastsat i Forhold til den Tid, vedkommende havde været ansat. Skulde man nu træffe Bestemmelse om, at de Lærere, som havde været ansatte i lang Tid, men ikke bidraget noget til

Pensionsfonden, skulde have Pension i Forhold til den Tid, de havde virket baade før og efter at Loven er traadt i Kraft? Pensionsbyrden vilde i de nævnte Tilfælde blive forskjellig. Han havde hørt udtale, at der var ingen Anledning til at stille Lærerne gunstigere paa deres gamle Dage end de fleste andre. Denne Betragtning var vist temmelig almindelig her, men havde ikke hans Billigelse.

Schrøter syntes, at Forslaget stillede et temmelig stort Krav til Lagtingets Kasser, og at Sagen udelukkende burde være et Anliggende for Staten og Kommunerne, forsaavidt disse vilde gaa ind paa det. Det Bidrag, som Amtsfattiggassen skulde udrede, gjorde det nødvendigt at ophøre med Bidraget til Vagtholdet paa Hospitalet. Skolekassens Bidrag var ogsaa for stort. For nogle Aar siden var Kassen saaledes stillet, at man maatte have Amt-repartitionsfonden og Thorshavn til at støtte den. Og af hvilke andre Kasser skulde man tage Pengene? (Provsten: f. Ex. af det Hansenske Legat!) Ja, men det var kun til Dels Meningen med Anvendelsen af Legatet. Skjønt det kun var et meget lille Krav til Kommunerne, saa mente han dog at de Kommuner, der havde lønnet deres Lærere saaledes, at disse selv kunde sikre dem en Alderdomsforsørgelse, ikke skulde gaa ind paa Forslaget, hvorimod de Kommuner, som betalte Lærerne mindre end 200 Kr. aarlig, godt kunde udrede et større Bidrag end foreslaaet.

Effersø (ældre) troede ikke, at den opstillede Beregning vilde holde Stik.

Provsten udtalte, at O. P. Effersøs Paastand hidrørte fra mangelfuldt Kjendskab til Udkastet. Skolevæsenet her paa Øerne virkede vel ikke saa heldigt som ønskeligt, men Aarsagen dertil laa i mange forskjellige Omstændigheder, som det ikke var let at forandre. Det forelagte Forslag var imidlertid et stort Skridt i Retning af Forbedring, der maatte betragtes som et Livsspørgsmaal for Skolevæsenet, hvis dette skulde blive til noget. Angaaende Spørgsmaalet, om Lærernes Pension skulde beregnes fra den Dag, de havde gjort Indskud eller fra Ansættelsesdagen, var der nok en lille Mangel ved Lovforslaget. Schrøters Frygt var formentlig ugrundet, thi Amtsfattiggassen kunde imidlertid komme til at staa sig godt. Hvis Lærerne ikke fik Pension, var der Udsigt til, at flere af dem vilde falde Kassen til Byrde. Bidraget vilde ikke blive føleligt for Kassen; man kom kun til at uddele lidt mindre til Kommunerne. Skulde Pensionsfonden

komme til at virke heldigt, var det en ufravigelig Betingelse, at den maatte være urørt i en Del Aar, og det vilde være ubilligt at de Lærere, som i disse 10 Aar gjorde Indskud i Fonden, ikke ogsaa skulde sikres Pension. Man havde villet overlade til Lagtinget, af hvilke Kasser Pengene dertil kunde tages. Der vilde maaské hengaa nogle Aar, inden der skulde udredes Pension efter denne Bestemmelse. Man havde ikke villet forlange, at Lærerne skulde udbetale 2 pCt., i hvilket Tilfælde man vilde haft tilstrækkelige Midler, men noget saadant kunde muligvis blive nødvendigt for at faa Bidrag fra Staten. Udvalget havde ligesom Schrøter haft Betænkeligheder ved at angribe Skolefonden, men det var kun $\frac{1}{4}$ af den eventuelle Pension eller omtrent 200 Kr. aarlig, der kunde blive Tale om, og den Risiko vilde Fonden kunne overtage uden Fare.

Schrøter mente ikke, der var Fare for, at Lærerne skulde komme paa Fattigvæsenet, thi de vilde kunne komme ind under Loven om Alderdomsforsørgelse, hvad han dog ikke ansaa for heldigt. Han kunde ikke indse, at de offentlige Kasser havde Ret til at afholde Udgifterne. Beregningen var formentlig for lav.

Provsten imødegik Schrøters Udtalelse om, at Byrden vilde blive for stor for Kasserne. Amtsfattiggassen skulde efter Forslaget yde et Bidrag af 500 Kr. aarlig i 4 Aar, men i den Tid vilde der ikke blive videre til Pension, og efter den Tid var det billigt, at den gav et lille aarligt Bidrag. Lærerne kunde ikke komme ind under Loven om Alderdomsunderstøttelse, thi Forudsætningen derfor var, at Kommunerne betalte Halvdelen af Understøttelsen. Beregningen havde ligget fremme, og der var ingen Grund til at komme med Mistænkeliggjørelse som Schrøter gjorde. Man kunde gaa ud fra, at der med Tiden vilde blive 35 Lærere her paa Øerne, af hvilke 6—7 skulde have Pension, og naar man hertil havde et Beløb af 1400 Kr., var dette tilstrækkeligt, eftersom de ikke alle skulde have $\frac{2}{3}$ i Pension. Man kunde ikke give en Lov, der kun omfattede nogle Kommuner, men den maatte omfatte dem alle, og han antog, at Regeringen vilde kræve en saadan Garanti.

Effersø (ældre): Hvis denne Lov ikke skulde gjælde for Kvalbø, havde Schrøter nok stemt for den. Iøvrigt havde Schrøter Ret med Hensyn til Udgifterne til Vagtholdet paa Hospitalet. Det kunde nemlig godt undværes, og Udgifterne dertil anvendes til Pensionsfonden, saa Schrøter

kunde spare sin Frygt for Amtsfattiggassen.

Schrøter bemærkede til O. P. Effersø, at Lagtinget havde bundet sig til i 5 Aar at afholde Udgiften til Hospitalet. Der vilde sikkert komme Andragende om Pension til en gammel, afskediget Lærer, og det var lidt haardt at udelukke en gammel Lærer i Sumbø (Provsten: han var kun konstitueret.). Han havde ingen Bagtanker i sine Udtalelser, men saa ingen Udsigt til at skaffe Pengene. Der var formentlig ingen Ubillighed i at det overlodes til Kommunerne at slutte sig til Foretagendet, naar de ønskede det. Forslaget var uretfærdigt overfor Kvalbø, hvis Lærer var godt lønnet.

Provsten: Naar Schrøter udtalte sig paa en saadan Maade, som om Loven kunde faa en tilbagevirkende Kraft, var det ikke andet end Skræmmebillede. Der fandtes kun to gamle, pensionsberettigede Lærere for Øjeblikket; de fleste andre Lærere vare i den Alder, at man kunde gaa ud fra, der vilde hengaa 20 Aar, før de fik Pension.

Schrøter: Det vilde ikke blive Lagtinget, som kom til at tage Bestemmelse om Pensionen, men en anden Avtoritet.

Lovforslagets enkelte Paragrafer sattes derpaa under Forhandling.

§§ 1 og 2 gave ikke Anledning til Diskussion.

§ 3. Poulsen: Den her nævnte Bestemmelse passede ikke med Bestemmelsen i den almindelige Pensionslov. Han kunde forstaa, man her først vilde give Pension efter 10 Aars Tjeneste af Hensyn til Udgifterne og fordi det kunde tænkes, at en eller anden, der havde taget Lærerexamen som ungt Menneske senere gik over i Skolefaget for snart efter at trække sig tilbage med en, om end lille Pension. Hvis Læreren, inden han havde været ansat i 10 Aar, skulde komme til Skade f. Ex. paa sin Vandring fra eller til Skolen, og saadant kunde godt hændes her — vilde det dog være ubilligt, om han slet ingen Pension kunde faa. Derfor vilde det være bedre at sige: som Regel.

Effersø (yngre) vilde gjøre opmærksom paa følgende: Naar en Lærer, der havde været ansat f. Ex. over 30 Aar, gik af 12 Aar efter Oprettelsen af Fonden, skulde Pensionens Størrelse da beregnes efter de 12 eller de 30 Aar? Det kunde blive af stor Betydning for Fonden, hvilket

Tal man skulde lægge til Grund ved Beregningen.

Provsten forklarede den af Poulsen omtalte Bestemmelse i Pensionsloven. Han havde ikke fundet Anledning til at foreslaa noget for det Tilfælde, at Læreren under sin Gjerning kom til Skade. Skulde dette indtræffe, vilde han nok faa fuld Pension. O. Efforsøes Forespørgsel om Beregningen maatte besvares derhen, at naar Fonden var begyndt at virke paa regelmæssig Maade, kunde Pensionen kun berognes efter den Tid, Lærerne havde gjort Indskud.

Djurhuus havde forstaaet Forslaget saaledes, at en Lærer skulde have Pension efter den Tid, han havde været Lærer, uden Hensyn til det Indskud han havde gjort.

Lovforslagets øvrige §er gave ikke Anledning til Diskussion.

Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling vedtoges med 13 St. for og ingen imod.

Til Sagens 3dje Behandling fremkom følgende Ændrings- og Underændringsforslag:

A. Fra Udvalget:

ad § 4.

Efter Paragrafens Slutningsord tilføjes: »(jfr. § 6, 3dje Stykke)«.

ad § 6.

Efter Paragrafens Slutningsord tilføjes:

- a. Ingen Lærer eller Lærerinde, der ikke lige siden sin Ansættelse har foretaget de i §§ 2 og 3 omhandlede Indbetalinger, kan erholde mere end Halvdelen af sin Lønning i Pension, med mindre vedkommende mindst i 20 Aar, uafbrudt forinden sin Endtledigelse, har gjort de nævnte Indbetalinger, i hvilket Tilfælde den fulde Ret til Pension, i Henhold til Reglerne i Lov af 5te Januar 1851, § 3, indtræder.
- b. En fast ansat Lærer eller Lærerinde, der ved Udøvelsen af sin Tjeneste kommer saaledes til Skade, at samme maa afskediges, skal stedse erholde mindst Halvdelen af sin Lønning i Pension.

B. Fra Schrøter:

Lovforslagets Titel forandres til:

Forslag til Lov

om

Regulering af Skolelærerembeters Lønning samt om Pensionering af Almueskolelærere og Lærere paa Færøerne.

ad § 1.

For at Lærerne kunne pensioneres, vil det først være nødvendigt, at der existerer faste Lønninger for dem, da dette ikke er Tilfældet, idet at flere Skoleembeder existere uden at vedkommende Forstanderskab er gaaet ind paa fast Lønning til Læreren som vedvarende Forpligtelse, og den i Henhold til Kommunallovens § 27 b fornødne Approbation af Lagtinget, for at vedvarende Forpligtelser skulle paahvile Kommunerne, paa en enkelt Undtagelse nær mangler for samtlige Lærerlønninger, og det af Statskassen ydede Beløb heller ikke er fast, idet det kun bevilges paa hvert enkelt Aars Finanslov, og altsaa ved

ny § 1.

De i de færøske Landkommuner ansatte Almueskolelæreres Lønning vil være at regulere efter hvert Skoledistrikts Skatteevne. Ved denne Regulering, der foretages af Lagtinget efter at de kommunale Forstanderskaber derom ere hørte, kunne de nuværende Lønninger saavel forhøjes som nedsættes.

Naar denne Regulering er foretaget, ville de Beløb, der ere fastslaaede at udredes af Kommunerne saavel som et Beløb for hver Lærer af 200 Kr., der udredes af Statskassen, for Fremtiden blive at betragte som en fast aarlig Lønning for de paa-gjældende Skolelærerembeter.

disse kan forandres, vil det være nødvendigt at saavel den Del af Lønningerne, der skal udredes af Statskassen, som den Del, der skal udredes af Kommunerne, slaas fast ved Lov. Da dernæst det Bidrag som Kommunerne yde for nogles Vedkommende er saa højt, at dets Udredelse overstiger deres Skatteevne, hvilket, paa Grund af den Uvilje det vækker, tillige skader Undervisningens Fremgang, og for andres Vedkommende er saa ringe, at man med Billighed kan forlange, at de yde Læreren mere ... hvilket bl. a. har til Følge, at den ene Kommune yder det dobbelte af hvad den anden yder, naagtet deres Skatteevne og Folketal er omtrent lige, vil det være nødvendigt, først at foretage Regulering af de Beløb, som Kommunerne ville have at yde som Tilskud til Lærernes Lønning.

ad § 1.

Medens en gift Lærerinde ikke bør pensioneres, er der formentlig ingen Grund til at nægte hende Pensionen, naar hun efter Mandens Død atter optager Skolegjerningen.

ad § 2.

Da disse Beløb formentlig er alt hvad der af de under Lagtinget sorterende Kasser kan ydes i det omhandlede Øjemed, vil det være rigtigere strax at optage Beløbenes Størrelse i Loven, end ved at paatage sig de Forpligtelser, hvis Rækkevidde man ikke kan overse, som indeholdes i Forslagets § 4.

Naar rimelige Krav skulle tilfredstilles, vil formentlig 8 pCt. af de omhandlede Lønninger medgaa. Det er da rigtigere strax at optage det i Loven, end lade det bagefter blive ydet i Henhold til Forslagets § 9.

ad § 3.

Det Hverv, som Udvalgets Forslag tildeleer Lagtinget, bestaar udelukkende i at skaffe Pengene tilveje dels af de under dets Bestyrelse staaende Kasser, dels ved at paalægge Kommunerne Udredelsen. Det vilde derfor formentlig ikke være til nogen Skade, om Tinget, hvor det som i det her omhandlede Tilfælde lader sig gjøre, faar lidt mere med Sagen at bestille.

At Ud- og Indbetalinger gaa igjennem Skoledirektionen, er formentlig et overflødig Omsvøb.

Hvis denne § bliver vedtaget forandres den flere Steder i Forslaget foretagne Henvisning til § 3 med Henvisning til § 4.

til § 1.

Ordene »forblive ugifte» forandres til: »ikke leve i Ægteskab».

til § 2.

a. »aarlig udredes 500 Kr. i 4 Aar» forandres til: », den ved Lov af 1ste Marts 1854 om Ordning af Skolevæsenet paa Færøerne, § 33, oprettede saakaldte Skolefond og af det Hansenske Legats Reuter aarlig udredes henholdsvis 200, 100 og 100 Kr. i 10 Aar».

b. De senere i §en tvende Gange nævnte 1 pCt. forandres paa begge Steder til: »2 pCt.»

til § 3.

Mellem Ordene »Regnskabsfører» og »hvis» indskydes »og Kasserer, hvis Lønning bestemmes af Lagtinget» og Ordene »ske til Skoledirektionen» forandres til: »Fondens Kasserer».

til § 4.

Paragrafen udgaar.

til § 7, 2det Stykke.
»gjennem Færø Amts Skoledirektion»
udgaar.

til § 11.
»§ 2, § 5 og § 9» forandres til: »§§ 3
og 5«.

C. Fra Samme:
(Underændringsforslag ad B).

§ 4 affattes saaledes:
Forinden 10 Aar ere forløbne efter at
denne Lov er traadt i Kraft maa der ikke
ydes nogen Pension af ovennævnte Fond.

D. Fra S. E. Müller og Isaksen:

til § 4.

Principal.

Efter Ordene »i Henhold til denne
Lovs Bestemmelse udrede;» sættes: »af
Statskassen, dog saaledes at der af de
under Lagtinget sorterende Kasser og af
den ved Lov af 1ste Marts 1854 om Ord-
ningen af Skolevæsenet paa Færøerne,
§ 33, oprettede saakaldte Skolefond, efter
Tingets Fordeling, ydes Halvdelen af Pen-
sionernes Beløb indtil en Sum af 400 Kr.
aarlig. Det efterfølgende af §en udgaar.

Subsidiært.

Stykket »De Pensioner« o. s. v. til
Slutningen udgaar og i Stedet for sættes:
»Indbetalinger, foretagne af Lærere
eller Lærerinder, som inden Udgangen af
de første 10 Aar maatte afgaa ved Døden,
kunne af de paagjældende Arvinger for-
længes tilbagebetalt. Ligeledes kan en
Lærer eller Lærerinde, som i det nævnte
Tidsrum træder ud af Skolevæsenets Tje-
neste og som ellers efter de i denne Lov
gjældende Regler vilde være pensions-
berettiget, forlange sin indbetalte Præmie
refunderet, i hvilket Fald paa den anden
Side Fondens Forpligtelse til at yde Pen-
sion, bortfalder for hans eller hendes Ved-
kommende«.

E. Fra Poulsen:

Mellem Ordene »udbetale« og »i Hen-
hold til denne Lov« indskydes: »til Lærere
og Lærerinder paa Landet«.

Efter §ens Slutning tilføjes: »Even-
tuelle Pensioner til Thorshavns Almueskoles
Lærere eller Lærerinder udredes, for det
nævnte Tidsrum, af Statskassen«.

Den 16de September foretoges
Sagens 3dje Behandling.

§ 1. Schrøter anbefalede sit Æn-
dringsforslag om at indsette en ny § 1.
Skulde Lærerne have Pension, maatte man
først have en Lønningslov. Den Lærerne
tillagte Løn saavel af Staten som Kommu-
nerne kunde ikke siges at være fast Løn.

Provsten havde forstaaet Schrøters
Forslag som gaaende ud paa, at man sam-
tidig med dette Forslag skulde have ud-
arbejdet en Lønningslov for Lærerne, hvad
Schrøter troede, man kunde gjøre ved Be-
stemmelser i en enkelt §. Hvis der skulde
være Trang til en Omregulering af Em-
bedernes efter Kommunernes Skatteevne
— hvad der vilde være meget vanskeligt
at afgjøre — havde det været naturligt,
om Schrøter var kommen med Forslag til
en særlig Lønningslov. Udvalget var gaaet
ud fra, at Kommunerne havde forpligtet
sig til at yde Lærerne, saalænge de for-
bleve i Embederne, en fast Løn og ligesaa
forholdt det sig med Statens Bidrag, hvilket
man vist ikke behøvede at frygte for skulde
blive taget tilbage fra Finansloven.

Schrøter mente, det var nødvendigt
at slaa fast, hvad der var fast Løn, og at
man forinden skulde indhente Erklæringer
fra Forstanderskaberne. Tinget kunde ikke
binde sig til de foreslaaede Udgifter.

Provsten: Udvalget havde ikke
fundet, at en saadan Regulering var nød-
vendig. Schrøters Frygt var ugrundet, thi
Ministeriet havde erklæret, at den Læreren
af Kommunen tillagte Løn kunde ikke fra-
tages ham.

Schrøter mente, at Lagtinget vilde
ikke gaa ind paa det, og at dettes Sam-
tykke var nødvendigt.

Djurhuus kunde ikke forstaa, hvorfor

Schrøter ikke var fremkommet med Forslag om en Lønningslov, da han vidste, denne Sag skulde for. Han havde haft Tid nok til at gjøre det. Der var ingen Frygt for, at Ministeriet ikke vilde gaa ind paa Sagen, da det jo netop var Ministeriet, som havde rejst den, Lagtinget haft den til Betænkning og Kommunerne og Lærerne erklæret dem villige til at gaa ind paa den med Undtagelse af Schrøters Kommune og den lille Kommune i Sydstrømø. Han vilde tale lidt om Skolevæsenet, af hvilket Pensionssagen var et Led. Skolevæsenet var nu kommet nogenlunde i Stand, og det havde mødt baade Velvilje og Uvilje, og det var Lagtinget, som havde støttet det. Man skulde tænke paa at sikre Læreren Fremtid, naar man forlangte, at han skulde sætte sin Kraft ind paa Skolens Sag: Børnenes Opdragelse og Undervisning. Læreren duede i Reglen ikke til anden Gjerning og havde heller ikke Lejlighed til at give sig af dermed. Ikke alle Lærere fortjente Pension, sagde man. Det var imidlertid ikke saa let at blive af med dem og var ingen Hovedindvending mod Lovforslaget. Man burde takke Ministeriet, som var kommet frem med dette Forslag og som maatte finde det naturligt, at man heroppe vilde hjælpe til at ordne Sagen paa en noget lignende Maade, som nede. Man skyldte Rigsdagen Tak for den Velvilje, som var udvist mod Skolevæsenet, og denne Tak udtalte man, naar man tilbød at gjøre noget for at skaffe Lærerne Pension. Det Bidrag, Kommunerne skulde yde i denne Anledning, var kun meget lille.

Efførsøe (yngre): Der var ikke blot Tale om at skabe et Gode for Lærerne, men ogsaa for Kommunerne. Skolevæsenet var afhængigt af gode Lærere, og Betingelsen for at faa disse, var deres Stilling i økonomisk Henseende. Det var et udmærket Tilbud fra Ministeriets Side, og han fandt, at der var Anledning til at takke derfor og se at faa Sagen afgjort, da man kunde gaa ud fra, at den vilde møde Velvilje i Rigsdagen for Øjeblikket og det ikke var givet, at man til enhver Tid kunde vente et saa godt Tilbud.

Provsten takkede Djurhuus og Efførsøe for deres Udtalelser. Skolevæsenet fortjente nok at støttes. Det forholdt sig vel som Djurhuus havde bemærket, at der fandtes Lærere, mod hvem der kunde gjøres væsentlige Indvendinger, men man fandt det noget haardt i ethvert saadant Tilfælde at gaa til de strengeste Foranstaltninger. I de Tilfælde, hvor Læreren

havde givet Forargelse, var Direktionen skreden ind og havde enten fjernet Læreren eller tildelt ham en alvorlig frettesættelse.

Schrøter mente det tilstrækkeligt med den af ham foreslaaede § 1, saa han behøvede ikke at fremkomme med Forslag til Lønningslov. Dette Lovforslag havde ganske naturlig mødt stor Uvilje i Kvalhø, men han stillede sig meget velvillig til Sagen, hvilket ogsaa fremgik af hans Forslag.

Djurhuus fandt Schrøters Forslag noget strængt mod Kommunerne, saa hvis man paa ny lod dem forespørge, om de i Stedet for 1 pCt. vilde give 2 pCt. som Bidrag til Pensioneringen, kunde man være sikker paa et almindelig Atslag. Lagtinget var jo Herre over Kasserno og kunde bestemme, af hvilke Pengene skulde tages, derfor var Udvalgets Forslag ogsaa i Lagtingets, Kommunernes og Lærernes Favør. Schrøters § 1 var meget for lille til at kunne være en Lønningslov. Til en saadan kunde man maaske komme til at trænge med Tiden, naar Skolevæsenet udviklede sig, ikke som nu ad Frivillighedens Vej, men ved Tvang. De gamle Lærere, som havde opslidt deres Kræfter i Skolens Tjeneste, kunde imidlertid ikke vente med Pension, til den Tid maatte komme.

Schrøter: Naar Lagtingets Kasser ikke kunde betale længere, kom Kommunerne til at gjøre det; derfor kunde man lige saa godt begynde med strax at fastsætte en Indbetaling af 2 pCt., hvad der ogsaa vilde være til Fordel for Lærerne i deres yngre Alder.

Provsten: Der var ikke Skoletvang her paa Øerne, og skulde man gaa ind paa Schrøters Tanke, vilde den nødvendige Følge blive den, at Frøerne maatte have Skoletvang, inddeles i visse Distrikter og underkastes de mange Bestemmelser, som hørte herhen; men det frivillige Skolevæsen var langt bedre.

Ny § 1 i Schrøters Ændringsforslag (B) sattes først under Afstemning, men forkastedes med 10 St. mod 1. Derover sattes Lovudkastets § 1 under Afstemning og vedtoges med 16 St. mod 2, hvorved Schrøters Ændringsforslag (B) ad § 1 bortfuldt.

§ 2. Schrøter anbefalode sit Ændringsforslag.

Provsten: Det maatte erkjendes, at Schrøters Ændringsforslag til denne § var bedre end hans § 1, men man maatte dog

anse det for rettest at blive ved Udvalgets Forslag om Amtsfattikkassens Bidrag i 4 Aar og ikke som af Schrøter foreslaaet i 10 Aar, da man derved vandt Rentebeløbet. Ved Schrøters Ændringsforslag vilde man binde Skolefonden til at overtage en større Risiko end efter Udvalgets Forslag. At lade det Hansenske Legat bidrage til Pensionsfonden kunde der maaske ikke være noget til Hinder for.

Djurhuus havde i den Anledning læst Fundatsen for det Hansenske Legat og set, at der ikke kunde tages noget i dette Øjemed, hvortil kom, at der kun var faa Midler til Stede.

Effersø (ældre) sluttede sig til Djurhuus. Man kunde let risikere, at Landhusholdningsselskabet tog Legatet tilbage, da det kun midlertidig havde overdraget Bestyrelsen til Lagtinget.

Schrøter undrede sig over, at man ligesom vilde skjule, hvorfra Pengene til Pensionsfonden skulde komme.

Schrøters Ændringsforslag (B) sattes først under Afstemning men forkastedes Punkt a med 9 St. mod 1, Punkt b med 9 St. mod 3, hvorefter § 2 vedtoges med 16 St. for og ingen imod.

§ 3. Schrøter anbefalede sit Ændringsforslag.

Provsten fandt, at der principielt ikke kunde indvendes noget imod, at Lagtinget udnævnte Regnskabsføreren, hvilken Post man isvrigt havde tænkt at forene med en anden lønnet Kassererpost.

Djurhuus: Det blev Skoledirektionens Sag, om den vilde overdrage Kassererposten til Regnskabsføreren.

Effersø (yngre) anbefalede Schrøters Forslag om, at Regnskabsførers Løn skulde bestømmes af Lagtinget.

Efter at Schrøters Ændringsforslag (B) var vedtaget med 14 St. for og ingen imod, vedtoges § 3 saaledes ændret med 17 St. for og ingen imod.

§ 4. Isaksen frygtede for, at der efter denne Paragraf skulde blive for stor en Pensionsbyrde og foreslog derfor, at der i de første 10 Aar ikke maatte udbetales nogen Pension.

Provsten: Denne Paragraf havde ogsaa voldt Udvalget store Betænkeligheder, men at gaa den af Isaksen anviste Vej, vilde være ligefrem uroftferdigt. Fonden skulde omfatte samtlige Lærere og Lærerinder, hvilke altsaa ogsaa maatte have Ret til Vederlag for deres Bidrag.

Hansen havde som Medlem af Udvalget haft meget store Betænkeligheder ved at gaa ind paa denne Paragraf, hvorefter man kom til at angribe Skolefonden, og ved den Risiko, Lagtinget løb; men paa den anden Side fandt han det ubilligt, at de gamle Lærere ikke skulde kunne faa Pension og henstillede, om der ikke maatte være Anledning til at foreslaa, at Staten overtog Pensionsbyrden i de første 10 Aar.

Isaksen kunde ikke indse det uretfærdige i sin foreslaaede Ændring. Der kunde i den Tid afgaa andre end gamle Lærere og Byrden blive for stor.

Schrøter vilde have, at de Lærere, der afgik i denne Mellemtid, i hvert enkelt Tilfælde skulde henvende sig til Lagtinget om Pension.

Djurhuus fandt Isaksens foreslaaede Ændring saa hjærteløs, at han ikke kunde være med til den. At bede Statskassen om at overtage hele Risikoen i de første 10 Aar syntes han ikke var ganske passende, eftersom Forudsætningen var, at Færøerne bare den halve Del af Byrden.

S. E. Müller fandt det betænkeligt at gaa ind paa dette Pensionsforslag. Man burde formentlig have forhøjet Tidsgrænsen, inden Udbetaling kunde finde Sted, til 15 Aar. Hvad en Lærer havde indbetalt til Fonden inden Udløbet af de 10 Aar, burde han kunne faa tilbage og for Resten søge om Pension hos Lagtinget.

Isaksen anbefalede det af ham og S. E. Müller stillede Ændringsforslag, idet han gik ud fra, at den midlertidige Pensionering mulig vilde komme til at gøre altfor store Krav lige over for Lagtingets Midler, og fandt det derfor heldigst, om man begrænsede det Beløb, som Lagtinget kom til at udrede.

Poulsen anbefalede sit Ændringsforslag.

Provsten bemærkede, at Isaksens og Müllers Ændringsforslag skilte sig nærmest fra Udvalgets i, at det overlod Fordelingen af Risikoen til Lagtinget, men Udvalgets var dog at foretrække, fordi det slog fast, hvorledes det skulde være for Fremtiden. Det kunde se meget tiltalende ud at fastsætte en saadan Maximumsgrænse; men hvis den skulde blive overskreden, maatte der vel ogsaa staa noget om, i hvilket Forhold vedkommendes Pensioner skulde reduceres. Poulsens Ændringsforslag vilde være det billigste for Kasserne og var forsaavidt at foretrække, men det var dog bedst at holde paa Udvalgets Forslag for ikke at faa Sagen sendt tilbage, hvis Re-

geringen mulig ikke vilde gaa ind paa det foreslaaede.

S. E. Müller udtalte, at det var Forslagstillernes Mening, at den fulde Pension skulde udredes ved Hjælp af Statens Bidrag; men at Lagtinget kun skulde binde sig til højst 400 Kr.

Provsten gjorde opmærksom paa, at Staten gav kun Halvdelen, altsaa i dette Tilfælde 400 Kr., saa det samlede Beløb let kunde vise sig at blive for lidt til at fyldestgøre de mulige Krav paa Pension.

Hansen kunde ikke stemme med Müllers og Isaksens Ændringsforslag, fordi det overlod til Lagtinget at bestemme Fordelingen mellem Skolefondens og Lagtingets Midler, hvad han mente ikke burde overlades det skiftende Lagting og som Ministeriet formentlig heller ikke vilde tillade. Der maatte fastsættes et bestemt Forhold, saa at man ikke kom til at stille større Krav til Skolefonden end den kunde opfylde sine lovlige Forpligtelser. Derimod kunde han bedre være med til Poulsens Ændringsforslag. Det var vel lidt mærkeligt at foreslaa en saadan Forskjel mellem Lærerne i og udenfor Thorshavn, især da Skolefondens Midler ved Lov vare henlagte til Skolevæsenet i Thorshavn, men kunde det hjælpe Sagen igjennem, skulde han ikke modsætte sig det.

Rffersøe (yngre) havde nogen Sympati for Müllers og Isaksens Ændringsforslag og antog, at man burde slutte sig dertil for at Sagen i sin Helhed kunde gjenneføres.

Provsten: Principet i Lovforslaget var jo, at Staten skulde bære Halvdelen og Færøerne den anden Halvdel af Udgifterne, hvorimod Ændringsforslaget satte Grænse for Færøernes Forpligtelse ved 400 Kr., hvorved man havde forladt Principet og muligvis vilde faa Sagen tilbage, hvad der vilde være meget kjædeligt for Thorshavn, hvis Andragende om Tilskud til en ny Skolebygning, hvortil der i saa høj Grad trængtes, var afhængigt af, hvad Skæbne dette Lovforslag vilde faa.

Isaksen troede ikke, at Vedtagelsen af deres Ændringsforslag vilde berede Sagen videre Vanskelighed, eftersom Regeringen kjendte Færøernes daarlige økonomiske Forhold.

Djurhuus antog, at hvilket af disse Ændringsforslag der blev vedtaget, vilde det berede Vanskeligheder. Det undrode ham især at høre Isaksens Udtalelser, eftersom denne som Medlem af Thorshavns Borgerrepræsentation havde været med til at underskrive Andragendet til Ministeriet og

henvist til, at nu vilde Lærerne blive pensionerede af Kommunen. Men hvis Lærerne i Thorshavn skulde have Pension, foreslog de 400 Kr. Ikke, og Pensionen skulde altsaa gaa ud af Statskassen, hvilket muligvis vilde blive nægtet. I saa Fald havde Isaksen gjort Kommunen en meget daarlige Tjeneste. Poulsens Forslag kunde være meget godt, men han syntes dog ikke om at stemme for det.

Isaksen repræsenterede ikke Thorshavns Kommunalbestyrelse i Lagtinget. Han havde vel underskrevet Andragendet til Ministeriet, men deri var ikke Tale om nogen midlertidig Pensionering.

S. E. Müller fastholdt sin Opfattelse af deres Ændringsforslag og mente, at Provsten ogsaa ved sine Udtalelser havde tiltraadt hans Opfattelse af Forslaget. Man maatte holde paa, at Lagtinget skulde foretage Fordelingen, da det bedst kunde dømme om, hvilke Kasser Beløbet skulde udredes af.

Provsten kunde gaa ind paa Müllers Ændringsforslag, men var ikke sikker paa, om det var lovligt, at Lagtinget saaledes skulde tage Bestemmelse om Størrelsen af Skolefondens Bidrag.

Schrøter ønskede Statens Medvirning til Dannelsen af et større Grundfond, Lærerne i Thorshavn henviste til Skolefonden, af hvilken de vare lønnede og ingen Pension til Lærere udenfor Thorshavn før om 10 Aar.

Hansen gjorde Schrøter opmærksom paa, at Lærerne ved Almueskolen i Thorshavn kun uegentlig kunde siges at være lønnede af Skolefonden, idet denne vel bidrog med 640 Kr. til Almueskolen; men Kommunen maatte atter tilskyde 400 Kr. til Realskolen, saa Almueskolen fik i Virkeligheden kun 240 Kr.

S. E. Müllers og Isaksens principale Ændringsforslag (D) sattes først under Afstemning og vedtoges med 8 St. mod 7, hvorved samtlige andre til § 4 stillede Ændringsforslag betragtedes som bortfaldne. Derefter vedtoges § 4 saaledes ændret med 11 St. mod 1.

§ 5 vedtoges med 14 St. for og ingen imod.

§ 6. Schrøter kunde ikke være med til at give Pension i det Tilfælde, at en Lærer blev afskediget paa Grund af en ham tilføjet Skade under hans Gjerning, da man fra Invalidforsørgelsen kjendte Exempler paa, hvor vanskeligt det kunde blive at bestemme, hvorfra Skaden hidrørte.

Provsten kunde ikke indse, at det skulde være forbundet med Vanskelighed at bestemme Skaden i de Tilfælde, som her kunde blive Tale om.

Efter at Udvalgets Ændringsforslag (A) var vedtaget, Punkt a med 16 St. for og ingen imod og Punkt b med 15 St. mod 1, vedtoges § 6 saaledes ændret med 15 St. for og ingen imod.

§ 7 med den af Schrøter foreslaaede Ændring (B) sattes samlet under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

§ 8 vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

§ 9 vedtoges med 13 St. for og ingen imod.

§ 10 vedtoges med 16 St. for og ingen imod.

§ 11. Efter at Schrøter havde taget sit Ændringsforslag (B) til denne Paragraf tilbage, vedtoges Paragrafen med 16 St. for og ingen imod.

§ 12 og Lovforslagets Tital betragtedes som vedtagne uden Afstemning.

Lovforslaget i dets Helhed saaledes ændret sattes derpaa samlet under Afstemning ved Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Isaksen, Provsten, H. C. Müller, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Johannesen, Røstorf, Weihe, Husgaard, S. E. Müller, O. P. Efferø, Djurhuus, Oliver Efferø og Formanden; nej stemte: Nielsen og Schrøter, medens Petersen og Olsen vare fraværende, og var Lovforslaget saaledes vedtaget med 16 St. mod 2.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

I Tilslutning til en til Lagtinget i afgivte Samling fra Færø Amts Skoledirektion gjort Henstilling, hvori samme paa Foranledning af tvende Skrivelser fra det høje Ministerium, af 15de April 1889 og 14de Januar 1890, paakalder Tingets Medvirkning til en Løsning af Spørgsmaalet om en Pensionering af de herværende Almueskolelærere, navnlig med Hensyn til Oprettelsen af en, samtlige de nævnte Lærere omfattende, Pensionsfond, har Tinget, efter at have haft denne Sag til Behandling i tvende Samlinger, og efter at have indhentet samtlige Kommuners Erklæringer over samme, i sin indeværende Samling med 16 St. mod 2 vedtaget hosfølgende: »Udkast til Lovforslag om Pensionering af

de færøske Almueskole-Lærere og Lærereinder.»

Idet man nu herved tager sig den ærbødige Frihed at fremsende det nævnte Udkast, skal man, som Motiver til samme, tillade sig at henvise til medfølgende Udvalgsbetænkning, og skal man derhos, angaaende Forhandlingerne i Tinget, denne Sag vedrørende, tillade sig følgende Bemærkninger:

Ved Sagens 3dje Behandling var der af Hr. Schrøter til Udkastets § 1 stillet et Ændringsforslag, gaaende ud paa, at de i Landkommunerne ansatte Læreres Lønning vilde være at regulere efter hvert Skoledistrikts Skatteevne, ved hvilken Regulering de nuværende Lønninger saavel kunde forhøjes som nedsættes. Naar denne Regulering var foretagen, vilde de Beløb, der fastsloges at skulle udredes af Stat og Kommune, for Fremtiden blive at betragte som en fast aarlig Lønning for de paagældende Skolelærerembeder.

Dette Ændringsforslag forkastedes imidlertid med 10 St. mod 1, idet Tinget mente, at et Forslag som det omhandlede, forsaavidt som der maatte vise sig Trang til et saadant, rettest hørte hjemme i en særegen Lønningslov for de paagældende Lærere.

Derimod vedtoges der i den nævnte Paragraf den Redaktionsændring, at der efter Ordene: »forsaavidt de forblive ugifte» tilføjes: »eller Enker», idet man mente, at der ikke var nogen Grund til at udelukke sidstnævnte fra Lærervirksomhed og eventuel Pensionering.

Til § 2 var der, ligeledes af Hr. Schrøter, stillet den Ændring, at der, i Stedet for Udvalgets Bestemmelse om, at der af Amtsfattiggassen aarlig vilde være at udrede 500 Kr. i 4 Aar, skulde sættes: »at der af Amtsfattiggassen, den ved Lov af 1ste Marts 1854: Om Ordningen af Skolevæsenet paa Færøerne, § 33, oprettede saakaldte Skolefond og af det Hansenske Logats Renter aarlig skulde udredes henholdsvis 200, 100 og 100 Kr. i 10 Aar». I Forbindelse dermed var der derhos af samme stillet den Ændring, at de senere i Paragrafen tvende Gange nævnte »1 pCt.» paa begge Steder skulde forandres til »2 pCt.»

Begge de nævnte Ændringer bleve forkastede, henholdsvis med 9 St. mod 1 og med 9 St. mod 3.

Af Hr. Schrøter var der dernæst til § 3 stillet den Ændring, at der efter Ordet: »Regnskabsfører» indskydes: »og Kasserer», og efter Ordet: »Lønning» indskydes: »stæ-

stemmes af Lagtinget og, samt at der længere nede i Paragrafen i Stedet for »ske til Skoledirektionen« skulde sættes: »ske til Fondens Kassorer«.

Begge disse Ændringer vedtoges enstemmigt med 14 St.

Til § 4 var der af d'Herr. S. E. Müller og D. Isaksen stillet, foruden et subsidiært, tillige et principalt Forslag, gaaende ud paa, at der efter Ordene: »denne Lovs Bestemmelser, udredes« skulde tilføjes: »af Statskassen, dog saaledes, at der af de under Lagtinget sorterende Kasser og af den ved Lov af 1ste Marts 1854: Om Ordningen af Skolevæsenet paa Færøerne, § 33, oprettede saakaldte Skolefond, efter Tingets Fordeling, ydes Halvdelen af Pensionernes Beløb indtil en Sum af 400 Kr. aarlig«. Det efterfølgende af Paragrafen udgaar.

Denne Ændring, der tilsigtede at begrænse den Risiko, de under Lagtinget sorterende Kasser eventuelt vilde paatage sig, til 400 Kr. aarlig, blev vedtagen med 8 St. mod 7, hvorved samtlige øvrige Ændringsforslag til Paragrafen betragtedes som bortfaldne.

Endelig var der af Udvalget til § 6 stillet det Forslag, at der efter Paragrafens Slutningsord skulde tilføjes tvende Stykker saalydende:

»Ingen Lærer eller Lærerinde, der ikke lige siden sin Ansættelse har foretaget de i §§ 2 og 3 omhandlede Indbetalinger, kan erholde mere end Halvdelen af sin Lønning i Pension, med mindre vedkommende mindst i 20 Aar, uafbrudt forinden sin Entledigelse, har gjort de nævnte Indbetalinger, i hvilket Tilfælde den fulde Ret til Pension, i Henhold til Reglerne i Lov af 5te Januar 1851, § 3, indtræder.«

»En fast ansat Lærer eller Lærerinde, der ved Udførelsen af sin Tjeneste kommer saaledes til Skade, at samme maa entlediges, skal stedse erholde mindst Halvdelen af sin Lønning i Pension.«

Man fandt det nemlig stemmende med Billighed, at den, der i en længere Aarrække havde gjort Indskud i den omhandlede Pensionsfond, blev gunstigere stillet med Hensyn til Beregningen af Pensionens Størrelse, end den, der kun i kort Tid havde foretaget saadanne Indskud, ligesom en Bestemmelse om, hvorledes Pensionen vilde være at beregne for Lærere, som kom til Skade under Udførelsen af deres Tjeneste, formentlig savnedes i Lovforslaget.

Begge disse Ændringer vedtoges, den første enstemmigt med 16 St., den anden med 15 St. mod 1.

Idet Lagtinget nu saaledes med disse Bemærkninger tillader sig at indsende hofølgende »Udkast til Lovforslag om Pensionering af de færøske Almucskole-Lærere og -Lærerinder« til det høje Ministeriums videre Forsorg, for at det, efter at have vundet sammes Billigelse eventuelt maatte blive ophøjet til Lov, skal man tage sig den ærbødige Frihed at anbefale Sagen til det høje Ministeriums Bevaagenhed.

Lagtingssalen i Thorshavn, den 19de
September 1891.

L. H. Buchwaldt.

J. C. Evensen.

Ordfører.

Joen Poulsen.

Til

Ministeriet for Kirke- og Undervisnings-
væsenet.

VII. Forslag til Lov for Færøerne om Beskyttelse af Muslinger.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes den fra forrige Samling udsatte Sag ang. lovhjemlet Beskyttelse for Muslinger*).

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 31te Juli, vedtoges, efter Forslag af Poulsen at nedsætte et Udvalg paa 3 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Poulsen, Oliver Effersøe og S. E. Müller.

Den 29de Avgust fremlagdes saalydende Betænkning og Lovforslag.

I Lagtingets forrige Samling indkom et Andragende om Fredning af Muslinger paa den saakaldte »Móstöða« ved Nordskaale. Sagen blev den Gang overgivet til et Udvalg, der var nedsat i nogle Fiskerisager, men blev ikke medoptagen i det den Gang udarbejdede Fiskerilovforslag, hvorimod den, efter Udvalgets Forslag udsattes til i Aar, og nu er overgivet til et Udvalg paa 3 Medlemmer. Udvalget har ment ikke at burde indskrænke sig til denne ene Muslingbanke alene, men at det derimod vil være rettest at behandle Spørgsmaalet om saadanne Muslingers Beskyttelse i Almindelighed.

Den i Andragendet omhandlede Musling, Blaamuslingen, »kræklingur« (mytilus edulis), forekommer i de fleste Fjorde og Indskæringer, hvor Vandet er lavt, roligt og ikke meget saltholdigt (altsaa især ved Aanundingen); saaledes inde i Fundingsfjord, Skaalefjord, Kalbaksfjord, Kolfjord, Kvalvig og flere andre Steder i Sundet mellem Østersø og Strømø, i Saxen, Sørvag og Trængisvaagfjorden. Den hæfter sig dels til større Sten og andre Gjenstande, som Træpæls o. lign., men især findes den i stor Mængde paa lavvandede Mudderbanker, hvor den fæster sig til Smaasten i Mudderet, ligesom ogsaa

den ene Musling fæster sig til den anden, saa at hele Banken bliver bedækket med en Skorpe af Muslinger.

Hvor nu det daglige Tidevand er fremherskende, vil en større Del og ofte hele Banken ligge tør ved Lavvande, især ved Ny- eller Fuldmaane, og man kan saaledes komme til at tage Muslingerne med Hænderne; men hvor Tidevandet, som i den sydlige Del af Sundet mellem Østersø og Strømø, er saa godt som umærkeligt, idet Vandstanden her særlig retter sig efter Barometerstanden og Vejrforholdene, kan man ikke paa denne Maade komme til Muslingerne undtagen til ubestemte og uberegnelige Tider, naar man maaske bryder sig mindst om at bruge dem.

I de ældre Tider have disse Muslinger haft stor Betydning som Næringsmiddel for Mennesker i de nærliggende Bygder. Om Vinteren, naar der ikke var Vejr til Fiskeri eller andet Erhverv, kunde Folk dog daglig i Ebbetiden gaa ned paa Stranden og plukke en Spandfuld Muslinger til et godt Maaltid. Undertiden kom Folk ogsaa fra længere bortliggende Bygder for at hente Muslinger, og der er ingen Tvivl om, at mange fattige derved have undgaaet at lide Nød eller falde andre til Byrde. Nu derimod gjøres der ikke synderlig Brug af Muslinger til Menneskeføde, dels fordi man, som Følge af den stærke Efterstræbelse, sjælden faar dem tilstrækkelig store; men især fordi man har fundet en langt værdifuldere Anvendelse for dem som Agn. Medens Fiskerne i Reglen ikke benyttede andet Agn end »Fisk«, benyttes nu Sild, Havnegle (Goggur og Kúdungur), Muslinger, Fugle m. m., og der er al Anledning til at antage, at det store Opsving, som Fiskeriet har taget i de senere Aar, for en stor Del skyldes det bedre Agn, man nu bruger. Samtidig er der foregaaet den store Forandring med Fiskeredskaberne, at medens man før brugte Haandsnøre med en eller et Par Kroge paa, bruger man nu Langliner med mange Hundrede Kroge, saa det er let at indse, at nu kræves meget betydelige Masser af Agn i Modsvætning til før, og at Mangelen

*) Se Beretningen for 1890, Side 103—106.

paa passende Agn vil bevirke Nedgang i Fiskeriet.

Til Fangst af mindre Fisk, smaa Torsk, Kuller o. s. v., er der næppe noget Agn, der overgaar Muslingen, derimod bruges Blaamuslingen ikke meget til Fangst af større Fisk, som stor Torsk o. m. fl., dels fordi den ikke vel egner sig til at sætte paa de store Kroge, her bruges, dels fordi det er vanskeligt at skaffe den tilstrækkelige Mængde til dette Brug. Ligesom Blaamuslingen er et særdeles godt Agn, har den ogsaa den store Fordel, at man altid ved, hvor den findes, medens de andre Sorter, der kunne erstatte den, f. lxx. Sild ofte i lange Tider ikke kunne opdrives.

Det er derfor let forklarligt, at denne Musling bliver meget efterstræbt, og at dens Udryddelse vil være et stort Tab for Fiskeriet, hvorfor der er god Grund til at tage under Overvejelse, om der ikke kan gøres noget for at forebygge Rovdrift.

Foruden den almindelige Blaamusling, bruges ogsaa den store Blaamusling, »svaa« (mytilus modiola), meget til Agn; hvorvel denne, som ofte findes paa temmelig dybt Vand mulig kan være mindre udsat for at udryddes, turde der dog ogsaa være Anledning, til at træffe Forholdsregler til dens Benyttelse.

Man kan vel af og til høre Udtalelser om, at det burde forbydes alle at benytte et saadant Agn, som kun forholdsvis faa have Adgang til. Det er naturligvis en Selvfølge, at de, der bo tæt ved en Muslingplads, have lettest ved at forsyne sig med dette Agn, og at andre, der bo meget langt borte fra disse Pladser, ikke kunne forskaaffe sig det. Det er imidlertid langt fra saa, at kun de, der bo nærmest ved, hvor Muslingerne findes, benytte disse. Man kjender i ethvert Fald ikke noget Exempel paa, at der er gjort Forsøg paa at formene længere borte boende at tage Musling, og Faktum er, at Folk, der bo temmelig langt fra Muslingestederne, benytte forholdsvis ligemeget Musling, som de, der bo nærmere ved. Da, der slet ikke kunne faa Musling, bo ofte saaledes, at de naturlig maa benytte andre Fiskepladser end de, der bruge dette Agn, og selv om Fiskepladsen i og for sig kunde være den samme, ro de, der bo inde i de Fjorde og Sunde, hvor Muslingen findes, sjældent saa langt til Flavs, som de, der bo længere fra Muslingerne, men nærmere ved det aabne Hav.

I ældre Tider toges Muslingerne sædvanligvis ligefrem med Hænderne paa den Del af Stranden, som laa tør i Ebbetiden,

men efterhaanden som Brugen tiltog, blev det, der kunde skaffes til Voje paa denne Maade, aldeles utilstrækkeligt, der maatte altsaa bruges Redskaber til Optagningen. Paa lavt Vand kunde man hjælpe sig med en Greb (Kvial), og paa dybere Vand anvendtes den saakaldte Muslingerive, en kort Rive med meget lange Tænder og langt Skaft. Den Anke, der er anført imod Rlverne, at de ved den Rust, der kan falde af deres Tænder, som i Røglen ere af Jern, skulde have en skadelig Indflydelse paa Muslingerne, er næppe begrundet, da Blaamuslingen endog fæster sig til og trives paa Jærnstrenger; derimod kan det ikke undgaas, ved Brugen af et saadant Redskab, at de smaa Muslinger optages tilligemed de store, saa at ofte næppe Halvdelen af det Antal, der dræbes, virkelig bliver benyttet. I det Andragende der har foranlediget, at denne Sag paa ny er kommen frem i Tinget, udtales, at naar der ved Optagning af store og smaa Muslinger i Flæng, først er frembragt store Aabninger i Muslingelaget, kan ofte hele Laget skylles bort af Søen, idet Strømmen (dråtturin) gennem de frembragte Aabninger trænger ind under Laget og løfter dette i Vejret. En Udtalelse, som vistnok er fuldt begrundet, hvor Underlaget er Mudder.

Forsaavidt nu Landejerne have Kjenndomsret til Muslingbankerne, og det maa man antage, de have over de Dele, som ligge tørre ved dagligt Lavvande, ville de vel ved Grandestævne kunne affatte Vedtægter om Muslingefangst; men det vil i Praxis vise sig temmelig vanskeligt at bestemme, hvor langt ud deres Rettighed strækker sig, naar der ikke nedsættes tydelige Mærker, og saadanne ville være vanskelige at anbringe; thi enten maa de ikke rage stort op over Grunden og saa ere de til liden Nytte, eller ogsaa maa de rage noget op over Vandet ved den højeste Flod, for at de ikke skulle blive farlige for Baadefart (som et Slags blinde Skær). Saadanne Vedtægter kunde ikke heller omfatte mere end, hvad der ligger tæt ved Lavvande og vilde saaledes ikke yde den forønskede Beskyttelse for Muslingerne i tilstrækkelig Udstrækning.

En Lov, som i Enkeltighederne foreskriver Bestemmelser herom, vilde være særdeles vanskelig at affatto, da Forholdene ere saa meget forskellige paa de forskellige Steder; derimod har man tænkt sig, at der kunde opnaas i ethvert Fald en Del ved at overlade til de kommunale Forstandskaber at træffe Vedtægter sigtende til at forhindre Muslingernes Udryddelse. Man

tør forudsætte, at da der i hver af de paagjældende Kommuner findes Personer, og det ofte et stort Flertal, der ikke ere bopiddende i de Bygder, ved hvilke Muslingbanker findes, ville alle Interesser blive nogenlunde varetagne ved saadanne Vedtægters Affattelse, og for yderligere at sikre sig i den Henseende, kunde Vedtægterne jo stadfæstes af Lagtinget.

Man tør vel ogsaa gaa ud fra, at Landejerne, der, saavidt Udvalget bekjendt, hidtil ikke have gjort deres formentlige Ejendomsret gjældende, næppe ville blive mere umædgyrlige overfor andre, naar der fastsættes Regler, sigtende til Muslingernes Beskyttelse, idet disse Regler selvfølgelig ikke kunne indholde nogen Indskrænkning i en mulig Ejendomsret, der maatte tilkomme nogen Privatmand.

Ligesom det er en Selvfølge, at de, der efter at have forskaffet sig Muslinger, midlertidig sætte disse ud i Søen, indtil de skulle benyttes, ere aneberettigede til at fiske dem op igjen, saaledes turde der ogsaa være Anledning til, forsaavidt nogen skulde forsøge paa at overføre Muslinger til et Sted, hvor de ikke findes i Forvejen, for at de der kunne formere sig, da for et længere Tidsrum at sikre ham Eneret til disse, uafhængig af Landejendomsretten.

Forslag

III

Lov for Færøerne om Beskyttelse af Muslinger.

§ 1.

For at forebygges Udryddelse eller betydelig Formindskelse af Muslinger, kan der affattes Vedtægter indeholdende Regler for Tiden hvori og Maaden hvorpaa disse maa optages samt om, hvilken Slags Redskaber dertil maa benyttes. Ligeledes kan der, naar Muslingebestanden er saa stærkt aftagen, at den tegner til helt at forsvinde, dog ikke for længere Tid end 3 Aar ad Gangen, ved Vedtægt bestemmes, at al Fangst af Muslinger skal være forbudt paa et saadant Sted.

De ovenfor omtalte Regler og Forbud kunne omfatte saavel et eller flere Sogne som enkelte Pladser og saa vel de Pladser, der ligge tørre ved Lavvande, som dem, der altid ere under Vand.

§ 2.

Forslag til de i § 1 omhandlede Vedtægter maa inden Udgangen af November

Maaned tilstilles Forstanderskabene for de Kommuner, der ligge indenfor en Afstand af 2 Mil fra det paagjældende Sted, for hvilket Vedtægten ønskes gennemført, hvorefter hvert Forstanderskab for sit Vedkommende inden Januar Maanedts Udgang, besøger Forslaget bekjendtgjort ved Kirkestævne og paa anden hensigtsmæssig Maade i de Bygder, der ligge indenfor 2 Mil fra paagjældende Sted^{*)}.

Finder nogen sig brøstholden ved de foreslaaede Bestemmelser, har han inden Marts Maanedts Udgang skriftlig at indsende sine Indvendinger til Forstanderskabet for den Kommune, hvori han bor.

Inden Udgangen af den paafølgende Maj Maaned indsendes Forslaget med de indkomne Indsigelser, ledsagede af Forstanderskabernes egne Erklæringer, til Lagtingets Formand, som, efter eventuelt at have fremskaffet yderligere Oplysninger, forelægger Sagen for Lagtinget.

Finder Lagtinget, at Vedtægten kun gaar ud paa at bevare eller formere Muslingerne for Samfundet, kan det, forsaavidt de foreskrevne Regler isvrigt anses hensigtsmæssige, approbere dem til at gjælde for et begrænset Tidsrum, dog ikke ud over 5 Aar. Vil Tinget ikke approbere det foreslaaede, meddeles det Forstanderskab, som har affattet Forslaget, Underretning om Grunden dertil.

§ 3.

Den af Lagtinget saaledes approberede Vedtægt er gjældende for alle, enten de ere Ejere af den paagjældende Strand eller ikke. Vedtægten opbevares af Forstanderskabet. En af samme bekræftet Afskrift henlægges til almindeligt Iktersyn hos Skydsskafferen paa det Sted, som Vedtægten omfatter. Omfatter Vedtægten flere Steder, henlægges en Afskrift hos hvert Steds Skydsskaffer.

Bekjendtgjørelse om den saaledes approberede Vedtægt og deres Henlæggelse

*) Dette Stykke skal efter Afstemningen ved 3dje Behandling affattes saaledes:

„Forslag til de i § 1 omhandlede Vedtægter affattes af Forstanderskabet for den Kommune, i eller ved hvilken Muslingerne findes, og, naar, forsaavidt nogen Kommune ligger indenfor en Afstand af 2 Mil fra det Sted, for hvilket Vedtægten ønskes gennemført, tilstilles vedkommende Forstanderskab inden Udgangen af November Maaned, hvorefter hvert Forstanderskab for sit Vedkommende inden Januar Maanedts Udgang besøger Forslaget bekjendtgjort ved Kirkestævne og paa anden hensigtsmæssig Maade i de Bygder, der ligge inden 2 Mil fra det paagjældende Sted.“

til almindeligt Eftersyn indrykkes i den for Færøerne til Optagelse af offentlige Bekjendtgørelser autoriserede Tidende. Omkostningerne herved udredes af det eller de Sogne, ved hvilke Muslingerne findes.

Forstanderskabets Formand er pligtig til at meddele Udskrift af Vedtægten imod anordningsmæssig Betaling.

§ 4.

Efter Lagtingets Indstilling kan Justitsministeriet meddele saavel enkelte Personer som Selskaber Eneret til for et Tidsrum af indtil 30 Aar paa et bestemt begrænset Sted at drive Fangst af Muslinger. Saadan Eneret kan kun meddeles, naar der paa vedkommende Sted ikke forud findes Muslinger og, forsaavidt den ønskes at omfatte privat Ejendom, kun naar Ejerens Samtykke foreligger.

Ministeriet fastsætter iøvrigt de nærmere Betingelser for denne Enerets Meddelelse.

§ 5.

Overtrædelser af de i Henhold til denne Lov oprettede Vedtægter straffes med Bøder fra 4—20 Kr.

Krænkelser af en i Henhold til foranstaaende § 4 meddelt Eneret straffes med Bøder fra 5—100 Kr. forsaavidt Sagen ikke efter sin Beskaffenhed medfører højere Straf. fuld Erstatning ydes. Bøderne tilfalde Stedets Fattigvæsen^{*)}.

Bødesager i Anledning af denne Lov behandles som offentlige Politisager. Dog finder Paatale ved de i denne §'s 2det Stykke ommeldte Tilfælde kun Sted, naar den fornærmede begjærer det.

I det Udvalg, der er nedsat i Sagen angaaende Beskyttelse af Muslinger, Thorshavn den 29de August 1891.

John Poulsen, Oliver Efferse.
Ordfører.

E. Müller.

Den 1ste September foretoges Sagens 2den Behandling.

*) Efter Afstemningen ved 3dje Behandling forandres dette Punktum saaledes: „Bøderne tilfalde den for vedkommende Kommune, ved Lov af 9de Februar 1883 om Ændringer i Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855, anordnede Understøttelseskasse.“

Poulsen (Ordf.) refererede Udvalgets Betænkning og Udkast til Lov, hvis enkelte Paragrafer sattes under Forhandling.

Hansen vilde have, at Bøderne skulde tilfalde det frivillige Fattigvæsen i Analogi med de nyeste Bestemmelser i Jagtloven, og fordi de derved fik en gavnlig Anvendelse.

Schrøter syntes, at det frivillige Fattigvæsen burde bestaa ved frivillige Gaver.

Efferse (yngre): Det frivillige Fattigvæsen burde støttes, naar det ikke skulde vedblive at være saa betydningsløst som hidtil, og, naar Udvalget ikke havde foreslaaet, at Bøderne skulde henlægges dertil, var det af Hensyn til enkelte Medlemmers Udtalelser tidligere.

Poulsen henstillede til Tinget, hvilken Kasse Bøderne skulde tilfalde.

Schrøter fandt Bestemmelserne om, hvem der skulde affatte Vedtægterne, noget uklare, men det maatte vel blive det Forstanderskab, som var nærmest vedkommende Plads. Han var iøvrigt vel fornøjet med Forslaget, men vilde helst have samme Regler fulgte, som vedtoges i Fjor i Fiskerilovforslaget. De fjærnere boende kunde gjøre deres Anskuelse gjældende for Lagtinget.

Poulsen bemærkede, at Tinget i Fjor vedtog Regler for Fiskeriet i Fjorde og Bugter, hvor det især var de nærmest boende, der fiskede, men her kom Folk andet Steds fra for at hente Muslinger. Forstanderskabet for den Kommune, ved hvilken Muslingerne fandtes, skulde affatte Vedtægten og sende den til de andre Forstanderskaber, som skulde sørge for, at Bestemmelserne bleve kundgjorte for Beboerne, og indsende de fremkomne Anker til Lagtinget, som saa afgjorde Sagen. § 2 var maaske ikke saa tydelig, som den burde være, men Udvalget skulde tage de faldne Udtalelser under Overvejelse til 3dje Behandling.

Overgang til 3dje Behandling vedtoges enstemmig med 20 St.

Mellem 2den og 3dje Behandling fremlagdes følgende Ændringsforslag:

a. Fra Udvalget.

§ 2, 1ste Stykke affattes saaledes:

„Forslag til de i § 1 ommeldte Vedtægter affattes af Forstanderskabet for den

Kommune i eller ved hvilken Muslingerne findes og maa, forsaavidt nogen anden Kommune ligger indenfor en Afstand af 2 Mil fra det Sted, for hvilket Vedtægten ønskes gennemført, tilstilles vedkommende Forstanderskab inden Udgangen af November Maaned, hvorefter hvert Forstanderskab for sit Vedkommende inden Januar Maaned's Udgang, besørger Forslaget bekendtgjort ved Kirkestævne og paa anden hensigtsmæssig Maade i de Bygder, der ligger inden 2 Mil fra paagjældende Sted.

b. Fra Hansen.

Ordene: »Bøderne tilfælde Stedets Fattigvæsen» forandres til: »Bøderne tilfælde den for vedkommende Kommuner, ved Lov af 9de Februar 1883 om Ændringer i Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855, anordnede Understøttelseskasse.»

Den 10de September foretoges Sagens 3dje Behandling.

De enkelte Paragrafer sattes under Forhandling. Denne drejede sig fornemlig om Vedtægterne, af hvilke Isaksen foreslog at lade et større Antal trykke og sælge hos Skydsskafferne. Mange duede nemlig ikke til at læse skriftlige men kun trykte Sager. Dernæst forhandlede, om Lovforslaget skulde sendes fra Lagtinget til Forstanderskaberne, hvilket Udvalget foreslog (jfr. nedenfor), eller direkte til Ministeriet, hvilket Schrøter og Danielsen anbefalede, dels af Hensyn til Sagens Beskaffenhed, der ikke kunde paakalde almindelig Interesse, dels fordi man nu af og til havde talt om disse Forhold i en 30 Aar.

§ 1 vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

§ 2 med den af Udvalget foreslaaede Ændring (a) sattes samlet under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

§ 3 vedtoges med 14 St. for og ingen imod.

§ 4 vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

§ 5. Efter at Hansens Ændringsforslag (b) var vedtaget med 10 St. for og ingen imod, vedtoges § 5 saaledes ændret med 14 St. for og ingen imod.

Efter at Forslagets enkelte §er saaledes vare vedtagne, fremkom der fra Udvalget et saalydende

Forslag til Belutning:

Det nu §vis vedtagne »Forslag til Lov for Færøerne om Beskyttelse af Muslingerne tilstilles samtlige kommunale Forstanderskaber til Erklæring og forelægges igjen for Tinget næste Aar med de indkomne Erklæringer.

Dette Forslag sattes under Afstemning, men da kun 9 stemte for og ingen imod, foretoges Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Nielsen, Restorff, Weihe, Husgaard, S. E. Müller, O. P. Efferse og Oliver Efferse; nej stemte: H. C. Müller. — Isaksen, Provsten, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Johannesen, Schrøter og Formanden stemte ikke, medens Petersen, Djurhaus og Olsen vare fraværende, og var Forslaget til Beslutning saaledes bortfaldet, idet kun 9 Medlemmer havde deltaget i Afstemningen.

Derefter sattes Lovforslaget i dets Helhed saaledes ændret under Afstemning ved Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Provsten, H. C. Müller, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Johannesen, Restorff, Weihe, Husgaard, S. E. Müller, O. P. Efferse, Schrøter, Oliver Efferse og Formanden; — Isaksen stemte ikke, medens Petersen, Djurhaus og Olsen vare fraværende, og var Lovforslaget saaledes enstemmig vedtaget med 16 St.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

Til Lagtinget indkom i dets forrige Samling et Andragende om Beskyttelse af Blaamuslinger, hvilket Andragende den Gang blev henvist til et Udvalg, som foreslog Sagen udsat til i Aar. Ved Sagens foreløbige Behandling i indeværende Samling vedtog Tinget at nedsætte et Udvalg paa 3 Medlemmer, hvilket Udvalg under 20de f. M. afgav medfølgende Betænkning og »Forslag til Lov for Færøerne om Beskyttelse af Muslinger». Foranlediget ved nogle under Sagens 2den Behandling fremkomne Udtalelser, stillede Udvalget et Ændringsforslag til § 2, 1ste Stykke, og et andet Medlem af Tinget stillede Ændringsforslag til § 5. Efter at Forslagets

enkolte §§ med de fremkomne Ændringsforslag vare vedtagne, fremkom der fra Udvalget Forslag til Beslutning om at udsætte Sagens videre Fremme til næste Aar, for imidlertid at indhente Erklæringer fra de kommunale Forstanderskaber. Dette Forslag vandt dog ikke Tingets Tilslutning, hvorimod Lovforslaget i dets Helhed enstemmig vedtoges med 16 Stemmer. Et Medlem stemte ikke og tre vare fraværende.

Idet man nu ærbødigst tillader sig at indsende det saaledes vedtagne Lovforslag, skal man — næst at henvise til den medfølgende Udvalgsbetænkning — lige ærbødigst tillade sig at fremkomme med følgende Udtalelser:

De her forekommende Muslinger kunde, bortset fra den udstrakte Anvendelse, Fiskerne nu gjøre af dem til Agn, have saa stor Betydning som Fødemiddel, dels her paa Øerne, og dels eventuelt ved Udførsel, at alene dette, navnlig i et Land, der er

saa fattigt paa Erhvervskilder, som Færøerne, burde være tilstrækkelig Motivering for at søge dem beskyttede imod Udryddelse, ligesom den heroppe ikke forekommende Østers, alt fra gammel Tid, om end paa en anden Maade, har været beskyttet i de øvrige danske Landsdele.

Med disse Bemærkninger tillader man sig at indstille denne Sag til det høje Ministeriums gunstige Omsorg i Haab om snart at se Forslaget ophøjet til Lov.

Færøernes Lagting den 10de September 1891.

L. H. Buchwaldt.

Joen Poulsen,
Officer.

Dione Isaksen.

Til

Justitsministeriet.

VIII. Sagen ang. nye Jordfortegnelser (Skjøde- og Panteregiste) m. v.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes den fra forrige Samling udsatte Sag ang. ny Jordfortegnelser*).

Den 30te Juli fremlagdes endvidere følgende Skrivelser:

Færø Amt.

Thorshavn den 30te Juli 1891.

Ved at paapege Nødvendigheden af, at der snarest mulig skrives til Affattelsen af nye Skøde og Panteregistre i Stedet for de ved Færøernes Sorenskriveri hidtil be-

roende Registre, der for Tiden ere i højst mangeltuld Stand, har Sorenskriver Andersen i hoslagt medfølgende Skrivelse andraget om, at de eventuelle Udgifter herved, hvilke næppe tør beregnes til et mindre Beløb end 2000 Kr., søges bevilgede allerede i indeværende Lagtingsamling af Amts Repartitionsfonden.

Idet jeg saaledes foranlediget tillader mig at forelægge det ærede Lagting Sagen til nærmere Drøftelse, under Henviisning til den i forrige Aars Samling afgivne Udvalgsbetænkning angaaende Affattelsen af en ny Jordfortegnelse for Sandø Syssel, skal jeg samtidig vedlægge en imidlertid indhentet Erklæring fra Thorshavns Kommunalbestyrelse, hvoraf behageligen vil

*) Se Beretningen for 1890, Side 118.

fremgaa, at denne Kommune vel er sindet at afholde Omkostningerne ved Udarbejdelsen af et saadant særligt Register for Byens Vedkommende som af Sorenskriveren endvidere foreslaaet, men isærligt ikke vil yde noget Tilskud i det nævnte Øjemed.

L. H. Buchwaldt.

Til
Færøernes Lagting.

Færøernes Sorenskriverl.

Thorshavn den 29de April 1891.

Strax da jeg overtog Embedet som Sorenskriver, var den beklagelige Forfatning, hvori jeg forefandt Skjøde- og Panteregistrene her ved Sorenskriveriet, mig iøjnefaldende, og jeg forudsaa fuldtud den Ulempe og de Vanskeligheder, som der vilde beredes mig ved at skulle bestyre Skjøde- og Pantevæsenet her paa Øerne paa en saadan Maade, at deraf ikke vilde flyde dels Forviklinger, unødvendige Bekostninger og Tab for Befolkningen, dels Ansvar for mig, naar slige Register som de nuværende skulde benyttes. Denne min Opfattelse er siden da ikkun bleven bestyrket.

Af Kontorets Arkiv og af hvad mundtlig er mig meddelt har jeg erfaret, at jeg ikke staar ene med denne min Opfattelse, men at flere af mine Fornænder have næret den samme Anskuelse om det uforsvarlige i Registrenes Forfatning. I 1867 henvendte den daværende Sorenskriver, Rump, sig saaledes til Amtet desangaaende, paaviste udtømmende, hvilke Mangler, der klæbede ved Sorenskriveriets Pantevæsen og lagde Amtet indtrængende paa Sinde, at en Forandring heri burde ske ved Affattelse af ny Register, — men uden Resultat. Antagelig er Sagen i Lagtinget bleven udsat efter Udarbejdelsen af en ny Jordebog, en Udsættelse, der dels var ugrundet, da disse 2 Arbejder ikke staa i nogen Forbindelse med hinanden, dels uklog, da den har foranlediget for Befolkningen Udgifter, der mange Gange have overstegtet hvad et af Lagtinget den Gang bevilget Beløb hertil vilde udgjøre. — I 1886 ses det, at Amtet har afæsket den daværende Sorenskriver, Thrane, Erklæring om, hvorvidt en ny Jordfortegnelses Affattelse ikke turde være paatrængende nødvendig, men Sorenskriveren, der i sin Erklæring fuldt ud erkjender, hvor upaalidelige Skjøde- og Panteregistrene ere, er ret naturlig gyst tilbage for dette Arbejde i sin Embedstid og paa-

skydende, at der dog ikke kunde tilvejebringes nogen fuldkommen Betyggelse eller Paalidelighed ved nye Registres Affattelse, har fraaadedt Arbejdet. Selvfølgelig maa det erkjendes, at nogen fuldkommen Betyggelse eller Paalidelighed kan der ikke opnaas, da der jo klæber Mangel ved alt, men det uforsvarlige i Ræsonnementet indsæses jo let, idet det vil føre til, at der aldrig foretages noget i den ommeldte Henseende, hvorved Manglen paa Betyggelse og Upaalideligheden ikkun faar Lov til at tage til, saaledes som sket er og vil ske, indtil en Forandring heri sker. Upaalideligheden vil Aar for Aar voxes og i samme Forhold Udgifterne til ny Registres Udarbejdelse.

Hvorledes Registrene fra første Færd ere indrettede og hvorledes de nu ere, skal jeg korteligen berøre. I Aaret 1842 og følgende Aar er Indretningen sket og maa erkjendes at være et meget fortjenstfuldt Arbejde, da jo noget helt nyt skulde skabes. Arbejdet er imidlertid ikke blevet saa fuldstændig gjennemført, som ønskeligt kunde være og har derfor fra først af lidt af væsentlige Mangler. For nogle af Systemernes Vedkommende har en Renskrivning saaledes ikke fundet Sted, og de Register, der arbejdedes med, ere kun Kladder; — for en stor Del Ejeres Vedkommende er det ikke opført, hvilke Dokumenter der hjeude dem Adkomst til den Jord, for hvilken de staa indtoget; — den Plads, der ved Indretningen er givet hver Ejer, er saa ringe, indtil 60 paa hver Side, at der ikke kan ske behørig Tilførsel ang. hans Ejendomsret og Indskrænkninger i samme, og at Tilførslerne ofte ere ulæselige; — intet af Registrene er autoriseret, Bladene ikke gjennemdragne med en Lidse og denne forseglede, Foliering tildels manglende, — naar Registeret er udskrevet er der fortsat paa løse Blade, — naar Pladsen, der fra først af er indrømmet de forskjelige Stykker Indengaards Jord med samme særlige Benævnelse, er beskrevet, er der henvist til andre Steder, hvor Fortsættelse følger, ofte indtil en halv Snes Gange, — det nederste af Bladene er slidt, saa at hvad der staa nederst paa Siden er borte eller ulæseligt, — kortsagt, Tilstanden er saa slet som vel tænkes kan.

At vedblive at føre de nuværende Register, anser jeg for uforsvarligt, og at det har kunnet ske saa længe som indtil nu, har for den overvejende Del kun været muligt ved, at Førelsen er sket af den samme Mand, der i en lang Aarrække har udført dette Arbejde. At der desuagtet

er sket mange Fejl, der ad Aars ville komme for en Dag, har efter mit Skjøn ikke kunnet undgaaes. — For at Retskriveren saa meget som muligt kunde fri sig for Ansvar, er det selvfølgelig, at der i meget rigt Omfang er gjort Brug af Bortrettigheden og Forpligtelsen til at meddele tinglæste Dokumenter Bemanglingspaategning, men er der jo derved, som ovenfor berørt, forarsaget Befolkningen en ikke ringe Udgift, idet Gebyret til Statskassen for en Retsanmærkning er Halvdelen af Gebyret for Dokumentets Tinglæsning, hvorhos et lignende Gebyr atter skal betales, naar Retsanmærkningen annulleres, altsaa Gebyret for en Tinglæsning, naar Retsanmærkning meddeles, er dobbelt saa stor, som naar Anmærkningen ikke gives. Meddelelse af Retsanmærkning paa Dokumenterne vil, hvad der er indlysende, efterhaanden tage til, idet Ansvaret for Retskriveren ved at skulle benytte Registerne, der Tingdag for Tingdag forværres, bliver større. Det Tidspunkt er nu, synes mig, forhaanden, hvor en Retskriver, der bliver henvist til at betjene sig af slige Register, som de herværende, maa være berettiget til at gjøre gjældende, at Hensynet til eventuelt Erstatningsansvar mod ham nøder ham til fremtidig at meddele ethvert tinglæst Dokument og enhver Pantcattest følgende Bemærkning: Paa Grund af Pantregistrenes Tilstand kan intet attesteres. Men sker dette, vil det være umuligt for en Laansøger at faa noget Laan, og der vil i det hele lægges en Hemske paa Handel og Vandel.

Jeg kan derfor ikke andet end formene, at ny Register bør affattes, og det ærede Amt vil formentlig erkjende, at en paatrængende Nødvendighed herfor er til Stede og vil finde sig foranlediget til at gjøre de nødvendige Skridt i saa Henseende. At Erkjendelsen af de nuværende Registres Upaalidelighed er til Stede hos Lagtinget, har jeg erfaret af en under 11te Septbr. f. A. afgiven Lagtingsbetænkning.

Med Hensyn til de ny Registres Indretning mener jeg, at denne bør ske i Overensstemmelse med Frd. 26de Marts 1845, forsaavidt som det er muligt at anvende denne Forordnings Bestemmelser paa de førsøgte Jurisdiktioner, hvor Jordfællesskabet tildels hersker. For ethvert Syssel existerer der Register, og derhos en Fortegnelse over Husegaards og Aalekjærs Trøerne. Saaledes formener jeg, burde det ogsaa fremtidig være Tilfældet, dog at der i de ny Register ikke kom til at staa 60 Ejere paa hver Side, men kun 10, for

at frentilige Tilføjelser om Panteforhæftelser, Serviturer, KjendingsdeklARATIONER m. v. kunde ske; heraf vilde Følgen blive, at der for hvert Syssel blev mere end et Register. Derhos vilde der være at indrette foruden Ejendoms-Registret et Navneregister, hvilket nu mangler; i dette skulde indføres de Dokumenter, der ikke have Afhændelse eller Forhæftelse af faste Ejendomme til Gjenstand eller i alt Fald dog ikke indskrænke sig dertil, men enten angaa den paagjældendes rørlige Ting eller vedkommende hans Raadighed over hans Gods i Almindelighed. Da der mangler Register over de Jordejendomme, der ikke ere Gjenstand for Jordfællesskab med Undtagelse af for Husegaards og Aalekjærs Trøerne, hvilken Mangel maa være meget følelig for Befolkningen, maatte endvidere Skjøder herpaa og Panteforhæftelser m. v. paa samme Ejendomme, altsaa navnlig Husebygninger, finde sin Plads i et særskilt Register. Noget, der jo vil være af særlig Betydning for Thorshavns Vedkommende.

I Forbindelse hermed finder jeg Anledning til at henlede Opmærksomheden paa det hensigtsmæssige i, om der for Thorshavns Vedkommende foregik en Opmaaling og Kortlægning af Husegrundene med paastaaende Bygninger dersteds, for at Kortet kunde lægges til Grund ved Jordernes Betegnelse med Nummer og Litra i Registeret, og om der for Thorshavns Vedkommende udarbejdedes et særligt Register, — et Fortagende, hvorved Omkostningerne jo burde bæres af Thorshavns Kommune, — og jeg tillader mig hos det ærede Amt at andrage om, at det vilde rette en samtidig Henvendelse til Thorshavns Kommunalbestyrelse desangaaende.

Idet jeg isøvrigt foreløbig ikke skal gaa videre ind paa Detailerne med Hensyn til, hvorledes de ny Register rettest bør udarbejdes, skal jeg kun tillade mig at bemærke. — Omrejse til alle forskellige Bygder vil formentlig være unødvendig, men skulde Arbejdet give Anledning dertil, maatte der tilstaaes mig fri Skyds og Diæter efter Pl. 21de Marts 1800, altsaa 2 Kr. for hver 12 Timer. De nuværende Register burde omskrives, og Skjøde- og Panteprotokollerne samt Skifteprotokollerne samtidig kritisk gennemgaaes, saaledes at der for hver Bygd blev udfærdiget et Extrakt-Register. Dette samt Navneregistret og Fortegnelsen over Husebygningerne vilde være at tilstille paagjældende Sysselmand til Fremlæggelse i hver Bygd og eventuel Forhandling ved Grandestævne, og derefter at tilbagesende til mig med de Bemærkninger, som Frem-

læggelsen og Forhandlingen havde givet Anledning til. Ved nærmere Korrespondance og Forhandling mellem Sorenskriverværet og Sysselmanden samt de paagjældende Ejere, vilde eventuelle Uoverensstemmelser være at søge berigtigede. Ved Vaartingene og paa Sorenskriverværet vilde selvfølgelig det samme blive tilsigtet. Naar saaledes et fuldstændigt Register i Kladder forelaa, vilde de Mangler med Hensyn til Adkomsten, der ikke havde kunnet afhjælpes, rettest være at søge afhjælpne ved, at der ved en særlig Lov gaves en let Adgang til ad processuel Vej at søge Adkomsten berigtiget.

Omkostningerne ved Arbejdet vilde selvfølgelig ikke blive ringe, idet Arbejdet vil blive mindst ligesaa vanskeligt som Udarbejdelsen af aldeles nye Register. Der vilde, for at Registerne kunne vedblive at føres i et længere Tidsrum, udfordres Protokoller indeholdende c. 1000 Folier. Til Udarbejdelsen af nye Register, først i Kladder, derefter i Renskrift, maatte jeg søge særlig Assistance paa Kontoret. Et Honorar til Sysselmændene for deres Arbejde vilde jeg anse som noget, der rettelig burde tilkomme dem. Det Arbejde, som jeg selv udførte ved Udarbejdelsen, vilde jeg intet beregne mig for, da det vilde interessere mig at kunne gennemføre denne Sag, der, naar den var gennemført, ikke alene vilde være til Gavn og Besparelse for Befolkningen, men ogsaa vilde være en Lettelse for mig og efterfølgende Retsskriverne.

Det er vanskeligt for mig at opgive, hvor stort et Beløb Registernes Udarbejdelse vil koste, men jeg tror ikke at turde nævne et mindre Beløb end 2000 Kr. Arbejdet vilde vel strække sig over et Tidsrum af 3 Aar, og det bevilgede Beløb vilde være at udbetale i halvaarlige Rater efter at Arbejdet er paabegyndt og efterhaanden som det skred frem. Det vil maaske ved første Øjekast findes at være et efter Øernes Forhold stort Beløb, men for sagkyndige, naar henses til, i hvor høj Grad Jorderne ere udstykkede her, tror jeg, at det vil stille sig som et Minimum. Naar det tages i Betragtning, hvor meget der ved de nye Register vil spares for Befolkningen, ved at den forskaanes for Beregning af Gebyr for Retsanmærkninger, vil det Beløb, der stilles til Disposition, være vel anvendt.

Jeg skal tilføje, at hvis nye Register kunne tilvejebringes paa anden Maade, saaledes at jeg med Kontor blev forskaanet for Arbejdet, saa jeg det helst.

Af hvilken Kasse Udgifterne vilde være at afholde, skal jeg ikke inllade mig paa. Thorhavns Kommune burde vel give et Tilskud af c. 400 Kr. saaledes at det af Amtsrepartitionsfonden bevilgede Beløb blev 1600 Kr. — Jeg tillader mig kun at henstille, om det ikke lod sig gjøre at søge udvirket et Tilskud af Statskassen til Arbejdets Udførelse. Dog maa jeg formene, at Beløbet i hvert Fald bør søges bevilget nu i forestaaende Lagtings Samling af Amtsrepartitionsfonden, som først derefter kunde søge Tilskud, thi Arbejdet er paa-trængende nødvendigt og bliver stadig bekosteligere, da Vanskelighederne ved at berigtige Adkomstmanglerne Maaned for Maaned tage til, — og af Statskassen vil utvivlsomt intet blive bevilget, førend Lagtinget har vedtaget Udarbejdelsen.

Hermed skal jeg paa det bedste anbefale denne Sag til det sørede Amts videre Foranstaltning.

Ærbødigst

N. Andersen.

Til Færø Amt.

Den 5te Avgust foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Formanden henviste til, at der allerede i forrige Lagtingssamling fra Sysselmand Winther fremkom Tilbud om at udarbejde en ny Jordfortegnelse for Sandsø Syssel. Paa vedkommende Udvalgs Forslag vedtog Tinget at udsætte Sagen til næste Samling. Imidlertid var der fra Sorenskriverværet sket Hørvendelse til Amtmanden om at forelægge Sagen paany, omfattende samtlige Sysler.

Djurhuus: Sagen var fremme allerede i Sorenskriverværets Tid, men Tinget gik af to Grunde den Gang ikke ind paa den, 1) fordi Taxationen forelaa og 2) fordi man var bange for de store Udgifter, som vilde paaføres Amtsrepartitionsfonden. Senere hen — i Thranes Tid — var den ogsaa paa Bane, men det syntes, at Sorenskriverværet frygtede for at tage fat paa den. I det nu indkomne Forslag fra Sorenskriverværet anføres bl. a., at Registerne ere saa daarlige nu, at han om føje Tid nødsages til at give ethvert tinglæst Dokument Paategning om, at intet kan attesteres. Men under saadanne Forhold vil al Tinglæsning være unyttig. Nu tilbyder Hr. Andersen at gjøre dette store Arbejde for

intet, men maa have fornøden Assistance til at udføre det. Han anslaaer Udgifterne til 2000 Kr., eller, med Fradrag af 400 Kr. for Thorshavns Vedkommende, til 1600 Kr., der blive at udrede af Amtsrepartitionsfonden. Hr. Andersen antager, at Arbejdet vil vare i 3 Aar. Udgifterne vare vel store, men Arbejdet maatte anses nødvendigt for at sikre Ejendomsretten til Jorden, og Udgifterne ville senere blive saa meget større, efterhaanden som de gamle Protokoller bleve mere og mere ubrugelige. Da disse Udgifter mulig kunne komme ind under Taxationsomkostningerne, vil Amtsrepartitionsfonden kun komme til at bære en Del, medens den øvrige Del bæres af Statskassen.

Schrøter glædede sig over Hr. Andersens Tilbud. Han mente, man maatte kunne faa Sagen ind under Matrikulsagen for at faa Hjælp af Statskassen, der som bekendt havde ydet Halvdelen ved Taxationen.

Effersø (ældre) vidste ikke, om Amtsrepartitionsfonden kunde bære denne Udgift. Men selv om der skaffes ny Register, er der al Udsigt til, at de om nogle Aar ere i samme Tilstand som de gamle. Saa længe der ikke er Tinglæsningstvæng, er der ingen Udsigt til Forbedring, hvorfor det kunde være et Spørgsmaal, om man ikke skulde se at faa en saadan indført her, eftersom Gebyrerne da kunde nedsættes til det halve, uden at Statskassen led noget Indtægtstab.

Djurhuus tvivlede om, hvorvidt det lod sig gjøre at indføre en saadan Tvæng nu. De for over 40 Aar siden udarbejdede Register vare aldeles ubrugelige. Man kunde antage, at de nye vilde holde i mange Aar og at det overfor Hr. Andersens Tilbud var Tid at tage fat. Udgiften vilde blive forsvindende, eftersom Statskassen mulig kommer at betale $\frac{3}{4}$ og Amtsrepartitionsfonden $\frac{1}{4}$ eller 400 Kr., hvad der er meget billigt.

Effersø (yngre) gav Oplysning om Udarbejdelsen af en ny Jordfortegnelse i Frodebo Sogn, hvorefter han mente at have gjort den Erfaring, at Arbejdet ikke var vanskeligt.

Schrøter havde derimod gjort Erfaring i modsat Retning i Kvalbo.

H. C. Müller fandt det nødvendigt at faa en ny Fortegnelse. Arbejdet vil blive ensartet, naar det udføres af Hr. Andersen.

Effersø (ældre) forstod ikke Hr. Andersens Bemærkninger om Pladsmangel i Bøgerne og syntes, det maatte være Sorenskrivernes Pligt at anskaffe ny

Protokoller af Kontorholdsgodtgjørelsen, naar de gamle vare udskrevne.

Efter Forslag af Djurhuus vedtoges at nedsætte et særskilt Udvalg paa 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Djurhuus, Schrøter, Jacobsen, H. C. Müller og Isaksen.

Den 31te August fremlagdes saalydende foreløbige Betænkning:

Fra forrige Lagtingssamling blev udsat Sagen angaaende ny Jordfortegnelser Affattelse for Færøerne.

I hudeværende Samling er endvidere indkommet fra Sorenskriver Andersen en Henstilling til Amtet af 29de April d. A. vedkommende samme Sag, og hvori Nødvendigheden af Skjøde- og Panteregistre fremhæves.

Sagen har derefter været til foreløbig Behandling i Lagtinget, hvorefter der blev nedsat undertegnede Udvalg.

Udvalget satte sig derefter i Forbindelse med Sorenskriveren, fra hvem man har modtaget medfølgende Betænkning.

Ligesom det forrige Aar nedsatte Udvalg har indset Nødvendigheden af en snarlig Ordning af Forholdet, saaledes maa undertegnede Udvalg i Overensstemmelse med Sorenskriveren formene, at der snarest maa tages fat paa Sagen. De nuværende Jordfortegnelser ere i en saadan Forfatning, at de staa Fare for at blive aldeles ubrugelige; da de imidlertid maa betragtes som Grundlag og Udgangspunkt for ny Skjøde- og Panteregistre, er det en Nødvendighed først at faa disse afskrevne for at man derefter kan arbejde videre paa Sagen. Udvalget har derfor troet det for rigtigst foreløbig at fremkomme til Tinget med Forslag om at bevilge de nødvendige Midler til Afskrivningen, og har man dertil søgt en duelig Mand. Man har nu formaset Kontorist Th. J. Petersen til under Sorenskriverkontorets Ledelse at afskrive samtlige Jordfortegnelser syssel- og bygdevis med Anførsel af de tilsvarende Nr. i Taxations Protokollen, samt endvidere med Tillæg for hver Bygd af de ikke i Jordfortegnelsen tidligere optagne under Taxationen inddragne ny Matrikul Nr., med en Betaling af 300 Kr. for hele Arbejdet. Til Papir til Afskrifterne antages at ville medgaa ca. 50 Kr.

Saafrømt Lagtinget gaar ind paa at bevilge disse Udgifter, vil Udvalget senere

tillade sig at fremkomme med yderligere Forslag denne Sag vedrørende, hvoriblandt Andragende til Justitsministeriet om at Udgifterne til ny Skjøde- og Panteregistre maa gaa under de Udgifter, som ere afholdte og fremtidig ville medgaa i Anledning af Taxationen og en ny Matrikuls Indførelse, da Arbejdet formøntlig maa betragtes som et nødvendigt Led af Taxationsarbejdet. De anførte Udgifter ville være i alt Fald foreløbig at afholde af Amtsrepartitionsfonden.

I Henhold til det anførte tillader Udvalget sig at foreslaa til Vedtagelse:

Der bevilges til Afskrivning af de ved Sorenskriveriet værende Jordfortegnelser et Beløb af 100 Kr. af Amtsrepartitionsfonden. Til dette Arbejde antages Kontorist Th. J. Petersen, til hvem Beløbet udbetales, naar Sorenskrivoren attesterer, at Arbejdet er udført. Endvidere bevilges det Beløb til Papir til Afskrifterne, som ere nødvendige, naar Regning herover er attesteret af Sorenskrivoren.

Lagtingssalen den 31te Avgust 1891.

J. C. Djurhuus, H. C. Müller.
Ordfører.

Dione Isaksen. O. Jacobson.

J. H. Schrøter.
Med Reservation.

Den 1den September sættes denne Betænkning under Forhandling og Afstemning.

Djurhuus (Ordf.) refererede Betænkningen og bemærkede, at dersom Lagtinget vedtog Udvalgets Forslag, var det rettest at henvende sig til Regeringen om Understøttelse. Sorenskrivoren var villig til at afgive Erklæring om Jordfortegnelse's Nødvendighed. Desuden havde Sorenskrivoren lovet at udarbejde et Lovforslag, hvorefter man paa en billig Maade kunde faa Ejendomsdom og gamle Panteobligationer udslettet.

Schrøter havde som Medlem af Udvalget underskrevet »med Reservation«. Han erkjendte, at der maatte gjøres noget i denne Sag, men naar Udvalget gik videre

og sagde, at man skulde se at faa denne Sag ind under Taxationssagen, var han kun tildels enig med det, thi han mente, at forinden den nye Matrikul traudte i Kraft, burde Sysselmanden rejse omkring og faa Oplysning om, baade hvem der vare Ejere og Brugere af Jorden. Lagtinget burde nærmere foreskrive, hvorledes Fortegnelsen skulde affattes.

Djurhuus bemærkede, at Schrøters Forslag laa aldeles ikke for nu. Udvalgets Arbejde var ikke afsluttet og kunde ikke fremmes, før man vidste, om Lagtinget vilde bevillige Udgifterne. Skete dette, kunde Schrøter komme med sit Forslag.

Schrøter mente, at hans Forslag allerede nu vedkom Sagen. Det var absolut nødvendigt at gjøre opmærksom paa, at Pante- og Skjøderegistrene ikke havde noget med Matrikulsagen at gjøre, med mindre man samtidig med, at man fik Oplysning om Ejerne tillige fik Oplysning om Brugere af Jorden som Skatteydere.

Effersøe (yngre): Dette Spørgsmaal vedkom vel ikke Skjøde- og Panteregistrene, men det vilde være heldigt at faa det løst med det samme af Hensyn til Skatteopkrævningen.

H. C. Müller vilde paa Forhaand sige, at naar man skulde rette Jordfortegnelsen, blev man nødsaget til først at søge Brugeren for at erholde Oplysning om, hvem Ejeren var. At optage Brugeren nu i Jordfortegnelsen vilde være upraktisk og bevirke, at den ikke kunde holdes i Orden, thi Brugeren skiftede altfor ofte til at der kunde føres Kontrol dermed.

Schrøter mente, at Sysselmændene skulde optage Fortegnelsen over Brugere i den Koncept dertil, som udsendes til dem.

Udvalgets Forslag vedtoges enstemmig med 20 St.

Den 12te September fremlagdes endvidere følgende Kontinuationsbetænkning, bilagt med et Forslag til Andragende til Justitsministeriet, Erklæringer fra Landfogden og Sorenskrivoren samt et Lovudkast.

I Henhold til Tingets Vedtagelse af den d. M. har Udvalget taget under Overvejelse hvad man ydermere formener det for hensigtsmæssigt at foreslaa Tinget at foretage i denne Sag.

Ved Henvendelse til Landfogden og Sorenskriveren, har man modtaget medfølgende 2de Erklæringer, som bestyrke Udvalget i den udtalte Mening, at Udgifterne i Anledning af ny Jordfortegnelsers Udarbejdelse maa kunne ventes godtgjorte saaledes at de gaa ind under de i Lov af 29de Marts 1867, § 12, i Anledning af Matrikuleringsarbejdet medgaaede Omkostninger, og har man i den Anledning affattet medfølgende Udkast til et Andragende til Justitsministeriet. Da de Grunde, som tale for Udvalgets Opfattelse ere udtrykte i Udkastet, skal man her indskrænke sig til at foreslaa Vedtagelsen af Andragendet.

Begrundet i Sorenskriverens Udtalelser i den i Sagen fremlagte Henvendelse til Amtet af 29de April d. A. og i den ligeledes fremlagte Erklæring af 21de f. M. formener Udvalget, at det, for at de nye Jordfortegnelser skulle afgive et godt Grundlag for ny Skjøde- og Panteregistre, vilde være rigtigst snarest muligt at faa en Lov for Færøerne om Ejendoms Dom og Mortifikation, og har Udvalget derfor henvendt sig til Sorenskriveren, som velvilligst har udarbejdet medfølgende Udkast til midlertidig Lov, som man foreslaar, efter at være behandlet i Tinget, indsendt til Justitsministeriet med underdanigst Indstilling om at foranstalte det ophøjet til Lov. Udvalget har gennemgaaet Udkastet og ikke fundet noget ved samme at erindre.

Affattelsen af de ny Jordfortegnelser vil nu, efter Lagtingets Vedtagelse, blive paabegyndt ved Afskrift af de gamle Jordfortegnelser paa den Maade som foreslaaet af Sorenskriveren og under dennes specielle Tilsyn. Naar disse ere færdige og konfererede, blive de at tilsende Sysselmændene, som derefter, ved at berøise Syssellet, ville søge de Mangler afhjulpne og de Berigtigelser foretagne, som ere nødvendige og kunne fremskaffes, efter de Regler, som af Sorenskriveren foreskrives. Samtidig med Jordfortegnelsen formenes det at være hensigtsmæssigt, at Sysselmændene affatte en Fortegnelse over alle Brugere af Jorden i hver Bygd. Denne Fortegnelse bliver at indsende tilligemed Jordfortegnelsen og overgives til Landfogden til Afbenyttelse for Skattoopkrævningen. En Afskrift af disse Fortegnelser over Brugerne bliver derefter tilsendt enten til de vedkommende Sysselmænd eller Kommunalforstandere, hvorom Bestemmelse senere bliver at tage.

En Ordre om dette Arbejdes Udførelse forventes at ville kunne udfærdiges igjennem Amtet til Sysselmændene.

Hvad den Betædning angaar, som Sysselmændene skulle have for deres Arbejde, formenes det, at den senere vil kunne bestemmes af Lagtinget, da det ikke saa godt paa Forhaand kan siges hvormegen Tid det vil optage.

Naar det her angivne Arbejde er fuldført, formenes det at Lagtinget bør forbeholde sig at tage nærmere Bestemmelse om Sagen, saavidt angaar de Udgifter som ville være at afholde, idet man først kan have nogen Mening herom, naar Justitsministeriets Svar paa Andragendet foreligger.

I Henhold til hvad der saaledes er anført tillader Udvalget sig at foreslaa til Vedtagelse:

1. Det medfølgende Andragende indgives til Justitsministeriet.
2. Det medfølgende Udkast til midlertidig Lov, saafremt det vedtages, indsendes med Indstilling om at samme maa blive ophøjet til Lov.
3. Sorenskriveren anmodes om, i Henhold til det modtagne Tilbud, at lade paabegynde Arbejdet til ny Jordfortegnelsers Affattelse som Grundlag for ny Skjøde- og Panteregistre.
4. Amtet anmodes om at give Sysselmændene de fornødne Ordre om Assistance ved dette Arbejde (Post 3) samt ved Affattelse af Fortegnelse over Brugere.
5. Tinget forbeholder sig senere at tage Bestemmelse om Sagen, saavidt Udgifterne angaar.

Lagtingssalen den 11te Septbr. 1891.

J. C. Djurhuus, H. C. Müller.
Ordfører.

J. H. Schrøter, Diono Isaksen,
O. Jacobsen.

Forslag til Andragende til Justitsministeriet:

Det har oftere i Lagtinget været bragt paa Bane, at de ved Sorenskriveriet værende Jordfortegnelser i lange Tider have været i en saa beklagelig Forfatning, at de burde erstattes ved Affattelse af ny Fortegnelser, som kunde give Grundlag for ny Skjøde- og Panteregistre. I forrige Aar indkom i Tinget fra en Sysselman et

Andragende om at faa bevilget et passende Heleb, for at der kunde affattes ny Jordfortegnelse for hans Syssel. I indeværende Aar er der fra Sorenskriveren indkommet en Henvendelse til Amtet, hvori der gives et meget beklageligt Billede af Skjøde- og Pantevæsenet her paa Øerne, hvilken Henvendelse af Amtet er forelagt Lagtinget.

Det Udvalg, som blev nedsat, har afgivet sin Betænkning og har Lagtinget derefter vedtaget, at der, under Sorenskriverens Ledelse, strax skal skrives til Affattelse af ny Jordfortegnelser, samt foreløbig bevilget de nødvendige Midler af Amtets Repartitionsfond. Da denne imidlertid, efter vore smaa Forhold, er meget bebyrdet iforvejen, har man Betænkkeligheder ved at afholde saa store Udgifter, som efter Sorenskriverens Mening ville udfordres, nemlig c. 2000 Kr. Arbejdets Nødvendighed maa man imidlertid erkjende, da vort Skjøde- og Pantevæsen, som aldrig har været i god Orden, ellers vil blive fuldstændig uden Betydning og ikke give den Garanti, som Tinglæsning ellers bør give. Man skal i saa Henseende henvise til Sorenskriverens ovennævnte Skrivelse af 29de April d. A., som her vedhægges.

At det er Jordegods-Ejeren, som skal bære Udgifterne ved Ordningen af den Slags Forhold, som nærværende, er en Selvfølge, og man maa gaa ud fra, at dette forholdsvist store Arbejde maa kunne sættes i Lighed med Arbejdet i Anledning af en ny Skyldsatning for Færøerne, som blev ordnet ved Lov af 29de Marts 1867, saa meget mere som det egentlig maa kunne henføres til eller betragtes som et Led af dette Arbejde. Denne Betragtning maade gav det Udvalg, som var nedsat i Sagen, Anledning til at henvende sig til Landfogden og Sorenskriveren, som have udtalt deres Mening om Sagen i medfølgende 2de Erklæringer af 1ste og 4de ds. Heraf fremgaar, at disse Embedsmænd ogsaa formene, at Jordfortegnelserne ere et nødvendigt og ønskeligt Led ved Gjennemførelsen af Matrikuleringsarbejdet.

Tinget tror derfor, at Billighed taler for, at Udgifterne ved ny Skjøde- og Panteregistre komme ind under de Udgifter, som skulle afholdes efter ovennævnte Lovs § 12.

Saafernt det høje Ministerium maatte kunne give Tinget Medhold i den anførte Opfattelse, tillader man sig underdanigst at andrage paa, at de Udgifter, som Affattelsen af ny Skjøde- og Panteregistre for Færøerne medføre, gunstigt maa blive bevilgede og anviste til Udbetaling af Jorde-

bogskassen, saaledes at de fordeles og refunderes overensstemmende med ovennævnte Lovs Bestemmelser.

Erklæringerne:

Landfogden paa Færøerne.

Thorshavn den 1ste Septbr. 1891.

Det ærede Udvalg har udbedt sig min Erklæring om, hvorvidt jeg anser det for nødvendigt, at der forinden eller samtidigt med Udarbejdelsen af en ny Jordebog affattes nye Jordfortegnelser.

I den Anledning skal jeg tillade mig at bemærke følgende:

Det er fra alle Sider erkjendt, at de nuværende Jordfortegnelser ere højst mangelfulde og ikke svare til de virkelige Ejendomsforhold. Det vil derfor i og for sig — for selve Jordfortegnelsernes Skyld — blive nødvendigt, at der før eller senere udarbejdes helt nye Jordfortegnelser. Det vil derhos være en stor Lættelse ved Udarbejdelsen af en ny Jordebog, om der forinden eller dog samtidigt blev affattet nye, rigtige Jordfortegnelser, ligesom det vil besværliggjøre Affattelsen af den nye Jordebog, at der ikke foreligger nøjagtige Jordfortegnelser. Naar jeg i en Erklæring, som jeg i sin Tid har afgivet angaaende Affattelsen af den nye Jordebog, er gaaet ind paa, at Jordebogen kunde affattes inden at der forinden affattes nye Jordfortegnelser, saa har jeg kun modstræbende gjort denne Indrømmelse, fordi jeg er gaaet ud fra, at Lagtinget i saa høj Grad ønskede Affattelsen af den nye Jordebog fremskyndet, at det høje Ting ikke vilde give Tid, til de nye Jordfortegnelser kunde blive affattede. Men jeg har udtrykkelig fremhævet, at man ved at fordre Jordebogen affattet, forinden der foreligger rigtige Jordfortegnelser, slaar af paa de principrigtige Fordringer, og jeg tillader mig nu — da der synes at være nogen Stemning i Tinget for at faa de nye Jordfortegnelser affattede forinden eller samtidigt med Udarbejdelsen af den nye Jordebog — at bemærke, at det ubetinget vil være det rigtigste, at den nye Jordebog baseres ikke alene paa Taxationsprotokollen men ogsaa paa nye Jordfortegnelser. Jeg frygter for, at det vil være umuligt at afkræve Skatter — særlig af Odelsgodset, der er saa meget udstykket — efter den nye Jordebog, naar der ikke foreligger rigtige Jordfortegnelser, med andre

Ord, uden saadanne vil den nye Jordebog, selv om den kunde blive rigtig, foreløbig, indtil nøjagtige Jordfortegnelser ere tilvejebragte, være til ingen Nytte.

Holm.

Til

det af Lagtinget i Anledning af Forslaget om Affattelsen af nye Jordfortegnelser nedsatte Udvalg.

Færøernes Sørenskriveri.

Thorshavn den 4de Septbr. 1891.

Det ærede Udvalg for Tilvejebringelsen af en ny Jordfortegnelse eller nye Skjøde- og Panteregistre for Færøernes Sørenskriveri har anmodet mig om at afgive en Erklæring over, hvorvidt jeg maatte anse Udarbejdelsen af en ny Jordfortegnelse som et uomgængeligt Forarbejde for en ny Jordebog over det færøske Jordegods, hvilken Erklæring Udvalget har forment kunde være af Betydning med Hensyn til Spørgsmaalet, om Ungifterne ved en ny Jordfortegnelse vilde være at afholde af Amtsrepartitionsfonden i det hele eller af denne og Statskassen i Forening, og skal jeg i den Anledning bemærke:

Den nye Jordebog med en ny Skyldsætning vil vel ikke være et aldeles nødvendigt og uomgængeligt Forarbejde for de nye Skjøde- og Panteregistre, men jeg vil dog formene, at Jordebogen tit og ofte vil være et uundværligt Korrektiv ved Udarbejdelsen af de nye Registre, og det er særlig under Hensynet hertil, at jeg til Arbejdets Udførelse har anbefalet en Mand, der fra sit Arbejde paa Landfogedkontoret ikke var ukjendt med Jordebogen og, naar nødvendigt er, kan konferere med denne.

Medens Jordfortegnelsen efter mit Skjøn derfor ikke kræver en Jordebog som et absolut og nødvendigt, men kun som et gavnligt Forarbejde, saaledes vil, synes mig, paa den anden Side Udarbejdelsen af en ny Jordebog med ny Skyldsætning med større Nødvendighed kræve, at den nye Jordfortegnelseres Affattelse gaar jævnsides med den; af den ny Jordfortegnelse vil Landfogderiet kunne supplere Jordebogen med Angivelse af Ejernes Navne uden hvilken Skatteopkrævningen vil forvolde de samme Vanskeligheder, som tidligere.

Som det vil ses af Landfogdens hofølgende Erklæring af 1ste ds., hvilken Udvalget har tilstillet mig, for at jeg kunde

gjøre mig bekjendt med Landfogdens Syn paa Jordfortegnelseres Værd for Jordebogen, er det kun modstræbende, at Landfogden er gaaet i Værk med Jordebogens Affattelse, inden en ny Jordfortegnelse forelaa, ligesom han ogsaa befrygter, at det vil være umuligt at opkræve Skatten uden ny Jordfortegnelse, — Udtalelser, der jo ikke kunne andet end tillægges den største Betydning, naar de hidrøre fra den, der opkræver Skatten.

Skjønt det ikke tilkommer mig, men dorimod Landfogden, at skjønne over Jordfortegnelseres Værd for Jordebogens Affattelse, har jeg dog, da Udvalget har ønsket en Udtalelse af mig i saa Henseende, ikke villet tilbageholde denne.

N. Andersen.

Til

Udvalget for Tilvejebringelsen af nye færøske Skjøde- og Panteregistre.

Udkast

til

midlertidig Lov for Færøerne om Ejendoms Dom og Mortifikation i Anledning af Affattelsen af nye Skjøde- og Panteregistre.

I.

§ 1.

Den, der søger Ejendoms Dom, har at fremsætte skriftlig Begjæring for Amtmanden over Færøerne om at maatte udstede Indkaldelse til den eller dem, som maatte mene sig ejendomsberettiget til den Ejendom, paa hvilken Dom søges. Begjæringen, der indgives i 2 Exemplarer, skal ledsages med Oplysninger, som vise, hvilken Berettigelse den søgende formener sig at have til Ejendommen, saavidt mulig belægges med Dokumenter in originali, og Ejendommen maa betegnes med en saadan Tydelighed, at den ikke kan forvexles med anden Ejendom.

§ 2.

Amtmanden afgjør, om offentlig Indkaldelse maa udstedes. Forinden Beslutning herom tages, kan han stille Spørgsmaal enten skriftligt eller mundtligt til den, der søger Ejendoms Dom. Befindes dennes Svar ufyldstgjørende, kan Indkaldelsens

Udstedelse nægtes, uden at denne Afgjørelse kan gøres til Gjenstand for Besværing.

§ 3.

Tilstedes det at udstede offentlig Indkaldelse, meddeles denne Tilladelse ved Amtmandens Paategning paa Begjæringen, og har paagjældende, der har erholdt Tilladelsen, om Udfærdigelse af Indkaldelse at henvende sig til Sorenskriveren, der gjør dette i Overensstemmelse med den indgivne Begjæring, hvorefter den, der søger Ejendoms Dom, for egen Regning har at iværksætte Indkaldelsens offentlige Kundgjørelse ved Indrykkelse 3 Gange i det for retslige Bekjendtgjørelser paa Færøerne autoriserede Blad.

§ 4.

Indkaldelsen skal indeholde den efter Omstændighederne fornødne og mulige Betygnelse af Ejendommen samt Opsfordring til den eller dem, der maatte anse sig for berettiget til den, til at møde for at fremkomme med deres Indsigelser mod Ejendoms Dommen paa en i Indkaldelsen af Retten nærmere bestemt Retsdag, som ikke maa falde tidligere end 12 Uger og ikke senere end et halvt Aar efter Indkaldelsens 3dje Indrykkelse. Derhos maa Indkaldelsen indeholde en udtrykkelig Tilkjendegivelse om, at den, der ikke møder og fremsætter Indsigelse, maa vente, at Ejendoms Dom gives.

§ 5.

Møder ingen og gjør Indsigelse paa den i Indkaldelsen bestemte Retsdag, gives der, forsaavidt Retten ikke i den brugte Fremgangsmaade ser nogen Hindring derfor, Ejendoms Dom uden Forbehold.

Møder derimod nogen og fremsætter Indsigelse, kan der under lige Forudsætning forlanges afsagt Ejendoms Dom med udtrykkelig Forbehold af den mødendes Ret.

§ 6.

Spørgsmaalet om den mødendes Ret til at modsætte sig Ejendoms Doms Meddelelse, afgjøres under en særskilt Sag, der kan anlægges saavel af den, der søger Ejendoms Dom, som af den, der har rejst Indsigelse mod dens Meddelelse. Med Hensyn til denne Sags Anlæg og Udførelse gjælde i et og alt de almindelige Regler.

§ 7.

Naar det ved endelig Dom er afgjort, at den rejste Indsigelse mod Ejendoms

Dommens Meddelelse er ugrundet, opnaar den, som har søgt den, samme Retsstilling som om den i § 5, 2det Stykke, omhandlede Dom var givet uden Forbehold.

II.

§ 8.

Saafrømt der ved Affattelsen af de nye Skjøde- og Panteregistre blive Hæftelsesbreve tilbage, som ere over 20 Aar gamle, og med Hensyn til hvilke det ikke kan bringes i vis Erfaring, om de ere afgjorte eller ej, bør Sorenskriveren efter dertil erhvervet Bevilling indkalde de mulige Ihændehavere. Disse indkaldes ved en offentlig Kundgjørelse, som paa Amtsrepartitionsfondens Regning indrykkes 3 Gange i det for retslige Bekjendtgjørelser paa Færøerne autoriserede Blad, til at møde paa en i Indkaldelsen af Retten nærmere bestemt Retsdag, som ikke maa falde tidligere end 12 Uger og ikke senere end et halvt Aar efter Indkaldelsens 3dje Indrykkelse. Derhos maa Indkaldelsen indeholde en udtrykkelig Tilkjendegivelse om, at den, der ikke møder og fremsætter Indsigelse, maa vente at se Dokumentet mortificeret. Saafrømt da ingen melder sig paa eller inden den i Stævningen forelagte Tægtedag, bliver det ved Dom at bestemme at Dokumentet kan udslettes af Panteprotokollen, hvorefter det fornødne bliver at iagttage i Registret. Men naar nogen melder sig med Forskrivningen, for at holde denne i Kraft, bør derom ske Notering i Registrats Anmærkningskolonne ved Siden af det Sted i Hovedkolonnen, hvor Forskrivningen er anført, og ligeledes i selve Protokollen ved Siden af den deri indførte Forskrivning, ligesom der og paa Dokumentet gives Paategning om den saaledes gjorte Anmeldelse. Skulde nogen melde sig til den bestemte Tægtedag med Paastand om, at Fordringen er i Kraft, men at Forskrivningen er ham frakommen, vil der være at forelægge ham en Frist af 4 til 8 Uger efter Omstændighederne, inden hvilken han for Sorenskriveren har at bevise, enten at Ejendommens Besidder erkjender hin Fordring, eller at Anmelderen har foretaget de fornødne Skridt for paa retslig Maade at faa sin Paastand afgjort. Efterkommer han ikke dette Tilhold, bliver Forskrivningen at udslette; men i modsat Fald bliver den staaende udslettet, indtil det oplyses, hvorledes Sagen ved endelig Dom er bleven afgjort. Naar derimod Forskrivningen er fremkommen, vil der

ikke under den eller hin Støvning anlagte Sag blive noget at afgjøre med Hensyn til de Indsigelser, som Ejendommens Besiddere maatte fremsføre imod dens vedvarende Gyldighed, men vedkommende vil have ved en særskilt Sag at søge dem afgjorte.

§ 9.

Ejendoms Domme, hvad enten de ere afsagte med eller uden Forbehold, og Mortifikations Domme kunne ikke angribes ved Paaanke undtagen paa Grund af Fejl eller Mangler ved den brugte Fremgangsmaade.

§ 10.

Sager, hvorved Ejendoms Dom søges, blive at anlægge enten ved de ordinære Maanedsting i Thorshavn eller ved Vaartinget paa det Sted, hvor Ejendommen er beliggende. Til Mortifikation udfærdiges Indkaldelse til de ordinære Maanedsting.

§ 11.

Amtmanden paa Færøerne bemyndiges til indenfor et Tidsrum af 5 Aar fra 1ste Juli 1802 uden Gebyr at meddele Tilladelse til offentlig Indkaldelse i Anledning af Ejendoms Dom samt Bevilling til Mortifikation efter denne Lov. Indkaldelsens Udfærdigelse, Sagens Forfølgning og Dommens Afgivelse ere i nævnte Tidsrum ligeledes gebyrfr.

Den 15de September foretoges Sagens 2den Behandling. Efter at Ordføreren havde refereret Sagen, behandlede det oven omhandlede Lovudkast §vis:

§ 1. Poulsen fandt det vanskeligt at efterkomme den i Lovforslaget indeholdte Bestemmelse om, at Jorden maatte være betegnet saaledes, at den ikke kunde forveksles med anden Ejendom.

Djurhuus bemærkede, at naar en Ejer vilde søge Ejendoms Dom paa f. Ex. en Gylden Jord, maatte han kunne angive, i hvilken Høge og Bø Jorden laa og paa hvilken Maade han havde faaet den, hvilket vilde være tilstrækkelig Betegnelse og ikke kunde give Anledning til Forveksling. Forøvrigt vilde Amtmanden, efter Bestemmelsen i § 2, gjøre opmærksom paa Mangler i saa Henseende.

Spørgsmaal om Sagens Overgang til 3dje Behandling vedtoges enstemmig med 18 St.

Den 17de September foretoges Sagens 3dje Behandling.

A. Punkt 1 i Udvalgsbetænkningen (Andragende til Justitsministeriet) sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enstemmig med 19 St. Olsen var fraværende.

B. Lovforslaget:

1ste Afsnit.

§ 1 vedtoges enst. med 19 St.
§ 2 vedtoges med 17 St. for og ingen imod.
§ 3 vedtoges enst. med 19 St.
§ 4 vedtoges med 17 St. for og ingen imod.
§§ 5, 6 og 7 vedtoges hver især enst. med 19 St.

2det Afsnit:

§ 8 vedtoges enst. med 19 St.
§ 9 vedtoges med 17 St. for og ingen imod.
§§ 10 og 11 vedtoges hver især enst. med 19 St.

Titlen betragtedes som vedtaget uden Afstemning.

Derefter sattes Lovforslaget i dets Helhed, i Forbindelse med Punkt 2 i Udvalgsbetænkningen, under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enst. med 19 St. Olsen var fraværende.

Punkt 3 til 5 i Udvalgsbetænkningen sattes samlet under Afstemning og vedtoges med 16 St. for ingen imod.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

Paa Grund af en i Lagtinget paa givne Anledning tagen Beslutning om at fremme Affattelsen af nye Skjøde- og Panteregistre for Færøerne, fremkom der, efter Opfordring fra det i Sagen nedsatte Udvalg, et Udkast til midlertidig Lov for Færøerne om Ejendoms Dom og Mortifikation i Anledning af Affattelse af nye Skjøde- og Panteregistre, affattet af Sørenskriveren.

Dette Forslag har derefter været underkastet de sædvanlige Behandlinger her i Tinget, og man har erkjendt Nødvendig-

heden af at faa en saadan Lov, uden hvilken Skjode- og Pantoregistrerne ikke ville komme i den uskellige Orden og fremtidig give den Sikkerhed, som Tinglæsning bør give, idet Befolkningen, paa Grund af de store Udgifter, ellers vilde undlade at berigtige Adkomsten.

Sorenskriveren har ved Fremsendelsen bemærket, at Forslaget formentlig vil findes antageligt af Lovgivningsmagten, idet det er udarbejdet efter Proceskommissionens Forslag og Forordning af 28de Marts 1845. Naar der er foreslaaet, at Bevilling til Ejdendoms Dom og Sagens Forfølgning tilligemed Domsafsigelsen skulde være gebyrfri, vil dette forhaabentlig ikke berede Vanskeligheder af fiskale Hensyn, da Sorenskriveren har meddelt, at han, ved Gjennemsyn af de herværende Domproto-

koller for et længere Tidsrum, ikke har kunnet finde en eneste Ejdendoms Dom.

I det man horned fremsender det ovennævnte, i Tinget enstemmig vedtagne Lovforslag, tillader man sig underdanigst at anbefale dets videre Fremme til det høje Ministeriums Forsorg. — Et af Lagtinget vedtaget Andragende til det høje Ministerium i Sagen vedlægges.

Lagtingssalen den 19de Septbr. 1891.

L. H. Buchwaldt. J. C. Djurhuus,
Ordfører.

Joen Poulsen.

Til

Justitsministeriet.

IX. Andragende fra Beboere paa Suderø om Fritagelse for at møde ved Politiretten i Thorshavn som Part eller Vidne.

Den 15de Avgust fremlagdes saalydende Andragende fra Beboere paa Suderø:

Til

Færøernes Lagting!

Efter den for Tiden gjældende Lovgivning kan en Person, der bor paa Suderø, indkaldes til at møde for Retten i Thorshavn som Part eller Vidne i en Politisag, være sig privat eller offentlig.

Tidligere har man ikke lagt Mærke til, at dette Forhold kan paaføre de Folk, der saaledes maatte blive nødsagede til at foretage Rejser, store Udgifter og Tab, da denne Ret til at indkalde nogen til Thorshavn aldrig blev benyttet. Men da der i

nogle Aar, dog ikke i den sidste Tid, ses at være gjort Anvendelse heraf saaledes, at navnlig Personer, der ere sigtede for en Politiforseelse, have været indstævnte til at møde i Thorshavn for Sorenskriveren, saa tillade vi undertegnede Beboere af Suderø os herved at andrage det ærede Lagting om, at samme vil udvirke, at det paaegode Forhold bliver forandret, om fornødent, ved Lov.

Suderø i 1891.

Arbødigt

(128 Underskrifter.)

* * *

Dette Andragende var ledsaget af følgende af Amtet indhentede Erklæring:

Færøernes Sorenskriver,

Thorshavn den 12de August 1891.

Det ærede Amt har indhændiget mig til Erklæring et Andragende fra en Del Beboere paa Suderø til Lagtinget, hvorved dette anmodes om at udvirke, om fornødent ved Lov, at Personer, boende paa Suderø, i Politisager, være sig private eller offentlige, ikke kunne indkaldes til at møde for Retten i Thorshavn, hvorken som Part eller Vidne, og skal jeg i den Anledning tillade mig at erklære:

Medens Færøerne i civilretlig Henseende maa anses som udgjørende 6 Jurisdiktioner: Strømsø, Østersø, Nordøerne, Vaagø, Sandø og Suderø, dog med én Dommer, har der med Hensyn til Justits- og Politisager dannet sig den Praxis, at hele Landet i denne Art af Sager betragtes som én Jurisdiktion, og at alle Indvaanerne anses pligtige at møde i Thorshavn, enten som Parter eller Vidner.

Med Hensyn til private Politisager vil jeg imidlertid anse det for givet, at Bestemmelsen i Frd. 30te Marts 1836, § 5, om, at Sager fra andre Distrikter end Strømsø, Østersø, Vaagø og Sandø ikke kunne behandles ved Maanedstingene i Thorshavn, med mindre Sagvolderen (Sagsøgte) deri samtykker, vil blive anset analogisk anvendelig paa disse, saaledes at ingen fra Suderø vil blive indkaldt som Part, med mindre han samtykker i Sagsøgerens Begjæring herom. Ligeledes kan jeg ikke andet end gaa ud fra, at Bestemmelsen i Frd.s § 6 om Vidnepligten vil blive anset analogisk anvendelig paa slige Sager, saaledes at et Vidne ikke vil kunne befrygte at blive indkaldt til Retten i Thorshavn, med mindre han hører hjemme paa Strømsø, Østersø, Vaagø eller Sandø, og forsaavidt han maatte have hjemme i andre Sysler, da kun naar han er personlig til Stede i Thorshavn og han kan opfylde sin Vidnepligt uden at sinke sin Rejse.

Hvad offentlige Politisager angaar, have disse Sager jo ikke en saa stor Interesse for Retshaandhøvelsen, at jeg vilde tro, nogen Dommer vilde paaføre nogen fra Suderø, enten Part eller Vidne, den Byrde og Bekostning at skulle møde for en Ret i Thorshavn. I hvert Fald er jeg i min Embedstid altid gaaet den Vej, at jeg har ansøgt om Konstitution for Sysselemanden til paa mit An- og Tilsvar at behandle Sagen og agter med Hensyn til

disse Sager at vedblive hermed, idet det forekommer mig hurtigere og mindre bekosteligt end naar Sagen enten skulde opsættes til Tinget paa Suderø, eller jeg skulde foretage en Rejse dertil i Anledning af Sagen. Det er, synes mig, en Retspleje, saavel Parter, Vidner som jeg selv har kunnet været tjent med.

Idet jeg hermed tilbagesender Andragendet, kan jeg derfor ikke andet end udtale som min Formening, at det synes mig usædvanligt at sætte Lovgivningsmagten i Bevægelse for at faa fastslaaet ved Lov en Fremgangsmaade, der alt benyttes.

N. Andersen.

Til

Færø Amt.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 14de August, udtalte Efferø (yngre): Andragerne ønskede Lagtingets Medvirken til at faa en Lov, der fritog dem for at give Møde i Thorshavn som Parter eller Vidner i private eller offentlige Politisager, nemlig Sager af underordnet Betydning. Saaedan Indkaldelse til Møde i Thorshavn havde ikke fundet Sted i tidligere Tid og var formentlig ogsaa i Strid med Grundlovens § 80. Den nuværende Sorenskriver havde i en Sagen vedlagt Erklæring udtalt, at det ikke kunde paalægges dem at give Møde i private Politisager, ligesom han ikke troede, at nogen Sorenskriver vilde paaføre Befolkningen en sliq Ulompe, naar det drejede sig om offentlige Politisager. Men naar Sorenskrivoren dernæst havde udtalt, at han ikke troede, der var Grund til at gjøre Forandring i disse Forhold, befandt han sig i en Vildfarelse, thi den forrige Sorenskriver havde virkelig anset det nødvendigt, og det var derfor bedst at faa Sagen afgjort, uagtet det ikke vilde faa praktisk Betydning i denno Sorenskrivers Embedstid. Imidlertid syntes der ikke at være tilstrækkelig Anledning til at sætte Lovgivningsmagten i Bevægelse for Ordningen af dette Forhold, der muligvis kunde ske ad anden Vej.

Schrøter var enig med Efferø i dennes Anker over den nævnte Forpligtelse, og udtalte, at Suderø burde være en egen Jurisdiktion med en selvstændig Dommer, thi som Forholdene nu vare, laa Suderøen sønden for Lov og Ret.

O. Jacobsen ønskede at vide, hvorledes man havde tænkt sig Sagen ordnet,

naar Forpligtelsen til at give Møde i Thorsfaldt bort.

Effersø (yngre): Sorenskriveren havde sagt, at Rettens Haandhævelse ikke vilde lide ved, at man overdrog det til Syssemanden at beklæde Retten paa Sorenskriverens Vegne i saadanne Sager.

O. Jacobsen: Hvis Suderø skulde have sin egen Dommer, vilde der vist blive stillet Krav om Penge til Retslokaler og Arresthus, hvilket sidst før havde været paa Tale; og dette fandt han noget betænkeligt.

Efter Forslag af Schrøter henvistes Sagen til Udvalget for forskjelligartede Sager, som afgav følgende, den 18de August fremlagte

Betænkning.

Til undertegnede Udvalg er henvist 4 Andragender fra en Del Beboere paa Suderø til Lagtinget, hvorved dette anmodes om at udvirke, om fornødent, ved Lov, at Personer, bosiddende paa Suderø, i Politisager, være sig private eller offentlige, ikke kunne indkaldes til at møde for Retten i Thorshavn, hverken som Part eller Vidne.

I denne Sag er der igjennem Amtet indhentet Erklæring fra Sorenskriveriet. I den afgivne Erklæring har Hr. Sorenskriver Andersen med Hensyn til private Politisager udtalt som sin Opfattelse, at sagsøgte fra Suderø og Norderøerne ikke i Følge Bestemmelserne i Frl. 30te Marts 1836, § 5, kunne tilpligtes at møde i Thorshavn uden at de deri samtykke. Den samme Opfattelse gjøres gjældende om Vidner, som indstævnes i samme Slags Sager.

Med Hensyn til offentlige Politisager, da udtaler Sorenskriveren, at han ikke kan tro, at nogen Dommer vil paaføre nogen fra Suderø, Part eller Vidne, den Byrde at skulle møde i Thorshavn, men at han altid har og fremdeles vil gaa den Vej, at begjære Syssemanden paa Suderø konstitueret til at behandle den Slags Sager, hvormed saavel Parter som Vidner maa være tjente.

Paa Grund af disse Udtalelser kan det synes at være ufornødent for Tiden at foretage videre i den paapegede Retning, men da det er faktisk, at Beboere paa Suderø flere Gange have været underkastede den Besvær og Ulejlighed at møde i Thorshavn i Politisager, og lignende Opfattelser atter kunne gjøres gjældende, kan der formentlig være Anledning til at henlede Justitsministeriets Opmærksomhed paa Sa-

gen. Dertil er der mulligvis saa meget mere Grund til netop nu, da den nævrende Sorenskriver er stemt for, at Forholdet opfattes og ordnes i Overensstemmelse med Andragernes Ønske, idet en Regel mulig kan fastslaaes enten ved Resolution eller Lov.

Det skal endvidere fremhæves, at et lignende Spørgsmaal om Jurisdiktionsforholdene tidligere har været fremme, idet en Kans. Skrivelse af 21de Septbr. 1847, foranlediget af en Forespørgsel fra Amtet, udtaler det som ønskeligt, om der kunde findes Midler til at tilvejebringe en hurtigere og mindre bekostelig Retspleje. Amtmanden er ved denne Skrivelse anmodet om at tage Sagen under nærmere og omhyggelig Overvejelse og derom indhente Betænkning, navnlig fra Sorenskriveren. Desuagtet vides Sagen ikke senere at være bragt til Endelighed.

Til Slutning skal Udvalget gjøre den Bemærkning, at der tidligere her i Tinget har været Tale om, at udskille Suderø som en egen Jurisdiktion. Udvalget finder ikke Anledning til at foreslaa dette Spørgsmaal optaget, men skal dog henlede Opmærksomheden ogsaa herpaa.

Da Udvalget erkjender, at det baade er tidspildende, bekosteligt og farligt for Beboerne paa Suderø, til bestemte Tider at skulle møde i Thorshavn, er en Ordning af Forholdet ønskelig, og skal man, i Henhold til, hvad der foran er anført og for at imødekomme Andragerne, foreslaa Tinget at henlede Justitsministeriets Opmærksomhed paa det ønskelige i en hensigtsmæssig Ordning af de paapegede Forhold.

Lagtingssalen den 20de August 1891.

J. C. Djurhuus, Chr. A. Hansen.
Ordfører.

A. W. Restorff.

Den 22de August foretoges Sagens 2den Behandling.

Hansen (paa Ordførerens Vegne) refererede Betænkningen.

Effersø (yngre) udtalte sin Tilfredshed med det fremkomne Forslag.

Effersø (ældre) fandt det rettest, at en lignende Betænkning, som den her omtalte for Suderøens Vedkommende, blev indbragt Befolkningen paa Norderøerne.

Hansen antog, at da en saadan er omtalt i Forordningen af 1836, vilde den

ogsaa komme til at gjælde for Norderøerne.

Overgang til 3dje Behandling vedtoges enstemmig mod 15 St.

Ved Sagens 3dje Behandling, den 27de August, sattes Udvalgets Forslag under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 14 St. mod 1. — Ja stemte: Poulsen, Isaksen, Provsten, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Johannesen, Weihe, Husgaard, S. E. Müller, O. P. Efferse, Schrøter og Oliver Efferse; nej stemte: Formanden, medens H. C. Müller, Restorff, Petersen, Djurhuus og Olsen vare fraværende.

Den 3dje Septbr. oplæstes og underskrevs saalydende Indstilling i Sagen:

Til Lagtinget er indkommet 4 Andragender*) fra Beboere paa Suderø, hvori andrages paa at faa udvirket, at Personer paa Suderø i private og offentlige Politisager ikke kunne indkaldes til at møde for Retten i Thorshavn, hverken som Partor eller Vidner.

*) Andragendet indkom i 4 enslydende Exemplarer.

Det Udvalg, som har haft denne Sag til Betænkning, har foreslaaet, at henlede Justitsministeriets Opmærksomhed paa det ønskelige i en hensigtsmæssig Ordning af dette Forhold, hvilket Tinget har vedtaget med 14 St. mod 1, medens 5 vare fraværende.

Idet man henviser til den afgivne Betænkning og den i Sagen af Sorenskriveren afgivne Erklæring, skal man specielt henlede Opmærksomheden paa, at Spørgsmaalet om Jurisdiktionsforholdene allerede i 1847 har været fremme, og at det daværende Cancelli har anset en Forandring i Retsplejen for ønskelig. Da Forholdene her paa Øerne siden den Tid ere mere udviklede og navnlig Folkemængden meget forøget, er en Ordning af Forholdene for de længere fra Thorshavn bortliggende Øer, Norderøerne og Suderø, specielt den sidste, særdeles ønskelig, da Rejsen til og fra Thorshavn, til alle Aarstider, ere meget tidsspildende og om Vinteren med aabne Baade tillige meget farlige.

Ved at indsende Sagen tillader man sig at anbefale den til det høje Ministeriums gunstige Overvejelse og Forsorg.

Lagtingssalen den 3dje Septbr. 1801.

L. H. Buchwaldt.

J. C. Djurhuus,
Ordfører.

Joen Poulsen.

Til

Justitsministeriet.

X. Forslag til Lov om Salg af det Præsteembederne og Provsteembedet paa Færøerne tilh. Jordegods.

Den 3dje Avgust fremlagdes følgende Skrivelse og Lovforslag:

Ministeriet
for
Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Ved at tilstille Hr. Amtmanden det hofølgende Udkast til Forslag til Lov om Tilladelse til Salg af det Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jordegods skulde Ministeriet tjenstligst anmode Dem om behageligen at villo foranledige, at det nævnte Lovforslag, som Ministeriet er sindet at fremsætte for Rigsdagen i indeværende Aars Rigsdagssamling, saasnart Omstændighederne tillade det, forelægges Lagtinget til Betænkning, hvorefter det, ledsaget med de Bemærkninger, som Tinget maatte finde Anledning til at fremkomme med, bedes tilbagesendt hertil tilligemed den medfølgende Skrivelse fra Lagtinget af 10de September 1890 med tilhørende Udvalgsbetænkning og Ekstrakt-Udskrift af Lagtingets Forhandlingsprotokol i Sessionen 1890.

Kjøbenhavn den 16de Juli 1891.

Goos.

Oskar Damkjær,
Fin.

Til
Amtmanden over Færøerne.

* * *

Udkast
til

Forslag til Lov om Tilladelse til Salg af det Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jordegods.

§ 1.

Præsterne paa Færøerne skulde være bemyndigede til, med de i denne Lov an-

givne Undtagelser, at bortsælge underhaanden eller ved Auktion det Jordegods, hvormed deres Embeder ere beneficerede, med Iagttagelse af den i nærværende Lov foreskrevne Fremgangsmaade og paa de i samme nærmere bestemte Vilkaar.

§ 2.

Til den Ende vil der være at nedstøtte Kommissioner bestaaende af 5 Medlemmer, nemlig Provsten som Formand, en af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet for alle Præstegjælds Vedkommende beskikket Mand og tvende af Lagtinget for hvert enkelt Præstegjælds Vedkommende valgte, derboende Medlemmer, hvilke Kommissioner, der yderligere for hvert enkelt Præstegjælds Vedkommende tiltrædes af Sognepræsten som stemmeberettiget Medlem, ville have for hvert enkelt Præstegjæld at udarbejde en Plan, der vil være at følge i Tilfælde af, at vedkommende Beneficiarius maatte ønske at benytte sig af Tilladelsen til at sælge.

Hvor Provsten selv er Beneficiarius, vil en anden af Stiftsøvrigheden dertil beskikket Præst have at tiltræde Kommissionerne som Formand. De Medlemmer, som Lagtinget udvælger til at tiltræde Kommissionerne, vælges paa 15 Aar. Mulige Suppleringsvalg foretages med Hensyn til disse sidste Medlemmer ligeledes af Lagtinget eller, naar dette ikke er samlet, af Amtmanden paa Tingets Vegne.

Forinden Medlemmerne af Kommissionerne tiltræde deres Hverv, ville de have under Eds Tilbud at afgive til Protokollen en skriftlig Forsikring om at ville udføre dette dem betroede Hverv efter deres fulde Overbevisning og bedste Skjønnende.

Kommissionernes Afgjørelser træffes ved Stemmeafstemning.

§ 3.

Formanden har at besørge Tilsigelserne til Møderne og at besørge den Korrespondance, hvortil Kommissionernes Forretninger maatte give Anledning.

Der vil være at tillægge Medlemmerne af Kommissionerne hver en Godtgjørelse

af 6 Kr. for hver Dag, de fungere som saadanne, foruden Godtgjørelse efter Regning for Befordringsudgifter; disse Omkostninger saavel som de øvrige med Kommissionens Møder og Salgsplanernes Affattelse forbundne Udgifter, afaaldes forskudsvis af Statskassen, mod at refunderes samme af hvert enkelt Sognekalde, med et lige stort Beløb, efterhaanden som Salg af Jord fra sammø finder Sted.

§ 4.

Den af disse Kommissioner for hvert enkelt Præstegjæld overensstemmende med de i denne Lov indeholdte Forskrifter udarbejdede Salgsplan vil være at indføre i en Protokol, der til dette Brug autoriseres af Amtmand og Provst og opbevares af sidstnævnte. Planen, der i Protokollen underskrives af alle Kommissionens Medlemmer, er gjældende for et Tidsrum af 15 Aar. Efter Udløbet af dette Tidsrum udarbejdes en ny Salgsplan, saafremt vedkommende Beneficiarius maatte ønske Salg iværksat.

§ 5.

I Salgsplanen vil der udtrykkelig være at træffe Bestemmelse om, hvormed af den nærmest ved Præstegaarden beliggende Jord, baade Udmark og Indmark, der vil være at forbeholde Embedet i det Øjemed at afgive fuldt tilstrækkeligt Sommer- og Vinterfoder, dels til 2 à 3 Køer, dels til et eller flere Omstændighederne passende Antal Faar.

Hvis der er tillagt vedkommende Præsteembede noget af Statens Fæstegods i Løje, bliver der i saa Tilfælde fra Bortsalget af den beneficerede Jord at undtage saa meget mindre som Fæstegodsset udgjør. Fremdeles vil Kommissionerne have at tage Bestemmelse om, hvorvidt Tørveheder, Kulminer eller andre Rettigheder maatte forbeholdes Beneficiarius og eventuelle læftermænd i den Jord, der skal bortsælges, ligesom de i bekræftende Fald have nærmere at betegne disse og at angive det Omfang, hvori saadant Forbehold maatte blive at tage.

Den Jord, som derefter bliver at bortsælge, have Kommissionerne dernæst at taxere i halve Marker med nærmere Angivelse af disses Beliggenhed samt af den til dem hørende Inventaribesætning (Indstød) af Faar, hvorhos de i Forbindelse dermed, for hver halve Mark Jord, have at fastsætte en Pris, under hvilken samme ikke maa sælges, idet de samtidigt udtale sig om, hvorvidt Udmark og Indmark sterse

skulle følges ad ved Salget, eller om det maaske maatte anses for rettest at fravige denne Regel i enkelte Tilfælde, der saa blive nærmere at bestemme.

Endelig have Kommissionerne at afgive et Skjøn over, hvorvidt og i hvilken Udstrækning der maatte være Anledning til fra det almindelige Salg at undtage saadanne Stykker af Udmarken, som særlig egne sig til Opdyrkning, for at disse særskilt kunne bortsælges, eller bortlejes til Træer.

§ 6.

Paa Grundlag af den fastsatte Salgsplan iværksættes i paakommende Tilfælde Salget af vedkommende Beneficiarius paa nærmere Approbation af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvilket der til dette Øjemed gennem Amtmand og Provst vil være at tilstille en af Provsten bekræftet Afskrift af den med Hensyn til det paagjældende Embede fastsatte Salgsplan.

Salg maa ikke foregaa i mindre Dele end $\frac{1}{2}$ Mark Jord, ligesom det heller ikke maa tilstedes nogen at købe mere end 2 Marker Jord. Begge disse Bestemmelser blive at iagttage, saavel naar det gjælder Salg af Indmark og Udmark i Forening, som naar Salget kun omfatter en af disse alene.

Jorden sælges tiendefri, med den fulde til samme hørende Besætning af Faar, ved hvis Overdragelse der iøvrigt forholdes overensstemmende med Reglerne i § 72, jfr. § 71, af Loven af 23de Februar 1866 som de til Haugevæsenet paa Lærerne hørende Forhold. Skulde imidlertid det solgte enten være Indmark alene eller Udmark, der afhændes udelukkende til Opdyrkning (jfr. § 5, Slutning), medfølger ingen Besætning.

Forsaavidt der paa Gaardene maatte være Inventaribesætning (Indstød) af Køer, Heste o. s. v., vil denne blive særskilt at bortsælge paa hensigtsmæssigste Maade.

§ 7.

Ved ethvert Salg vil der være at betinge erlagt en saa stor aarlig Afgift i Byg, som, beregnet efter nedennævnte Kapitelstaxt, svarer til 4 pCt. Rente af en Tredjedel af Købesummen, hvilken Afgift sikres med 1ste Prioritets Pantoret i det solgte og erlægges med Penge efter hvert foregaaende Aars Kapitelstaxt paa Byg i Sjællands Stift, i hvilken Anledning der hvert Aar, naar Kapitelstaxton paa Byg i Sjællands Stift er sat, vil af Amtmand

og Provst være at udfærdige en offentlig Bekjendtgjørelse af samme i Forbindelse med den aarlige Bekjendtgjørelse af Kapitalstaxten for Færøerne. De øvrige to Tredjedele af Kjøbesummen erlægges med Penge, dog saaledes at en Fjerdedel af disse to Tredjedele eller en Sjettedel af den hele Kjøbesum kan forblive indestaaende i det solgte med Prioritet efter ovennævnte Bygafgift og til en aarlig Rente af 4 pCt.

Skjødet paa den solgte Jord udstedes af Amtmand og Provst, der fastsætte Betingelsesvilkaarene for den kontante Del af Kjøbesummen og tillige ordne alt hvad der forøvrigt maatte være at iagttage til lovformelig Overdragelse af Jorden. Alle af Salget m. m. foranledigede Afgifter og Omkostninger afholde Kjøberne.

§ 8.

Hvor der er indhegnet Trær af Gaardenes Tilliggende, og disse ere bortlejede, undtages de fra det oven omhandlede Bortsalg, med mindre deres nuværende Besiddere maatte ønske at købe dem, i hvilket Tilfælde der forholdes med disse Træers Taxation og Salg paa samme Maade, som ovenfor er anordnet med Hensyn til Salg af Gaardenes Tilliggende, dog at der ved Fastsættelsen af Prisen tages billigt Hensyn til det Arbejde, Besidderne have haft ved Opdyrkningen af Trærne.

Indtil disse Trær kjøbes af Besidderne, blive de, saafremt saadant maatte ønskes, som Lejetrær at tilsikre de nævnte Besiddere og deres Efterkommere paa nærmere af ovennævnte Kommissioner i hvert enkelt Tilfælde fastsatte Betingelser, der, ligesom mulig foretagne Salg, blive at approbere paa den i § 6 angivne Maade, dog saaledes, at Approbationen, naar det enkelte paagjældende Stykke er mindre end en halv Mark, kan meddeles af Amtmanden og Provsten.

§ 9.

De ved Salgene indvundne Kjøbesummer, forsaavidt de ikke maatte blive indestaaende med Prioritet i det solgte, jfr. § 7, ville være at indbetale af de vedkommende Beneficiarer til Amtmand og Provst, der for hvert Præstekald for sig ville have at administrere de fra samme indbetalte Pengesummer ved Anbringelse saavidt muligt ved Udlaan i andet Jordegods paa Færøerne, eller ved Indkjøb af Værdipapirer. Alt efter de til enhver Tid gjældende Regler for Udlaan af umyndiges

eller offentlige Stiftelsers Midler. Renterne af de saaledes for hvert Embode indvundne Kapitaler, med Fradrag af 2 pCt. af Rentebeløbet til Bestridelse af de med Administrationen forbundne Udgifter, udbetales derefter til de respektive Beneficiarer i hver halvvaarlig Termin.

§ 10.

Der forbeholdes Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet Ret til efter nærmere Andragende at meddele Tilladelse til Afvigelse fra de i Salgsplanen givne Regler, hvor særegne Omstændigheder i mødende Tilfælde maatto tale herfor.

§ 11.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Juli 1892.

Den 7de August foretoges Sagens 1ste Behandling.

Provsten foreslog, at det Udvalg, til hvilket Sagen vilde være at henvise, kom til at bestaa af 5 Medlemmer.

Schrøter havde i Fjor hørt sige, at en saadan Lov var unødvendig; nu viste det sig dog, at den var nødvendig. Han var imod at splitte Indengaardsjorden i mindre Dele end hule Marker og havde ønsket, at Lovforslaget havde indeholdt Forbud i den Retning.

Provsten vilde i Anledning af Schrøters Ytring hævde, at der ikke var den ringeste Forskjel mellem Ministeriets og Lagtingets Opfattelse af, hvorvidt Sagen kunde ordnes administrativt eller ikke; men man havde ment, at det var heldigst at gaa Lovgivningsvejen. Salg af Præstegaardsjord skete næsten hvert Aar administrativt.

Schrøter: Kultusministeriet havde maaske nok ment, at Sagen kunde ordnes administrativt, men Justitsministeriet havde været af en anden Mening.

O. Jacobsen imødegik Schrøters Udtalelser om Splittelsen af Indengaardsjorden og anførte et Exempel paa, at man ved Forbud mod Splittelse kunde komme til at begaa Uretfærdighed i Arveforholdet; naar en Mand var Fjer af mange smaa, flere Steder beliggende Jordstykker og solgte dem for at faa et samlet Brug, bleve hans Børn, undtagen det ene, udelukkede fra at faa noget Jordegods efter ham, hvis Fordeling ikke skulde finde Sted.

Schrøter: Var det rigtigt at splitte Jorden i smaa Stykker, maatte det ogsaa være rigtigt at gjøre det samme ved Kongsgaardene. Jacobsons Ytringer havde ikke forandret hans Anskuelse om Sagen.

Provstens Forslag om Udvalg paa 5 Medlemmer betragtedes som vedtaget uden Afstemning, hvorefter Sagen overgik til 2den Behandling.

Paa Forslag af H. C. Müller vedtoges dernæst med 17 St. allerede samme Dag at vælge Medlemmer til Udvalget. Valgte blevo: Provsten, Danielsen, Jacobsen, Oliver Effersøe og Schrøter.

Den 2den September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der har været nedsat til at afgive Betænkning angaaende et af Regeringen fremlagt Udkast til Forslag til Lov om Tilladelse til Salg af det Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jordegods, skal i Anledning af det nævnte Udkast, tillade sig følgende Bemærkninger:

Hele Udvalget, med Undtagelse af Hr. Schrøter, hvis Standpunkt vil findes angivet nedenfor, kan i det hele taget ikke andet end paa det bedste anbefale det i Forslag bragte Bortsalg af de Præsterne tillagte Embedsgaarde som en Forholdsregel, der formentlig ikke blot vil blive til Fordel for vedkommende Embedsmænd, men forhaabentlig ogsaa kan blive til Gavn for det hele Samfund. Vi antage nemlig, at der vil kunne bringes ikke saa lidt mere end Tilfældet nu er ud af Gaardene, naar de ved Salg kunne blive udstykkede til driftige Mænd, og vi antage desuden, at der ad den Vej vil kunne skaffes Arbejde og lønnende Biorhverv til ikke faa, der nu maa savne saadant. I en Tid som vor, da Befolkningens Tilvæxt er i rask Stigen, uden at en tilsvarende Forøgelse af Erhvervskilderne finder Sted, maa en Forholdsregel som den foreslaaede efter vor Formening hilses med Glæde.

Udvalgets overvejende Flertal kan saaledes — under Henvisning til den i afvigte Lagtingssamling afgivne Betænkning over denne Sag — tilraade Tinget at gaa ind paa Tanken om et eventuelt Bortsalg af det beneficerede Jordegods paa Færøerne og i Hovedsagen at søge samme realiseret paa den af Regeringen foreslaaede Maade, idet man blot skal paapege et Par Enkelt-

heder i Forslaget, som hele Flertallet er enig i ønsket ændrede.

I Følge Udkastets Titel omfatter samme kun det Præsteembederne tilhørende Jordegods, men den foreslaaede Tilladelse til Bortsalg bør formentlig ogsaa udvides til den Provsteembedet tillagte Embedsgaard, og skal man i den Anledning henstille, at der i Udkastets Titel efter Ordet »Præsteembederne«, indskydes »og Provsteembedet« samt at der i Udkastets § 1, overensstemmende dermed, efter Begyndelsesordene »Præsterne« tilføjes »og Provsten paa Færøerne«.

I Udkastets § 3 er der derhos fastsat en Godtgjørelse af 6 Kr. pr. Dag til hvert Medlem af de Kommissioner, der i Henhold til Udkastet ville have at forberede det foreslaaede Bortsalg. Denne Godtgjørelse er man enig om at foreslaa nedsat til 3 Kr. som et formentlig passende Vederlag og som mere svarende til, hvad der ellers paa lignende Omraader ydes tilsvarende Kommissioner (jfr. § 10 i Lov af 1ste April 1891 om Oprettelsen af Landvæsenkommissioner paa Færøerne).

Med Hensyn til Enkelthederne i det fremlagte Forslag har der derimod for nogle Paragrafers Vedkommende været divergerende Meninger indenfor Flertallet og skal man i det efterfølgende søge at fremsætte og motivere disse:

Medundertegnede M. Danielsen og O. Jacobsen have saaledes næret Betænkning ved at gaa ind paa Udkastets § 7, 1ste Stykke, i dettes nuværende Skikkelse, idet det er vor Overbevisning, at den Maade, hvorpaa Betalingsvilkårene der ere ordnede, let kan gjøre det tilsigtede Bortsalg illusorisk. Thi den Jord, der vil blive bortsolgt paa de i § 7n stipulerede Vilkår, vil efter vor Formening, for den almindelige Bevisthed komme til at staa, ikke som virkelig Odelsjord, men som et Slags Lej jord; og dette vil antagelig have til Følge, at næppe ret mange ville indlade sig paa Kjøb overhoved. Vi maa derfor tilraade, at den nævnte § 7, 1ste Stykke, i Overensstemmelse med Lagtingets Forslag i afvigte Sommer, affattes paa følgende Maade:

»Kjøbesummen af Jorden erlægges kontant; dog kan Halvdelen af samme forblive indestaaende i den solgte Jord, mod tingløst første Prioritets Sikkerhed i denne og en Rente af 4 pCt. p. A., hvorfor det staa Kjøberen frit for, efter sin Lejlighed, at indløse denne Prioritet ved Udbetaling paa en

Gang af det paagjældende Boløb, med paaløbne Renter.

Medundertegnede O. Effersøe og J. C. Evensen maa derimod fastholde den i Udkastet givne Affattelse af det nævnte Stykke i § 7. Indskjøndt ogsaa vi maa være enige i, at Bortsalg af Jorden muligvis kan besværliggjøres ved de i den nævnte § stipulerede Betalingsvilkaar, maa vi dog fastholde, at Hensyn til vedkommende Embeders Tarv gjør det ønskeligt, at der ved eventuelle Salg betinges en bestemt aarlig Afgift at erlægge i Penge efter Kapitelstaxt for i nogen Maade at sikre Embederne mod de af Pengenes synkende Værdi foranledigede Tab. Som det vil ses nedenfor, er dette vort Standpunkt ogsaa tiltraadt af Hr. Schrøter.

Medundertegnede Effersøe maa derhos udtale, at for at det tilsigtede Salg kan gjøre den fulde Nytte, maa det foretages efter rigtige Principer, og i den Henseende har det foreliggende Udkast ikke tilfredsstillt mig i et meget væsentligt Punkt.

Naar det i Forslaget hedder (i § 5) at Jorden taxeres i halve Marker og (i § 6) at Salg ikke maa finde Sted i mindre Dele end $\frac{1}{2}$ Mark Jord og at der ikke maa sælges til en enkelt mere end 2 Marker, er man inde paa det rette Spor, men naar der desuagtet ganske savnes Bestemmelser om hvorledes man kan sikre sig, at disse Ejendomme paa $\frac{1}{2}$ —2 Marker fremtidig ville udgjøre selvstændige Brug, der hver for sig ikke kunne døles og heller ikke sammenlægges, har man, om Forslaget ophøjes til Lov, efter min Formening, tilladt Salg af Præstegaardsjorderne paa en Maade, der vil være til ubodelig Skade for vort Samfund.

I de første Tider efter at Færøerne vare blevne bebyggede har Indmarken været ganske ubetydelig. For de faa Mennesker, som da boede her, var der Livsophold nok gennem Benyttelse af de store udyrkede Strækninger til Faareavl og til Dels til Kvægavl. Efterhaanden som Folkemængden steg, saa man sig nødsaget til at indtage Jord af Haugen til Dyrkning. De saaledes indtagne Jorder have vistnok vel i Begyndelsen paa hvert enkelt Sted, navnlig saalænge Beboerne i samme Bygd hørte til én Slægt, været brugte i fuldkomment Fællig, saaledes at al Dyrkning er blevet foretaget under et, og Udbyttet efter Indhøstningen delt til de enkelte Husholdninger. Saadan Fællesdyrkning forefindes endnu ganske almindelig, kun i meget mindre Stil. Det egentlige udstrakte

Fællesbrug haves nu kun i Haugerne. Efterhaanden som flere Beboere ere komne til i den enkelte Bygd, og Slægtskabet imellem disse er blevet fjærnere, er Trangen til gjensidig Sondring bleven større, og navnlig ved Arvedeling af den alt til Dyrkning indhegnede Jord samt ved Deling af de i Tidens Løb af Hauge indhegnede Strækninger, har man for Indmarken efterhaanden forladt det fuldkomne Fællesskab og indført et ufuldkomment Fællig, hvorved Grunden er bleven altfor meget delt, saaledes at Brugerne ligge splittede om hinanden og en enkelt Person ejer ofte Jord paa en Snes forskjellige Steder i samme Bygd, lidet paa hvert Sted, efter Omstændighederne fjærnt eller nærmere ved hans Bopæl. Ved Arvedeling har man væsentlig kun haft for Øje, at hver af Arvingerne faa lige meget og lige godt og ved Deling af Stykker, som indhegnes til Dyrkning, har man efter Markens Beskaffenhed og Godhed først delt den i visse Hovedstykker, som saa hvert for sig er skiftet imellem samtlige Ejere. Saaledes har det gnaet, og saaledes gaar det omtrentlig endnu den Dag i Dag. At ethvert grundigt Jordbrug herved hindres trænger ikke til nærmere Belysning.

Alt for længere Tid siden har man haft Syn for det skadelige heri, hvilket ses af Lovgivningen, jfr. Lov af 4de Marts 1857, hvorved Udstykning af det private Jordgods paa Færøerne søges indskrænket.

Denne Lov har imidlertid været til saa godt som ingen Nytte. Bestemmelserne i Lovens §§ 1—16 have aldrig været bragte i Anvendelse, og de i §§ 17 og 18 have, da i Gl. Jord kun er et ringe Areal, nærmest kun Betydning for Tingtæsningsvæsenet, at dette ikke bringes helt i Urede.

Vil man opnaa noget virkeligt Resultat i denne Henseende, maa man ikke nøjes med halve Forholdsregler, men befordre en egentlig Udskiftning paa samme Maade som i Norge og nede i Danmark, hvor Forholdene for ikke ret længe siden vare af lignende Beskaffenhed som de ere nu her paa Øerne, og til samme Tid hindre enhver uhensigtsmæssig yderligere Deling af Jorden.

At udvikle dette nærmere vil imidlertid være at gaa udenfor, hvad der henhører til den foreliggende Sag.

Hidtil er formentlig kun Odelsjord bleven saaledes splittet, men det er ogsaa sket saa grundig, at der næppe vil findes et virkelig samlet Brug af opdyrket Jord derpaa. Statens Fæstegods og det beneficerede Gods har derimod hovedsagelig kun

udgjort større samlede Brug. Dette har sin store Betydning for vort fremtidige Jordbrug.

Uagtet der for Tiden vist kun er ret faa Mennesker paa Færøerne, der indse Nødvendigheden af en omfattende Udskiftning, foretaget paa samme Maade som f. Ex. nede i Kongeriget, saa vil det dog forhaabentlig ikke vare ret længe inden man griber til at skaffe sig den fornødne Lovhjemmel hertil. Færøerne ere vel en hel Del tilbage for det øvrige Kongerige i Udvikling, men vor Tid kommer ogsaa en Gang.

Det vil da være et vanskeligt Arbejde at samle den stærkt splittede Odelsjord i passende Brug. Om man undlader helt at sønderdele Beneficiar- og Kongsgodset vil man ikke med Hensyn til det møde nogen Vanskelighed. Prægives nu Præstejordene til en vilkaarlig Sønderdeling, vil Udskiftningen i sin Tid blive meget vanskeliggjort og være næsten uoverkommelig. Nej! Præstegaardene, som man sælger, bør strax deles i Brug af passende Størrelse, hvilke derefter hverken kunne deles eller sammenlægges. Der er formentlig ogsaa ved Salg af dette Gods en fortrinlig Løjlighed til at tilvejebringe hensigtsmæssige Selvejendoms-Jordbrug, som kunne vise Befolkningen, hvor fordelagtigt det nu paa Odelsgodset benyttede Brug er.

Naar der endvidere er foreslaaet, at der ikke maa sælges mere end 2 Marker til en enkelt, da maa jeg hævde, at det med Hensyn til Haugen var højest gavnligt, om saameget deraf samledes paa en Haand, som kunde udgjøre en passende Hauge for sig.

Dog skal jeg, endskjønt jeg maa fastholde, at Haugebruget vil give det bedste Udbytte gennem en Drift, hvor alt Fællig er udelukket, ikke undlade at fremhæve, at jeg ikke tillægger den foreslaaede Ordning for Haugernes Vedkommende nogen overvejende Betydning, da disse jo saalænge de henligge udyrkede ikke kunne være Gjenstand for en lignende Udstyknings, som Indmarken, og den paatænkte Udskiftning af Fællesskab kun vil møde større Vanskeligheder for Indmarkens Vedkommende.

I Henhold til foranførte tillader jeg mig at foreslaa:

1. Udkastets § 5. 3dje Stykke, udgaar og i Stedet indsættes følgende nye Stykke:

»Med Hensyn til den Jord, som derefter bliver at bortsælge, have Kommissionerne først at træffe Bestemmelser om, hvorvidt Indmark og Ud-

mark skulle skilles ad ved Salget. Finder man, at dette bør ske, tages dernæst Bestemmelse om, hvorledes Salget af Udmarken skal foregaa, om hvorvidt nogen Rettighed over samme, saasom Tørveskær og Uddrift af Kør skal forbeholdes Indmarken, hvorhos det saavidt muligt iagttages, at den afhændes i saa store Stykker, at disse hvert for sig kunne udgjøre en særskilt Hauge. Hvad enten Udmarken skilles fra Indmarken eller ej, bliver sidstnævnte at dele i passende samlede Brug af Størrelse fra 1 til 2 Kofoder henholdsvis Vinterfoder alene eller Foder for hele Aaret med nærmere Angivelse af disses Beliggenhed samt af den til samme hørende Inventarbesætning (Indstød) m. m. Jorden taxeres i Marker«.

2. Udkastets § 6, 2det Stykke, udgaar, og i Stedet indsættes følgende nye Stykker:

»De ved Salgsplanen fastsatte enkelte Brug kunne hverken ved Salget eller senere deles eller sammenlægges. Ethvert Brug i Indmark sælges med Forpligtelse til inden en nærmere fastsat Tid at have samme hegnet mod den øvrige Indmark, forsaa vidt det ikke alt er sket med forsvarlige nøjdehøje Gærder, og paa samme at have opført de til Driften fornødne Bygninger. Gærder og Bygninger, som opføres, kunne ikke siden nedlægges, og Bygningerne skulle stedse følge med Jorden.

De saaledes i Indmarken dannede Brug eller sammes Bygninger maa ikke bortlejes eller forpagtes.

For Salg af Udmarken til Opdyrkning (jfr. § 5 Slutning) gjælde ogsaa de foranførte Bestemmelser.»

Medundertegnede M. Danielsen, O. Jacobsen og J. C. Evensen maa herimod fastholde, at ovenstaaende §§ bibeholde den Skikkelse de have i Regeringens Forslag, idet vi maa holde for, at skal det ved Bortsalget iagttages, at Udmarken saavidt muligt afhændes i saa store Stykker, at disse hvert for sig kunne udgjøre en særskilt Hauge, samt at Indmarken stedse skal blive at dele i passende samlede Brug af Størrelse fra 1 til 2 Kofoder, saa vil en af Forslagets Hovedtanker, at den bortsolgte Jord saavidt muligt skulde komme den mindre bemiddede til gode (jfr. § 6, 2det Stykke), formentlig bliver illusorisk

og Bortsalget vil kun komme de Kjøbere tilgode, der ere mere bemidledo.

At de ved Salgsplanen fastsatte enkelte Brug ikke senere skulle kunne sammenlægges synes derhos at staa i Modstrid med Principerne i Hr. Effersøes ovenstaaende Forslag, ligesom det for os stiller sig som et uødvendigt Indgreb i den frie Raadighed over Ejendommen. At de enkelte Brug ikke senere skulle kunne deles, kunde vel synes at være en passende Forholdsregel til at forhindre en for vidt drevnen Udstykning af Jorden, men paa den Maade vil man faa tvende forskjellige Slags Odelsjord, en, der kan udstykkes, og en, der ikke kan det, hvad der kun kan blive uheldigt. Vi maa derfor formene, at skulde der blive Trang til at begrænse Udstykningen af det private Jordegods yderligere, end sket er ved Lov af 4de Marts 1857, burde dette rettest ordnes ved en ny Lov, der kom til at omfatte alt det private Jordegods, ogsaa det, der ved Salg af Præstegaardene maatte gaa over i privat Eje.

Forpligtelsen til, at ingen kan købe et Stykke af Præstegaardenes Indmark, uden mod Forpligtelse til, baade at indhegne det købte samt at opføre Bygninger paa det og formentlig tillige at bo paa det, hvorhos baade Gjærdet og Bygninger aldrig siden skulle kunne nedlægges, vil for det første være at afskære alle alt bosatte fra ethvert Kjøb af bemeldte Jord og dernæst for de andres Vedkommende at knytte saa mange Betingelser til Salget, at man paa Forhaand kan sige sig selv, at et saadant vil blive næsten ganske umuliggjort, ligesom den eventuelle Salgspris vil blive i højeste Grad trykket.

Dyrkningen af Jordstykker, som de omhandlede, vil desuden aldrig kunne blive andet end et Bierhverv, der drives i den fra Hovederhvervet, Fiskeriet, levede Tid. Der er paa Forhaand Sandsynlighed for, at dette Bierhverv vil blive endnu mindre lønnende, end det nu manges Gang er, naar vedkommende Ejer skal være bunden til at nedlægge, i Forhold til Ejendommens Værdi, betydelige Værdier i samme Form af Bygninger, Gjerder etc.

Vi maa derfor bestemt fraraade den foreslaaede Ordning, saavel af Hensyn til Sælgernes, som af Hensyn til de eventuelle Kjøberes Tarv, som de af Hr. Effersø foreslaaede.

Medundertegnede Schrøter anser Salg af de Præsteembederne tilhørende Jorder for utilraadeligt for Tiden. Følgen af, at saa store Arealer pludselig blive disponible

til Bortsalg, vil utvivlsomt blive, at Jordegodset synker meget betydeligt i Pris, hvilket jeg anser for i høj Grad skadeligt, fordi en stor Del af Færøernes Jordegods er pantsat for Gjæld, dels til de offentlige Kasser, dels til Private, og som en Følge deraf om kortere eller længere Tid vil komme under Hammeren. Naar Salget af Præstegaardene bevirker at Jorden falder f. Ex. 30 pCt. i Pris, ville mange blive ruinerede. Det skal erkjendes, at Præsterne ville faa større Indtægter af Jorderne ved at sælge dem end ved selv at bruge dem, men naar Foranstaltningerne ere til Skade for Møenigmand, burde man ikke skride til Salg. En enkelt Præst har ogsaa faaet en god Indtægt af sine Jorder ved, med Ministeriets Approbation, at bortforpagte noget af dem paa et længere Aaremaal, og der er formentlig ikke noget til Hinder for, at de øvrige Præster ville kunne ordne deres Anliggender paa lignende Maade.

Mange Smaafolk have hidtil haft et godt Bierhverv af de omhandlede Jorder, dels ved at have dem til Leje, dels have de drevet Jorderne og derfor faaet en bestemt Andel af Indtægterne f. Ex. $\frac{1}{3}$. Disse Folk ville ved øventuelt Salg blive, om ikke helt ruinerede saa dog paa det føleligste berøvede deres vante Erhverv.

De eneste, der ville høste særlig Fordel af Salget, villo være de færøske Kapitalister, der derved ville faa Jord for en billig Pris, men af Hensyn til dem finder jeg det urigtigt at foretage Salget, da de kunne anvende deres Kapital om ikke fuldtud saa fordelagtigt for dem selv, saa dog til langt større Nytte for Samfundet f. Ex. ved Anskaffelse af Fiskerskibe, hvorved Næringsvejene vilde ophjælpes for Behøerne, samt lægges nogen Hindrer i at fremmede Nationers Fiskerskibe bortføre de Rigdomme af Fisk, der omgiver vore Øer.

Jeg maa derfor principallter fraraade, at Salg af de Præsteembedernes tilhørende Jorder for Tiden finder Sted.

Skulde man imidlertid beslutte, at Salget skal finde Sted, maa jeg subsidiært tiltræde de af Hr. O. Effersø opstillede Betragtninger om Vigtigheden af at hindre, at den beneficerede Indmark ligesom Odelsjorden bliver søndersplittet i mange lille bitte smaa Brug, hvilket i højeste Grad er fordærveligt for Brugerne, hvorfor det er af største Vigtighed, at det ved et eventuelt Bortsalg slaas fast, at Indmarken for bestandig bliver holdt sammen i samlede Brug. Disse bør bestaa af mindst i Mark Jord og bør ikke kunne sammenlægges i

større Brug end 3 Marker. Større Brug blive sjælden drevne rigtig godt, fordi 3 Marker Indengaardsjord giver passende Boskæftigelse for en enkelt Mand, og Tjenestekarle ere baade vanskelige at faa fat i og dyre at holde.

I Henhold til det anførte tillader jeg mig at foreslue til Lagtingets Vedtagelse:

Principaliter:

»Lagtinget indstiller til Ministeriet for Kirke- og Uddannelsingsvæsenet, at Sagen om Bort salg af de Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jorder stilles i Bero for nærværende Tid.«

Subsidiært:

§ 5, 3dje Stykke, affattes saaledes:

»Med Hensyn til den Jord, som derefter bliver at bortsælge, have Kommissionerne først at træffe Bestemmelse om, hvorvidt Indmark og Udmærk skulle skilles ad ved Salget. Finder man, at dette bør ske, tages dernæst Bestemmelse om, hvorvidt nogen Rettighed over Udmærken, saasom Tørveskær og Uddrift for Kær, skal forbeholdes Indmarken. Jorderne blivo dernæst at taxere i hele Marker med nærmere Angivelse af deres Beliggenhed samt af den til samme hørende Besætning (Indstød). Kommissionerne have i Forbindelse dermed at fastsætte en Pris, under hvilken Jorden ikke maa sælges.«

§ 6, 2det Stykke, affattes saaledes:

»Salg maa ikke foregaa i mindre Dele end 1 Mark Jord ligesom det ikke maa tilstådes nogen at købe mere end 3 Marker Jord. Begge disse Bestemmelser blive at iagttage, saavel naar det gjælder Salg af Indmark og Udmærk i Forening, som naar Salget kun omfatter en af disse alene. Indmarken kan ikke senere deles i mindre Brug end hele Marker og ikke sammenlægges i større Brug end tre Marker.«

Med Hensyn til Affattelsen af § 7, 1ste Stykke, da slutter jeg mig til d'Hr. Evensens og Effersøes Forslag.

* * *

Med Hensyn til ovenstaaende Udtalelse af Hr. Schrøter, da skal det øvrige Flertal tillade sig følgende Bemærkninger:

At Salg af de af Præsteembederne tillagte Gaarde skulde medføre noget væsentligt og navnlig noget almindeligt eller vedvarende Fald af Priserne paa Jordegodset her paa Øerne, kunne vi ikke indrømme. Der er jo ikke Tale om absolut Bort salg paa en Gang af hele det beneficerede Jordegods, men om en successiv Afhændelse, efterhaanden som Omstændighederne maatte være gunstige for sammes Iværksættelse.

At mange Smaafolk skulde paa det føleligste blive berøvede deres vante Erhverv ved Salg af Præstegaardene er vistnok en overdreven Frygt. Som det vil erindres, er det Andragender fra 6 af de færøske Præster om Tilladelse til at bortsælge af deres Præstegaarde, der har foranlediget nærværende Lovforslag, netop hovedsagelig begrundet ved Vanskeligheden af at faa Folk til at overtage Driften af de nævnte Gaarde.

Forsaaavidt Hr. Schrøter dernæst hævder, at de eneste, der ville høste særlig Fordel af Salget, vilde være de færøske Kapitalister, da skulle vi ikke tilbageholde den Bemærkning, at efter vor Formening er Hr. Schrøters Forslag, der jo gaar ud paa, at Salg ikke maa finde Sted i mindre Dele end 1 Mark Jord, i højere Grad beregnet for Kapitalisterne, end Regeringens Forslag, der, som bekjendt, tillader Salg af $\frac{1}{2}$ Mark Jord.

I Udvalget, der er nedsat i Sagen angaaende Salg af det Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jordegods, Thorshavn den 2den Septbr. 1891.

J. C. Evensen, M. Danielsen.
Ordfører.
O. Jacobsen, Oliver Effersøe.
J. H. Schrøter.

Den 4de Septbr. foretoges Sagens 2den Behandling.

Provsten (Ordf.) refererede Betænkningen.

H. C. Müller ansaa det for et stort Spørgsmaal, om hvorvidt det vilde være til Gavn for Samfundet, at de større Brug bleve splittede ad i smaa, men desuden undrede det ham, at der ikke forelaa Betænkning fra Landbrugskonsulenten i denne Sag, over hvilken han formentlig burde have erklæret sig.

Provsten: Der kunde være meget som talte for at beholde de større Brug, men det maatte i saa Fald være som en Slags Mønsterbrug. Som Forholdene vare, var det ikke let at se, hvad Gavn Samfundet skulde have af dem. Ministeriet havde ikke fundet Anledning til at foreslaa noget saadant og Udvalget heller ikke. Da her ikke forelaa noget særlig landøkonomisk Spørgsmaal, kunde Udvalget formentlig have en ligesaa god Mening derom som Landbrugskonsulenten.

H. C. Müller tvivlede ikke om, at Salget vilde være til Gavn for Præstehederne og for Kjøberne, men om det kunde siges at være til Gavn for Samfundet i det hele, tvivlede han.

Schrøter var af den Mening, at Salg vel vilde være til Gavn for de nuværende Præster, men isvrigt til Skade for Landbruget, thi Jorden vilde derved falde i Værdi til en lavere Minimumsgrænse end nu og altsaa medføre Tab for Ejendomsbesidderne. Man havde udtalt, at Driften af Jordene vilde blive bedre, men den var ikke alle Steder daarlige, saaledes ikke paa Suderø. Mange smaa Opsiddere havde Fortjeneste af disse Gaarde og vilde betragte Gaardenes Salg som et Tab af det Lævebrød, de nu havde haft i saa lang Tid, at de næsten ansaa det for arveligt, og han antog, Provstens Opsiddere vilde tabe meget derved. Man burde hellere bortforpagte Jorden paa langt Aaremaal. Det var sørgeligt at se, hvorledes Odelsjorden laa splittet og gav langt ringere Udbytte end man kunde faa ved samlet Drift. Indmarken burde ikke tillades udstykket i saa smaa Dele som foreslaaet.

Danielsen imødegik Mindretallet. Schrøters Hovedindvending mod Forslaget gik ud paa, at Odelsjorden vilde falde i Pris. Dette stemmede ikke med de Erfaringer han havde haft Lejlighed til at gøre, thi netop i denne Tid, da Folk maatte tænke paa det forestaaende Salg af Præstegaardsjord, stod Jorden paa Vaagø i overordentlig høj Pris og var endog i den sidste Tid steget. Her var altsaa ingen Grund til Frygt. Hans Mening havde altid været den, at Salg vilde være til stort Gavn for Præst og Samfund; den førstnævnte vilde faa større Indtægt og Samfundet vilde ogsaa vinde ved den bedre Dyrkning og de større Indtægter. Her var jo ikke Tale om en Tvangslov, og Præsterne kunde beholde Jorden, hvis de mente at have Fordel af det. At overdrage Jorden i Fæste paa langt Aaremaal vilde ikke være heldigt for Præsten, der

vilde faa vanskeligt ved at faa Afgiften ind. Schrøter talte om den ringe Indtægt, Odelsjorden gav, fordi den var splittet i saa smaa Stykker, at disse undertiden helt forsvandt. Noget saadant kjendte han ikke til og mente, det maatte være en daarlige Mand, der saaledes lod sin Ejendom forsvinde. Der var kun faa, som kunde drive de større Brug, men naar der var Tale om Mønstergaard, lad dem saa købe en Gaard i dotte Øjemed. Af Udvalgets Medlemmer vare to Landmænd, som kjendte Forholdene og som vare fuldkommen enige med Provsten. Forholdene paa Suderø stillede sig maaske noget anderledes end andet Steds og saaledes, at det ikke vilde være fordelagtigt at sælge, men i saa Fald kunde man lade det være, thi her var kun Tale om Salg ad Frivillighedens Vej. Man fik herved Trøer af Odelsjord, og naar en Søn skulde have det hele mod Udbetaling til sine Medarvinger, men ikke kunde udbetale disse, maatte de andre Arvinger have det med ham i Fællig.

Provsten kunde ikke erkjende det berettigede i Schrøters Paastand, at Prisen paa Jord vilde falde, naar Præstegaardsjorden blev solgt. Ja, hvis det hele paa en Gang skulde realiseres, vilde det trykke Prisen, men det var her jo ikke Tale om, thi Præsterne vilde kun sælge, naar de troede at gøre det med Fordel. Men, selv om det vilde medføre Prisfald et enkelt Sted, vilde det dog i det hele være til Gavn. Schrøter havde paakaldt de humane Følelser. Dette var et smukt, men meget tomt Argument. Forslaget fra Præsterne var begrundet i, at de ikke kunde faa Folk til at drive deres Jord. Men naar det forholdt sig saaledes, saa syntes han rigtignok ikke man kunde sige, at fattige Folk vilde lide ved at miste Adgang til noget, de ikke satte Pris paa. I Vaag paa Suderø og et Par andre Steder var Forholdet noget anderledes, idet de derværende Opsiddere sude for en meget billig Leje og derfor ikke ønskede Forandring, men nu for Tiden toge Præsterne samme Leje af deres Jord som andre. Opsidderne eller andre kunde købe Jorden, enten ved egne Midler eller ved at optage Laan i Sparekassen, og Schrøter vilde da vel foretrække Selveje for Leje. Schrøter talte om, at Præstegaardsjorden i Kvalbø var i god Stand, men saaledes forholdt det sig ikke efter hans Kjendskab til Forholdene, og hvis Lejerne ejede den, vilde de dyrke den ganske anderledes. Tilladelsen vilde være til Fordel for alle Parter. Det var med stor Betænkelighed. Provsten fra først af

var gaaet med til denne Sag, thi Pengene var en langt usikrere Værdi end Jorden, men han mente sig forpligtet til at gjøre det af Hensyn til Samfundets Interesser som en demokratisk Forholdsregel. Han vilde derfor bede Tinget modtage Forslaget med Velvilje og overvoje Sagen.

Paa Grund af den fremrykkede Tid udsattes Sagen til fortsat Behandling i et følgende Møde.

Den 7de September fremlagdes følgende Ændringsforslag:

a. Fra Oliver Effersøe
til Sammes Forslag i Betænkningen og
Lovforslagets § 10.

1. Ordene i Punkt 1: »hvorhos det, saavidt muligt . . . særskilt Hauge«, udgaa.
2. Til Lovforslagets § 10 føjes et nyt Stykke, saalydende:

»Efter at Salg er foregaaet, kan Justitsministeriet, hvor særegne Omstændigheder tale derfor, tillade at de oprettede Jordbrug forandres og Gjerderne eller Bygningerne nedlægges, jfr. § 6.«

b. Fra Samme, subsidiært,
til Sammes Forslag i Betænkningen.

Ordene i Punkt 2: »Ethvert Brug . . . følge med Jorden«, udgaa.
I Stedet indsættes:

»De Bygninger og Gjerder, som maatte blive opførte paa Jorden, kunne ikke senere nedlægges, og Bygningerne skulle stedse følge med Jorden.«

c. Fra Djurhuus:

Gaaende ud fra, at naar det Præstembederne paa Færøerne tillagte Jordegods skal afhændes, dette da sker paa en Maade, som er til Gavn baade for Embederne og for Befolkningen, var Grunden til, at jeg forrige Aar under Sagens Behandling tillod mig at stille et Ændringsforslag, som imidlertid den Gang blev for-

kastet. Da jeg endnu er af samme Mening, tillader jeg mig atter at fremdrage Spørgsmaalet.

Naar samtlige Præster her paa Øerne have fundet Anledning til at ansøge om Tilladelse til at bortsælge Præstegaardsjorderne, da maa dette jo ligge i, at de anse det for hensigtsmæssigt baade for Embederne og for deres egen Skyld, at et saadant Bortsalg finder Sted. Da det at have Gaarde eller Embedsjord, som en større Del af Embedsindtægterne, næppe er en heldig Maade at lønne Præsterne paa, var det at ønske at Salg kunde ske paa en for Embeder og Præster tilfredsstillende Maade.

Jeg skal først tillade mig at anføre de Grunde, som jeg mener tale for Bortsalg.

Naar Præsterne selv skulle drive Gaardene sker dette sædvanlig enten ved at holde Tjenestefolk eller ved lejede Folk; men Præsten maa saa enten selv have Overopsynet eller overlade dette til en af sine Tjenere eller til en dertil lejet Person. At forudsætte at enhver, som bliver ansat som Præst, har Greb paa at bestyre en en Gaard og det under Forhold, som han er ukjendt med, kan man ikke, og skal det ske under en andens Opsigt, er det jo meget tvivlsomt, om en saadan Person findes, hvilket Erfaring her viser ofte er vanskeligt. Følgen vil blive, at der ikke kommer det ud af Jorden, som der kan komme.

Hvis Præsterne ikke selv drive Jorderne, bortlejes de eller der holdes Opsiddere paa dem. Erfaring viser imidlertid at dette ofte er meget uheldigt. Opsidderen, som næsten altid er en fattig Mand, kommer for det meste til en forsømt Gaard, som der skal flere Aars Arbejde til at faa paa Fode igjen, og Følgen bliver, at der ikke arbejdes mere end det højst nødvendige, saa vedkommende Opsidder, foruden ofte at føre en kummerlig Tilværelse, ikke kan give Præsten de Indtægter, som i Virkeligheden kunde udbringes af Jorderne.

Dette er i Korthed de Grunde, som jeg mener tale for, at Præstejorderne blive solgte og man maa give Præsterne Medhold, naar de søge om Tilladelse til at sælge. Naar denne Tilladelse nu, i Følge det foreliggende Udkast til Lov, bliver givet, erkjendes derved det hensigtsmæssige og rigtige i Bortsalg, og det forekommer mig derfor, at man ved Loven bør gaa noget videre og tillige paalægge Præsterne, indenfor nærmere vedtagne Bestemmelser at sælge. Naar den i § 2 nævnte Kommission udarbejder Salgsplanen for Jor-

dernes Afhændelse, bør i denne sættes en Vurdering paa Jorderne, for hvilken de ikke alene kunne, men ogsaa skulle sælges, naar Kjøbere dertil fremstille sig; dog formener jeg, at det skal staa dem frit for at kunne lade Salg prøve ved Auktion, for derved at sikre Embederne det højeste Bud. Bliver dette ikke vedtaget, da forekommer det mig ikke at der er nogen rigtig Mening i Andragendet, idet den enkelte Præsts Mening kommer at have mere Betydning end den givne Lov. Man risikerer ogsaa, at Embederne kunne lide et senere ikke opretteligt Tab ved at en Præst ikke har lyst til at sælge. Jeg sætter nemlig det Tilfælde, at en Præst, som mulig har lyst til at være Landmand og selv drive Gaarden, efter et modtaget antageligt Bud vil vente og se, om der kommer endnu højere Bud, ikke sælger og derefter forlader Embedet. Der kommer saa en ny Præst, som helst vil af med Jorderne. Priserne ere imidlertid gaaede ned og Kjøberne udeblive. Salg kan saa enten ikke ske eller til ringere Priser. Derved formener jeg; at Embedet har lidt Skade, fordi Præsten ikke har haft Forpligtelse til at sælge.

Gaar man derefter ud fra, at der ved Salg af Præstegaards Jorderne ogsaa skal tages Hensyn til Indbyggernes Tarv, maa man ogsaa komme til det Resultat, at der bør sælges. Der mangler mange Steder Jord til Opdyrkning, og det er sørgeligt at se, at Jorder, som ere skikkede til Opdyrkning og kunne give mange Mennesker et Bidrag til det daglige Udkomme, ligge hen og ikke blive ordentlig drevne. Præsterne have smaa Indtægter af Jorderne, og de faa Familier, som leve deraf som Opsiddere eller Daglejere, sidde meget smaat i det. Grunden hertil ligger nær, idet det ikke vides, hvad-Øjeblik dette Arbejde bliver dem frataget, dels fordi de ikke skaffe Præsterne tilstrækkeligt Udbytte og dels fordi Præsterne skifte. Anderledes vilde det vistnok gaa, naar deres Arbejde gav dem Udsigter til at sikre dem selv, deres Familier og Efterkommere et Bierhverv, ja mange Steder et Hovederhverv.

Det er en Selvfølge, at hvad der saaledes er fremhævet ikke ubetinget kan siges at gjælde alle Præstegaardsjorder, men navnlig dem, som ligge saaledes, at de frembyde Betingelser for, at der kan skabes større Værdier ud af dem, end ved at de holdes i større samlede Brug, som hidtil.

Naar der i § 5 bestemmes, at der vil være at forbeholde Embederne Indengaardsjord og mulig Faar, da formenes det at

være tvivlsomt, om det alle Steder vilde være rigtigt at forbeholde noget, idet Forbeholdet kunde bevirke saa meget ringere Kjøbesum, at det blev et Tab.

I Henhold til hvad jeg saaledes har anført, er det at jeg vil tillade mig at fremkomme med følgende Ændringsforslag:

Der tilføjes:

§ 1 som nyt Stykke:

»Provsten og Præsterne kunne ikke mudsætte sig Salg af Jordegods i det i § 4, sidste Stykke, nævnte Tilfælde.«

§ 4 som nyt Stykke:

»I Salgsplanen sætter Kommissionen Vurdering paa de bortsælgende Jorder. Ved Vurderingen sættes en Minimumspris, hvorunder der ikke maa sælges og en Maximumspris, hvorefter Salg skal finde Sted, naar Kjøbere melde sig, dog skal det staa Provsten og Præsterne frit for at forlange Auktion afholdt for at sikre Embederne højeste Pris. Omvurdering skal Kommissionen foretage hvert 3dje Aar, naar Begjæring derom fremsættes af Provsten eller Præsterne; denne Omvurdering indføres i den i 1ste Stykke nævnte Protokol.«

§ 5, første Stykke:

»; dog kan Kommissionen, hvor det findes hensigtsmæssigt, foreslaa Bortsalg, uden at der forbeholdes Embedet nogen Embedsjord.«

Samme Dag (7de Septbr.) fortsattes Sagens 2den Behandling.

Effersøe (yngre) henholdt sig til det af ham i Betænkningen angivne Standpunkt i denne Sag.

Peterson syntes, at hvis Præstegaardsjorderne skulde sælges, maatte det være til Odel og Ejendom.

Schrøter hævdede overfor Danielsen, at naar Jorderne ikke var falden i Pris ved Udsigten til Salg af Præstegaardsjorderne, da laa dette i, at man ikke ventede denne Sag ordnet ad Lovgivningens Vej før om mange Aar. Han fandt det tvivlsomt, om Lovforslaget vilde medføre nogen større Indtægt af Præstegaardsjorden i Kvalbø. Forpagtning var at foretrække. Paa Vaagø var saaledes bortlejet Jord paa gode Vilkaar, og det maatte man ogsaa kunne gjøre andre Steder. Salg vilde ikke være i Smaafolks Interesser, da Jorden vilde falde i Pris. De Vanskeligheder, som op-

stode ved at dele Jorden ved Arv, kjendte man ogsaa anden Steds. Han vilde gjøre Provsten opmærksom paa, at hvis det var Formaalet at faa Jorden til at synke i Værdi, saa var man inde paa den rette Fremgangsmaade, thi det vilde vare mange Aar, inden Gaardene bleve solgte. Man havde sagt, at Smaafolk kunde jo kjøbe, men Anvisningen lignede meget Kogebøgemnes bekjendte »man tager«. Præster og Kapitalister vilde derimod have Fordel af Salget.

Danielsen: Det var underligt at høre O. Efferse og Schrøter tale saa meget om Smaafolks Interesser, naar de alligevel holdt paa de store Brug. Han troede ikke, der var nogensomhelst Grund til at frygte for Tiendesvig, og desuden var der nu Udsigt til at komme bort fra i det mindste en Del af Tienden. Angaaende Schrøters Udtalelser om Prisfaldet vilde han bemærke, at det i Sudersø gik ganske anderledes end nord paa. Han kjendte saaledes slet ikke noget til de gode Vilkaar, paa hvilke Præstegaardsjord paa Vaagø skulde være bortlejet.

O. Jacobsen: Det var nok mulig, at O. Efferse havde Ret i sin Paastand, at det var et stort Spørgsmaal, om ikke Salg vilde være til Skade. Kun Fremtiden vilde kunne vise det; men det skulde dog være underligt, om O. Efferse's Forslag var det ene rette. Det var Præsternes og ikke Tingets Forslag, at der ikke maatte sælges i mindre Dele end $\frac{1}{2}$ Mark Jord, og det gik heller ikke an at gaa lavere. Efferse's Forslag gik ud fra at 1400 Kr. var en ren Bagatel for den fattige. Han (E.) havde før ikke villet gaa lavere end til 1 Mark Jord og nu foreslog han 1 Kofoder. Jorden skulde være tiendefri. Større Jordbrug vare blevne udstykkede i smaa, uden at Ejeren derfor var bleven uheldig stillet. Han forstod ikke, at det skulde være til Skade, at denne Jord gik i Arv paa samme Maade som ellers.

Petersen ansaa en halv Mark Jord for den laveste Grænse, og det gik ikke an at lægge Jorden sammen, thi efterhaanden som Befolkningen tiltog, blev der mere Brug for Jorden.

Djurhuus: Naar man havde været saa betænkelig ved at gaa saa langt med Hensyn til Udstykning, behøvede man ikke at være saa bange, hvad Præstegaardsjorderne angik, da de for en Del laa saaledes, at der ikke let blev Tale om Udstykning uden paa visse Steder, hvor der var en stor Befolkning, og det vilde ikke

skade noget. Man havde i Kongsgaardene tilstrækkeligt af store Brug. Han vilde give Schrøter Ret i, at Jorden vilde falde i Pris, hvis Salget vedvarede en 30—40 Aar, men han antog, at det af ham stillede Ændringsforslag gik i en Retning, som vilde hindre sligt.

Efferse (yngre) havde motiveret sit Forslag i Betænkningen saa udførligt, da han vel vidste, det nyttede ikke at staa og stride mod foreldede Anskuelser om Fordelen ved splittet i Stedet for samlet Brug. Det var sagt, at Forslaget hidrørte fra Præsterne, men det maatte indrømmes, at Lagtinget og Flertallet havde fremsat Forslaget i Fjor og i Aar. Efter hans Forslag vilde en ubemidlet Mand let kunne skaffe sig en Odelsejendom, hvis han vilde; han behøvede kun at eje 3 à 400 Kr. Jorden skulde være tiendefri. Vilkaarlig Udstykning vilde blive ligesaa almindelig af Præstegaardsjorden som af Odelsjorden. Han havde netop foreslaaet at man skulde danne smaa, men udelelige Brug, nemlig af Størrelse fra 1—2 Kofoder.

Under Forhandlingen af de enkelte Paragrafer udtalte

Schrøter ad § 1, at han vilde henholde sig til sine Udtalelser om det forkastelige i at sælge. Salget kom kun de riges tilgode. Stegaards Salg var et Bevis paa det gale i at sælge et stort Brug.

Provsten: Det af Djurhuus stillede Ændringsforslag gik ud paa, at paalægge Præsterne Pligt til at sælge, men om det vilde være til Gavn for Samfundet, og om det kunde forebygge Prisfald af Jorden, var tvivlsomt. Han troede ikke, man ved Lov kunde paalægge en privat Mand den Pligt at sælge sine Varer til visse Priser, uden man kom ind paa socialistiske Principper, thi Præsterne maatte have samme Dispositionsret over deres Ejendom, som andre. Forslaget gik i Retning af Tilfaldelse til at sælge, og Tinget kunde ikke foreskrive nogen Taxt. Det var formentlig løs Tale, at Salget kun vilde komme Pengemænd tilgode, uden forsaavidt man gik ud fra, at ingen kunde kjøbe uden at have Penge.

Djurhuus kunde ikke tro, det skulde være Provstens Alvor, at hans Forslag indeholdt socialistiske Tendenser, thi deraf fandtes der ikke mindste Spor. Provstens Forsikring om, at Regeringen ikke vilde gaa ind paa tvungent Salg, kunde let være fejlagtig. Forrige Aar tog Provsten fejl i sin Udtalelse om, at Regeringen ikke be-

høvede at komme til Lagtinget med et saadant Lovforslag, thi den kunde foretage Salg administrativt, hvad Taleren havde betvivlet. Det var jo ikke Præsterne, som solgte, men de handlede paa Regeringens Vegne, og der vilde ved Embedsbesættelse blive henvist til denne Lov. Han vilde stemme mod hele Lovforslaget, hvis hans Ændringsforslag ikke vedtoges.

Provsten fastholdt, at Djurhuus's Forslag var socialistisk, i Lighed med Forlangendet om Normalarbejdsdag o. a. Han havde udtalt, at det var tvivlsomt, om ikke denne Sag kunde ordnes administrativt efter den Praxis, som i lang Tid havde udviklet sig i Danmark. Naar Justitsministeriet desuagtet ønskede, at Sagen skulde forelægges Lagtinget, var Grunden den, at Lovforslaget omfattede alle Præsteembeder og Provsteembedet. Embedet var Ejeren af Jorden, og Præsten repræsenterede Ejeren, saalænge han var i Embedet. Man vilde altsaa gjøre Indgreb i Ejendomsretten og tvinge Embedsmanden til at sælge Jorden under den Pris, den i Virkeligheden havde.

Schrøter indrømmede, at Embedet jo nok var Ejeren paa en vis Maade, men at Staten dog var den egentlige Ejer. Hvad Spørgsmaalet om Prisfaldet angik, troede han, det blev større efter Djurhuus's Forslag, og dette var forsaavidt at foretrukke, som man derved hurtigere kom til Ende med Salget.

Djurhuus kunde ikke begribe, at Provsten kunde forstaa, at hans Forslag vilde bevirke, at Jorden blev solgt til Spotpris, thi i vedkommende Kommission sad jo Provsten som Formand og Kommissionen satte jo en Maximums- og en Minimumspris. Derfor betragtede han ogsaa Provstens Udtalelser som et Slags Skræmmebilleder. Det kunde være meget rart for Provsten og Præsterne at have en saadan Tilladelse, men man maatte ogsaa tage noget Hensyn til den Befolkning, for hvis Skyld de vare her.

Isaksen syntes, man burde stemme for Djurhuus's Forslag, hvis det var godt, og det uden Hensyn til, om det skulde smage af Socialisme. Han kunde ikke indse, det indeholdt nogen Fare, thi der blev jo sat en Maximumspris og en Kommission, der maatte antages at have grundigt Kjendskab til Jordens Værdi, og hvorfor skulde Præsterne ikke være forpligtede til at sælge, naar det kunde ske til Gavn for Samfundet og uden Tab for Præsten.

§§ 2 og 3 gave ikke Anledning til Diskussion.

Paa Grund af den fremrykkede Tid afbrødes Forhandlingerne til Fortsættelse i et følgende Møde.

Den 8de September fortsattes Behandlingen med

§ 4. Djurhuus havde stillet et motiveret Ændringsforslag, som han allerede havde anbefalet. Han vilde tilføje den Bemærkning, at hvorledes Salgsplanen skulde indrettes, ses ikke af Lovforslaget. Imidlertid antog han ikke, dette Ændringsforslag vilde virke forstyrrende ind paa Lovforslaget, hvis man kunde blive enig om tvungent Salg.

Provsten troede, at Djurhuus's Ændringsforslag vilde, om det blev vedtaget, faa Indflydelse paa flere Punkter i Lovforslaget. I Realiteten gik Ændringsforslaget ud paa, at der foruden den fastsatte Minimumspris tillige skulde fastsættes en Maximumspris, efter hvilken Præsten skulde være pligtig til at sælge. Fastsættelsen af sidstnævnte Pris vilde formentlig frembyde megen Vanskelighed og aabne Døren for Vilkaarlighed. Hvad vilde der desuden være vundet derved? Satte man Maximumsprisen forholdsvis lavt, saa der altid skete Bud til den, saa vilde man kun opnaa, at vedkommende Sælger altid vilde holde sig til denne Pris — hafi maatte jo ellers være dum —, men Djurhuus vilde derved formentlig opnaa det modsatte af, hvad hans Ændringsforslag tilsigtede, nemlig at faa Sagen skudt ud i en fjern Fremtid. Gik man ud fra den modsatte Forudsætning om Salgsprisen, vilde det hele blive illusorisk. Bestemmelsen om en Omvurdering hvert 3dje Aar var uheldig, da det var for kort et Tidsrum til at Priserne kunde komme til at variere videro, og der var desuden en Del Udgifter forbundne dermed.

Djurhuus havde foreslaaet Omvurdering hvert 3dje Aar. 15 Aar var et temmeligt langt Tidsrum, saa flere Forandringer kunde foregaa i den Tid. Han forstod ikke Provstens Indvendinger mod Fastsættelsen af de to Priser. Den af Provsten som Formand og andre gode Mænd bestaaende Kommission maatte ved Affattelsen af en Salgsplan foretage en Vurdering efter Priserne i Handel og Vandel paa den Tid eller ogsaa tage Hensyn til det Udbytte, Præsten havde haft af Jorden. Den kunde rigtignok blive mindre end Jorden var værd. Maximums-

prisen kunde formentlig ikke komme til at overstige Prisen i Handel og Vandel; dog, for at Præst og Embede ikke skulde lide noget Tab, foreslog han at lade prøve Bortsalg af Jorden ved offentlig Auktion. Kom det blot an paa Præstens Skjøn, om han vilde sælge eller ikke, tillagde han ikke Loven videre Betydning. Kommissionen vilde, i Følge sin Sammensætning, sandsynligvis altid udtale sig til Gunst for Præsten. Ændringsforslaget tilsigtede han at være som et lille Baand til Gavn for andres Interesser.

Provsten kunde ikke se, hvorledes Kommissionen skulde kunne danne sit Skjøn om Jordens Værdi paa Grundlag af Vurdering og paafølgende Auktion, og hvis der ved denne skete lavere Bud, hvad skulde Præsten saa være bunden ved? Og hvad Gavn skulde Maximumsprisen gjøre, hvis den var sat saa højt at ingen vilde købe? Saa blev Bestemmelsen om, at han skulde være pligtig til at sælge illusorisk. Det kunde ogsaa tænkes, at Præsten under andre Omstændigheder undlod at sælge og trak Sagen i Langdrag i mange Aar i Forventning om bedre Betaling og om at kunne sælge det hele paa én Gang.

Schrøter betragtede O. Effersø's Forslag som mere ideelt og, saafremt det blev vedtaget, vilde han ogsaa stemme for Djurhuus's Forslag, i hvilket han fandt meget godt, hvorvel han maatte erkjende, at det egentlig var mere socialistisk end Flertallets — kun ikke socialistisk nok efter hans Ønske, da det kun tog Hensyn til nogle andre end Præsterne.

Djurhuus: Hvis man ikke fandt det rigtigt at fastsætte en dobbelt Pris, hvad han havde foreslaaet i Befolkningens Interesse, kunde man sætte en Pris, hvorefter Jorden skulde sælges.

Effersø (yngre) kunde tænke sig det Tilfælde, at en Præst vilde hindre et Salg, der var til Fordel for Køberen og Kaldet, men det var ikke ret. Han mente, der kunde sættes en Pris af Kommissionen og tilføjes Bestemmelse om, at hvis der skete Overbud med f. Ex. 10 pCt., skulde Præsten ikke have Ret til at nægte Salget.

Provsten: Disse Bestemmelser om tvungen Salg vilde komme i Strid med Principperne i Lovforslaget, der kun gav Tilladelse til at sælge. Han mente virkelig, at der i Djurhuus's Forslag laa socialistiske Anskuelse, ikke i almindelig Betydning, men i Modsætning til Individualismen, for hvis Gjennemførelse der i Aarhundredet havde været arbejdet i Retning af at fjerne Hindringer paa alle Omraader i det

personlige og borgerlige Liv. Nu kom man og vilde slaa ind paa den modsatte Vej og gjøre Præsterne til Prøveklude af Hensyn til Samfundets Vel, men det syntes noget ubilligt, at lade Præsterne betale Lærepenge.

Effersø (ældre) kunde ikke forstaa Provstens Paastand, at det kun skulde være Individernes Ret, man havde arbejdet for i de sidste 100 Aar. Vor Grundlov f. Ex. havde netop bestemt, at Individernes Ret maatte vige for det almene Bedste. Her forelaa netop et Spørgsmaal, som baade berørte Individets (Præstens) og Samfundets Ret. Naar man satte en Grænse for Salgssummen, under hvilken der ikke maatte sælges, var Individets Ret sikret; men naar Præsterne havde faaet en saadan Ret til at sælge, burde de ikke have en yderligere Ret til at modsætte sig Bortsalg, naar et højere Bud blev gjort, og derfor burde der sættes en Grænse for Præsternes Modstand mod Bortsalg, saaledes som Djurhuus foreslog. Jorden var Statens Ejendom og ikke Individets. Forslaget var i lige Grad til Gavn for Præsterne, der fik Pengene og for Befolkningen, der vilde lægge Vind paa en bedre Drift af Jorden.

Provsten erindrede Effersø om, at Præsterne kom efter Djurhuus's Forslag til at indtage en exceptionel Stilling blandt alle Sælgere paa Færøerne, idet de, naar et vist Beløb kunde opnaas, bleve forpligtede til at sælge. Enhver Kjøbmand havde Ret til at sælge sine Varer til den Pris, han vilde, og Præsten maatte dog ogsaa have Ret til en lignende Frihed. Der kunde da formentlig heller ikke være Tale om, at Regeringen vilde gaa ind paa et saadant Forslag.

Djurhuus: Provsten og han gik ud fra forskellige Udgangspunkter og Forudsætninger. Provsten satte Præsterne og Embederne som de egentlige Kjere. Han betragtede Staten som Ejer og som den, der gennem sine Repræsentanter, Regeringen, har sendt dette Lovforslag til Behandling i Tinget. Viste det sig, at Lagtingets Mening om Sagen var urigtig, fik man det nok at vide bagefter. Hvem kunde vide, om man i lang Tid behøvede Jord til Præstegaardene, og derfor forstod han heller ikke Provstens Bevis; men formentlig hang det sammen med, at han betragtede Præstegaarden ikke som Statens men som Kirkens Ejendom, noget, hvorom der dog var Meningsforskjel. Han ansaa Provstens Standpunkt som en Levning fra

Katholicismens Tid, men som ikke passede paa Nutiden.

Provsten hævdede, at Præstegaardsjorderne ikke vare Statens Ejendom. Staten havde nemlig ikke inddraget dem ved Reformationen, og da de heller ikke hidrørte fra Staten, var det givet, at de maatte tilhøre Embedet og kunde i Følge Grundloven kun borttages mod fuld Erstatning.

Schrøter: Oprindelig var det vel Kirken, som ejede Jorden, men hvorledes var Kirken kommen til denne Ejendom? Ofte ad slemme Omveje. Ved Reformationen blev alt Jordegods lagt ind under Staten, og denne havde derefter henlagt noget af det til Embedsmændene. At anvende Præsterne som Prøveklude var i Grunden ikke saa galt. De fik derved en god Lejlighed til at vise Sandheden af Skriftens Ord om, at den, som har to Kjortler, skal dele med den, som ingen har.

Danielsen mente, at Jorden hverken tilhørte Embedet eller Staten, men Menigheden, og var givet denne som en Hjælp til at faa gode Præster.

Hansen vilde give den faktiske Oplysning, at flere Højesteretsdomme havde slaaet fast, at et Præsteembede i Folkekirken, for hvilket et Jordtiliggende var en meget væsentlig Del af Indtægten, ikke var et af Staten lønnet Embede.

Poulsen: Naar Staten kunde tillade Salg af Jorden, maatte den ogsaa kunne paabyde Salg, men et andet Spørgsmaal var, om det var rettest at gjøre det paa den Maade, at Salg skulde finde Sted. Han antog, at man ved at sælge vilde gavne ogsaa andre og at paa den anden Side Præsterne vilde være tilbøjelige til at sælge, naar de fik antagelige Bud. I modsat Fald blev det ved det bestaaende. Naar f. Ex. Præsten paa Østerø skulde sælge, vilde han naturligvis foretrække at sælge det hele paa én Gang og ikke $\frac{1}{2}$ Mark ad Gangen, hvad han efter Djurhuus's Forslag kunde blive nødt til.

Effersø (ældre) bemærkede til Schrøter, at efter Forhandlingerne i Halvfjerdserne om Præsternes Lønning var det Meningen, at Kjøbesummen for Præstegaardsjorderne skulde gaa ind i en Kasse og Præsterne have fast Løn. Det skete jo ofte, at Præsteembederne bleve beklippede.

H. C. Müller udtalte med Hensyn til Spørgsmaalet om Ejendomsretten til Jorden, at forsaavidt der henvistes til Catholicismens Tid, var det ikke ganske korrekt, thi det var ikke Tilfældet med Provste- og Annexgaardene. Provstegaarden var saaledes af Kongen overdraget til Provsteembedet og

Annexgaardene henlagdes til Præsteenkernes Pensionering. Staten var efter hans Mening Ejeren.

Provsten sluttede sig til Müllers Udtalelse og bemærkede, at Staten maatte altsaa være berettiget til at lønne Provsten og pensionere Enkerne paa anden Maade. Her var imidlertid nærmest Tale om Præstegaardsjorderne, hvilke man kun kunde tage mod fuld Erstatning. En anden Sag var det, at man havde Lov til helt at omregulere det, naar Staten krævede det, eftersom »Statens Vel er øverste Lov«. At Menigheden skulde være Ejeren, kunde være meget tiltalende, men var næppe rigtigt. Overfor Poulsens Udtalelse om at Staten maatte kunne paabyde Salg, bemærkede han, at man maatte erindre, at Staten var stillet overfor Præsteembederne omtrent som overfor en privat Stiftelse, hvem den ikke vilde kunne paabyde en saadan Pligt, men tillade Salg paa visse Vilkaar, mod hvis Overholdelse den havde den Pligt at have Tilsyn. Det forholdt sig ikke som af O. P. Effersø udtalt, at det var Embederne, som bleve beklippede, men det blev paalagt den tiltrædende Præst at finde sig i den mindre Indtægt, som tilfaldes Embedet, eller at afgive af Indtægterne et vist Beløb.

Djurhuus besvarede Poulsens Udtalelse om Udstykning derhen, at der ved Affattelsen af Salgsplanen vilde blive fastsat Røglor for, hvorledes Salget skulde foregaa. Man havde taget Indtægter fra Embeder og lagt dem til »Stiftsmidlerne«.

Provsten hævdede, at det ikke var fra selve Embederne.

Djurhuus: Paa samme Maade kom det muligt til at gaa her og Præsterne kom til at finde sig i at Jorden blev solgt.

Provsten: Der var Forskjel paa, om man tog Pengene af Embedet eller af sin egen Lomme.

Schrøter kunde ingen Forskjel se mellem de to Bestemmelser.

Danielsen anførte som et Exempel paa Beklippelse af Embeder, at der var taget 1 Mark Jord fra en Præstegaard.

Provsten: Naar man som Danielsen anførte, havde taget 1 Mark Jord bort fra et Embede, maatte det vistnok hidrøre fra et Overgreb hos Tilsynet.

Danielsen: Det skete efter den daværende Provsts Andragende hos Regeringen.

Provsten: Det maa have været i Kancelliets Dage.

S. E. Müller: Det af Provsten nævnte Exempel om Statens Forhold overfor en

Stiftelse (Vallø) var meget uheldigt, thi denne Stiftelse var et Fidelkommis, oprettet bl. a. til Fordel for private Personer. Selvefølgelig havde Lovgivningsmagten ingen Ret til at gribe ind der. Ganske anderledes forholdt det sig med de gejstlige Embeder, om hvilke Staten maatte have Ret til at tage Bestemmelse i alle Henseender angaaende Lønningsforholdene.

Djurhuus oplyste, at der, da Skolen paa Viderejde blev oprettet, blev taget et Stykke Jord fra Præstegaarden og henlagt til Skolen. Dette skete efter Bøggjæring af Præsten og med Ministeriets Samtykke.

Provsten: Tværtimod, Præsten gav Afkald paa Erstatning for Jorden og det blev approberet, at de følgende Præster ligeledes skulde give Afkald paa det. Overfor S. E. Müller vilde han bemærke, at Præstegaarden ogsaa var given af private Mænd til Mønhedens Brug eller til Gudstjenesten. Forskjellen var ikke meget stor. Ligesaa lidt som Lovgivningsmagten kunde gjøre Forandringer i det ene Tilfælde, kunde den det i andre.

Djurhuus: Besiddelsen af Jorden, for hvilken der ikke betaltes Leje, kunde blive hævdet efter 20 Aars Forløb; men for Resten laa denne Sag lidt langt borte fra, hvad Talen skulde dreje sig om. Overfor et saa stort Spørgsmaal som det foreliggende, maatte man sige sin Mening og foreslaa det bedste, man kunde. Tog man en Gang imellem fejl i sine Forslag, skarrede det ikke stort; saadant var før sket i Tinget.

S. E. Müller: Ja, hvis de enkelte Præster havde haft et retsligt Krav paa at komme i Betragtning ved Bortgivelsen af Embederne, vilde det kunne give et andet Syn paa Sagen; men det havde de ikke. De maatte finde dem i den Lønning, som blev budt dem. Gaardene hidrørte ikke altid fra frivillige Gaver, men vare ofte inddragne ved Konfiskationer. Ved Reformationen tog Staten Jordegodset, oprettede en helt ny Institution og lod Jorderne henlægge til de nye Præsters Lønning.

Provsten: Det skadede Lagtingets Anseelse at foretage noget saadant som af Djurhuus omtalt. Var der Tvivl til Stede, skulde man lade det være.

Djurhuus udtalte, at han ikke havde tilraadet nogen at begaa en Fejl, og hvis Provsten havde lagt den Mening i hans Ord, var det sket med ond Vilje.

Provsten benægtede at have gjort saadant, men syntes det var ikke passende

at tilraade Tinget noget, som muligvis var forkert, »fordi det skadede ikke«.

§§ 5 og 6. Djurhuus omtalte det af ham stillede Ændringsforslag.

Provsten kunde slutte sig til Forslaget. Dog, hvis Kommissionen skulde fastsætte, at alt skulde sælges, kunde det blive uheldigt, thi fordi man for nærværende Tid ikke behøvede at tillægge Embederne Jord, kunde Forholdene i Tidens Løb forandre sig.

Danielsen mente, at Præsterne vilde vinde ved at hola Jorden blev solgt, især da det ikke var forbundet med Vanskelighed for dem at faa Mælk og Kjød at købe, men derimod at faa Folk til Hjælp ved Gaardens Drift.

Schrøter ansaa det for meget vigtigt, at der paa nogle Steder blev forbeholdt Præsten nogen Jord, især af Hensyn til Mælken.

Effersøe (yngre) omtalte de af ham stillede Ændringsforslag.

Schrøter gik ud fra, at det blev de store Kongsbønder og Odelsbønder, som købte Jorden, og med dette for Øje havde han ikke kunnet gaa ind paa O. Effersøe's Forslag, der vel var mere ideelt, idet det navnlig tog Hensyn til de mindre bemidlede og hindrede de større Kjøbere i at købe, saa det vilde ikke fremkalde noget Prisfald af Jorden. Det kom imidlertid ikke til at gaa igjennem, og han havde derfor stillet Forslag sigtende til at forhindre Splittelse af Indmarken. Man talte om Betydningen af de større Brug og han forstod derfor ikke, hvorfor man vilde splitte Præstegaardene. Han betragtede 3 Marker som et passende Jordstykke for en Mand baade til at leve af og at dyrke.

Provsten: Mindretallet havde fremsat sit Ændringsforslag for at det skulde være i Samfundets Interesse, og det saa ogsaa meget tiltalende ud, men Forudsætningen var vel den, at en lignende Foranstaltning skulde foregaa med Kongsgaardene, da det ellers vilde være uden Betydning. Flertallet mente, at Forslaget ikke vilde være i nogens Interesse, idet Følgen vilde blive den, at ingen vilde sælge, naar alle de Indskrænkninger skulde foregaa, som Mindretallet tilraadede. Desuden fik man derved to Slags Odelsjord; en, som kunde udstykkes og en anden, som ikke kunde udstykkes, og blev det ikke fulgt af andre Foranstaltninger, blev det næsten meningsløst. Skulde der vise sig Trang til Udstykning, var der Tid til at komme med Lov derom. Forsaavidt Tanken var

at forebygge fordaerelig Udstykning, vilde det være nødvendigt at faa en ny Udstykningslov. O. Effersøes subsidiaere Forslag var at foretrække for det principale, der lagde mange Hindringer i Vejen for Kjøberne.

Schrøter bemærkede, at et Stykke Indmark havde større Værdi, naar det laa samlet end paa 16 forskjellige Steder og man burde derfor ikke give Tilladelse til at det blev splittet.

Effersøe (yngre): Man havde indvendt mod hans Forslag, at det lagde saa mange Indskrænkninger paa Jorden, at Salget blev umuliggjort. Han var gaaet ud fra, at den Jord, man kunde faa samlet maatte være mere værd end den, der laa paa mange Steder, og han forstod ikke at dette ikke var gaaet op for Befolkningen. Hans Forslag vilde ikke trykke Prisen ned eller hindre Salget. Kjøberne vilde netop blive jordløse Folk som Islandsfiskerne og andre, der ejede et Par Gylden, som de vilde se at slippe af med, for at købe Præstegaardsjord. Derimod var der ikke noget at gjøre for større Odelsejere, og det var vist ogsaa bedst for alle Parter.

Effersøe (ældre): Indengaardsjorden burde kun sælges saaledes, at det kunde blive et Brug, det vil sige ikke under ét Kofoder. De samlede Brug betaltes bedst og bedre, end naar der solgtes i mindre Dele som f. Ex. en Gylden. De fleste Odelsejere stræbte at samle Jorden og holde paa større Brug. Efter Flortalsforslaget fik man netop to Slags Odelsjord, nemlig foruden den gamle tiendepligtige Odelsjord, en ny, som ikke var tiendepligtig. Ved at sætte en snævrere Grænse for den sidste Udstykning kunde det derimod ikke siges, at man fik en ny Slags Odelsjord, men en tiendefri Jord med ny Bestemmelser. Naar denne Jord udstykkedes i mindre Dele mellem flere Ejere kunde let opstaa Strid imellem Naboer, hvad der var tiendefri eller ikke, hvad man undgik ved at holde Jorden i større Brug.

Poulsen havde i Fjor tænkt, at Bestemmelsen om at Jorden kun maatte sælges i halve Marker, var fastsat for at undgaa den Ulejlighed, Salg i mindre Dele vilde volde; men naar det nu var foreslaaet, at en Del af Kjøbesummen skulde blive staaende i Jorden imod en aarlig Afgift i Korn, vilde Opkrævningen af denne Afgift volde saa megen Ulejlighed, især naar Jorden blev mere udstykket, at Ulejligheden ved Salg i enkelte Gylden ikke vilde være værd at tale om i Sammenligning hermed. Et andet Spørgsmaal var, om det var ret

at udstykke det i saa smaa Stykker; formentlig burde Indmarken ikke udstykkes i mindre Dele end i Kofoder. Man havde talt om de mange Vanskeligheder, som kunde opstaa ved Arvdeling af smaa Brug, men naar man saa hen til at Ejen-domstrøer paa i Kofoder godt kunde bevares i Familien, vilde det samme kunne blive Tilfældet her. De Huse, som ikke maatte borttages, maatte — om en saadan Bestemmelse blev vedtågen — kun være saadanne, som havde Betydning for Driften, men ikke Nøst, Mølle o. lign.

Provsten: Grunden til, at der ikke kunde sælges mindre end $\frac{1}{2}$ Mark, var til Dels ogsaa, som Poulsen sagde, for at skaane Præsterne for Ubehageligheder og fritage Kommissionerne for Vanskeligheder ved Taxationen af Jorden. Opkrævningen efter Kapitelstaxt vilde næppe blive vanskelig, thi man vilde altid kunne holde sig til en enkelt af Kjøberne. Samlet Brug var vel bedre end splittet, men kunde ogsaa overvurderes. Schrøters Forslag om kun at sælge i Mark kunde foraarsage Vanskeligheder for den af Sønnerne, som fik Gaarden mod Udbetaling til sine Sæskende, da Penge vare sjældne heroppe. De bleve i Almindelig nødte til at tage Jorden med Brugsrettigheder, hvilket var meget ubehageligt. Hvad Tiendespørgsmaalet angik, troede han ikke, det kunde tillægges stor Betydning, da der var Udsigt til at faa Tienden afløst.

Effersøe (yngre): Angaaende Poul-sens Bemærkninger om Bygninger, der ikke kunde nedtages, henledede han Opmærksomheden paa Forslagets § 10. Afgiften maatte opkræves hos den enkelte Ejer. Provsten havde talt om Vanskeligheder ved Arv; men de vare ikke større her end anden Steds i lignende Tilfælde.

H. C. Müller vilde gjøre Provsten opmærksom paa, at man allerede fra gammel Tid havde følt Trang til at holde paa de samlede Brug. Derfor var det bestemt, at Kongsgaarde paa 6 Marker ikke maatte deles og Trangen var større nu end den Gang. Han vilde dog ikke puustaa, at Bestemmelsen var tidssvarende, men at det efter Forholdene her vilde være rettest at bevare denne.

Provsten havde ikke noget imod at bevare Kongsgaardene, naar det kunde lade sig gjøre. Skulde Jorden sælges med alle de Indskrænkninger, Mindretallet foreslog, kom det til at gaa ud over Præsterne, thi Jorden vilde da falde i Pris.

Schrøter vilde holde Bøen samlet, hvorimod han ikke brød sig om, hvor

veget Haugen blev splittet. Angaaende Vanskelighederne ved Arv udtalte han, at det i Reglen var saaledes, at det ene af Børnene fik Trøen mod at forsørge Forældrene. Udbetalingen vilde blive vanskelig.

O. Johannessen sluttede sig til Flertallet, hvis Forslag efter hans Anskuelse fra Landmandens Standpunkt var rigtigt. Mindretallet havde formentlig ikke drevet Landbrug eller kjendte noget til det, hvorfor han fandt det uderligt, at det gav sig af med at foreskrive Regler for Landbruget. Dette var næsten som om en Bonde vilde give en Handelsmand Forskrifter. Forbudet imod Udstykning var efter hans Mening forud for Tiden og burde derfor vente.

Djurhuus: Tinget skulde ikke forhandle om en Udstykningslov men om at sælge Jorden, som den laa. At sælge Bøen og Haugen sammen vilde ingen Vanskeligheder føre med sig, men hvis man ved denne Lov skulde bestemme at sælge Bøen for sig og Haugen for sig, kom man ind paa Udstykningspørgsmaalet. Salgskommissionen skulde gjøre Forslag om Maaden, hvorpaa Salget skulde foregaa. Han mente ikke, Kommissionen handlede rigtigt, hvis den foreslog at sælge i flere Gange en halv Mark, da helst alt burde sælges paa én Gang. At lave en Udstykningslov skulde man overlade til Fremtiden. Ved Udstykningsloven af 1857 tænkte man at kunne forhindre Udstykning og fremme Sammenlæg, men tog fejl, og nu følte Trang til en Lov, der tillod at sammenlægge Bø og Hauge hver for sig. Formentlig vil det være bedre, om der var Tilladelse til at sælge mere end 2 Marker. Man behøvede ikke saameget at frygte for Udstykning igjen, thi Trangen til at samle Jord vilde nok vise sig større og større, og en Udstykningslov ordnede nok senere disse Forhold. Efter Mindretallets Forslag skulde Bøen sælges for sig og Haugen for sig, hvilket kunde medføre den Ubehagelighed for Præsten, at denne kom til at sidde med en Del Jord, som ingen vilde købe. Flertallets Forslag var bedre, thi saa blev man fri for at ordne Bø- og Haugerettighed.

Effersø (yngre) udtalte, det vilde være et meget stort Arbejde at faa den nu saa meget splittede Odelsjord samlet i passende Lodder, saa man burde være forsigtig med at aabne Adgang til en saadan vilkaarlig Udstykning af Præstegaardene. Kunde der ikke sælges efter hans Forslag, var det bedre at vente til Folk fik Øjnene op for det gale i det bestaaende. Schrøter

og han havde dog en Del Kjendskab til Jordbrug.

Effersø (ældre) kunde ikke forstaa, at Djurhuus nu var enig med Flertallet. Mindretallets Forslag om 1 Kofoder syntes han bedre om. Betegnelsen Mark, Gylden og Skind var meget ubestemt, idet stundom $1\frac{1}{2}$ Mark Indengaardsjord næppe gav 1 Kofoder, medens paa andre Steder 5 Gylden gave 1 Kofoder. Købesummen kunde uden Vanskelighed skaffes ved Laan i Sparekassen. Han vilde derfor stemme for Schrøters Forslag. Det var godt at Regeringen fik at se, hvad man mente om Sagen her oppe.

Danielsen: Mindretallets Forslag havde til Hensigt at hindre Salget og trykke Prisen ned. Det syntes ved første Blik at være grebet ganske ud af Luften. Man skulde sætte sit Hus paa Bøen, sagde man, for at hindre Salget. Han havde ikke fremhævet nogle som gode Landmænd. Schrøter havde været Landmand i mange Aar, men uden fremragende Betydning. O. Effersø havde bestyret et Landbrug, over hvilket der for nogle Aar siden forelaa Skatteklage, hvoraf man fik det Indtryk, at samme Brug ikke var i videre god Drift. Det færøske Landbrug gik smaat, dog sikkert fremad, men ved pludselig Indførelse af det fremmede gik det ofte galt.

Djurhuus: Naar Jorden blev solgt fra 1—2 Marker, stod det enhver frit for at holde det sammen. Mange Steder var $\frac{1}{2}$ Mark nok til et Kofoder og snarere til mere. En eventuel Udstykningslov vilde formentlig tillade Bø og Hauge at følges ad. Man skulde stræbe hen til et samlet Brug, især af Indmarken.

Schrøter bemærkede til Djurhuus, at Flertallets Forslag var paa samme Tid en Salgslov og en Udstykningslov, og det vilde han ikke være med til. Hans Forslag gik ikke ud paa, at Bøen skulde sælges for sig og Haugen for sig, men sammen.

Isaksen imødegik Danielsens Udtalelser om Fordelen af at blive ved det gamle Landbrug. Vel kjendte han ikke Forholdene udenfor Thorshavn saa nøje, men dog nok til at kunne forstaa, at den overdrevne Udstykning var aldeles forkastelig. Han vilde fortrække en Adskillelse af Bø og Hauge. Om Haugen skulde blive splittet, havde mindre at sige, men Bøen burde ikke blive delt i mindre Dele end et Kofoder. Han mente, Provsten burde sige, at Præstegaarden burde være et Exempel paa, hvor godt det var at have

Jorden samlet. Præsterne vilde næppe lide noget derved.

Effersø (ældre) fandt det mærkeligt at høre Danielsens Udtalelser, der stode i Modstrid med hvad han havde udtalt ved anden Lejlighed. En samlet Ejendom havde en ganske anden Værdi end en splittet. Forslaget kom ikke for tidlig, men snarere for sent.

Danielsen indrømmede O. P. Effersø, at man kunde faa mere ud af de store Brug end af smaa, men Forskjellen var dog ikke saa stor, som man ofte tænkte sig. Overfor Isaksen vilde han sige, at det var bedst at tage det gamle som Udgangspunkt og gaa langsomt og sikkert frem, som man havde gjort her paa Øerne i de sidste 20 Aar.

§ 7. Danielsen refererede det af ham og O. Jacobsen stillede Ændringsforslag.

Poulsen vilde nu, da Bestemmelsen om den aarlige Afgift forelaa, imødegaa Provstens Udtalelser om dennes Opkrævning. Allerede den Omstændighed, at Afgiften skulde være bestandig, gjorde det umuligt at holde sig til den første Kjøber, der altid var dødelig. Iøvrigt var det en Selvfølge, at naar Jorden overdrages til en anden, fulgte de samme paahvilende Forpligtelser med i Kjøbet. Han erkjendte Betydningen af at have en fast Indtægt for Embedet, men mente, den burde være fastsat i Forhold til Prisen paa færøske Produkter, som Fisk eller Trøjer.

Provsten indrømmede, at Afgiften vilde være at opkræve fra de enkelte Ejere, men Vanskelighederne, som Poulsen talte om, vilde ikke blive uoverkommelige. Ministeriet holdt bestemt paa at $\frac{1}{3}$ af Kjøbesummen skulde blive indestaaende i Jorden for at betrygge Embedet mod Tab ved Pengenes synkende Værdi. Det kunde synes meget naturligt, at man havde taget Kapitelstaxten efter Prisen paa en færøsk Vare f. Ex. Uld og maaske Smør. Det havde ogsaa været under Overvejelse, men Kapitelstaxten paa Uld retter sig efter Trøjepriserne, og disse var i høj Grad foranderlige (fra 3,25—1,40) og egnede sig ikke til at lægge til Grund for en bestandig Afgift. En absolut Nødvendighedsartikel som Korn passede bedre til Grundlag, men da her ikke sattes Kapitelstaxt paa Korn, var man henvist til at benytte Taxten for Sjællands Stift. Ministeriet tillagde sikkert denne Bestemmelse stor Betydning og gik ikke ind paa at ændre den.

Djurhuus frygtede for at Bestem-

melsen vilde hindre Salget. Naar en Mand havde Lyst til at købe og Raud til at betale, vilde han ogsaa betale. En anden Vanskelighed vilde ogsaa fremkomme, nemlig Adskillelsen af Bø og Haugo, og hvor Jorden var meget splittet, vilde Opkrævningen blive meget vanskelig.

Schrøter bemærkede overfor Danielsens Forslag, at Kornprisen var temmelig fast og ikke saa bevægelig, som Danielsen syntes at mene. Han fandt derfor ingen Grund til at imødegaa Regeringens Forslag her, naar han blot fik Lov til at beholde Bøen samlet.

§§ 8 og 9 gavo ikke Anledning til Diskussion.

§ 10. Effersø (yngre) udtalte sig om sit Ændringsforslag.

Provsten syntes, det var underligt at bestemme, at Justitsministeriet og ikke Kirkeministeriet skulde gjøre det.

Effersø (yngre) oplyste, at naar denne Jord var gaaet over til at blive Odelsjord, maatte Justitsministeriet have med den at gjøre som med anden Odelsjord.

Efter at den Svisse Behandling af Lovforslaget saaledes var afsluttet, overgik Sagen hermed til 3dje Behandling.

Den 12te September fremlagdes saalydende Ændringsforslag:

d. Fra Oliver Effersø og Schrøter.

1. I § 1 udgaar: »Præsterne paa Færøerne skulle være bemyndigede og »deres Embeder«. I Stedet indsættes: »Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet skal være bemyndiget og »Præste- og Provstaembederne«.
2. I §'ens 2det Stykke udgaar Slutningen fra »at vedkommende« og i Stedet indsættes: »at Salg bliver foretaget«.
3. I § 4 i Slutningen udgaar: »vedkommende Beneficiarius maatte ønske Salg iværksat« og i Stedet indsættes: »Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet maatte finde Anledning dertil«.
4. § 5, 3dje Stykke, udgaar og i Stedet indsættes følgende nye Stykke:

»Med Hensyn til den Jord, som agtes bortsolgt, have Kommissionerne først at tage Bestemmelse om, hvorvidt Indmark og Udmark skulle skilles ad

ved Salget. Bestemmes det at en Adskillelse skal finde Sted, hvilket bør være Regelen, tages dernæst Bestemmelse om hvorledes Salg af Udmarken skal foregaa, om hvorvidt nogen Rettighed over samme saasom Tørveskær og Uddrift af Kør, skal forbeholdes Indmarken. Rettigheder vedkommende Vintergræsning for Faar, bør ikke fratages Haugen. Hvad enten Udmarken skilles fra Indmarken eller ej, bliver sidstnævnte at dele i passende samlede Lodder af Størrelse fra 1 til 2 Kofoder henholdsvis Foder for hele Aaret eller Vinterfoder alene, med nærmere Angivelse af disses Beliggenhed samt af den til samme hørende Inventarbesætning (Indstød) m. m. Jorden taxeres i Marker.

5. I § 6, 1ste Stykke, udgaar: »vedkommende Beneficiarius paa nærmere Approbation af».

6. § 6, 2det Stykke, forandres saaledes: »De ved Salgsplanen fastsatte Jordlodder eventuelt i Forbindelse med tilhørende Udmark skulle hver for sig udgjøre selvstændige Brug og kunne ikke sammenlægges med anden Jord.

De saaledes fastsatte Brug eller Bygninger, som maatte blive opførte paa samme, maa ikke bortlejes eller forpagtes.

For Salg af Udmarken til Opdyrkning (jfr. § 5, Slutningen) gjælde ogsaa de foranførte Bestemmelser».

7. I § 9 udgaa Ordene: »af de vedkommende Beneficiarer».

8. Til § 10 føjes som et nyt Stykke:

»Efter at Salg er foregaaet, kan Justitsministeriet, hvor særegne Omstændigheder tale derfor, tillade, at de oprettede Jordbrug forandres».

* * *

e. Fra Djurhuus:

(Underændringsforslag til c.)

Til § 4 som nyt Stykke.

Begyndelsen af Stykket forandres saaledes:

»I Salgsplanen sætter Kommissionen Vurdering paa de bortsælgende Jorder. Naar denne Vurdering er opnaaet kunne Jorderne bortsælges, men hvis der bydes 10 pCt. over Vurderingen skal Salg finde Sted; dog skal det staa (o. s. v. som Ændringsforslaget (c))».

Samme Dag (12te Septbr.) foretoges Sagens 3dje Behandling.

Oliver Effersø og Schrøter toge de af dem i Betænkningen og under a og b stillede Ændringsforslag tilbage til Fordel for det i Dag fremlagte Ændringsforslag d.

Schrøters principale Forslag i Udvalgsbetænkningen sattes først under Afstemning ved Navneopraab, men forkastedes med 13 St. mod 3. Ja stemte: H. C. Müller, S. E. Müller og Schrøter; nej stemte: Poulsen, Isaksen, Provsten, Hanson, Jacobsen, Danielsen, Johannesen, Restorff, Husgaard, O. P. Effersø, Djurhuus, Oliver Effersø og Formanden; — Niclasen, Weihe og Petersen stemte ikke, medens Olsen vare fraværende.

Derefter forhandlede Lovforslagets enkelte §§ med dertil stillede Ændringsforslag.

§ 1. Effersø (yngre): Der var talt om, hvorvidt det var rigtigt at overlade til Præsterne at tage Bestemmelse om de vilde sælge eller ikke. Det forekom ham, at man gik for vidt ved at overlade saadant til den enkelte Præst, der mulig ikke forstod Kaldets rette Interesse, hvorfor han havde stillet Ændringsforslag om at Kultusministeriet skulde have den afgjørende Stemme og være berettiget til at framtvinge Salg.

Provsten kunde ikke tiltræde Ændringsforslaget. Da Ministeriet indrømmede Tilladelse til at sælge, var det en Selvfølge, at Salg kun vilde finde Sted efter Begjæring af en eller anden Præst. Det vilde altsaa kun føre til maaske vidtløftig Korrespondance. Der var desuden noget ukorrekt i at sige, at en Statsmyndighed var berettiget til at bortsælge, hvad en anden Myndighed var beneficeret med. Der var ingen Anledning til at inklude sig paa Spørgsmaalet om, hvem der var Kjer af Jorden, men Ministeriet vilde sikkert ikke paastaa, det var Staten. Ministeriet havde ikke begjært en saadan Myndighed, og der var ingen Grund for Jagtinget til at paatvinge det en saadan, der kun vilde skaffe det en hel Del Ulejlighed. Skulde Ændringsforslaget alligevel blive vedtaget, vilde det sikkert ikke komme videre end i Ministeriets Arkiv.

Effersø (yngre) tillagde ikke det af ham angaaende dette Punkt stillede Ændringsforslag nogen særlig Betydning. Ministeriet havde ganske vist ikke anmodet om en saadan Bemyndigelse, men Jag-

tinget maatte være berettiget til at udtale sig derom og foreslaa en Ordning, som samme ansaa for hensigtsmæssig.

Provsten: Lagtinget kunde udtale Ønsket om det, men det hensynsfuldste vilde være at henstille, om Ministeriet vilde gjøre det.

Schrøter mente, at Tinget kunde godt komme frem med Forslaget, thi det var vel meget at overlade til den enkelte Præst, om han vilde sælge eller ikke, naar der var Folk, som ønskede at købe og Salg burde finde Sted. Afgjørelsen kunde da ligge hos Ministeriet.

Provsten: Ja, hvis Sagen forelaa til Betænkning, men her var Tale om Ændringer i Lovforslagets Principper. Man vilde paalægge Ministeriet et meget betydeligt Arbejde og ikke indskrænke sig til at udtale et Ønske.

Schrøter troede ikke, Ministeriet vilde forandre det, men det kunde være godt, at det fik at se Lagtingets Mening.

Djurhuus anbefalede sit Ændringsforslag, fordi han fandt det urigtigt at give Præsterne en saadan Tilladelse, da de saa ofte skiftede og vare ukjendte med Forholdene. Vedtagelsen af Lovforslaget, som det forelaa, vilde ikke blive til Gavn hverken for Præsterne eller Befolkningen. At Lovforslagets Principper paa Grund af Fremkomsten af Ændringsforslaget forandredes, vilde vist ikke afholde Ministeriet fra at fremme Sagen.

Oliver Effersøes og Schrøters Ændringsforslag (d) til § 1 sattes først under Afstemning men forkastodes med 7 St. mod 4.

Hele Udvalgets Forslag i Betænkningen vedtoges med 11 St. for og ingen imod.

Djurhuus's Ændringsforslag (c) til § 1 sattes efter Begjæring af Djurhuus, O. P. Effersø, S. E. Müller og Oliver Effersø under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 11 St. mod 4. Ja stemte: Isaksen, H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Restorff, Husgaard, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersø, Djurhuus og Oliver Effersø; nej stemte: Provsten, Hansen, Johannesen og Schrøter; — Poulsen, Niclasen, Weiho og Formanden stemte ikke, medens Olsen var fraværende.

Endelig vedtoges § 1 saaledes ændret med 14 St. mod 3.

§§ 2 og 3 gave ikke Anledning til Diskussion. § 2 vedtoges med 12 St. for og ingen imod og § 3, med den af hele

Udvalget foreslaaede Ændring, vedtoges ligeledes med 12 St. for og ingen imod.

§ 4. Djurhuus anbefalede sit Underændringsforslag, gaaende ud paa, at der i Stedet for Fastsættelsen af en Maximums- og en Minimumspris skulde lægges 10 pCt. til den fastsatte Vurderingssum.

Effersø (yngre) sluttede sig til Djurhuus's Forslag, der imødekom Udtalelser fra Taleren i et tidligere Møde.

Djurhuus's Underændringsforslag (e) sattes først under Afstemning og vedtoges med 10 St. for og ingen imod; herved bortfaldt første Del af Ændringsforslaget (c), medens sammes sidste Del vedtoges med 11 St. for og ingen imod, hvorefter § 4 i dens Helhed saaledes ændret vedtoges ligeledes med 11 St. for og ingen imod.

§ 5. Effersø (yngre) havde stillet et Ændringsforslag, sigtende til at Salget kunde blive saavidt muligt til Gavn ikke blot for Præsterne, men ogsaa for de mindre bemidlede, men havde senere for at opnaa Enighed taget Forslaget tilbage og nu i Forening med Schrøter fremlagt et nyt Forslag, som gik mindre vidt end det oprindelige, og som han ventede vilde vinde mere Tilslutning i Tinget. Schrøter havde ogsaa taget sit oprindelige Forslag tilbage.

Schrøter vilde anbefale Medlemmerne at lægge sig alvorlig paa Sinde, om det var ret at sælge Præstegaardsjorderne paa den Maade, at disse større samlede Ejendommes Indmark blev splittet i en Mængde Stumper og Stykker.

§ 5, 1ste Stykke, med den af Djurhuus foreslaaede Ændring (c), sattes samlet under Afstemning og vedtoges med 10 St. for og ingen imod.

§ 5, 2det og 3dje Stykke, med Oliver Effersøes og Schrøters Ændringsforslag (d): Ændringsforslaget sattes først under Afstemning, men da kun 8 stemte for og ingen imod, foretoges Navneopraab med følgende Udfald: ja stemte: Poulsen, Isaksen, Restorff, S. E. Müller, O. P. Effersø, Schrøter og Oliver Effersø; nej stemte: Provsten og Djurhuus; — H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Johannesen, Weiho og Formanden stemte ikke, medens Hansen, Husgaard, Petersen og Olsen vare fraværende, og betragtedes Forslaget saaledes som forkastet, idet kun 7 stemte for og 2 imod, medens 7 ikke stemte og 4 vare fraværende.

Derefter sættes § 5 i dens Helhed saaledes ændret under Afstemning, men da kun 7 stemte for og ingen imod, foretoges Navneopraab med det Udfald, at §en vedtoges med 8 St. mod 2. Ja stemte: Poulsen, H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Restorff, Weihe, S. E. Müller og Djurhuus; nej stemte: Provsten og Formanden; — Isaksen, Niclasen, Johannesen, O. P. Effersø, Schrøter og Oliver Effersø stemte ikke, medens Hansen, Husgaard, Petersen og Olsen vare fraværende.

Oliver Effersø og Schrøter tog Resten af deres Ændringsforslag (d) tilbage.

§ 6. Denne § gav ikke Anledning til Diskussion. Ved Afstemningen stemte kun 7 for og ingen imod, hvorfor der foretoges Navneopraab med følgende Udfald: ja stemte: Poulsen, Jacobsen, Danielsen, Restorff, Weihe, S. E. Müller og Djurhuus; nej stemte: H. C. Müller; — Isaksen, Provsten, Niclasen, Johannesen, O. P. Effersø, Schrøter, Oliver Effersø og Formanden stemte ikke, medens Hansen, Husgaard, Petersen og Olsen vare fraværende, og betragtedes §en saaledes som forkastet, idet kun 7 stemte for og 1 imod, medens 8 ikke stemte og 4 vare fraværende.

§ 7. Danielsen henviste til det af ham, og O. Jacobsen stillede Ændringsforslag.

O. Jacobsen var enig med Danielsen i, at Kjøberens burde have Lov til at udbetale hele Kjøbesummen. Han vilde isøvrigt ikke udtale sig videre om Sagen, da han ikke troede, det førte til noget.

H. C. Müller udtalte, at det efter hans Afstemning kunde synes, han var en Modstander af Sagen. Saaledes forholdt det sig imidlertid ikke, men han var en Modstander af at udstykke Jorden i saa smaa Stykker.

Danielsens og Jacobsens Ændringsforslag i Betænkningen sættes først under Afstemning og vedtoges med 11 St. mod 2.

Derefter sættes § 7 i dens Helhed saaledes ændret under Afstemning, men da kun 9 stemte for og ingen imod, foretoges Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Isaksen, H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Restorff, Weihe, S. E. Müller og Djurhuus; — Provsten, Niclasen, Johannesen, O. P. Effersø, Schrøter, Oliver Effersø og Formanden stemte ikke, medens Hansen, Husgaard, Petersen og Olson vare fraværende, og betragtedes §en saaledes som forkastet, idet kun 9

stemte for og ingen imod, medens 7 ikke stemte og 4 vare fraværende.

De følgende §§ gave ikke Anledning til Diskussion, men vedtoges, § 8 med 11 St. for og ingen imod, §§ 9 og 10 hver især med 9 St. mod 1, medens § 11 betragtedes som vedtagen uden Afstemning.

Titelen. Oliver Effersø foreslog, at der af Lovforslagets Titel udelades Ordene »Tilladelse til« og at der efter »Præsteembederne« indskydes »og Provsteembedet«. Forslaget vedtoges med 13 St. for og ingen imod, hvorefter den oprindelige Titel med den af Udvalget foreslaaede Ændring betragtedes som bortfalden.

Lovforslaget i dets Helhed.

Under Forhandlingen herom fremkom følgende Forslag til Beslutning:

A. Fra Djurhuus:

Det her i Tinget §vis behandlede Forslag til Lov om Salg af det Præste- og Provsteembederne paa Færøerne tilhørende Jordegods indsendes til Kirke- og Undervisningsministeriet, saaledes som det foreligger, med underdanigst Anmodning om at faa det tilbagesendt til Lagtinget til fornyet Drøftelse, efterat et nyt Lovforslag er udarbejdet i Henhold til den foretagne Afstemning og Diskussion.

B. Fra Hansen:

Paa Grund af den foregaaende Afstemning om de enkelte Paragrafer og Ændringer vedtager Tinget, at Sagen udsættes til næste Aar, hvorom Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet underrettes.

Effersø (yngre) ønskede at udtale sig om sin Stilling til Sagen. Han ønskede, at Præstegaardsjorderne maatte blive solgte paa en saadan Maade, at det kunde blive til Gavn baade for Embedsmændene og for de mindre hemidlede, men ikke saaledes, at det skulde blive til Skade for Samfundet, hvilket vilde ske bl. a., naar Jorden blev splittet og en Udskifning af Jordegodset vanskeliggjort. Efter den stedfundne Afstemning vilde han stemme mod Lovforslaget i dets Helhed, da det nu var blevet

meningsløst, hvad han ogsaa vilde have gjort, om man havde tiltraadt Ministeriets Udkast. Han haabede ikke, Ministeriet skulde finde sig foranlediget til at sælge Præstegaardsjorderne uden Lovhjemmel, hvilket mulig var tilladeligt; thi et saadant Salg kunde næppe foregaa efter Regler, der sikrede imod, at det blev til Skade, bl. a. kunde fordærvelig Udstykning næppe forhindres.

Schrøter mente, at Ministeriet ved at forelægge Sagen for Lagtinget havde tilkjendegivet, at der behøvedes en Lov, uden hvilken Ministeriet formentlig ikke vilde sælge.

H. C. Müller kunde ikke være med til at stemme for et Lovforslag, hvorefter mer end Halvdelen af Jordegodset blev udstykket i smaa Parceller. Der havde altid været holdt paa samlede Brug. Allerede Forordn. 1691 befalede, at der ikke maatte bortfæstes Jord i mindre end 6 Marker. Udstykningsloven af 1857 gik ud paa, at privat Jord kunde udstykkes til en Gylden; men der laa i Loven en Tendens til at samle; thi naar en Mand ejede 1 Mark Jord, kunde han bestemme, at den skulde holdes samlet og ikke maatte deles. Naar Præstegaardene skulde sælges, mente han, det kunde være passende at sætte Grænsen for disse Brug til 3 Marker, hvad der var nok til at leve af, hvorimod mindre Brug vilde blive til Skade for Samfundet, der altid behøvede nogle store Skatteydere til at bære Hovedparten af de offentlige Byrder.

Djurhuus foreslog at sende det som Følge af de foretagne Forandringer ubrugelige Lovforslag til Ministeriet med alle Sagens Papirer for at vise Lagtingets Opfattelse af Sagen. Af Referatet vil ses faldne Udtalelser i Tinget. Han anbefalede det af ham nu stillede Forslag til Beslutning.

Schrøter fandt det underligt at anmode Ministeriet om at sende Lovforslaget tilbage til Tinget. En saadan Begjæring var under Lagtingets Værdighed.

S. E. Müller satte denne Sag i Forbindelse med Opdyrkningsagen, hvilken man havde foreslaaet at udsætte til en anden Gang. Skulde der i Tiden blive Tale om at anvende Expropriation for at fremme Opdyrkningsen, fandt han at Præstegaardene kunde finde en passende Anvendelse uden at medføre Skade for nogen. Ved at behandle begge Sager under ét, fik man maaske noget ud af dem.

O. Jacobsen ønskede Præstegaardene solgte dels for at imødekomme Præsterne

og dels af Hensyn til de mindre bemidlede. Han havde i Fjor foreslaaet, at Salg ikke skulde finde Sted i større Dele end 2 Marker, andre mente, at alt burde sælges under ét, forsaavidt der var nogen, som vilde købe det hele, hvad der ikke kunde blive til Fordel for den mindre bemidlede. Han vilde have det solgt i et og alt som anden Odelsjord.

Schrøter fandt det mærkeligt af S. E. Müller at sammenstille Præstegaardene med Trærne, og et Bevis paa, hvorledes man gjorde alt muligt for at forhindre den mindre bemidlede i at faa Jord.

S. E. Müller: Det af ham nævnte Forslag om Opdyrkning var fremkommet for at afhjælpe den Trang til Jord, som var til Skade, og man havde tænkt sig, at naar der skulde exproprieres, var det bedst at tage af Præstegaardsjorderne.

Effersø (ældre): At Lovforslaget nu forelaa i en temmelig lemlæstet Skikkelse som Følge af de stedfundne Afstemninger laa navnlig i en besynderlig Bestemmelse i Forretningsordenen, hvorefter de Medlemmer, som ikke stemte, talte mere end de, som stemte, hvad man ogsaa fra begge Sider havde benyttet sig af. Ved at sende Sagen ned, fik Ministeriet at se, hvilke Udtalelser der vare faldne, og Lagtinget Underretning om, hvorledes Regeringen nu vilde stille sig.

Danielsen vilde slutte sig til Djurhuus's Forslag, thi at sende det saaledes vedtaget ned som Lovforslag, gik ikke an, hvorimod der intet var til Hinder for at anmode Ministeriet om at rutte paa det. Allerede for nogen Tid siden havde han tænkt paa, om det ikke, som S. E. Müller sagde, kunde være hensigtsmæssigt at expropriere Præstegaardene, af hvilke navnlig den i Sudersø egnede sig godt til Opdyrkning.

O. Jacobsen bemærkede, at Schrøter nu udtalte sig anderledes om Sagen, end han havde gjort tidligere og at han i Udvalget havde gjort dem alle de Knuder, han kunde. Schrøters Paastand om, at kunde rige kunde købe, var urigtig, thi hvis han vilde være gaaet ind paa Flertallets Forslag, kunde Salget være blevet i alle Parters Interesse. Det vilde vist blive noget trættende for Ministeriet at faa Forslaget til Omarbejdelse; det vilde han ikke stemme for, da han ikke ventede bedre Resultat næste Aar.

Schrøter vilde bede S. E. Müller erindre, at han (M.) havde skrevet i Betænkningen om Træsagen, at der kun fandtes lidt Jord, som egnede sig til Op-

dyrkning i det hele taget paa Færøerne, hvilket saa selvfølgelig i endnu højere Grad maatte gjælde om et saa begrænset Areal, som det Haugerne til Præstegaardene udgjorde, saa at Müller syntes at have gjort sig skyldig i en Modsigelse. Overfor Danielson vilde han bemærke, at han modsatte sig Forslaget, fordi det vilde medføre, at Jorden sank i Værdi, hvilket derimod ikke vilde blive Tilfældet efter O. Effersøes Forslag.

O. Johannesen var enig med Udvalgets Flertal om Tilladelsen for Præsterne til at sælge, men paa Grund af de vedtagne Ændringer om at skulle sælge, maatte han nu stemme imod Forslaget; men han vilde stemme for Hansens Forslag at udsætte Sagen til næste Aar; saa kunde den optages samtidig med den i Aar om Opdyrkning foreliggende, som af vedkommende Udvalgs Flertal var foreslaaet udsat.

Hansen havde været med til at faa denne Sag frem, men var i Fjor bleven noget betænkelig ved Forhandlingerne derom i Tinget, og efter de Udtalelser, som nu vare faldne under Lovforslagets Behandling og de stedfundne Afstemninger, syntes han det saa noget broget ud, hvorfor han havde stillet Forslaget om at udsætte Sagen til næste Aar.

Djurhuus gik ud fra, at Ministeriet havde sendt Lovforslaget til Lagtinget for at høre dets Mening om Sagen. Hvis Hansens Forslag blev vedtaget, fik Ministeriet ikke Oplysning om Lagtingets Anskuelse, der sandsynligvis vilde være den samme næste Aar som i Aar. Da Lovforslaget var blevet meget grundigt drøftet i Tinget, forekom det ham unyttigt at udsætte Sagen. Man havde sagt, at Lagtinget ved denne Sags Behandling var gaaet udenfor sin Opgave, men det vilde være godt at faa at vide, om Ministeriet ønskede, at Tinget skulde sige sin Mening eller ikke.

Hansen havde holdt sig udenfor Forhandlingerne om denne Sag i Aar. Ministeriet skulde have Underretning om, at Sagen var udsat, og det kunde og burde anlæses, hvorfor den var udsat, hvorledes der var stemt o. s. v.

Djurhuus: Efter Hansens Forslag fik man ikke Ministeriets Mening at vide. Alle Sagen vedrørende Papirer burde sendes ned. En af Grundene til, at han havde stillet sit Ændringsforslag, var den, at han fandt Lovforslaget, som det forelaa, uden Betydning, thi Kommissionen var sammensat paa en saadan Maade, at de af Lagtinget valgte Medlemmer altid vilde

blive i Minoriteten og en enkelt Mand, nemlig Provsten, faa Hovedindflydelsen paa Salgsplanen. Der var talt om Expropriation, men hvorledes kunde man kalde det Expropriation, at Ejeren eller Ejersens Repræsentant solgte en Ejendom efter Lov.

Schrøter fandt, at Djurhuus's Forslag gav Ministeriet for meget at bestille. Lagtinget skulde blot udarbejde Lovforslaget efter sit eget Hoved og overlade til Ministeriet, hvad der skulde gøres. Hansens Forslag stemmede bedst med Tingets Værdighed.

Effersø (ældre) udtalte, at Djurhuus's Forslag betød ikke andet end en Tilkjendegivelse af, at Lagtinget, hvis Sagen skulde være Alvor, var villig til at gaa ind paa den med de stilledes Ændringer.

S. E. Müller vilde stemme for Hansens Forslag. Schrøters Bemærkninger om, at den af ham skrevne Betænkning udtalte, at kun faa Pladser egnede sig til Opdyrkning, var aldeles urigtig, thi derom stod intet i Betænkningen.

Hansens Forslag (B) sattes først under Afstemning ved Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Hansen, Niclasen, Johannesen, Restorff, S. E. Müller, Schrøter og Formanden; nej stemte: H. C. Müller; — Isaksen, Provsten, Jacobsen, Danielsen, Weihe, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus og Oliver Effersø stemte ikke, medens Husgaard og Olsen vare fraværende, og betragtedes Forslaget saaledes som forkastet, idet kun 8 stemte for og 1 imod, medens 9 ikke stemte og 2 vare fraværende.

Derefter sattes Djurhuus's Forslag (A) under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 10 St. mod 5. Ja stemte: Isaksen, H. C. Müller, Danielsen, Niclasen, Restorff, Weihe, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersø og Djurhuus; nej stemte: Poulsen, Hansen, Jacobsen, Schrøter og Formanden; — Provsten, Johannesen og Oliver Effersø stemte ikke, medens Husgaard og Olsen vare fraværende.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

Ved gunstig Skrivelse af 16de Juli d. A. har det høje Ministerium tilstillet Lagtinget til Betænkning et Udkast til Lovforslag om Salg af det Præsteembederne

paa Færøerne tilhørende Jrdogods«, hvilket Forslag væsentlig er bygget over Lagtingets Forslag og Vedtagelser i dets afvigte Samling, vedrørende det omhandlede Salg.

Tinget har i sin indeværende Samling gjort det berørte Forslag til Gjenstand for en indgaaende Drøftelse, saavel i Udvalg som ved trende Behandlinger i Salen, men naaede dog ikke til en Vedtagelse af Forslaget i dets Helhed, idet, ved den paragraf-vise Afstemning, §§ 6 og 7 bleve udstemte, og en Afstemning, om det hele Forslag saaledes formentlig vilde være ørkesløs.

Tinget vedtog i den Anledning en Beslutning om at indsende Forslaget, saaledes som det foreligger, til det høje Ministerium, med Anmodning om at faa det tilbagesendt til Lagtinget til fornyet Drøftelse, efter at et nyt Lovforslag er udarbejdet i Henshold til den foretagne Afstemning og Diskussion.

Idet man nu saaledes har den Ære at indsende det omhandlede Forslag tilligemed samtlige samme vedrørende Ændringer og øvrige Dokumenter til det høje Ministerium, skal man tage sig den ærbødige Frihed at anmode samme om gunstigst at ville imødekomme det af Tinget i den ovenberørte Beslutning udtalte Ønske om Udarbejdelse og Forelæggelse af et nyt Forslag, paa Grundlag af den foretagne Afstemning og Diskussion.

Lagtingssalen i Thorshavn den 10de
Septbr. 1891.

L. H. Buchwaldt. J. C. Evensen,
Ordfører.

Joen Poulsen.

Til

Ministeriet for Kirke- og Undervisnings-
væsenet.

Endelig vedlægges Sagen følgende
Mindretals Indstilling:

I Anledning af det i Lagtinget behandlede »Udkast til Lovforslag om Salg af det Præsteembederne paa Færøerne tilhørende Jrdogods«, tillade vi undertegnede Lagtingsmænd os herved underdanigst at fremkomme med nærværende Indstilling som vort Votum i Sagen og som Supplement til Ordførerens Indstilling og de Sagen følgende Dokumenter.

Efter Sagens Udfald her i Tinget maa det synes, som om Tingets Flertal var imod Præstegaardsjordernes Salg. Dette er ingenlunde Tilfældet, idet et stort Flertal er for Salget, naar dette kan ske paa en Maade, som baade vil være til Præsteembedernes og Befolkningens Tarv. Om Salgsmaaden og Salgsvilkaarene har der været Meningsforskjel i Tinget, og denne har været udtalt ved Udkastets Behandling i sin Helhed og ved de enkelte Paragraffer særskilt.

Man har saaledes ment, at det ikke alene burde komme an paa Præsterne om Salg fandt Sted, idet det hævdedes, at der dels for Embedernes Skyld og dels for vedkommende Præsts Eftermænds Skyld, burde finde Salg Sted, naar en vis fastsat Pris eller Vurdering var opnaaet. Man gik nemlig ud fra, at den enkelte Præsts særlige Mening om Salget, naar ikke nærmere Betingelser vare fastsatte, vilde faa altfor megen Vægt, da man maatte forudsætte, at en f. Ex. nylig ansat ung Præst ikke kunde have nogen begrundet Mening om, hvorvidt det var i Embedets og Præsternes Interesse at sælge eller ikke sælge. At Salg er ønskeligt fra Præsternes Standpunkt, bevises bedst ved, at samtlige Præster have indgivet Andragende desangaaende og at dette er anbefalet baade af Amtmand og Provst.

Det i Tinget fremkomne Ændringsforslag om tvungent Salg i visse Tilfælde har væsentlig bidraget sit til Udkastets Skæbne i Tinget, idet Ordføreren i Sagen, som hørte til Flertallet i Udvalget, efterat dette Forslag var vedtaget i Tinget, holdt sig en Del tilbage fra Sagens videre Behandling og Fremme. Ordføreren, Provsten, hævdede nemlig under Ændringsforslagets Behandling, at man, ved at vedtage det, gik udenfor hvad der forelaa til Tingets Betænkning og udenfor hvad Ministeriet, i Følge Præsternes Andragende, ved Udkastet havde foreslaaet. Herimod blev fra en anden Side i Tinget hævdet, at man skulde afgive sin Betænkning, saaledes som man fandt rigtigt, ikke blot i Præsteembedernes, men tillige i det aluene Volds Interesse.

Hvad der endvidere bidrog til at splitte Stemmerne ved Udkastets Behandling vare de foreslaaede Ændringer i §§ 5 og 6, hvorom der herskede stor Meningsforskjel mellem Tingets Medlemmer, idet der blandt andet foresloges, at Kommissionen først havde at tage Bestemmelse om, hvorvidt Ind- og Udmark skulde skilles ad ved Salget, hvorimod der fra anden Side gjordes

gjældende, at dette ikke burde ske ved Salg efter denne Lov, men senere afgjøres ved en almindelig Udskiftningslov. Lignende Meningsforskjel gav sig tilkjende ved Forslaget om, at der ved Salgsplanerne fastsættes, at Jordlodder, særlig af Indmarken, skulle hver for sig udgjøre selvstændige Brug og ikke kunne deles eller sammenlægges med anden Jord, hvilket begrundedes ved Nødvendigheden af, for dette Jordegods Vedkommende, at sætte en snævrere Grænse for den skadelige Udstykning, som nu finder Sted for Odelsgodsets Vedkommende.

Bestemmelsen i § 7, vedrørende en fast Bygafgift paa Jorderne, var Flertallet i Tinget imod, da denne Bestemmelse vilde lægge en vedvarende Servitut paa Jorden, som ikke alene vilde vanskeliggjøre de første, men alle fremtidige Salg, idet derved skabtes en ny Slags Odelsjord, som ikke passede ind under de øvrige Odelsforhold heroppe. Desuden vilde det, ved Udstykning i smaa Dele, efterhaanden blive vanskeligt at beregne og indkræve denne Bygafgift, som maatte blive højst forskjellig paa Jorderne, hvis Bø og Hauge senere bleve adskilte og der af nuværende og senere indlagte Trøer (Opdyrkning af Udmarken) skulde blive oprettet særskilte Brug. Endvidere vilde Bygafgiften vanskelig kunne beregnes ved Salg eller Adskillelse af særlige Rettigheder, saasom Tørveskjær, Fuglefangst, Jordehval m. v., hvorom mulig en senere udkommende Udskiftnings- eller Udstykningslov kunde tage Bestemmelse;

herom burde maaske rettere Bestemmelse være taget i Lovforslaget.

Lovudkastet giver formentlig ogsaa for liden Oplysning om de Bestemmelser, som skulle være at træffe ved Salgsplanernes Affattelse.

Det skal endnu fremhæves, at det i Tinget har været bragt paa Bane, at man ved Salg af Præstegaardsjord tillige burde have for Øje, at Befolkningens Tiltagen her paa Øerne gjør det særlig ønskeligt, at der skaffes Jord tilveje til Opdyrkning, hvilken Trang flere Steder kunde afhjælpes, naar Præstegaardsjorderne bleve solgte med dette Maal særlig for Øje, hvad der mulig snarere vilde forhøje end forringe Prisen.

Saaframt enten et nyt Lovudkast maatte blive udarbejdet eller Salg mulig skulde forogaa ad administrativ Vej har man ikke villet undlade at indstille foranstaaende Bemærkninger til det høje Ministeriums gunstige Overvejelse.

Thorshavn, Lagtingssalen, den 18de
September 1891.

J. C. Djurhuus. Dione Isaksen.
M. Danielsen. Peter Husgaard.
Ole Jacobsen. O. P. Effersø.
Oliver Effersøe.

Til

Ministeriet for Kirke- og Undervisnings-
væsenet.

XI. Andragende om Udsondring af Vestmanhavn Sogn som en særlig Kommune.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes et af vedkommende Forstanderskab anbefalet Andragende fra en Del Vælgere i Vestmanhavns Sogn til Ministeriet om at

Vestmanhavn Sogn maa blive udsondret fra Nordstrømø Kommune, saaledes at det kommer til at udgjøre en særskilt Kommune.

Den 31te Juli foretoges Sagens foreløbige Behandling. Jacobsen foreslog Sagen henvist til Udvalget for Amtsfattiggassen og de kommunale Sager. Efter at det med 15 St. var vedtaget at sende Sagen i Udvalg, betragtedes Jacobsens Forslag om Henvisning til det kommunale Udvalg, som vedtaget uden Afstemning.

Den 1ste September fremlagdes saalydende

Betænkning.

Til undertegnede Udvalg har et til Ministeriet stilet Andragende fra Beboerne af Vestmanhavns Sogn om, at dette Sogn maa blive udsondret fra Præstegjælds Kommunen, været henvist til Betænkning.

Uagtet det maa anses for at være det mest naturlige, at de enkelte Sogne have deres selvstændige Styrelse i kommunal Henseende, da derved spares ikke saa lidt Skydsudgifter, har Lagtinget dog ikke haft faa Betænkkeligheder ved at anbefale Udsondring fra Præstegjældskommunerne, beklært af, at det i flere Tilfælde har knebet saa svært med i de enkelte Kommuner at finde saadanne kvalificerede Personer, som have kunnet forvalte deres Anliggender paa en tilfredsstillende Maade, hvilket navnlig har vist sig at have været Tilfældet i Nordstrøms Præstegjælds Kommune. Da, som bemærket, Nordstrøms Præstegjælds Kommune tidligere har vist sig i høj Grad at mangle de nødvendige Kræfter, har det ikke været uden Betænkkelighed, at Flertallet af Udvalget er blevet enig om at tilraade den attraaede Udsondring, men da vi ere komne til Kundskab om, at der netop i Vestmanhavn nu findes flere unge Mænd foruden Distriktslægen og Skolelæreren, som maa anses for at være vel kvalificerede til at styre Kommunens Anliggender, ere vore Betænkkeligheder bortfaldne.

Vestmanhavns Sogn er efter færøske Forhold temmelig stort, samlet i en Bygd, og vilde derfor sandsynligvis vinde ved at blive udsondret, saa meget mere, som det har Betingelser for en hurtig Formerelse.

Hvad de øvrige Sogne i Nordstrøms angaar, da maa Flertallet være af den Mening, at der ikke er nogen Vanskelighed ved at finde saadanne Personer, som kunne styre den tilbageblivende Del af Præstegjælds Kommunen, saa meget mere, som den nuværende Formand, der nu i en længere Aarrække paa en ret tilfreds-

stillende Maade har beklædt denne Post, bor i de tilbageblivende Sogne. Desuden er det os bekjendt, at der i dem ogsaa findes flere andre formentlig dertil kvalificerede Personer.

Flertallet af Udvalget, bestaaende af Olsen, Müller, Danielsen og Husgaard, skal i Henhold til det anførte tilraade, at den ansøgte Udsondring finder Sted og foreslaa Tinget at vedtage:

•Tinget tillader sig at anbefale, at Vestmanhavns Sogn udskilles af Nordstrøms Præstegjælds Kommune til Forvaltning som en særskilt Kommune.

Mindretallet, Schrøter, kan ikke tilraade den begjærede Udsondring af Vestmanhavns Sogn, fordi der formentlig ikke ere tilstrækkelige Kræfter i Præstegjældet til at styre én Kommunes Anliggender, endnu mindre to; i ethvert Fald have — de sidste Aar undtaget — af de kommunale Regnskaber, der ere indkomne til Lagtinget, de af Forstanderskabet for Nordstrøms aflagte, gjennemgaaende været de langt daarligste, saa Tinget og dets Revisor have ofte haft mere Ulejlighed af dem, end af alle de øvrige Kommuner tilsammen. Ja, for faa Aar siden var endogsaa Kommunokassen med flere Hundrede Kroners Beholdning blevet helt borte, saa at Forstanderskabet slet ikke kunde opklare, hvor den var bleven af, hvorfor Lagtinget maatte ulejlige Amtmanden med at søge den op.

At de gode Kræfter, der siges at være i Vestmanhavn, skulde have holdt sig tilbage, fordi Ulejligheden er for stor ved at deltage i Kommunens Affærer, saa længe Præstegjældet er samlet, er næppe troligt. Den sande Grund er vistnok den, at de ikke interessere sig for de kommunale Anliggender, for hvis de virkelig havde haft Interesse for dem, da vilde de ikke have ladet sig afholde fra Deltagelse i det kommunale Arbejde, af den Ulejlighed, der er forbunden dermed.

Selv om det umiddelbart efter en eventuel Udsondring af Vestmanhavns Sogn maatte vise sig, at der ere tilstrækkelige Kræfter i Sognet til at styre dets Anliggender, da vil det vistnok atter vise sig, at det kun var en øjeblikkelig Opblussen, som hurtig sygner hen. Der er ikke saa stor Forskjel paa Ulejligheden med at styre et udskilt Sogns kommunale Anliggender og en samlet Præstegjælds Kommune, som det ved første Øjekast ser ud til.

At de øvrige 5 Sogne, der hidtil sammen med Vestmanhavn, ikke have haft tilstrækkelige Kræfter til at styre deres Anliggender, endnu mindre ville have det, naar det Sogn, der har de bedste Kræfter, bliver fraskilt, er indlysende.

I Henshold til det anførte tillader jeg mig at foreslaa til Vedtagelse:

»Lagtinget fraraader, at Vestmanhavn Sogn udsondres af Nordstrøms Præstegjælds Kommune.«

I Udvalget for Amtsfattiggassen og de kommunale Sager, Thorshavn havn den 31te August 1891.

C. Olsen, H. C. Müller, J. H. Schrøter.
Ordfører.

M. Danielson. Peter Husgaard.

Den 3dje Septbr. foretoges Sagens 2den Behandling.

Olsen (Ordfører): Udvalget havde ikke kunnet enes om en fælles Indstilling, skjønt der ikke kunde indvendes stort mod en Udsondring, naar Kommunen selv havde Kræfter til at styre sine Anliggender, og Vestmanhavn havde da ogsaa fordristet sig til at anmode derom. Den til Lagtinget indsendte Begjæring var underskrevet af mindst Halvdelen af Sognets Vælgere. De af Udvalgets Medlemmer, som kjendte nøjere til Forholdene i Vestmanhavn, nærrede ikke Tvivl om, at der, saavel blandt de yngre som ældre Beboere, fandtes Mænd med tilstrækkelig Dygtighed til at styre Kommunens Anliggender, hvorfor Udvalgets Flertal foreslog at imødekomme Andragerne.

Schrøter kunde ikke slutte sig til Udvalgets Flertal. Da Kommunalloven udkom, indkom til Tinget ikke faa Andragender om at faa Kommunerne udsondrede og der var den Gang i Tinget en stærk Tilbøjelighed til at gaa ind paa det, men takket være Amtmand Finsen, skete det ikke, fordi det, som han anførte, ikke altid blev saa let at finde Mænd, der kunde udføre Arbejdet. Og dette Hensyn var stadig gjort gjældende overfor Andragender i denne Retning. Nu indkom Begjæring fra et Sogn, der hørte til et Præstegjæld, som hidtil havde leveret de daarligste Regnskaber, og under saadanne Omstændigheder fandt han ingen Grund til at anbefale Andragendet. Man henviste vel til, at der

var gode Kræfter i Vestmanhavn, men hvis det var Tilfældet, maatte de vel være i Forstanderskabet, og selv om der i Øjeblikket var gode Kræfter, havde der i hvert Fald ingen Garanti for, at det ikke snart blev daarligt igjen. Naar det var saaledes her, kunde man sige sig selv, hvorledes det vilde blive for de andre Sogne, der gik glip af de gode Kræfter i Vestmanhavn. Dertil kom, at Lagtinget ved at bevilge dette Andragende, næsten vilde blive nødt til at bevilge lignende Andragender fra de fleste andre Sogne.

Poulsen: Maalet skulde være, at hvert Sogn blev selvstændigt. Overfor Andragendet fra Vestmanhavn syntes han, der forelaa en væsentlig Mangel, nemlig Valglisten. Alle Underskriverne paastode, de var Vælgere, men det var ikke bevist. Efter hans Mening var der vist over 80 Vælgere i Sognet, og han fandt, at flere af Underskriverne ikke vare optørte paa Skattelisten, hvorfor det var nødvendigt at have Valglisten, for at kunne kontrollere det.

Danielson vilde imødegaa Schrøter. Det var vel sandt, at Regnskaberne for Nordstrøm ikke havde været i god Orden tidligere, men i de sidste 4 Aar var det gaaet godt an, og da nu det samlede Forstanderskab anbefalede Andragendet, fandt han god Grund til at bevilge det, saa meget mere som der fandtes flere unge Mænd i Vestmanhavn, der kunde gjøre Arbejdet og vilde interessere sig for at gjøre det godt, saa man kunde være sikker paa at faa et godt Regnskab derfra.

S. E. Müller var enig med Olsen og Danielson, at der var ingen Fare ved at indgaa til Ministeriet med den foreslaaede Indstilling, eftersom der i Vestmanhavn fandtes flere vel oplyste Mænd til at varetage Kommunens Interesser, men som hidtil havde været for unge til at have Sæde i Forstanderskabet. Det forundrede ham at høre Schrøters Forslag om at nægte Sagens Fremme, da man paa Suders havde benyttet sig af Lejligheden til at udsondre Sognene, og disse vare meget godt bestyrede. I Henseende til Oplysning stod Vestmanhavn næppe tilbage for Kvalbø, og naar man ikke havde noget imod at udsondre dette, var der heller ingen Grund til ikke at gjøre det ved Vestmanhavn.

Effersø (ældre) vilde gjøre Poulsen opmærksom paa, at det anførte Tal af Vælgere var sandsynligvis ikke for lavt i Forhold til Indbyggerantallet i Vestmanhavn; thi i det højeste kunde man antage, at hvert 5te Menneske var Vælger, og

derefter vilde Vælgerantallet i Vestmanhavn ikke blive stort større end 60.

H. C. Müller havde som Medlem af Udvalget været med til at raade Tinget at anbefale Andragendet. I Anledning af Schrøters Bemærkninger om det daarlige Rognskab vilde han gjøre opmærksom paa, at man kunde være uheldig i Valget af Formand, hvad Tilfældet havde været her, og man kunde ikke blive af med ham, før hans Tid var omme. Nu havde man Mænd, der vare Posten voxne, ja, det var maaske et af de heldigst stillede Sogne i saa Henseende. Heller ikke var der Fare for, at de øvrige Sogne skulde blive daarlig stillede ved at miste Vestmanhavn. Tiden skred fremad i Oplysning og de yngre Mænd maatte kunne overtage Arbejdet. Ikke blot disse Hensyn havde man taget med i Betragtning, men tillige, at hele Nordstrøms vilde blive fri for en stor Byrde, som nu fuldt tungt paa de andre Sogne, nemlig til Skyds. Valglisten for Nordstrøms laa hos ham, og Poulsen kunde saaledes let overbevise sig om, at Underskriverne vare Vælgere.

Schrøter fandt det uheldigt at udsondre Vestmanhavn paa en Tid, da Forstanderskabets Formand boede udenfor Sognet. Han havde været Formand i et enkelt Sogn og vidste, at Arbejdet var temmelig betydeligt og næsten ligesaa stort som i et samlet Præstegjæld. Han ansaa det for tvivlsomt, om Suderø havde vundet ved at Sogne vare udsondrede, thi disse stode i flere Henseender tilbage for de andre, saaledes med Hensyn til Vejevæsen.

O. Jacobsen imødegik Schrøter. Der var ikke Mangel paa dygtige Folk i Vestmanhavn til at bestyre Kommunens Anliggender, og da hele Forstanderskabet anbefalede Udsondringen, vilde han stemme for den, ved hvilken det maaske nærmest kom til at gaa ud over Kvlvig, der endnu ikke havde et ordnet Skolevæsen. Dette havde nu i de andre Sogne arbejdet saa længe, at der maatte findes Folk, der duede til at styre Kommunerne.

Danielsen kunde ikke give Schrøter Ret i, at Arbejdet var omtrent ens i udsondrede Kommuner og hele Præstegjæld. Han troede ikke at Vejarbejdet vilde blive forsoent, fordi Kommunen blev udskilt.

Poulsen havde ikke paaet, men blot spurgt, hvorledes Tallet af Underskriverne stillede sig til Vælgertallet, og det undrede ham, at Udvalget ikke havde søgt Oplysning derom.

Olsen tvivlede ikke om, at der var Grund til at komme frem med et saadant

Andragende og at det deri anførte Tal var Halvdelen af Vælgertallet, thi han kjendte en Kommune paa 500 Indbyggere, der kun talte 36 Vælgere. Man havde ikke Skolevæsen paa Landet før 1873 og Forholdene havde forandret sig meget siden den Tid som Følge af Skolevæsenets Udvikling. Den Frygt, han tidligere havde næret om Mangel paa duedige Mænd til at styre Kommunerne, havde han ikke længer, thi i de senere Aar havde Rognskaberne været meget bedre end forhen.

Schrøter: Forstanderskabets Anbefaling burde have indeholdt en Attest om at Underskriverne alle vare Vælgere, men denne Mangel var desværre et nyt Bevis for, at Sognene endnu ikke vare modne til Udsondring.

S. E. Müller bemærkede til Schrøter, at Kommunalloven foreskrev, at Sognene skulde udsondres, og den Tid maatte da en Gang komme. Han havde hørt Tale om, at Schrøter sværmede for Selvstyre, men naar det nu kom til Stykket, var Schrøter imod Selvstyre; det var ikke konsekvent.

Schrøter vilde kun have Selvstyre, hvor Folk vare modne nok til at styre, hvad de sattes til at styre.

Mindretallets Forslag sattes først under Afstemning, men forkastedes med 13 St. mod 2, hvorefter Sagens Overgang til 3dje Behandling vedtoges med 14 St. mod 1.

Den 9de September foretoges Sagens 3dje Behandling.

H. C. Müller anbefalede paa Ordførerens Vegne Udvalgets Flertalsforslag.

Schrøter anbefalede sit Mindretalsforslag.

Danielsen havde gjennemgaaet Valglisten og fundet 72 Vælgere. Af de 40 Underskrivere havde han kun fundet 36 paa Valglisten.

Schrøter: Ja, i saa Tilfælde vare de ikke Vælgere og der skulde være over Halvdelen. Vedtoges Forslaget, kunde Ministeriet ikke bevilge Andragendet, da det stod i Strid med Kommunalloven.

Poulsen havde fundet, at der blandt de 40 Underskrivere fandtes 4, som ikke vare paa Valglisten. Da saaledes ikke Flertallet af Vælgerne havde udtalt sig for Forandringen, foreslog han at udsætte Sagen til næste Aar. Det skadede maaske

heller ikke at udsætte Sagen til der skulde være ordinære Valg paa Nordstrømsø.

Følgende Ændringsforslag fremlagdes:

Fra Poulsen:

I Stedet for Flertallets Forslag sættes:
Der svaros Andragerne: Da det ikke af det foreliggende fremgaar, at Flertallet af Vælgerne i Vestmanhavn Sogn ønske en Forandring som den omhandlede, kan Tinget ikke i Aar indstille Sagen til Ministeriet.

Effersø (ældre) foreslog Sagen udsat til en anden Dag. Det var ikke af Uvilje mod Udskillelsen, at Andragendet ikke havde faaet flere Underskrifter, men fordi en stor Del af Mændene vare ude paa Fiskeri.

Effersøe (yngre): Det var ikke Lagtingets Sag at indstille noget til Ministeriet i dette Tilfælde. Tinget skulde blot efter Kommunalloven udtale sig om Andragendet, hvilket Forstanderskabet skulde sende til Ministeriet.

O. P. Effersøs Forslag om Sagens Udsættelse til et følgende Møde sattes først under Afstemning og vedtoges med 12 St. for og ingen imod.

Den 12te September fortsattes Sagens 3dje Behandling. H. C. Müller oplyste, at Andragendet var underskrevet af 38 Vælgere, kun havde 2 af dem skrevet deres Navne lidt anderledes end de vare anførte paa Valglisten.

Udvalgsflertallets Forslag sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 16 St. mod 1. Ja stemte: Poulsen, Isaksen, Provsten, H. C. Müller, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Johannesen, Restorff, Weihe, Husgaard, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersø og Djurhuus; nej stemte: Schrøter; — Oliver Effersø og Formanden stemte ikke, medens Olsen var fraværende. Herved bortfaldt Poulsens Ændringsforslag.

Den 19de September oplæstes og vedtoges saalydende Indstilling i Sagen:

I nærværende Lagtingsamling er til Tinget indkommet Andragende fra Vælgere i Vestmanhavn Sogn om, at dette Sogn maa blive udsondret fra Nordstrømsø Præstegjælds Kommune, saa at det kommer til udgjøre en særskilt Kommune. Dette Andragende er anbefalet af Forstanderskabet.

Sagen blev henvist til et Udvalg paa 5 Medlemmer, som under 31te August d. A. afgav sin Betænkning, hvor Flertallet (Olsen, Müller, Danielsen og Husgaard) anbefaler og Mindretallet (Schrøter) fraraader Vestmanhavn Sogns Udskillelse fra Præstegjælds Kommunen. Under Diskussionen i Tinget opstod der Tvivl om, hvorvidt Flertallet af Vælgerne i Vestmanhavn Sogn havde underskrevet Andragendet, af hvilken Aarsag den nødvendige Undersøgelse og Sammenligning mellem Valglisten og Andragendets Underskrifter blev foretaget. Ved denne Undersøgelse blev det godtgjort, at Flertallet af Vælgere havde underskrevet Andragendet, for hvilket ogsaa Attest fra Forstanderskabets Formand nu er tilvebragt.

Efter at Sagen havde gennemgaaet 3 Behandlinger i Tinget blev Mindretallets Forslag forkastet med 12 Stemmer mod 2 og Flertallets vedtaget ved Navneopraab med 16 Stemmer mod 1, mededs 2 Medlemmer ikke stemte og 1 var fraværende.

Lagtinget tillader sig i Henhold hertil underdanigst at anbefale Vestmanhavn Sogns Udsondring fra Nordstrømsø Præstegjælds Kommune.

Lagtinget den 19de Septbr. 1891.

L. H. Buchwaldt, Paa vedk. Ordførers Vegne
H. C. Müller.

Joen Poulsen.

Til

Justitsministeriet.

XII. Forslag til Lov om Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes et af Justitsministeriet udarbejdet Lovforslag saalydende:

Udkast til Lovforslag

om

Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne.

§ 1.

[Justitsministeriet skal være bemyndiget til*) paa de i denne Lov nærmere angivne Vilkaar [at yde]**) Brugerne af Statens Fæstegods paa Færøerne Godtgjørelse af Statskassen for saadanne af dem paa Fæstet udførte Grundforbedringer eller Bygningsforetagender, som det ikke i Følge Lovgivningen og de dem meddelte Fæstebreve har været deres Pligt at udføre, og som have forøget Fæstets Driftsværdi.

§ 2.

Godtgjørelsen er betinget af, at Arbejdet er udført efter en Plan, der, efter gennem Godsadministrationen med et Overlæg over Bekostningen og med en lovformelig Synsforretning over det paagjældende Jordstykkets eller den paagjældende Bygnings Tilstand at være indsendt til Justitsministeriet, er blevet godkendt af dette førend Arbejdets Paabegyndelse.

Naar Grundforbedringen eller Byggeføretagendet er tilendebragt, optages paa ny en Synsforretning saa vel med Hensyn til det udførte Arbejdes Beskaffenhed som til Vurdering af den Værdiforøgelse, den paagjældende Foranstaltning har medført for Fæstet, hvilken Forretning, ledsaget af de fornødne Oplysninger om medgaaede Udgifter samt af den fornævnte Plan, derefter gennem Godsadministrationen indsendes til Justitsministeriet.

*) Ordene i Klammere udgaa efter Afstemningen ved 3dje Behandling.

***) Forandret til: „skal der ydes“.

Godtgjørelsen kan udbetales, naar der foreligger en fuldført Grundforbedring eller Bygning, der opfylder de i denne Lov stillede Fordringer, selv om ikke hele det i den godkendte Plan ommeldte Arbejde er tilendebragt.

§ 3.

Godtgjørelsen maa ikke overstige den Bekostning, som det paagjældende Føretagende har medført for Brugeren, heri medregnet et passende Vederlag for muligt personligt Arbejde, og heller ikke den Værdiforøgelse, der ved Grundforbedringen eller Byggeføretagendet skjønnes at være blevet Fæstet til Del.

Samtidig med Godtgjørelsens Udbetaling forhøjes den aarlige Leje af det paagjældende Fæste*) med et Beløb, som er lig 4 pCt. af den ydede Erstatning**).

De nyopførte Bygninger blive som Staten tilhørende at optage paa Fæstets Inventarfortegnelse og blive derefter i et og alt at behandle efter de samme Regler som de ældre Inventarbygninger. De ældre Bygninger, som ved dem maatte være blevet overflødige, realiseres til Indtægt for Statskassen***).

§ 4.

De i § 2 ommeldte Synsforretninger foretages af 2 Skjønsmænd, af hvilke Godsadministrationen vælger den ene og Fæsteren den anden. Kunne Skjønsmændene ikke blive enige, vælges de en Opmand, og kunne de ikke forenes om dennes Valg, beskikkes Retten en Opmand. Af Omkostningerne ved Synsforretningerne afholder Fæsteren Halvdelen, og Statskassen den anden Halvdel.

§ 5.

Justitsministeriet kan i saadanne enkelte Tilfælde, hvor Omstændighederne

*) Her vedtoges at indskyde: „for et Tidrum af 50 Aar“.

***) Til Stykket føjes: „dog at det, naar disse Bygninger realiseres, lægges 3 pCt. af den ved Realisationen indkomne Sum“.

****) Her vedtoges at tilføje: „Bygningernes Grund medfølger ikke i Kjøbet“.

særlig maatte tale derfor, efter Reglerne i §§ 1 og 3 og mod den der bestemte Lejeforhøjelse yde Fæstere eller deres Arvinger Erstatning for Grundforbedringer og Byggefotagender, navnlig Opførelsen af Stalde, Hølader og Faarehuse, der ere foretagne i Løbet af de 20 sidste Aar inden denne Lovs Ikrafttræden, forsaavidt det fornødne angaaende Fæstets tidligere Tilstand kan oplyses. Erstatningens Størrelse bestemmes foruden efter de ovennævnte Regler tillige under Hensyn til den Fordel Fæsteren eller nogen af hans Arvinger i den siden Udførelsen forløbne Tid har høstet af samme.

Bemærkninger til foranstaaende Udkast.

Nærværende Udkast er udarbejdet paa Grundlag af det af Lagtinget i 1889 vedtagne Forslag til Lov om Understøttelse af Statskassen til Brugerne af Statens Fæstegods paa Færøerne for af dem paa Fæstet foretagne Grundforbedringer m. v. Idet man derfor i det hele henviser til dette, skal man med Hensyn til de i samme foretagne Ændringer bemærke følgende:

Til § 1.

Det er anset rettest, at der ikke gives Fæsterne noget egentligt Retskrav paa den i Lovforslaget ommeldte Erstatning, men kun tillægges Justitsministeriet en Bemyndigelse til paa de i Forslaget angivne Betingelser at yde en saadan. Det maa vel antages, at Adgangen til at erholde saadan Hjælp i alt Fald indtil videre ikke vil blive benyttet i stort Omfang, men da der fra Bevillingsmyndighedens Side ventelig vil være Ønske om en noget bestemtere Grænse for de Krav, der efter en eventuel Lov ville blive at fyldestgjøre af Statskassen, end den, der ligger i selve det omhandlede Jordegods' Omfang og i den naturlige Grænse for Muligheden af lønende Jordforbedringer o. s. v., har man fundet det rettest, at Bevilgningen af hvert enkelt Tilskud helt lægges i Justitsministeriets Haand, under hvilken Forudsætning der eventuelt ved Fastsættelsen af de Beløb, der, hvis Forslaget bliver til Lov, paa de aarlige Finanslove vil være at opføre til Grundforbedringer paa Statens Fæstegods paa Færøerne, vil kunne gives en bindende Norm for, hvad der af Statskassen i det paagældende Finansaar maa anvendes hertil.

Medens man iøvrigt ikke har fundet Anledning til i selve Loven at optage detaillerede Bestemmelser angaaende Beskaffenheden af de Forbedringer, til hvilke der vil kunne ventes Understøttelse, men har indskrænket sig til at betinge denne af, at de paagældende Arbejder have forøget Fæstets Driftsværdi, er der tilføjet den i og for sig selvfølgelig Bestemmelse, at der ikke gives Godtgjørelse for saadanne Grundforbedringer eller Bygningsforetagender, som det i Følge Lovgivningen og Fæstebravet har været Fæsterens Pligt at udføre. Særlig vil Godtgjørelse for sædvanlig Istandsættelse af de til Fæstegaardene hørende Inventarbygninger herefter ikke kunne forventes.

Til § 2.

Jfr. Lagtingsforslagets § 2 og § 3, 1ste og 2det Stykke.

Til § 3.

I Stedet for de i Lagtingsforslagets § 3, 3dje og 4de Stykke indeholdte Bestemmelser om Maaden, hvorpaa Godtgjørelsen vil være at yde, har man fundet det heldigere at foreslaa, at denne i alle Tilfælde ydes som et Erstatningsbeløb, der ikke skal betales tilbage, men for hvilket Statskassen holdes skadesløs derved, at Fæsteafgiften for Fremtiden forhøjes med et Beløb svarende til 4 pCt. Rente af det udbetalte Beløb.

I noget Tilfælde at yde Understøttelsen i Form af Afbetalingslaan har man af den Grund fundet urigtigt, at Forbedringerne, idet Fæsteafgifterne af det færøske Kongegods ikke administrativt kunne forhøjes, paa den eller de afdragende Fæsteres Bekostning vilde komme de efter Laanets Tilbagebetaling tiltrædende Fæstere gratis tilgode. I Forbindelse hermed har man endvidere fundet det rettest, at Lejeforhøjelsen altid fastsættes til fuld sædvanlig Rente af den ydede Godtgjørelse, idet man gaar ud fra, dels at Statskassen som Jorddrot i alt Fald ikke bør tabe ved Foranstaltningen, dels at en Grundforbedring eller lignende, som Brugeren ikke kan være tjent med at foretage, naar han efter dens Fuldførelse skal forrente Udgiften ved den med 4 pCt., i Virkeligheden maa siges ikke at kunne betale sig.

Bestemmelserne i §ens 3dje Stykke behøve fermentlig ingen Motivering, ligesaa lidt som den udtrykkelige Fremhævelse i 1ste Stykke af, at Godtgjørelsen ikke maa overstige den Værdiforøgelse, der ved Grundforbedringen eller Byggefotagendet skjønnes at være blevet Fæstet til Del.

Til §§ 4 og 5.
Jfr. Lagtingsforslagets § 2, 2det Punktum og § 4.

Ved Sagens 1ste Behandling, den 3dje August, vedtoges at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes i næste Møde: Oliver Effersøe, O. Jacobsen, S. E. Müller, D. Nielsen og C. L. Weihe.

Den 26de August fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der er nedsat i Anledning af et af Justitsministeriet Lagtinget forelagt Udkast til Lovforslag om Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne, er blevet enigt om følgende Udtalelser:

Det foreliggende Lovforslag er udarbejdet foranlediget ved og paa Grundlag af et Forslag i samme Retning, der af Lagtinget blev vedtaget i 1889 og indstillet til Ophøjelse til Lov.

Lagtingets Forslag er blevet en Del omredigeret, men desuden er der i nogle Hovedpunkter foretaget Forandringer, i hvilken Henseende først henvises til Bemærkningerne til Udkastet.

Om Forslagets Enkeltheder skal følgende anføres:

ad § 1. Lagtinget foreslog, at Fæsteren, naar han foretog Grundforbedringen efter den vedtagne Plan, skulde have et egentligt Retskrav paa Erstatning af Statskassen. Ministeriet har imidlertid ment, at der kun burde tillægges samme en Bemyndigelse til at yde en saadan, idet der fra Bevillingsmyndighedernes Side ventelig vilde næres Ønske om en bestemt Grænse for de Krav, der vilde blive at fyldestgøre af Statskassen. Udvalget skjønner imidlertid ikke at det af de anførte Grunde vil være nødvendigt at fravige den af Lagtinget foreslaaede fordelagtigere Stilling, som Fæsteren vil indtage med Hensyn til Erstatning for de af ham udførte Forbedringer ved Fæstet. Der vil tydeligvis ikke blive Tale om store Summer, og Ministeriet vil desuden

ved den i Lovforslagets § 2 anførte Bestemmelse om, at en Plan, ledsaget af Overslag, bør indsendes til Godkjendelse førend Arbejdets Paa-begyndelse, forud blive bekendt med, hvilken Sum der i det højeste vil blive at udrede, og have i sin Magt at nægte Godkjendelsen, naar Udførelsen af Forbedringen vil stille et for stort Krav til Statskassen. Højest uheldigt vilde det være, om en Fæster, der i Tillid til en godkjendt Plan, havde med betydelig Bekostning forøget Fæstets Værdi, kun fik godtgjort en Del af Værdiforøgelsen. Den nye Bestemmelse om, at Godtgjørelse ikke ydes for saadanne Arbejder, som det har været Fæsternens Pligt at udføre, kan der ikke indvendes noget imod. Særlig skal man berøre, at der heretter ikke kan ydes Godtgjørelse for almindelig Indlægning tj Ager og Eng af Hauge, men kun for større eller med ualmindelig grundig Behandling af Jorden forbundne Opdykningsarbejder og lignende, t. Ex. for sordales gode Grædler, Tørklægning af Jorden samt Indgærdning af Jordstykker udelukkende til Ophjælpning af Faareavl.

ad § 2. Der bestemmes, at Godkjendelsen af Planen over Arbejdet m. m. skal ske af Justitsministeriet.

ad § 3. Medens Lagtingets Forslag § 3 forudsatte, at Godtgjørelsen ydedes paa to forskellige Maader, nemlig ved Jordforbedringsarbejder som et Laan paa Afbetaling og ved Nybygninger som en Erstatning imod Forhøjelse af Fæstets Lejesum, har Ministeriet foreslaaet, at Erstatningen i intet Tilfælde betales tilbage, og at Lejesummen, for at Statskassen kan blive holdt skadesløs, forhøjes med et Beløb, svarende til 4 pCt. Rente af det udbetalte Beløb.

Herved maa altsaa være forudsat, at Grundforbedringer saavel som Nybygninger, hvorfor Erstatning ydes, ved en forsvarlig Vedligeholdelse kunne være bestandig. At betale Erstatning for Forbedringer, der ikke ere af aldeles varig Natur, vilde under disse Forhold være en Uret imod senere Fæstere, der maatte bære Forhøjelsen af Lejesummen uden at nyde Frugten af

Forbedringen. Naar man følger det Princip, at Fæsteren for Forbedringer, der kunne ventes at naa ud over hans Besiddelsestid, bør have Erstatning, maa man ogsaa yde saadan i Tilfælde, hvor Forbedringen maa ventes at indskrænkes til et vist ikke kortvarigt Aarmaal, men selvfølgelig bør da Afbetaling finde Sted. Da Udvalget ikke er ganske paa det rene med, hvorvidt der kan tænkes saadanne Grundforbedringer, som ikke ved en forsvarlig Vedligeholdelse blive aldeles varige, har man ikke villet foreslaa nogen Ændring her, men henstiller Spørgsmaalet til Overvejelse.

Tinget androg om, at Renten af den Kapital, som Statskassen ydede, for at Hensigten med den forventede Lov tilfulde kunde opnaas, maatte blive ansat lavt, til 3 pCt. aarlig. I denne Henseende kan det foreliggende Forslag ikke siges at have imødekommet Tingets Ønske, forsaavidt det menes at være nødvendigt at ansætte Renten til 4 pCt. aarlig for derved at holde Statskassen skadesløs, jfr. Bem. til § 3.

Den aarlige Rente, som Folk her paa Øerne (og nede i Kongeriget) erholde af Indskud i Sparekassen er 3 pCt. Statskassen betaler selv kun $3\frac{1}{2}$ pCt., og vilde derfor formøntlig ligefrem tjene Penge ved at yde de færreste Fæstere den foreslaaede Godtgjærelse imod den angivne Rente, thi ved Salg af Fæstegodset, som antagelig i sin Tid, om end næppe snart, vil blive foretaget, vil Statskassen faa sine Penge tilbage. Det vil vist afholde de fleste Fæstere fra at udføre Forbedringer, om de maa betale 4 pCt. aarlig af Erstatningssummen, hvilken sidste tilmod jo i mange Tilfælde ikke vil udgjøre den med Arbejdet virkelig hafte Bekostning. Naar man paa Færøerne foretager Forbedringer ved Jorden t. Ex. Opdyrkning, vil Arbejdet vanskelig betale sig i den Forstand, at man af den anvendte Bekostning faar en lønnende Rente, derfor vil en Forhøjelse af Lejen med 1 pCt. af Erstatningsbeløbet være meget trykkende.

Med Hensyn til Forstandsen

af Ordet »Værdiforøgelse« i §ens 1ste Stk. skal bemærkes; Fæstets Værdiforøgelse ved Nybygninger maa beregnes uden Hensyn til Værdien af Inventariebygninger, som samtidig afskaffes. For Ex. Fæsteren opfører en Bygning af Værdi 1000 Kr. Den ældre Inventariebygning, der realiseres, indbringer 400 Kr. Maximum for Erstatningen bør her være 1000 Kr., men ikke 600 Kr., da Statskassen jo efter at have borttaget den ældre Bygning faar Fæstets Værdi forøget med førstnævnte Beløb.

Forsaavidt der bestemmes, at ældre Bygninger skulle realiseres, forudsætter Udvalget, at der, naar disse, som saa ofte er Tilfældet, ere blevne forandrede, opførte større og bedre eller ogsaa slet ikke maatte existere, hvad undertiden forekommer, kan ske Vurdering af, hvad Inventariebygninger af de Dimensioner og Beskaffenhed, som Husefortegnelsen udviser, maa anses for at være værd, og at han, Fæsteren, derefter, samtidig med at han opfører en ny Bygning, hvorfor han faar en Godtgjærelse, overtager de for Huanden værende Inventariebygninger, der blive overflødige, til denne Vurderingssum, eller naar Inventariebygningerne slet ikke ere til Stede, tilsvarende deres Vurderingssum.

Endvidere finder man, at Bestemmelsen i §ens 2det Stk., uanset Rentens Størrelse, vil være ubillig i visse Tilfælde. Den Fæsterne paahvilende Leje maa antages ogsaa at indbefatte et Vederlag for Brugen af Inventariehusene. Naar derfor nye Inventariehuse opføres, og Fæsteren, for det Beløb, som Statskassen anbringer i disse, faar en Forhøjelse af Lejen svarende til en vis Rente af Beløbet, bør samtidig i Lejen fradrages den samme Rente af den Sum, som Statskassen indvinder ved Realisationen af de ældre Bygninger, hvilke Fæsteren mister Brugen af og følgelig ikke bør betale noget for.

Naar det i §ens Slutning anføres, at Bygningerne realiseres til Indtægt for Statskassen, kan der spørges, om Bygningernes Grund skal medfølge eller ej. Det vilde i Almindelighed være meget uholdigt,

om der, ved at Grunden medfulgte, kunde komme til at bo paa Fæstets Grund en fremmed Familie, noget der gjerne vilde skade baade Bygningernes Kjøber og Fæsteren, og sidstnævnte vilde vel foretrække at lade Inventariehusene uforandrede fremfor at faa en ny Beboer paa Fæstet. For at undgaa al Tvivl vil man derfor foreskive en Tilføjelse til §en, der gjør Meningen uomtvistelig.

ad § 5. Naar der i §en i Overensstemmelse med Lagtingets Forslag særlig er fremhævet som Gjenstand for Erstatning Stalde, Hølader og Faarehuse, vil hermed ikke være udelukket, at ogsaa for andre Forbedringer ydes Erstatning.

Da der, Udvalget bekendt, netop er foretaget Forbedringer af en anden Beskaffenhed, end de særlig nævnte, hvilke i første Række burde komme i Betragtning, jfr. Bem. til Lagtingets Forslag § 4, Lagtingsberetningen 1889, Pag. 18, kunde der mulig være Anledning til at lade Ordene i Ministeriets Forslag § 5 »navnlige Opførelsen af Stalde, Hølader og Faarehuse« udgaa, hvorefter Udvalget dog ikke skal gjøre noget Forslag.

I Henhold til det anførte skal Udvalget tillade sig at foreslaa til Lagtingets Vedtagelse følgende Svar paa den af Justitsministeriet foretagne Henvendelse:

1. Lagtinget andrager det høje Justitsministerium om, at samme gunstigt vil virke for, at der snarest mulig maa udkomme en Lov om Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne paa Grundlag af det Lagtinget i Aar forelagte Udkast til et Lovforslag herom, ved hvilket man maa finde det ønskeligt, at der foretages Forandringer i nedenanførte Retninger, for at Fæstebønderne til Nytte for dem selv og for vort Samfund i det hele taget kunne sættes i Stand til at foretage de fornødne Forbedringer ved de Gaarde, som de besidde, nemlig:
2. I Udkastets § 1. udgaa Ordene »være bemyndiget til« og i §ens 2den Linje Ordet »at«.
3. I Udkastets § 3. 2det Stykke, forandres »4 pCt.« til »3 pCt.«, og der tilføjes i

Stykkets Slutning: »dog at der, naar ældre Inventariebygninger realiseres, heri fragaar 3 pCt. af den ved Realisationen indvundne Sum«.

4. Til § 3. sidste Stykke, føjes: »Bygningernes Grund medfølger ikke i Kjøbet«.

I Udvalget i Sagen angaaende Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Fæstegods paa Færøerne, Lagtingssalen den 22de August 1891.

Oliver Effersøe, S. E. Müllor.
 Ordfører.
 O. Jacobsen. D. Niclasen.
 C. L. Weihe.

Den 29de August foretoges Sagens 2den Behandling.

Effersøe (yngre, Ordfører) refererede Betænkningen.

Effersøe (ældre) fandt det underligt, at Udvalget ikke havde fremhævet de Lovbestemmelser, hvorefter Kongsbønderne skulde foretage saadanne Forbedringer ved deres Fæstegaarde mod Erstatning, hvilken Staten altsaa var forpligtet til at yde. Kongsbønderne vare nu uheldig stillede i Sammenligning med den Tid, da de kunde faa anvist Tyende. Der var efter Lagtingets Forslag to forskjellige Maader, paa hvilke Erstatningen skulde foregaa, nemlig ved Grundforbedring og ved Nybygninger — i første Tilfælde i Form af Laan, i andet som Erstatning for Udgifterne, men Forholdet burde have været omvendt. Af den betingede Rente — 4 pCt. — burde 1 pCt. betragtes som Afbetaling paa Nybygningerne. Ved Realisationen af ældre Bygninger kom det an paa, hvormed der fik Realisationssummerne.

Poulsen bemærkede til Effersøe (ældre), at der stod i Forslaget at de gamle Bygninger skulde realiseres til Fordel for Statskassen. Efter Regeringens Forslag maatte der ikke gives Laan, hvad han meget havde ønsket for Nybygningers Vedkommende, thi en Bygning vilde næppe kunne vedligeholdes saaledes, at dens Værdi ikke forringedes af Ælde og selv om det var muligt paa denne Maade at undgaa

Foringelse i Værdi, kunde Brugsværdien dog forringes som Følge af Forandringer i Jordbrug, Levevis m. v. Skulde Renten af saadanne Erstatninger paa vilc Fæstet som en bestandig Afgift, burde der ogsaa opspares en Byggefond for kommende Fæstere.

Effersø (yngre): Udvalget havde foreslaet, at der for Bygninger ikke skulde ydes Tilbagebetaling, da man saa vilde komme til at bryde med et Princip, som brugtes overalt her. Man forudsatte, at Inventariehusene stadig holdtes vedlige og at Godsadministrationen passede paa, at det skete. Tid efter anden kunde man stykkevis forny en Bygning, der i Mangel af Tilsyn ellers snart kunde forfalde. Man havde ogsaa tænkt sig, at man kunde oprette Fond til Opførelse af nye Bygninger efterhaanden som de ældre trængte til Afløsning; men det vilde blive noget byrdefuldt for Fæsteren at skaffe Penge dertil. Hvis de gamle Bygninger vare gode om 50 Aar, hvorfor skulde man saa paaføre Fæsteren Udgifter til nye Bygninger. Man kunde ikke nu tage Hensyn til mulige Forandringer i Landbruget.

Schrøter syntes, at Udvalget var kommen ind paa en ny Fremgangsmaade. Man burde foreslaa, hvorledes Loven skulde lyde, thi Sagen var for vigtig til at overlade det til Ministeriet. Derfor var det rettest at tilbagesende Lovforslaget i den Skikkelse, Lagtinget en Gang havde vedtaget. Udvalget foreslog en Tilføjelse om, at Grunden ikke skulde følge med i Kjøbet; men det var bedst at overlade til Godsbestyrelsen, i hvilke Tilfælde det kunde ske. Ordføreren talte om, at man kunde forny Bygningen Tid efter anden, men Spørgsmaalet var, om Bygningskommissionen tillod det.

Effersø (ældre) troede, at Poulsen havde misforstaaet ham. Lagtingets Forslag § 3 gik ud paa, at Godtgjørelsen kunde ske paa to Maader: enten ved Laan paa Afbetaling eller ved Erstatning, af hvilke den første angik Jordforbedringer og den anden Nybygninger. Men man skulde gjøre det modsatte, thi Bygningerne kunde let forældes, hvorimod Jordforbedringerne vilde blive til Fordel for den kommende Fæster. Efterhaanden som Bygningerne forringedes, bleve de dyrere at vedligeholde, og den tiltrædende Fæster havde derfor ikke den Fordel af dem som den første. Ved Opførelsen af Nybygninger burde fradrages Værdien af de ældre Bygninger.

Danielsen var fuldkommen enig med Effersø (ældre) om Grundforbedringer og Bygninger, hvorpaa der var stor Forskjel, idet Bygningernes Værdi forringedes, og Beløbet dertil burde derfor forrentes og afbetales, helst inden 50 Aar, medens Erstatningen for virkelige Grundforbedringer, der have en vedvarende Værdi, kunne henstaa imod Lejeforhøjelse, da disse komme de senere Fæstere til gode.

Effersø (yngre) kunde ikke se det nye Princip, Schrøter talte om. Sagen var, at Schrøter mente, at naar man ikke fik de af Lagtinget foreslaaede Forandringer, skulde vi ingen have; men han kunde ikke se, at der var nogen Fare i at ophøje Lovforslaget til Lov. Om Grunden skulde følge med ved Kjøbet eller ikke, var ikke til at afgjøre og kunde maaske overlades til Godsbestyrelsens Skjøn. Ved at yde Tilbagebetaling for Nybygninger kunde man begunstige den første Fæster paa de senerees Bekostning. Forskjellen mellem Grundforbedring og Nybygninger var ikke saa stor, som der var sagt; thi en Forbedring af Jorden varede ikke bestandig, men trængte ogsaa til Fornyelse.

Hermed overgik Sagen til 3dje Behandling.

Mellem 2den og 3dje Behandling fremlagdes følgende Ændringsforslag:

a. Motiveret Ændringsforslag fra Udvalget:

Ved deno Sags 2den Behandling i Tinget blev fra forskellige Sider hævdet, at det var uheldigt, om Understøttelse til Fæsterne, især for Nybygninger, ydedes i alle Tilfælde uden Tilbagebetaling imod en vedvarende Forhøjelse i Fæstets Lejesum, idet visse Forbedringer og Bygninger med Tiden vilde ældes og tabe i Værdi, eller ogsaa den udførte Forbedring eller opførte Bygning efter et vist Aaremaal mulig ikke længere kunde betragtes som tidssvarende og ønskedes erstattet med noget nyt. Den stedfundne Forhøjelse af Lejen vilde da hindre mulige senere nødvendige Grundforbedringer eller Byggeføretagender. Det fremhævedes, at Erfaringen har vist, at Inventariehusene efterhaanden ældes og blive ubrugbare. Et nøje Tilsyn fra Godsbestyrelsens Side

skulde ikke helt kunne afhjælpe Manglen. Endvidere blev det anført, at Fæstebønderne i Almindelighed skulde være tilbøjelige til at lægge større Byrder paa Fæstet for et vist Aaremaal fremfor at bebyrde samme med en vedvarende forhøjet Leje.

Udvalget maa anerkjende, at der ligger meget til Grund for det anførte.

Man har overvejet, hvorvidt man gennem Aabod i Forbindelse med et virksomt Tilsyn fra Godsbestyrelsens Side kunde opnaa fornøden Garanti imod, at Lejen af Fæstet ved Forbedringens Forringelse blev altfor byrdefuld for senere Fæstere. Hidindtil er Aabod af den fratrædende Fæster svaret til den tiltrædende med den Sum, som skjønnes at være nødvendig for at sætte Bygningerne i brugbar Stand. Nu kunde man tænke sig foreskrevet for de nye Bygningers (eller Grundforbedringers) Vedkommende, at den fratrædende Fæster udredede hele det Beløb, hvormed Bygningerne eller Grundforbedringerne vare faldne i Værdi ved Brugen. Men herved vilde ikke være opnaaet nogen Garanti for, at den fornødne Sum til en ny Bygnings Opførelse eller til en større delvis Fornyelse, var til Stede, naar et saadant Arbejde maatte udføres. Den Aabod, som en fratrædende Fæster blev forpligtet til at udrede til sin Eftermand, kunde let han eller hans Bo være helt ude af Stand til at udrede. Nu for Tiden udgjør Aaboden gjerne en mindre Sum, og den tiltrædende Fæster behøver ikke at tage det saa nøje, om den betales eller ej.

Det rette vil vistnok være, at Fæsteren udreder et mindre Beløb aarlig som en Afbetaling, og naar en saadan udstrækkes over en længere Aarrække, vil den ikke være meget følelig. Gjennem en aarlig Betaling udover Renten, f. Ex. af 1 pCt., af den ydede Erstatning, vilde sidstnævnte efterhaanden blive tilbagebetalt. Den skete Forhøjelse i Lejen vilde da en Gang ophøre, og naar da vedkommende Fæster ønskede at faa en ny Bygning eller at udføre Forbedringen mere tidssvarende, vilde han være i Stand til at søge om en ny Understøttelse og i den Anledning kunne bebyrde Fæstet med en Forhøjelse i Lejen.

Udvalget tillader sig i Henhold til det anførte at foreslaa i Stedet for sit tidligere Forslag, Punkt 3, følgende nye Forslagspunkt:

- 3. Efter Ordet »Fæste« i Lovudkastets § 3, 2det Stykke, føjes: »for et Tidsrum af 50 Aar«, og i Stykkets Slut-

ning: »dog at der, naar ældre Bygninger realiseres, fragaar 3 pCt. af den ved Realisationen indkomne Sum.«

b. Fra Samme:

ad § 1.

Ordens i 1ste og 2den Linje: »Justitsministeriet . . . . at yde«, forandres til: »Paa de i denne Lov nærmere angivne Vilkaar skal der ydes«.

Den 3dje September foretoges Sagens 3dje Behandling.

Effersøe (yngre, Ordfører) udtalte, at der ved denne Sags 2den Behandling ikke fremkom videre Indvendinger. Kun med Hensyn til Maaden, paa hvilken Understøttelsen burde ydes, var rejst Tvivl, om Tilbagebetaling skulde fastslaas eller ej. I Overensstemmelse hermed havde Udvalget efter fornyet Overvejelse fremsat et Ændringsforslag, der fastslog Afbetaling. Ordføreren refererede Motiverne til Ændringsforslaget.

Schrøter ønskede en større Klarhed med Hensyn til nogle Bestemmelser i Slutningen af Forslaget.

Effersøe (yngre) oplyste, at Udvalget tilsigtede at give Fæsteren et egentligt Retskrav overfor Statskassen, hvilket denne kunde tilstaa uden Fare, eftersom Justitsministeriet skulde approbere Planen og allerede kunde paa Forhaand se, hvormeget der skulde medgaa. I Lejesummen skulde fradrages 3 pCt. af hvad der ved Realisationen af de gamle Bygninger kom ind.

Lovforslagets § 1 med den af Udvalget foreslaaede Ændring (b) sattes samlet under Afstemning og vedtoges med 19 St. for og ingen imod, hvorved Udvalgets oprindelige Forslag ad § 1 bortfaldt.

Lovforslagets § 3. Udvalgets motiverede Ændringsforslag (a) ad § 3, 2det Stykke, vedtoges med 17 Stemmer for og ingen imod, hvorved Sammes oprindelige Forslag 3 ad § 3 bortfaldt. Udvalgets oprindelige Forslag Punkt 4 ad § 3, sidste Stykke, vedtoges ligeledes med 17 Stemmer for og ingen imod. Endelig vedtoges § 3 saaledes ændret enstemmig med 20 Stemmer.

Efter at saaledes de §er, til hvilke der var foreslaaet Ændringer, vare vedtagne, sattes Udvalgets Forslag i dets Helhed angaaende Lovudkastets Ophøjelse til Lov saaledes ændret under Afstemning ved Navneopraab med det Udfald, at samtlige Medlemmer stemte »ja«, og var For-

slaget saaledes enstemmig vedtaget med 20 Stemmer.

Nogen Indstilling til Ministeriet blev ikke vedtagen (oplæst og underskrevet) i denne Sag, hvorom nærmere vil findes anført under Sagen Nr. XVII.

XIII. Spørgsmaal om Udvidelse til Færøerne af Lov om Tvangsauktioner m. v. af 9de April 1891.

Den 17de Avgust fremlagdes følgende Skrivelse fra Justitsministeriet:

Justitsministeriet.

Kjøbenhavn, den 1ste Juni 1891.

Ved hoslagt at fremsende et Antal Exemplarer af den under 9de April d. A. emanerede Lov om Tvangsauktioner m. v., skulde man med Hensyn til den Regeringen ved samnes § 52, 1ste Stykke, meddelte Bemyndigelse til ved kongelig Anordning at sætte denne Lov i Kraft paa Færøerne med de Lempelser, som i Følge disse Øers særegne Forhold maatte findes hensigtsmæssige, herved tjenstlig have Hr. Amtmanden anmodet om fra det i Sommer sammentrædende Lagting at ville indhente en Udtalelse om de Ændringer eller Modifikationer i bemeldte Lov, hvortil der efter Sammes Skjøn maatte findes Grund, idet man skal tilføje, at den fuldkomne Overensstemmelse med den i Kongeriget gjældende Lov efter Justitsministeriets Formening kun bør opgives paa saadanne Punkter, hvor dette kan begrundes ved virkelige lokale Særegenheder.

P. M. V.

A. Dybdal.

Ólafur Halldórsson.

Til
Amtmanden over Færøerne.

Skrivelsen var ledsaget af en af Amtet imidlertid indhentet Erklæring fra Sorensskriveren*).

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 21de Avgust, vedtoges, efter Forslag af Formanden, at det Udvalg, til hvilket Sagen blev at henvises, skulde bestaa af 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Oliver Effersøe, S. E. Müller, Djurhuus, Restorff og D. Nielsen.

Den 15de September fremlagdes saalydende

Betænkning.

Undertegnede Udvalg, der er blevet nedsat i Anledning af, at Justitsministeriet gennem Amtmanden over Færøerne har aføsket Lagtinget dets Udtalelse om de Ændringer eller Modifikationer, hvortil der efter Tingets Skjøn maatte findes Grund ved Udvidelse til Færøerne af den under 9de April d. A. emanerede Lov om Tvangs-

* Denne Erklæring gik i alt væsentligt ud paa det samme, som Udvalgets Forslag.

auktioner m. v.; tillader sig efter at have overvejet Sagen at fremsætte følgende Betænkning og Forslag:

Sagen har af Amtmanden været forelagt Sorenskriveren til Erklæring og er ledsaget af en saadan tilligemed en Skrivelse fra Sorenskriveren til Amtet, hvori bl. a. udtales, at de Grunde, der væsentlig medførte Lovens Emanation, nemlig Hensynet til de store Bekostninger, en Ejendoms Realisation ved Tvangsauktion medførte, ikke ere til Stede her paa Øerne, hvor der ingen Sagførere findes, og hvor Priserne hos dem, der befatte sig med juridisk Assistance, ere meget moderate, samt at det Apparat, der efter Loven skal sættes i Gang, mulig kan være heldigt og nødvendigt, naar det er en stor Kjøbstads- eller Landejendom, der skal realiseres, men ikke staar i noget passende Forhold til de smaa og simplificerede Forhold, der findes her paa Øerne, og at de Frister, som det vil være nødvendigt at give ved Lovens forskellige Indkaldelser, maa medføre, at en Ejendoms Realisation ved Tvangsauktion ikke vil blive hurtigere, end efter den ældre Lovgivning, men tværtimod langsommere.

Udvalget maa ganske tiltræde disse Betragtninger og maa tilføje, at Spørgsmaalet om en ny systematisk Lov for Færøerne om Tvangsauktioner kun har ringe praktisk Betydning for Tiden, da saadanne Auktioner ere meget sjældne. I Følge Oplysninger, meddelte af Sorenskriveriet, er der i Tiaaret fra 1881-90 her forekommet af Tvangsauktioner, hvoraf de fleste ere Auktioner foretagne af Skifteretten i insolvente Boer, ialt 14, altsaa i Gjennemsnit aarlig knap $1\frac{1}{2}$.

Med Hensyn til hvilke Rotsregler, der for Tiden ere gjældende her paa Øerne om Tvangsauktioner, skal Udvalget oplyse, at formentlig gjennemgaaende de samme Regler gjælde her, som nede i Kongeriget, før den nye Lov emanerede, jfr. dog Lov om Udpantning af 29de Marts 1873.

Man har gennemgaaet Loven om Tvangsauktioner, samt de af Sorenskriveren til samme gjorte Bemærkninger, og maa i Hovedsagen tiltræde disse sidste.

I Henhold til det anførte og med Henvisning til oftmeldte Erklæring fra Sorenskriveren tillader man sig at foreslaa Tinget at udtale følgende lige overfor Justitsministeriet om den foresliggende Sag:

I Anledning af at det høje Ministerium har begjært Lagtingets Udtalelse om, hvilke Ændringer eller Modifikationer, der

efter Tingets Skjøn maatte findes Grund til at foretage i den under 9de April d. A. emanerede Lov om Tvangsauktioner m. v. ved denne Lovs Udvidelse til Færøerne, tillader man sig med Henvisning til den af vedkommende Udvalg afgivne Betænkning at anføre følgende:

- I. Tinget maa anbefale, at Lovens Udvidelse til Færøerne foreløbig stilles i Bero.
- II. Forsaa vidt det høje Ministerium maatte fastholde, at Loven bør sættes i Kraft her paa Øerne, maa man med Hensyn til de Punkter, hvor der formentlig er Anledning til at foretage Ændringer eller Modifikationer udtale:

1) ad § 1, 3.

Da Færøerne ere udenfor Toldomraadet, og Frd. 1ste Febr. 1797, § 75, 4, altsaa ikke er gjældende her, bør Stykket udgaa.

2) ad § 1, 4.

Lov 29de Marts 1873 gjælder ikke for Færøerne, og Lov af 29de Marts 1867 har ikke Skjellet mellem Fordringer under og over 100 Kr. og Udpantning i faste Ejendomme og i Løsøre, ligesaa lidt som den tillader Realisation ved en hvilken som helst Løssøreauktion, men fordrer forudgaaende Bekjendtgjørelse. Skjøndt dette Skjel altsaa mangler i den for Øerne gjældende Udpantningslovgivning, turde der dog være Anledning til at bibeholde Bestemmelsen desangaaende i Stykket, da det kun bør være et Tidsspørgsmaal, naar den for det øvrige Kongerige gjældende udtømmende Udpantningslov af 29de Marts 1873 med de eventuelt fornødne Modifikationer her træder i Stedet for Lov af 29de Marts 1867, der lader meget tilbage at ønske.

Tinget ønsker dog, inden en ny Lov om Udpantning maatte emanere her paa Øerne, at faa Lejlighed til at udtale sig desangaaende, og maa tilføje, at man har savnet Tid til i Aar at beskæftige sig med dette Spørgsmaal.

Dette Stykke foreslaas derfor forandret saaledes, at de anførte Bestemmelser træde i Kraft saasnart Lov om Udpantning af 29de Marts 1873 med de eventuelt fornødne Ændringer og Modifikationer er blevet udvidet til Færøerne.

3) ad § 2.

Færøerne udgjøre, ved Reskr. 8de Septbr. 1815, kfr. Kanc. Skr. 21de Septbr. 1837, 6 Jurisdiktioner: Strømsø, Østersø, Nordfærøerne, Vaagsø, Sandø og Suderø, men have fælles Auktionsforvalter og fælles Foged.

At give Rekvirenten ubetinget Tilladelse til at lade det udlagte, det være sig faste Ejendomme eller Løsøre, bortsælge udenfor den Jurisdiktion, hvor Udlæget er sket, kan ikke tilraades, da navnlig Jordegods utvivlsomt vil blive bedst betalt, naar Auktionen holdes i den Jurisdiktion, hvor Jorden er beliggende, og Udlæget er sket, idet de fleste Lysthavende ville findes der, og den til Tider vanskelige Forbindelse mellem Øerne vil kunne hindre, at man fra Udlægs Jurisdiktionen kan komme til Salgsstedet. Paa den anden Side vil det dog være ønskeligt, at Auktionen kan holdes udenfor Udlægs Jurisdiktionen. Det turde derfor anbefales paa Grund af Thorshavns centrale Beliggenhed, Auktionsforvalterens Kontor der og den jævligere Adgang dertil fra de andre Øer at give Rekvirenten Ret til at lade det udlagte bortsælge i Thorshavn, selv om Udlæget ikke er sket i Strømsø Syssel. Da Farten fra Suderø til Thorshavn imidlertid er længst, vanskeligst og ofte umulig, og da Suderø i det hele indtager en Særstilling overfor de andre Øer, bør Rekvirenten formentlig være uberettiget til Bortsalg udenfor dette Syssel.

I Stedet for §en burde derfor sættes: Tvangsauktionen bliver i Almindelighed at afholde i den Jurisdiktion, hvor Udlæget er sket. Dog er Rekvirenten, forsaavidt Udlæget er sket udenfor Suderø Syssel, med Auktionsforvalterens Billigelse berettiget til at lade de udlagte Gjenstande bortsælge i Thorshavn, — saaledes altsaa, at det øvrige af §en udgik.

4) ad § 3.

Bestemmelsen om, at det er Auktionsforvalteren, hvem det paa-hviler at udstede de fornødne Bekjendtgørelser angaaende Auktionen, er alt i Overensstemmelse med den for Færøerne gjældende

Lovgivning, v. Sportel-Reglm. 30te Marts 1836, § 42.

5) ad § 4.

Med Hensyn til §ens 1ste Punktum henvises til Bemærkningen til § 1, 4.

Under Hensyn til de vanskelige Kommunikationsforhold bør Bekjendtgørelse udstedes mindst 14 Dage før Auktionens Afholdelse. Man maa lægge Hovedvægten paa Bekjendtgørelse ved Læsning til Kirkestævne, men mener dog, at Bekjendtgørelse ogsaa bør foretages i et lokalt Blad, men da kun en Gang. For Tiden haves to Blade, i hvilke der kunde være Tale om at indrykke saadanne Bekjendtgørelser nemlig: »Dimmalætting« og »Føringatidindi«. Disse Blade udkomme henholdsvis 1 Gang ugentlig og 1 Gang maanedlig og have et Abonnentantal paa Færøerne af c. 150 og 300. I det hele taget er Interessen for Læsning af Aviser langt fra saa stor her, som nede i Kongeriget. Bladene om-sendes udenfor Thorshavn desuden meget uregelmæssigt (lejlighedsvis) og ofte flere Nr. ad Gangen. At foretage Indrykkelse to Gange vilde medføre meget Tidsspilde og er unødvendigt. Man kunde heller foreskrive Læsning ved Kirkestævne mindst 2 Gange. Bekjendtgørelse ved Opslag af Plakater benyttes kun i Thorshavn, og ved Udraab derimod ikke noget Steds.

Man foreslaar derfor at Bekjendtgørelse indrykkes mindst én Gang i et eller flere af de stedlige Blade med et Varsel, der ansættes til 3 Uger, og at Læsning ved Kirkestævne skal foregaa mindst 1 Gang i et saadant Omfang, som det paa Auktionsstedet har været sædvanligt ved frivillige Auktioner, og som Auktionsforvalteren finder det nødvendigt, under Hensyn til Mængden og Beskaffenheden af de Gjenstande, der agtes bortsolgte. Bestemmelsen om Opslag ved Plakater bibeholdes.

6) ad § 13.

Af Hensyn til den vanskelige Samfærdsel paa og mellem Øerne og mangelfulde Postdistribution, for-andres »14 Dage« til »4 Uger«.

7) ad § 14.

Ordene uden Brug af Stempel
bør udgaa.

8) ad § 15.

Man finder ikke Anledning til at foreslaa nogen Forandring i denne §. Personer, der bo nede i Kongeriget, ville være stillede paa samme Maade ligeoverfor Tvangsauktioner, som foretages paa Færøerne, som man her vil være stillet ligeoverfor saadanne Auktioner, der foretages paa førstnævnte Sted.

9) ad § 20.

Da Jorderne her paa Øerne ikke ere forsynede med Matrikuls Numre, og Jordfællesskab til Dels hersker, forandres »Matrikuls Numre» til »Brug».

10) ad § 21.

I §ens 1ste Stykke udgaa »med 14 Dages Varsel» og efter »Tingstedet» tilløjes: »med 4 Ugers Varsel, forsaavidt de alle have Bopæl indenfor Færøerne, og med 8 Ugers Varsel, forsaavidt nogen af dem har Bopæl udenfor Øerne».

I §ens 2det Stykke udgaa Ordene »udenfor Sjællands Stift endvidere i vedkommende Stiftstidende» og i Stedet indsættes: »tillige i den paa Færøerne til Indrykkelse af offentlige og retslige Bekjendtgørelser autoriserede Tidende».

11) ad § 27.

Man skjønner ikke rettere, end at hele §ens 3dje Stykke bør udgaa. Naar den omhandlede Udsættelse og Indkaldelse skulde være syldstgjørende, maatte navnlig ved Indkaldelsen Fristen meget forlænges. Saadant vilde tydelig forhøje Auktionen og er formentlig ikke absolut nødvendigt. Man kunde hellere anbefale at give Auktionsforvalteren Myndighed til under særlige Forhold at foranstalte en Udsættelse og Indkaldelse til de fraværende.

12) ad § 29.

Forordning 12te Febr. 1790 gjælder ikke paa Færøerne, lige saalidt som Lov 19de Marts 1869. Da der kun er en Auktionsforvalter for alle Jurisdiktioner paa Øerne, og der jo kun kan være Tale om at udmelde Mænd paa Øerne, for-

andres i 2det Punktum: »eller foranlediger . . . . . 1790» til »eller saafremt der ikke i Jurisdiktionen findes de fornødne Sagkyndige, da i en af de andre Jurisdiktioner».

I 3dje Punktum forandres Ordene: »have Krav . . . . . 1869» til »erholde i Diæter hver 4 Kr. for hver halve Dag, beregnet til 6 Timer, der medgaaer til Forretningen og Rejsen, og mindst for en halv Dag, samt fri Skyds, beregnet pr. løbende Mil efter 4 Kr. 50 Øre til Søs og 1 Kr. til Lands, naar Mødestedet ligger $\frac{1}{2}$ Mil eller derover fra deres Hjem».

13) ad § 31.

Det er formentlig som Regel overflødigt at lade Bekjendtgørelse foregaa i »Berlingske Tidende». En Bekjendtgørelse, som den omhandlede, foregaa antagelig særlig for at tilvejebringe tilstrækkelig høje Bud ved at underrette eventuelle Kjøbere. Do i Salget interesserede vilde forud være averterede om, at Salg skal foregaa, og det er kun Angivelse af Tid og Sted for Auktionens Afholdelse og lign., jfr. § 32, der er dem ubekjendt. Forsaavidt de bo udenfor Færøerne, ville de kunne overlade til en her boende Mand at varetage deres Interesser. Kun naar Kjøbere i visse Tilfælde kunne ventes udenfor Færøerne, bør Bekjendtgørelse foretages i »Berlingske Tidende» eller udenlandske Aviser. Det maa derhos fremhæves, at Bekjendtgørelse ved Læsning til Kirkestævne ogsaa her er fornøden. Med Henvisning til, hvad der angaaende § 4 er bemærket, skal man foreslaa at Bekjendtgørelse foregaaer som Regel kun i den paa Færøerne til Indrykkelse af offentlige og retslige Bekjendtgørelser autoriserede Tidende, 3 Gange, med et Varsel, fra den sidste Indrykkelse at regne, af mindst 14 Dage. Auktionsforvalteren bør derhos, naar det af nogen vedkommende forlanges, og han finder det tjenligt, ogsaa foranstalte Auktionen bekjendtgjort i andre Aviser, endogsaa udenlandske. Læsning ved Kirkestævne bør derhos stedsse foretages mindst 1 Gang i et saadant Omfang, som Auktionsforvalteren maatte finde fornødent

og med et Varsel af mindst 8 Dage fra den sidste Bekjendtgjørelse at regne.

14) ad § 33.

I §ens 2det Stk., 2det Pkt. forandres Ordene: »med 8 Dages Varsel . . . . . Blade« til »med 14 Dages Varsel i den paa Færøerne til Indrykkelse af offentlige og retslige Bekjendtgjørelser autoriserede Tidende og ved Læsning til Kirkestævne med samme Varsel paa de Steder, hvor saadan Bekjendtgjørelse tidligere er foregaaet«.

15) ad § 37.

Da Bekjendtgjørelse om 2den Auktion, hvis den til nogen Nytte skulde indrykkes i »Berlingske Tidende«, skulde ske med 2 Maaneders Varsel fra Indrykkelsen, og det synes uforsvarligt at forhale Resultatet af Tvangsauktionen ved ogsaa ved 2den Auktion at fordrø sig Bekjendtgjørelse, tilraades det at indskrænke sig til Bekjendtgjørelse her, saaledes at baade Bekjendtgjørelse i paagjældende færøiske Avis og ved Læsning til Kirkestævne foretages. Ordene: »i de i § 31 . . . . . Blade« forandres til: »den paa Færøerne til Indrykkelse af offentlige og retslige Bekjendtgjørelser autoriserede Tidende samt ved Bekjendtgjørelse ved Læsning til Kirkestævne mindst en Gang paa de samme Steder, hvor saadan Bekjendtgjørelse tidligere er foregaaet«.

16) ad § 41, 1.

Ordone i 1ste Stk., 1ste Pkt.: »med 14 Dages Varsel . . . . . Møde« forandres til: »indkaldes til et Møde med et Varsel af 8 Uger, forsaavidt nogen af de interesserede har Bopæl udenfor Øerne, og af 4 Uger, forsaavidt samtlige interesserede have Bopæl inden Øerne.

I 1ste Stk., 2det Pkt. forandres Ordene: »i den Berlingske . . . . . Stiftstidende« til »i den paa Færøerne til Indrykkelse af offentlige og retslige Bekjendtgjørelser autoriserede Tidende«.

17) ad § 46.

Efter Ordene: »Lov af 25de Marts 1872« tilføjes: »jfr. Adg. 13de Febr. 1873«, og efter »30de Novbr. 1874« tilføjes: »Adg. 14de Januar 1876«.

Ordene: »og uden Brug af Stempel«, udgaa.

I Udvalget angaaende en Lov for Færøerne om Tvangsauktioner, Lagtingssalen den 14de Septbr. 1891.

Oliver Effersøe, J. C. Djurhuus.
Ordfører.

E. Müllør. A. W. Restorff.
D. Niclasen.

Den 16de September foretoges Sagens 2den Behandling. Efter at Ordføreren havde refereret Sagen overgik denne til 3dje Behandling, som foretoges den 18de September.

Udvalgets Forslag I sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enst. med 17 St. — Petersen, O. P. Effersø og Olsen vare fraværende. Derefter sattes Udvalgets Forslag II i dets Helhed under Afstemning ligeledes ved Navneopraab og vedtoges enstemmig med 18 St. Petersen og Olsen vare fraværende.

Nogen Indstilling til Ministeriet blev ikke vedtagen i denne Sag, hvorom nærmere vil findes anført under Sagen Nr. XVII.

XIV. Andragende om en Revision af Jagtloven.

Den 5te Avgust fremlagdes en saalydende Henstilling:

Til Lagtinget!

Herved tillader jeg mig at henstille til Lagtinget at ville foranledige, at samtlige Bestemmelser vedrørende Jagtvæsenet paa Færøerne blive reviderede, sammenarbejdede og samlede i en Lov.

Lagtingssalen den 4de Avgust 1891.

Ærbødigst

J. H. Schrøter.

Den 7de Avgust, foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Schrøter henviste til, at Sagen var for i Fjor, men blev da udsat for ikke at lægge Hindringer i Vejen for det Lovforslag om Forandringer i Jagtloven, som senere er blevet Lov og som havde fremkaldt Misfornøjelse hos de to nærmest interesserede Parter, hvori han saa et godt Bevis paa, at Loven havde truffet det rette. Man kunde her gaa en af to Veje: enten anmode Ministeriet om at samle og ordne de vedrørende Lovbestemmelser eller selv gjøre Arbejdet.

Danielsen var enig med Schrøter i, at der trængte til Forandringer i Jagtloven, især for at værne om Haugefugle.

Isaksen fandt, at flere Punkter i Loven trængte til Forandring, saaledes Bestemmelser om, hvilke Pladser der egne sig til Fredning for Fuglene. At der skulde være Grund til at frede Søler, kunde han ikke indse, da man derved berøvede sig en god Indtægt. Ternen burde navnlig med Hensyn til Optagning af Æg fredes paa Grund af den Nytte, den gjør ved at udrydde Græsorme. Paa sine Steder fredes Haugefuglene for lidt, idet man snart tager for mange Æg og snart skyder for mange Fugle, hvorfor Straffebestemmelserne burde være noget strængere.

Effersøe (yngre) var Ordfører i det

Udvalg, som i Fjor behandlede Jagtloven; skulde vi nu til ogsaa at gjenneingaa alle disse Bestemmelser, vilde det tage altfor lang Tid, thi alle de forskjellige Synspunkter vilde paaany komme frem og blive debatterede. Man burde lade Sagen gaa i et Udvalg paa tre Medlemmer og derpaa indstille, at Ministeriet affattede et Forslag til Forelæggelse for Lagtinget.

Effersø (ældre) henstillede til Isaksen, at Skarven ogsaa blev fredet, da den gjør Nytte ved at drive Sejen ind mod Landet.

H. C. Müller vilde have Justitsministeriet anmodet om at sammenarbejde de forskjellige Jagtbestemmelser, her findes, og saa kunde Lagtinget senere faa det til Behandling; at gjøre Arbejdet nu, vilde blive for vidtløftigt.

Schrøter henstillede til Tinget, hvilken af de to Veje, det vilde følge.

Efter Forslag af Oliver Effersøe vedtoges at nedsætte et Udvalg paa 3 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes, efter Forslag af H. C. Müller, i samme Møde: Schrøter, H. C. Müller og Oliver Effersøe.

Den 7de September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der af Lagtinget er nedsat i Anledning af en Henstilling fra Lagtingsmand Schrøter til Tinget, om at foranledige at samtlige her paa Øerne gjældende Bestemmelser om Jagtvæsenet, maatte blive samlede i en Lov og sammenarbejdede til et systematisk Hele, tillader sig i Henhold til de Udtalelser, der ved Sagens foreløbige Behandling i Lagtinget faldt fra forskjellige Sider, at foreslaa til Tingets Vedtagelse, at der tilstilles Justitsministeriet saalydende Indstilling:

»De Bestemmelser, der gjælde her paa Øerne om Jagtvæsenet, findes spredte i forskjellige Love af ældre og nyere Dato, nemlig: Jagtloven for Færøerne af 9de Februar 1851; Lov

af 21de Novbr. 1871. Indeholdende nærmere Bestemmelser om Fredning af Fuglebjørge; Lov af 7de Maj 1881, navnlig indeholdende Regler for Fredning af Landfugle og Harer; Lov af 21de Marts 1887, om Fredning af Ederfugle; Lov af 1ste April 1891, navnlig indeholdende Bestemmelser om yderligere Fredning af Lomvier.

Da disse Love, af ældre og nyere Dato, ikke kunne være ensartede, og Befolkningen tillige har stor Vanskelighed ved at sætte sig ind i de spredte Bestemmelser, tillader Lagtinget sig at anmode det høje Justitsministerium om at lade udarbejde et Lovforslag, hvori disse Lovbestemmelser ere sammenarbejdede til et systematisk Hele.

Der turde mulig være Anledning til at indføre ganske enkelte nye Bestemmelser, eller udelade andre, men desangaaende skal man kun udtale, at Fredningsbestemmelsen for Sælhunde ikke længere er tidssvarende, og bør udelades.

Man anmoder om, at Forslaget maa blive forelagt det næste Aar sammentrædende Lagting, og udtaler, at man har tænkt sig Forslaget udarbejdet i forskellige Afsnit, nemlig: indeholdende almindelige Bestemmelser om Fredning og Fredlysning af Fuglebjørge, Urer og Holme; om Fredning af Landfugle; om Fredning af Ederfugle og om Rettergangsmaaden og Straffebestemmelser.

I Udvalget for Sagen angaaende en ny Jagtlov for Færøerne, Thorshavn den 5te Septbr. 1891.

J. H. Schrøter,
Ordfører.

H. C. Müller.

Oliver Effersøe.

Den 10de Septbr. foretoges Sagens 2den Behandling. Efter Anbefaling af Ordføreren vedtoges Sagens Overgang til 3dje Behandling.

Den 14de September kom Sagen til 3dje Behandling.

Schrøter (Ordf.) henviste til Betænkningen og de ved Sagens 1ste Behandling faldne Udtalelser.

Effersøe (yngre) udtalte, at der i Fjor havde været Tale om en ny Jagtlov, men at man havde undladt det af Hensyn til de foreliggende Forslag om Fredning af Lomvier. Regeringen kunde mulig indvende, at det var underligt nu, lige efter, at et Tillæg til Jagtloven om Fredning af Lomvier, var udkommet, at bede om en hel ny Jagtlov, og kunde spørge, hvorfor man ikke havde gjort saadant, da Forslaget om nævnte Tillæg var oppe i 1889; hvorfor han vilde tilraade i Indstillingen at gjøre opmærksom paa, at Forslaget om Fredning af Lomvier havde været et stort Strids-spørgsmaal, som ikke var blevet gennemført, om Jagtloven i sin Helhed havde foreligget til Behandling.

Poulsen fandt det heldigt at have alle disse Bestemmelser i én Lov, men han frygtede for, at man endnu ikke var naaet til Enighed. Der vilde indkomme Forslag om at skærpe Bestemmelserne om Lundersnes Fredning m. m. og det kom an paa, hvorledes Tinget var sammensat, om saadanne Forslag skulde gaa igjennem. Forslag i modsat Retning vilde heller ikke udeblive, saa han frygtede for, at Tinget jævnlig kom til at beskæftige sig med Forslag om Forandringer i Jagtloven og at man snart igjen fik flere spredte Bestemmelser.

Schrøter erindrede om, at Bestemmelserne især indeholdtes i Lovene af 1854, bleve lempeede lidt i 1871 og skærpede i 1890. Lagtinget havde været meget forsigtig i denne Sag, og han antog at der vilde hengaa nogle Aar, inden man atter gjorde Forandringer i den ene eller anden Retning. Der havde nok været Andragender om Ændringer, men Tinget havde ikke taget Hensyn til dem. Der var ingen Nødvendighed for at slaa Bestemmelserne saaledes fast, at der ikke skulde kunne foretages Forandringer i Rigsdagen.

Djurhuus: Naar de forskellige Bestemmelser vedrørende Spørgsmaalet skulde samles, vilde lange Forhandlinger atter fremkomme i Tinget, og de misfornøjede komme til Orde. Hvis Schrøter var fornøjet med de nuværende Bestemmelser, var det underligt, han var fremkommen med Forslaget, og han burde være meget forsigtig med at fremkalde en Jagtstorm igjen. Han troede, at man godt kjendte disse Bestemmelser overalt paa Øerne og nærede Frygt for Schrøters Forslag.

Poulsen antog ikke at der i Befolkningen var nogen Trang til at faa at vide, hvad Loven sagde; men selv om en saadan

Trang skulde være til Stode, var det ufor-
nødent at faa en ny Lov, da Schrøter jo
kunde skrive en lille Anvisning derom for
Folket. For Juristernes Skyld behøvede
man ikke at sætte Lovgivningsmagten i
Bevægelse.

O. Johannesen var enig med Djurhuus
og Poulsen og vilde anbefale, at man ikke
rippede op i Jagtloven for nærværende Tid.

Schrøter udtalte sin Beklagelse over,
at man ikke var fremkommet med disse
Bemærkninger ved den foreløbige Behand-
ling eller siden havde stillet Ændringsfor-
slag. Forslaget blev ikke Lov fordi Lag-
tinget vedtog det, men man skulde benytte
den rolige Tid til at faa en samlet Be-
stemmelse. For sit Vedkommende var han
tilfreds med de gjældende Bestemmelser;
men dette var ikke Tilfældet med alle og
især ikke med Ejerne af Englebjærge. Skulde
der udarbejdes en Vejledning, som Poulsen
talte om, maatte det ske ved en Jurist og
udføres for Amtsrepartitionsfondens Reg-
ning.

Effersø (yngre): Det var muligt
at der vilde opstaa en Jagtstorm, men den
fik vi alligevel og vi slap bedst derfor ved
at udgive en samlet Lov. Derved vilde
man have slaaet fast, at nu maatte man
foreløbig blive staaende. Enkelte af de
nugjældende Bestemmelser vare noget
uklare, hvorpaa blev nævnt et Exempel.

Udvalgets Forslag sattes under Af-
stemning ved Navneopraab og vedtoges
med 10 St. mod 8. Ja stemte: Isaksen,
H. C. Müller, Hansen, Danielsen, Niclasen,
Restorff, Peterson, S. F. Müller, Schrøter
og Oliver Effersø; nej stemte: Poulsen,
Provsten, Jacobsen, Johannesen, Weihe,
O. P. Effersø, Djurhuus og Formanden,
medens Husgaard og Olsen vare fra-
værende.

Nogen Indstilling til Ministeret blev
ikke vedtagen i denne Sag, hvorefter nær-
mere vil findes anført under Sagen Nr. XVII.

XV. Forhandling om Foranstaltninger til Opdyrk- ningens Fremme paa Færøerne.

Den 18de August fremlagdes en
saalydende Henstilling:

Til
Færøernes Lagting!

Den saa til drøftede »Trosag« forelaa
paa ny til Forhandling i Lagtinget i 1889,
Angaaende det ene af Sagens Hovedpunkter
om, at der tilsikres de nuværende Besid-
dere af Trøer paa Statens Fæstegods, at
de og deres Arvinger kunde faa den fulde
Nytte af deres Arbejde ved Trøens Dyrk-
ning, opnaaedes dog et Resultat forsaavidt,

at Tinget erklærede sig for Indførelse af
et Arvefæste for Besidderen og hans Fa-
milie. Det andet Hovedpunkt nemlig Ad-
gangen til at faa indtaget nye Trøer af
Kongsjordens Hauger til Brug for Personer,
som maatte attraa Jord til Dyrkning, stod
helt uløst, da et fremkommet Forslag om,
at det skulde bero paa Godsbestyrelsen,
imod Fæsterens Vilje, at tillade Indlæg-
ning af Trøer ved andre end Fæsteren,
blev forkastet.

Med Hensyn til den Stilling, Lagtinget
i 1889 indtog til denne Sag, ses det,
at man for en væsentlig Del har forladt
det af Tinget i 1879 vedtagne Forslag, der

isvrigt aldrig har nydt nogen Kromme siden Vedtagelsen i Tinget.

I Modsetning til tidligere ses nu Regeringen at have udtalt sig om Sagen, idet Justitsministeriet i en Skrivelse af 4de Juli d. A. til Amtmanden over Færøerne bl. a. har tilkjendegivet, at samme ikke kan slutte sig til Lagtingets Forslag om Arvefæste, men finder det rettest, at Løsningen af Spørgsmaalet søges tilvejebragt saaledes, at Trøerne blive Besiddernes Ejendom, men at man ikke anser Øjeblikket for gunstigt til at forelægge Lagtinget Udkast til et hertil sigtende Lovforslag.

Efter Lagtingets Ønske udtaler Ministeriet sig derhos angaaende Sagens andet Hovedpunkt, idet der tilkjendegives, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Trøer af Fæstegodsset fremtidig kunne faas til Opdyrkning selv imod vedkommende Fæsters Vilje maa besvares benægtende, og at der, forsaavidt Bestemmelser angaaende fremtidige Trøers Indtagelse sættes i Forbindelse med et eventuelt Lovforslag om Trøforholdene i det hele, vilde være rettest at det blev fastsat, at Trøers Indtagelse af Fæstegodsset fremtidig kun kan ske, naar baade Godsadministrationen, og udenfor Tilfælde af Fæstelighed, vedkommende Fæstere give Samtykke dertil.

Der rejser sig nu det Spørgsmaal, om man skal lade Sagen bero hermed og vente indtil en ubestemt Fremtid med dens Løsning. Og hvad ville Følgerne heraf være?

Det maa anerkjendes, at Afløsningen af det nuværende Lejeforhold ved Trøer paa Statens Ejendom med Arvefæste eller Selveje er højst vigtig og paatrængende, men paa den anden Side vil det, at man angaaende dette foretager en Udsættelse i nogen Tid, næppe medføre saa overvættede uheldige Følger. Brugerne ville vel med mindre Lyst arbejde paa Trøernes Dyrkning, hvilket vil bevirke et Tab for dem selv og Samfundet, thi som oftere fremhævet kunne de nemlig ikke føle sig forvissede om at Trøen bliver i deres Efterkommeres Besiddelse og derved deres Arbejde kommer disse til gode. Undertiden vil de vel ikke en Gang have Garanti for, at de selv beholde Trøen deres Livstid. Naar det skulde gaa ilde til, kunde det jo hændes, at Fæsterne jævnlige eller stadig berøve Trøbesiddernes Arvinger Trøerne, men i Virkeligheden tør man dog føle sig til en vis Grad betrygget imod Vilkaarlighed i denne Henseende, og de Tilfælde, hvor slikt indtræder, kunne ventes at blive faa, hvad de ogsaa hidtil have været.

Vigtigere og mere paatrængende er

formentlig Løsningen af Spørgsmaalet om Adgang til at faa nye Trøer indtagne.

Befolkningen paa Færøerne har nu i en Aarrække været i stærk Stigning i Modsetning til tidligere, da forskellige Forhold, Monopolhandelen, Farsoter, Lovgivning om Indgaaelse af Ægteskaber m. m. hindrede sammes Forøgelse. De forskellige Folketællinger vise 5,265 Indb. i 1801, 7,314 i 1840, 8,922 i 1860, 9,992 i 1870, 11,220 i 1880 og 12,954 i 1890.

Det tør bestemt ventes, at Stigningen i den nærmeste Fremtid vil blive forholdsvis større, navnlig om det nu begyndte rige Fiskeri vedbliver. Tidlige Ægteskaber fremmes navnlig af et rigt Fiskeri, og den fornødne Plads til at fæste Bo paa vil nok findes. Det Spørgsmaal bliver nu meget fremtrædende: Hvad skulle alle disse Mennesker leve af, navnlig om slotte Fiskeaar indtræffe efter en god Periode. Antallet af Fiskerskibe vil mulig blive forøget en hel Del, om endskjønt Mængden af Kapital nok vil gøre sig gjældende som en Hindring, og Baadfiskeriet vil, drevet af flere Personer end før, kunne ventes at give et større samlet Udbytte. Maaske man endog driver det til en mere rationel Behandling af den til Dyrkning alt indtagne Jord, af Kør og Faar. Herved kan der vindes meget mere end nu, men dog ventelig aldeles ikke i Forhold til Folkmængden. Mange ville i den halve Tid af Aaret, da Fiskeriet med Skibe hviler, staa saa godt som uden Erhverv. Baadfiskeriet om Vinteren er navnlig paa Grund af Vejforholdene kun lejlighedsvis indbringende, og Daglejerarbejde ved Andenmands Jordbrug skal næppe yde noget væsentligt Bidrag til mange Familiers Underhold. Udvirkningen kan ikke nu, som før, give Beskæftigelse af Betydning. En stor Arbejdskraft vil da staa ledig til ubodeligt Tab baade i økonomisk og moralsk Henseende. Allerede nu ser man om Vinteren en Del af den mandlige Ungdom uden Beskæftigelse. Selv om Sommerfortjenesten ved Fiskeri har givet saa meget, at den er tilstrækkelig til Livsophold hele Aaret, vil Sagen ikke stille sig stort bedre.

Netop den Omstændighed, at der er og vil være et stort Overskud af Arbejdskraft, foraarsager, at Opdyrkningens Fremme paa en fornuftig Maade er det eneste virksomme Mittel imod Overbefolkning i en nær Fremtid. Opdyrkning er som Regel aldeles ikke lønnende i den Forstand, at man faar en blot nogenlunde god Dagløn af Jordens Udbytte. Jorddyrkning vil nu, som før, være et overmaade vigtigt Biorhverv for

Fiskeren, som for mange, der beskæftige sig ved Haandværk, den vil give dem og deres Familie en Beskæftigelse, som kan holde Husholdningen paa Fode.

Fremmer man ikke Opdyrkningen af Hauge paa rette Maade, vil der fremkomme en talrig besiddelsesløs Klasse og Følgerne deraf ville være højst skadelige ikke alene for denne Klasse, men ogsaa for de Besiddende. Dette er saa indlysende, at det ikke behøver at belyses nærmere.

Opdyrkning af Hauge er for Færøerne af samme Betydning som Kampen imod Overbefolkning er for næsten alle Lande i Evropa. Medens man imidlertid der har foreslaaet og til Dels fremmet Udvandring til tyndt befolkede Lande som det virksomste Middel, er det for os foreløbig kun nødvendigt at ophjælpe Adgangen til Erhverv hjemme.

For at belyse Betydningen af en paa sunde Principper bygget Opdyrkning, skal jeg tillade mig at fremsætte nogle Bemærkninger om de Erfaringer, man har her paa Øerne angaaende den Sag, idet jeg dog forud maa anføre, at det, da det Offentlige intet har foretaget til Undersøgelse af Forholdene, ikke er muligt at fremsføre Fakta i tilnærmelsesvis saa stort Omfang, som ønskeligt, men jeg nødsages til at bygge paa mine egne og andres lejlighedsvisse Lagtageiser.

Det mest slaaende Bevis paa Nyttens af en ret gennemført Indlægning af Hauge til Opdyrkning frembyder Thorshavn. For et halvt Aarhundrede siden og tidligere var Byen meget fattig, men Trøernes Tal var ogsaa ringe. Foruden to Kongsbønder samt de Personer, der havde deres Erhverv ved Handelen og som Embedsmænd, fandtes der et forholdsvis stort Antal Fattige, der lidet eller intet Erhverv kunde faa. Ret almindeligt var det, at en Del af disse nogen Tid af Aaret strøfede Landet rundt som Tiggere. De bedre stillede i Byen maatte ogsaa i større Udstrækning komme de Fattige til Hjælp ved Gaver. Tilstanden holdt sig dog fra at blive helt slet, da man traf radikale Foranstaltninger imod Overbefolkning ved at forlange en vis Formue af Personer, der vilde indgaa Ægteskab (en Bestemmelse, der gjaldt hele Landet over) og ved at tvinge Fattigfolk til at sende deres Børn til Bønder paa Landet, der trængte til Arbejdskraft.

Ved Lov af 19de Januar 1863 blev bestemt, at de alt Fæstogaarden Husegaard ved Thorshavn tilhørende indhegnede og

opdyrkede Trøer, som vare bortlejede til Indvaanere i Thorshavn, skulde gaa over til Selvejendom. Uagtet denne Lov ikke hjemler Salg af Stykker af Hagen til Opdyrkning, har man dog siden med Hensyn til Husegaard fulgt den Regel at afhænde saadanne, naar Fæsteren har samtykket deri. Lignende har været Tilfældet ved Gaarden Aalekjær. Følgen af, at man har tilladt Salg og tilstaaet vødkommeade Fæster, saavidt vides, $\frac{1}{4}$ af Kjøbesummen, har været den, at Husegaardsfæsterne ikke have modsat sig Opdyrkning, medens Rfterspørgselen efter Jord til Indlægning af Trøer har været betydelig. Der findes nu ved Thorshavn et stort Antal Trøer, der udgjøre et betydeligt Areal vel opdyrket Jord, hvis Lige vanskelig kan paavises andet Steds paa Færøerne. For 50 Aar siden havde Thorshavn en Befolkning af 714 Indb., medens den ved sidste Folketælling den 1ste Febr. 1890 udgjorde 1303. Til disse Menneskers Underhold bidrager Jorddyrkningen betydeligt. Paalidelige Data til Oplysning heraf staa ikke til min Raadighed, men Sagen maa anses tilstrækkelig bekjendt. Af stor Betydning er det ogsaa, at denne Indlægning af Trøer er foretaget paa et Sted, hvor Befolkningen ikke udelukkende eller for største Delen er henvist til at leve af Jorddyrkning. Andet Erhverv har ogsaa kunnet faas, navnlig ved Daglejerarbejde, Haandværk og Fiskeri. De indlagte Trøer have almindeligvis haft en saadan Størrelse, at de i opdyrket Stand kunne give mindst 1 Kofoder, og de ere indhegnede hver for sig.

Det bedste Bevis for, at man har grebet Sagen ret an, og kun behøver at gaa frem paa samme Maade andet Steds, for at opnaa et godt Resultat, faar man, naar man blot vil betragte de i Thorshavn opdyrkede Trøer og den Befolkning, som har udført dette Arbejde.

Hvorledes man er gaaet frem andet Steds paa Øerne med Opdyrkning paa Kongs- og Odelsjord, navnlig med Anlæg af Nybygder, er for mig vanskeligt at oplyse og en indgaaende Undersøgelse af Forholdene paa de enkelte Steder er nødvendig, men den foreligger mærkeligt nok ikke, uagtet Trøespørgsmaalet har været længe fremme, og det stadig har været Gjenstand for Diskussion, hvorvidt Opdyrkningen er til Nytte eller ej. Man har henholdt sig til almindelige Talemaader og enkelte ofte misvisende Exempler i Stedet for at anstille en grundig Undersøgelse, en Undersøgelse, der selvfølgelig kun kan anstilles paa det Offentliges Foranstaltning.

Uanset Vanskeligheden skal jeg dog hidsette nogle Bemærkninger om dette Punkt.

Jeg skal først omtale Forholdene paa et Sted, hvor jeg har haft Lejlighed til personlig at anstille Iagttagelser, nemlig i Frodebø Bygd paa Suderø. For c. 50 Aar siden lod den kongelige Monopolhandel anlægge et Handelssted ved Tveraa i Bygden Frodebøs Udmærk, og noget senere blev indlagt en større Trø til Brug for Handelens Betjente. Siden da er Tid efter anden en Strækning paa c. $\frac{1}{4}$ Mils Længde langs Stranden fra Markeskjellet imod Bygden Trangisvaag til henimod den gamle Bø i Frodebø indlagt til Trø. Alle disse Indhegninger af Haugen ere foretagne af Haugens Ejere, men i Tidens Løb er en hel Del af Trøerne ved Salg gaaet over paa andre Hænder, uagtet en saadan Afhændelse er stridende imod Lovgivningen. Indlægningen er foretaget af to Hauger med et betydeligt Antal større og mindre Ejere, og man har derhos hegned til Dyrkning efterhaanden, et Stykke nu og et andet senere og tilmed ved de forskellige Indhegninger om ikke ved alle saa dog ved nogle delt det indtagne Stykke i to eller flere Hold, og ladet de enkelte Ejere faa deres forholdsmæssige Andel i hvert. Følgen er ogsaa bleven, at Jorden er betydelig splittet, og hver Ejer har sin Andel paa forskellige Steder aldeles i Lighed med Forholdene i den gamle Bø og maaske værre. Endvidere er ved senere Afhændelser af vilkaarlig aftagne Stykker af Trøer, Sønderdelingen yderligere forøget.

Paa denne Trø har nedsat sig Nybyggere i et Antal af over 200. Nogle af disse som Kjøbmænd, Rbedsmænd og Skibsførere staa aldeles uafhængige af Jorddyrkningen. For andre vil derimod Jorddyrkningen være om end ikke Hovederhvervet, saa dog en absolut Betingelse for en god Existens. Desværre har hidtil Jorddyrkningen ikke kunnet nyde den rette Trivsel.

Som allerede nævnt henligger Jorden adsplittet. Den har desuden kun Hegn imod Haugen, og dette Hegn har det ikke lænnet sig at opføre forsvarligt. De enkelte Lodder ere ikke, som i Thorshavn, indhegnede hver for sig. En stor Del af Jorden tilhører Personer, som bo i den gamle Bygd Frodebø i henved $\frac{1}{3}$ Mils Afstand. Andre, som have kjøbt Trøstykker fra de oprindelige Ejere, bo vel paa Trøen, men have ingen Stemme ved Afgjørelse af Spørgsmaal, Trøfælliget vedkommende, om Agting, Hegnets Boskaf-

senhed og lignende, da de ikke eje den matrikulerede Jord, af hvilken Trøen i Grunden udgjør en Bestanddel. Følgen deraf er, at der findes to Partier, hvoraf det ene uden Stemmeret ønsker den størst mulige Uafhængighed og Fred for Trøen, medens det andet Parti, de i den gamle Bygd bosiddende Ejere, ikke tage meget Hensyn hertil, men vil værne om Haugens Søjdebrug. Derfor staa Jorddyrkningen meget tilbage. Saa godt som ingen lægger rigtig Vægt derpaa, og største Delen af den betydelige Trø i Nærheden af Tveraa henligger uopdyrket eller benyttes kun til Dyrkning af Kartofler. Nybyggerne ved Tveraa ere for fleres vedkommende jordløse, andre have saa meget, at de kunne dyrke lidt Kartofler uden at være i Stand til at føde en Ko. Heller ikke er det muligt for høj Betaling at faa Mælk til Kjøbs. At dette sidste vil være til ubodelig Skade for den opvoxende Slægt, er indlysende. Brændsel (Tørv) har man hidtil som Regel kunnet faa til Kjøbs, men snart ville mange være henviste til at købe de overordentlig dyre Kul, som føres fra England. I Henseende til Adgang til Fiskeri er man ikke ilde stillet og andet Erhverv: Haandværk, Lossearbejde, Fisketilvirkning og lignende har været betydeligt.

Endskjønt man ved Oprettelsen af Nybygden Tveraa er gaaet frem ad en aldeles forkastelig Vej, have de slette Følger endnu ikke vist sig i nogen betydelig Grad. Aarsagen hertil er, at der paa Pladsen findes etableret flere store Handlende og Fisketilvirkere, der have givet den arbejdsøgende Befolkning lønnende Beskæftigelse til Dels ogsaa paa den Tid af Aaret, da Skibsfiskeriet er ophørt og i det hele taget Adgang til Erhverv vanskelig. Befolkningen i Tveraa og omliggende Pladser er endnu ikke steget saa meget, at Overbefolkning er indtraadt. Naar man har iagttaget Forholdene særlig i de senere Aar vil man finde, at der har vist sig en betydelig Tendens til at bosætte sig der paa Stedet, idet det i de andre Bygder paa Øen er vanskeligt at ernære sig for Besiddelsesløse. Fortsættes Indvandringen, hvad man med Sikkerhed kan antage, vil der om temmelig kort Tid opstaa en Klasse Folk, der maaske eje den Bolig, de benytte, og det den er opført paa, men iøvrigt ere jordløse. Om Sommeren ville disse i alt fald foreløbig vel faa Beskæftigelse, Mændene om Bord paa Fiskerskibe, Kvinder og Børn ved Fisketilvirkning, men om Vinteren, o: omtrent Halvdelen af Aaret, ville de være henviste til at søge Daglejerarbejde,

som ikke kan give meget til de mange, og til Fiskeri med Baad, der er et meget usikkert Erhverv. Hovedsagelig vil Arbejdsløshed indtræde i Vintertiden ledsaget af de sædvanlige slette Følger i økonomisk og moralsk Henseende. Man vil der ved Siden af en Del velhavende og rige Folk faa en hel Del Proletariat af værste Sort. Dette have Folk paa Stedet ogsaa faaet Øjnene op for, og flere af de nuværende Boere beklage sig over de slette Forhold, specielt over, at de ikke kunne faa Jord til Opdyrkning, som de kunne have Nytte af, men ere nødte til bl. a. at arbejde paa Dyrkning af andres Jord.

Saavidt de forhaandenværende Forhold i Nybygden Tveraa og angaaende Stedets Fremtidsudsigter.

Nybygden Tveraa er dannet dels paa Kongsjord og dels paa Odelsjord, aldeles i Stil med de gamle Bygder paa Færøerne og med lige saa udviklede Ejendomsforhold. Desuden er mange Steder, ogsaa paa Suderø, i den nyere Tid foretaget Indlægninger af Trøer og Oprettelse af Nybygder, men desværre gennemgaaende efter et urationelt Princip og med slette Resultater.

For Suderøens Vedkommende er der kun i ringe Grad dannet Trøbosiddere paa Statens Fæstegods og intet Steds Nybygder udelukkende paa detto.

Bestyrelsen af Øernes Kongsgods har til Tider vist betydelig Interesse for Opdyrkning af Haage, og derved ere mange Nybygder fremkomne paa Statens Jord. Ofte er man vist gaact frem uden tilstrækkelig Kritik og har tilladt eller befordret Dannelsen af Nybygder paa Steder, hvor man burde have indset, at Folk ikke kunde finde Livsophold, saaledes hvor ingen eller ringe Adgang til Fiskeri var til Stede (i Sundelaget), og stadig har man baaret sig fejl ud ved at oprette et Livsfæste og ved i det hele taget at stille Trøejeren afhængig af Kongsbonden. Intet Steds findes, saavidt vides, lignende Forhold, som i Thorshavn, og der er vel næppe noget Steds opnaaet saa godt Resultat, som der, men man har til stor Skade opelsket et allerede talrigt Proletariat. Da imidlertid mine Kundskaber om disse Forhold maa være altfor overfladiske, skal jeg ikke komme ind paa en nærmere Omtale heraf. Kun maa jeg hævde, at mine Anskuelser i Hovedsagen ere rigtige.

Man har vistnok paa sine Steder fremmet Opdyrkingen ved Nybyggere imod Fæstebondens Vilje og paa hans Bekostning, uden derved at have skabt en god Tilværelse for Nybyggeren. Den Skade,

som Nybygdens Dannelses har paaført Kongsbønderne og den Fordring, man ofte har hørt fremsat, at Kongsgaardens overalt saa at sige bør prisgives for en i Virkeligheden hensynsløs Indlægning af Trøer, har medført, at Trøesagen har mødt en absolut Modstand fra Kongsbøndernes Side.

Jeg maa holde for, at det nu, da Trangen til Opdyrkning allerede er for Haanden og ved Befolkningens Stigen vil yderligere stærkt forøges, ikke kan forsvares at lade »Trøesagen« eller i hvert Fald dens ene Hovedpunkt, Opdyrkningens Fremme, hvile, og at Lagtinget paa ny maa tage Sagen for og drøfte hvilke Forholdsregler der bør tages, samt oplyse Regeringen herom.

Da nu det meste af den dyrkbare Jord i Thorshavns umiddelbare Nærhed alt er optaget, og Adgangen til at faa Trøer af Kongsgodset efter Ministeriets Udtalelse bliver noget vanskelig, ligger det nær at tænke sig de fornødne Jordarealer tilvejebragte ved Expropriation paa bekvemme Steder.

I Henhold til det anførte tillader jeg mig at fremsætte følgende Forslag:

1. Der dannes snarest mulig en Kommission (paa 3 Medlemmer, deri indbefattet Landbrugskonsulenten), der foretager en Rejse rundt paa Færøerne.
2. Denu foretager en Undersøgelse angaaende, hvilke Resultater Opdyrkingen af Haage baade paa Kongsgodset og Odelsjorden, deri Dannelsen af Nybygder, hidtil har givet, og i hvilke Omfang den har fundet Sted, samt navnlig angaaende hvilke Steder der maatte egne sig til Bebyggelse.
3. Der udpeges derpaa nogle, formentlig rettest færre (maaske 2 à 3) Pladser, der blive at udlægge til Dannelses af Nybygder.
4. Kommissionen affatter paa Grundlag af den foretagne Undersøgelse Forslag om, hvor stort Areal der bør indhegnes til Dyrkning paa hvert Sted, om hverledes fornødent Brændsel bliver at tilvejebringe for Nybyggerne, om Uddrift for Kør til Haagen bør tilvejebringes eller ej, samt om Ordning af Forholdene i det hele taget, i hvilken Henseende det forudsættes, at der altid strax opføres et søjlehøjt Ydergærde.
5. Det fornødne Areal, der dog, saavidt muligt, tilvejebringes fra Kongsgodset, exproprieres, om fornødent, og Udgifterne herved saavel som Udgifterne ved Ydergærdet afholdes af Statskassen.

6. Jorden overdrages efterhaanden som Begjæringør fremkomme, enten til Arvefæste eller Selvejendom. I sidste Fald maa Betalingsvilkaar og Forrentning ansættes saaledes, at mindre bemidlede kunne blive i Stand til at købe. De enkelte Jordlodder gives en saadan Størrelse, at de i forsvarlig opdyrket Stand kunne afgive Foder til fra 1 til 2 Kør, henholdsvis Vinterfoder alene eller Foder for hele Aaret under Hensyn til hvorvidt Uddrift til Haugen haves eller ej. Lodderne kunne ikke sammenlægges eller deles. Hver enkelt overtages med Forpligtelse til at have den indhegnet og bebygget inden et vist Tidspunkt. Bygningerne følge i Fremtiden altid med Jorden, og Jorden maa kun drives af den, der bebor samme.

Dette er unægtelig en radikal Forholdsregol, men naar Samfundets Vel uafviselig kræver det, maa man ikke holde sig tilbage af Hensyn til de enkelte, hvis Jord vil blive expropriert og som vil faa fuld Erstatning. Der er ogsaa stor Forskjel paa at anbringe Nybyggere her og der paa mange Steder i Fæstegodsets Udmærk og at indtage større Stykker Jord samlet paa faa Steder.

Paa den anden Side bør ikke uden videre Indhegning af Trøer paa Statens Gods ved andre end Fæsterne tillades, selv om paagjældende Fæster samtykker, thi saadan Dannelse af Nybygder kan paa sine Steder, som foran paapeget, let have slette Følger.

p. t. Thorshavn, den 16de Avgust 1891.

Oliver Effersøe.

Den 21de Avgust, foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Effersøe (yngre) refererede den af ham gjorte Henstilling.

Danielsen: Det lød meget prænt at høre Effersøes Udtalelser, og Tanken dermed var vist ogsaa god, men man maatte ikke uden videre tro paa alt, hvad han sagde f. Ex. om enkelte Sygdomme, der vare en Følge af Befolkningens Mangel paa Mælk, eller om at binde dem til Hjemmet ved at give dem Jord, thi dertil krævedes en stor Landstrækning og vilde ogsaa blive umuligt, saa længe de kunne

tjene 400 Kr. om Sommeren ved Fiskeri. Dertil kom, at hvad der kunde være honsigtsmæssigt et Sted, var det ikke altid et andet. I Thorshavn levede Folk meget af Daglojerarbejde og kunde dyrke Jord i Mellemtiden, men saaledes var det ikke andre Steder. At expropriere lod sig ikke gjøre uden efter en Grundlovsforandring. At anlægge Nybygder kunde næppe anbefales efter de Erfaringer, han kjendte fra Vaagø, hvor der fandtes to saadanne, hvis Boboere, især den enes, ingenlunde vare velstillede. Han kunde derfor ikke anbefale Anlægget af Nybygder, uden hvor Forholdene særlig egnede sig dertil. Lagtinget havde anbefalet at indføre Arvefæste, men han fandt ingen Anledning til nu at tage fat paa Sagen, da dens Gjennemførelse vilde blive en dyr Historie.

Effersøe (yngre): Udtalelsen om visse Sygdomme, fordi Befolkningen manglede Mælk, refererede sig til Forhold andet Steds, men kunde ogsaa komme til at gjælde her. Befolkningen i Nybygderne paa Vaagø var formodentlig fattig, fordi man havde valgt en uheldig Plads, men det kunde ogsaa skyldes et Tilfælde. At man kunde expropriere Odelsjord var en Selvfølge. Det var formentlig nødvendigt strax at opføre Hovedgærdet om Trøerne, og naar Staten gjorde det, behøvede man at tage mindre Hensyn til Udgifterne, der dog ikke bleve saa store og vilde være vel anvendte.

Schrøter ansaa denne Sag for Sagernes Sag og dens Gjennemførelse for paatrængende nødvendig, men den havde mange Vanskeligheder at kæmpe med. Efter at have læst Effersøes Henstilling forekom det ham, at den var ligesom skreven af to Personer, af hvilke den ene anbefalede Sagen varmt, medens den anden fremmanede de store Parer, man udsatte sig for. Hvis det var Mening at faa nedsat en Kommission til Undersøgelse af, hvilken Del af Underhaugen nærmest det opdyrkede, der egnede sig til at tages ind, da var han enig med Effersøe. Var det derimod Mening at oprette nye Udflytterbygder, da kjendte han ikke dertil egnede Pladser, og hvis de fandtes, vilde Landbrugskonsulenten vel have skrevet derom til Regeringen. Man kunde ikke tvinge Folk til at afstaa Jord, sagde man, men der kunde muligvis komme et Ministerium, som gjorde det, men i hvert Fald kunde det paalægges tiltrædende Fæstere at finde sig i, at der udlagdes Jord af deres Fæste til Opdyrkning. Et Lovforslag om Expropriation af Jord til jordløse Familier

havde været for i Rigsdagen og faaet en god Modtagelse. Besiddelsesretten til Jorden maatte sikres vedkommende Opdyrker, hvad enten det skete som Arvefæste eller paa anden betryggende Maade. Danielsen havde talt om de store Strækninger, som vilde udkræves, men den største Del af Øerne herlaa jo uopdyrket. Selv om Folk havde en Trø, kunde de godt drive Fiskeri ved Island en vis Tid af Aaret. Som Eksempel paa en velstillet Nybygd vilde han nævne Kvalvig paa Sudersø, hvor der levede 25—30 Familier, men som rigtignok ikke begyndte med tomme Hænder. Anderledes var Forholdet i Vigerbirge, fordi Befolkningen der sad paa fremmedes Jord, som de maatte dyrke for en ren Ubetydelighed. Denne Opgave laa for Staten; derfor havde England købt Jord i Irland til jordløse Folk, og noget lignende tænkte man at gøre i Danmark.

Danielsen: De af Effersø nævnte Sygdomme vare meget almindelige paa Vaagsø, hvor der dog var opdyrket meget og ikke Mangel paa Mælk. Nybygderne paa Vaagsø egnede sig bedre til Opdyrking end noget andet Sted paa Øen. Trøer kunde blive godt dyrkede ved andre end Ejeren, men Schrøters Anskuelse vare jo meget tiltalende for en stor Del af Befolkningen.

Effersø (yngre): Schrøter burde ikke have rejst Tvivl om det virkelig var hans Mening at fremme denne Sag, thi derpaa afgav hans Arbejde et tilstrækkeligt Bevis.

Isaksen mente i Forslaget at se udtaalt, at Kommissionen skulde udpege en passende Byggeplads i nogen Afstand fra Bygden, men efter Effersøes Udtalelser syntes der at fremgaa noget andet. Han vilde anse det for heldigst, om Nybygden kom til at ligge i Nærheden af en gammel Bygd. Han ansaa dette Spørgsmaal for særdeles vigtigt og følte sig overbevist om Forslagsstillerens gode Hensigt. Sagens Ordning frembød adskillige Vanskeligheder. Han kunde ikke indse, at Ejendomsretten blev krænkert ved Opdyrking, naar Bonden ikke mistede Retten til Vintergræsning. Derfor var det ønskeligt, at denne Sag atter kom til Forhandling og blev afgjort paa en for alle Parter tilfredsstillende Maade.

Djurhuus havde med stor Fornøjelse læst Effersøes Henstilling, men kunde dog til Slutning ikke følge ham. Betingelsen for Anlæg af en Nybygd maatte være, at Folk kunde have Adgang enten til Fiskeri eller Daglejerarbejde. Hvor disse Forudsætninger fandtes, burde Opdyrking

fremmes. Til alle Tider paa Aaret kunde Folk ikke faa Arbejde eller drive Fiskeri, og det var da godt at have anden gavnlig Virksomhed. At Ministeriets Skrivelse syntes saa lidet trøstende var for en Del Lagtingets egen Skyld. Vedkommende Udvalg gik nemlig ikke saa langt, som han havde ønsket. Havde man gjort det, var Ministeriet maaske gaact ind paa, at Trøerne maatte købes, hvorimod det sagde nej til Lagtingets noget forældede Forslag. Ministeriets Udkast til Lovforslag om Salg af Præstegaardsjorderne viste, at Ministeriet ikke egentlig var mod Sagen, thi der fandtes et Forslag om, at dertil særlig egnede Stykker skulde fraskilles og bortselges til Trøer. Hvor Folk skulde leve alene af Trøerne, var Usselhed og Fattigdom.

Schrøter: Ja, men hvorledes vilde disse Mennesker have været stillede, hvis de ikke havde haft disse Trøer? Man kunde ikke se noget galt i, at man kom til mod Erstatning at expropriere Odelsjord, som Ejeren ikke selv kunde opdyrke, men kun laa og rugede over.

Effersø (yngre) mente at være fuldt enig med Djurhuus. Denne havde misforstaaet ham. Man skulde anlægge en Nybygd for sig selv enten i Nærheden eller fjærrt fra en Bygd eftersom det passede af Hensyn til Daglejerarbejde eller Fiskeri. Hovedsagen var at oprette Brug paa bekvemme Pladser, hvor Fællig ikke herskede.

Djurhuus: Paa -saadanne Pladser, som ikke egnede sig til Nybygder, skulde man lade Kongsgaardene urørte, men i modsat Fald bære sig ad som man havde gjort i Thorshavn, hvor begge Kongsgaardene vare ved at forsvinde.

Effersø (yngre) vilde, om fornødent ved Lov, tvings Kongsbønderne til at afstaa Jorden mod Erstatning, dog kun paa enkelte særlig velskikkede Pladser, og ikke overalt.

Isaksen kunde ikke se, at Kongsbønderne i Thorshavn havde lidt meget ved den Tvang, som var anvendt overfor dem, og at man kunde indskrænke deres Rettigheder ved Fæsteledighed havde man Bevis for ved den sidste Fæsteoverdragelse her i Byen.

O. Jacobsen imødegik Schrøter, der havde talt om, at enkelte Odelsejere laa og rugede over Jorden. Han kjendte ikke til at der var samlede Ejendomme af Odelsjord, men at den derimod var saa splittet som muligt. Der fandtes paa Odelsjorden næppe nogen Plads, som egnede sig til Opdyrking, og Schrøter havde vist ikke

saa nogen Interesse for Sagen, at han vilde afstaa Jord til fremmede fremfor sin egen Familie.

Schrøter: Saafrømt der fandtes tilstrækkelig dertil egnet Jord, maatte Odelsejeren finde sig deri.

O. Jacobsen kunde ikke blive tilfreds med den Tvang, som Schrøter vilde indføre.

Efter Forslag af Oliver Effersøe vedtoges med 13 St. for og ingen imod at nedsætte et Udvalg i Sagen paa 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Danielsen, Oliver Effersøe, S. E. Müller, Jacobsen og Schrøter, idet Lodtrækning gjorde Udslaget mellem de 2 sidstnævnte og Djurhuus, der hver især havde opnaaet 3 St.

Den 9de September fremlagdes saalydende

Flertalsbetænkning.

Til Lagtinget er indkommet et Andragende fra Lagtingsmand O. Effersøe, hvori han næst at give forskjellige Oplysninger angaaende de stedfindende Forhold paa Landbrugets Omraade her paa Færøerne indstiller, at der skrides til kraftige Midler for at fremme den i Samfundets Interesse gavnlige Opdyrkning af Hedejord paa Færøerne. Han foreslaar i saa Henseende nedsat en Kommission, der skal foretage Rejser omkring paa Færøerne for at der kan komme til Klarhed om, hvilke Pladser der egne sig til Opdyrkning, og at der derefter skrides til Expropriation af disse Steder til Fordel for ubemidlede.

Det Udvalg, som Lagtinget har nedsat i denne Sag, har delt sig i et Flertal og et Mindretal. Mindretallet, Effersøe og Schrøter, afgiver særskilt motiveret Indstilling i Sagen. Flertallet tillader sig her at belyse sit Syn paa Forholdene.

Det kan jo ikke nægtes, at det maa ligge i Samfundets Interesse, saavidt muligt, at fremme Opdyrkingen, for at der ved en rigeligere Produktion kan skaffes Bidrag til Næring for den tiltagende Folkeængde. I Fald nu Færøerne var et frugtbart Land, hvor man havde Erfaring for at Opdyrkning gav et lønnende Udbytte og Opdyrkeren ikke havde nødt til at ty til andre Hjælpemidler for at opholde Livet, var der i og for sig ingen Grund til at ængste sig for at gribe til Foranstaltninger for i stor Maalestok at udstykke

den saakaldte Hedejord og anvisa den til Opdyrkning. Men det er langt fra Tilfældet. Opdyrkingen bliver her kun en Biting, et Bierhverv, som Opdyrkeren tyer til i de ledige Timer, hvor han ikke kan faa andet og lønnende Arbejde. At dette er saa, erkjendes af Opdyrkingens varmeste Talsmænd. Man kan derfor ikke være forsigtig nok med at virke hen til Etablering af Husmænd paa Steder, hvor ingen anden Fortjeneste gives end den, der opnaas ved Opdyrkingen. Ikke blot bidrager man derved til at plante en Koloni, hvis enkelte Medlemmer til enhver Tid ville føre en ussel Tilværelse, men man ødelægger tillige den eller de, hvis Jord saaledes tages og udstykkes. De Arealer, som saaledes efterstræbes, ere ikke værdiløse for Besidderen, men bestaa i Enge, hvor Faar og Kør finde Føden. Paa Steder, hvor Byg ikke modnes og hvor Kartoffel- dyrkingen ikke giver stort Udbytte, bliver Forskjellen mellem hvad en saadan Eng afgiver i opdyrket eller i uopdyrket Stand ikke stor. Opdyrkingen bestaar da hovedsagelig i at Husmanden indhøster det Græs, som Bondens Faar og Kør ellers vilde afgræse; med andre Ord, den medfører en Indskrænkning i Bondens Kreaturhold uden at der paa den anden Side sker en forholdsvis større Forøgelse af Kreaturholdet for Husmanden. Der klages for Tiden over at en stor Del af Bønderne sidde i usle Kaar og at det kun er ved Udpankning og dens videre Forfølgning at Lejen faas ind. Man kan spørge: hvad er Grunden til de slette Kaar? Utvivlsomt have de ufrugtbare Aar bidraget hertil og for fleres Vedkommende maa Grunden søges i deres egen ufornuftige Levemaade, idet de i Stedet for saavidt muligt at nøjes med Gaardens Frembringelser sælge eller ombytte disse med Handelsvarer af ringe Næringsværdi; men vist er det ogsaa, at flere Bønder ere satte stærkt tilbage ved de Bidrag som de tvungent eller godvillig have ydet de Husmænd, der have nedsat sig paa deres Gaardes Jorder. Den sædvanlige Leje for et Stykke Jord af et Korfoders Størrelse er 2 Kr. og Lejen for Kæt til Græsning paa Udmarken andro 2 Kr. aarlig. Det er saa begribeligt, at denne Leje ikke tilnærmelsesvis svarer til det Tab, Bonden lider ved Afstaaelsen. Paa de gode Fiskepladser og ved Handelsstederne, der er der Anledning til at fremelske Opdyrkingen paa en for begge Parter tjenlig Maade. Dette har, for de Pladsers Vedkommende, som Udvalgets Flertal har Kjendskab til, været Tilfældet hidtil. Opdyrkingen

er skredet frem og skrider frem jævnsides med Folkets Formerelse. Bønderne og de øvrige Besiddere af Udmarken have stillet sig velvilligt overfor besiddelsesløse. Derfor er nu paa sine Steder næsten opdyrket saa meget som kan anses gavnligt i det almindeliges Interesse.

Ikke blot er Opdyrkingen gaaet fremad i Henseende til at store Arealer ere indtagne, men paa de Steder, hvor ikke Fattigdommen er raadende paa Grund af at lønnende Fortjeneste ved Fiskeri eller Dagleje mangler, spores der en alvorlig Stræben hen til en Forbedring i den hidtil sædvanlige Maade at behandle Markerne paa. Her ved Thorshavn er der banet en let Adgang for Folk til at købe Jord til Opdyrkning paa særdeles billige Vilkaar. Fra 20 til 30 Kr. pr. Kofoder. Endskjønt det allerede indlagte indtager et betydeligt Areal, vil endnu et lignende Areal kunne indtages.

Flertallet finder saaledes, at der ikke for Tiden er nogen stor Trang til at fremme og beskytte Opdyrkingen ved særlige Foranstaltninger. For de nordligere Øer er det ikke Tilfældet. At Suderøen i denne Henseende danner en Undtagelse synes vel at fremgaa af det denne Sag foranledigende Andragende, men Udvalget er tilbøjeligt til at tro, at den Omstændighed, at Suderøen i denne Retning kan staa tilbage for de øvrige Øer, ikke saa meget skyldes de Hindringer, der ere i Vejen for Opdyrkning, som den, den mindre bemidlede Del af Befolkningen ved politiske Agitatorers Virksomhed bibragte Misnøjelse med den bestaaende Tingenes Tilstand og som har givet sig Udslag ved Ulyst til at arbejde.

Hvad derhos Andragendets Formaal angaar; nemlig Expropriation af Jord saavel Fæsteland som Odelsjord til ubemidledes Underhold, skal Flertallet udtale, at der ikke føles Trang til et saa kraftigt Middel som foreslaaet, bortset fra en saadan Expropriation af enkelte Menneskers Jord til Fordel for andre, formentlig staar i Strid med den almindelige Bevidsthed om Ejendomsrettens Ukrænkelighed og ikke vil kunne tænkes gennemført uden ved en Grundlovsforandring, og bortset fra det meget tvivlsomme i om der af Lovgivningsmagten vil blive ydet Færøerne saa betydelige Tilskud som en saadan Expropriation forudsætter.

Regeringen har ikke villet fremme det af Lagtinget i forrige Aar nedsendte Forslag om Indførelse af Arvefæste for de Trøers Vedkommende, der ere lejede af

Fæstegods, men henviste Tinget til at foreslaa Selvejendom indført for Trøerne og Fæstegodset.

Hvorvel det ogsaa kan have sine Betæneligheder at anbefale Trøernes og Fæstegodsets Overgang til Selvejendom, af Frygt for et yderligere udviklet Kredit-system, maa man dog foreslaa Tinget ikke at tilraade Trøernes Overgang til Selvejendom uden samtidig ogsaa at anbefale at Fæstegodset i det hele tillades solgt. Det vil kunne have uberegnelig skadelige Følger om kun Fjældene bleve tilbage i Bøndernes Besiddelse, medens de lavere liggende Steder sælges til andre. Bondestanden har stedse været anset for Øernes Støtte. At ødelægge denne Stand ved Udstykning af Jorderne kan Flertallet ikke tilraade. Derimod vilde man finde det mere naturligt, om de Statsejendomme, der ere i andre end Fæsternes Besiddelse, nemlig de saakaldte beneficerede Gaarde, og Gaarde, henlagte til juridiske og gejstlige Embedsmænds Lønning, bleve anvendte i det her omhandlede Øjemed, forsaavidt dertil følte Trang. Embedsstanden vilde ikke tabe snarere vinde derved, og saa ødelagde man paa den anden Side ikke Bønderne.

Da det Andragende, der her fremkaldte Nedsættelsen af dette Udvalg, ikke har været at finde paa Tingets Bord, men først i Gaar i Afskrift er kommet Flertallet i Hænde ved Velvil's fra Forslagsstilleren og da Lagtingstiden nu er saa langt fremrykket, vil der for os ikke være Anledning til at undersøge Sagen og fremkomme med Forslag til Lagtinget om Trøernes og Fæstegodsets Overgang til Selvejendom baseret paa hvad tidligere derom er vedtaget.

Man tillader sig derfor at foreslaa at denne Sag udsættes.

I Udvalget angaaende Opdyrkingens Fremme, Lagtingssalen den 8de September 1891.

E. Müller,

M. Danielsen.

Ordfører.

Ole Jacobsen.

Samme Dag (9de Septbr.) fremlagdes tillige saalydende

Mindretalsbetænkning.

Undertegnede Mindretal, Schrøter og Effersøe, maa alvorlig fremhæve, at en

hensigtsmæssig Ordning af Forholdene vedkommende de paa Statens Fæstegods bortlejede Træer og Tilvejebringelsen af en let Adgang for den jordløse Klasse af Befolkningen, til Opdyrkning af Hauge paa bekvemme Steder, er et Velfærds-spørgsmaal for Færøerne. De alt til Opdyrkning indhegnede Træer, saavel som en Del af den til Opdyrkning og Bebyggelse egnede Jord paa Fæstegodset, bør afhændes til Ejendom, henholdsvis til Besidderne og de jordløse Personer. Kun gennem en saadan Foranstaltning, truffen uden Ophold og ved Udvikling af vore Erhvervskilder i det hele taget, navnlig af Skibsfiskeriet, vil Øernes Fremtid blive sikret, saa godt som det lader sig gjøre.

Erfaringen maatte tilfulde have vist hvor fordærligt det er at skabe en Samfundsklasse, der enten er helt jordløs, eller vel i Besiddelse af Jord, men ved Siden deraf er stillet i et temmelig løst Forhold til denne, og staar i et Afhængighedsforhold til andre, saaledes som det er Tilfældet med Trøbesidderne paa Statens Fæstegods udenfor Thorshavn.

Det er blevet paastaet, at Trøbesidderne paa Statens Fæstegods, paa flere Steder ere de fattigste af Øernes Beboere, og i det hele taget slet stillede, ogsaa paa nogle af de Steder, der egne sig til Bebyggelse, idet Jorden er fortrinlig og godt Fliskeri haves eller lignende. Dette skulde være et Bevis for, at det ikke nytter at fremme Opdyrkingen paa Fæstegodset gennem andre end Fæsterne selv, men vi finde, at forsaavidt at denne Paastand er helt eller delvis rigtig, maa Aarsagen til de slette Forhold ligge i at Trømændene ikke have været Selvejere eller haft Jorden sikret dem og deres Efterkommere paa anden Maade. Dette i Forbindelse med Forholdene paa det eneste Sted paa Færøerne, hvor Selveje er indført, nemlig Thorshavn, maatte netop være et slaaende Bevis for, at man bør ophæve det nuværende løse Lejeforhold.

Man har ment, at Trøbesidderne ikke behøve at befrygte under de nuværende Forhold, at de eller deres Efterkommere skulle miste Besiddelsen af Træerne. Men vi maa herimod henvise til, at der alt er fremkommet Tilfælde, hvor Træer ere fratagne Lejere eller deres Efterkommere, og vi have lagt Mærke til, at der synes at være en begyndende Tilbøjelighed til at fratage vedkommende Besiddere deres Træer, eller at gjøre en fortsat Besiddelse afhængig af nye Betingelser, og vist er

det, at man ikke har nogen Sikkerhed for, hvad Fremtiden vil bringe.

Dette maa selvfølgelig svæve truende over Trøbesiddernes Hoveder og vanskelig-gjøre ethvert grundigt Jordbrug.

Endvidere har man paastaet, at Fæsterne gennemgaaende ere villige til at overlade Hauge til andre til Opdyrkning og at der ikke trænges til Lovbestemmelser som tvinge dem dertil.

Herimod maa vi anføre:

Det er muligt at mange Fæstebønder gjærne overlade Hauge paa Steder, som de ikke selv have Brug for, til andre til Leje, men de ville og kunne ikke overdrage Jorden til Eje eller lignende, hvad absolut er nødvendigt. Heller ikke har man Sikkerhed for, at det, der egner sig til Opdyrkning og Bebyggelse, bliver benyttet, og andet, som ikke egner sig hertil, bevares som Hauge. Erfaringen har netop vist, at man har bebygget u hensigtsmæssige Steder og paa den anden Side unddraget hensigtsmæssige fra Bebyggelse.

Det er rimeligt nok at Kongsbønderne, som savne Arbejdskraft, søge at danne en Stand af Leje-Trømænd, som ere stillede i et Afhængighedsforhold til dem, og som de kunne have Nytte af, men Trømændene og Samfundet i sin Helhed have ikke Gavn heraf. Utilfredshed og Træl-Sind bliver i Tidens Løb Følgen af Lejeforholdene. Samfundet tjener det bedst at opelske uafhængige og tilfredse Borgere.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Adgang for jordløse Personer til at erholde Haugejord til Opdyrkning, skulle vi henvise til Forordningen af 21de Maj 1777, angaaende adskilligt Agerdyrkingen og Tjenestefolk m. v. paa Færøerne vedkommende, dens § 8, hvor det hedder: »Saa vil og Kongen, saavidt muligt er, og Landets Lejlighed det tillader, være betænkte paa at duellige nygifte Folk, som ere trængende, enten forskaffes et Stykke Jord at dyrke, eller anvises en anden lovlig Nærings-Vej. Dette er lovet Folket i den gamle Tid. I Enevældens Tid da mente man, at det var nødvendigt at Folk som vare trængende skulde forskaffes Jord (selvfølgelig af Kongens egen Jord, af Kongsgodset). Nu for Tiden er der nogle som mene dette unødvendigt, uagtet Forholdene i denne Henseende i Virkeligheden ikke have forandret sig noget væsentligt.

Det er alt længe siden denne Sag blev rejst; allerede i 1870 har Lagtinget vedtaget et Lovforslag til Indsendelse til Regeringen, men endnu staar Spørgsmaalet uløst.

Vi have ment det myttigt at udarbejde et Lovforslag herom i Aar, da det ikke kan ventes at Tinget vil blive enigt om noget tilfredsstillende i den forønskede Retning. Vi maa derimod udtale som vor Overbevisning, at man gjorde bedst i atter at henvende sig til Regeringen, for at formaa den til, efter en grundig Undersøgelse af Forholdene og paa Grund af det af Lagtinget vedtagne Lovforslag og det isvrigt i Sagen foreliggende, at affatte et Udkast til et Lovforslag til Forelæggelse for Lagtinget.

Udvalgets Mindretal maa paa det indstændigste tilraade Tinget at bidrage sit til at denne Sag, der saa længe har været fremme, ikke stilles i Bero paa ubestemt Tid, og vi tillade os at foreslaa, at man tager det nødvendige foreløbige Skridt i den tilsigtede Retning, ved at vedtage følgende Indstilling til Justitsministeriet.

Lagtinget anmoder det høje Justitsministerium om

1. at lade undersøge, eventuelt ved en i dette Øjemed nedsat Kommission paa 3 Medlemmer, hvilke Resultater den, ved andre end Fæsteren selv, paa Statens Fæstegods her paa Øerne, hidtil foretagne Opdyrkning af Hauge har givet, og hvilke Pladser der paa Grund af Jordens Tjenlighed, Beliggenhed i Nærheden af gode Fiskepladser, eller Handelspladser, eller af andre Aarsager maatte være vejskikkede til Opdyrkning og Beboelse.
2. at lade udarbejde, paa Grundlag af de af Tinget i 1879 og 1889 vedtagne Lovforslag angaaende Trøerne paa Statens Fæstegods m. m. og paa det isvrigt foreliggende, et Lovforslag i den omhandlede Retning, blandt andet ogsaa indeholdende Bestemmelser om Haugejords Afstaaelse til Opdyrkning og Bebyggelse.

Herved maa man dog udtale, at man forudsætter, at Fæsterne ved Salg af de alt indlagte Trøer og af Haugejord til Opdyrkning, faa fuld Erstatning, og at der ved Afstaaelsen af Jord til Opdyrkning tages tilbørligt Hensyn til Fæsterens Tarv.

Lagtingssalen den 8de Septbr. 1891.

Oliver Effersø. J. H. Schrøter.

Den 14de September fremlagdes endvidere følgende

Kontinuationsbetænkning (fra Mindretallet).

Udvalgets Flertalsbetænkning giver Mindretallet Anledning til at fremkomme med følgende:

Undertegnede Schrøter er enig med Flertallet i at Opdyrkning ikke bør iværksættes paa Steder, hvor lidet eller intet andet Erhverv findes eller paa ufrugtbare Steder, »hvor Byg ikke modnes, og hvor Kartoffeldyrkningen ikke giver stort Udbytte«. Hvad Mindretallet har fremhævet er, at der bør nedsættes en Kommission for at undersøge Forholdet og netop udpege enkelte Pladser til Opdyrkning, hvor der kan erholdes andet Erhverv navnlig ved Fiskeri og hvor Jorden efter færøske Forhold giver et godt Udbytte. Frugtbart er Landet vi bo i ikke, men det bliver jo ikke mere frugtbart ved at den fattigste Del af Befolkningen af Mangel paa lønende Arbejde lægger Hænderne i Skjød medens den ser paa at Bondens Kør og Faar afgaae det usle Græs, som de udyrkede Heder give, i Stedet for ved at bearbejde Jorden i hundrede Fold forsøge dens Produktionsevne. »At en stor Del af Bønderne sidder i usle Kaar, og at det kun er ved Udpantning og dens videre Forfølgning at Lejen faas ud«, skal indrømmes, men Grunden er, foruden de to som Flertallet først har fremsat, navnlig den, at de fleste Bøndergaarde ere for store for en enkelt Mand at drive, og det er meget vanskeligt at faa Tjenestefolk for en saa ussel Løn, som den, Bønderne ere i Stand eller villige til at yde, da de Fattige hellere drive Fiskeri ikke alene i godt Vejr og naar Strømmen er taalelig gunstig, men tillige i daarligt Vejr, naar Strømmen er haard, blot de saa nogenlunde kunne bjærge sig paa Søen, hvilket ogsaa ofte har til Følge at Menneskeliv gaa tabt. Selvfølgelig trykker den omkring Bonden boende fattige mere eller mindre erhvervsløse Befolkning ham meget, ved Mangel paa Evne til at deltage i Skatteydelsen, ved Tiggeri og til Dels ogsaa ved Tyveri. Hvis en forstandig Ordning havde fundet Sted saaledes at Fattige havde faaet Ret til at indgjærde, rydde og opdyrke en Trø paa 1 à 2 Kofoder enten mod at købe den for den ubetydelige Værdi, et saadant Stykke Hede har, eller mod en billig Leje, med Brugsret til Trøen for Trømanden og dennes Efterkommere, og Renten af Kjøbe-

summen eller Lejen henlagdes til Fæstet, vilde Fæsteren dermed kunne betale største Delen eller maasko endogsaa hele sin Leje dermed. Han vilde derhos faa forholdsvis gode Skatteydere, der kunde hjælpe ham at bære de kommunale Skatter, i sin Nærhed; og efter den nye Matrikuls Indførelse, Hjælpere til Ydelse af Skatten til Amts-repartitionsfonden. Den Ejendomsløse vilde, i Stedet for at gaa til Fiskeri i daarligt Vejr eller haard Strøm, benytte Tiden til at arbejde paa Trøens Dyrkning. Derved vilde en blomstrende Koloni voxe op omkring Bonden. Hvis Pladsen ikke egnede sig til Opdyrkning, vilde den fattige Befolkning flytte bort til de Pladser, hvor saadanne Kolonier eller Mindretallets Forslag vilde fremvoxe, ligesom det alt har fundet Sted for Thorshavns Vedkommende, hvor Adgangen til at erholde Trøer paa rimelige Vilkaar har været forholdsvis let.

Fæsterne have intet Tab lidt ved at bortleje et Stykke Hauge, hvoraf en Ko kan vinterfodres, til Opdyrkning for en aarlig Leje af 2 Kr. Naar det er sumpig Jord hvorpaa Opdyrkingen foregaar, vilde de endogsaa have en ikke saa ringe Fordel deraf ved at det skadelige Vand bortledes, da Trøen jo tjener Bondens Faar til Græsning om Vinteren og om Foraaret til 14de Maj. Selv om Opdyrkingen er foregaaet i en Hauge med tørt Jordsmon, vilde de næppe have noget Tab derved. Af 2 Kr. aarlig ikke er tilstrækkeligt som Haugeleje om Sommeren for en Ko skal indrømmes, men man skal ogsaa huske paa at det er Statens 3: Samfundets Ejendom, som Bonden besidder, og at han i den Grad er begunstiget, at han faar Lov til at sidde med denne Ejendom for en saa ringe Leje, at den svarer til $\frac{3}{6}$ pCt. af Jordens Værdi.

Naar Flertallet fremsætter den Paastand, at der ingen Trang er til at fremme Opdyrkingen ved særlige Foranstaltninger udenfor Sudersø, da er dette ingenlunde Tilfældet, hvilket bedst bevises af at Opdyrkningssagen, hver Gang den forinden i Aar er blevet rejst i Lagtinget, er den fremkaldt ved Andragender der ere fremkomne udenfor Sudersø. Da denne for største Delen er Odelsjord og kun c. $\frac{1}{4}$ af den Kongsjord og som Følge deraf Ljerner af Odelsjorden i de fleste Hauger ere i Flertal, har dette bevirket at Kongsbønderne ikke have faaet Lov til at modsætte sig Udskiftning til Opdyrkning, da Odelsjorden i Regelen besiddes af mange smaa Bjøre, der ikke have tilstrækkelig Jord til

at drive, er Udskiftning bleven fremtvunget af disse gjennem Udskiftningskommissionen. Imidlertid kan og bør Opdyrkning ogsaa fremmes yderligere paa Sudersø navnlig i saadanne Hauger, der mest bestaar af Kongsjord, hvilke desværre i Reglen staa længst tilbage. Flertallet har med Hønsyn til Sudersø tilladt sig at henslænge den Paastand, at den mindre beudlede Del af Befolkningen ved politiske Agitatorers Virksomhed bibragte Misfornøjelse med den bestaaende Tingenes Tilstand . . . har givet sig Udslag ved Ulyst til at arbejde, hvilket er et aldeles uberegtiget Postulat, saa meget mere som Rydning og Opdyrkning kun fremmes ved slittigt og meget ihærdigt Arbejde; dogne Mennesker nytte Opdyrkningssagens Fremme intet og har ingen Interesse for den. — Hvorledes skulle ejendomsløse Personer arbejde naar der ikke er Vejr til at drive Fiskeri og de intet lønnende Arbejde kunne faa samt fra alle Sider — ogsaa fra Flertallet — hindrer dem at faa noget af de udyrkede Heder til Opdyrkning. Flertallet henviser til at expropriere Præste- og Rindbedsgaardene for derved at skaffe de ejendomsløse Arbejde og Erhverv, men dels lidet, dels intet af disse Gaardes Udmark egnor sig til Opdyrkning, og deres Indmark vil blive altfor dyr for Fattigfolk at købe eller besidde, hvad derimod et Haugestykke, der omdannes til en Trø, hvis store Værdi hovedsagelig fremskabes ved Opdyrkerens Arbejde, Flid og Ihærdighed, ikke er — begge disse Flertallets Henvisninger for de ejendomsløse minde om det Svar, som en af deres Meningsfæller, en Godsejer gav, da man i et fremmed Lands Rigsdag klagede over den høje Kornlod, der fordyrede Kornet og berigede Landets Gudsejere paa de andre Samfundsklassers Bekostning i den Grad, at de Fattige ikke vare i Stand til at købe Brød, nemlig: have de ikke Raad til at købe Brød, saa lad dem købe Kager.

Indlæggelse til Opdyrkning paa Fæstogodset ved andre end Fæsteren gik, skjøndt temmelig smaat, saa dog støds fremad for en Del Aar tilbage, men navnlig i de nordligere Sysler er den for godt og vel en halv Snes Aar siden standset, og jeg er tilbøjelig til at tro at Grunden dertil er den politiske Agitation i Opdyrknings fjendtlig Retning, der drives blandt Kongsbønderne, og at man fra den Side har anset det for hensigtsmæssigt at bibringe dem de Anskuelser, at det er fordelagtigst for dem at holde den ubeudlede Samfundsklasse saa langt nede som muligt, søge at

lægge Samfundsforholdene saaledes til Rette for den, at den hindres i at stifte Familie, og naar den desuagtet gjorde det, at dens Evne at formere sig ved Sult og Nød kan hæmmes og — stadig virke for at faa den stillet under slettere og sløttere økonomiske Forhold, saa flere og flere af dens Børn af Mangel paa tilstrækkelig Næring kunne sygne hen og krepere i den spæde Alder — saa har man faaet baade de voxne og deres Yngel fra Halsen og er sikret imod i Fremtiden at have nogen Bekostning paa dem i den ene eller den anden Retning, og at dette er fordelagtigere for Bønderne end at ophjælpe hine ved at overlade dem lidt Haug til Opdyrkning, hvørvæd denne utvivlsomt vil blive skilt fra Fæstet, da Bønderne kunne faa Brug for den om ikke til dem selv eller deres Børn, saa dog til deres Børnebørns Børnebørn; med andre Ord, Samfundet i Nutiden skal i højeste Grad lide for at der skal aabnes Bondens mulige Efterkommere Udsigt til i en fjærr Fremtid at nyde Frugten af Opdyrkingen.

At Expropriation af enkelte Menneskers Jord for at skaffe ejendomsløse og arbejdsløse Samfundsklasser Arbejde og Erhverv ikke alene skal staa i Strid med den almindelige Retsbevidsthed, men tillige med den i Grundloven hævdede Ukrænkelighed af Ejendomsretten, er en søgt Paastand. Hvad der fremgaar af Mindretallets Betænkning, har dette jo navnlig haft Expropriation af Fæstegodset for Øje saa meget mere, som Opdyrkning i de Hauger, som mest bestaa af Odal, som alt anført er længst fremskredet. I den almindelige Retsbevidsthed staaer det netop som en skrigende Uretfærdighed, at Bønderne uagtet de ere begunstigede ved at sidde med Samfundets Ejendom for en saa ringe Leje, at den som alt anført ikke staaer i noget rimeligt Forhold til den virkelige Indtægt, ikke skulde tilpligtes at overlade andre Hedejord til Opdyrkning for en billig Leje og det saa meget mere som Norske Lov som et Tillæg til den billige Fæsteafgift paalægger Bonden til Fordel for Ejeren, aarligt at oprykke et Stykke Jord af Haugen til Ager og Eng, hvilken Bestemmelse yderligere er optagen og udviklet i Fdg. af 21de Maj 1777 i Henhold til hvilken den bliver indskærpet i alle Fæstebreve og dog ikke overholdt af Bønderne. I den senere Tid have vel Bøndernes Talsmænd søgt at faa den Anskuelse indprentet i Befolkningen, at Bønderne i det væsentligste havde Ejendomsret eller i hvert Fald havde et Slags Ejen-

domsret til Jorden, men det er ikke lykkedes dem at skaffe denne Lære Indgang uden maaske hos enkelte Storbønder. Tidligere have alle paa Færøerne, navnlig naar Statskassens Status var slet, ventet at Kongsgodset skulde blive solgt ved offentlig Auktion til Fordel for Statskassen, hvorom man kan overbevise sig blandt andet ved at efterse Rigsdagstidenden for 1851 — Landstingets Forhandlinger, S. 70, hvor Færøernes Repræsentant, der netop selv var Kongsbonde, hævder Ønskeligheden af at Bortsalg af Kongsjorden udsættes saa længe som mulig og at den, naar der sælges ved Auktion og tilslaaes Fæsteren, maa blive denne tilskjødet for en noget billigere Pris end Auktionsbudet. Iøvrigt mener jeg at Godsbestyrelsen er fuldt berettiget til med eller mod Bondens Vilje at lade Opdyrkingen foretage paa Fæstegodset af andre end Fæsterne fordi disse have undladt at opfylde de dem som anført i Følge Lovgivningen og i deres Fæstebreve paahvilende Pligter, navnlig naar Fæstebønderne faa Lejen indtil Fæsteledighed indtræder, og naar jeg er gaaet med til at foreslaa Expropriation, er det dels for at forsøge om Sagen derved kan vinde Fremgang i det for Tiden saa fæstebondevenligt sammensatte Lagting, da Opdyrkingens Fremme ved Smaafolk staaer for mig i første Række, og hvorledes man ordner den Erstatning, der vil være at yde derfor, i anden, dels for at Opdyrkingen ogsaa kan vinde Fremgang i Hauger, der vel for største Delen, men ikke udelukkende bestaar af Kongsjord. Da man selvfølgelig ikke uden ved Lov og med fuld Erstatning i det nævnte Øjemed kan fratage Odelsmændene deres Andel af det, der egner sig til Opdyrkning af disse Hauger, og Odelsmændene, selv om de ønske deres mindre Andel af Haugen udskiftet til Opdyrkning efter vor nuværende paa dette Omraade uheldige Lovgivning, ikke en Gang kunne faa Sagen indanket til Paakjendelse af Udskiftningskommissionen. Paa den anden Side kan heller ikke Godsbestyrelsen lade Opdyrkingen fremme i disse Hauger af arbejdsomme og ædruelige Mænd, som i den Anledning maatte henvende sig til den, fordi Odels ejernes Rettigheder ere til Hinder derfor.

Medundertegnede O. Effersøe maa ganske tiltræde det foran i andet Stykke (c: Stykket: Undertegnede Schrøter . . .) anførte, men maa med Hensyn til det øvrige anføre, at det indeholder en Del, som jeg kan billige, men ogsaa en Del, der staaer i Strid med mine Anskuelser.

Jeg mener at Flertallet ikke har tilstrækkeligt Kjendskab til Forholdene paa Suderø, der kunde berettigede samme til saadanne Udtalelser desangaaende, som i Flertalsbetænkningen sket, og at man har handlet imod Fæstebøndernes Interesse ved at udæske til Strid.

Iøvrigt henviser jeg til min Hønstilling til Lagtinget i denne Sag og til Mindretalsbetænkningen, hvor min Stilling er angivet, og forbeholder mig at udtale mig nærmere mundtlig ved Sagens fortsatte Behandling i Tinget.

Lagtingssalen den 14de Septbr. 1891.

J. H. Schrøter.   Oliver Effersøe.

Den 13de September kom Sagen til 2den Behandling.

S. E. Müller (Ordf.) refererede Flertallets Betænkning.

Effersøe (yngre) refererede den af Mindretallet afgivne Betænkning.

S. E. Müller udtalte, at O. Effersøe havde vist ikke sat sig grundig ind i Flertallets Betænkning; thi der fandtes i denne ikke noget om, at Flertallet ansaa Selveje for skadeligt. Det mente tværtimod, at Selvejendoms skulde indføres for Trøemes Vedkommende, men ikke ved Tvaugsforsanstaltninger, men derimod ad Frivillighedens Vej. Mindretallets Forslag om Nedsættelsen af en Kommission til at rejse Landet rundt, fandt han uheldigt. Tanken med denne Kommission gik jo ud paa at expropriere Fæste- og Odelsjord, men hvem skulde betale Kommissionen? — Amtsrepartitionsfonden! Bønderne skulde altsaa bekoste en Kommission, hvis Formaal var at fratage dem deres Gods, hvad han ikke fandt der var Anledning til. Saafremt man savnede disse Oplysninger, kunde man blot henvende sig til Landbrugskonsulenten, der godt kjendte disse Forhold og kunde sige, hvilke Pladser, der egnede sig til Opdyrkning eller ikke. Man havde foreslaet Sagen udsat paa ubestemt Tid for ikke at binde Tinget. O. Effersøe talte om Expropriation af Jord til Havelodder i Danmark i Henhold til et Rigsdagen forelagt Lovforslag. Dette var imidlertid ikke blevet Lov endnu og det vilde dog se noget underligt ud, om man herfra kom med saa vidtgaende Forslag, som dette. Nej, man skulde blot se Tiden an og se, om det vandt Fremgang i Danmark. Det var

muligt, man havde gjort noget lignende i England, men dette var for ham ikke et Bevis paa, at det var lovmedholdeligt i Danmark. Den af O. Effersøe nævnte Forordning af 1777 kunde ikke længere antages at have Betydning, eftersom Ministeriet havde udtalt, at man ikke havde Ret til mod en Kongsbondes Nægtelse at fratage ham Jord til Opdyrkning. Saafremt det var Mindretallets Forslag at oprette Fideikommis-Kapitaler til Fordel for Bønderne, saa tiltalte Tanken ham. Men det var vel næppe Meningen. Den Erstatning, der skulde ydes, gik i Bondens Lomme, men den følgende Slægt blev forarmet.

Effersøe (yngre): Flertallet vilde nok være med til at indføre Selvejendom, men ikke ved Tyang, hvilken imidlertid var aldeles nødvendig, saafremt det skulde blive til noget. Der forelaa intet om, at Amtsrepartitionsfonden kom til at afholde Udgifterne til Kommissionen og Lagtinget kom til at tage Bestemmelse derom; iøvrigt vilde Udgifterne kun blive smaa. Man kunde lade Landbrugskonsulenten foretage Undersøgelser; men Taleren ansaa det for heldigere, at de vare flere til at skjønne om Forholdene, især af Hensyn til Sagens store Betydning. Man kunde overlade til Regeringen, hvorledes den vilde ordne det med Undersøgelsen. Mindretallets Forslag gik ikke ud paa, at man skulde tage Odelsjord men Statens egen Jord, hvilket dog ikke udelukkede, at Fæstene havde en Ret, man ikke kunde berøve dem uden mod fuld Erstatning. Mindretallet paastod ikke, at denne skulde udbetales Fæsteren, men mente derimod, den burde henlægges til Fæstet som en Grundkapital. Naar han havde anført Forordn. af 1777, var det blot som et Vidnesbyrd om, hvad man allerede den Gang mente om disse Forhold.

Schrøter: Flertallets Betænkning indeholdt en Bemærkning, han betragtede som en Insinuation. S. E. Müller havde skrevet, at Landet var ufrugtbar. Ja, men det blev ikke bedre ved at lade det henligge i øde Ileder, som kunde give mere end 100 Fold Udbytte mod nu. Man maatte blot ikke dyrke andre Steder, end hvor Opdyrkning kunde blive et Biorhverv, ellers vilde det være Daarskab. Spørgsmaalet var, hvad man skulde gjøre, for at de ejendomsløse kunde faa de fornødne Existensmidler. Folk her paa Øerne behøve ikke at rejse til Amerika eller Australien for at opsøge Heder til Opdyrkning, thi her var nok af dem. Der fandtes saa mange fattige Trøemænd, sagde man; men mon de havde været bedre stillede,

om de ikke havde haft Jord? Ved dennes Hjælp have de dog bedre Betingelser for at faa Udkomsten, end hvis de ingen Trøcjede. Følgen af, at der blev gjort for lidt for Opdyrkningen, var, at fattige Folk nu dreves til at søge ud paa Søen for at fiske næsten uden Hensyn til, hvorledes Vejret var, hvorved mange Menneskeliv gik tabt. Dyrrkingen af Jorden var tillige en gavnlig Virksomhed for dem i ledige Timer. Flertallet paastod, at Opdyrkningen skred godt fremad, men han maatte hævde, at der var sket en sørgelig Standsning i denne Sag i de sidste 12 Aar, hvorimod det under den tidligere Godsbestyrelse havde været langt bedre, idet Administrationen havde taget mere Hensyn til Bestemmelserne herom i Norske Lov. Flertallet antog, at Opdyrkningsagen stod saa slet paa Suderø som Følge af politisk Agitation; men han mente, at man fra den modsatte Side havde drevet ikke mindre Agitation for at hindre Befolkningen i at blive for talrig og i, at for mange skulde falde Fattigvæsenet til Byrde. Det var ikke vanskeligt at faa Bønderne til at blive uvillig stemte mod Opdyrkning, thi om de end ikke selv havde videre Udbytte af de store Heder, kunde man let foreslå dem, at deres Efterkommere maaske kunde faa Gavn af dem. Den Leje, de fik af det opdyrkede, var stor nok, hvorimod Lejen for Haugen var for lille; men Bonden sad ogsaa selv for en lille Leje. Vigtigheden af at opretholde Bondestanden maatte være stor, naar man aarlig betalte 60,000 Kr. til den for at ligge og ruge over Haugen; thi saa meget mindre betalte de i Leje i Forhold til Gaardenes Værdi. Det var dog temmelig store Vexler at trække paa Samfundet. Man havde indvendt mod Mindretallets Forslag, at det krænkede den almindelige Retsbevidsthed, men det var ikke Tilfældet og gjaldt langt mere med Hensyn til den nye Theori om, at Bonden var den egentlige Ejer af Kongsgaarden, hvad man ikke forhen havde vidst, og i hvilken Henseende man blot behøvede at læse Folketingsmand Wejhes Udtalelser i Rigsdagen 1852, da han anmodede Regeringen om, at Fæstebønderne, saafremt Gaardene bleve solgte ved Auktion, maatte faa dem til Bje for et noget mindre Beløb end Auktionsbudet. At lade Gaardene gaa over til Selvøje vilde han ikke være med til for nærværende Tid, thi det vilde være at sætte en Stopper for Opdyrkning. Han ventede, at man ved alle offentlige Valg vilde gjøre det til en Betingelse for at stemme for nogen, at denne erklærede

sig villig til at arbejde for denne Landets aller vigtigste Sag. Det i Rigsdagen behandlede Forslag om at expropriere Odelsjord skulde synes at staa i større Strid med Ejendomsretten end her var foreslaet, thi der vilde man expropriere Jord, der var dyrket og i god Stand; medens her kun var Tale om uopdyrket Flode. Føringerne skulde ikke gaa i Forvejen; thi de vare maaske den mindst civiliserede Del af det danske Folk, mente Flertallet. Han antog dog, de i hvert Fald ikke stode tilbage for Islændere og Grønlændere. Naar han var gaaet med til Forslaget om at expropriere Haugen, var det ikke, fordi han ansaa det nødvendigt, men for at fremme Trødsagen. Han var vis paa at Godsbestyrelsen var berettiget til at fratage Bønderne Jord, fordi de ikke havde opfyldt deres Forpligtelse i Følge Loven, og i hvert Fald kunde det ske ved Fæsteledighed. Ad Frivillighedens Vej var der ingen Udsigt til at faa Sagen fremmet. Naar man anmodede Regeringen om at nedsætte en Kommission, vilde Udgiften til denne blive udredet af en af Regeringens Kasser; men for Resten kunde Amtsrepartitionsfonden nok bære en lille Byrde i denne Anledning. For ham stod det i første Række at fremme Opdyrkningen, helst ad Frivillighedens Vej, men naar det ikke kunde være andet, ved Tvang. En stor Hæmsko for Opdyrkningen havde fundet Sted der, hvor der var baade Kongsbønder og Odelsejere og de sidstnævnte i Mindretal; idet de da ikke havde haft Indflydelse nok til at faa Sagen frem. Han ventede ikke stort af denne Sag i Aar, men haabede, at den i en nær Fremtid vilde komme til at staa i første Række ved alle Valg.

Poulsen: Der fandtes i Flertallets Betænkning en Henvisning til, at de, som vilde have Jord, kunde faa den af Embeds- og især af Præstegaardene. Det kunde jo være godt nok, men der fandtes ikke mange af den Slags Gaarde — én eller to i hvert Præstegjæld — og det kom an paa, hvorledes Jorden var beliggende, om der var andet Erhverv til at leve af. Og selv om saa var, blev det maaske ikke til Fordel for Beboerne paa Stedet at faa en saadan Indvandring som f. Ex. i Norderdal, der næppe var nogen god Fiskeplads. Det vilde blive ubekvemt for alle paa Østerrø, der ønskede Træer, at søge til Næs for at købe Jord o. s. v. Ordføreren havde nævnt 3 Embedsgaarde ved Thorshavn, men Taleren vidste ikke, hvor de fandtes.

Isaksen betragtede denne Sag som en Livssag for Færoerne. Hvis han ikke

i Forvejen havde kjendt Udvalgets Standpunkt, saa vilde han være bleven meget begejstret ved at læse Begyndelsen af Flertallets Betænkning, hvor der taltes smukke Ord om Opdyrknings-sagens store Betydning, men som — desværre ikke lod sig gennemføre for nærværende Tid. Færøerne vare ikke noget frugtbart Land; men skulde man ikke fremme Opdyrkning uden i de Lande, hvor man kunde høste to Gange om Aaret? Var Udbyttet af Jorden heroppe ikke saa stort som i andre Lande, saa var det dog stort nok til mere end at lønne Arbejdet. Den Tid var forbi, da Bønderne for saa godt som ingen Ting kunde faa Folk til at trælle for sig, og han haabede, at den daværende sørgelige Tilstand ikke maatte vende tilbage. Nu indtog Husmanden en mere uafhængig Stilling lige overfor Bonden; men desuagtet var det heldigt for alle, at disse øjendomsløse Folk fik noget at arbejde i, naar de ikke kunde være paa Søen og en nyttig og gavnlig Beskæftigelse i ledige Timer, vilde hæve dem baade aandeligt og legemligt; havde de derimod intet at tage fat i, vilde de let ved at gaa og drive være udsatte for at synke ned og falde dem til Byrde, som havde noget at leve af. Paa de fleste Pladser havde man Fordel af at »vælte«, thi man vandt da altid Græs og der var vundet en Del ved at skaffe Foder til en Ko, hvor man før havde et Faar. Han vilde ikke være med til noget, som skadede Bondestanden; men det kunde han heller ikke se vilde blive Tilfældet her, selv om nogle Bøndergaarde bleve ødelagte. Gaardene vare Statens Ejendom, og Bønderne havde ikke ene Lov til at gjøre sig Jorden underdanig. Enhver, som havde fulgt Opdyrkingen i Thorshavn, vilde erkjende, at her var udført et godt Arbejde, og det aarlige Udbytte af Opdyrkingen her ved Byen kunde vel ansættes til en Værdi af omtrent 20,000 Kr. Nogle kunde avle 20—30 Tdr. Kartofler og enkelte endda mere og om end Bonden havde lidt noget derved, laa dette nærmest i Ordningen. Den Bemærkning, som Ordføreren fremkom med i sit Foredrag: »Man maa ikke krænke Bondestanden«, syntes han var meget betegnende for Flertallets Standpunkt, og han fandt, at vor konservative Bondestand kunde brugt disse Ord som en passende Inskription paa deres Fane, under deres Kamp mod Opdyrknings-sagens Fremme her paa Øerne. Han var enig med Schrøter i, at dette Spørgsmaal: »Er Du for eller imod Opdyrknings-sagen?« burde blive stillet ved ethvert Valg.

Danielsen: Der var talt meget from og tilbage om denne Sag i de sidste 20 Aar, og enhver kjendte den; men som Medlem af Flertallet vilde han bemærke, O. Effersøes Udtalelser havde været meget moderate. Det forholdt sig dog ikke, som O. E. sagde, at Flertallet holdt paa Lejeforholdet; thi det holdt ikke paa det gamle Lejeforhold. De Træer, som stode paa det gamle Lejemaal, stode ikke tilbage for Træerne i Thorshavn, saa det var mere den gode Vilje end Lovbestemmelser, det kom an paa. Det gjaldt om at skaffe Jord, sagde man. Ja, men hvortledes skulde man skaffe Jord, som var god? Expropriation nede var noget andet end her, hvor man vilde tage af vore Heder og det gode Fjæld gik tabt. Man skulde gaa frem ad Frivillighedens Vej. I de Bygder, hvor Opdyrkning havde fundet Sted ved Tvang, vare Folkene meget fattige. Schrøter talte om Beskyldninger mod Suderø og sig personlig; men Flertallet havde ikke navngivet Schrøter, saa her stadfæstedes det gamle Ord: »Naar man slaar blandt en Flok Hunde, saa o. s. v.« Flertallet havde kun sagt, »at man var tilbøjelig til at tro« og i denne Tro var han bleven bestyrket af enkelte rejsende, der vist ofte havde været paa Suderø. Opdyrkingen kunde ikke siges at være standset af Uvilje, men Erfaringen viste, at der kun dyrkedes lidt paa de gode Fiskepladser. Poulsen mente, at det var for lidt at tage fat paa Embedsgaardene, men det var det ikke, og de egnede sig godt til det, saaledes Amtmandens og Landfogdens Gaarde, saa man kunde godt standse dermed for det første. Han troede, Schrøter og Isaksen vilde skabe en Kløft i Befolkningen mellem Bondestanden og de mindre bemidlede, hvorfor Bondestanden modsatte sig Forslaget. Spørgsmaalet var, hvortledes man skulde fremme Opdyrkning uden at forurette nogen. Naar man sagde, at Gaardene vare Samfundets Ejendom, mente han, man kunde med samme Ret sige at de vare Bondens.

Effersøe (yngre) kunde ikke tiltræde den af Schrøter udslyngede Beskyldning mod deres Modstandere. Schrøter havde sagt, at Fæstegodset var Samfundets Ejendom. Men han (Taleren) mente, en Fæstebonde paa sit Gods var stillet lige saa sikkert som en Odelsmand paa sit og kunde intet berøves uden mod fuld Erstatning. Han vilde derfor slaa fast, at de ikke vilde Bondestanden til Livs, thi man havde tidligere rejst denne Sag stor Modstand ved at stille den paa Spidsen og lade forstaa,

at man kunde tage Jorden uden at give Erstatning. Han kunde derfor godt billige Danielsens Udtalelser om Kløften, man vilde skabe i Befolkningen ved Udtalelser om at borttage Vinterhaugen, hvorved man vilde komme til at ødelægge Fjældet. Men det var ikke Meningen at tage hele Haugen, og naar man gik forsigtig frem, vilde det ikke skade. Kunde man ikke tage Underhaugen uden at ødelægge Fjældet, maatte man lade det være. At der fandtes en Del fattige Trømænd omkring Kongsbønderne laa nærmest i, at de vare Lejere og ikke Ejere og fordi man havde indtaget Jord paa et urigtigt Sted. Han kjendte en hel Bygd, der var ødelagt ved, at Jorden tilhørte udenbygds boende. Forsaavidt Embeds- og Præstegaardene skulde egne sig til Opdyrkning, maatte man se at faa Jord derfra; men det vilde Regeringen nok sørge for.

Jacobsen vilde ikke indlade sig paa at gjendrive nogen. Et gammelt Ord sagde, at Enighed bygger op, Uenighed bryder ned. Der havde i Aar været mange Sager til Forhandling i Tinget; men han syntes ikke det blev til noget, fordi enhver gik sin egen Vej. Mindretallets oprindelige Forslag gik ud paa, at Kommissionen skulde rejse Landet rundt for at opsøge Pladserne og udvise af Jorden, hvad enten det var Statens eller Odelsjord. Forslagsstilleren var nu gaaet bort fra Odelsjord. At gaa frem med Tvangsforestillinger var at trykke ned. Han havde ikke været mod Opdyrkning, men kunde ikke billige den foreslaaede Maade at fremme den paa; man burde fremhjælpe den paa en rimelig og billig Maade. Efter hans Kjendskab havde Opdyrkning gavnet Befolkningen, hvor Trøer vare blevne indlagte efter Overenskomst, hvorimod Tvangsforanstaltninger vilde virke demoraliserende baade paa den ene og paa den anden Klasse. Han kunde paa vise Pladser, hvor man havde aftvunget Bønderne Jordstykker til stor Ulempe for Bønderne og Ødelæggelse for Trømændene. Schrøters Paastand om det store Udbytte af et opdyrket Stykke Land, var urigtig, thi han kjendte et, der i opdyrket Stand gav mindre end uopdyrket. At Trøesagen var gaaet saa godt frem i Thorshavn, laa i Pladsens heldige Beliggenhed for Dyrkning og i den lette Adgang til andet Erhverv, hvad ikke var Tilfældet andre Steder. Han vilde spørge Isaksen, om det var gavnligt at krænke Bondestanden, eller om man ikke skulde have for Øje ikke at krænke denne Stand lige saa lidt som nogen anden? og heller ikke drage Sagen

frem som et Valgspørgsmaal. I Opfattelsen af Selvejendoms Betydning var der en Forskjel mellem O. Effersøe og Schrøter, af hvilke sidstnævnte nok vilde have Trøerne, men ikke Kongsgaardene til Selveje. Bønderne sade sikre paa deres Gaarde, og det samme, mente han, var Tilfældet med Trømændene.

Isaksen forstod ikke, hvorfor Flertallet, naar det, som Danielsen sagde, vilde fremme Opdyrkning, ikke havde foreslaaet noget derom, f. Ex. ved at sætte det i Forbindelse med Forslaget om Fæstogodsets Overgang til Selvejendom. Af Betænkningen saa man ikke noget til, at Flertallet vilde fremme Opdyrkning. Her var intet at vente efter. Det var ikke smukt at vække Uenighed, sagde man, men det var en noget underlig Maade, paa hvilken man tilstræbte Enighed, nemlig ved, at den Part, som intet vilde gjøre, vilde forlange, at den Part, som vilde gjøre noget, skulde give efter. Han vilde ikke benægte, at Opdyrkingen gik godt fremad paa enkelte Pladser; men det modsatte var Tilfældet paa endnu flere. Det var selvfølgelig ikke rigtigt at krænke Bondestanden, men Bønderne vare saa bange for Opdyrkingen, at de ansaa denne for en Krænkelse. De maatte imidlertid og i hvert Fald ved Fæsteledighed kunne paalægges Forpligtelse til at afgive Jord til Opdyrkning, hvad man t. Ex. havde Erfaring for her i Thorshavn, hvor slikt var sket, og det kunde ikke antages, at Ministeriet nu havde villet gjøre en anden Opfattelse gjældende.

Schrøter bemærkede til Danielsen, at ved Opdyrkning kunde Fjældtoppene komme til at gaa tabte, men hvis alt, hvad der kunde dyrkes, blev dyrket, saa han ikke, at Samfundet havde tabt noget derved. Arbejdsmanden havde bedre af at passe sin Jord end at gaa i Butikkerno og drikke Pengene op. Den af ham rejste Beskyldning var ikke rettet mod enkelte bestemte Personer, som Modstanderne havde gjort det overfor ham, og han vilde ikke skabe nogen Kløft i Befolkningen. Sagen var i Tidens Løb bleven saa forsumpet, at den trængte til en alvorlig Opstrammer. Forordningen af 1777 kunde ikke antages at være sat ud af Kraft og maatte altsaa overholdes. O. Effersøe tilraadede at vise Maadehold i denne Sag; men han havde Erfaring for, at det nyttede intet. Gaardene maatte gjerne blive overdragne til Bønderne til Selveje, naar det blot ikke skadede Opdyrkingen; men man burde have Tilladelse til at expropriere af Haugen.

Afslutning begjæredes af O. P. Effersø, Djurhuus, Poulsen og Oliver Effersø og vedtoges med 11 St. for og ingen imod, hvorefter Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling sættes under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

Den 17de September fremlagdes følgende

Ændringsforslag

til

Udvalgets Mindretalsforslag.

Der tilføjes som et nyt Indstillingspunkt:

3. samtidig hermed at lade udarbejde og forelægge Lagtinget et Lovforslag om Fæstegodsets Overgang til Solvejendom, paa Grundlag af det som herom er forhandlet og vedtaget i Tinget lil forskjellige Tider.

Lagtingssalen den 17de Septbr. 1891.

O. P. Effersø.

Samme Dag (17de Septbr.) foretoges Sagens 3dje Behandling.

S. E. Müller (Ordf.) benægtede at have brugt Udtrykket at »krænke« Bonden i Betydning af ikke at »røre« ved Bonden. I Betænkningen havde man skrevet »ødelægge« Bonden. Schrøter havde sagt, at Bonden skulde tvinges til at afstaa Gaarden. Den Tid kom dog forhaabentlig aldrig, idet der ad Frivillighedens Vej vilde blive optaget saa meget, som kunde faas. Det store Lighedsprincip, Schrøter havde for Øje, udgik fra den store Verden og vilde ikke udgaa herfra. Han kunde ikke erkjende, at Flertallet havde ægget til Strid; thi det fremkomne Forslag fra Mindretallet var af den Beskaffenhed, at der var Anledning for Bondevenerne til at give saa fyldige Oplysninger som muligt for at Sagen ikke skulde blive opfattet fra et ensidigt Standpunkt. Han maatte hævde, at Opdyrkningen ikke var standset, men at den paa sine Steder var i god Fremgang, hvad man let kunde overbevise sig om. Flertallet anbefalede en ny Drøftelse af Sagen næste Aar og da samtidig arbejde paa Indførelsen af Selvejendom paa Fæsta-

godset og for Salg af Embedsgaardene og den beneficerede Jord paa lignende Maade, som man havde gjort for Husegaards Vedkommende. Dermod vilde man have gjort nok for nærværende Tid.

Schrøter: Flertallet mente, at den ringe Opdyrkning paa Sudersø skyldtes politisk Agitation, der havde afholdt Folk fra at opdyrke. En saadan Bemærkning kunde nok ægge til Strid. Han kunde ikke se, det stod godt med Opdyrkningen. Hvor mange Trøer var der vel indlagte i de senere Aar? Derimod fandtes flere Exempler paa, at Folk vare drevne bort fra deres Trøer. Han forstod godt, at Flertallet vilde have Fæstegodset over til Selveje — for bedre at standse Opdyrkningen. Naar man først havde taget noget betydeligt bort fra Underhaugen og faaet det opdyrket i en ikke for fjærm Fremtid, saa kunde Bonden faa Tilladelse til at beholde Indmarken og den øvrige Del af Haugen for en billig Pris. Men det ventede han ikke, man vilde gaa ind paa. Naar han havde talt om denne Sags Fremgang, havde han ikke tænkt paa internationale Bevægelser.

S. E. Müller: Det havde ikke været Flertallets Hensigt at fornærme Schrøter ved dets Udtalelser i Betænkningen. Taleren troede at være bedre inde i Spørgsmaalet om Opdyrkning end Schrøter, da han stadig havde Læjlighed til at se Kontrakter om Opdyrkning og derved overbevise sig om, at der paa visse Steder (især paa Nordstrømsø) var opdyrket meget.

Effersø (aldre) havde stillet Ændringsforslag til Mindretallets Forslag og henviste til en Ministerskrivelse, i Følge hvilken en enkelt Gaard ikke kunde faas til Kjøbs, saa længe der ikke forelaa en Lovbestemmelse om Salg af Fæstegodset i det hele. Der var to Slags Folk, som kunde tænkes at ville kjøbe, nemlig den velhavende, dygtige Mand og den, som ved sin Uduelighed var kommen paa Knæerne, førstnævnte for at bringe det størst mulige Udbytte ud af sin Gaard og den sidstnævnte for mulig ved at sælge igjen at faa sig et lille Overskud, hvorfor han kunde kjøbe en Trø og saaledes danne sig en selvstændig Stilling, som han magtede. I begge Tilfælde var Salg til Gavn for Samfundet.

Isaksen vilde ikke være med til at krænke Bondestanden. Det stod ikke klart for ham, hvorledes man skulde faa Bønderne til at sælge ad Frivillighedens Vej. Bønderne havde ikke Nytte af Salget, mente man; men der kunde maaske til-

lægges dem en Del af Kjøbesummen. Man syntes fra alle Sider at være enige om, at der burde gøres noget for Opdyrkingen; men Spørgsmaalet var, hvilken Vej man skulde gaa paa en for alle Parter tilfredsstillende Maade.

Schrøter vilde ikke være med til, at Bønderne fik deres Gaarde til Ejendom paa de Vilkaar, som man for en halv Snæs Aar siden havde foreslaaet.

Effersø (ældre) syntes ikke, det var noget for Schrøter at tale om Salget af Fæstegaardene, som om Meningen var den, at Bønderne skulde have dem for ingen Ting. Forslaget gik netop ud paa at overdrage Gaardene paa lignende Maade som det var sket nede ved Salg paa Statens Fæstegods.

Effersø (yngre) vilde stemme for O. P. Effersø's Endringsforslag, fordi han foretrak Selveje for Fæste og fordi en Del af Gaardens Hauge blev forbeholdt ved Salget, hvad han antog Ministeriet vilde gaa ind paa. Det var blevet saa stærkt fremhævet, at Fæstebønderne ikke havde nogen betryggende Ret over deres Fæste. Saaledes forholdt det sig imidlertid ikke, thi i Følge Forordningen af 1691 var Fæsterens ældste Søn berettiget til at faa Fæstet ved Faderens Død, uden at der var Tale om nogen Indskrænkning og senere Bestemmelser bekræftede dette. Det forekom ham i det hele at være noget principløst af Schrøter at kæmpe for at sikre de besiddelsesløse en betryggende Stilling paa samme Tid, som han arbejdede for at Kongsbønderne skulde kunne fratages Jord uden Erstatning. Nej, de skulde alle stilles uafhængige; det gavnede Samfundet bedst. Han forstod ikke, hvorfor man vilde hævde, at Kongsbønderne ikke havde nogen Ret. Hos hvem var da Retten? Var den hos Staten alene, saa vilde hele Kjøbesummen gaa over til Staten. Havde Fæsteren derimod en Medejendomsret, vilde en Del af Kjøbesummen blive ved Fæstet. Det stod Samfundet frit for ved Lov at tvinge Bonden til at afstaa noget af Jorden; men han kunde ikke se, man vilde opnaa noget uden ved at faa Troerne til Selvejendom.

Schrøter: Man kunde naturligvis ikke uden videre tage Jord fra Fæstebonden, naar han havde opfyldt sin Forpligtelse i Følge Loven, men det havde han formentlig ikke. Han vilde slaa fast, at Lejen kunde forhøjes for Fæstebønderne. Fæsterne sad betryggede paa deres Gaarde; men ganske anderledes forholdt det sig

med Troemændene, hvem man kunde berøve Frugterne af deres Arbejde.

Jacobsen: Der var ikke Trang til at ordne disse Forhold uden i Forbindelse med Salget af Fæstegaardene; men han ansaa det ikke tilraadeligt at indføre Selveje hverken for Troerne eller for Fæstegaardene. Opdyrkingen fra Kongsgaardene havde gjort Fremskridt flere Steder, saaledes i Kvivig og Vestmanhavn og havde skaffet vedkommende en god Levevej.

Danielsen anførte ligeledes et Exempel paa Opdyrking fra Kongsgaardene. Han havde haft Lejlighed til at følge denne Sag lige fra dens første Begyndelse. Var den kommen frem paa den Maade, som O. Effersø foreslog, havde den nok faaet et godt Udfald, men Schrøter havde været dens Talsmand, og hans Udtalelser havde kun tjent til at opirre Bønderne. Schrøter syntes at betragte Bønderne som Mennesker, der stræbte at hindre den ubemidlede Klasse Formørelse, og det var ikke underligt, Bønderne modsatte sig hans Forslag. Sagen burde fremmes ad Frivillighedens Vej, som det bl. a. var sket i Midvaag, hvor der var opdyrket meget.

Effersø (yngre) gjorde Danielsen opmærksom paa, at Taleren og Schrøter vare enige om, at Troerne burde overgaa til Selveje, og at der paa dertil egnede Steder burde tages Jord fra Fæsterne for at gives Folk til Ejendom. Noget andet var, at de havde en forskjellig Opfattelse af Fæsterens Retsstilling, og han kunde ikke billige, at man stillede Sagen saaledes paa Spidsen, som Schrøter nu gjorde. Skylden for, at denne Sag ikke tidligere havde fundet sin Afgjørelse, laa nærmest hos de Mænd, som havde været dens Talsmænd.

Schrøter: Skylden laa hos Fæsterens Talsmænd, der vilde have Gaardene til Kjøbs for 25 Gange Lejen, hvad han vilde gaa ind paa, naar man fra Fæstet tog det, som egnede sig til Opdyrking. Man var paa begge Sider gaaet til Yderligheder. Han havde talt om, at man skulde se at enes ved at gaa en Middelvej; men det nyttede ikke og han vilde nu tage Skeen i en anden Haand.

Isaksen havde fundet det underligt at høre O. Effersø sige, at Fæsteren havde en Modejerret i Fæstet; hvorfor fik da Husegaardsbønderne ikke en Del af Kjøbesummen ved Troernes Salg?

Effersø (yngre) kjendte ikke Aarsagen til, at de ikke havde søgt at faa Betaling.

Effersø (ældre) oplyste, at Bønderne senere havde faaet nogen Erstatning for Tabet af Vintergræsningen.

H. C. Müller bemærkede, at Bønderne havde faaet Erstatning ved, at der blev indlagt en stor Trø til Fordel for dem.

Isaksen kunde ikke erkjende, at den Jord, som tilfaldt Bønderne som Følge af Gærdets Regulering, kunde kaldes Erstatning.

Djurhuus indtog et Standpunkt mellem de yderliggaaende paa begge Sider. Han ansaa det for meget uheldigt, at Fæstegaardene gik over til Selveje, fordi Fæsterne sade paa saa billige Vilkaar og vilde blive meget værre stillede som Selvejere. Landet vilde desuden altid trænge til en driftig Bondestand. Indførelsen af Selvejendom paa Fæstegodset vilde have til Følge, at naar en Mand havde flere Børn, var der i Reglen kun ét, som kunde faa noget efter Forældrene. Hvad Trøerne derimod angik, indtog han et meget frit Standpunkt. Trøerne burde sikres ved Selveje. Han var i 1889 gaaet med til Forslaget om at indføre Arvefæste for Trøerne; men Regeringen havde erklæret, at det burde være Selveje. Hvad Forslagets 1ste Punkt angik, kunde han nok være med til det, men holdt ikke af den foreslaede Kommission, eftersom man havde Erfaring for, at slige Kommissioner let blive siddende i flere Aar, inden den afgav sin Erklæring. Trømændene sade imidlertid uden Sikkerhed paa deres Trøer. Isvrigt fandt han Forslaget vigtigt. Angaaende dettes 2de Punkt var det hans Overbevisning, at Selveje for Trøerne vilde faa de samme gavnlige Følger for hele Landet, som det havde vist sig for Trøerne ved Thorshavn.

Effersø (ældre) vilde spørge Djurhuus, om det ikke var upilligt, at Fæstebonden ikke skulde kunne faa Gaarden til Kjøb, naar han ønskede det?

S. E. Müller var enig med O. Effersø om Kongsbondens Retsstilling. Men i det Tilfælde, det ikke vare Søner paa Gaarden, vare Døtrene stillede som Trøbesidderens Børn, og de samme Grunde, som talte for, at Trømændens Børn kom til at nyde godt af Fæsterens Arbejde, talte ogsaa for, at Fæsterens Børn fik den samme Ret for Fæstets Vedkommende. Man kunde indvende, at Fæsteren ikke havde gjort noget for at faa Fæstet; men saaledes forholdt det sig ikke; thi mange af dem arbejdede meget for Gaarden. Angaaende Salget af Husegaard, bemærkede han, at Staten tog hele Kjøbesummen for Ud-

marken, men der forbeholdtes Bønderne Ret til Vintergræsning paa Trøerne. Denne Ret havde Bønderne faaet Lov til at udnytte ved Salg, hvad de ogsaa have gjort, og det havde vel været Regeringens Mening, at Erstatningen for Vintergræsningen svarode til deres Brugsret til Jorden; men Tabet af Vintergræsningen var ødelæggende for Gaarden.

Djurhuus vilde besvare O. P. Effersøs Forespørgsel med Henviisning til, at det ikke gik an at sælge enkelte Fæstegaarde, fordi det vilde være til Skade for Samfundet. Denne Sag burde stilles i Bero, men Trøesagen fremmes. Schrøters Arbejde paa dette Omraade havde skadet Opdykningsagen overordentlig meget.

Schrøter mente, at det var en aldeles uberettiget Insinuation fra Djurhuus's Side.

Isaksen fandt det underligt, at ved indtrædende Fæstledighed en Mand, som maaske kom løbende til Gaarden, skulde være Medejor af Fæstet. Han ansaa Fæstegaardene for at være Statens eller Samfundets Ejendom.

Effersø (ældre): Naar baade Regeringen og Rigsdagen havde erkjendt, at Bonden havde en Medejorret i Fæstegaarden, var det lige meget, hvad Isaksen mente.

H. C. Müller billigede fuldstændig Djurhuus's Udtalelser om det utilraadelige i at sælge Fæstegaardene. Det var ogsaa bedst at lade Trøerne forblive som hidtil, naar man kun sikrede Trømænden Frugten af hans Arbejde paa Jorden. Naar Ministeriet ikke vilde gaa ind paa at lade dem overgaa til Arvefæste, men kun til Selveje, vilde han imidlertid baje sig for et saadant Krav, hvilket Fremtiden dog nok skulde vise at være et Føjlgreb.

Mindretallets Forslag sattes først under Afstemning ved Navneopraab med følgende Udtale:

Punkt 1: Ja stemte: Poulsen, Isaksen, H. C. Müller, Hansen, Restorff, Weihe, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus, Schrøter, Oliver Effersø og Formanden; nej stemte: Provsten, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Johannesen, Husgaard og S. E. Müller, medens Olsen var fraværende, og var dette Punkt saaledes vedtaget med 12 St. mod 7.

Punkt 2: Ja stemte: Poulsen, Isaksen, Provsten, Hansen, Restorff, Weihe, Petersen, O. P. Effersø, Djurhuus, Schrøter og Oliver Effersø; nej stemte: H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Jo-

Kannesen og S. E. Müller; — Husgaard og Formanden stemte ikke, medens Olsen var fraværende, og var dette Punkt således vedtaget med 11 St. mod 6.

Punkt 3 i O. P. Effersøs Ændringsforslag: Ja stemte: Isakson, Hansen, Danielsen, Niclasen, Johannesson, Restorff, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersø og Oliver Effersø; nej stemte: Poulsen, Provsten, H. C. Müller, Jacobsen og Djurhaus; — Weihe, Husgaard, Schrøter og

Formanden stemte ikke, medens Olsen var fraværende, og var Forslaget således vedtaget med 10 St. mod 5.

Herved betragtedes Udvalgets Flertalsforslag som bortfaldet.

Nogen Indstilling til Ministeret vedtoges ikke i denne Sag, hvorom nærmere vil findes anført under Sagen Nr. XVII.

XVI. Andragender om Forandringer i Justitsministeriets Forbud imod Indførsel af Faar m. v. fra Island og Amtets Forbud imod Udførsel heraf fra Østero m. v.

Den 24de Avgust fremlagdes følgende

Forslag.

Lagtinget andrager hos Justitsministeriet om at det gjældende Forbud imod at indføre til Færøerne fra Island Talg og Kjød af Faar, i saltet Tilstand, maa blive ophævet, ligesom og at det forbydes at indføre Uld til Færøerne, sammesteds fra.

Thorshavn den 24de Avgust 1891.

Ærbødigst

H. C. Müller.

Til Lagtinget.

Den 26de Avgust fremlagdes endvidere følgende Andragende:

Undertegnede paa Strømø bosiddende Ejere af Jordegods i Nordskaale paa Østero tilhede os herved at andrage hos det ærede

Lagting paa, at faa udvirket Lempelser i de strænge Forholdsregler mod Indførsel af Faarenes epidemiske Øjenbetændelse fra sidstnævnte Ø til Strømø.

Øjensygen har været i vor Hauge i Vinter og tidlig paa Foraaret, men er nu overstaaet, saa at der ikke mere er Fare for Smitte. Desuagtet ere vi ved det bestaaende Forbud hindrede fra at nyde Frugterne af vor Ejendom. En Del af Ulden gaar tabt fordi Faarene, naar vi ikke selv maa med til Fjældgangen, ikke blive tilbørlig indfangede, og Uldens Værdi for os forringes væsentlig ved at vi ikke maa bringe den hjem til os selv. Vi bede derfor Lagtinget om at udvirke, at vi dels maa faa Lov til at røgte vore Faar selv og dels under passende Forsigtighed faa Lov til at føre Uld og Slagt hjem.

Kvalvig den 24de Juli 1891.

(8 Underskrifter.)

Til
Færøernes Lagting.

Den 26de Avgust, sattes disse Sager under foreløbig Behandling.

H. C. Müller henviste til det bestaaende Forbud imod at indføre Faar eller raa Dele af Faar til Færgerne. Forsaavidt dette Forbud ogsaa omfattede Kjød og Tælle i Fustager, var det noget haardt; thi naar de fattige Fiskere kom tilbage, medførende saadanne Ting fra Island, fik de ikke Lov til at tage dem med i Land. Derimod mente han, det vilde være mere farligt at indføre Uld, da den ikke var tilstrækkelig vasket.

Jacobsen vilde have Tilladelse til at indføre Uld fra Island, da den var af stor Betydning for den herværende fattige Befolkning.

Formanden mente ogsaa, at en eventuel Forandring i Ministeriets Indførselsforbud maatte gaa i den af Müller foreslaaede Retning, idet Fare for Smitten snarere maatte søges i Ulden end i de andre Dele. Naar han (Formanden) imidlertid ikke selv havde forelagt Tinget Sagen til Overvejelse, var dette begrundet i, at han forinden ønskede at fremskaffe nogle Oplysninger fra Landbrugskonsulenten angaaende Sundhedstilstanden blandt Faarbesætningerne paa Østers, hvilke Oplysninger først nu forelaa. Der var endvidere indkommet et Andragende fra en Del Beboere paa Nordstrømø, der havde Jord paa Nordskaale paa Østers om forskjellige Lempelser i Amtets Udførselsforbud mod Faar fra Østers, i hvilken Henseende Landbrugskonsulentens Erklæring ogsaa var bleven indhentet. Efter dernæst at have paapeget enkelte Uoverensstemmelser mellem Ministeriets Indførsels- og Amtets Udførselsforbud, foreslog Formanden Sagen i sin Helhed henvist til et alt bestaaende Udvalg.

Isaksen: Forbudet havde været trykkende, thi det havde ikke vist sig, at der var nogen Fare ved Ulden, og den indeholdt næppe saa meget Smitsstof, at det blev farligt at indføre den.

Effersø (ældre) bemærkede til Isaksen, at Smitten kunde komme, og desuden kunde det være gavnligt i nogen Tid at hindre Indførselen af Uld af Hensyn til den Overproduktion af Uldvarer, som havde fundet Sted og virket hæmmende paa Omsetningen.

Schrøter mente ikke, der var saa stor Trang til at indføre Kjød og Tælle, og Indførsel af Uld kunde være til større Skade end Gavn, da Markedet var indskrenket til Danmark og der ikke var

Brug for mere, end der kunde tilvirkes her. Man vilde derfor henstille til Tinget at være meget forsigtigt med, hvad det raadede Ministeriet til at gjøre i denne Sag, om hvilken Veterinærautoriteternes Erklæring først burde indhentes.

Isaksen fandt et saadant Forbud urimeligt særlig af Hensyn til de færøske Fiskere, som oppe paa Island muligvis kunde finde Lejlighed til at købe billig Uld til Klæder, hvilket var af stor Betydning for dem, da Ulden her paa Øerne for Tiden stod i en meget høj Pris.

H. C. Müller: Naar Tilvirkningen af Uldvarer blev for stor, kom det ikke blot til at gaa ud over den velstaaende Del af Befolkningen, men ogsaa over de fattige, idet Arbejdslønnen faldt.

Jacobsen mente, at Folk, som kom fra Island, maatte dog have Lov til at købe Uld til eget Forbrug. Ulden var dog vasket forinden den kom hertil.

Effersø (ældre) erindrede om, at den islandske Uld havde været saa ringe, at den havde bevirket en Nedgang i Prisen paa Uldvarer. Hvis Folk indskrænkede sig til at bruge den til Klæder eller Tøpper, var der ikke stort at sige til det, men Produktionen af Trøjerne forøgedes og det blev bestandig vanskeligere at faa Trøjerne solgte, da samtidig Forbruget formindskedes ved at Englænderne og Svenskerne havde fundet paa at tilvirke Trøjer, som Folk foretrak for de færøske, og derfor maatte man vogte sig for at producere for meget.

Poulsen troede i sin Tid, at den islandske Uld havde gjort stor Skade paa Trøjepriserne. Fiskerne, som købte Uld til Klæder, sørgede nok for at faa den nogenlunde god; anderledes kunde det være, naar Kjøbmænd og Bønder spekulerede i islandsk Uld til Udførsel. Man kunde i denne Sag muligvis gaa en Mellemvej ved at bestemme, at Ulden skulde ved Indførsel underkastes en grundig Rensning, hvis en Kontrol dermed lod sig gennemføre.

Danielsen sluttode sig til Müller om det berettigede i at forbyde Indførselen af Uld. Tinget havde været enig i Forbudet om Udførsel fra Østers. Den islandske Uld var daarlige vasket, hvorimod den færøske er vasket i skarp Lud, der formodentlig dræber Smitten. Var det skadeligt at indføre Faar, maatte det ogsaa være skadeligt at indføre Uld og Grund nok til at være forsigtig. Han mente, at Forhandlingerne skulde dreje sig om at bevare os fra Smitten og ikke om Trøjepriserne.

Schrøter: Forbud af lignende Art som det her nævnte vare meget almindelige

i andre Lande. Smitten kunde let føres ud til Faarene, derfor var Indførsel af Uld meget farlig.

Isakson mente, det var til Gavn for Folk her, at de kunde købe Uld til Klæder billigere i Island. Selv om Faar kunde smitte, kunde han dog ikke indse, hvorledes Smitten kunde overføres gennem Kjødet og Tællen.

Effersø (yngre): I Grunden var det kun de sagkyndige, der kunde sige det rette Ord om Smitten.

Jacobsen fandt Forbudet meningsløst. Ikke den vaskede men den uvaskede Uld var farlig.

Efter Forslag af Schrøter henvistes Sagen til det Udvalg, der var nedsat angaaende Forandring i Jagtloven (Nr. XIV).

Den 7de September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Til undertegnede Udvalg er henvist:

1. Et Forslag fra Lagtingsmand H. C. Müller om at Tinget vil henvende sig til Justitsministeriet for at faa det gjældende Forbud imod Indførsel til Færøerne fra Island af Talg og Kjød af Faar i saltet Tilstand hævet og forbudt at indføre Uld til Færøerne sammesteds fra.
2. Et Andragende fra flere Beboere i Kvalvig og Strømnæs paa Strømø, der ere Ejere af Jordegods i Nordskaale paa Østersø om at udvirke at det bestaaende Forbud imod Indførsel til andre Steder paa Færøerne af Faar m. v. fra Østersø maa blive saaledes ændret, at de maa faa Tilladelse dels til selv at røgte deres Faar i Nordskaale og dels til under Jagttagelse af passende Forsigtighedsregler at kunne overføre fra dette Sted til deres Hjem Uld og Slagt.

I den Anledning skal Udvalget tillade sig at anføre følgende:

- ad 1. Justitsministeriets Bekjendtgjørelse af 21de Marts 1890 om Forbud mod Indførsel til Færøerne af Faar m. m. fra Island omfatter formentlig saltet Kjød og Talg og er i alt Fald bragt i Anvendelse saaledes, men derimod ikke Uld. Forbudet er

foranlediget ved, at der i Aaret 1888 blev indført fra Island til Østersø en Øjensygdom, der siden har hersket blandt Faarene paa dette Sted, og navnlig i Begyndelsen betragtedes som meget farlig.

Af skadelige Sygdomme — Øjensygen undtagen —, som overføres ved Smitte fra det ene Faar til det andet, hersker her paa Øerne vistnok kun den saakaldte *bráðasótt* medens der formentlig paa Island findes ogsaa andre skadelige, smitsomme Sygdomme, og navnlig nævnte Øjensyge meget udbredt. Faareavlens er for vore Øer af en saa stor Betydning, at man bør være meget varsom med Indførsel af Faar, Uld og desl. fra Steder, hvor Sygdomme herske, altsaa bl. a. fra Island. Derhos er der ikke nogen tvingende Nødvendighed for Indførsel af Faar eller Uld fra sidstnævnte Sted. Med Hensyn til Indførsel af saltet Kjød og Talg, navnlig sidstnævnte, maa det erkjendes, at det for den Del af Befolkningen, der driver Fiskeri ved Island om Sommeren, har en ikke ringe Betydning om det kunde tillades at indføre fra Island disse Artikler, som faas forholdsvis billigt der, og kunne være vanskelige at erholde til Kjøbs her paa Øerne. Ogsaa kan det være heldigt for Fiskerne om de for den Fisk de afhænde til Kjøbmændene i Island kunne blive i Stand til at tage Kjød og Talg, da kontante Penge vanskelig erholdes og det kan foranledige Tab at sælge Fiskon paa Kredit.

Naar imidlertid Forbudet paa den ene Side ikke omfatter Indførsel fra Island af Uld, men derimod saltet Faarkjød og Talg, se vi ikke rettere, end at der burde foretages en Forandring, saaledes at Forholdet blev netop omvendt. I alt Fald forsaavidt angaar Øjensyge, maa formentlig Fare for Indførselse af Smitte være meget større ved Uld end ved saltet Kjød og Talg.

En af Landbrugskonsulenten under 21de f. M. afgiven Erklæring, der medfølger denne Sag, gaar ud paa at anbefale, at saltet Kjød og Talg undtages, naar visse Garantier vare til Stede.

I Henhold til det anførte til-

lader Udvalget sig at foreslaa til Vedtagelse følgende Indstilling til Justitsministeriet:

»Da det i Bekjendtgjørelse af 21de Marts 1860 fra det høje Ministerium indeholdte Forbud imod Indførsel fra Island til Færøerne af Faar og raa Dele af samme forekommer Tinget at være altfør vidtrækkende, naar det formentlig omfatter Kjød og Talg i saltet Tilstand, og paa den anden Side for lidt omfattende, naar Indførsel af Uld ikke er forbudt, tillader man sig at henstille til det høje Ministerium, om der ikke er Anledning til at foretage en Forandring i fornævnte Bekjendtgjørelse i den omhandlede Retning, dog saaledes, at der ved Indførsel af saltet Kjød og Talg burde medfølge en Attest fra Øvrigheden paa Afgangsstedet for at disse Artikler vare udskebede i saltet Tilstand.

I Forbindelse hermed maa man fremhæve, at man anser det for at være af stor Betydning for vor Faareavl, at smitsomme Sygdomme ikke indføres, og at derfor den nævnte Indskrænkning i Paabudet ikke bør foretages, uden at man har Sikkerhed for ikke derved at udsætte Øernes Faarebesætning for Smitte, og at Forbud imod Udførsel af Uld snarest bør udstedes, om det findes nødvendigt til Sikring imod Smitte.

ad 2. Andragendet er bilagt af to af Amtmanden indhentede Erklæringer fra Landbrugskonsulenten, af hvilke bl. a. fremgaar, at Øjensygen ikke viser sig at være saa farlig, som man tidligere har troet, og at den er betydelig i Aftagende eller mulig helt ophørt. Imidlertid er Sygdommen i ethvert Fald ikke ufarlig, og Tilfælde have bevislig fremkommet i sidstafvigte Vinter og Foraar.

Det bestaaende Forbud mod Udførsel fra Østern til andet Steds paa Færøerne af Faar m. m., ved hvilket det bl. a. er forbudt enhver udenfor Østern bosat Person at besøge Faarerøgt og anden Fjældgang dersteds, hvad enten Hund medtages eller ikke, har hidtil hindret Smitteens Overførelse til nogen af de andre Øer, og Ud-

valget mener derfor, at det vilde være forbudt nu, da Sygen mulig snart er helt ophørt, men inden dette kan siges at være sket, at foretage nogen Lempelse, der mulig kunde have skadelige Følger.

Udvalget kan ikke følge Landbrugskonsulenten, naar denne i sin Erklæring anbefaler visse Lempelser i Forbudet, navnlig ved at tillade Udførsel af Kjød og vasket Uld, og at Folk fra Strømø under Jagttagelse af visse Forsigtighedsregler kunne besøge Faarerøgt og anden Fjældgang paa Østern.

Forsaavidt der i Erklæringen er berørt, at Folk fra Østern have Lov til at indfinde sig i Fjældgang paa Strømø, turde der mulig være Anledning til af Hensyn til Fare for Smitteens Overførelse at forbyde dette, og altsaa skærpe Forbudet, men man skal dog ikke gjøre noget Forslag i den Retning, da en saadan Bestemmelse vilde være vanskelig at overholde og mulig er altfør vidtgaaende.

Udvalget skal tillade sig at foreslaa til Vedtagelse:

»Lagtinget maa fraraade, at der, saa længe Øjensygen blandt Faarene paa Østern ikke er helt ophørt, foretages nogen Lempelse i det i Anledning af denne Sag af Amtet udstedte Forbud imod Udførsel af Faar fra Østern til noget andet Sted paa Færøerne m. m.»

I Udvalget angaaende den nye Jagtlov, den 6te Septbr. 1891.

Oliver Effersøe, H. C. Müller,
Ordfører.

J. H. Schrøter.

Den 9de September fremlagdes følgende

Ændringsforslag
til
Udvalgets Forslag.

ad 1.

a. Ordene i 1ste Stykke: »og paa den anden Side for lidt omfattende, naar

Indførsel af Uld ikke er forbudt, udgaa.

- b. Slutningen af samme Stykke: »dog spaaledes at det ved Indførsel af saltet Kjøde o. s. v., udgaaar.
- c. Slutningen af 2det Stykke: »og at Forbud imod Indførsel af Uld o. s. v., udgaaar.

Lagtingssalen den 9de Septbr. 1891.

Joen Poulsen.   Dione Isaksen.

Samme Dag (9de Septbr.) foretoges Sagens 2den Behandling.

Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling sattes under Afstemning og vedtoges med 11 St.

Den 14de Septembar kom Sagen til 3dje Behandling.

- 1. Med Hensyn til Justitsministeriets Forbud imod Indførsel fra Island:

Poulsens og Isaksens Ændringsforslag sattes først under Afstemning, men forkastedes, hvorefter Udvalgets Forslag sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enstemmig med 12 St. Ja stemte: Provsten, H. C. Müller, Hansen, Danielsen, Niclasen, Johannesen, S. E. Müller, O. P. Effersø, Djurhuus, Schrøter, Oliver Effersø og Formanden; — Poulsen, Isaksen, Jacobsen, Restorff, Weihe og Petersen stemte ikke, medens Husgaard og Olsen vare fraværende.

- 2. Med Hensyn til Amtets Udførselsforbud: Udvalgets Forslag sattes under Afstemning og vedtoges med 17 St. for og ingen imod.

Nogen Indstilling til Ministeriet vedtoges ikke i denne Sag, hvorm nærmere vil findes anført under Sagen Nr. XVII.

XVII. Forslag til Resolution vedrørende Udgifter til det offentlige Sundhedsvæsen.

Den 26de August fremlagdes følgende

Forslag til Resolution

vedrørende Antegnelserne til Amtsrepartitionsfondens regnskab for 1889—90, Post 2.

- 1. De i denne Post anførte Beløb: 239 Kr. 94 Øre, 13 Kr. 62 Øre, 5 Kr. 73 Øre, 4 Kr. 91 Øre, 3 Kr., 119 Kr. 33 Øre, blive at refundere.
- 2. For Fremtiden maa, naar Sygdomme tages under offentlig Behandling, af Amtsrepartitionsfonden kun udbetales

saadanne Beløb, for hvis Udbetaling der findes udtrykkelig Lovhjemmel eller Lagtingsresolution.

I Amtsrepartitionsfondensudvalget, den 25de August 1891.

O. P. Effersø,   O. Jacobsen.
 Ordfører.

C. L. Weihe.

Den 28de August kom dette Forslag til Behandling i Tinget.

Effersø (ældre, Ordf.): I Anledning af en af Lagtingsrevisoren gjort Antegnelse til Amtsrepartitionsfondens Regnskaber angaaende Udbetaling af Regninger for Medicin, havde Udvalget taget under Overvejelse, om her ikke forelaa et saa vigtigt Spørgsmaal, at det burde gjøres til Gjenstand for en af Tinget vedtagen særlig Resolution. Vedkommende Kasses Midler vare ikke saa rigelige som forhen. Anledningen til Tilbagegangen laa for en Del i, at flere Sygdomme i de senere Aar vare tagne under offentlig Behandling, og skulde det blive ved paa den Maade, kom man til at forhøje Bidraget, som allerede var højt nok. Man burde derfor tage visse Forholdsregler for Fremtiden. Man havde Lovbestemmelser for, hvorledes der skulde forholdes med visse Sygdomme — Karantænebestemmelser — men ikke naar de kom ud i Befolkningen, i hvilket Tilfælde det var overdraget Amtmanden at træffe de Forholdsregler, han ansaa rettest. Udvalget ansaa det for nødvendigt at faa Sagen ordnet paa en anden Maade. Danske Lovbestemmelser vare anvendte her med Hensyn til Udbetalingen, men ikke med Hensyn til Sygdommene, og disses Behandling blev næsten betydningsløs derved, at de trufne Forholdsregler ikke vare tilstrækkelige og at Befolkningen ikke indsaa Nødvendigheden af dem. I Danmark afholdtes slige Udgifter halvt af Staten og halvt af Amtsrepartitionsfonden, men her havde man ingen Hjælp af Staten, men dobbelt Udgift. Man burde formentlig have en Bestemmelse om, i hvilke Tilfælde Fonden skulde bære Udgiften, indtil man endelig fik en Lov om denne Sag.

Poulsen fandt det tvivlsomt, om Udvalgets Forslag forelaa i den rette Form. Da Regnskabsføreren kun havde udbetalt efter Ordre fra Amtmanden, der handlede paa Tingets Vegne, kunde det ikke paalægges førstnævnte at refundere Beløbene. Da her ikke fandtes Regler for, hvilke Sygdomme, der skulde tages under offentlig Behandling, vilde Følgen af at vedtage Forslagets sidste Stykke være den, at ingen Sygdom kunde tages under offentlig Behandling, saa længe den antydede Lagtingsresolution ikke forelaa.

Effersø (yngre): Spørgsmaalet var, hvorledes man skulde stille sig dels overfor Udgifter, der vare afholdte, og dels overfor saadanne, der skulde afholdes. Her manglede Lovbestemmelser for disse Forhold, og det var meget uheldigt, ikke alene for Amtmanden, der derved let kom til at gjøre noget, som Tinget mishelligede og

muligvis vilde drage ham til Regnskab for, men ogsaa for Befolkningen, der kunde komme til at lide under, at Amtmanden af Forsigtighed nuddod at afholde Udgifter i Anledning af Epidemier. Det laa derfor nær at søge at faa faste Regler gjennem en Lov, der byggede paa den danske, om hvilken han imidlertid havde erfaret, at den skulde være overordentlig kostbar for Amtsrepartitionsfonden, uagtet Staten afholdt Halvdelen af Udgifterne. Uden en saadan Lov var det umuligt at bedømme, om de trufne Foranstaltninger vare berettigede eller ikke.

Effersø (ældre) skulde henstille, om Udvalgets Forslag var formrigtigt eller ikke. Udvalget havde ment, at de af dette nævnte Summer burde refunderes, fordi flere velstaaende Personer havde faaet fri Medicin. Det var Meningen, at Kommunalbestyrrelserne skulde indkræve Beløbene hos de vedkommende. Man vilde ved en Lagtingsresolution have afgjort, hvilke Sygdomme, der skulde kunne tages under offentlig Behandling, og en saadan Resolution kunde da gjælde, til Loven udkom.

Poulsen mente, at Tinget kunde anmode Amtmanden om ikke at anvise Regninger, uden at de vare specificerede o. s. v.; men man kunde ikke beordre Regnskabsføreren til at give Amtmanden saadanne Paalæg.

Schrøter: Det var nok muligt, at Poulsen havde Ret i sine Udtalelser om Regnskabsføreren. Naar der manglede Lovbestemmelser, var det en Selvfølge, at Amtmanden afholdt Udgifter paa Lagtingets Vegne, og det var Tingets egen Skyld, at der manglede Regler. Tinget kunde ikke underkjennde Amtmandens Foranstaltninger, men det var godt at faa nogle faste Regler for det hele, og man kunde muligvis vente Understøttelse af Staten. Men indtil den Tid kunde man hjælpe sig med Bestemmelser om, hvilke Sygdomme der skulde betales for.

Effersø (ældre): Man kunde maaske tænke sig det ordnet saaledes, at Amtmanden ikke gav Ordre til Udbetaling af Regninger, uden at der var Lovbestemmelse derfor.

Formanden henstillede til Udvalget, om der ikke maatte være Anledning til at konferere med Fysikus om Sagen.

S. E. Müller: Angaaende den formelle Fejl, Poulsen havde omtalt, vilde han bemærke, at Lagtinget havde gjort noget lignende tidligere. Der var af Amtmanden anvist Regninger af Amtsrepartitionsfonden — formentlig uden Lov-

hjemmel — og Lagtinget havde derefter decideret at Beløbene skulde refunderes. Det var uheldigt med disse Regninger, at de ikke vare specificerede men kun anførte Beløbet summarisk. Der kunde ikke være noget til Hinder for at vedtage, at Beløbene skulde refunderes.

Schrøter fandt det ikke let altid at bestemme, hvem der skulde refundere, hvorpaa han nævnte et Exempel.

Poulsen: Det gik ikke an at give Regnskabsføreren Ordre til ikke at udbetale, thi Amtmanden havde efter Lagtingsloven Ret til at anvise Regninger; men han skulde gjøre Tinget Reguskab derfor.

Djurhuus fandt det lidt underligt, at man paa flere af disse Regninger saa anført Folk, som vare meget veistaaende og som det ikke var Meningen skulde have fri Medicin. Man burde se til at faa gjort noget ved denne Sag af Hensyn til Amtsrepartitionsfonden, thi man vidste ikke, hvor længe den Slags Regninger bleve ved. Uspecificerede Regninger vare en Uting.

Effersø (ældre): I Loven om smitsomme Sygdomme i Danmark stod, at Lægemidler skulde betales af velhavende Folk, men vi kunde nok faa det ordnet som af Djurhuus foreslaaet.

I Anledning af den stedfundne Diskussion udsattes Sagen til fortsat Behandling i et følgende Møde.

Den 29de Avgust fremlagdes følgende

Ændringsforslag
fra Isaksen:

ad 2.

Ordene »udbetales« forandres til »anvises til Udbetaling«.

Den 1ste September fremlagdes saalydende

Forslag
til
Lagtingsresolution.

For Færøerne findes vel Karantæne-love for at forhindre visse smitsomme Sygdommes Indbringelse til Øerne, hvorimod

der ikke findes gjældende Lovbestemmelser med Hensyn til smitsomme Sygdomme, der ere opstaaede blandt Øernes Befolkning. I Anledning heraf vedtager Lagtinget indtil Forholdet bliver ordnet ved Lov efterfølgende Bestemmelser, forsaavidt Udgifterne i Anledning af epidemiske Sygdommes offentlige Behandling ville være at afholde af Amtsrepartitionsfonden.

Følgende Sygdomme skulde, indtil nærmere bliver fastsat ved Lov, altid være Gjenstand for offentlig Behandling: asiatisk Kolera, gul Feber, Dysenteri, exanthematisk Tyfus, Børnekopper og Pest. Andre smitsomme Sygdomme saasom Mæslinger og Skarlagensfeber kunne tages under offentlig Behandling, men kun naar de optræde med et særligt ondartet Præg, saa at Øvrigheden finder Anledning til øjeblikkelig at gjøre fornøden Foranstaltning til Forhindring af Smittens Udbredelse i videre Kredse, saasom ved Spørring etc.

De Udgifter, der flyde af Lægehjælp og Forsyning med Medicin, som ydes ved offentlig Behandling af en Sygdom i Hjemmet til Personer, som i Følge vedkommende kommunale Myndigheds Attest ere trængende, anvises til Udbetaling af Amtsrepartitionsfonden efter specificeret Regning.

I Udvalget for Amtsrepartitionsfonden den 1ste September 1891.

O. P. Effersø. Ole Jacobsen.
Ordfører.

C. L. Weihe.

Den 2den September fremlagdes følgende

Forslag
til

Lagtingsresolution.

Følgende Sygdomme kunne, indtil nærmere bliver fastsat ved Lov, være Gjenstand for offentlig Behandling for Amtsrepartitionsfondens Regning, nemlig:

Asiatisk Kolera, gul Feber, Dysenteri, exanthematisk Tyfus, Børnekopper og Pest samt Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri; de tre sidstnævnte Sygdomme kun,

naar de optræde med et særlig ondartet Præg, og Smittens Udbredelse i videre Kredse kan ventes forhindret ved de trufne Foranstaltninger saarsom ved Afspærring og lign.

For Fondens Regning kunne udredes alle Udgifter, der ere foranledigede ved Foranstaltninger, sigtende til at hindre Smittens Udbredelse, men til Lægehjælp og Medicin ved Behandling af en Sygdom i Hjemmet, naar Behandlingen ikke er paatvungen vedkommende ved en foretagen Afspærring, kun til Personer, som ere trængende og kunne fremskaffe vedkommende kommunale Forstandskabs Erklæring for deres Trang.

Lagtingssalen den 1ste Septbr. 1891.

Oliver Effersøe.

Endvidere fremlagdes samme Dag følgende

Ændringsforslag
til Udvalgets oprindelige Forslag, 1ste Stk.

I Stedet for 1ste Stykko sættes:

»De i denne Post anførte Beløb: 239 Kr. 94 Øre, 13 Kr. 62 Øre, 5 Kr. 73 Øre, 4 Kr. 91 Øre, 3 Kr., 119 Kr. 33 Øre passere for denne Gang.«

Lagtingssalen den 2den Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen.

Samme Dag (2den Septbr.) fortsattes Sagens Behandling.

Effersø (ældre, Ordf.) havde tidligere anført de Grunde, hvorfor Udvalget fremkom med dette Forslag, nemlig uspecificerede Regninger og Betaling for Medicin i Anledning af Sygdomme, for hvilke der ikke fandtes Lovhjemmel. Det var meget vanskeligt at faa disse Regninger refunderede bl. a. af den Grund, at man ikke altid vidste, hvem der havde faaet Medicinen. Han kunde derfor tiltræde Hansens Forslag om, at de afholdte Udgifter skulde passere for denne Gang og vilde tillige anbefale Isaksens Ændringsforslag. O. Effersøes Ændringsforslag var maaske mere formelt rigtigt end Udvalgets, men han vilde dog

anbefale dette som det bedste, da det formentlig snarere bogrænsede lignende Udgifter for Fremtiden.

Effersø (yngre) bemærkede, at hans Ændringsforslag kun var en noget anden Redaktion af Udvalgets Forslag og indeholdt intet nyt. Hvis man satte altfor snævre Grænser for Udgifterne, kunde man risikere, at Ministeriet ophævede Lagtingets Beslutning, saafremt Bestemmelsen ikke var fyldestgørende. I Udvalgets Forslag stod, at visse Sygdomme skulde tages under offentlig Behandling, men derom maatte man overlade til Øvrigheden at tage Bestemmelse. Med Hensyn til Udgifterne maatte Lagtinget kunne sige hvilke Sygdomme man vilde betale for. Hvilke Udgifter, der kunde udredes af Amtsrepartitionsfonden i Anledning af visse Sygdomme, indeholdt Udvalgets Forslag intet om. Han antog at Amtmanden vilde søge tilvejebragt en Lov om denne Sag og fandt det rigtigst, om Lagtinget havde taget Initiativet dertil.

Effersø (ældre) indsaar ikke, at der var stor Forskjel mellem de to Forslag. I Udvalgets Forslag bestemmes vel at nogle epidemiske Sygdomme skulde og nogle kunde tages under offentlig Behandling for Amtsrepartitionsfondens Regning og herom maatte Lagtinget være berettiget til at tage Beslutning.

Schrøter var enig med Effersø (yngre). Han troede ikke, der var Grund til at frygte for den paatænkte Lov i denne Anledning, naar man saa hen til det Bidrag, man vilde faa fra Statskassen. Det var beklageligt, at disse Udgifter vare løbne saa højt op i de senere Aar. Der var handlet efter Konduite og Lagtinget kunde ikke gjøre andet end bestemme, hvilke Sygdomme der kunde eller skulde tages under offentlig Behandling. Det undrede ham, at man ikke udstedte en Bekjendtgørelse om den ondartede Kighoste paa Sudersø. Distriktslæge Andersen fandt sig forpligtet til at gjøre Indberetning herom til Amtet og begjærede, at Sygdommen maatte tages under offentlig Behandling, men Amtet svarede, at det fandt ingen Anledning dertil eller til at anvise den Skydsregning paa 25 Kr., som Andersen havde betalt.

Hansen fandt, at med Hensyn til Redaktionen var O. Effersøes Forslag det bedste, men der var en Fejl ved dem begge, idet Difteritis burde været optaget blandt de Sygdomme, som kunde tages under offentlig Behandling, hvorimod dette ikke var Tilfældet med Kighoste, hverken her eller anden Steds.

Effersø (ældre) kunde ikke forstaa Schrøters Bemærkninger anderledes end som en Antydning af, at han vilde stemme mod alle Forslag vedrørende denne Sag; thi han lod til at ville have alle Slags Sygdomme under offentlig Behandling. Man burde takke Amtmanden, at han havde nægtet Doktor Andersens Begjæring. For nogle Aar tilbage kom der ligeledes fra Sudersø Andragende om at maatte tage under offentlig Behandling et enkelt forekommende Tilfælde — et Benbrud! Naar man i Danmark ikke tog Kighoste under offentlig Behandling — hvad Dr. Andersen burde vide — var det ikke for meget, at han bødede for sit Andragende. Overfor O. Effersøes Ændringsforslag vilde han bemærke, at det var nødvendigt at foretage Afspærring af de syge (men ikke af hele Bygden). Kighoste var der efter Lægernes Erklæring ingen tilstrækkelig virksomme Midler imod, men Afspærringssystemet vilde ogsaa i saa Tilfælde kunne have Betydning, uden at der imidlertid blev Tale om offentlig Behandling.

Formanden henstillede at tilføje Ordet »Difteritis« i begge Forslag.

Olsen var enig med Hansen i, at naar man vilde nævne bestemte Sygdomme, kunde man ogsaa have medtaget Difteritis. Man kunde ogsaa have nævnt tyfoid Feber, da den nede oftere var tagen under offentlig Behandling. Heroppe havde man stadig tidligere taget den under offentlig Behandling, ja endog afspærret hele Bygder, naar den optraadte hæftig.

S. E. Müller holdt mest af Udvalgets Forslag. Angaaende Isaksens Forslag bemærkede han, at det var jo Lagtinget, som anviste Regningerne og kunde bestemme, i hvilket Tilfælde Regnskabsføreren skulde betale. Med Hensyn til Hansens Forslag forekom det ham, at der var Anledning til at søge Beløbene refunderet, da det ialt drejede sig om 4—500 Kr., som vare udbetalte uden Tiljemmel. Man kunde vedtage, at Beløbene skulde søges refunderet. Foruden de nævnte Sygdomme maatte ogsaa kunne anføres andre, hvorfor det var rettest at have et staaende Udvalg til at tage Bestemmelse om, i hvilke Tilfælde der skulde betales af Amtsrepartitionsfonden eller ikke.

Isaksen fandt det ganske naturligt, at der kom til at staa »anviset« i Stedet for »udbetalt«, thi det var ikke rigtigt at paalægge Regnskabsføreren Kontrol med Amtets Anvisninger. Han fandt det beklageligt, at man ikke kunde tage Kighoste under offentlig Behandling. I Thors-

havn havde været Mæslinger og Skarlagensfeber uden at være ondartet, hvorimod Kighosten paa Sudersø havde været slem. Det var meget uheldigt, at der ikke skete Melding om saadant fra det ene Distrikt til det andet. Folk paa Sudersø vare komne til Thorshavn fra smittede Huse og havde medbragt Kighoste hertil Byen. Afspærringssystemet tillagde han ingen Betydning, naar man ikke samtidig lukkede Skolerne.

Effersø (ældre) beklagede, at han ikke var saa lægekyndig som Olsen, men han havde en Anelse om, at tyfoid Feber maatte være noget slemt, og kunde maaske optræde saa ondartet, at den maatte tages under offentlig Behandling, i hvilket Tilfælde den kom ind under de Sygdomme, der i Følge Udvalgets Forslag kunde tages under offentlig Behandling, men antog ogsaa, at tyfoid Feber kunde optræde saa let, at der ikke blev Tale derom. Udvalget havde ikke tænkt at give Regnskabsføreren et Paalæg, men Meningens var, at for Fremtiden skulde kun de Beløb anvises til Udbetaling, som Lagtinget bestemte.

Effersø (yngre) havde i sit Forslag om, hvilke Sygdomme, der altid kunde tages under offentlig Behandling ikke nævnt tyfoid Feber, for at begrænse Omraadet for Anvendelsen af Fondens Midler. Der var Fare for, at tyfoid Feber, om den medtoges, vilde medføre betydelige Udgifter for Amtsrepartitionsfonden. Han kunde ikke stemme for Hansens Forslag; thi i Aar skulde man søge at faa Beløbene refunderede og først, naar man havde Visshed for, at det ikke kunde ske, var det Tid at træffe nærmere Bestemmelser om Udgifterne kunde passere.

Poulsen var enig med S. E. Müller om, hvem der skulde anvise, men netop fordi det var Lagtinget, som anviste, vilde det være urigtigt at sætte Regnskabsføreren til at passe paa, hvad der skulde udbetales.

Schrøter: Det var et Spørgsmaal, hvilke Sygdomme der skulde tages under offentlig Behandling. Meget let Skarlagensfeber var taget under offentlig Behandling i Danmark, og derfor kunde ogsaa Dr. Andersens Indberetning være berettiget. O. P. Effersø vilde takke Amtmanden for hvad han havde gjort i denne Sag, men hvis Effersøes Børn havde været blandt dem, der døde af Sygdommen, vilde han vist have talt anderledes. Isaksens Udtalelser om Betydningen af Afspærring vare urigtige, i hvilken Henseende han henviste til Foreanstaltninger af Dr. med. Lund, hvis Ord

i denne Sag man dog maatte tillægge en vis Vægt. Forslaget om Refusion kunde han ikke tiltræde, da det syntes at være Hensigten, at Amtmanden skulde refundere det. Derimod kunde han være med til at anmode Amtmanden om at søge det refunderet.

Hansen ansaa det for bedst at lade de omtalte Beløb passere for denne Gang, eftersom de vare udbetalte i Følge en tidligere Praxis. Resolutionen burde være saa lidt omfattende som muligt. Hovedpunktet i al offentlig Behandling var den tvungne Behandling, hvorved ingen kunde uddrage sig; men denne kunde Lagtinget næppe paalægge Befolkningen eller Lægerne her. Der kunde kun være Tale om offentlig Behandling, hvor Sygdommen kunde hindres ved lægevidenskabelig Behandling og ikke hvor det kun kunde ske ved Afspærring, der ikke blot vilde blive vanskelig at overholde, men tillige en stor Hindring for Samfærdslen.

Olsen fandt O. P. Effersøes Udtalelse om sin Mangel paa lægevidenskabelig Indsigt noget modsigende, idet han først sagde, at han intet Kjendskab havde til Sygdommens Beskaffenhed og saa dog anførte, hvilke Sygdomme der skulde og hvilke der kunde tages under offentlig Behandling. Naar Taleren havde nævnt tyfoid Feber, var det blot sket i Sagens Interesse. Med Hensyn til Spørgsmaalet om hvorvidt der i Forslaget burde staa udbetales eller anvises, sluttede han sig til S. R. Müller.

Effersøe (yngre) skulde ikke udtale sig om, hvorvidt Afspærring m. m. burde have været foretaget ved Kighosteepidemiën paa Sudeø, men maatte bemærke, at en saadan Afspærring netop ved Kighoste, som er meget langvarig, kunde medføre særlige Ubehageligheder og næppe foretages saaledes, at Folk bleve straffede, hvis de ikke rettede sig efter Forskrifterne derom.

Effersø (ældre) udtalte, at det netop var paa Grund af hans og Udvalgets Ube-kjendskab med Lægevidenskaben, at man havde taget sin Tilflugt til Bestemmelser som vare gjældende i Danmark for lignende Tilfælde, hvilke Bestemmelser vare byggede paa lægevidenskabelige Autoriteters Erklæringer, og Olsen havde haft Lejlighed til at kjende de omhandlede Lovbestemmelser, paa hvilke Udvalgets Forslag var bygget, nemlig Lov af 20de April 1888 sammenholdt med vore Karantænelove. Han var enig med Hansen om de Hindringer, en Afspærring vilde medføre, ligesom man

heller ikke havde de nødvendige Straffebestemmelser; men han haabede at Amtmanden vilde henvende sig til Ministeriet for at faa en Lov derom.

Isaksen troede, Schrøter misforstod hans Udtalelse om Afspærring. Iige overfor Kighoste havde man Beviser for, at Afspærring var gavnlig. Han vilde spørge O. P. Effersø om en vis Udgiftspost til Medicin ved en Epidemii paa Østersø var mellem det opførte Beløb?

S. E. Müller følte sig ikke overbevist om det ukorrekte i Udvalgets Forslag. Det havde sin praktiske Betydning, at det stod der. Hvis der anvistes, og Lagtinget fulgte samme Fremgangsmaade som hidtil, kunde Følgen blive, at Udgifterne skulde refunderes af Regnskabsføreren, skjønt denne ikke kunde undslaa sig ved at udbetale. Overfor Hansen vilde han hævde, at her ikke forelaa en gammel Praxis, men noget nyt, og der var derfor Anledning til at søge Summen refunderet. Naar man ikke kunde komme til Vished om, hvilke Sygdomme der skulde betales for og Amtmanden havde Ret til at anvise, saa forekom det ham at være rigtigt at have et staaende Udvalg til at varetage denne Art Sager. Resolutionen var ikke udtømmende nok. Han foreslog Sagen udsat.

Djurhuus vilde støtte S. R. Müllers Forslag om at faa Sagen udsat, thi han var uklar over, hvorledes han skulde stemme. Angaaende de her omhandlede Sygdomme oplyste han, at der for en 20 Aar siden udbrød en ondartet Tyfus, og at vedkommende Bygd ikke var i Stand til at hente Lægehjælp. Sygdommen blev taget under offentlig Behandling. I Fjor forefaldt to meget ondartede Tilfælde af Skarlagensfeber i Klaksvig; derfor blev Sygdommen taget under offentlig Behandling, uagtet den ellers var meget mild, men Folk vilde ikke vide noget af Lægens Besøg for ikke at blive afspærrede fra andre. Det kunde ved den hidtil fulgte Fremgangsmaade snarere være til Skade end til Gavn for en Bygd, at en Sygdom toges under offentlig Behandling.

Olsen vilde i sine Bemærkninger til O. P. Effersø ikke gaa ind paa Personligheder, men overfor hans Paastand om, at han havde gjort sig skyldig i en Forsøelse ved ikke at kjende Loven af 20de April 1888, dog udtale, at der i O. P. Effersøes Forslag laa en Modsigelse, som en gammel Parlamentariker ikke burde gjøre sig skyldig i. Man havde i dette Tilfælde ikke Lorbud at rette sig efter, men maatte

gaa ud fra, hvad der ansaas for praktisk for Færøerne.

Schrøter mente ikke, man kunde nedsætte et saadant Udvalg som af S. E. Müller foreslaaet, men Amtmanden maatte træffe Bestemmelse og saa bære Ansvaret. Amtmanden havde heller ikke fortjent, at Tinget tog en saadan Bestemmelse. Naar O. P. Effersø mente, at man savnede Straffebestemmelser, maatte han erindre om, at saadanne fandtes i almindelig borgerlig Straffelov, der ogsaa gjaldt for Færøerne, hvad O. P. Effersø burde have vidst.

Effersø (ældre) vilde besvare Isaksens Forespørgsel. Der stod ikke noget derom i selve Regnskabet, men det fremgik af et Bilag, at der var leveret Flasker for 44 Kr. uden at Revisoren derom havde gjort nogen Bemærkning. Han vilde henstille til Amtmanden, om man ikke kunde faa Flaskerne tilbage og derefter faa Beløbet refunderet. Han maatte fastholde sin Beklagelse over Olsens Uvidenhed om en Lov, der var udkommen, mens han sad i Rigsdagen. Udvalgets Forslag til Resolution var fuldkommen overensstemmende med den danske Lov, hvad de navngivne Sygdomme og deres Klassifikation angik, og det var netop denne, Olsen havde anset for urigtig.

S. E. Müller forstod ikke, at der i hans Forslag skulde kunne ligge nogen skarper Udtalelse end i den foreslaaede Resolution. Det undrede ham at høre Schrøters Udtalelse herom, da han udenfor Mødet havde fundet Forslaget ganske naturligt. Med Hensyn til Isaksens Forslag var det ikke uden Betydning om der stod »udbetales« eller »anvises«, thi naar et Beløb skulde kunne forlanges udbetalt, selv om der var anvist et uhjemlet Beløb, kunde Lagtinget paadrage sig Ubehageligheder. Regnskabsføreren var nødsaget til at udbetale selv meget betydelige Beløb, til hvis Anvisning Ingen Hjemmel havde, hvorfor han ogsaa burde være berettiget til at føre den fornødne Kontrol i saa Henseende. Anvisningen kunde ogsaa hidrøre fra en Fejltagelse. I en Resolution, som den omhandlede, henvendte man sig til Regnskabsføreren.

S. E. Müllers Forslag om Sagens Udsættelse til et følgende Møde sattes under Afstemning og vedtoges med 12 St. for og ingen imod.

Den 7de September fremlagdes følgende

Ændringsforslag

III

Udvalgets Forslag

vedrørende Antegnelserne til Amtsrepartitionsfondensregnskabet for 1889--90, Post 2.

Forsaaavidt Udvalgets Forslag ikke vedtages, foreslaas følgende Ændring:

ad 1ste Stykke: Ordene »blive at refundere« forandres til »søges refunderede«.

Lagtingssalen den 3dje Septbr. 1891.

E. Müller.

Den 8de September fremlagdes følgende

Forslag til Lagtingsbeslutning.

1. Lagtinget anmoder Amtmanden om at henvende sig til Justitsministeriet med Begjæring om, at samme, efter at have indhentet Betænkning fra Færø Fysikat og Distriktslægerne paa Færøerne, snarest mulig vil forelægge Tinget et Udkast til en Epidemilov, udarbejdet under Hensyn til de særlige Forhold, saaledes at der ydes saa megen Sikkerhed som muligt mod Udbredelsen af smitsomme Sygdomme, uden at dog Amtsrepartitionsfonden uforholdsmæssigt bebyrdes.
2. Lagtinget anmoder Amtmanden om hos Justitsministeriet at andrage paa, at samme vil drage Omsorg for, at der foreløbig bliver oprettet en Oversundhedskommission for Færøerne, bestaaende af Amtmanden, Fysikus og 3 af Lagtinget for 3 Aar ad Gangen valgte Mænd, der, indtil en Epidemilov for Færøerne er traadt i Kraft, skal tage Bestemmelse om, hvilke Sygdomme der skulle tages under offentlig Behandling, hvilke Foranstaltninger der skulle træffes i saadanne Tilfælde, og hvilke Udgifter der i saadan Anledning kunne afholdes af Amtsrepartitionsfonden, i sidstnævnte Henseende under Ansvar overfor Lagtinget.
3. Lagtinget vedtager i Henhold til Lagtingslovens § 13 følgende Hovedregler, som, indtil en Oversundhedskommission

maatte blive oprettet, skulle følges med Hensyn til Anvisning af Udgifter af Amtsrepartitionsfonden i Anledning af smitsomme Sygdommes Behandling:

Følgende Sygdomme kunne tages under offentlig Behandling, saaledes at Udgifter derved kunne afholdes af Amtsrepartitionsfonden, nemlig: asiatisk Kolera, gul Feber, Dysenteri, exanthematisk Tyfus, Børnekopper, Pest, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteritis, de tre sidstnævnte dog kun, naar de optræde med et særligt ondartet Præg. Naar en saadan Sygdom er tagen under offentlig Behandling, kunne Udgifter til Lægehjælp og Medicin afholdes af Amtsrepartitionsfonden til Personer, der i Følge vedkommende kommunale Forstanderskabs Attest kunne anses for trængende, samt til Foranstaltninger, hvorved de enkelte smittede Huse afspærres eller de enkelte smittede Personer evacueres, forsaavidt dette ikke kan ske uden Udgifter, som de vedkommende efter Forstanderskabets Attest ikke kunne bære.

Lagtingssalen den 8de Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen.

Endvidere fremlagdes samme Dag følgende

Forslag.

1. Lagtinget nedsætter i Henhold til Lagtingslovens § 13 aarlig et staaende Udvalg paa 3 Medlemmer foruden 2 Supleanter, som indtil der udkommer en Lov for Færøerne om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme, naar Tinget ikke er samlet tager Beslutning ved Afstemning efter Stømmeflerhed om, i hvilke Tilfælde og under hvilke Omstændigheder Udgifter ved Behandling af smitsomme Sygdomme kunne afholdes af Færø Amts Repartitionsfond.

Som Regler for Udvalget og derved ogsaa for Tingets Formand ved Anvisning af Regninger bestemmes:

Følgende Sygdomme kunne altid være Gjenstand for offentlig Behandling for Fondens Regning: asiatisk Kolera, gul Feber, Dysenteri, exanthematisk Tyfus, Børnekopper og Pest.

Andre smitsomme Sygdomme saasom Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteritis kunne ogsaa tages under offentlig Behandling for Fondens Regning, naar de optræde paa en ondartet Maade, eller naar der kun er forekommet ganske enkelte Tilfælde, og i ethvert Fald kun naar Sygdommens videre Udbredelse kan ventes afværget ved de truffne Foranstaltninger. Af Fondens maa Udgifter ikke længere udredes, naar Sygdommen, trods de truffne Foranstaltninger har brødt sig i videre Kredse.

Naar en Sygdom efter foran nævnte Regler er taget under offentlig Behandling, kan der af Fonden udredes de nødvendige Udgifter ved Foranstaltninger sigtende til at hindre Smittens Udbredelse ved Afspærring og lignende, men ved Behandling af Patienter i Hjemmet, til Lægehjælp og Medicin kun for trængende Personer, og forsaavidt der fremskaffes vedkommende kommunale Forstanderskabs Attest for deres Trang, eller ved Behandling af Personer, som paa Øvrighedens Foranstaltning ere afsondrede.

2. Lagtinget henstiller til Justitsministeriet om, at der maa blive oprettet en Oversundhedskommission for Færøerne bestaaende af Amtmanden, Fysikus og 3 af Lagtinget for 3 Aar ad Gangen valgte Mænd, som indtil der udkommer en Lov for Færøerne om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme, har at tage Beslutning om, i hvilke Tilfælde en smitsom Sygdom bør tages under offentlig Behandling, og hvilke Foranstaltninger der blive at foretage, naar saadant er sket, og i det hele taget at have Overledelsen ved Udførelsen af de nødvendige Foranstaltninger imod saadanne Sygdommes Udbredelse.

I Tilfælde af, at Justitsministeriet tager denne Henstilling til Følge, opfører det i Henhold til foranførte Punkt 1 nedsatte staaende Udvalg at fungere, og dets Medlemmer indtræde i Oversundhedskommissionen.

Iøvrigt forblive de Udvalget givne Regler for, i hvilke Tilfælde og under hvilke Omstændigheder Udgifter i Anledning af offentlig Behandling af smitsomme Sygdomme kunne udredes af Amtsrepartitionsfonden, at være gjældende.

3. Lagtinget andrager Justitsministeriet om at lade samarbejde efter Samraad

med Fysikus og Distriktslægerne paa Færøerne en Lov for Færøerne om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme og om at forelægge samme for det næste Aar sammentrædende Lagting.

Tinget maa i Forbindelse hermed udtale, at det var ønskeligt, om Lovforslaget gaves et saadant Indhold, at det, ophøjet til Lov, kunde blive tilstrækkelig fyldestgørende, uden at gjøre for store Krav til Amtets Repartitionsfond, da Befolkningens Skatteevne er ringe.

Lagtingssalen den 7de Septbr. 1891.

C. L. Weihe.	H. C. Müller.
J. C. Djurhuus.	Ole Jacobsen.
Oliver Effer søe.	M. Danielsen.
E. Müller.	P. Husgaard.
Dione Isaksen.	D. Nielsen.

Den 10de Septbr. kom Sagen atter til fortsat Behandling.

Hansen havde stillet to Forslag: 1) at de omhandlede Udgifter skulde passere for denne Gang og 2) om Lagtingsbeslutning, gaaende ud paa at anmode Amtmanden om at henvende sig til Justitsministeriet med Begjæring om at erholde et Udkast til en Epidemilov for Færøerne og, indtil dette kunde ske, oprette en Oversundhedskommission, og endelig, indtil dette kunde ske, et Forslag om, at Tinget skulde vedtage visse Hovedregler, der skulde følges ved Anvisninger af Amtsrepartitionsfonden. Der var senere indkommet et Forslag fra 10 Lagtingsmænd, der gjorde det lidet sandsynligt, at hans Forslag vilde blive vedtaget, men dog ikke kunde bevæge ham til at tage det tilbage, da han ikke kunde slutte sig til deres. Hvad den formelle Side af nævnte Forslag angik, var det et Andragende til Ministeriet og skulde altsaa efter Tingets Forretningsorden gaa i Udvalg, og Udvalgets Forslag gjennemgaa to Behandlinger i Tinget. Det forekom ham, at den Orden, som var fulgt i Forslaget, var modsat den naturlige: først at fremhæve, hvad man særlig ønskede eller Maalet for, ens Bestræbelser og dernæst de underordnede Punkter. Men formodentlig var det med Vilje, man havde

valgt den omvendte Orden. Hvad den reelle Side af Sagen angik, nemlig Forslaget om et staaende Udvalg paa 3 Medlemmer, da forstod han ikke, hvad Meningen var. Han vidste nok, det var Tanken, at de skulde bestemme, naar Udgifter skulde afholdes af Amtsrepartitionsfonden, men han indsaa ikke, at de kunde forhandle med Amtmanden eller Fysikus, eller om det var Meningen, at de skulde anviske Regningerne. Dette Udvalg vilde blive aldeles illusorisk, hvis Amtmanden ikke vilde stille sig meget velvillig overfor det. Nedsættelsen af et saadant Udvalg var desuden aldeles i Strid med Lagtingslovens § 13, hvilket han nærmere paaviste navnlig under Henviisning til § 12 i den ældre Lagtingslov af 1852; derfor følte han sig ogsaa overbevist om, at Ministeriet ikke vilde anerkjende det, selv om Lagtinget virkelig vedtog det. Det havde i høj Grad forbauset ham at se disse Navne under Forslaget, idet samtlige Underskrivere, med Undtagelse af én, altid havde været enige om at støtte Regeringen i dens Kamp mod Bevillingsmyndigheden. Naar de nu vare saa ømskindede og aarvaagne overfor Lagtingets Myndighed, at selv Tingets Venstrømænd ikke kunde følge med, kunde han ikke forstaa det paa anden Maade, end at de nu havde indset deres Vejs Vildfarelse og vare blevne omvendte, eller at der bag Forslaget laa Ting, som andre ikke anede. En af Forslagsstillerne havde for nogle Dage siden villet læse hans (Talerens) Tanker bag et af hans Forslag og ved at følge hans Spor havde ogsaa han (Taleren) stræbt at øve sig i Tankelæsning; han vilde derfor foreslaa de Herrer at give Forslaget følgende Affattelse: »Tinget anmoder Ministeriet om snarest mulig at foranledige Amtmand Buchwaldt fjærnet; ved en saadan Affattelse vilde Tingmændene have lettere ved at tage Stilling til Forslaget.

Djurhuus vilde for sit Vedkommende nedlægge en bestemt Protest mod Hansens Insinuation mod Forslagsstillerne. Hvis denne Insinuation var fremkommen udenfor Tinget, vilde han have gjort den til Gjenstand for Injurie-Søgemaal. Pastor Hansens øvrige grove Beskyldninger vilde Taleren forære ham (Hansen: Mange Tak!) og han vilde heller ikke inklude sig paa hans Fortolkninger, men gaa over til Sagen selv. Taleren vidste ikke, hvorfor Hansen var kommen med sit Forslag, men han og hans Medforslagsstillere vidste, hvorfor de vare komne med deres. Hansen vidste godt, de vilde komme med Forslaget, og han havde

faaet deres tre Punkter i sit, først efter at han havde læst Koncepten. Der havde i de Aar, han havde været Lagtingsmand, hvert Aar været Tale om de stadig voxende Udgifter til Amtsrepartitionsfonden, især med Hensyn til Sundhedsvæsenet og disse vare navnlig i de sidste 7 Aar gaaede op i foruroligende Højde og udgjorde nu c. $\frac{3}{4}$ Krone pr. Mark Jord eller c. 5000 Kr. mere end de foregaaende 7 Aar. Det var ganske naturligt, at vedkommende Skatteydere havde klaget derover og det var ikke første Gang, der blandt Tingmændene havde været Tale om en Resolution, men man var ikke paa det rene med, hvorledes man skulde tage Sagen. I Følge Lagtingslovens § 13 havde Tinget Røt til at nedsætte staaende Udvalg i særlige Tilfælde. Den af dem valgte Form var mulig uheldig, men man mente, at der burde gjøres noget for Befolkningen, og Formen mente man at kunne forsvare efter Lagtingsloven. Bagtanker havde der i hvert Fald ikke været hos ham, og han troede heller ikke hos de andre Forslagsstillere. Man antog, at Amtmanden kunde raadføre sig med et saadant Udvalg, og Forslaget om Sundhedsraadet gik i samme Rætning som Hansens, saa denne paa den Maade, han forklarede Forslaget, ogsaa vilde desavouere Amtmanden. Der var foreslaaet at vælge Udvalget ganske foreløbig, saa hvis Regeringen gik ind paa det, vilde Kommissionen mulig være dannet allerede i November, hvorimod den efter Hansens Forslag først kunde træde i Virksomhed 7—8 Maanedes senere.

Schrøter beklagede, at Udgifterne vare blivne saa store; men kunde dog ikke bebrejde Amtmanden synderligt. Det er Amtmanden, der, efter Samraad med Fysikus, har at tage Bestemmelse om epidemiske Sygdomme skulle tages under offentlig Behandling. I enkelte Tilfælde laa Skylden hos Lagtinget, som med Hensyn til Udgifterne til Medicin i Anledning af Faarsygen, idet Medicinen blev anskaffet paa Forslag af Landbrugskonsulenten, hvem Lagtinget selv havde anmodet om at faa ansat. Man burde ikke gaa videre i denne Sag, end Lagtingsloven tillod. Han havde altid hævdet Tingets Myndighed og vilde derfor fraraade at foretage et Skridt, ved hvilket der skete Overgreb fra Tingets Side. Han mente, at Amtmanden var berettiget til efter Forhandling med Fysikus at bestemme; at en Sygdom skulde tages under offentlig Behandling, og Udgifterne afholdes af Amtsrepartitionsfonden. Man havde vel sagt, at Ingen Lov gjaldt for

Færøerne om dette Forhold, da de derhen hørende Love ikke vare tinglæste her og ikke kunde anvendes analogisk, men der var stor Forskjel paa, naar en Lov havde existeret i 100 Aar uden at blive anvendt analogisk her, naar man først efter dette Tidsrum vilde anvende den, og naar man i 100 Aar havde anvendt den analogisk, og derefter vilde ophøre dermed. Han mente ogsaa, det fremgik klart af Lagtingsloven, at Amtmanden alene, uden Medvirkning af andre, i Tingets Fraværelse havde at tage Bestemmelse om Anvendelsen af de Pengemidler, som stode under Lagtingets Bestyrelse. Efter hans Opfattelse laa der i Forslaget et Mistillidsvotum til Amtmanden, idet Udvalget skulde tage Bestemmelse, om Udgifterne kunde afholdes eller ikke. Der var derfor en meget stor Forskjel mellem Hansens og dette Forslag.

Effersøe (yngre) udtalte, at det var ham ikke bevidst, at han, i den Tid, han havde været Medlem af Tinget, havde handlet med Bagtanke og han vilde ansæ det for overflødigt at afgive en saadan Forsikring, hvis han ikke havde fundet Anledning dertil af Hansens Udtalelser. Han henholdt sig især til Hr. Djurhuus's Udtalelser. Naar det ikke havde skadet en god Sag, havde han altid vist ethvert skyldigt Hensyn imod enkelte Personer, ogsaa imod Tingets Formand, men han fandt ikke Anledning til, naar det vilde skade Sagen eller nogen af Tingets Kasser, at vise saadant Hensyn, og saaledes forholdt det sig i dette Tilfælde. Med Hensyn til sit Standpunkt til den foreliggende Sag maatte han udtale, at han altid havde fundet det tvivlsomt, om Lagtinget var berettiget til at nedsætte et staaende Udvalg, som det foreslaaede. Naar han imidlertid var gaaet med til dette Forslag, var det fordi han fandt det nødvendigt og haabede, at det ikke skulde føre til noget, som skadede Lagtingets Anseelse, idet han tænkte, at Regeringen, selv om den kom til det Resultat, at Udvalget var ulovligt, vilde vise det Hensyn mod Tinget at oprette den foreslaaede Kommission, hvorved Udvalget i Overensstemmelse med Tingets Ønske sattes ud af Virksomhed.

Danielsen stemmede fuddkommen med Djurhuus og vilde for sit Vedkommende paa det bestemteste nedlægge Protest mod Hansens Udtalelser, der efter hans Mening vare forbavsende at høre af en Præst, men kunde mere ligne en Prokurators at opirre Gemytterne for derved at tjene Penge, hvilket kun daarlig stemmede med Budet: »Elsk din Næste som

dig selv; for Resten vilde han undskylde Taloren, da samme syntes at være i oprørt Sindsstemning; thi saa varmt syntes han ikke at have hørt ham tale fra Prædikestolen. Hansens Forslag gik i Virkeligheden ud paa det samme som Forslagsstillernes.

Hansen bemærkede, at hvad han havde sagt, var talt ikke i Overilse men med velberaad Hu. Han havde ventet, at det vilde blive modtaget som sket, og han vilde naturligvis tro de Herrer paa deres Ord; men han maatte sige med det gamle Ord: dixi et liberavi animam meam, o: jeg har talt og befriet min Sjæl fra en Byrde, som hvilede paa den.

Provsten: Man havde sagt, at det staaende Udvalg var en ren Uskyldighed uden Bagtanke. Dette troede han ogsaa, men vilde bemærke, at hvis Forslaget var fremkommet uden Bagtanke, saa var det ikke fremkommet med tilstrækkelig Omtanke. Man sagde, at det skulde være til Raadførelse for Amtmanden, men havde Amtmanden anmodet derom? Nej, man paatvang ham det og udtalte altsaa en Mistillid til ham. At foreskrive Regler om Anvendelsen af Kassens Midler og paase, at der anvendtes Sparsommelighed, var berettiget, men at paatvinge Amtmanden et raadgivende Udvalg, var uberettiget. Det var som at indsette en Overamtmand. Han syntes, man skyldte Amtmanden saa meget, at han burde være forskaaet for dette.

Schrøter: Hvis der kun var Tale om et Udvalg, som skulde give Amtmanden Raad; fandt han intet underligt deri, men det var tvivlsomt, om Amtmanden vilde indlade sig paa at søge dets Raad; men kunde Lagtinget bestemme, at ingen Udgift maatte afholdes af Amtsrepartitionsfonden uden det staaende Udvalgs Bestemmelse, saa kunde det ogsaa bestemme, at ingen Udgift maatte afholdes af nogen anden under dets Bestyrelse staaende Kasse. Det var formentlig især paa dette Punkt, der var tillagt Amtmanden en stor Ret, thi det kunde da ikke være Meningen, at han skulde være et saadant Udvalgs Kontorist. Tinget kunde ikke overdrage et saadant Udvalg at udføre Forretninger, som ved Lagtingsloven eller andre Love vare henlagte under andre. Det vilde jo være absurd, om Tinget vilde overdrage Udvalget f. Ex. at døbe Børn, da dette ved Lovene er henlagt under Præsten.

Danielsen vilde i Amtmandens Sted takke for at faa et saadant Raad. Blev

Lagtinget ikke oprettet for at Amtmanden ikke skulde være cucraadende?

Provsten: Jo, men det skete da ved Lov, og man kunde ikke ophæve en Lovbestemmelse ved en Lagtingsbeslutning.

H. C. Müller vilde oplyse, at naar han var gaaet med til at stille dette Forslag, var det af Hensyn til den almindelige Klage over de store Byrder paa Befolkningen, navnlig foranlediget ved Amtsrepartitionsfondsskatten, især med Hensyn til Sundhedsvæsenet, og han troede, dette var den bedste Maade til at standse dette Uvæsen. Han vilde protestere mod Hansens Udtalelser.

Isaksen havde underskrevet af samme Grund som Müller. Der burde gøres noget og formentlig var det heldigt at faa et Baand anbragt, thi blev man ved at lade den Slags Udgifter passere for denne Gang, kom man aldrig til Ende. Han troede, Amtmanden havde handlet efter bedste Overbevisning. Ogsaa han vilde protestere mod Hansens Udtalelse, som han fandt ualmindelig bitter.

S. E. Müller: Det var givet, at Amtsrepartitionsfondens Udgifter i Løbet af de 7 Aar, den nuværende Formand havde været Amtmand, vare stagne i en overordentlig Grad. Forskjellen mellem disse og de 7 foregaaende Aar udgjorde over 5000 Kr. eller henved 1000 Kr. aarlig paa den Konto, ikke at tale om de andre Kasser, hvorom ingen Oplysninger i saa Henseende forelaa. Det var dette, Forslagsstillerne havde villet sætte en Stopper for, og Hansen og Schrøter vare uberegtigede til at insinuere noget andet. At der skulde være noget krænkende for Amtmanden i Forslaget, troede han ikke, ligesaa lidt som at der laa noget for Formanden krænkende i Hansens Forslag. Skulde Lagtinget ikke være berettiget til at gjøre et alvorligt Skridt i Henhold til Lagtingsloven? Naar Lagtinget var berettiget til at foreskrive Amtmanden Hovedregler med Hensyn til hans Anvisninger, saa maatte det, i de Tilfælde, hvor det ikke kunde give saadanne Regler, kunne overdrage sin Myndighed til et Udvalg; saaledes som Lagtingsloven giver Anvisning paa.

Isaksen kunde ikke se, at Forslaget var et Mistillidsvotum, thi i dette Tilfælde havde Amtmanden ikke hele Skylden, da han stod overfor Fysikus, der tilraadte at tage Sygdommen under offentlig Behandling. Et Udvalgs Medlemmer vilde kunne optræde ganske anderledes end Amtmanden,

da de vare flere, og gavne Amtsrepartitionsfonden.

Schrøter: Naar Isaksen mente, det kunde være godt at have disse tre Mænd at raadføre sig med, vilde han bemærke, at naar Fysikus kom og sagde, at en Sygdom burde tages under offentlig Behandling, mens Udvalget sagde, at det var ikke nødvendigt, hvad skulde saa Amtmanden gjøre? Han maatte følge Fysikus som den sagkyndige. Men her var ikke Tale om at raade, men om at Raadet skulde beslutte.

Djurhuus foreslog, at der i Sagen nedsattes et Udvalg paa 5 Medlemmer, hvilket Forslag vedtoges med 14 St. for og ingen imod.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes samme Dags Eftermiddag (10. Septbr.): O. P. Effersø, Oliver Effersø, Danielsen, Djurhuus og H. C. Müller.

Den 16de September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der er nedsat af Lagtinget til at afgive Betænkning over forskellige Forslag til Lagtingsresolution vedrørende Antegnelserne til Amtsrepartitionsfonds Regnskabet for 1889—90, om Regler for fremtidige Udbetalinger af denne Fond i Anledning af offentlig Behandling af smitsomme Sygdomme, om en Henvendelse til Justitsministeriet for at erholde oprettet en Oversundhedskommission for Færøerne, samt om, at der maa blive forelagt Lagtinget et Forslag til Lov om Foranstaltninger imod smitsomme Sygdommes Udbredelse, har affattet følgende Betænkning og Forslag.

Der foreligger:

- A. Vedrørende Amtsrepartitionsfondsregnskabet for 1889—90 følgende Forslag:
1. Fra Amtsrepartitionsfondsudvalget Forslag til Resolution, Punkt 1, vedrørende Antegnelserne til Post 2, om at forskellige Beløb, der ere udbetalte i Anledning af offentlig Behandling af smitsomme Sygdomme blive at refundere.
  2. Fra S. E. Müller om, at Beløbene søges refunderede.

3. Fra Hansen om, at Beløbene passere for denne Gang.
- B. Vedrørende Afholdelse af Udgifter i Fremtiden af Amtsrepartitionsfonden i Anledning af smitsomme Sygdomme følgende Forslag:
1. Fra Amtsrepartitionsfondsudvalget Forslag til Resolution, Punkt 2, om, at der for Fremtiden kun bør udbetales af Fonden i Anledning af smitsomme Sygdomme saadanne Beløb, for hvilke der haves udtrykkelig Lovhjemmel eller Lagtingsresolution.
  2. Fra Isaksen Ændringsforslag til sidstnævnte Forslag om, at Forskrifterne skulle gjælde for Anvisning til Udbetaling.
  3. Fra samme Udvalg Forslag til Resolution indeholdende Regler for Udredelse af Udgifter af Fonden i Anledning af smitsomme Sygdomme, der underkastes offentlig Behandling.
  4. Fra O. Effersø et lignende Forslag, som sidstnævnte.
  5. Fra Hansen Forslag til Lagtingsbeslutning gaacnde ud paa a) at tilvejebringe en ny Epidemilov for Færøerne, b) at foreslaa foreløbig en Oversundhedskommission for Færøerne, c) at vedtage visse Hovedregler, som indtil en Oversundhedskommission maatte blive oprettet, skulle følges med Hensyn til Anvisning af Amtsrepartitionsfonden i Anledning af smitsomme Sygdommes Behandling.
  6. Fra 10 Medlemmer af Tinget et Forslag om,
    - a. at nedsætte aarlig et staaende Udvalg paa 3 Medlemmer, som indtil der udkommer en Epidemilov for Færøerne, naar Tinget ikke er samlet, har at tage Beslutning om, hvorvidt Udgifter ved Behandling af smitsomme Sygdomme kunne afholdes af Amtsrepartitionsfonden; hvorhos foreskrives visse Regler for Udvalget og for Tingets Formand ved Anvisning af Regninger.
    - b. at henvende sig til Justitsministeriet om, at der maa blive oprettet en Oversundhedskommission for Færøerne, for hvilken ogsaa de fornævnte Regler skulle gjælde, og ved hvis Oprettelse det ned-

satts staaende Udvalg skulde ophøre at fungere.

- c. at andrage hos Justitsministeriet om, at lade udarbejde til Forelæggelse for Tinget en Epidemilov for Færøerne.

Hertil skal Udvalget tillade sig at anføre:

ad A. Nr. 122, 130, 141 og 142 angaa Medicin, der er leveret i Anledning af Epidemier af henholdsvis Skarlagensfeber og Mæslinger. Efter Bilag 129 er leveret til forskellige navngivne Personer i Sands og Skopen for 92 Kr. 98 Øre ialt 239 Kr. 94 Øre, efter Bilag 130 til en navngiven Person Medicin for 11 Kr. 24 Øre og »til Sandø« for 2 Kr. 38 Øre ialt 13 Kr. 62 Øre, efter Bilag 141 »Medicin i Anledning af Mæslingeepidemien paa Sandø« 5 Kr. 73 Øre og efter Bilag 142 til en navngiven Person paa Sandø 4 Kr. 91 Øre. Med Undtagelse af, at der ved hver af de særlig nævnte Personer findes en Angivelse af Beløbet, savnes iøvrigt enhver Specifikation. Endvidere er Udvalget, ved at gennemgaa de anførte Navne, blevet opmærksomt paa, at flere af de paagjældende aldeles ikke kunne betegnes som uformuende eller trængende, og at endog mindst en er ligefrem velhavende; uden at Oplysning foreligger om, hvilken særlig Omstændighed, der maatte have været til Stede ved Levering af gratis Medicin til disse Personer.

Hvad angaar, at der ved Epidemier er blevet leveret Medicin gratis, skal man bemærke, at saadant formentlig først er begyndt at komme i Brug i de seneste Aar, men Lagtinget har ikke tidligere vedtaget Forbud desangaaende, omendskjønt det maa anses for urigtigt, i alt Fald som Regel, jfr. Analogien af Lov af 20de April 1888, § 21, der udtrykkelig bestemmer, at Udgifter til Medicin skulle refunderes og i Mangel af Betaling inddrives ved Udpantning hos Personer, der efter Kommunalbestyrelsens Skjøn ikke kunne anses for uformuende. Udvalget kan ikke billige, at der er foretaget eller anvist Udbetalinger efter uspecifi-

cerede, til Dels i højeste Grad summariske Regninger, og for Medicin til Personer, der ikke ere uformuende eller endog velhavende. Uagtet det ikke fremgaar af Regnskabet, gaar Udvalget efter de af samme indhentede Oplysninger ud fra, at paagjældende Epidemier have været tagne under offentlig Behandling, og mener at kunne se bort fra, at der hertil savnes Lovhjemmel. Beløbene bør i Henhold til foranstøttede refunderes, forsaavidt det lader sig gjøre.

Bilag 167 og 168 angaa Transport af en Person, lidende af Skarlagensfeber, fra Apotheket til Epidemihospitalet, og Kur og Pleje m. v. af samme, til et Beløb ialt 122 Kr. 33 Øre. Da disse Udgifter formentlig ere afholdte for at hindre paagjældende smitsomme Sygdoms videre Udbredelse (tilmed fra Apotheket), og Udgifterne maa betragtes som tilstrækkelig dokumenterede, ses der ikke at foreligge Grund til at udsætte noget desangaaende eller gjøre Ansvar gjældende.

ad B. Alt i flere Aar har det iblandt Tingets Medlemmer været meget omtalt, at Amtsrepartitionsfonden, navnlig foranlediget ved de stedse i foruroligende høj Grad stigende Udgifter ved offentlig Behandling af smitsomme Sygdomme, er blevet meget bebyrdet, og at der burde træffes særlige Foranstaltninger herimod. Imidlertid har man de foregaaende Aar indskrænket sig til under Behandlingen af »de af Amtmanden ene afgjorte Sager« at omtale Forholdene og rette mundtlige Henvendelser desangaaende til Tingets Formand. Navnlig har Ordføreren i Amtsrepartitionsfundsudvalget gjentagne Gange omtalt Sagen. Af Udtalelser fra Tingets Formand ved en af disse Lejligheder kunde man haft Haab om, at den fornødne Sparommelighed vilde blive udvist i Fremtiden.

Det foreliggende Amtsrepartitionsfundsregnskab samt de Oplysninger, man har indhentet om senere afholdte Udgifter, viser imidlertid, at Udgifterne ved Epidemierne ere i Stigning, uagtet der næppe foreligger nogen Grund dertil, saasom

Epidemiernes hyppige Forekomst eller lignende.

Først i Aar er der fra vedkommende Udvalg og dernæst fra andre Sider fremkommet Forslag til Resolution i denne Anledning, hvilke Forslag have fremkaldt en alt andet end heldig Diskussion, som Udvalget meget maa beklage.

Før at komme til Bunds i denne Sag og for at kunne fremstille Forholdet, saaledes som det efterhaanden har udviklet sig, har Ud-

valget søgt Oplysninger i Amtsrepartitionsfondsregnskaberne for en længere Aarrække. Da et af Tingets Medlemmer under Diskussionen i Aar er fremkommet med Oplysninger om Udgifterne paa Sundhedsvæsenets Omraade i de sidste syv Aar, og har sammenlignet dem med de syv foregaaende, for at paavise Udgifternes Stigning, skal Udvalget her gengive disse Oplysninger om de forud for disse liggende to Gange syv Aar, altsaa ialt for de sidste 28 Aar.

Beløbene stille sig saaledes:

Aar.	Beløb.		Aar.	Beløb.	
	Sk	Ør		Sk	Ør
1855/56	142	94	1870/71	175	15
— 56/57	66	04	— 71/72	829	96
— 57/58	109	72	— 72/73	666	61
— 58/59	266	90	— 73/74	681	24
— 59/60	458	41	— 74/75	529	23
— 60/61	349	17	— 75/76	180	85
— 61/62	386	98	— 76/77	474	32
Ialt 7 Aar	1870	16	Ialt 7 Aar	3537	36
1877/78	472	41	1884/85	1174	10
— 78/79	370	85	— 85/86	675	35
— 79/80	439	49	— 86/87	788	82
— 80/81	1070	72	— 87/88	1761	99
— 81/82	518	65	— 88/89	1309	47
— 82/83	393	27	— 89/90	1588	59
— 83/84	607	76	— 90/91	1662	08
Ialt 7 Aar	3873	15	Ialt 7 Aar	8960	40

Nu kunde det maaske forholde sig saa, at der i de seneste syv Aar er forekommet flere Epidemier og har været særlige Omstændigheder til Stede, som kunne have foranlediget disse betydelige Udgifter. Udvalget har vel ikke til sin Raadighed de fornødne faktiske Oplysninger saaledes, at man kunde blive i Stand til at afgive et aldeles begrundet Skjøn i denne Henseende, men man mener dog at have saa meget Kjendskab til Forholdene, at man næppe tager fejl ved at paastaa, at der ikke har været saadanne

særlige Forhold til Stede, men at Hovedårsagen til de forøgede Udgifter maa søges i en større Tilbøjelighed hos Lægerne til at anbefale offentlig Behandling og i, at Lægerne have mødt altfor stor Imødekommenhed i saa Henseende fra Amtmandens Side. Om der blev foretaget en grundig Undersøgelse, hvad Udvalget ikke kan, vilde det vistnok vise sig, at Indstillinger fra Læger angaaende Behandling af smitsomme Sygdomme i visse Tilfælde have været mindre vel begrundede.

Udvalget mener at kunne betegne de Forholdsregler, som i alt Fald i nogle og vistnok i mange Tilfælde have været tagne i Anledning af Epidemier, for temmelig unyttige; nemlig naar Afspærring ikke har været gennemført eller kunnet gennemføres. At udbetale forholdsvis betydelige Beløb til Lægehjælp og Medicin uden at foretage Afspærring, kan formentlig ikke hindre Smittens Udbredelse.

Tinget har Grund til at være sparsommelig og afværge unødvendige Udgifter. Amtsrepartitionsfonden i det hele taget er stærkt bebyrdet med Udgifter, og har mange Krav at opfylde ogsaa i andre Øjemed, end de her omhandlede. Ved Behandlingen i Folketinget i Aaret 1854 af Lovforslaget om Færøernes Lagting fremhævede et af Tingets Medlemmer, at Udgifterne til Amtsrepartitionsfonden, siden Lagtinget i 1852 var oprettet, allerede vare stagne fra 8 til 68 Skilling aarlig pr. Mark Jord, og at dette var en efter Forholdene betydelig Udgift, der hvilede trykkende paa Jordegodset. Nu er Udgiften steget til 2 Kr. 56 Øre aarlig pr. Mark Jord, og til samme Tid er Jordens Ydeevne næppe gennemgaaende forøget væsentligt. En Forhøjelse af Ligningen synes nær for Haanden, selv om Udgifterne ikke forøges. I det sidste Aar have saaledes Udgifterne oversteget Indtægterne. Det er ogsaa indlysende, at man maa være forsigtig med at give Anledning til, at Befolkningen faar den Mening, at man ved Oprettelsen af Lagtinget kun har paaført samme Byrder, uden at de Foranstaltninger, Tinget træffer, ere af tilsvarende Nytte.

Da saaledes Forholdene have været højst utilfredsstillende, maatte der være god Grund til at overveje, hvilke Forholdsregler man burde tage. Nogle have ment det tilstrækkeligt at foreskrive Amtmanden visse Hovedregler for, hvilke Udgifter der maatte udredes af Fonden i Anledning af smitsomme Sygdomme, navnlig saaledes at visse Sygdomme, Skarlagensfeber m. v., der hidtil have forekommet hyppigst her, kun kunne tages under offentlig Behandling for Fondens Reg-

ning, naar de optræde ondartet, og naar Smittens Udbredelse kan ventes afværget, samt at der kun i visse Tilfælde af Fonden kan ydes Betaling for Medicin.

Imidlertid har det forekommet andre, at disse Regler ikke i Virkeligheden ydede nogen væsentlig Betyggelse imod Afholdelse af unødvendige Udgifter, da det dog maatte komme an paa Amtmandens Skjøn, der hovedsagelig vilde støtte sig til Lægernes Indberetninger, om en Sygdom kunde betragtes som ondartet, om den kunde begrænses m. v.

Det vil af det foranførte fremgaa, at de ti af Tingets Medlemmer, der have stillet et Forslag om Nedsættelse af et staaende Udvalg, som skulde tage Bestemmelse om Anvendelse af Fondens Midler til Bekæmpelse af smitsomme Sygdomme, have haft god Grund til et saadant Skridt, og at det ikke har været besøjet at tillægge dem noget Motiv, som ikke staar i Forbindelse hermed. Naar Forslagsstillerne mene, at Lagtingslovens § 13 indeholder formøden Hjemmel til Nedsættelse af et staaende Udvalg med en Myndighed, som den omhandlede, og at altsaa Amtmanden ikke vilde blive betaget en ham tilkommende Ret, burde de have haft Lov til at fremkomme med deres Forslag til den Tid og under de Omstændigheder, som de selv fandt rigtigt, uden at blive modtagne af saadanne Sigtelser, som ere fremkomne og ikke hørte hjemme i Lagtinget, samt ikke burde have været fremsatte imod Mænd, der handle i Henhold til det dem af Vælgene overdragne Hverv.

Udvalget har nøje overvejet, hvilket Standpunkt man bør foreslaa Tinget at indtage, saaledes som denne Sag har udviklet sig; om man skal holde sig til det af de 10 Medlemmer stillede Forslag eller efter Omstændighederne søge at bilægge den opkomne Konflikt ved at gaa en Mellemsvej. Man skal, efter at have konfereret med de af disse Forslagsstillere, som ikke ere Medlemmer af Udvalget, tillade sig at udtale:

Man maa erkjende, at Tingets Formand, naar han paa Tingets

Vegne skal tage Beslutning om hvorvidt en smitsom Sygdom bliver at behandle for Amtsrepartitionsfondens Regning, indtager en vaukskelig Stilling. Lægerne have intet særligt Hensyn at tage til den Fond, der skal udrede de nødvendige Udgifter. Hovedsagen for dem maa være Hensynet til Sundhedsvæsenet, til Sygdommens Bekæmpelse. Faktisk er det ogsaa, at en Sygdoms Behandling for offentlig Regning, er af pekuniær Betydning for Lægerne, da Betaling for deres Virksomhed derved er dem sikret, og Betalingen bliver tilmed let større, endskjønt den i hvert enkelt Tilfælde ikke kan beregnes ud over Taxten, da de faa flere Patienter at behandle. — Hvad her anføres er kun faktiske Oplysninger.

Da der kan være begrundet Forventning om, at Regeringen vil træffe Foranstaltninger til Udgivelse af en Epidemilov for Færøerne i en nær Fremtid, hvorved i Lighed med den i det øvrige Kongerige gjældende Lov, Lagtinget gennem Retten til at vælge 3 af Oversundhedskommissionens 5 Medlemmer vilde faa den fornødne Indflydelse paa Afgjørelsen af, hvilke Udgifter der vilde være at afholde i Anledning af smitsomme Sygdomme, og om, at Regeringen midlertidig, indtil en saadan Lov udkommer, administrativt vil oprette en Oversundhedskommission, foreslaar Udvalget at se bort fra det fremkomne Forslag om Nedsættelsen af et staaende Udvalg.

Man har blandt andet maattet tage Hensyn til, at det er Regeringen, der har den afgjørende Stemme om Lovligheden af et saadant Udvalgs Nedsættelse og at den mulig vilde komme til et andet Resultat, end Tinget, og ophæve dets Beslutning.

Man mener ikke at have Anledning til at komme ind paa en nærmere Omtale af de enkelte Forslag, men skal indskrænke sig til i Henhold til foranførte at fremsætte følgende Forslag til Vedtagelse:

A. Som Decision paa Post 2 i Antognelserne til Amtsrepartitionsfonds Regnskabet 1889—90 foreslaas:

Amtmanden anmodes om holt eller delvis at søge refunderet de paa Bilagene 129, 130, 141 og 142 opførte Beløb respektive 230 Kr. 94 Øre, 13 Kr. 62 Øre, 5 Kr. 73 Øre og 4 Kr. 91 Øre, samt om for Fremtiden ikke at anvise uspecificerede Regninger.

B. 1. Følgende Sygdomme kunne, indtil nærmere bliver fastsat ved Lov, med nedennævnte Forbehold, være Gjenstand for Behandling for Amtsrepartitionsfondens Regning, nemlig:

Asiatisk Kolera, gul Føber, Dysenteri, exanthematisk Tyfus, Børnekopper og Pest, samt Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteritis — de tre sidstnævnte Sygdomme dog kun, naar de optræde med et særlig ondartet Præg, og Smittens Udbredelse i videre Kredse kan ventes hindret ved de trufne Foranstaltninger, saasom ved Afspærring. Udbrede de tre sidstnævnte Sygdomme sig i videre Kredse, ophører Behandling af den for Fondens Regning.

Naar en af disse Sygdomme i Henhold hertil er taget under offentlig Behandling, kunne af Amtsrepartitionsfonden udredes Udgifter til Foranstaltninger, hvorved de enkelte smittede Iluse og Personer afspærres og til Desinfektion, men til Lægehjælp og Medicin ved Behandling af en Person i Hjemmet, naar Behandlingen ikke er paa tvungen vedkommende ved en foretagen Afspærring, kun til Personer, som ere trængende og fremskaffe Attest herom fra vedkommende kommunale Forstanderskab.

2. Lagtinget andrager Justitsministeriet om at udarbejde og forelægge Lagtinget et Udkast til Lov for Færøerne om Foranstaltninger imod smitsomme Sygdommes Udbredelse.

Tinget maa i Forbindelse hermed udtale som ønskeligt, at Lovudkastet udarbejdes med særligt Hensyn til de lokale Forhold, og gives et saadant Indhold, at det, ophøjet til Lov, kan blive fyldestgørende, uden at der stilles større Krav til Amtsrepartitionsfonden, end Befolkningen efter sin forholdsvis ringe Skatteevne kan bære.

3. Lagtinget andrager Justitsministeriet om, at samme vil drage Omsorg for, at der foreløbig bliver oprettet

en Oversundhedskommission for Færøerne, bestaaende af Amtmanden, Pysikus og 3 af Lagtinget for 3 Aar ad Gangen valgte Mænd, der, indtil en Epidemilov for Færøerne er traadt i Kraft, har at tage Bestemmelse om, hvilke Sygdomme der skulle tages under offentlig Behandling, og hvilke Foranstaltninger der skulle træffes i saadanne Tilfælde, ligesom Kommissionen i det hele taget har Overtilsynet med Udførelsen af disse Foranstaltninger.

Forsaavidt angaar Udredelse af Udgifter af Amtsrepartitionsfonden, har Kommissionen, under Ansvar for Lagtinget, at rette sig efter de Hovedregler, som Lagtinget vedtager.

I Udvalget, som er nedsat i Anledning af forskellige Forslag til Resolutioner vedkommende Amtsrepartitionsfonden, Lagtingssalen den 15de Septbr. 1891.

Oliver Effersøe, J. C. Djurhuus,
Ordfører.

H. C. Müller. M. Danielsen.
O. P. Effersø.

Den 17de September foretoges Sagens 2den Behandling.

Effersøe (yngre, Ordf.) henholdt sig væsentlig til Betænkningen og tidligere Udtalelser.

Hansen udtalte sin Paaskjønnelse af den Maade, paa hvilken Udvalget havde behandlet denne Sag. Han maatte dog paatale et enkelt Udtryk om, at visse Udtalelser, hvormed formentlig særlig sigtedes til ham, ikke burde være fremkomne. Han ansaa ikke Udvalget berettiget til at udtale noget om, hvad der burde eller ikke burde fremkomme i Tinget. Dette var Formandens Sag og ikke enkelte Medlemmers, og over sine Udtalelser i Lagtinget kjendte han isvrigt kun én Dommer — sin Samvittighed, og den havde ikke gjort ham den mindste Bebrejdelse i denne Anledning; derfor var det ham ganske ligegyldigt, hvad Udvalget mente. Angaaende Udvalgets Forslag, Post A, om Refundering af enkelte Beløb, maatte han paaskjønne,

at Udvalget ikke gik saa vidt nu som i det oprindelige Forslag, ligesom han ogsaa fandt det heldigt med Bestemmelsen om, at der i Fremtiden ikke maatte anvendes uspecificerede Regninger. Derimod kunde han ikke billige Forslaget om, at Amtmanden skulde søge visse Regninger refunderede; thi det var ikke blot vanskeligt for Amtmanden, men ogsaa lidt smaaligt at stille en saadan Anmodning til ham; hvorfor det forekom ham rettest at lade disse Udgifter passere for denne Gang og blot anmode Amtmanden om ikke i Fremtiden at anvise ikke specificerede Regninger. Han maatte paaskjønne, at Udvalget under Post B havde optaget Enkeltheder af hans Forslag, men han forstod ikke, at der ikke skulde være Anledning til at tage Sygdomme under offentlig Behandling, naar de havde udbredt sig til videre Kredse. Det forekom ham heldigere, om Udvalget med Hensyn til B, 2 og 3, havde fulgt hans Forslag om at anmode Amtmanden om at henvende sig til Ministeriet i denne Anledning. Han billigede begge disse Forslag, skjønt han ikke troede, det vilde medføre nogen Vinding for Amtsrepartitionsfonden, da Byrden vilde blive stor, eftersom der skulde anskaffes kostbare Desinfektionsbøve o. s. v. Foranstaltningen vilde imidlertid blive til Gavn for Befolkningen, og man burde derfor se at faa en saadan Epidemilov. Han kunde ikke erkjende, at Udgifterne til Amtsrepartitionsfonden vare stegne betydeligt i de senere Aar. Vel var Stigningen fra 8 Sk. til 68 Sk. i Aarene 1852—54 betydelig, men ikke den senere Stigning, thi i den Tid vare Pengene faldne meget i Værdi, saa der var næppe Anledning til at besvære sig derover.

Effersøe (yngre) fandt det ikke rigtigt at komme videre ind paa den Bemærkning, Hansen havde paataalt. Det var kun et Gjensvar fra dem, som havde følt sig krænkede og som ogsaa maatte være berettigede til kun at være ansvarlige overfor deres Samvittighed med Hensyn til de af dem stillede Forslag, som Hansen havde omtalt, som sket. Forslaget om, at offentlig Behandling af Sygdomme skulde ophøre, naar Sygdommen havde udbredt sig til en videre Kreds, var begrundet i, at naar f. Ex. Skarlagensfeber begyndte, kunde det være rigtigt at afholde Udgifterne for at standse den, men ikke naar man saa, det var forgjæves, hvad ogsaa var Regel node. Man havde ikke villet anmode Amtmanden, fordi man troede, det havde været almindelig Brug, naar Tinget var samlet, at henvende sig direkte til Ministeriet.

Poulsen var fuldstændig enig med Udvalget i, at Amtsrepartitionsfonden var daarlig stillet, men Bemærkningen om Skatterne var en Smule vildledende. Han skulde ikke indlade sig paa en Undersøgelse af, om Jorden gav mere Udbytte nu end før, men gav den ikke mere i Produkter, saa gav den det i hvert Fald i Penge, dels af Kør og dels af Faar. Han kunde tiltræde Hansens Forslag om, at Udgifterne fik at passere for denne Gang, ikke fordi han havde noget imod, at de blev refunderede, men fordi han fandt det underligt at kræve Betaling for Medicin, som vedkommende maatte antage, de ikke skulde betale. Forslaget om en Oversundhedskommission kunde maaske være godt; men kunde man faa en saadan, naar man ingen Lovbestemmelse havde derom? Og skulde Medlemmerne af Kommissionen have Godtgjærelse? Hvis ikke, maatte de være bosiddende i eller i Nærheden af Thorshavn, thi ellers maatte man betale dem for Rejser og Ulejlighed. Som han hørte, vilde der være forbundet betydelige Udgifter ved Foranstaltningerne, naar Forholdet skulde ordnes paa lignende Maade som nede, hvorfor det maatte anses rettest, at Udkastet til en saadan Lov blev udarbejdet her og forelagt Ministeriet.

Effersøe (yngre) antog, at en Del Personer, som stode opførte paa Rægningerne, gjerne vilde betale, naar de fik Underretning derom. Forslaget indeholdt kun en Anmodning til Amtmanden om at søge Beløbene refunderede og intet andet. Indtægterne af Jordegodset vare nok stegne en Del men ikke i Forhold til Udgifterne. Forslaget indeholdt intet om Udgifter til Kommissionens Medlemmer, og dette maatte i hvert Fald bestemmes af Lagtinget, og for Resten maatte disse Mænd vist kunne udføre deres Hverv uden Betaling. Anskaffelsen af Desinfektionsovne blev maaske ikke nødvendig og maatte afhænge af, om man havde Raad dertil. Poulsen mente, Tinget burde helst selv affatte Forslaget, men det retteste vilde være, at Regeringen forlangte en Betænkning fra Fysikus. Lagtingsloven forudsatte notop, at Regeringen forelagde Tinget et Forslag til Behandling, hvorfor Udvalget var gaaet den rette Vej.

Djurhuus udtalte, at der mellem de Folk, som havde faaet Medicin, vistnok fandtes nogle, som vilde betale, og det saa underligt ud, ligesom at ville paatvinge dem offentlig Hjælp. I den danske Lov fandtes ogsaa Bestemmelse om, at de, som kunde betale, skulde gøre det. Naar Hansen ogsaa her i Dag havde udtalt sig mod

Forslagsstillerne, da skulde man snarere have ventet, han vilde have gjort disse 10 Medlemmer en Undskyldning. Man havde paaduttet dem noget, de ikke kunde lade sig paa sig og derved afstedkommet Skandale i Tinget, og han vilde gjentage Protesten, men vilde nødig have Skandalen indenfor Tinget.

Hansen fandt sig ikke foranlediget til at svare Djurhuus. Udkastet maatte rettest udarbejdes her af Fysikus og Lægerne, men han savnede Bestemmelse om, at Fysikus skulde afgive Erklæring over Forslaget. Der var maaske nogle af de paa Rægningerne anførte Personer, som vilde betale; men da Udgifterne nu en Gang vare afholdte af Amtsrepartitionsfonden, saa det lidt underligt ud at kræve dem, da man ikke havde noget at holde sig til, hvorfor det var bedst at lade dem passere for denne Gang.

Provsten vilde gjøre en Bemærkning med Hensyn til den foreslaaede Oversundhedskommission, hvilket han fandt var et lidt praktisk Skridt. Udvalget havde motiveret sit Forslag ved, at det kunde være hensigtsmæssigt at faa disse tre Mænd til i Forening med Amtmanden og Fysikus at tage Bestemmelse, om Sygdomme skulde tages under offentlig Behandling. Skulde de have den fornødne Lokalkundskab, maatte Forudsætningen vel være den, at de ikke vare bosiddende i Thorshavn, men i Nord, Syd og Vest, da Amtmanden og Fysikus kunde antages at kjende den midterste Del af Øerne. Men i saa Fald vilde der blive betydelige Rejsudgifter og Diæter. Deres Hverv at tage Bestemmelse om, hvilke Sygdomme der skulde tages under offentlig Behandling, syntes at være unødvendigt, eftersom det var angivet i Betænkningen. Det hele syntes at være en fuldstændig overflødig Institution, der vilde blive meget dyr og uden praktisk Betydning, da den vilde være bunden ved Lægernes Erklæringer og ikke kunde paatage sig noget Ansvar, og hvad Garanti havde man saa? Nej, man maatte helst nøjes med Andragende om at faa en Epidemilov.

Effersøe (yngre): De foreslaaede Bestemmelser om Kommissionen vare i Overensstemmelse med dem nede. Hvis denne Kommission valgtes paa den Maade, Provsten omtalte, vilde den faa betydelig Lokalkundskab og kunde, udrustet med de nødvendige Midler, udrette noget betydeligt; men man kunde ogsaa nøjes med mindre, naar navnlig Hensynet til Udgifterne stillede sig i Vejen som en Hindring.

Spørgsmaalet blev da, om Kommissionen kunde udrette noget. Udvalget antog det, eftersom Forholdet var nu. Man anser det for farligt at overlade Afgjørelsen til den nuværende Autoritet alene og vilde derfor sætte disse 3 Mænd ved dens Side. Amtmanden maatte antages at have nogen Lokalkundskab, men dog ikke i den Grad som disse Mænd, og deres Ansættelse vilde afgive en vis Betyggelse for Kassen. Det vilde have Betydning ved, at der aabnedes Spillerum for et Skjøn af Kommissionen, der, selv om den blev indrettet ganske simpelt, altid vilde kunne gjøre noget Gavn.

Schrøter: Det var Kassen, man først og sidst maatte have for Øje, og han spurgte sig selv: Hvor gled man hen? Lagtinget havde i Aar vedtaget meget store Udgifter; Skatterne vare stegne og Spørgsmaalet det, hvorledes skulde man bære sig ad for ikke at forsøge Udgifterne. Det forekom ham, at Afspørring i Sygdomstilfælde maatte kunne anvendes langt mere end nu. Han antog, Amtmanden altid vilde have tilstrækkelig Lokalkundskab, hvad denne Sag angik, men man vilde maaske have Kommissionen nedsat for at danne en Modvægt mod Lægevidenskaben, thi det var ikke Lægens Sag at tage Hensyn til Udgifterne; dette skulde Amtmanden gjøre. Kommissionen skulde ikke rejse, sagde man, men var den først oprettet, maatte den selv tage Bestemmelse derom og Kassen betale.

Danielsen havde ikke tænkt, at Hansen i Dag vilde have udtalt sig mod Forslagsstillerne, som han havde gjort, thi de havde været saa spagfærdige som muligt. Han fastholdt, at Hansens Udtalelser forleden Dag var uberettigede. Hansen sagde, hans Samvittighed frikjendte ham, men kunde han lægge Haanden paa Hjertet og sige, at han ikke havde foretaget Rettelser i Referatet (Hansen: Ja!) Han troede det ikke. At denne Kommission skulde blive saa overordentlig dyr, troede han ikke, og hvorfor skulde de være fra Udkanterne for at være sagkyndige? Man havde jo Mænd i Thorshavn, som kjendte Forholdene. Kunde disse Lagtingsmænd ikke være i Kommissionen uden Løn? Han troede ikke, Modpartens Udtalelser vare alvorlig mente, men mere for at dræbe Forslaget. De bragte ham til at tænke paa den gamle Enevælde.

Provsten maatte indrømme, at forsaavidt han havde frasaadet at vedtage Forslaget, var det af Ønsket om at dræbe det. Hvorfor vilde man oprette denne

Kommission? For at danne en Modvægt mod Amtmanden og Fysikus. Derimod kunde der principielt ikke indvindes noget, men antog man virkelig at opnaa noget ved denne Oversundhedskommission, hvis Medlemmer naturligvis maatte være bundne til Thorshavn? Vilde de ogsaa kunne danne nogen Modvægt mod Fysikus? Der udbrød t. Ex. en Sygdom paa Norderøerne, og Kommissionen skulde nu tage Bestemmelser om Forholdsreglerne. Enten maatte den holde sig til Fysici Indstilling eller selv forskafe sig det fornødne Lokalkjendskab paa Aastedet, hvilket vilde medføre store Udgifter til Rejser. De kunde ikke have nogen begrundet Mening om Sygdommens Natur. Det hele vilde blive et Omsvøbsdepartement uden praktisk Betydning. Det var sandsynligt, at der fra Lægernes Side undertiden var gaaet lidt summarisk frem med disse Sager, men man fik ikke nogen Modvægt ved denne Indretning, men kun en nominal Overkommission.

Djurhuus havde ikke ventet at høre saa upraktiske Udtalelser af Provsten og Schrøter. Provsten spurgte, hvorfor man skulde have en saadan Kommission her? Men hvorfor havde man dem i Danmark? Der maatte dog være nogen Mening deri. Man kunde tænke sig, at Amtmanden havde været her et halvt Aar og Fysikus i 2 Maaneder, naar der udbrød en saadan Sygdom; vilde det da ikke være godt, at de havde et saadant Raad, og hvem skulde bedre kunne skjønne, hvem der var skikket til at vælges ind i et saadant Raad end Lagtingsmændene. Øerne vare ikke saa store, at man godt kunde finde Folk i Thorshavn med tilstrækkeligt Kjendskab til Forholdene overalt. En saadan Kommission maatte være en stor Behagelighed for Amtmanden og Fysikus. Hvad Sygdommen angik, vilde Kommissionens Virksomhed nærmest blive raadgivende, ogsaa hvad Udgifterne angik, vilde de blive hørt. Det var godt at kunne forhandle disse Sager med fornuftige Folk. En Epidemilov efter dansk Mønster vilde naturligvis være upraktisk her, men det var ikke Meningen, og da man ventelig fik Halvdelen af Udgifterne godtgjorte af Statskassen, naar man fik en Epidemilov, var det at ønske, at man fik en saadan Lov, som man ikke behøvede at frygte for. De omtalte Ovns kunde man ikke bekoste; det skulde da være alene til Hospitalet. Man maatte erindre, at Regeringen muligvis søndte Forslaget til Lagtinget, inden der kunde være Tale om nogen Foranstaltning.

Effersøe (yngre) vilde gjøre opmærksom paa, at det i Danmark var Amtsrådene, som udnævne disse Mænd, og dette skete vel netop for at de skulde have noget at betyde som Modvægt. Provsten talte om, at de ikke kunde have nogen begrundet Mening, men hvorfor ikke? En Epidemilov vilde ikke, som Hanson sagde, blive overordentlig dyr, naar Staten gav Halvdelen af Udgiften.

H. C. Müller vilde ikke lade sig skræmme af det Billede om de Udgifter, Kommissionen vilde medføre, som Provsten fremstillede, men sluttede sig til Djurhuus's Udtalelser.

Schrøter vilde ikke modsætte sig denne Kommission, men blot bemærke, at Amtmanden nu var nødsaget til at tage under Overvejelse, om Sygdommen skulde tages under offentlig Behandling af Hensyn til Ansvarret overfor Tinget. Det kunde naturligvis ikke være ham behageligt at høre Diskussionen derom i Tinget. Men var Kommissionen først oprettet, da var Amtmanden fri for Ansvarret. Inden Lagtingsloven udkom, vare Autoriteterne heroppe meget bange for at afholde Udgifter; men ikke saaledes senere, da Ansvarret kom til at hvile paa Tinget. Efter Erfaringer fra tidligere Tider vilde man sikkert blive ked af denne Indretning. Forholdene nede vare helt andre, fordi Befolkningen boede samlet og var mere velhavende. Forslaget indeholdt Hovedregler, som skulde følges, og dette var han med til. Lokalkundskab satte han ingen videre Pris paa, da det dog var Lægen, som kom til at afgjøre Sagen. Fysikus mente, man ikke vilde kunne faa noget af Statskassen, uden der var Garanti for, at Smitten kunde hindres. Naar Ministeren nu, efter Tingets Opfordring, sendte Forslaget til Lagtinget og dette saa afgav den Erklæring, at det ikke havde Brug for det, var man dog kommen i en kedelig Stilling. Nej, saa skulde man helst lade Fysikus om at udarbejde Forslag til en Epidemilov, og derpaa gaa til Ministeriet.

Provsten: Det blev udtalt med meget Eftertryk, at naar det havde vist sig praktisk nede i Danmark at have en saadan Kommission, maatte det ogsaa være det her. Men Forskjellen var den, at nede kunde man altid faa sagkyndige Mænd til Kommissionen, hvorimod dette ikke var Tilfældet her. Det vilde da ogsaa efter Erfaringer fra andre Lejligheder ende med, at man overlod til Amtmanden at vælge denne. Hvor havde man Garanti for, at de kunde tage Bestemmelse om offentlig

Behandling skulde finde Sted eller ikke. Kommissionen vilde ikke blive andet end et Skjærmbædt for Amtmanden.

Effersøe (yngre): Amtmanden skulde vedblivende have Ansvar.

Schrøter: Amtmanden vilde kaste det over paa Kommissionen.

Effersø (ældre) havde faaet det Indtryk af Forhandlingerne, at Provstens Indvendinger gik nærmest ud paa at kvæle Sagen. Man indvendte, at vi bleve nødte til at anskaffe disse dyre Ovne; men hvorfor? Lægerne vare nu af den Mening, at den Desinfektionsovn, vi have her paa Hospitalet med tør Varme, ikke duer, men nu skulde det være Dampovne, som skulde anskaffes, men hvorvidt Hensigten opnaas ved deres Benyttelse, derom ere de sagkyndige uenige. Advarselen mod Udgifterne var ikke andet end et Skræmmebillede. Man behøvede ikke Ovne; det var tilstrækkeligt at brænde vedkommendes Tøj — mod Erstatning.

Djurhuus vilde spørge Provsten, hvoraf han vidste, at disse Mænd vare lægekyndige. I Byerne vare Politimestrene i Kommissionen og de kunde da ikke kaldes særlig lægekyndige. Alle Indvendingerne mod Forslaget vare ligesom et Numer, man havde opfundet. Udgifterne i Anledning af Opbrænding kunde ikke blive store, og Fremgangsmaaden var langt radikalere end ved Benyttelsen af Ovne. Han vilde holde paa den foreslaede Kommission 1) fordi den havde Erfaring, 2) fordi det var praktisk og 3) fordi man derved holdt paa Folkets Ret til at være med.

Provsten havde ikke sagt, at Loven paahød at man skulde vælge lægevidenskabelige Mænd ind i Kommissionen; men man søgte at faa dem til Medlemmer for ikke at være henvist alene til den ene Læges Skjøn.

Djurhuus: Man valgto ogsaa andre Folk.

Schrøter: Det nyttede ikke at komme til Rigsdagen med Andragende om Halvdelen af Udgifterne af Statskassen, naar man ikke vilde anskaffe disse Ovne, thi det kunde blive for dyrt at brænde Tøjet, naar der var Tale om mange Familier, hvad der let kunde være ved en Epidemi.

Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling sattes under Afstemning og vedtoges med 18 St.

Samme Dags Aften fremlagdes følgende

Ændringsforslag

til

Udvalgets Forslag i Sagen angaaende Resolutionen til Amtsrepartitionsfonds-Regnskabet.

ad A.

Decisionen paa Post 2 affattes saaledes:

»De paa Bilagene 129, 130, 141 og 142 opførte Beløb, respektive 239 Kr. 94 Øre, 13 Kr. 62 Øre, 5 Kr. 73 Øre og 4 Kr. 91 Øre, passere for denne Gang.

Amtmanden anmodes om i Fremtiden ikke at anvise uspecificerede Regninger.»

ad B.

Post 1. Ordene: »Udbrede disse sidste Sygdomme sig i videre Kredse, ophører Behandlingen af dem for Fondens Regning«, udgaa.

Post 2. Efter Ordene: »andrage Justitsministeriet om«, tilføjes: »efter at have indhentet Erklæringer fra Fysikus og Distriktslægerne paa Færøerne«.

Lagtingssalen den 17de Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen.

Den 18de September foretoges Sagens 3dje Behandling.

Udvalgets Forslag A med dertil stillet Ændringsforslag.

Hansen anbefalede det af ham stillede Ændringsforslag.

Effersøe (yngre) vilde udtale, hvad flere Medlemmer ogsaa mente. Hansen maatte kunne have tænkt sig, at 10 Medlemmer af Tinget, efter hvad der var passeret de to foregaaende Dage, havde en vis Opfordring til at stemme mod hans Forslag, netop fordi de vare komne fra ham. De ansaa dem for unødvendige eller uhensigtsmæssige. Man gjorde bedst i ikke at komme ind paa en Diskussion angaaende dem.

Schrøter fandt det underligt at høre O. Effersøes Udtalelser. De 10 Medlemmer kunde gjøre for ham, hvad de vilde; men han fandt det mærkeligt, at de vilde lade deres Afstemning afgjøre af andre Hensyn

end selve Sagen, noget, han dog ikke havde ventet skulde ske i 1891.

Effersøe (yngre) havde ikke sagt, at Udtalelsen kom fra de 10 Medlemmer, eller at nogen vilde stemme mod Forslaget af den Grund, at det var kommet fra Hansen. Han havde nedskrevet sin Bemærkning og kunde forsvare den Ord til andet.

Danielsen var et af de 10 Medlemmer og vilde handle efter bedste Overbevisning og holde sig til Sagen, ikke til Personen. Han henholdt sig til O. Effersøes Udtalelse, hvilken Schrøter syntes at forvanske noget, og mente de 10 Medlemmer havde god Grund til at tale om det, hvad han dog ikke vilde gjøre.

Effersøe (yngre) vilde tilraade ikke at komme for meget ind paa dette; det kunde blive uheldigt.

O. Jacobsen stod lige saa fast i Dag, som da han underskrev Forslaget og kunde paa ingen Maade stemme for Hansens Forslag. Han vilde dog udtale, at det ikke skulde være af den Grund, at Forslaget kom fra Hansen, men af Hensyn til Sagen.

Isaksen vilde bemærke, at han, skjønt han hørte til de 10 Medlemmer, ikke var mellem dem, paa hvis Vegne O. Effersøe havde talt. Naar han alligevel vilde stemme mod Hansens Forslag, var det af den Grund, at han ikke syntes om det. Han fandt det beklageligt, at Forhandlingerne vare førte ind paa det personlige Omraade, men han haabede, det jævnedes sig nok med Tiden.

Hansens Ændringsforslag sattes først under Afstemning, men forkastedes med 12 St. mod 5, hvorefter Udvalgets Forslag vedtoges med 12 St. for og ingen imod.

Udvalgets Forslag B Post 1 med dertil stillet Ændringsforslag:

Hansen anbefalede sit Ændringsforslag, der var i Overensstemmelse med den danske Epidemilov. Han fandt ingen rigtig Konsekvens i Udvalgets Forslag.

Schrøter vilde spørge, om det ikke var Mening, at Kolera skulde tages under offentlig Behandling, naar den havde udbrudt sig til en videre Kreds.

Effersøe (yngre): Der var ingen Grund til at anvende offentlig Behandling, naar det havde vist sig, at Sygdommen ikke kunde standses paa den Maade. Skulde Sygdommen udbrede sig paa en saadan Maade, at Folkene i en Bygd bleve hjælpeløse, maatte der træffes overordent-

lige Foranstaltninger; men det vedkom ikke dette Spørgsmaal.

Hansens Ændringsforslag sattes først under Afstemning, men forkastedes med 12 St. mod 3, hvorefter Udvalgets Forslag vedtoges med 16 St. for og ingen imod.

Udvalgets Forslag B Post 2 med dertil stillet Ændringsforslag:

Hansen havde stillet et Ændringsforslag, men tillagde det ikke stor Betydning, da Regeringen ikke vilde udarbejde et Lovforslag herom uden at have hørt i al Fald Fysici Erklæring.

Schrøter: Skylden for, at det var gaaet, som det var, laa for en stor Del hos Lagtinget, der for længe siden burde have foreskrevet Bestemmelser. Han syntes, man burde slaa sig til Ro med denne Forholdsregel i Aar og afvente, hvilke Erfaringer man havde gjort i Danmark. Hvad skulde der staa i denne Epidemilov? Han havde nok hørt sige, der skulde findes en Bestemmelse om, at Staten udrede Halvdelen af Udgifterne, men andre Paragrafer vilde vist komme til at indeholde mindre tiltalende Bestemmelser.

Effersøe (yngre): Her var kun Tale om en Epidemilov for Færøerne, som var aldeles nødvendig, fordi man savnede Bestemmelser om disse Forhold. Vedtog man ingen Epidemilov, vilde det vise sig, at man tog Forholdsregler, som paa Grund af manglende Lovbestemmelser ikke kunde komme til deres fulde Nytte.

Provsten. Det kunde være ønskeligt at have en saadan Lov; men den vilde blive for dyr. Selv om man lempede den efter færøiske Forhold, vilde den kræve meget betydelige Udgifter. En Epidemilov var en exceptionel Forholdsregel og gjaldt derfor kun for et vist Tidsrum.

Hansen vilde ikke med Hensyn til sin Afstemning slaa ind paa den Vej, enkelte Medlemmer vare slaaede ind paa overfor ham. Han troede ikke, at en Epidemilov vilde blive billig for Færøerne, men fandt det gavuligt at have en saadan og vilde derfor stemme derfor, skjønt han havde anset det for ønskeligt, om der havde været Lejlighed til at begynde paa Arbejdet derpaa her oppe.

Effersøe (yngre): Provsten talte om de store Udgifter, en Epidemilov vilde medføre, men det kom an paa, hvorledes den var affattet; man maatte i saa Henseende

rette sig efter Forholdene og til en Begyndelse give den en midlertidig Varighed. Ministeriet kunde tage Hensyn til de nede indvundne Erfaringer ved Udarbejdelsen af Loven for Færøerne. Hansens Ændringsforslag var temmelig uvæsentligt og burde ikke vedtages, da det næsten saa ud, som om man vilde give Ministeriet Anvisning paa, hvorledes det skulde forholde sig i denne Sag, hvilket naturligvis var overflødig.

O. Jacobsen havde Betænkelighed ved at forlange en Epidemilov, da han ikke kjendte noget til den. Men naar Hansen mente, at man skulde have Fysici og Distriktslægerne Erklæringer, før man henvendte sig til Ministeriet, troede han ikke, det kunde gavne noget; thi da der for 3 Aar siden var Tale om et Skydsreglement for Lægerne, afgav disse et Forslag, der var saa olendigt, at der var ingen Grund til at henvende sig til dem i denne Sag.

Hansens Ændringsforslag sattes først under Afstemning, men forkastedes med 11 St. mod 4, hvorefter Udvalgets Forslag B 2 sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 15 St. mod 1. Ja stemte: Isaksen, Provsten, H. C. Müller, Hansen, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Restorff, Weihe, Husgaard, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersøe, Djuhuus og Oliver Effersøe; nej stemte: Poulsen, medens Johannesen, Schrøter og Formanden ikke stemte og Olsen var fraværende.

Udvalgets Forslag B Post 3.
(Om Oversundhedskommissionen.)

Provsten havde tænkt, at man vilde oprette denne Kommission efter vore Forhold, men var bleven imødegaaet med det Svar, at man skulde have den her paa samme Maade, som nede, hvad der var umuligt at gennemføre; thi man maatte da forinden have oprettet Sundhedskommissioner og Sundhedsvedtægter alle Vegne; i modsat Fald vilde Kommissionens Virksomhed blive resultatløs. Selv om man fik en saadan Institution, vilde den blive overordentlig kostbar og en stor Myndighed lagt i dens Hænder, nemlig Myndighed til, i Tilfælde af Epidemilov, at tilkalde saa mange Læger, som behøvedes, at forlange, at Folk skulde flytte ud af deres Huse — mod fuld Erstatning, at antage de fornødne Sygeplejere og forlange Forskud af Kommunens Kasse. Var der ikke Anledning til at betænke sig alvorlig, inden man tog

Bestemmelse om at indføre noget saadant her? Ministeriet gik selvfølgelig heller ikke ind paa det. Kommissionen kunde ikke oprettes rent administrativt. Nej, man skulde gaa den modsatte Vej og først have Epidemiloven. Det hele var et Slag i Luften og vilde blive en Prostitution, om det sendtes ned.

Effersøe (yngre) troede ikke, det vilde blive en Prostitution, i alt Fald ikke af de Grunde, Provsten anførte. Det kunde være et Spørgsmaal, om en saadan Kommission kunde oprettes administrativt, men man prostituerede sig ikke ved at overlade til Ministeriet at tage Bestemmelse derom. Men, naar der var Tale om en Kommission, som den af Provsten omtalte, saa maatte man naturligvis have en Epidemilov først; men forinden kunde Kommissionen ikke have en saadan Myndighed. I hvert Fald vilde denne ikke blive større end den, Amtmanden for Tiden havde. Man mente ikke, Kommissionen skulde optræde direkte, men virke gennem Mellemlid: Sundhedskommissionerne, Syssehændene, Løgerne og Forstanderskabene, og der kunde næppe være Vanskelighed i den Henseende. Med Hensyn til Udgifterne mente han, Forslaget var af den Beskaffenhed, at der ikke kunde afholdes Udgifter af Lagtingets Kasser uden Tingets Billigelse. Kommissionen vilde kunne have Betydning for Amtmanden og afgive en Garanti for Kassen, selv om dens Virksomhed kun blev indskrænket.

Provsten: O. Effersøe kom nu tilbage til Provstens Tanke i Gaar. Skulde man have en saadan Kommission, blev den ikke andet end et Skjærnbræt for Amtmanden. Efter Indstillingen til Ministeriet vilde dette gaa ud fra, at Kommissionen skulde oprettes med de danske Forhold for Øje. Det var heller ikke muligt at se andet, end hvis Kommissionen skulde blive til Gavn, maatte den have en udstrakt Myndighed.

Schrøter mente, at Kommissionen kunde ikke faa nogen som helst Myndighed, men vilde kun blive raadgivende.

O. Jacobsen syntes, at Forslagets Modstandere opfattede Sagen, som om det var Hensigten at skyde Amtmanden og Fysikus til Side, hvorimod Meningen var at give dem en Støtte, med hvilken de kunde forhandle som Brødre. Provsten opstillede et forfærdeligt Skræmmebillede, men det vilde nok lade sig gjøre at faa Kommissionen oprettet efter Forholdene her. Han vilde samtidig udtale, i Anledning af den tidligere Forhandling, at det var et aldeles fejlagtigt Udtryk, at Tinget

skulde have villet anmode Ministeriet om at afskedige Amtmanden.

H. C. Müller var, ved at høre Provstens Udtalelser kommen til at tænke paa Soldatens Udraab: »Nu bliv a bango«; men han trøstede sig ved, at alle disse Sager vilde en Gang komme til Forhandling igjen i Lagtinget.

Provsten: Ja, holdigvis var der en lang Vej, inden dette kom i Gang, ellers saa det sort ud. O. Jacobsen maatte erindre, at hans (Provstens) Kritik havde været aldeles saglig og ikke andet. Ministeriet vilde som første Betingelse forlange Oprettelsen af lokale Sundhedskommissioner alle Vegne, og derefter forelægge Forslag om Epidemilov, og saa kunde man faa en Oversundhedskommission.

Hansen havde stemt for at anmode Ministeriet om at udarbejde en Epidemilov og han havde ogsaa været stemt for foreløbigt at faa en Oversundhedskommission, men hans Forslag gik ud paa, at Tinget skulde anmode Amtmanden om at henvende sig til Ministeriet derom, medens Udvalget ligefrem foreslog at andrage Ministeriet derom, og der var saaledes en væsentlig Forskjel paa de to Forslag. Han frygtede for, at han, uagtet han sympatiserede med Tanken, ikke turde stemme for Forslaget, som det forelaa.

Danielsen havde ofte erfaret, at naar et saadant Forslag kom frem i Tinget, blev det af de saakaldte gode Mænd opstillet som et Skræmmebillede ved navnlig at fremdrage Pengespørgsmaalet, og saaledes ogsaa her, hvor Provsten talte om den store Myndighed, Kommissionen vilde faa bl. a. over Kommunens Kasse. Han havde haft denne Kasse i mange Aar og kunde erklære at af den lod man nok være at tage noget. Han vidste ikke bedre, end at der paa de fleste Steder fandtes Sundhedskommissioner, saa af den Grund behøvede man ikke at vente med Oprettelsen af en Oversundhedskommission. Saadanne Skræmmebilleder bevægede ikke ham til at standse og han vilde bede sine Meningsfæller ikke være bange for den sorte Skole med dens »Gand«, som deres Forfædre vare i det forrige Aarhundrede.

Provsten havde ikke villet opstille Skræmmebilleder, men ganske simpelt refereret Bestemmelserne i Loven af 1888. Om man vilde vedtage Forslaget var ham personligt ligegyldigt, eftersom han var vis paa, at Ministeriet ikke vilde gaa ind paa det, og han havde kun talt i Lagtingets Interesse.

Schrøter: Linten fik man en saadan

Kommission med Myndighed, eller man fik ingen. I første Tilfælde havde Lagtinget gjort sig skyldig i en stor Dumhed, da Regeringen savnede Lovhjemmel til at udruste Kommissionen med Myndighed, og i sidste Tilfælde havde Tinget begaaet en Dumhed ved at foretage et saadant unyttigt Skridt.

Poulsen vilde begrunde sin Afstemning. Han kunde ikke være med til Forslaget af Hensyn til Udgifterne og fordi man vilde faa det Svar, at Ministeriet manglede Lovhjemmel til at oprette en saadan Kommission. Det vilde være kedeligt for Lagtinget at blive afvist paa en saadan Maade.

Effersø (ældre) kunde ikke se, det vilde være en stor Dumhed at gaa ind paa dette Forslag. Schrøter havde gjort større Dumheder end denne. Tingets fleste Medlemmer vare ikke lovkyndige og kunde derfor uden Fare henvende sig til Regeringen i en Sag som denne. Dette i Forbindelse med Skræmmebillederne behøvede man ikke at tage sig saa nær.

Isaksen vøntede sig noget godt af Forslaget. Selvfølgelig vilde en saadan Kommission faa en Del Myndighed, men han troede, den vilde bruge den efter Forholdene her. De fra Provsten og Schrøter fremførte Indvendinger havde ikke overbevist ham om det forkastelige i det Skridt, man her tilsigtede.

Udvalgets Forslag B₃ sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 12 St. mod 3. Ja stemte: Isaksen, H. C. Müller, Jacobsen, Danielsen, Niclasen, Weihe, Husgaard, Petersen, S. E. Müller, O. P. Effersø, Djurhuus og Oliver Effersø; nej stemte: Poulsen, Provsten, Schrøter, medens Hansen, Johannesen, Restorff og Formanden ikke stemte og Olsen var fraværende.

Nogen Indstilling til Ministeriet blev ikke vedtagen i denne Sag, i hvilken An-

ledning bemærkes*), at i Slutningsmødet den 19de September**) tre af Tingets Medlemmer nemlig: Oliver Effersø, Schrøter og S. E. Müller forlode Salen under Protest i Anledning af, at Formanden i det foregaaende Møde havde udsat den videre Forhandling og Afstemning over en paatænkt Forandring i Forretningsordenen***) til næste Aar, ligesom Formanden ved dette Mødes Begyndelse havde tilbagevist et af flere Lagtingsmænd nemlig: d'Hrr. H. C. Müller, S. E. Müller, Oliver Effersø, M. Danielsen, D. Isaksen og D. Niclasen underskrevet Forslag til en forandret Dagsorden for dette Møde (Slutningsmødet), paa hvilket Forslag bl. a. var opført den omhandlede til næste Aar udsatte Sag. De 3 førnævnte Hrr. Lagtingsmænd, som saaledes fandt sig foranledigede til at forlade Salen, erklærede derhos hver for sig ikke at ville fremme Indstillinger i de allerede vedtagne Sager, hvori de havde været Ordførere†). Som Følge heraf foreligger der ikke af Tinget vedtagne Indstillinger til Regeringen i efternævnte endelig vedtagne Sager nemlig: Nr. XII, Sagen ang. Erstatning til Fæstere for udførte Grundforbedringer††); Nr. XIII, Sagen ang. Udvidelse til Færøerne af Lov om Tvangsauktioner††); Nr. XIV, Sagen ang. en Revision af Jagtloven†††); Nr. XV, Sagen ang. Foranstaltninger til Opdyrknings Fremme††); Nr. XVI, Sagen ang. Forandring i Ministeriets Forbud imod Indførsel af Faar fra Island m. v.††) og ovenstaaende Sag [Nr. XVII]††).

*) Denne Bemærkning er i alt væsentligt enslydende med en Bemærkning i Lagtingets Forhandlingsprotokol under 47de Møde.

**) Som Dagsorden for dette Møde var ved det foregaaende Mødes Slutning angivet: „Oplæsning og Vedtagelse af Indstillinger“.

***) Denne Sag vil nærmere findes omtalt under Nr. XXVI.

†) S. E. Müller, der var Ordfører i Sagen Nr. IV ang. Fritagelse for Tillegsskifte af Fiskerskibe, havde allerede indleveret en Indstilling, som derpaa i Ordførerens Fraværelse blev oplæst og underskrevet af O. P. Effersø.

††) Oliver Effersø var Ordfører.

†††) Schrøter var Ordfører.

XVIII. Udkast til Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes følgende Henstilling fra Pastor Hansen:

Efter Samraad med Thorshavns Fattigforstanderskab tillader jeg mig herved at henstille til det ærede Lagting, om der ikke maatte findes Anledning til i den forestaaende Samling at foretage en Revision af den for Færøerne gjældende Fattiglovgivning paa Grundlag af Lov af 9de April 1891 om det offentlige Fattigvæsen, hvilken Lov ikke gjælder for Færøerne og formentlig heller ikke ogner sig til ligefrem at udvides til Færøerne. Idet jeg forbeholder mig mundtlig nærmere at begrunde denne min Henstilling, skal jeg kun tilføje, at de humane og hensigtsmæssigere Bestemmelser, som ovennævnte Lov paa mange Punkter har indført i det øvrige Kongerige, formentlig ogsaa tiltrænges paa Færøerne.

Sandegjærde den 24de Juli 1891.

Ærbødigst

Chr. A. Hansen.

Til Lagtinget.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 4de August, vedtoges, efter Forslag af Schrøter at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Hansen, S. E. Müller, Olsen, Danielsen og Johannesen.

Den 2den September fremlagdes følgende Udvalgsbetænkning og Lovudkast:

Udvalgsbetænkning.

En Henstilling til Lagtinget fra Pastor Hansen, om der ikke maatte være Anledning til paa Grundlag af den nye danske Lov om det offentlige Fattigvæsen af 9de April d. A., hvilken Lov ikke gjælder for Færøerne, at foretage en Revision af den for Færøerne gjældende Fattiglovgivning, er bleven henvist til undertegnede Udvalg, der i denne Anledning skal tillade sig at fremføre følgende:

Udvalget er, efter at have overvejet Sagen og gjort sig bekendt med den nye Lov for det øvrige Kongerige, kommet til Erkendelse af, at denne Lov ikke blot ved de nye humane Principper, den indfører med Hensyn til den Hjælp, der af det Offentlige ydes i Sygdom og særlige Trangtilfælde, saa vel som med Hensyn til Fattighjælpens Eftergivelse efter 5 Aars Forløb, men ogsaa ved flere andre Bestemmelser, saasom den, at Opholdsstedets Fattigvæsen kun kan fordrø $\frac{3}{4}$ af de haftede Udgifter godtgjorte af Forsørgelsesstedet, betegner et meget betydeligt Fremskridt fra den ældre Fattiglovgivning, og Udvalget har ligeledes været enigt om, at ligesom Færøerne utvivlsomt bør komme til at nyde godt af de nye humane Bestemmelser paa dette Omraade, saaledes vilde det ogsaa være heldigt her at have en Fattiglov, der som den nye for det øvrige Kongerige emanerede samler alle Bestemmelser, Fattigvæsenet vedrørende, paa et Sted og indordner Stoffet under forskjellige Kapitler, saaledes at man kan have en let Oversigt over det hele. Medens imidlertid den danske Lov med Hensyn til Fattigvæsenets Bestyrelse og Indtægter henviser til de kommunale Love og enkelte ældre Bestemmelser, har Udvalget ment, at det ved en Revision af den for Færøerne gjældende Fattiglovgivning vilde være heldigt at faa ogsaa disse Bestemmelser med, saaledes at navnlig den gamle Fattiglov af 22de Marts 1855, der allerede paa mange Punkter er forandret

saa meget, kunde træde ud af Kraft ved en eventuel ny Lov. Som en Følge heraf begynder det Udkast til Lovforslag om Fattigvæsenet paa Færøerne, som Udvalget har udarbejdet, med et Kapitel om Fattigvæsenets Bestyrelse og Indtægter samt om Amtsfattigkassen, i hvilket Kapitel er optaget efter den gamle Fattiglov, hvad der formentlig endnu maa bevares. Der er her ikke noget væsentligt nyt foreslaaet; Udvalget gjør Alvor af det i Lov om de færøske Landkommuners Styrelse af 28de Februar 1872 indførte Princip, at hvert Sogn saavidt muligt skal være selvstændigt, idet det foreslaas, at hvert Sogn skal udgjøre et særligt Fattigdistrikt og at Sognekommisjonen under Forstanderskabets Tilsyn skal udgjøre Fattigbestyrelsen. Angaaende Amtsfattigkassen har Udvalget foreslaaet en ny Bestemmelse om, at Amtsfattigkassen bør have en usørlig Grundfond, hvilket formentlig er nødvendigt for at den i alle Tilfælde skal kunne opfylde sin Bestemmelse.

Som Følge af, at den gamle Fattiglov af 1855 efter Udvalgets Forslag skulde hæves ved den ny Lovs Ikrafttræden, har man som Kapitel II optaget Bestemmelserne om det saakaldte »frivillige Fattigvæsen« i den lille Lov af 9de Februar 1883, idet man har ment, at denne Lov vilde savne sin Grundvold, naar Fattigloven af 1855 blev hævet, samt at det vilde være bekvemt at have ogsaa disse Bestemmelser med i en Lov, der skulde omfatte alt Fattigvæsenet vedrørende. Der er i denne Lov kun gjort den lille Tilføjelse, at det frivillige Fattigvæsenis Midler ikke blot ikke maa anvendes til Fordel for Personer, der erholde offentlig Fattigunderstøttelse, men heller ikke til Fordel for dem, der

nyde den ved Lov af 9de April d. A. hjemlede Alderdomsunderstøttelse.

Med Kapitel III begynder Udvalgets Forslag at følge den nye danske Lov, fra hvilken det kun afviger, hvor de lokale Forhold gjøre Ændringer nødvendige eller ønskelige, eller hvor Loven kommer ind paa Forhold hvortil der ikke her findes noget tilsvarende. Det vilde blive altfor vidtløftigt her at komme ind paa den nærmere Omtale af de enkelte Paragraffer og det er formentlig heller ikke nødvendigt. Udvalget har, trods de Tvivl, der paa enkelte Punkter har gjort sig gjældende hos flere af Medlemmene, ment, at det i det hele taget var rigtigst at gjøre Udkastet saa nøje overensstemmende med den nye danske Lov, som muligt, idet der jo under Sagens videre Behandling vil kunne fremkomme de fornødne Ændringer; der er kun et Punkt, paa hvilket Udvalget har delt sig i et Flertal og et Mindretal, idet Flertallet, Olsen, S. E. Müller, Danielsen og Johannesen, ønsker, at det vedblivende skal være tilladt at forsørge Fattiglemmer ved Omgang, medens Mindretallet, Hansen, i Overensstemmelse med den danske Lov, maa fastholde, at det bør forbydes at forsørge trængende paa denne Maade.

Det staar Udvalget klart, at det udarbejdede Lovudkast ikke kan gjøres saaledes færdigt i Aar, at det kan nedsendes til Regeringen; men man tillader sig at foreslaa Tinget, at det efter at være behandlet af Tinget i indeværende Samling, sendes til Landfogdens, Sornskriverens, Thorshavns Kommunalbestyrelses og samtlige Landkommuners Forstanderskabs Erklæring og forelægges, ledsaget af de indkomne Erklæringer, det næste Aar sammentrædende Lagting.

I det i Anledning af Spørgsmaalet om en Revision af den færøske Fattiglovgivning nedsatte Udvalg, Lagtinget den 2den Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen,
Ordfører.

S. E. Müller.

C. Olsen.

M. Danielsen.

O. Johannesen.

Udkast

10

Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne.

Kap. I.

Om Fattigvæsenets Bestyrelse og Indtægter
samt om Amtsfattiggassen.

ad § 1.

I Overensstemmelse med Princippet i
Landkommunalloven af 28de Februar 1872.

ad § 2.

I Overensstemmelse med det bestaaende,
kun at Forstanderskabet selv vælger For-
mand og Regnskabsfører, hvilket i længere
Tid har været anset for ønskeligt.

ad § 3.

Jfr. Lov af 28de Februar 1872, §§ 15
og 17, samt for sidste Stykkes Vedkom-
mende § 3.

ad § 4.

Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 4.

ad § 5.

Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 5, og
Lov af 28de Februar 1872, § 17.

§ 1.

Hvert Sogn paa Færøerne udgjør et
Fattigdistrikt for sig. Thorshavns Kirke-
sogn bestaar af 2 Fattigdistrikter, nemlig
Byen Thorshavns og Thorshavns udenbys
Sogus Fattigdistrikt.

§ 2.

Byen Thorshavns Fattigdistrikt be-
styres af et Fattigforstanderskab, bestaa-
ende af Landfogden, Sognepræsten til Syd-
strøms og 3 af Thorshavns Borgerrepræ-
sentation valgte Mænd, af hvilke den ene
skal være Medlem af Borgerrepræsentationen.
Fattigforstanderskabet vælger selv sin For-
mand og Regnskabsfører.

§ 3.

De øvrige Sognes Fattigdistrikter be-
styres, forsaavidt Sognet udgjør en egen
Kommune, af Kommunalforstanderskabet,
forsaavidt dette ikke er Tilfældet, af Sogne-
kommissionen (jfr. Landkommunallovens
§ 15) under Forstanderskabets Tilsyn.

Sognepræsten er berettiget til at del-
tage i alle Forhandlinger og Afstemninger
vedrørende Fattigvæsenet.

§ 4.

Fattigbestyrelsen bestemmer selv, hvor
og hvor ofte den skal samles, men kan
ogsaa sammenkaldes af Formanden, naar
han anser det for nødvendigt eller det af
2 af Bestyrelsens Medlemmer forlanges.

§ 5.

Fattigbestyrelsen skal aarlig i Juni
Maaned forfatte en Forsørgelsesplan for
det paafølgende Aar regnet fra 1ste Ok-
tober til 30te September. Forsørgelses-
planen skal indeholde Oplysning om de
Fattiges Trang og Forfatning, deres An-
bringelse og hvad Understøttelse der bør
tillægges hver enkelt. Forsørgelsesplanen
indsendes af Fattigbestyrelsen i Thorshavn

til Kommunalbestyrelsen, i de andre færøske Sogne til Forstanderskabet, og har vedkommende kommunale Myndighed at drage Omsorg for, at den bliver indsendt til Amtet saa betids, at den kan forelægges Lagtinget ved dets Aabning.

ad § 6.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 6.

§ 6.
Naar Lagtinget har gennemgaaet samtlige Forsørgelsesplaner, bestemmer det, hvormegod der for det kommende Aar kan tillægges hvert enkelt fattigdistrikt af Amtsfattiggassen, i hvilken Henseende der ikke alene bliver at tage Hensyn til Størrølsen af den Fattigunderstøttelse, som de forskjellige Distrikter have at udrede, men ogsaa til deres Lyve til at bære de dermed forbundne Byrder. Forsørgelsesplanen tilbagesendes derefter med Underretning om, hvor stort et Beløb der er tillagt ethvert Distrikt af Amtsfattiggassen, og ledsaget af de Bemærkninger, som Lagtinget maatte finde Anledning til at fremsætte ved Planerne.

ad § 7.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 12.
Af Bekvemmelighedshensyn har man ikke ment at burde fastholde Fordringen om, at Lagtinget skulde autorisere Forhandlingsprotokollerne, og den foreslaede Maade er formentlig fuldt betryggende.

§ 7.
Enhver Fattigbestyrelse skal være forsynet med en i Thorshavn af Kommunalbestyrelsen, paa Landet af Forstanderskabet autoriseret Protokol, hvori Formanden skal indføre saavel Forhandlingerne i Møderne som de Foranstaltninger, der i særdeles paatrængende Tilfælde maatte træffes af ham udenfor Møderne; suadanne af Formanden alene trufne Foranstaltninger blive altid at meddele de øvrige Medlemmer i det første Møde, efter at de ere trufne, og faa kun vedvarende Gyldighed ved at billiges af Bestyrelsens Flertal.

ad § 8.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 16.

§ 8.
De forskjellige Fattigdistrikters Indtægter ere følgende:
a) Bidrag af Amtsfattiggassen (§ 6).
b) Bøder, som ved Forlig, Dom eller Øvrighedsresolution tillægges Distriktets Fattigkasse.
c) Gaver.
d) Erstatning for ydet Fattigunderstøttelse.
e) De Bidrag, som paalignes Distriktets Beboere. Denne Paaligning indbefattes under den almindelige Paaligning til de kommunale Udgifter og foretages i Byen Thorshavn af Borgerrepræsentationen, i de øvrige Kommuner af Forstanderskabet.

ad § 9.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 19.

§ 9.
Følgende Indtægter skulde tilfalde Amtsfattiggassen:

- a) Renter af de Kassen tilhørende Kapitaler.
- b) Arveafgifter overensstemmende med Foundationen af 28de August 1767, § 3, og allerhøjeste Resolution af 18de Maj 1786.
- c) Af Testamenter m. v. den Afgift, som er bestemt ved Foundationen af 28de August 1767, §§ 4 og 5.
- d) Af Embedsmænd og andre Betjente, som ansættes, det Bidrag, som er bestemt ved allerhøjeste Reskript af 3dje Januar 1827, Nr. 1.
- e) De Afgifter, som i Henhold til de til enhver Tid gjældende Lovbestemmelser skulle tilfalde Amtsfattigkassen.
- f) Af enhver Grundefølgst 1 pCt. efter Grunderreglementet af 5te Februar 1872, § 20.
- g) Bøder, som ved Forlig, Dom eller Øvrighedsresolution tillægges Amtsfattigkassen.
- h) Gaver.

ad § 10.
Ny Bestemmelse.

§ 10.
Af Amtsfattigkassens Beholdning vil 25,000 Kr. være at betragte som en urørlig Grundfond, der anbringes efter de for umyndiges Midler gjældende Regler. For- saavidt der i Aarets Løb ikke har været Anvendelse for Amtsfattigkassens Indtægter i Overensstemmelse med efterfølgende §, bliver det overskydende at tillægge Grundfonden, dog ikke udover 500 Kr. aarlig.

ad § 11.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 20.

§ 11.
Amtsfattigkassens Indtægter skulle anvendes dels til nærlige Bidrag til de forskellige Fattigdistrikter (§ 6), dels til ekstraordinære Understøttelser i særlige Tilfælde efter Lagtingets nærmere Bestemmelse.

ad § 12.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 21.
Det anses ikke nødvendigt, at Amtmanden skal være Mellemed mellem Amtsfattigkassens Kasserer og dem, der have at sende Indberetninger og Pengebeløb til Amtsfattigkassen, ligesom det ogsaa er naturligt, at Kassereren drager Omsorg for Restancernes Inddrivelse.

§ 12.
Rettens Betjente og andre Vedkommende, hvem det paaligger at indkræve eller modtage Amtsfattigkassens Indtægter, skulle hvert Kvartal, enhver for sit Vedkommende, indberette til Kassereren, hvad der er tilfaldet Amtsfattigkassen, og til ham indsende Beløbet. Kassereren har at drage Omsorg for de mulige Restancers Inddrivelse.

ad § 13.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 22.

§ 13.
Regnskabsaaret for Amtsfattigkassen regnes fra 1ste Oktober til 30te September.

ad § 14.
Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 23.
Det anses heldigt, at det fastslaaes i Loven, at Obligationerne skulle forsynes med Prohibitivpaatægning af Lagtinget.

§ 14.
Lagtinget antager en Kasserer for Amtsfattigkassen, og med Hensyn til Af- læggelsen af Regnskabet, dets Revision og Decision forholderes efter Lov af 15de

April 1851 om Færøernes Lagting. Amtsfattiggassens Obligationer forsynes med Prohibitivpaategning af Lagtinget eller dets Førmand.

ad Kap. II.

Kap. II træder i Stedet for Lov af 9de Februar 1883 om Ændringer i Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855.

Kap. II.

Om »det frivillige Fattigvæsen«.

§ 15.

Som Understøttelse til saadanne værdige trængende i Sognet, som ikke befindes under den lovbestemte kommunale Fattigforsørgelse og ikke nyde den ved Lov af 9de April 1891 hjemlede Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet, anses der følgende Indtægter:

- a) Indtægten af de fattiges Tavle, som skal ombæres i Kirken paa Nytaarsdag, de tre store Højtider, almindelig Bededag, Konfirmationssøndag, Søndag efter Allehelgensdag samt paa enhver Dag, naar der er Kommunion eller Bryllup. Hvor Fattigtavlen ikke ombæres i Kirken, træder i Stedet herfor Indtægten af en i Forkirken anbragt Bøsse.
- b) En frivillig Gave fra dem, som hos Præsten bestille Ligprædiken eller Ligtale.
- c) Frivillige Gaver fra tilvædende Fæstere paa Statens Fæstegods.
- d) Frivillige Gaver af dem, som lase Bevilling til at lade sig vie af uvedkommende Præst eller uden forudgaaende Lysning fra Prædikestolen.
- e) Frivillige Gaver, til hvis Ydelse Boerne ved passende Lejligheder af Præsten bør opmuntres.
- f) Andre Gaver saavel som Afgifter, der ved Lov ere eller maatte blive bestemte til at tilfalde den ved Lov af 9de Februar 1883 om Ændringer i Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855 oprettede Understøttelseskasse.

Understøttelser af disse Midler be-
tragtes i lugen Henseende som Fattighjælp.

§ 16.

Uddelingen af disse Understøttelser forestaas i Thorshavn af Fattigforstanderskabet, udenfor Thorshavn af Sognekommisionen i hvert Sogn i Forbindelse med Sognepræsten eller, hvor der i udsøndrede

Kommuner ikke findes nogen Sognekommision, af Kommunens Forstanderskab.

§ 17.

De indkomne Midler, for hvilke der i noget Aar ikke maatte findes Anvendelse i Overensstemmelse med § 15, kunne af vedkommende Myndighed indsættes til Forrentning i en Sparckasse.

§ 18.

De i § 15 nævnte Myndigheder have aarlig at afgive en Redogjærelse, der fremlægges samtidig med Kommuneregnskabet, saavel for de indkomne Belsb som for sammes Anvendelse, dog uden at navngive dem, til hvem Understøttelserne ere meddelte.

ad Kap. III.

Jfr. Lov af 9de April 1891 om det offentlige Fattigvæsen, Kap. I.

De enkelte Forkortelser, der ere foretagne, ere ansete praktiske paa Grund af de lokale Forhold.

ad § 19.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 1.

ad § 20.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 2.

ad § 21.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 3.

Kap. III.

Om Forsørgelsespligten.

§ 19.

Det Offentlige er forpligtet til at komme enhver til Hjælp, forsaavidt og saa længe han ikke er i Stand til at forsikke sig og sine det nødvendige til Livets Ophold eller til Kur og Pleje i Sygdomstilsælde, dog imod Erstatning af den eller dem, hvem det i Følge nedenstaaende Regler paahviler at forsørge eller understøtte den paagjældende. Den, der modtager saadan Hjælp, er underkastet de Forpligtelser, som Lovene herom paabyde.

§ 20.

Saa længe Ægteskabet ikke er endelig ophævet, er Manden pligtig til at forsørge sin Hustru, selv om de ikke leve sammen og uden Hensyn til, om der bestaar Formuefællesskab imellem dem.

§ 21.

Forældre og hver især af dem ere forpligtede til at forsørge deres søgte Børn, indtil disse have fyldt det 18de Aar, for Døtrenes Vedkommende dog kun, forsaavidt de ikke forinden ere indtraadte i Ægteskab. Samme Forpligtelse, som Forældrene saaledes have til at forsørge deres søgte Børn, har Moderen mod sine uægte Børn; Faderen er pligtig til i Overensstemmelse med de herom gjældende Regler at yde Underholdningsbidrag til sine uægte Børn.

ad § 22.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 4.

ad § 23.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 5.

ad § 24.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 6.

ad § 25.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 7.

ad § 26.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 8.

§ 22.
Den Pligt til at yde Forsørgelsesbidrag, som den ene Ægtefælle har overfor sine ægte eller uægte Børn af andre Forbindelser eller overfor sine Stedbørn (§ 23), paahviler, saa længe Ægteskabet bestaar, begge Ægtefæller som en af dette flydende Forpligtelse.

§ 23.
Udover den i foregaaende § omhandlede Forsørgelsespligt paahviler det:
a) den Mand, som gifter sig med en Enke eller en fraskilt Hustru eller en hidtil ugift Kvinde, der har Børn, at forsørge hendes i Ægteskabet indbragte Børn i samme Omfang som hans egne, selv om Ægteskabet med Børnens Moder ophører.
b) den Kvinde, som gifter sig med en Linkemand eller en fraskilt Mand, at forsørge hans i Ægteskabet indbragte ægte Børn i samme Omfang som hendes egne, selv efter at Ægteskabet med Børnens Fader er ophørt ved den sidstes Død, men derimod ikke, naar Ægteskabet af andre Grunde ophører.

§ 24.
Den ved Ægteskabet stiftede Forpligtelse til at forsørge den anden Ægtefælles Børn af andre Forbindelser ophæver ikke den Forsørgelsespligt, som maatte paahvile Børnens ikke i dette Ægteskab indtraadte Fader eller Moder. Som en Følge heraf vedbliver, uagtet Ægteskabet, den Forpligtelse til at udrede Bidrag til Børns Underholdning og Opdragelse, som i Følge Forlig eller Øvrighedsbestemmelse maatte paahvile den ikke i Ægteskab indtraadte Fader eller Moder, ligesom den fulde Forsørgelsespligt træder i Virksomhed for denne, naar hin paa Ægteskab grundede Forpligtelse ophører, eller den eller de, hvem den paahviler, ere ude af Stand til at fyldestgøre den.

§ 25.
Adoptivforældre ere paa samme Maade som virkelige Forældre pligtige til at forsørge deres Adoptivbørn, og saa længe nogen af dem er i Stand til at opfylde Forsørgelsespligten, kan denne ikke gjøres gjældende mod de virkelige Forældre.

§ 26.
Overfor det Offentlige ere Ægtefæller, hvis Ægteskab er ophævet ved Dom eller Skilsmissebevilling, begge forpligtede til i Trangstilfælde at forsørge saantlige de Børn, med Hensyn til hvilke de begge

have Forsørgelsespligt efter Ægteskabets Ophævelse, uden Hensyn til, hvorledes Forholdet med Hensyn til Børnenes Fordeling iøvrigt maatte være ordnet imellem dem. Bliver nogen af Ægtefællerne ude af Stand til at fyldestgjøre sin Forsørgelsespligt, eller kan Forpligtelsen af anden Grund ikke gjøres gjældende mod ham eller hende, gaar den helt over paa den anden Ægtefælle.

ad § 27.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 9.

§ 27.
I det Tilfælde, at den Forsørgelsespligtige, uden selv at være trængende til Understøttelse, ikke tilbørlig opfylder sin Forpligtelse, bestemmer Amtmanden under Hensyn til den forpligtedes Kaar og andre Omstændigheder, der herved egne sig til at tages i Betragtning, hvad der skal ydes til de paagjældendes Forsørgelse. Anker over Amtmandens Ansættelse afgjøres af Justitsministeriet.

Inddrivelse og Afsoning af Underholdningsbidragene sker efter de for Inddrivelse og Afsoning af Faderens Underholdningsbidrag til uægte Børn gjældende Regler.

ad § 28.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 10.

§ 28.
Den Hjælp, der af det Offentlige ydes til en Trængende, for hvis Vedkommende en anden i Følge de foregaaende §§ er pligtig til at yde Forsørgelse eller Forsørgelsesbidrag, betragtes som oppebaaren af denne selv og medfører for ham de med Modtagelsen af Fattighjælp forbundne Virkninger, hvad enten han ikke er i Stand til at opfylde de ham paahvilende Forpligtelser eller modvillig har unddraget sig sin Forsørgelsespligt.

Ingen Overenskomst, hvorved den af de foregaaende §§ flydende Forsørgelsespligt helt eller delvis er overført paa en anden, eller hvorved en Forsørger helt eller delvis har fraskrevet sig Forsørgelsesretten, kan lige overfor det Offentlige frigjøre den efter Loven forpligtede.

ad § 29.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 11.

§ 29.
Den Omstændighed, at en Persons Forsørgelse overensstemmende med de i de foregaaende §§ indeholdte Regler enten ganske eller til Dels paahviler en anden Person, fritager ikke det vedkommende Fattigvæsen fra at udrede den fornødne Hjælp.

ad § 30.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 12.

§ 30.
Saa længe en Hustru, der har særegne Midler eller Indtægter, ikke er endelig skilt fra sin Mand, kan det, naar Manden falder Fattigvæsenet til Byrde, paalægges

ad § 31.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 13.

ad § 32.
Jfr. Lov af 9de April 1891, §§ 14 og 15.

ad Kap. IV.

Dette Kap. træder i det væsentlige i Stedet for Lov om Erhvervelse af Forsørgelsesret i Fattigdistrikterne i Færø Amt af 16de Februar 1856, jfr. særlig §§ 1—12.

Jfr. Lov af 9de April 1891, Kap. II, hvoraf kun et Par her formentlig unødvendige Punkter ere udeladte.

ad § 33.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, §§ 1, 9 og 10, og Lov af 9de April 1891, § 16.

hende at yde Bidrag til hans Underhold efter nærmere Bestemmelse af Overøvrigheden paa det Sted, hvor hun har sit Ophold.

§ 31.

Det Bidrag, som Hustruen i Henhold til foranstaaende § skal udrede, kan efter vedkommende Fattigvæsens Begjæring indrives ved Udpantning, men kan derimod ikke fordres afsonet.

§ 32.

Med Hensyn til Husbondens Forpligtelse overfor sit Tyende, Skibsredarens overfor Søfolk og Læremesterens overfor Lærlingen har det sit Forblivende ved Bestemmelserne i Lov af 16de Februar 1856 (Tyendelov for Færøerne), i Lov af 23de Februar 1866 om Disciplin i Handelsskibe m. v. og i Lov om Lærlingeforholdet af 30te Marts 1889.

Kap. IV.

Om Forsørgelsesstedet.

§ 33.

Den til Fattighjælp trængende har Forsørgelsesret i det Fattigdistrikt, i hvilket det oplyses, at han efter opnaaet 18 Aars Alder senest har haft 5 Aars uafbrudt fast Ophold uden i den Tid at have nydt Fattighjælp; har han samtidig haft Hjemsted i flere Distrikter, betragtes han, som om han kun havde haft fast Ophold paa Hovedhjemstedet. Ved Beregningen af den Tid, i hvilken Tjenestetyende ved fortsat Ophold erhverver Forsørgelsesret, skal, naar Tjenesteforholdet er stiftet fra en Skiftetid til en anden (§ 11 i Tyendelov for Færøerne), og Tyendet overgaar fra en Tjeneste til en anden, den Omstændighed, at Tjenesten forlades højst 14 Dage forinden den bestemte Skiftedag eller tiltrædes højst 14 Dage efter samme, ikke kommer i Betragtning, hvorimod Opholdet regnes fra den ene Skiftetid til den anden.

Erhvervelse af Forsørgelsesret i et Fattigdistrikt skal dog ikke kunne begrundes ved et Ophold, som skyldes Militærtjeneste, Indlæggelse paa en Sindssygeanstalt, Abnormanstalt eller lignende An-

stalt, eller ved Indsættelse i en Straffeanstalt, Arrest eller deslige. Under et slikt Ophold bliver Erhvervelsen af Forsørgelsesret paa det Sted, hvor en Person i Forvejen havde fast Ophold, ikke afbrudt, men anses som hvilende, saa at det fastsættes efter den paagjældendes Tilbagekomst. Forsaauidt som han paa den Tid, han kom i noget af foranførte Tilfælde var bosat i et Fattigdistrikt, bliver det, naar hans Husholdning der fortsættes, at anse, som om han havde vedligeholdt sin Bopæl sammesteds.

ad § 34.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 17.

§ 34.

Kan der ikke paavises noget Fattigdistrikt, som er forpligtet til i Følge Reglerne i den foregaaende § at forsørge en trængende, bliver denne at forsørge af det Fattigdistrikt, der efter denne Lovs Bestemmelser er at anse som hans Fødested.

ad § 35.
Jfr. Lov af 16de Februar 1856, §§ 5 og 6, og Lov af 9de April 1891, § 18.

§ 35.

Ægte Børn blive at anse som fødte i det Fattigdistrikt, hvor Forældrene paa den Tid, da Barnet fødtes, havde et til Erhvervelse af Forsørgelsesret egnet Ophold, jfr. § 33, eller, saafremt de intet saadant Ophold havde, eller dette ikke kan udfindes, i det Fattigdistrikt, hvor de til samme Tid vare forsørgelsesberettigede. Hvis heller intet Sted kan udfindes, der i Medfør af denne Lovs Bestemmelser kan anses som Forældrenes Forsørgelseshjem, kan dog det Fattigdistrikt, hvori Barnet virkelig er født ikke have de Forpligtelser, som hvile paa Fødestedet, men der vil, naar Barnet i sin Tid bliver trængende, uden at have erhvervet noget andet Forsørgelsessted, være at forholde efter Bestemmelserne i § 42.

ad § 36.
Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 7, og Lov af 9de April 1891, § 19.

§ 36.

De samme Regler skulle være gjældende med Hensyn til uægte Børn, dog saaledes, at det Sted bliver at betragte som Fødested, hvor Moderen Timaanedersdagen før sin Nedkomst havde et til Erhvervelse af Forsørgelsesret egnet Ophold, jfr. § 33, eller, saafremt hun intet saadant Ophold havde, eller dette ikke kan udfindes, det Sted, hvor hun ved sin Nedkomst var forsørgelsesberettiget.

Ved Maaneder forstaas Kalendermaaneder.

ad § 37.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 20.

§ 37.

Dersom Forældrene paa Barnets Fødselstid eller Moderen til et uægte Barn Timaanedersdagen før Fødslen nyde Fattigunderstøttelse udenfor deres Forsørgelses-

sted, betragtes Barnet som født paa Forsørgelsesstedet.

ad § 38.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 8. og Lov af 9de April 1891, § 21. Det er ikke anset nødvendigt her at foreslaa den i Lov af 9de April 1891, § 21, fastsatte maanedlige Indberetning til Fattigbestyrelsen om samtlige Fødsler. I 2det Stykke er Bøden nedsat fra indtil 400 Kr. til indtil 200 Kr.

§ 38.

Naar i Overensstemmelse med foranførte Regler et Barn skal anses at have sit Fødested paa et andet Sted, end der, hvor det virkelig er født, har Præsten paa sidstnævnte Sted uopholdelig at gjøre Anmeldelse om Fødslen til Præsten paa det førstnævnte Sted saavel som til vedkommende Fattigbestyrelse, og efter at Barnets Fødestedsret er erkjendt eller i fornødent Fald fastsat ved højere Øvrigheds Kjendelse, skal der om Sagens Udfald gjøres Bemærkning i begge Steders Kirkebøger.

Udviser vedkommende Præst Forsømmelse eller Skjødesløshed med Hensyn til den ham i nærværende § paalagte Pligt, bliver han af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet at anse med en Bøde af indtil 200 Kr., der tilfalder det i denne Lovs Kap. II omhandlede frivillige Fattigvæsen.

ad § 39.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, §§ 2 og 3, og Lov af 9de April 1891, § 22.

§ 39.

Gifte Koner blive altid, om de endog opholde sig paa et andet Sted, at forsørge af det Fattigdistrikt, i hvilket Manden er forsørgelsesberettiget, selv om Separation fra Bord og Seng er bevilget de paagjældende. En Enke eller fraskilt Kone beholder det Forsørgelsessted, hun havde ved Mandens Død, eller da Ægteskabet opløstes ved Skilsmisse, indtil hun selv derefter vinder Forsørgelsesret andet Steds.

Ægte Børn under 18 Aar ere forsørgelsesberettigede paa det Sted, hvor deres Forældre eller den længstlevende af disse har eller ved Døden havde Forsørgelsesret.

Stedbørn ere indtil det fyldte 18de Aar forbørgelsesberettigede paa det Sted, hvor Stedfæderen eller Stedmoderen, som er forpligtet til at forsørge dem, har eller ved Døden havde Forsørgelsesret. Uægte Børn og Børn, der forblive hos en fraskilt Kone, ere indtil det fyldte 18de Aar forsørgelsesberettigede paa det Sted, hvor Moderen har eller ved Døden havde Forsørgelsesret.

Adoptivbørn under 18 Aar ere forsørgelsesberettigede paa det Sted, hvor Adoptanten har eller ved Døden havde Forsørgelsesret.

Naar en Kvinde, der har Børn, hvis Forsørgelse paahviler hende, gifter sig med en anden end Børnens Fæder, beholde disse uanset Ægteskabet, indtil deres

fyldte 18de Aar Moderens tidligere Forsørgelseshjem, saafremt hun i det sidste Aar før Ægteskabet har modtaget Fattighjælp.

ad § 40.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 23.

§ 40.

Udkendinge vinde Forsørgelsesret paa Færøerne, naar de erholde dansk Indfødsret, i hvilket Tilfælde de betragtes som forsørgelsesberettigede i det Fattigdistrikt, hvor de paa det Tidspunkt, da de opnaaede Indfødsret, som indfødte vilde have været forsørgelsesberettigede. Udenlandske Kvinder vinde ved Ægteskab Forsørgelsesret paa Mandens Forsørgelsessted.

ad § 41.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 24.

§ 41.

Personer, der ere hjemmehørende paa Færøerne tabe deres Forsørgelsesret her, naar de ere blevne Statsborgere i et fremmed Land. Naar de paany vende tilbage til Færøerne blive de at anse forsørgelsesberettigede paa det Sted, hvor de forinden deres Erhvervelse af Statsborgerret i Udlandet senest havde Forsørgelseshjem, indtil de efter de almindelige Regler have erhvervet et nyt Forsørgelseshjem.

ad § 42.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 12, og Lov af 9de April 1891, § 27.

§ 42.

Er der intet Fattigdistrikt, der i Medfør af de i dette Kap. indeholdte Regler kan anses for den trængendes Forsørgelsessted, skal han forsørges af det Distrikt, hvori han befindes trængende til offentlig Understøttelse, eller, forsaavidt der for hans Vedkommende paahviler nogen anden fuld Forsørgelsespligt, da af det Distrikt, hvor Forsørgeren har Ophold; men i saadanne Tilfælde bliver der af Lagtinget forlods af Aamtsfattigkassen at tillægge vedkommende Distrikt en billig Godtgjørelse for de Udgifter, der derved paaføres det (jfr. § 11). Forsaavidt der fra Udlandet stilles Forlangende om Modtagelse til Forsørgelse i Danmark af en trængende, der intet Forsørgelsessted har i nogen dansk Kommune eller noget færøsk Fattigdistrikt, og dette Forlangende af Indenrigsministeren skjønnes at maatte inødekomes, og vedkommende trængende efter Overenskomst mellem Indenrigsministeren og Justitsministeren henvises til Forsørgelse i et Fattigdistrikt paa Færøerne, skal de ved Forsørgelsen foranledigede Udgifter erstattes Distriktet af Statskassen.

ad Kap. V.

Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 10, og Lov af 9de April 1891, Kap. III, hvori forskellige ved de lokale Forhold begrundede Forkortelser ere foretagne.

ad § 43.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 28.

ad § 43, sidste Punktum.

Mindretallet, Hansen, foreslaar Punktummet affattet saaledes: »Det skal ligeledes være forbudt at forsørge fattige ved at lade dem gaa paa Omgang i Distriktet».

ad § 44.

Jfr. Lov af 22de Marts 1855, § 10, og Lov af 9de April 1891, § 29.

ad § 45.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 30.

ad § 46.

Ny Bestemmelse.

Kap. V.

Om Forsørgelsesmaaden.

§ 43.

De fattige forsørges enten ved Understøttelse i Hjemmet eller Anbringelse i Pleje hos private. Det skal herefter være forbudt at sætte fattiges Modtagelse til Pleje og Forsørgelse til offentlig Licitation selv mellem Fattigdistriktets Beboere. At forsørge fattige ved at lade dem gaa paa Omgang i Distriktet kan kun finde Sted, naar Forstanderskabet for vedkommende Kommune paa Grund af Omstændighederne dertil giver Tilladelse.

§ 44.

Fattigbestyrelsen har at drage Omsorg for, at de trængende ikke savne det nødvendige til Livets Ophold eller tilbørlig Kur og Pleje i Sygdomstilfælde, men især bestemmer den, hvorledes Forsørgelsen af hver enkelt fattig skal finde Sted. Fattigbestyrelsen kan i fornødent Fald til Hjælp ved Tilsynet udnævne dertil skikkede Mænd og Kvinder, der efter Fattigbestyrelsens Instrux jævnlig skulle tilse de fattige, særlig de gamle eller svagelige, og forsaauidt angaar dem, der understøttes i Hjemmet, føre Tilsyn med hvorledes de anvende den ydede Understøttelse og forsørge og opdrage deres Børn, samt hvorledes deres Forhold i det hele ere. Om forefundne Mangler gjøres Indberetning til Fattigbestyrelsen ledsaget af Forslag til disses Afhjælpning.

Fattigbestyrelsen kan efter Lægens Anbefaling indlægge enhver, som i Sygdomstilfælde trænger til Hjælp, paa Færø Amts Hospital i Thorshavn eller de Sygehuse, som senere maatte blive oprettede paa Færøerne.

§ 45.

Børn, der ikke forsørges i Forbindelse med deres Forældre, skulle anbringes i Pleje hos paalidelige Plejeforældre og tilses saavel af Fattigbestyrelsen og dens Medhjælpere som af Sundhedskommissionen. Efter deres Udskrivning af Skolen sættes de under almindelige Forhold i fast Tjeneste eller Lære, men forblive staaende under Fattigbestyrelsens Tilsyn og Myndighed, indtil de have fyldt deres 18 Aar.

§ 46.

Forsaauidt der paa Færøerne maatte blive oprettet en Fattig- og Arbejdsanstalt.

skal i det mindste en Del af denne særlig være indrettet paa at modtage Personer, der ved Uforligelighed, Dovenskab, Drikfældighed eller anden Uorden give Forstyrrelser og slet Exempel. Indtil en saadan Anstalt maatte blive oprettet, har Fattigbestyrelsen saa vidt muligt at sørge for at saadanne trængende anbringes paa afsides og ensomme Steder under streng Opsigt.

ad Kap. VI.

Jfr. Lov af 9de April 1891, Kap. IV, hvori kun enkelte i de lokale Forhold begrundede Forkortelser ere foretagne.

ad § 47.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 34.

Kap. VI.

Om Fattigvæsenets Myndighed og om Fattigunderstøttelsens Virkning paa den trængendes retslige Stilling m. m.

§ 47.

Den Understøttelse, som en Person efter sit fyldte 18de Aar har oppebaaret af Fattigvæsenet, kan dette fordrø erstattet saavel af ham selv i hans levende Live som i hans Dødsbo. Dog skal den Fattigvæsenet her tillagte Erstatningsfordring ikkun kunne gjøres gjældende i paagjældendes levende Live, saafremt det af Fattigbestyrelsen paa hans Opholdssted skjønnes, at han har Evne til at udrede Erstatningen uden selv at komme til at mangle det fornødne til eget Underhold eller Opfyldelse af den ham paahvilende Forsørgelsespligt. Ligeledes skal Retten til at fordrø Erstatning i den understøttedes Dødsbo, forsaavidt han efterlader sig Enke eller Børn, overfor hvilke der paahviler ham fuld Forsørgelsespligt, være betinget af, at der efter Skifterettens Skjøn ikke derved berøves Enken eller Børnene det fornødne til deres Underhold. Fattigvæsenets og Skifterettens Skjøn i ovennævnte Henseende kan indankes til Overøvrighedens Afgjørelse.

Den Understøttelse, der af Fattigvæsenet er ydet et forældreløst Barn, som dør, forinden det har fyldt sit 18de Aar, skal Fattigvæsenet være berettiget til at søge erstattet i den paagjældendes Dødsbo.

ad § 48.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 35.

§ 48.

Naar en Person, der tidligere har modtaget Fattighjælp, ikke i de sidst forløbne 5 Regnskabsaar har modtaget saadan Hjælp til sig selv eller dem, hvis Forsørgelse helt eller delvis paahviler ham, skal den Understøttelse, han i sin Tid har modtaget, paa hans derom fremsatte Begjæring, eftergives ham, saafremt han ikke ved Dom er funden skyldig i en i den offentlige Mening værende Handling, for hvilken han ikke har erholdt Æresoprejsning, eller er under Tiltale for en saadan Handling, og det derhos

ikke af Fattigbestyrelsen, paa hans Opholdssted skjønnes, at han har Evne til at tilbagebetale Understøttelsen uden selv at komme til at mangle det fornødne til eget Underhold eller Opfyldelsen af den ham paahvilende Forsørgelsespligt.

Eftergivelse kan finde Sted, naar den paagjældende ikke har modtaget Fattighjælp i Løbet af det sidste Aar.

ad § 49.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 36.

§ 49.

Fattigvæsenets Erstatningskrav staar tilbage for enhver den paagjældende trængende paahvilende Gjæld, forsaavidt denne hidrører fra Forpligtelser, der ere paadragne for Understøttelsens Ydelse.

ad § 50.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 38.

§ 50.

Fattigvæsenet er berettiget til, naar vedvarende Fattigunderstøttelse er ydet, at registrere den understøttedes Ljendele samt lade den foretagne Registreringsforretning tingløse med den Virkning, at de senere af Ejeren uden Fattigvæsenets Samtykke foretagne Dispositioner om det registrerede ere ugyldige i Forhold til Fattigvæsenet. For Tinglæsningen erlægges intet Gebyr.

ad § 51.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 39; sidste Stykke sammenholdes med nærværende Lovudkasts § 46.

§ 51.

Enhver, der nyder Fattigunderstøttelse, staar, saalænge Hjælpen varer, under Fattigvæsenets Tilsyn.

Ingen trængende kan vægre sig ved at lade sig forsørge udenfor det forsørgelsespligtige Distrikts Grænses.

Naar en fattig- og Arbejdsanstalt bliver oprettet, er den trængende, der anbringes her, pligtig til uden Vederlag at udføre ethvert til hans Evner og Kræfter svarende Arbejde saa vel i som udenfor Anstalten, naar det paalægges ham af Anstaltens Bestyrelse; dog kan han ikke udlejes til Arbejde for private mod sin Vilje.

ad § 52.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 40.

§ 52.

Ethvert Steds Fattigvæsen har at føre nøje Tilsyn med, hvorledes Forældre, der nyde vedvarende Fattigunderstøttelse opdrage deres Børn, og naar de, uagtet given Paanindelse, ikke forsvarligen forsørge eller behandle Børnene, eller naar de vedblivende lade dem forsømme Skolen, eller naar de ikke afholde dem fra Betleri, bør Børnene efter dertil fra Overøvrigheden erhvervet Bemyndigelse tages fra Forældrene og anbringes andet Steds paa forsvarelig Maade.

ad § 53.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 41.

§ 53.

For Forseelser, der stride mod Orden og Sædelighed, saasom Overhørighed og

Trodsighed mod Foresatte, Drukkenskab Uforligelighed, Modvillighed til Arbejde og Bortgang fra anvist Arbejde eller Opholdssted uden dertil erhvervet Tilladelse, for skjodesløs Omgang med eller Forvanskning af Fattigvæsenets Ejendele samt for anden offentlig eller huslig Udyd og Uorden kan Fattigbestyrelsen paa det Sted, hvor de Personer, som nyde offentlig Fattighjælp og have forset sig, have Ophold, med Samtykke i hvert enkelt Tilfælde af Landfogden eller Sysselmanden, ikjænde dem Straf af Hensættelse i Fængsel, dog ikke udover 6 Maaneder.

ad § 54.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 42.

§ 54.
Naar en Mandsperson i Løbet af de sidste 5 Aar indenfor Kongerigets Omraade har nydt Fattigunderstøttelse, som ikke er tilbagebetalt, er han ikke berettiget til at indgaa Ægteskab, medmindre Fattigbestyrelsen for hans Forsørgelsesdistrikt dertil meddeler Samtykke.

En udenlandsk Mandsperson, som ikke har vundet Forsørgelsesret i et dansk Fattigdistrikt, kan ikke indgaa Ægteskab paa Færøerne, forinden han fra sit Hjemland har tilvejebragt Bevis for, at han med Familie og, i Tilfælde af hans Død hans Enke og umyndige Børn i Trangtilfælde ville blive modtagne i dette.

Udviser en gejstlig eller verdslig Embedsmand Forsømmelse eller Skjodesløshed med Hensyn til Iagttagelsen af foranførte Regler, anses han af vedkommende Minister med en Bøde af indtil 200 Kr., der tilfalder det i Kap. II omhandlede frivillige Fattigvæsen.

ad Kap. VII.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, §§ 14 og 15, og Lov af 9de April 1891, Kap. V, hvori en Del Bestemmelser, der formentlig ikke ere anvendelige paa Færøerne, ere udeladte, andre omfærdigede efter Forholdene.

ad § 55.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 43.

Kap. VII.

Om Forholdet mellem Distrikterne med Hensyn til Fattigunderstøttelsens Udredelse, Tilbagebetaling m. v.

§ 55.
Det Fattigdistrikt, hvori en Person bliver trængende til offentlig Understøttelse, skal, om det end ikke paahviler det endelig at afholde de dertil medgaaende Udgifter, være pligtig til at forsørge ham saa længe, indtil det enten ved Anerkjendelse af vedkommende Fattigbestyrelse, eller i fornødent Fald ved højere Myndigheds Afgjørelse, er bestemt, hvilket Distrikt der vil have at overtage Forsørgelsen. Fattigbestyrelsen skal drage Omsorg for, at den trængende,

naar han begjærer Understøttelse, som er Gjenstand for Refusion, strax afhøres om:

- a) Navn, Alder og Fødested, samt for gifte Personers og Enkers Vedkommende Vielsesdag og Vielsessted.
- b) i hvilke Fattigdistrikter han siden sit fyldte 18de Aar har haft fast Ophold og hvor længe i hvert af disse.
- c) om han tilforn har faaet Understøttelse af Fattigvæsenet og i hvilke Distrikter.
- d) hans Trang og Aarsagen hertil.

Den stedfundne Afhøring, hvori optages de øvrige Oplysninger, der maatte være af Betydning for Udfindelsen af hans Forsørgelseshjem, skal strax nedskrives, dateres og forsynes med Underskrift saavel af den, der har optaget samme, som ogsaa saavidt muligt af den trængende selv, der derhos tillige skal affordres de Legitimationspapirer, hvoraf han maatte være i Besiddelse.

Undladelse af den befalede Afhøring medfører Fortabelse af Retten til at fordrø Erstatning for den ydede Understøttelse, forsaavidt Fattigbestyrelsen ikke paa anden fyldestgjørende Maade kan godtgjøre, at den paagjældende var trængende til Fattighjælp. Det tilkommer det Distrikts Fattigbestyrelse, hvor en trængende opholder sig, at tage Bestemmelse om Understøttelsesmaaden og Størrelsen af den Understøttelse, der skal tildeles ham, uden Hensyn til om Udgifterne endelig skulle afholdes af dette Distrikt eller ikke.

ad § 56.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 44.

§ 56.

Gjenstand for Erstatning er enhver Understøttelse, der indenfor de for Ydelse af Fattighjælp dragne Grænser og under lagttagelse af Forskrifterne i den foregaaende Paragraf er ydet af et Fattigdistrikt til en ikke sammesteds forsørgelsesberettiget Person.

Herfra undtages dog:

- a) Udgifter til Læge og Jordemoder samt Begravelsesomkostninger.
- b) enhver Understøttelse, som har bestaaet i en Ydelse, der som Gjenstand for Pligtarbejde eller af andre Grunde ikke behøve at medføre Udbetaling af Distriktets Fattigkasse, f. Ex. Befordring til og Budsendelse efter Læge og Jordemoder, afsindiges Bevogtning m. m.
- c) de til Brevveksling i Fattigsager medgaaende Udgifter.

De under a, b og c nævnte Understøttelser betragtes i Forhold til den understøttede overhovedet ikke som Fattighjælp. Ved Begravelser, der ske for Fattigvæsenets

Regning og ved Daab af Børn, der ere eller hvis Forældre ere under Fattigvæsenets Forsørgelse, erlægges ingen Betaling til Præsten, Kirkebetjentene eller Kirken.

ad § 57.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 45.

§ 57.

Af de Omkostninger, der i Medfør af foregaaende § ere Gjenstand for Refusion, kunne $\frac{3}{4}$ forlanges godtgjorte af det forsørgelsespligtige Fattigdistrikt. Udgifter i Anledning af en trængendes Ophold paa Hospital skal dog fuldt refunderes til det Fattigdistrikt, hvor Hospitallet er beliggende. Har Understøttelsen bestaaet i Naturalydelse, og Enighed ikke er opnaaet mellem de interesserede Fattigdistrikter om disses Værdi, bestemmes den af Amtmanden, der ligeledes har at afgjøre ethvert Spørgsmaal, der maatte opstaa om, hvorvidt en ydet Understøttelse har været nødvendig og om de anvendte Omkostninger kunne anses for passende.

ad § 58.
Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 14, 1ste Stykke, og Lov af 9de April 1891, § 46.

§ 58.

I ethvert Tilfælde, hvor et Fattigdistrikt vil kræve Erstatning af et andet for ydet Understøttelse, paahviler det Fattigbestyrelsen, under Erstatningskravets Fortabelse, uden Ophold at anstille den fornødne Undersøgelse til at udfinde det erstatningspligtige Distrikt og ufortøvet meddele dettes Fattigbestyrelse Underretning om det indtrufne Trangtilfælde og da i denne Anledning iværksætte Foranstaltninger samt at andrage paa Erstatning af de til Understøttelsen medgaaende Omkostninger, saavel som efter Omstændighederne paa den trængendes Modtagelse, saa snart hans Hjemsendelse kan finde Sted. Meddelelsen skal være ledsaget af den i § 55 ommeldte Afhøring samt af de tilstedeværende Legitimationspapirer eller bekræftede Afskrifter af samme.

ad § 59.
Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 14, 2det Stykke, og Lov af 9de April 1891, § 47.

§ 59.

Det Fattigdistrikt, til hvilket det i den foregaaende § ommeldte Andragende rettes, har snarest mulig at besvare samme. Afgives der ikke inden 4 Uger efter Andragendets Modtagelse et fyldestgørende Svar, har Distriktet, forsaavidt det har Forsørgelsespligten, fortabt enhver Ret til Indsigelse mod den ydede Understøttelse, og kan i de Tilfælde, hvor der er stillet Forlangende om den trængendes Modtagelse, og hvor denne er bleven opholdt ved Undladelsen af at svare i rette Tid, efter Omstændighederne tilpligtes at erstatte det Distrikt, hvorfra Andragendet er kommet, dets Udgifter med disses fulde Beløb for

det Tidsrum, hvor Hjemsendelsen saaledes er bleven opholdt.

Bliver Svaret benægtende, paahviler det det sidstnævnte Fattigdistrikt usfortøvet at foretage de videre fornødne Skridt til det erstatningspligtige Distrikts Udflugelse og Omkostningernes Erstatning.

ad § 60.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 14, 1ste Stykke, og Lov af 9de April 1891, § 48.

§ 60.

I det seneste 6 Uger efter Udløbet af det Halvaar, i hvilket en Understøttelse er ydet, bliver Regning over de medgaaede Omkostninger at tilstille det erstatningspligtige Fattigdistrikt, forsaavidt dette til den Tid har kunnet udfindes, og Omkostningerne have kunnet opgives. Tilside-sættelse af denne Forskrift har Tabet af Fordringen paa Omkostningernes Erstatning til Følge, og skal saavel i dette som i de i §§ 55, 58 og 59 omhandlede Tilfælde vedkommende Fattigbestyrelse eller de af dens Medlemmer, hvem det Distriktet paaførte Tab særlig maa tilregnes, holde det skadesløs derfor.

Paa Regningen blive de enkelte Udgifter saavidt mulig hver især at angive.

ad § 61.

Jfr. Lov af 16de Februar 1856, § 15, og Lov af 9de April 1891, § 49.

§ 61.

Om der end er Personer, som paa Grund af Familie- og deslige Forhold (jfr. Kap. III) ere pligtige til at forsørge den, der udenfor sit Forsørgeshjem bliver trængende til offentlig Understøttelse, kan dog det Fattigdistrikt, der foreløbig maa komme ham til Hjælp, med Hensyn til hans Modtagelse og Erstatning for de anvendte Bekostninger holde sig til det Distrikt, hvori han er forsørgelsesberettiget, og dette vil derefter have at søge Erstatning hos vedkommende.

ad § 62.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 50.

§ 62.

Naar der ikke paa anden Maade kan tilvejebringes Bevis for de faktiske Omstændigheder, hvorpaa Afgjørelsen af Spørgsmaalet om en trængendes Forsørgelsessted beror, bliver den paagjældendes Udsagn i saa Henseende at anse som bevisende, saafremt det er fuldkommen bestemt samt saa fuldstændigt og nøjagtigt, at det kan antages, at han har tilforladelig Kundskab derom, og der heller ikke er andre Omstændigheder forhaanden, som vække Troværdigheden af hans Forklaring, hvilken isvrigt, for at der kan tillægges den den ommeldte Betydning, bør være afgiven til et Politiforhør under Eds Tilbud.

ad § 63.

Jfr. Lov af 9de April 1891, § 51.

§ 63.

Opholds- og Forsørgelsesstedet have lige Adgang til at fordrø den, der mod-

tager Fattigunderstøttelse, hjemsendt til dette.

For enligt stillede Personer, der ikke have fast Erhverv og ikke samleve med nære Slægtninge som Forældre, Børn, Søskende eller med lige saa nær besvørgede, saavel som for Udlændinge og for tilrejsende samt for Personer, der i Løbet af det sidste Aar have været straffede for Løsgængereri eller Betleri, skal det være tilstrækkeligt til at begrunde Hjemsendelsen, at de modtage offentlig Fattigunderstøttelse.

Iøvrigt skal Fattigvæsenets Ret til at forlange Hjemsendelsen iværksat være betinget af, at Understøttelsen udgjør en væsentlig Del af, hvad der modgaar til den trængendes Fornødenheder, at den i Løbet af de 2 sidste Aar, før Spørgsmaalet om Hjemsendelsen rejses, har udstrakt sig over et Tidsrum af mindst 6 Maaneder, eller at der er Grund til at antage, at den vil være vedvarende for et saa langt Tidsrum, samt at Hjemsendelsen kan ske uden væsentlig at forringe den trængendes Adgang til at skabe sig selvstændigt Erhverv. Naar Ægtefolk, hvis Ægteskab ikke er endelig ophævet, leve adskilte fra hinanden, skal den Understøttelse, der ydes Hustruen, kunne begrunde Hjemsendelsen af hende, men derimod ikke af Manden. Ligesom Meningsulighed mellem Opholds- og Forsørgelsesdistriktet om, hvorvidt Befingelserne for en Hjemsendelses Iværksættelse foreligge, vil være at afgjøre efter Reglerne i nærværende Lovs § 70, saaledes skulle de der nævnte Myndigheder, hvor særlige Omstændigheder tale derfor, saasom at den trængende i de 2 sidste Aar har haft fast Bopæl i Distriktet uden at have nydt Fattigunderstøttelse, kunne bestemme, at han ikke mod sin Vilje kan hjemsendes.

Dersom den, der nyder vedvarende Understøttelse i sit Forsørgelsesdistrikt, tager Ophold i et andet Distrikt uden Samtykke af begge Distrikters Fattigbestyrelse, er Opholdsdistriktet berettiget til at lade ham hjemsende, og de det ved saadant Ophold og Hjemsendelse paadragne Udgifter blive at erstatte af Forsørgelsesdistriktet med deres fulde Beløb.

Børn, som efter Bestemmelsen i § 39, sidste Stykke, ere forsørgelsesberettigede i et andet Fattigdistrikt end deres Moder eller Stedmoder, kunne, saalænge hun eller hendes Mand lever, ikke fordras hjemsendte til Forsørgelsesstedet, men blive i Trangtilfælde at understøtte af Forsørgelsesdistriktet med et Pengebidrag, som fastsættes af Opholdsstedets Overværgighed.

ad § 64.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 52.

ad § 65.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 53.

ad § 66.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 54.

ad § 67.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 55.

ad § 68.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 56.

ad § 69.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 58.

ad § 70.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 59.

§ 64.

Forinden en trængende hjemsendes fra Opholdsstedet til det erstatningspligtige Fattigdistrikt, bør sidstnævnte underrettes om, naar Hjemsendelsen finder Sted, og paa hvilken Maade den iværksættes. Hjemsendelsen skal stedse ske paa den efter Omstændighederne billigste Maade, saavidt muligt tilfods.

§ 65.

Ved Hjemsendelsen af en trængende bliver det at paase, at han er forsynet med de fornødne Beklædningsgjenstande, at han ikke er befængt med Fnat eller andre smitsomme Sygdomme, samt at hans Helbrodstilstand ikke er til Hindring for, at Hjemsendelsen iværksættes.

§ 66.

Mødsætter den trængende sig Hjemsendelsen, er Fattigvæsenet berettiget til at kræve Politiets Bistand til dens Iværksættelse.

§ 67.

Udgifterne ved trængendes Hjemsendelse, derunder indbefattet Udgifter til Beklædningsgjenstande og Bevogtning, blive med de i denne § samt §§ 63, 64 og 68 angivne Undtagelser at afholde med $\frac{1}{4}$ af det afsendende Distrikt og $\frac{3}{4}$ af Forsørgelsesdistriktet.

§ 68.

Personer, der skulle løslades efter udstaaet Straf i Thorshavn, ville af Landfogden være at hjeusende til deres Forsørgelsessted; vedkommende Fattigvæsen erstatter i dette Tilfælde de hafto Udgifter med dissos fulde Beløb. Hjemsendelse fra Straffeanstalter udenfor Færøerne sker for Statskassens Røgning.

§ 69.

Fattigbestyrelsen paa et Sted, hvor en Person er forsørgelsesberettiget, er pligtig til paa dennes Begjæring til Brug i Udlandet at meddele ham Vidnesbyrd herom saavel som om, at han med Familie og i Tilfælde af hans Død hans Enke og umyndige Børn ville blive modtagne til Forsørgelse i Forsørgelsesdistriktet, saalænge de ikke ere blevne Statsborgere i en fremmed Stat eller i Udlandet har vundet Forsørgelsesret efter dets Lov.

§ 70.

Meningsulighed mellem Fattigdistrikterne om de dom i Følge denne Lov i

deres indbyrdes Forhold paa hvilende Forpligtelser afgjøres udenfor det i § 58 omhandlede Tilfælde af Amtmanden, hvis Kjendelse kan indankes for Justitsministeren, men ikke, lige saalidt som Justitsministerens Afgjørelse, indbringes for Domstolene.

ad § 71.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 60.

§ 71.
Forsaavidt noget Medlem af en Fattigbestyrelse i sin Virksomhed som saadan gjør sig skyldig i et Forhold, der maa stilles i Klasse med de i §§ 133, 134 og 141 af almindelig borgorlig Straffelov af 10de Februar 1866 ommeldte Embedsforbrydelser, kan han anses med Straf efter bemeldte Lovs § 144.

ad Kap. VIII.

Jfr. Lov af 9de April 1891, Kap. VI, hvori er foretaget de i Forholdene begrundede Ændringer og Forkortelser.

ad § 72.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 61.

Kap. VIII.

Om Udgifterne i Anledning af særlige Traugstilfælde m. m.

ad § 73.
1ste Stykke.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 62.
2det Stykke.
Ny Bestemmelse.

§ 72.
De Omkostninger, der udredes af det Offentlige til Opdragelse, Underhold og Forsørgelse af blinde, døvstumme, Idioter og sindssyge betragtes ikke som Fattighjælp, forsaavidt der i denne Anledning ydes Bidrag af Amtsfattiggassen i Overensstemmelse med § 11.

§ 73.
Udgifterne til Kur og Ploje af Personer, der som lidende af venerisk Sygdom ere blevne tagne under Kur for offentlig Regning i Henhold til Forskrifterne i Lov om Foranstaltninger til at modarbejde den veneriske Smittes Udbredelse af 10de April 1874, udredes af Amtsrepartitionsfonden.

Udgifterne ved Behandling af andre smitsomme Sygdomme, der tages under offentlig Behandling, udredes forsaavidt angaar Lægehjælp af Amtsrepartitionsfonden, medens alle andre Udgifter, saasom til Medicin, Lægens Befordring o. s. v. udredes af Distriktets Fattigvæsen, naar vedkommende ikke selv er i Stand til at afholde dem. Saadan Hjælp bliver ikke at betragte som Fattighjælp.

ad § 74.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 63.

§ 74.
Naar en paa Færøerne forsørgelsesberettiget Person, der som Medlem af en Sygekasse, har modtaget Understøttelse af bemeldte Kasse i Henhold til de for samme gjældende Regier uden ved Siden heraf at have oppebaaret Fattigunderstøttelse,

efter Sygekassahjælpens Ophør fremdeles er trængende til Understøttelse, og Trangen vedvarende er begrundet i Sygdom eller i, at paagjældendes Erhvervsøve som Følge af samme er væsentlig forringet, skal den Hjælp, der af hans Opholdssteds Fattigbestyrelse ydes ham til fortsat Kur og Pleje eller til hans Families nødvendige Underhold, ikke betragtes som Fattighjælp, forsaavidt og saalænge den ikke i Varighed og Omfang skjønnes at overstige den ham af Sygekassen ydede Understøttelse. Er han ikke forsørgelsesberettiget paa Opholdsstedet skulle de $\frac{3}{4}$ af de anvendte Bekostninger refunderes af Forsørgelsesdistriktet efter de for Refusion af Fattighjælp gjældende Regler.

ad § 75.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 64.

§ 75.

Naar Søfolk forlise paa Færøerne og savne Midler til at hjælpe sig selv frem, har Landfogden at drage Omsorg for, at de erholde fri Hjenrejse, derunder indbefattet Kost og Kostpenge, samt de nødvendige Klædningsstykker. Naar Søfolkene ere danske blive de hertil medgaaede Omkostninger, der afholdes af Jordebogskassen, at refundere af Statskassen, forsaavidt de ikke skulle dækkes af Rhederiet eller Bjærgningsmassen; ere de derimod Udlændinge, har Amtet at drage Omsorg for, at Udgifterne blive refunderede af det Land, hvortil Søfolkene høre.

Den Søfolkene saaledes ydede Hjælp bliver ikke at betragte som Fattighjælp.

Kap. IX.

Om Lovens Ikrafttræden og Omraade samt om Ophævelse af ældre Lovbestemmelser.

§ 76.

Denne Lov træder i Kraft den . . . .
Ved dens Ikrafttræden ophæves Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855, Lov om Erhvervelse af Forsørgelsesret i Fattigdistrikterne i Færø Amt af 16de Februar 1856, Lov af 9de Februar 1883 om Ændringer i Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne af 22de Marts 1855 samt alle andre hidtil gjældende Lovbestemmelser, Anordninger o. s. v., der ere i Strid med nærværende Lov.

ad § 77.
Jfr. Lov af 9de April 1891, § 68, angaaende Forholdet til Island.

§ 77.

Bestemmelserne i denne Lov om Fattigdistrikternes indbyrdes Forhold til hverandre og Forpligtelser overfor hverandre finde ogsaa Anvendelse paa For-

holdet imellem Fattigdistrikter paa Færøerne og Kommunen i det øvrige Kongerige, hvorimod det med Hensyn til Island under Forudsætning af Gjensidighed gjælder, at Udgifter foranledigede ved Hjemsendelse fra Island til Færøerne eller omvendt, eller andre forskudsvis afholdte Fattigudgifter, blive at bære af Forsørgelsesstedet med deres fulde Beløb. Meningsuligheden mellem et færøsk Fattigdistrikt og en dansk Kommune eller en islandsk Kommune angaaende Fattigsager bliver at afgjøre henholdsvis af Justitsministeren og af Ministeren for Island.

I det i Anledning af Spørgsmaalet om en Revision af den færøske Fattiglovgivning nedsatte Udvalg, Lagtinget den 2den Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen,
Ordfører.

M. Danielsen.

S. E. Müller.

O. Johannesen.

C. Olsen.

Den 19de September kom Sagen atter til Behandling i Tinget. Efter at Ordføreren (Hansen) havde refereret Betænkningen, udsattes Sagen til fortsat Behandling i næste Møde, som afholdtes samme Dags Aften, hvor da fremlagdes følgende

Ændringsforslag.

Paa Grund af Diskussionen ved den D. D. stedfødne Behandling af Udvalgsbetænkning i Sagen angaaende en Revision af den for Færøerne gjældende Fattiglovgivning, tillade undertegnede Medlemmer af Udvalget sig at foreslaa Tinget til Vedtagelse:

1. Amtmanden anmodes om at foranstalte det af Udvalget fremlagte Udkast til Lov om Fattigvæsenet paa Færøerne trykt, saaledes som det foreligger, og derefter sendt til Landfogdens, Sørenskriverens, samtlige Sognepræsters,

Thorshavns Kommunalbestyrelses og samtlige Landkommuners Forstanderskabers Erklæring, hvorefter det, ledsaget af de indkomne Erklæringer, forelægges det næste Aar sammentrædende Lagting.

2. Amtmanden anmodes om at tilstille samtlige Lagtingsmænd det trykte Udkast og drage Omsorg for, at Forstanderskabene faa saa mange Exemplarer af samme, at hvert Medlem af Forstanderskabet kan erholde et.

Lagtinget den 9de Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen.

M. Danielsen.

Ole Johannesen.

Dette Forslag sattes under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

XIX. Skrivelse fra Amtet vedrørende Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9de April 1891.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes følgende Skrivelse:

Færø Amt.

Thorshavn den 27de Juli 1891.

Efter Emanationen af den ogsaa for Færøerne gjældende Lov om Alderdomsunderstøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet af 9de April d. A., har Indenrigsministeriet under 1ste Juni d. A. ladet udgaa et Cirkulære til samtlige Amtmænd i Kongeriget, der indeholder nogle vejledende Bemærkninger ved Forstaaelsen af bemeldte Lov, hvoraf her skal fremhæves følgende:

1. Blanketter til Benyttelse ved Begjæring om Alderdomsunderstøttelse (konfr. Skema A og B vedføjjet Cirkulæret i Min. Tid. A for 1891, Pag. 89—93) anskaffes for Kommunekassens Regning.
2. Naar der i Loven henvises til »Kommunerne«, sigtes herved til »Fattigkommunerne«.
3. De af Kommunerne til Alderdomsunderstøttelse afholdte Omkostninger, med Fradrag af opnaaet Refusion, skulle opføres under en særskilt Post i Kommunens aarlige Regnskab, hvilket Regnskab maa være aflagt, revideret og decideret saa betids, at de i Lovens § 8 befalede Opgjørelser over de i hver enkelt Kommune udbetalte Understøttelser kunne være vedkommende Ministerium tilstillede inden Udgangen af det paafølgende Aars Oktober Maaned.

Justitsministeriet har dernæst i Skrivelse til dette Amt af 22de f. M. udbedt sig oplyst omhvordt der foruden den Ejendommelighed ved den færøske Kommunallovgivning, at Kommunernes Regnskabsaar ikke som i Kongeriget er Kalenderaar, men løber fra 1ste Oktober til 30te September — hvoraf Følgen vil blive, at for Færøernes Vedkommende Opgjørelserne ikke fra det foregaaende Kalenderaar men fra det den 30te September i det foregaaende Aar afsluttede

Regnskabsaar ville blive at indsende til den ovennævnte Tid —, i de stedlige kommunale eller andre Forhold maatte findes andre saadanne Forskjelligheder fra de Forudsætninger, fra hvilke Cirkulæret er gaaet ud, paa hvilke der kunde være Anledning til at henlede Indenrigsministeriets Opmærksomhed eller med Hensyn til hvilke der isvrigt kunde være Grund til for Færøernes Vedkommende ved Lovens Udførelse at iagttage noget særligt.

Forinden de saaledes forlangte Oplysninger meddeles, finder man sig imidlertid foranlediget til at forelægge Sagen til Betænkning for det ærede Lagting, som overordnet Autoritet for samtlige færøske Landkommunalforstanderskaber, medens en Erklæring i Sagen ligeledes vil blive indhentet fra Thorshavns Kommunalbestyrelse paa denne Kommunes Vegne. Et Exemplar af Loven og Cirkulæret følger hoslagt.

L. H. Buchwaldt.

Til

Færøernes Lagting.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 5te August, vedtoges at henvises Sagen til det kommunale Udvalg, som afgav følgende, den 7de September fremlagte

Udvalgsbetænkning.

Ved Skrivelse af 27de Juli d. A. har det høje Amt ved at fremsende Lov af 9de April d. A. om Understøttelse til værdige trængende udenfor Fattigvæsenet og Indenrigsministeriets Cirkulære af 1ste Juni sidstleden om Forstaaelsen af bemeldte Lov, i Følge den ved Justitsministeriets Skrivelse af 22de s. M. dertil givne Anledning, udbedt sig Lagtingets Betænkning om, hvorvidt der i de stedlige kommunale eller andre Forhold paa Færøerne maatte findes saadanne Forskjelligheder fra de Forudsæt-

ninger, Cirkulæret er gaaet ud, i Anledning af hvilke der maatte være Grund til for Færøernes Vedkommende ved Lovens Udførelse at iagttage noget særligt.

Undertegnede Udvalg, til hvilket denne Sag har været henvist til Betænkning, tillader sig at fremkomme med følgende Bemærkninger:

Hvad den Forskjellighed, der er til Stede mellem Kommunernes Regnskabsaar i det øvrige Kongerige og dem paa Færøerne, angaar, da synes den netop at være heldig, idet den Omstændighed, at Regnskabsaaret udløber 3 Maaneder før paa Færøerne end i det øvrige Kongerige, medfører, at uanset den langsomme Kommunikation mellem Færøerne og Kjøbenhavn, ville de i Cirkulæret ommeldte Opgivelser dog kunne være indsendte i rette Tid.

Skjønt der ikke i Loven eller Cirkulæret indeholdes nogen Bestemmelse om de Maximums- eller Minimumsbeløb, der ville være at udbetale som Alderdomsunderstøttelse til trængende Personer, har Udvalget dog troet at burde udtale, at medens vi ikke finde det for at være heldigt at foreslaa noget Minimumsbeløb, da dets Størrelse vel nærmest maa rette sig efter hvad en saadan Person selv kan bidrage til sit Underhold, har Udvalget dog for at Understøttelserne, for samtlige færøske Landkommuner saavidt muligt kunde blive nogenlunde ensartede, ment at burde udtale, at efter vor Mening vil Maximumsbeløbet for Personer, der lidet eller intet kunne bidrage til deres Underhold, passende kunne anslaaes til 120 Kr. for en Mandsperson, 100 Kr. for en Kvinde og 200 Kr. for et Ægtepar.

Endvidere skal Udvalget tillade sig at udtale, at man maa anse det for hensigtsmæssigt, om Amtsfattiggkassen eller Amtsrepartitionsfondens forskudsvis bekostede de ommeldte Skemaer trykte for derefter at udleveres til de enkelte Kommuner, efter som der maatte have Brug for dem. Hvis de enkelte Kommuner selv skulde lade Skemaet trykke, vilde det utvivlsomt blive meget mere kostbart, da de ikke kunne faa Brug for et større Oplag. Det er vor Overbevisning, at selv om Kommunerne for at dække det Rentetab m. m., som Fonden lider, betale 10 a 15 pCt.

udover Indkjøbsprisen, ville de alligevel have Fordel deraf.

I Henhold til det anførte tillade vi os at foreslaa Lagtinget til Vedtagelse:

1. Lagtinget mener, at der i de herved nævnte stedlige eller kommunale Forhold ikke findes andre Forskjelligheder fra de Forudsætninger, som Indenrigsministeriets Cirkulære af 1ste Juni d. A. er gaaet ud fra, end dem, der ere paapegede i Justitsministeriets Skrivelse til Amtet af 22de s. M., og at der igrigt ikke er nogen Grund til at iagttage noget særskilt for Færøernes Vedkommende ved Lovens Udførelse.
2. Lagtinget maa anse Maximumsgrænsen for Alderdomsunderstøttelser i de færøske Landkommuner passende at kunne ansættes til 120 Kr. aarlig for Mænd, 100 Kr. for Kvinder og 200 Kr. for et Ægtepar, naar begge Ægtefolkene ere over 60 Aar, alt under den Forudsætning, at de paagjældende lidet eller intet kunne bidrage til deres Underhold.
3. Amtmanden anmodes om at lade Blanketter til Benyttelse ved Begjæring om Alderdomsunderstøttelser trykke i et Oplag af 1000 Exemplarer for Amtsrepartitionsfondens Regning, og fastsætte en Pris der svarer til Indkjøbsprisen med Tillæg af 10 a 15 pCt., for hvilken de ville være at sælge, samt at meddele de kommunale Bestyrelser, at de omhandlede Blanketter kunne faas hos Fondens Kasserer imod Erlæggelsen af den af Amtet fastsatte Betaling.

I Udvalget for Amtsfattiggkassen og de kommunale Sager, den 7de September 1891.

C. Olsen,
Ordfører.

H. C. Müller.

M. Danielsen.

P. Husgaard.

J. H. Schrøter.

Ved Sagens endelige Behandling, den 10de September, sættes Udvalgets Forslag 1—3 samlet under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

XX. Forhandling ang. Opførelse af en ny Kirke paa Viderejde.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes følgende Skrivelse fra Færø Amt og Provsti:

I Henhold til Lagtingets Anmodning i afvigte Samling undlader man ikke herved at fremlægge Overslag over Udgifterne til Opførelsen af den nye Kirke paa Viderejde, hvortil man skal tillade sig at tilføje, at Udgravning af Grunden, fornødent Haandlangearbejde, Tilvejebringelsen af Sand

samt Kirkegaardens Udvidelse og Opførelse af behørigt Gjærde omkring samme er beregnet at skulle udføres ved Pligtarbejde; hvortil der formentlig kan antages at ville medgaa c. 15 Dages Arbejde for hver arbejdspligtig Mand i Sognet.

Færø Amt og Provsti.
Thorshavn den 24de Juli 1891.

L. H. Buchwaldt. J. C. Evensen.

Med Skrivelsen fulgte følgende:

Overslag

over

Materialier og Arbejdsløn til en ny Kirke paa Viderejde, 28 Alen lang, 13 Alen bred udvendigt Maal.

	4	Stkr.	26	Fods	8—8"	□	Stokke, pr. Fod 35 Øre .	57	20
	4	—	14	—	8—8"	□	do.	30	80
	4	—	18	—	8—8"	□	do.	39	60
Tærnet	5	—	18	—	7—7"	□	do. pr. Fod 40 Øre .	36	»
	12	—	12	—	6—6"	□	do. pr. Fod 30 Øre .	43	20
	50	—	18	—	6—7"	□	do. pr. Fod 35 Øre .	315	»
	16	—	12	—	6—7"	□	do.	67	20
	28	—	22	—	4—6"	□	do.	121	20
	3	—	20	—	7—7"	□	do.	24	»
	160	—		Fyrrebord	12' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	230	40
	240	—		do.	10' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	288	»
	144	—		do.	12' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	207	36
	144	—		do.	12' 1 ¹ / ₂ "	og 8"	. . . . .	259	20
	50	—		do.	10' 1 ¹ / ₂ "	og 8"	. . . . .	60	»
	40	—		do.	10' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	48	»
	24	—		do.	12' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	24	56
	40	—		do.	12' 1 ¹ / ₄ "	og 8"	. . . . .	57	60
	40	—		do.	12' 1 ¹ / ₂ "	og 8"	. . . . .	57	60
	90	—		do.	10' 1 ¹ / ₂ "	og 8"	. . . . .	135	»
	65	—		do.	12' 1 ¹ / ₂ "	og 8"	. . . . .	117	»
I alt								2318	92

	⌘	⌘
Transport	2218	92
132 Stkr. Fyrrebord 12' 1" og 8"	132	?
36 — do. 12' 3" og 6" (til Stillads)	25	92
80 — do. 12' 1" og 8"	96	?
30 — Søjler til Alterfoden a 1 Kr. 33 Øre	39	90
16 — do. til Pulpituret	21	28
5 — Jærnbjælker 13 Al., 1 1/2 Tom. a 32 Kr. 68 Øre	163	40
25 Tdr. Portland Cement à 14 Kr.	350	?
30 — Melkalk à 4 Kr.	120	?
1000 Stkr. Søm, svenske, 6 Tom.	20	?
1000 — do. do. 5 —	12	50
2000 — do. do. 4 —	16	?
2000 — do. do. 3 —	11	?
15000 — Trandsøm, 3 Tom.	37	50
2000 — do. 2 —	2	40
34 Par Bladhængsler à 15 Øre.	5	10
6 — Dørhængsler à 1 Kr. 50 Øre	9	?
2 Stkr. Dørlaase	10	?
8000 — Tagskifer 8—16", 9/10 13 Kr.	1040	?
16000 — Tagsøm	24	?
300 Pd. revet Kridt	12	?
180 — Fernis	72	?
30 — Blyhvidt	12	?
1 Td. Asfalt	15	?
5 Stkr. Zinkplader	15	?
1 Spir til Taarnet	50	?
1 Kors paa Korgavlen	10	?
10 Stkr. Jærnvinduer, 3 Al. & 1 1/4 Al.	250	?
1 — do. over Hoveddøren	10	?
1 — do. — Sidedøren	8	?
c. 100 Al. Tagrendør af Jærn	100	?
Vinduesglas	55	?
Udsmykning af Alteret og Prædikestolen etc.	50	?
1 Stk. Kirkeklokke	200	?
Stenarbejdet	1500	?
Spækning og Afpudsning af Murene	400	?
Tømmerarbejdet	1500	?
Uforudsete Udgifter	300	?
I alt	8913	92

Den 15de Avgust foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Provsten refererede Sagens Gang og henviste til Overslaget over de til Opførelsen af en ny Kirke medgaaende Udgifter.

Djurhuus: Kirken skulde være færdig næste Aar. Man antog at kunne skaffe de nødvendige Penge, eventuelt ved Laan af Thorshavns særlige Kirkekasse. Beboerne ønskede Arbejdet ved Grunden udført i Løbet af Vinteren og vare meget villige til at yde Pligtarbejde, og Taløren havde

forberedt dem paa, at det ikke blev ubetydeligt, de kom til at præstere. Imidlertid syntes det dog noget haardt at paalægge dem som Pligtarbejde at skaffe Sand, da dette ikke kunde faas uden i længere Afstand fra Bygden og derhos skulde bruges i større Mængder. Ved Bygningen af Kirken i Sumbø maatte Kirkekassen betale 2 Kr. pr. Td. Sand fra en Plads i Nærheden af Bygden. Det undrede ham, at Provsten ikke havde talt om Overslaget. De deri opførte Priser paa Materialier kunde man gjøre Regning paa at faa noget reducerede ved Licitation. Arbejdslønnen

var maaske ogsaa noget højt, men Hovedsagen var at faa Arbejdet godt udført. I det hele troede han, at det var muligt at faa Kirken noget billigere end Overslaget og lignende Kirker tidligere.

Effersø (ældre) vilde spørge Provsten, hvem der havde lavet Overslaget. Det opførte Beløb 1500 Kr. til Væggene forekom ham for højt. I det hele burde man laane Sten- og Tømmerarbejdet udføre efter Licitation og muligvis ogsaa Anskaffelse af Sand.

Danielsen var enig med Effersø om Licitation, men kunde ikke tiltræde Djurhuus's Bemærkning om, at Kirken paa Viderejde vilde blive forholdsvis billig, thi det forekom ham, at den vilde blive dyr i Sammenligning med Kirken i Husevig, der omtront er af samme Størrelse og kun kostede 5000 Kr. Arbejdslønnen syntes meget høj i Forhold til Arbejdslønnen ved Opførelsen af Skolebygningerne paa Vaagø. Tømmerarbejdet syntes ogsaa overordentlig dyrt i Sammenligning med Sørvaag Trækirke, til hvilken Tømmerarbejdet kun kostede 1200 Kr., og hele Udgiften kun beløb sig til 4118 Kr. Der syntes enkelte Steder at være en vis Tilbøjelighed til at ødsle med Kirkekassens Midler, og det kunde derfor være paa Tide at faa en Udskillelse.

Isaksen vilde ikke have Anskaffelse af Sand gjort til Pligtarbejde; han fandt Overslaget for flere Punkters Vedkommende for højt og ønskede Arbejdet udført efter Licitation. Efter de Erfaringer, man havde gjort fra Ejdes Kirke, kunde man spare det paa Overslaget opførte Beløb til Kit.

Djurhuus: Hvis man kunde bygge Kirken af Sten saa billig som Danielsen mente, kunde den faas for en 5—6000 Kr., men det lod sig nok ikke gjøre. At Skolebygningerne ikke kostede saa meget, laa i, at Befolkningen sparede for at slippe for Pengebidrag og derfor udførte mere Pligtarbejde, end naar Kirkekassen skulde betale. Sammenligningen med Husevig Kirke passede ikke, thi denne Kirke blev bygget for en 30 Aar siden, da Arbejdslønnen var meget lavere end nu. Sørvaag Kirke er jo kun ombygget og Tømmerarbejdet altsaa ikke saa kostbart. I hvert Fald kunde man gaa ud fra, at Kirken paa Viderejde nok kunde faas nogle hundrede Kroner billigere end efter Overslaget. Isaksen havde til Dels Ret angaaende Benyttelse af Kittet, især naar man anvendte mindre Skifer, som i Klaksvig, hvor en Skiferdækning uden Anvendelse af Kit havde

vist sig meget praktisk, skjønt Bygningerne stode paa en stormhaard Plads.

H. C. Müller nærede altid store Betæneligheder overfor slige Overslag, da Erfaringen havde vist, at de kunde komme til at staa i et sørgeligt Forhold til de virkelige Udgifter. I Kristian den 5tes norske Lov findes Lovbestemmelse om, hvad der kan fordres som Pligtarbejde ved Opførelse af Kirkebygninger af Tømmer. Om Tilførsel af Sand til en Stenkirke kan henregnes til Pligtarbejde, kan være tvivlsomt.

Schrøter: Befolkningen i Sumbø havde ingen Skyld i, at Kirken blev dyr; og det samme gjaldt om Ejdes Kirke. Nej, Fejlen laa hos Lagtinget og Kirkeinspektionen. Man burde anvende Licitation saa vel med Hensyn til Arbejdet som til Materialerne. Kunde man ikke faa Kirken for 6000 Kr., maatte man hellere opsætte Opførelsen.

Danielsen sluttede sig til Müller og bemærkede til Djurhuus, at Tømmeret i den gamle Kirke i Sørvaug maatte erstattes af nyt, undtagen Gulvet, som var nogenlunde helt, og dog kostede hele Arbejdet kun 1500 Kr. Oprettelsen af særlige Kirkekasser blev mere og mere nødvendig, thi Folk var altfor tilbøjelige til at betragte den fælles Kirkekasse som en Malkeko.

O. Jacobsen: Denne Sag havde staaet paa Dagsordenen i mange Aar, og han skulde ikke udtale nogen Mening om Overslaget, skjønt det forekom ham, at enkelte Poster vare temmelig høje. Men han maatte ligesom Danielsen holde paa, at en Udskillelse af Kirkerne var aldeles nødvendig, hvilket han havde talt om i flere Aar og i den Anledning henvendt sig til Provsten, der imidlertid havde svaret, at det ikke kunde lade sig gjøre endnu. Han maatte harmes over, at Kirkekassen næsten var tom, da der fandtes flere Kirker, som trængte til Omhygning, som den i Vestmanhavn. Hvorledes skulde det ende? Der var af enkelte Kirkekasser givet rentefrit Laan til andre Kirkekasser uden at der var Udsigt til at faa Pengene tilbage.

Provsten kunde i det hele være tilfreds med de faldne Udtalelser. Den Uoverensstemmelse mellem Overslag og Regnskab, som enkelte havde klaget over, havde ikke fundet Sted i den Tid, han havde været Provst, hvorimod han havde været med til at bygge Kirken i Sumbø 1800 Kr. billigere end Overslaget lod paa. Ombygningen af Sørvaag Kirke blev ogsaa billigere end beregnet. Det fremlagte

Overslag vilde sikkert heller ikke blive overskredet. Det var affattet af Provsten i Forening med to bygningskyndige Mænd fra Nordørerne. Han antog, at man muligvis kunde spare noget paa enkelte Poster. Licitation er vel en god Vej, men forbunden med nogen Risiko; dog vilde han være med til at bortlicitere enkelte Dele, men ikke det hele under ét. Han syntes, at Videringerne burde have Erstatning for Sand. Udgiften til Kit kunde muligvis spares. En Adskillelse af Kirkekasserne havde ikke mødt Modstand fra hans Side, men han havde ikke fundet Anledning til i Aar at fremkomme med Forslag derom, da han først vilde afvente, hvorledes det vilde gaa med Forslaget om Fisketienden, ved hvis Aføsning man fik en fast Indtægt. En delvis Adskillelse kunde være praktisk, saaledes at der blev en fælles Kirkekasse for visse Indtægter, medens de øvrige gik ind i Kommunekassen. Derved vilde man undgaa Skærene om Kassernes Gjæld og kunde opnaa en bedre Ordning.

Olsen: Overslaget var affattet saaledes, at vedkommende vilde udføre Arbejdet for det opførte Beløb. I Henseende til Spørgsmaalet om Licitation var han i Principet fuldstændig enig med dem, som forlangte Arbejderne udførte paa denne Maade, men han vilde dog henvise til, at man i Kjøbenhavn, hvor der findes Mestre nok, var forsigtig i Valget af dem, man lod opføre Bygninger. Man havde talt om billige Skolebygninger; men han var overbevist om, at de i Tidens Løb vilde blive vedkommende Kommuner en dyr Historie. Angaaende Pligtarbejde var Befolkningen paa Viderejde uheldigere stillet end mange andre, fordi den ikke bor samlet og fordi Kirken skal opføres paa et Sted, hvor der er et højt Jordlag, nemlig paa sine Steder flere Aen, hvilket i høj Grad vil forøge Pligtarbejdet.

Isaksen mindede om, at der i Fjor i Tinget blev fremsat Ønske om, at Kirkeinspektionen vilde gjøre Tinget bekendt med de aarlige Synsforretninger over Kirkerne, der formentlig havde Betydning for Tingets Medlemmer.

Schrøter advarede mod at gaa for let til en Adskillelse af Kirkekasserne; thi hvem skulde styre de enkelte Kassers Anliggender? Følgen vilde let blive, at de kom i en lignende uheldig Stilling som Skolerne nu med Hensyn til Bestyrelsen, hvis Pligt nærmest blev den, at skaffe Penge.

O. Jacobsen troede, at en Adskillelse lige saa godt maatte kunne finde Sted nu som senere; at udskille Smaating var til ingen Nytte. Adskillelsen burde være saa fuldstændig, at man kom helt bort fra Fællesskabet. Det var ikke hans Mening, at Pengene skulde ind i Kommunekassen. Nej, Kirkekassen skulde være en særlig Kasse, som hidtil, men bestyres af Kirkeværgen og Kommuneforstanderen samt Sognepræsten under Kirkeinspektionens og Jagtingets Tilsyn. Han forstod ikke Schrøters Bemærkning om Forsigtighed, thi han syntes ikke, at Følgerne af en Adskillelse kunde blive værre for Befolkningen og Kirkekassen end det nuværende Fællesskab.

Provsten turde ikke love at fremkomme med Forslag om Adskillelse i Aar, da Tiden var saa langt fremrykket, og han troede heller ikke, Fællesskabet kunde undværes, men at man kunde indskrænke det til en for alle Præstegjæld fælles Byggefond. Kirkekassen kunde nu for Tiden kun afgive 2500 Kr. aarlig til Bygearbejder, men hvis man kunde faa afløst Fisketienden, kunde man gjøre Regning paa henvend 3000 Kr. foruden Hvaltienden. Naar en Adskillelse fandt Sted, fik Beboerne mere Interesse i at afhjælpe mange Smaating ved Kirken, for hvilke man nu ønskede Betaling. Man kunde ikke drage nogen Parallel mellem Kirkerne i Husevig og Viderejde af Hensyn til Tidsforholdene og fordi den sidstnævnte skulde opføres af til Dels hugne Sten.

Schrøter var ikke enig med Jacobsen om Forholdene ved en Adskillelse; thi vi havde nu ikke faa Stenkirker, og kunne vi blive ved med at opføre saadanne, kom tilsidt den Tid, da man igjen kunde opspare Penge. Provstens Forslag om en delvis Adskillelse vilde medføre Ubillighed, idet Bidraget til Fællesskassen kom til at hvile i ulige Grad paa forskellige Dele af Befolkningen, alt efter som den fornemmelig gav sig af med Fiskeri eller Landbrug.

Hansen vilde i Overensstemmelse med sin Stilling til Tingets Vedtagelse i Fjor angaaende Viderejdes og Skaalevigs Kirke ikke deltage i Afstemningen om den foreliggende Sag.

Danielsen hævdede overfor Provsten, at der ikke kunde være stor Forskjel mellem de to Kirker, eftersom Husevig Kirke ogsaa er opført af hugne Sten. Ved en Adskillelse som den af Provsten antydede kunde der fremkomme et stort Misforhold ved Fordelingen af Bidraget til Kirkerne.

O. Jacobson havde spurgt Provsten, hvor man skulde faa Penge fra, naar Kirkekassen blev tømt, og faaet til Svar, at saa maatte Kommunen betale, hvad han fandt meget uretfærdigt. Han vilde gjøre Schrøter opmærksom paa, at der endnu er mange Trækirker, og at de kunne staa i mangfoldige Aar.

Djurhuus vilde anbefale Udvalget at bortlicitere Tømmer- og Stenarbejdet hvert for sig; men om sidstnævnte kunde fremkomme forskellige Tilbud, og man burde ikke uden videre tage det laveste, thi hvis dette Arbejde blev daarlig udført, var hele Arbejdet spildt. Der maatte tages Hensyn til de Personers Kvalifikationer, som gjorde Tilbud. For at ingen skulde behøve at frygte for, at Kirkekassen kom til at betale mere end 8000 Kr. til Opførelsen, vilde han tilbyde at bygge Kirken for den nævnte Sum, hvis det skulde vise sig, at ingen anden gik saa lavt.

Provsten sluttede sig til Djurhuus's Udtalelser om Licitationen.

Olsen ligeledes.

Isaksen: Det kom ikke saa nøje an paa at faa det laveste Bud, men at faa dygtige Mænd til at udføre Arbejdet.

Efter Forslag af Djurhuus henvistes Sagen til Kirkekasseudvalget.

Den 27de Avgust fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Til undertegnede Udvalg har været henvist et fra Kirkeinspektionen til Lagtinget indsendt Overslag over Udgifterne ved Opførelsen af den nye Kirke paa Viderejde; og skal Udvalget i den Anledning tillade sig følgende Bemærkninger:

Man kan ikke andet end tilraade Opførelsen af den omhandlede Kirke i Henhold til det fremlagte Overslag; og vil Norderøernes Kirkekasse antagelig, efter de Udvalget meddelte Oplysninger, være i Stand til, til Dels ved Hjælp af Jaan hos andre Kirkekasser, at afholde Udgifterne ved Kirkens Opførelse i Løbet af næste Aar.

Man skal derhos tilraade, at Licitation anvendes i saa stor Udstrækning, som Omstændighederne og Hensynet til Arbejdets forsvarlige Udførelse maatte gjøre det tilraadeligt, baade ved Anskaffelsen af de

fornødne Materialier til Kirken og ved selve Udførelsen saa vel af Sten- som af Tømmerarbejdet.

I Forbindelse dermed skal man henlede Opmærksomheden paa, at det formentlig vil være formaalstjenligere, ikke til Kirkens Tagbeklædning at anvende de i Overslaget foreslaaede Skifer af 8—16tes Størrelse, men Skifer af mindre Dimensioner f. Ex. 6—12", med kun 1 Søm og at Skiferne vistnok anbringes paa den heldigste Maade naar de lægges uden at bindes i Kit paa Lister ovenpaa Troder af pløjede Brædder, saaledes som det er bragt i Anvendelse ved den sidste Omlægning af Skifertaget paa Ejdes Kirke.

Paa Grund af det meget Pligtarbejde, Beboerne af Videre Sogn alt have udført og fremdeles ville komme til at udføre i Anledning af det forestaaende Bygningsarbejde, turde Billighed derhos tale for, at Tilvejebringelsen af det fornødne Sand ikke udføres som Pligtarbejde, men derimod bortliciteres for Betaling, og skal man derfor henstille, at der af vedkommende Kirkekasse stilles et Beløb paa 100 Kr. til Disposition i den Anledning, idet der antagelig vil medgaa ca. 150 Tdr. Sand til Kirkens Udspækning udvendig og Afpuddning indvendig, hvorhos man, som en Følge heraf, skal foreslaa det kalkulerede Pligtarbejde formindsket med 3 Dage for hver arbejdspligtig Mand.

Der er i Overslaget antaget at ville medgaa til Kirkens Opførelse et Beløb af 8913 Kr. 92 Øre. Paa Grund af et, fra et Medlem af Lagtinget, ved denne Sags første Behandling, fremkommet Tilbud om at ville overtage Kirkens Opførelse for 8000 Kr., foreslaas den nævnte Sum reduceret til dette Beløb.

Man skal derfor, som en Følge af foranstaaende, indstille til Lagtingets Vedtagelse:

1. Der bevilges af Norderøernes Kirkekasse et Beløb paa indtil 8000 Kr. til Bestridelse af Udgifterne ved Opførelsen af den nye Kirke paa Viderejde, hvilken Kirke opføres overensstemmende med det af Kirkeinspektionen under 24de Juli d. A. indsendte Overslag og af de i dette angivne Dimensioner.
2. Der bevilges, ligeledes af den nævnte Kirkekasse, et Beløb paa 100 Kr. til Tilvejesringelse af det til Kirkens Opførelse fornødne Sand.
3. Der paalignes Videre Sogn, i Regnskabsaaret 1891—92, 12 Dages Pligtarbejde for hver arbejdsdygtig Mand,

I Anledning af det nævnte Kirkearbejde.

I Udvalget for de Kirkekassernes vedkommende Sager, Thorshavn den 26de August 1891.

J. C. Evensen, Dione Isaksen.
Ordfører.

D. Nielsen.

Den 31te August foretoges Sagens endelige Behandling.

Provsten (Ordfører) refererede Betynkningen.

Djurhuus ønskede en Bestemmelse om hvilket Slags Skifer, der skulde bruges, da det havde vist sig, at skotske Skifer ikke altid vare gode.

H. C. Müller: Med Hensyn til Tagdækning syntes han, at Skiferno kunde være daarlige, selv om det var Walesskifer, hvorimod de skotske kunde være meget gode, i hvilken Henseende man blot behøvede at se hen til Thorshavns Kirke, hvor de skotske Skifer havde ligget i mange Aar og vist sig at være meget gode.

Den øvrige Diskussion drejede sig om Kirkekassens Forpligtelse til at anskaffe og forny Klokker i Kirkerna.

Udvalgets Forslag Punkt 1—3 sættes samlet under Afstemning og vedtoges med 14 St. for og ingen imod.

XXI. Andragender fra Færøernes Totalafholdsforening.

A. Om Tingets Anbefaling til et Andragende til Justitsministeriet.

Den 13de August fremlagdes følgende Skrivelse fra Bestyrelsen for Færøernes Totalafholdsforening:

Til
Færøernes Lagting.

Undertegnede Bestyrelse for Færøernes Afholdsforening tillader sig herved at henvende sig til Lagtinget med Anmodning om, at samme velvilligt vil medgive hoslagte til Justitsministeriet stilte Andragende, ledsaget af 1 Bilag, hvorved paany ansøges om Statstilskud til Færøernes Afholdsforening til Afholdssagens Fremme paa Færøerne, sin Anbefaling.

Thorshavn den 10de August 1891.

Dione Isaksen. C. L. Johannessen.

C. C. Danielsen.

* * *

Det paataukte Andragende til Justitsministeriet var saalydende:

Til
Justitsministeriet.

I forrige Aar henvendte undertegnede Bestyrelse for Færøernes Afholdsforening

sig til Lagtinget med Begjæring om at samme velvilligt vilde medgive et Andragende til det høje Ministerium om Statstilskud af 250 Kr. aarlig foreløbig i 5 Aar til Hjælp ved Udgivelsen af et paatænkt Afholdsblad for Færøerne sin anbefaling.

Paa Foranledning heraf anbefalede Tinget paa vedkommende Udvalgs Indstilling, at der maatte ydes Foreningen et Statstilskud som anført, idet man dog mente det rettest, at Tilskudet ydedes til at fremme Afholdssagen i sin Almindelighed, uden at det knyttet til noget bestemt Foretagende. Denne Tingets Beslutning blev vedtaget enstemmig med 16 Stemmer og under Sagens Behandling rejste der sig ikke nogen Stemme imod det paatænkte Forehavende, idet Afholdssagens store Betydning og det Arbejde, som alt er udført her paa Øerne til dens Fremme, blev anerkjendt i alle fremkomne Udtalelser.

Vi havde gjort os Forhaabning om, at dette Andragende, som er blevet saa varmt og enstemmigt anbefalet af Lagtinget og imod hvilket der som anført ikke rejste sig en eneste Stemme, var blevet gunstigt imødekommet af det høje Ministerium. Imidlertid er det bragt til vor Kundskab, at samme — paa Grund af en Lagtingets Indstilling ledsagende Skrivelse fra Amtmanden over Færøerne, hvori er udtalt, at Thorshavns Totalafholdsforening neppe kan siges fri for at være gaaet udenfor sin egentlige Opgave ved paa Afholdssagens Bekostning at have villet fremme ogsaa andre Formaal, der strejfe ind paa det kommunale og politiske Omraade — ikke har fundet sig foranlediget til at søge erhvervet den til et saadant Statstilskud fornødne Bevilling.

Selv om det var sket, at Thorshavns Totalafholdsforening havde gjort sig skyldig i de af Hr. Amtmanden anførte meget svage og ubestemte Hentydninger, finde vi det neppe retfærdigt, om Færøernes Afholdsforening skulde komme til at udgælde herfor, da den førstnævnte Forening kun er et Led af Fællesforeningen og kun udgjør omtrent $\frac{2}{3}$ af samme. Men efter en Erklæring fra Thorshavns Totalafholdsforening, som hoslagt medfølger, vil det høje Ministerium forhaabentlig kunne overbevise sig om, at Hr. Amtmandens Udtalelser maa bero paa en fejlagtig Opfattelse af de virkelige Forhold.

Det var os derfor en stor Skuffelse, at den Virksomhed, som er, bleven anerkjendt fra saa mange Sider, ikke skulde findes værdig til Understøttelse fra Staten.

Idet vi henvise til det af os i vort

tidligere Andragende anførte og til den foranævnte medfølgende Erklæring fra Bestyrelsen for Thorshavns Totalafholdsforening, samt yderligere tillade os at oplyse, at Færøernes Totalafholdsforening nu indbefatter 9 lokale Foreninger med et Medlemsantal af omtrent 350, tillade vi os herved ærbødigst, i Henhold til den paa Delegeretmødet den 28de f. M. stedfundne Vedtagelse, at forny vort i Fjor indgivne Andragende om, at der foreløbig i 5 Aar ydes Færøernes Totalafholdsforening et Statstilskud paa 250 Kr. aarlig til Hjælp for Foreningens Arbejde til Ædruelighedens Fremme paa Færøerne.

Sluttelig bemærkes, at de to af Bestyrelsesmedlemmerne Absalon Guttormsen, Trollenæs, og Joen Højnesen, Viderejde, paa Grund af deres Afrejse fra Byen, inden nærværende Andragende blev affattet, saaledes ere blevne forhindrede i at medunderskrive dette.

Thorshavn den 10de August 1891.

Allerærbødigst

Dione Isaksen. C. L. Johannessen.

C. C. Danielsen.

* * *

Med Andragendet fulgte følgende Erklæring:

Undertegnede Bestyrelse for Thorshavns Totalafholdsforening, der er bleven gjort bekendt med, at et fra Færøernes Totalafholdsforening indsendt Andragende om Statstilskud, er blevet afslaaet med den Motivering, at førstnævnte Forening skulde ikke kunne siges fri for at være gaaet udenfor sin egentlige Opgave, ved paa Afholdssagens Bekostning, at have villet fremme ogsaa andre Formaal, der strejfe ind paa det kommunale og politiske Omraade, og altsaa derved have gjort sig uværdig til saadant Tilskud, afgives herved paa Tro og Love følgende Erklæring:

I Følge Foreningens Love er dens Formaal ved alle lovlige Midler, som staa til dens Raadighed, at søge at modvirke Nydelsen af berusende Drikke.

Efter at Foreningen havde virket i nogle Aar, indtraf i Aaret 1881 det Tilfælde, at et af dens mest indflydelsesrige Medlemmer lod sammenkalde et Møde af Medlemmerne i den Hensigt at agitere i politisk Retning. Dette Møde blev ogsaa

afholdt, men man kom snart til den Overbævisning, at man herved var i Færd med at gaa udenfor Foreningens egentlige Opgave eller Formaal og med at komme ind paa en Bane, der kunde blive skæbnesvanger for Afholdssagen. Af den Grund blev der paa den efterfølgende Generalforsamling den 26de Juni s. A. vedtaget, at det forbydes Foreningen som saadan at afholde Valgmøder, hvilken Vedtagelse findes indført i Foreningens Forhandlingsprotokol. Det forefaldne havde isvrigt aldeles ikke foranlediget nogen Forargelse, der skadede Afholdssagen. Det saaledes vedtagne har man nøje holdt sig efterrettelig, og man maa hævde kun at have virket i den foreskrevne Retning; eftersom der hverken i Bestyrelsen eller paa de afholdte Generalforsamlinger ere blevne drøftede politiske Spørgsmaal eller vedtagne Beslutninger gaaende i denne Retning.

Da Hr. Amtmandens Antydninger ere meget svævende, er det ikke let at forstaa, hvad han mener, naar han siger, at vi have søgt at fremme ogsaa andre Formaal, der strejfe ind paa det »kommunale Omraade«. Vi ere os ikke bevidst at have arbejdet for andre Formaal end dem, der sigte til Ædruelighedens Fremme, og det forundrer os derfor i høj Grad, naar Hr. Amtmanden, der selv i sin Tid har været Medlem af Foreningen og saaledes paa Grund heraf bedre maatte være bekendt med dens Virksomhed, end de fleste andre, beskylder denne for at være gaaet udenfor sin egentlige Opgave; men selv om det var sket, at Foreningen, naturligvis for at fremme den Sag, hvorfor den kæmper, end var »strejft ind paa kommunale Omraader«, hvad vi aldeles ikke kunne indrømme, kan man ikke indse, at man derved skulde være gaaet udenfor »sin egentlige Opgave«, eller at dette skulde være sket paa Afholdssagens Bekostning.

Thorshavn den 8de Avgust 1891.

Dione Isaksen. H. N. Jacobsen.
E. Andreasen. Ole Mortenson.
C. L. Johannessen.

Den 17de Avgust foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Isaksen: Det kunde ikke nægtes, at efter den Behandling, denne Sag i Fjor havde fundet i Lagtinget, vare Foreningens

Medlemmer blevne noget skuffede ved Amtmandens Udtalelse om, at Thorshavns Totalafholdsförening næppe kunde siges fri for at være gaaet udenfor sin egentlige Opgave i den Hensigt at fremme ogsaa andre Formaal, som strejfedes ind paa det politiske og kommunale Omraade, og dette bevirkede, at man ikke fik den Understøttelse, man begjærede, skjønt det maatte erkjendes, at Foreningen var til Gavn for Samfundet. Idet man nu paany kom frem med Andragendet, maatte han hævde, at Foreningen ikke kunde siges at arbejde i den af Amtmanden antydede Retning, thi, om det end muligvis kunde siges, at enkelte af dens Medlemmer havde agiteret i politisk Retning, gjaldt det ikke om Foreningen i dens Helhed og burde derfor heller ikke komme den til Skade, saa meget mindre som Foreningen i Thorshavn, til hvilken der var sigtet, kun var en Del af hele Foreningen. Han haabede derfor ogsaa, at Amtmanden ikke atter vilde lægge Hindringer i Vejen for Foreningens fornyede Andragende.

Schrøter udtalte sin Beklagelse over, at Justitsministeriet ikke havde kunnet gaa ind paa Andragendet, thi Afholdssagen fortjente den allerstørste Paaskjønnelse. Han antog, at Amtmanden havde laaet sin Anskuelse om Foreningen ved den Kjendsgjerning, at Foreningens fleste Medlemmer i Thorshavn vare Venstremænd. Naar den alligevel jævnlig til Bestyrelsesmedlemmer havde valgt Højremænd, syntes den ikke at have politiske Formaal.

Effersø (ældre) havde ikke været Medlem af Tinget s. A. og stod saaledes frit med Hensyn til den foreliggende Sag. Han havde altid stillet sig venskabelig til Afholdssagen og bidraget sit til at hævde Drikkeriet, men han vidste ikke, hvad Gavn et Afholdsblad skulde stifte eller hvorledes det skulde kunne bestaa, selv om Foreningen fik den ansøgte Understøttelse. Desuden havde vi nu 3 Blade, som alle stillede sig imødekommende til Afholdssagen og altid havde optaget Artikler i den Hensigt at fremme samme og vilde fremdeles vistnok gjøre det, hvorved et Afholdsblad blev unødvendigt. Amtmanden havde haft fuldstændig Ret i sin Udtalelse om Foreningen, thi den var efter den almindelige Opfattelse en politisk Klub, i hvilken Højremænd ikke fandt sig hjemme. Ved atter at sende Andragendet ned, gav man den Paastand Medhold, at Amtmanden havde haft en urigtig Opfattelse af Foreningens Virksomhed. Han vilde derfor stemme mod at anbefale Andragendet.

Isaksen havde ikke ventet en saadan Udtalelse af Effersø, og den kunde heller ikke siges at være den almindelige Mening, thi Foreningen var faktisk ingen politisk Klub. De Højremænd, der havde været og endnu vare Medlemmer af denne, havde befundet sig rigtig godt i Foreningen, og naar nogen af disse var udtraadt, var det ikke af politiske Grunde. De heryørende 3 Blade, hvoraf de to vare meget smaa og ovon i Kjøbet kun Maanedsblande, havde andre Formaal end at være Organer for Afholdssagen, og der var Trang til et saadant.

Schrøter syntes, Effersø gik temmelig haardt frem i sin Dom over Foreningen. Naar Folk kom sammen, var det en Selvfølge, at de talte om, hvad der laa dem nærmest paa Hjærtet, men derfor blev det ikke en politisk Forening. Noget andet var, hvis der i Foreningen blev holdt Foredrag for at agitere i politisk Retning. Effersøs Anke over, at Foreningen talte saa mange Venstremænd havde vel sin Grund i, at Højremænd vare mere stemte for Nydelse end for Afhold. Han fandt det beklageligt, at de Mænd, som arbejdede i Afholdssagens Tjeneste, fandt saa ringe Paaskjønnelse; skjønt de havde udrettet saa meget, at Befolkningen var gaaet overordentlig meget frem i de sidste 16 Aar.

Effersø (ældre) maatte indrømme, at Drikkeordet ikke var saa slemt nu som tidligere, og at Afholdssagen havde medvirket hertil, men denne Forening var kun en Afføding af den Bevægelse, som den Gang opstod hos den bedre Del af Befolkningen mod Drikkeordet, og han maatte hævde, at saavel Lagtinget som andre udenfor Foreningen staaende Personer ogsaa havde en stor Andel i Fortjenesten af den heldigere Tilstand, som var indtraadt, hvad dette Onde angik.

Schrøter: Foreningen havde udrettet meget godt, ikke blot ved at redde Drankere, men ogsaa ved det advarende Exempel, den gav andre.

Isaksen: At Schrøter under sit Ophold her i Byen undertiden havde benyttet Foreningens Hus til skriftlige Arbejder, var ikke saa underligt, thi han benyttede jo ofte Lagtingshuset i samme Anledning, uden at man derom hørte Anker. Afholdshuset havde isvrigt ogsaa været brugt af Højremænd til at holde offentlige Foredrag i.

Olsen vilde protestere mod Schrøters Udtalelse om, at det fornemmelig skulde være Venstremænd, som ere i Afholdforeningen og have baaret Sagen frem; thi

ved dens Stiftelse bestod den ikke af Radikale, og ude paa Landet var det i Regionen heller ikke de radikale Elementer, som hørte til Foreningen.

Hansen havde i Fjor været Ordfører for det Udvalg, som den Gang behandlede Andragendet og som havde udtalt, at Afholdssagen havde udrettet meget godt her paa Færøerne og fornemmelig i Thorshavn, saa man skyldte de ledende Mænd Tak for deres Arbejde og Anstrængelse. Der var da heller ingen, som den Gang rejste Modstand mod Udvalgets Indstilling. Men naar nu Andragendet atter forelaa, kunde han ikke give det nogen ny anbefaling; thi Tinget var ikke kaldet til at være Dommer over Amtmandens Erklæringer i Indstillinger til Regeringen. Skulde Andragendet atter sendes ned, kunde det formentlig kun ske ved en Henviisning til Tingets Anbefaling i Fjor.

H. C. Müller havde i Fjor stemt for at anbefale Foreningen til den begjærede Statsunderstøttelse og vilde gjøre det samme i Aar; thi han ansaa den for en gavnlig og nyttig Forening for Landet i det hele. Om der i Foreningen dreves Politik, skulde han ikke udtale sig, men vilde blot spørge sig selv, om han ved at stemme for dette Andragende stemte for noget gavnligt eller ikke.

Effersø (ældre) fandt det betegnende for Afholdforeningens Standpunkt, hvad det politiske Omraade angik, og Hr. Schrøters Opfattelse heraf, at han (Schrøter), naar han tidligere i politiske Formaal kom til Thorshavn, da lod sig indtegne som Medlem af Afholdforeningen og udmeldte sig, naar han forlod Byen.

Schrøter kunde ikke indse, hvad hans Adfærd havde med Foreningen at gjøre i politisk Henseende.

Poulsen vilde, eftersom et Medlem fra Østersø havde udtalt, at Thorshavns Afholdforening var politisk, hævde, at Østersøens næppe var det. Den Forening, af hvilken han var Medlem, var saa lidt politisk, at han kun kjendte Medlemmernes Standpunkt fra Valgene. Andragendet gik ikke ud paa at faa Understøttelse til Bladet alene, men for i det hele at fremme Afholdssagen.

Provsten havde i Fjor stemt for, at Andragendet skulde sendes ned, men kom nu til at stille sig anderledes (i en Mæglerstilling). Han havde arbejdet for denne Sag i mange Aar men havde ikke fundet Anledning til at træde ind i nogen Forening, — ikke af politiske Hensyn — men fordi han fandt, at Sagen var bedst tjent

med, at man ikke sluttede den Art Foreninger, hvorved det ikke kunde undgaaes, at man kom til at arbejde for andre Formaal end det egentlige. Det var ogsaa hans Overbevisning, at det ikke var Foreningen i det hele, som man skyldte Tak for, hvad der var udrettet. Og det vilde være et langt sundere Spør, om den enkelte arbejdede for Sagen uden at være knyttet til nogen Forening. Som Sagen foreslaa i Aar, vilde Lagtinget komme til at stille sig kritiserende overfor Formandens Udtalelser, og da Ministeriet havde afvist Sagen, nyttede det ikke at fremsende den paany og atter faa Afslag; thi dermed kunde Tinget ikke være tjent. Det var ogsaa muligt, at man kunde skaffe Hjælp ad anden Vej som af det Raben-Lewezovske Fond, hvorfor det var ønskeligt, om Andragendet blev taget tilbage.

Isaksen troede, Afholdssagen fremmedes bedst ved Sammenslutning. Olsens Bemærkning om radikale Elementer fandt ingen Anvendelse paa Foreningens Medlemmer i Thorshavn.

Schrøter holdt paa Sammenslutning, thi Folk maatte have et Lokale til at samles, tale og adspredde sig, og de Forsøg, man tidligere havde gjort paa at holde Liv i Foreninger uden nærmere Tilknøytning, mislykkedes. Han kunde ikke se, at Andragendet var en Fornærmelse mod Amtmanden.

Provsten vidste nok, at de store Foreninger kunde opvise de store Resultater, men disse vare vundne paa Bekostning af Sandheden; derfor vare smaa Kredse paa en 3—4 Medlemmer at foretrække.

H. C. Müller betragtede Andragendet fra et andet Synspunkt end Provsten og Hansen. Justitsministeriet havde dømt i Sagen og sagt, at det ikke vilde anbefale Foreningens Andragende om Statstilskud til Lovgivningsmagten, men derfor var der intet til Hinder for, at Foreningen indankede Sagen for samme Dommer med fornyede Oplysninger. Det havde den Ret til at gjøre og gjorde vel i for hele Sagens Skyld. Provsten havde givet Anvisning paa Hjælp anden Steds, men da Foreningen nu en Gang havde henvendt sig til Staten, der yder Bidrag i den Retning, var den berettiget til at gjentage Anmodningen. Derfor kunde man godt søge andre Steder, og Foreningen kunde ikke faa for meget til at fremhjelpe det gode Formaal, den har stillet sig. Det gjorde ham ondt, at Provsten og Hansen nu vilde kvæle Sagen.

Hansen vilde protestere mod Müllers sidste Udtalelse. Han vilde hverken være

med til at kvæle Afholdssagen eller lægge Sten paa dens Vej; han havde endog udtalt, at han vilde være med til at sende Andragendet ned igjen, men Lagtinget kunde ikke være Dommer i det Spørgsmaal, Afholdssagen nu havde opkastet.

Provsten fandt det ikke fornødent at protestere mod Müllers Ytring, thi han syntes, hans Liv var den bedste Protest derimod. Ministeriet maatte betragtes som Dommer i denne Sag. Hvis det havde skrevet til Lagtinget og forlangt Oplysninger, vilde det have stillet sig anderledes, men det havde nu en Gang afvist Andragendet paa Grund af Amtmandens Indstilling, og en fornyet Henvendelse vilde skade Lagtinget.

S. E. Müller imødegik Provsten og Hansen. Det var Lagtingets Pligt at tage under Overvejelse, om de Grunde, som havde bestemt Justitsministeriet til at afslaa Andragendet, vare berettigede eller ikke. Han troede ikke, Foreningen drev Politik og vilde anbefale Sagen.

H. C. Müller: At tage Forslaget, som Provsten ønskede, tilbage, kaldte han at kvæle denne Sag — ikke Afholdssagen.

Formanden fandt det under sin Værdighed at tage Ordet til Forsvar for, hvad han havde gjort, uagtet Andragendet indeholdt en Kritik af hans Fremstilling. Det var ham lævrigt ligegyldigt, hvad Lagtinget vedtog eller ikke vedtog i denne Sag.

Isaksen foreslog Sagen henvist til Udvalget for forskelligartede Sager. H. C. Müller foreslog at nedsætte et særligt Udvalg paa 3 Medlemmer. Isaksen tog sit Forslag tilbage til Fordel for Müllers Forslag. Poulsen gjenoptog Isaksens Forslag. — H. C. Müllers Forslag sattes først under Afstemning og vedtoges med 8 St. mod 6, hvorved det andet Forslag betragtedes som bortfaldet.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: Djurhuus, Hansen og Restorff.

Den 22de Avgust fremlægdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der er nedsat af Lagtinget i Anledning af en Anmodning fra Færøernes Totalafholdsförening om

Tingets anbefaling til et fornyet Andragende om Statstilskud til Foreningen til Afholdssagens Fremme, har taget Sagen under Overvejelse og maa ganske slutte sig til, hvad Tinget har udtalt angaaende Afholdssagens store Betydning for Færøerne i den forrige Aar givne anbefaling af det da foreliggende Andragende. Derimod mener Udvalget ikke, at Tinget kan indlade sig paa at udtale noget om den Uoverensstemmelse, der er imellem Amtmandens i hans Indstilling til Ministeriet forrige Aar udtalte Opfattelse af Thorshavns Afholdsforenings Virksomhed og Fællesforeningens i Overensstemmelse med Thorshavns Foreningens Erklæring hævdede Opfattelse; Udvalget formener, at det her ganske maa overlades til Ministeriet selv at afgjøre, hvilken Betydning der bør tillægges de foreliggende Udtalelser, hvorfor det formentlig ogsaa havde været det naturligste, at det i Aar indkomne Andragende var blevet sendt direkte til Ministeriet uden at gaa igjennem Lagtinget.

Da man imidlertid af Hensyn til det store Gavn i moralsk Henseende, som Afholdsforeningernes Virksomhed har frembragt, ikke kan andet end ønske denne Virksomhed al mulig Støtte, formener Udvalget dog, at Tinget ikke bør vise Andragendet fra sig, hvorfor man tillader sig at foreslaa Tinget til Vedtagelse, at Andragendet tilstilles Justitsministeriet, ledsaget af en Afskrift af nærværende Udvalgsbetænkning og en saalydende Skrivelse:

»Lagtinget tilstiller det høje Justitsministerium et fornyet Andragende fra Færøernes Totalafholdsforening om Statsunderstøttelse med Henvisning til medfølgende Udvalgsbetænkning og til den forrige Aar et lignende Andragende givne anbefaling, hvilken Lagtinget ikke finder Anledning til at gjøre nogen Tilføjelse til eller Ændring i.«

I det i Anledning af Færøernes Totalafholdsforenings Andragende nedsatte Udvalg, Thorshavn den 19de August 1891.

Chr. A. Hansen, A. W. Restorff.
Ordfører.

Med Reservation
J. C. Djurhuus.

Den 27de Avgust foretoges Sagens 2den Behandling.

Hansen (Ordfører) refererede Udvalgsbetænkningen.

Effersø (ældre) forespurgte, om Andragendet var forsynet med anbefaling fra Thorshavns Kommunalbestyrelse.

Hansen besvarede Effersø's Spørgsmaal benægtende.

Effersø (ældre): I gamle Dage plejede Tjenestefolk at forlange Skudsmaal af Husbonden for deres Opførsel; var et saadant gunstigt, frygtede man ikke for at vise det frem, i modsat Fald holdt man det klogelig tilbage; (Provsten: Tyendeloven ligger ikke for!) Det gjaldt ikke blot i Tyendeforholdene, men i gamle Dage togo ogsaa Embedsmændene Skudsmaal til Tinget med Hensyn til deres Embedsførelse.

Isaksen undrede sig noget over, at Effersø vilde gaa tilbage til den Tid, da Embedsmændene vare nødsagede til at tage Skudsmaal. Afholdsforeningen stod ikke i noget Afhængighedsforhold til Thorshavns Kommunalbestyrelse og behøvede ikke dennes anbefaling. Det vilde se underligt ud med et saadant Skudsmaal og var en stor Fornærmelse at forlange det. Afholdsforeningen var i sin Virksomhed gaaet aabent og ærligt frem og havde ikke noget at skjule. Da Andragendet ikke blot var blevet afslaaet, men en Lagtingsbeslutning derved underkjendt, syntes det at maatte ligge i Tingets Interesse at skaffe Oprejsning for det Nederlag, Tinget havde lidt. I Følge Formandens Erklæring turde Foreningen vel ikke gjøre sig Haab om Understøttelse, men den vilde trøste sig paa bedste Maade. Det var jo ikke Andragerne, der personlig kom til at lide under et Afslag; enhver Ven af Afholdssagen vilde støtte Andragendet, ved hvilket man kun tilsigtede at faa bedre Kraft til at gjøre noget godt for Foreningen.

Schrøter troede, at Effersø stillede sig paa et forældet Standpunkt ved her at tale om Skudsmaal. Afholdsforeningens Skudsmaal laa klart nok for Dagen rundt om i Byen. Han vilde derfor skamme sig ved at modarbejde Foreningen.

Effersø (ældre) vilde spørge Isaksen, om hvorvidt Afholdsforeningens Bestyrelse havde henvendt sig til Kommunalbestyrelsen om at faa en Erklæring eller anbefaling, og om Isaksen ikke selv havde modunderskrevet en saadan.

Isaksen fandt, at Effersø var temmelig nærgaaende. Foreningen havde ganske vist henvendt sig til Kommunalbestyrelsen

i den nævnte Anledning og havde ogsaa faaet en Erklæring, men af den Beskaffenhed, at den ikke var Sagen tjenlig. Han havde dog ikke underskrevet Erklæringen eller set den.

Hansen. Skjønt Isaksen havde sagt, at han ikke havde noget videre at indvende mod Udvalgets Forslag, syntes han dog ikke at være rigtig tilfreds med det. Men han forstod ikke, hvorledes Lagtinget skulde stille sig, anderledes til denne Sag end af Udvalget foreslaaet, thi Tinget kunde intet udtale om Amtmandens Erklæring, men maatte overlade til Justitsministeriet at dømme i Sagen.

Effersøe (yngre) mente, at Udvalget i Betænkningen havde bemærket, at det havde været rettest, om Andragerne ikke havde henvendt sig til Lagtinget i Aar. Naar Udvalget desuagtet foreslog Sagen sendt til Regeringen, stod dette ikke i Samklang med førnævnte Bemærkning, der kunde være udeladt.

Hans en oplyste, at det i Betænkningen var udtalt, at man ansaa det for det naturligste, om Andragerne i Aar havde henvendt sig direkte til Justitsministeriet og ikke gennem Lagtinget.

Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling sattes under Afstemning og vedtoges med 12 St. for og ingen imod.

Den 29de Avgust fremlagdes saalydende

Motiveret Ændringsforslag
til Udvalgets Indstilling.

Undertegnede, som er Medlem af det i Sagen nedsatte Udvalg, har underskrevet Betænkningen med Reservation, og var min Hensigt ved Sagens 2den Behandling i Tinget at forklare min Stilling. Da jeg imidlertid var fraværende, tillader jeg mig nu at fremkomme med følgende:

Lagtinget har forrige Aar vedtaget at anbefale det den Gang foreliggende Andragende fra Afholdsföreningen for Færøerne og nedsendt det til Regeringen med en meget varm anbefaling. Da denne anbefaling imidlertid ikke har forhjulpet Andragerne til den ansøgte Understøttelse, kan jeg ikke indse, at en fornyet anbefaling ad samme Vej kan føre til noget bedre Resultat, da Tinget ikke vil være i

Stand til at fremkomme med andre Oplysninger eller en bedre anbefaling. Jeg maa herimod formene, at det vil være uheldigt for Tingets egen Stilling overfor Regeringen, om Tinget atter fremsender Andragendet med fornyet anbefaling, lige efter et nylig givet Afslag, da man ikke kan formode, at Regeringen strax forandrer sin Mening. Hvis der var hengaaet en længere Tid vilde det forandre Sagen, og man vilde mulig saa være i Stand til at fremkomme med andre Oplysninger og Grunde for en fornyet anbefaling.

En anden Sag er det om Afholdsföreningen skulde ønske en anbefaling fra Tinget til at søge Hjælp til Understøttelse til Föreningens Fremme, da formener jeg, at en saadan anbefaling i al Almindelighed bør gives, idet man maa paaskjønne Föreningens heldbringende Arbejde iblandt Befolkningen. En saadan anbefaling vil Föreningen kunne bruge, hvad enten den søger Hjælp hos Regeringen eller andre Støder.

At inklade sig paa at afgive nogen Erklæring eller fælde nogen Dom i Anledning af de i Amtmandens Indstilling forekommende Udtalelser om Thorshavns Afholdsförening, formener jeg at Tinget ikke kan inklade sig paa, alene af den Grund, at de af Tingets Medlemmer, som bo udenfor Thorshavn, ikke ere kjendte med Föreningens Virksomhed i Byen.

Paa Grund af det saaledes anførte tillader jeg mig at foreslaa, i Stedet for Udvalgets Indstillingspunkt, at vedtage at svare Totalafholdsföreningen, under Henvisning til hvad der saavel af Udvalget er bemærket, som af hvad der foran er anført:

1. Tinget kan ikke inklade sig paa en fornyet Indsendelse til Justitsministeriet af denne Sag, saaledes som den foreligger.
2. Tinget er villigt til, saafremt Föreningen ønsker det, at give en anbefaling i al Almindelighed til Brug ved Andragender om Understøttelse til Afholdssagens Fremme.

Lagtingssalen den 29de Avgust 1891.

J. C. Djurhuus.

Den 1ste September foretoges Sagens 3dje Behandling.

Djurhuus havde som Medlem af det Udvalg, der behandlede denne Sag, under-

skrevet Betænkningen med Reservation. Tinget havde i Fjor indsendt Andragendet med sin bedste anbefaling, men Ministeriet afslog det. Foreningen var ikke tilfreds med Amtmandens Bemærkninger om Foreningens Forhold i Thorshavn. Det forekom ham, at Tinget ikke handlede rigtigt ved atter at indsende Andragendet og udsætte sig for et nyt Afslag, især da man ikke havde anført nye Grunde for Indsendelsen. Han paaskjønnede meget Afholdsforeningens Virksomhed her i Landet og troede, at der var almindelig Interesse for Sagen. Tinget kunde efter hans Mening tilbyde Afholdsforeningens samme Anbefaling som i Fjor, saa at den kunde bruge Anbefalingen til at søge Understøttelse enten hos Regeringen eller andre. Derved fornyede man ikke sin Anbefaling til Regeringen. Efter hans Mening vilde man snarere skade end gavne Afholdsforeningen ved at indsende Andragendet til Ministeriet. Ved Sagens 1ste Behandling havde enkelte Medlemmer udtalt, at man ikke kunde fælde nogen Dom over Amtmandens Erklæring i Sagen, og det kunde Medlemmerne fra Landet navnlig ikke indlade sig paa, thi de kjendte intet til Foreningens Virksomhed i Thorshavn og kunde let ved at give en saadan Anbefaling til Ministeriet fremkalde den Formodning, at de misbilligede Amtmandens Erklæring.

Hansen (Ordfører): Skjønt der ikke var stor Uoverensstemmelse i Betragtningen af denne Sag, var der dog en betydelig Forskjel mellem Djurhuus's Andringsforslag og Udvalgets Forslag. Det vilde vistnok have været naturligt, om Afholdsforeningen ikke i Aar havde henvendt sig til Lagtinget, men direkte til Ministeriet, idet en saadan Anmodning var ligesom en Opfordring til Tinget om at udtale sig om noget, det ikke kunde have Mening om. Men da Andragendet nu en Gang var sendt til Lagtinget, fandt han det noget haardt mod Foreningen at sende det tilbage, idet han mente, at de af Foreningen meddelte nye Oplysninger talte for at sende det ned, tilmed da Tinget ikke derved udtalte nogen Dom om Amtmandens Ytringer, hvad man ogsaa havde fremhævet i Betænkningen. Han indsaa ikke, at der var nogen Skade i at Tinget fastholdt sine Udtalelser fra i Fjor.

Effersøe (ældre) vilde spørge Ordføreren, om han troede, at Regeringen denne Gang vilde give Understøttelse? Hvis han ikke troede det — hvad han syntes at have antydnet i Betænkningen — var det urimeligt, at Lagtinget atter skulde

sende Andragendet ned. Han fandt Djurhuus's Andringsforslag smukt, da Foreningen kunde bruge Anbefalingen ved andre Lejligheder.

Schrøter: Naar Djurhuus mente, at han ikke kunde følge Flertallets Forslag for ikke at skade Afholdssagen, vilde han gøre det modsatte. Man maatte erindre, at det var private Mænd, som havde baaret Afholdssagen frem, og at de kunde overlade Foreningen til sig selv, og saadanne Tanker kunde let opkomme hos Foreningens Bestyrelse, hvis man ikke viste Sagen den ønskelige Velvilje. Han vilde henstille til Isaksen, om Foreningen ikke vilde henvende sig til Rigsdagen, hvor Sagen formentlig vilde finde en god Modtagelse.

Djurhuus troede, man skadede Foreningen ved at vedtage Flertallets Forslag. Han følte sig overbevist om, at Tinget fik Afslag igjen, thi man kunde ikke vente, at Ministeriet skulde forandre sin Mening, blot fordi Lagtinget ønskede det. Derimod antog han, man gavnede Foreningen ved at give en Anbefaling som af ham foreslaaet.

S. E. Müller kunde ikke være enig med Djurhuus. Man vidste, at de Bemærkninger, Amtmanden havde knyttet til Foreningens Andragende, vare Skyld i Afslaget. Disse Bemærkninger vare efter hans Mening ikke korrekte, og dette var vist ogsaa den almindelige Mening hos Tingets Flertal. Naar Lagtinget nu atter sendte Andragendet ned, laa deri en indirekte Underkjendelse af Amtmandens Dom, som kunde komme Sagen tilgode.

Hansen gjorde S. E. Müller opmærksom paa, at det var udtrykkeligt udtalt i Betænkningen, at Tinget ikke kunde dømmes mellem de forskellige Udtalelser fra Amtmanden og Afholdsforeningen. Men man skyldte formentlig Foreningen saa meget, at Tinget godt kunde være dens Sendebud til Ministeriet. Og, naar Tinget henviste til sine Udtalelser i Fjor, sagde man intet om Stridsspørgsmaalene, men anbefalede at give Understøttelse uanset, om Foreningen muligvis var strejft ind paa de af Amtmanden omtalte Omraader.

Isaksen kunde ikke være fuldstændig enig med Djurhuus, om hvis gode Hensigt han iøvrigt ikke tvivlede. Sagen nærmede sig nu sin Afslutning og maaske til liden Glæde for Andragerne; den fik vel næppe den Tilslutning fra Tingets Side som i Fjor. Dog troede han ikke, man var berettiget til at gaa ud fra den Forudsætning, at Andragendet var forgjæves, thi naar Sagen nedsendtes med nye Oplysninger,

maatte Ministeriet kunne forandre sin Anskuelse og Dom om Foreningen. Det var ikke sandsynligt, at Andragernes Erklæring paa Tro og Love havde forandret Amtmandens Anskuelse om Foreningen, skjønt da vel maatte antages at kjende Foreningen bedre end andre. Og det gjorde ham ondt, at Amtmanden tillagde deres Erklæring saa liden Troværdighed. Af de i Tinget faldne Udtalelser vilde de se en Opmuntring til fortsat Arbejde for Sagen og en Opvejsning for det lidte Nederlag. Selv om Sagen faldt i Dag, saa stod der andre Veje aabne for Foreningen til Bevillingsmyndigheden.

S. E. Müller vidste nok, at der i Udvalgsbetænkningen var udtalt, at man ikke vilde indlade sig paa Kritik, men han syntes, at naar man anbefalede paa ny, laa der en indirekte Udtalelse om og en Erkjendelse af, at Afholdsforeningen ikke havde drevet Politik, ellers var der ingen Anledning til atter at fremsende Sagen til Ministeriet.

Hansen: Selv om Tinget mente, at Foreningen havde givet sig lidt af med Politik, var man berettiget til at anbefale Sagen paany.

Djurhuus var ganske enig med S. E. Müller om hans Opfattelse af Flertallets Forslag. Han lagde en indirekte Mening deri, og dette bevægede ham til at fremkomme med Ændringsforslaget.

Schrøter: Skulde det da muligvis være en Forbrydelse at drive Politik? Han kunde ikke tro det, med mindre det gamle Ord havde Ret, at den som sover, syndor ikke.

O. Jacobsen vilde stemme for Djurhuus's Forslag, skjønt han paaskjønnede Foreningens Virksomhed, hvad han havde vist ved i Fjor at stemme for Andragendet. Men han mente, at man kunde ikke strax komme igjen og bede om samme Ting; derimod nok give en almindelig Anbefaling. Ministeriet vilde finde det paatrængende, hvis Lagtinget kom paany med denne Sag, hvorimod Foreningen selv kunde henvende sig med Andragende til Ministeriet eller Rigsdagen.

Isaksen troede, at Jacobsen havde misforstaaet ham. Ministeriet havde ikke afslaaet Andragendet, men vilde ikke fremme det af Hensyn til Amtmandens Udtalelse.

O. Jacobsen havde vist ikke misforstaaet Isaksen. Han vilde ikke indlade sig paa Politik men henholde sig til Djurhuus's Udtalelse om, at Medlemmerne fra Lardet ikke kjendte Afholdsforeningens Virksomhed tilstrækkelig.

Isaksen kunde ikke forstaa, at nogen kunde rejse Tvivl om Foreningens Virksomhed. En Erklæring fra 5 af dens Bestyrelsesmedlemmer maatte vist være ligesaa troværdig som fra Amtmanden.

Effersø (ældre) mente ogsaa, at en saadan Erklæring fra 5 gode Mænd maatte være ligesaa god, naar de selv udsendte den, som naar den sendtes gennem Lagtinget.

S. E. Müller bemærkede til O. Jacobsen, at man ikke havde Lov til at være ukjendt med den foreliggende Sag, ligesaa lidt som Tinget f. Ex. havde Lov til at være ukjendt med Hensigtsmæssigheden af Opførelsen af en Bro i Kvivig, som man forlangte Penge til.

Danielsen vilde stemme for Djurhuus's Forslag, thi Flertallet gjorde Tinget mere til Dommer i Sagen. S. E. Müllers Henvisning var uberegtiget, thi i saa Fald forelaa Udtalelser fra Forstanderskabet, Sysselmand og Lagtingsmænd, hvorimod man her stod overfor Udtalelser fra modsatte Sider. De Lagtingsmænd, som ikke kjendte Forholdene personlig, indlode sig paa at bedømme Sladder, naar de skulde danne sig en Mening om Foreningen. Djurhuus's Forslag var mere til Gavn for Andragerne end Flertallets.

Effersø (ældre): Vilde Forstanderskaberne i andre Spørgsmaal ikke give grundig Erklæring, saa nægtede Lagtinget at bevilge Andragendet, og saaledes var Forholdet netop her.

S. E. Müller: Der maatte stadig fremkomme Sager af en saadan Beskaffenhed, at det blev nødvendigt at danne sig en selvstændig Mening om Sagen uden at hente sin Viden fra andre.

Hansen: Dersom Foreningen virkelig var kommet saaledes ind paa det politiske og kommunale Omraade, at selve Afholdssagen derved var skadet, burde Lagtinget ikke i Fjor have anbefalet dens Andragende, og, naar man har gjort det, var der ingen Grund til ikke at henholde sig dertil i Aar og det saa meget mindre som der ikke forelaa mindste Bevis for, at Foreningens Virksomhed havde skadet Afholdssagen.

Djurhuus's Ændringsforslag Punkt 1 og 2 sattes først under Afstemning og vedtoges med 9 St. mod 7, hvorved Udvalgets Forslag betragtedes som bortfaldet.

B. Om en anbefaling i al Almindelighed.

Den 2den September fremlagdes følgende i Henhold til ovenstaaende Vedtagelse fremkomne Henvendelse til Lagtinget:

I Henhold til det her i Tinget i Gaar i Afholdssagen vedtagne, af Hr. Djuhuus stillede Ændringsforslag gjorde Tilbud om, at give Færøernes Afholdsførelse en anbefaling til Brug ved Andragender om Understøttelse til Afholdssagens Fremme, tillader undertegnede sig herved, paa nævnte Forenings Bestyrelsens Vegne, at anmode Lagtinget om at meddele Foreningen en saadan, til Brug i det anførte Øjemed.

Thorshavn den 2den September 1891.

Ærbødigst

Dione Isaksen.

Til Lagtinget.

Den 3dje September sattes denne Henvendelse under foreløbig Behandling. I Anledning af den stedfundne Diskussion udsattes Sagen til fortsat Behandling i et følgende Møde.

Den 7de September fremlagdes følgende affattede Forslag til anbefaling fra Lagtinget til Brug ved Andragender fra Færøernes Totalafholdsførelse om Understøttelse:

Fællesforeningen for Færøernes Afholdsførelse har henvendt sig til Lagtinget med Anmodning om at faa Tingets anbefaling til Brug ved Andragender om Understøttelse og Hjælp til Afholdssagens Fremme.

Det er nu c. 13 Aar siden en Afholdsførelse blev oprettet i Thorshavn og senere er der efterhaanden rundt omkring paa Landet oprettet flere Foreninger, hvoraf en Del have sluttet sig sammen i en Fællesforening. Efter de modtagne Oplysninger tæller denne nu 9 Foreninger med c. 350 Medlemmer, og man kan vente, at flere Foreninger efterhaanden ville indmelde sig for ved fælles Virken at føre Sagen frem paa en for Øerne heldbringende Maade.

Hver, som har fulgt Afholdsbewægelsen her paa Øerne, maa indrømme, at der allerede er udrettet meget til Ædelighedens Fremme, og man maa ønske og haabe, at en fortsat Virksomhed steds vil skaffe større og større Tilslutning. Hvad Foreningerne beklage, er: at de ikke besidde Midler til at foretage saadanne Skridt, som kunne give Sagen Støtte, f. Ex. ved at holde Blade og Skrifter, samt til mullig at udgive et lokalt Blad til Omdeling mellem Medlemmerne, dels som Bindeled mellem de forskellige Foreninger og dels til Oplysning for Medlemmer og andre om Afholdssagens Fremme, ikke alene her men tillige andre Steder i Verden. — Foreningerne her paa Øerne bestaa jo for den største Del af fattige Fiskere og Folk, som ikke have Evne til at give bestemt Kontingent eller Pengebidrag til de nævnte Formaal; det var derfor meget ønskeligt, om Foreningen kunde erholde offentlig Hjælp.

Tinget skal derfor, idet man maa udtale Paaskjønnelse af Foreningens Virksomhed og ønske den Held i sit fremtidige Arbejde i Afholdssagens Tjeneste, paa det bedste anbefale den til at erholde den Understøttelse, den maatte finde Anledning til at søge.

Den 11te September fortsattes Sagens Behandling, hvor da ovenstaaende Forslag sattes under Afstemning og vedtoges med 16 St. for og ingen imod.

XXII. Andragender om Forandring i Lagtingsloven.

Den 10de Avgust fremlagdes saalydende Andragende:

Til

Færøernes Lagting.

Alt længe har man paa Suderø følt det som en Uret, at Øen kun er repræsenteret i Færøernes Lagting med to Medlemmer, da den, om Antallet af Lagtingsmænd, som det var naturligt, blev fastsat i Forhold til Folkemængden, vilde være berettiget til mindst det dobbelte Antal.

Dette Spørgsmaal, der flere Gange tidligere har været drøftet i Lagtinget, tillade vi os herved paany at frembringe for det ærede Ting, idet vi andrage om, at der vil blive udvirket, at Suderø i Lagtinget bliver repræsenteret ved det Antal Medlemmer, som svarer til Folkemængden.

Suderø i 1891.

Ærbødigst

(131 Underskrifter.)

Den 12de Avgust kom Sagen til foreløbig Behandling:

Schrøter: Sagen havde ofte været oppe, saaledes i Halvfjerdserne, men den Gang kunde det ikke lade sig gjøre, sagde man, fordi det var et ulige Tal (3). Suderø havde nu $\frac{1}{6}$ af Indbyggerantallet her paa Øerne, hvorfor man mente at have berettiget Krav paa en forøget Repræsentation i Lagtinget, der vel er Folkerepræsentation, men ikke kunde siges at være et sandt Udtryk for Færøernes Meninger, men nok for Anskuelse i enkelte Præstegjæld. Blandt Befolkningen paa Suderø havde været Stemning for ikke at gaa til Lagtinget med dette Andragende men at gaa lige til Rigsdagen, hvilket Taleren og nogle andre Mænd havde faaet afværget. Af de i Rigsdagen førte Forhandlinger om en Omlægning af Valgkredsene, turde man vente, at denne Sag vilde faa en god Modtagelse der.

Efferøse (yngre): Repræsentationen burde saavidt muligt svare til Folketallet, og naar Misforholdet bliver for stort, bør man søge det ændret. Suderø har t. Ex. ikke meget mindre Folketal end Østersø, men kun halv saa mange Repræsentanter, eller ligesom Vaagø 2 Lagtingsmænd, skjønt omtrent det dobbelte Folketal. Desuden havde Suderø en forholdsvis stor Betydning ved den Handel, som havde sit Sæde der; saaledes blev f. Ex. af Øernes vigtigste Udførselsartikel, Fisk, omtrent Halvdelen udført fra Suderø. At forøge Lagtingsmændenes Tal syntes han ikke om, da det formentlig ikke var nødvendigt af Hensyn til Arbejdet og vilde medføre forøgede Udgifter. Et Ting med mindre Medlemsantal vilde arbejde bedre. Medlemmerne burde ikke som nu være 18 men 16 saafremt Valgbestemmelserne ikke lagde Hindringer i Vejen, og Fordelingen ske saaledes, at Nordøerne fik 2, Østersø 4, Sydstrømø 3, Nordstrømø 2, Vaagø 1, Sandø 1 og Suderø 3 Lagtingsmænd. Man kunde ved Valget tage 2 ved frit og 1 Medlem ved bundet Valg i Sydstrømø og omvendt paa Suderø, kun at man passede paa, at Halvdelen udgjorde et lige Tal, som Tilfældet er med 16. Skulde det nuværende Tal 18 bibeholdes, syntes han, der kunde være god Grund til at foretage visse Forandringer i Fordelingen saaledes, at Suderø fik 4 Medlemmer paa andre Kredses Bekostning, der hidtil havde været altfor godt stillede. Det var ogsaa udtalt, at det ikke havde noget at betyde, om den enkelte Kreds havde et større eller mindre Antal Repræsentanter, da det tør antages, at enhver altid vil tage Hensyn til det, som tjener det hele Samfund bedst.

Schrøter fandt det utilraadeligt at gjøre Forandringer i Lagtingsloven nu, undtagen den foreslaede Forøgelse af Medlemmerne for Suderø Vedkommende.

Hansen: Hvis Lagtinget kunde indskrænke Revisionen til dette ene Punkt, angaaende 2 nye Medlemmer for Suderø, der maatte erkjendes for et billigt Krav, kunde han stemme derfor, men ikke for Efferøse's Forslag til en ny Fordeling af Medlemmerne i Lagtingskredsene.

Efferøse (yngre) havde ventet en saadan Udtalelse.

Poulsen fandt det mindre magtpaaliggende at alle Kredse vare lige stærkt repræsenterede, thi Tingmændene skulde ikke arbejde hver for sin Kreds alene. Vel kunde de Vælgere paa Sudersø, som i et givet Øjeblik udgjorde Flertallet, ikke faa en saa fyldig Repræsentation, som Vælgerne i andre Kredse, men Sudersøens Tingmænd kunde saa forene sig med Meningsfæller fra andre Præstegjæld. Iøvrigt skulde han ikke have meget imod Sagen.

Danielsen havde intet imod Forøgelsen men var ikke enig med Effersøe om Fordelingen, thi det var ikke sikkert, at Sudersø gik frem i samme Forhold som nu, og han vilde bemærke, at Vaagø yder større Fisketiende end Sudersø.

Schrøter: Tienden kunde ikke lægges til Grund ved Fordelingen. Om man saa havde Meningsfæller i andre Præstegjæld kunde man dog ikke laane nogen af disse til Forøgelse af Tallet for Sudersø.

Schrøter foreslog at nedsætte et særligt Udvalg paa 3 Medlemmer, medens Oliver Effersøe foreslog et særligt Udvalg paa 5 Medlemmer.

Spørgsmaalet om, hvorvidt Sagen skulde gaa i Udvalg, sattes, efter Begjæring af Schrøter, Oliver Effersøe, Isaksen og Hanssen, under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges enstemmig med 17 St. Formanden stemte ikke, medens Jacobsen og Petersen vare fraværende. Derpaa vedtoges Schrøters Forslag om et Udvalg paa 3 Medlemmer med 12 St. for og ingen imod, hvorved Oliver Effersøe's Forslag betragtedes som bortfaldet.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: O. P. Effersø, Jacobsen og Djurhuus.

Den 19de Avgust fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

I Anledning af flere fra Sudersø indkomne Andragender om Tingets Medvirkning til, at Øen i Lagtinget kan blive repræsenteret af flere Repræsentanter, er nedsat undertegnede Udvalg.

Forøgelsen af Medlemmer i Lagtinget for Sudersø Præstegjæld har flere Gange

tidligere været paa Bane her i Tinget, sidste Gang for 2 Aar siden, men man har ikke villet gaa ind paa at foreslaa den i den Anledning nødvendige Forandring i Loven af 15de April 1854.

Det kan ikke nægtes, at Sudersø, i Forhold til Folkemængden, har færre Repræsentanter end flere af de andre Præstegjæld. Folketallet udgjør efter sidste Folketælling ialt 12,954 Personer, hvoraf falder paa Nordersøerne 1528, Østersø 3008, Nordstrømsø 1603, Sydstrømsø 2005, Vaagø 1306, Sandø 993 og Sudersø 2511. Af de 18 valgte Medlemmer, hvoraf Tinget bestaar, vilde Sudersø saaledes, idet der paa hvert Medlem falder 720 Personer, efter Folketal tilkomme $3\frac{1}{2}$ Repræsentanter. Imedens Nordersøerne, Østersø, Nordstrømsø og Vaagø omtrent ere repræsenterede efter Folketal, har Sydstrømsø 1 formange og Sandø $\frac{1}{2}$ formange, alt beregnet efter Folketal. At foreslaa at tage fra Sydstrømsø eller Sandø og afgive 1 Repræsentant til Sudersø vil vel næppe finde Bifald. Der bliver saaledes kun tilbage at undersøge, om der er tilstrækkelig Grund til at foreslaa en Lovforandring og give Sudersø en forøget Repræsentation i Tinget. Dette kunde efter Udvalgets Mening kun ske paa den Maade, at man gav Sudersø 2 Medlemmer til og derved forøgede Lagtingets valgte Medlemmerantal til 20, da man ellers vilde fravige det Princip, hvorpaa Valgbarheden til Lagtinget er bygget, idet der for hvert Præstegjæld vælges Halvdelen af Medlemmerne ved bundet Valg og Halvdelen ved frit Valg.

Uagtet Billighed kunde tale for, at Sudersø fik sine Repræsentanter forøgede i Lagtinget, formener Udvalget, at der dog ikke er nogen Grund til at give den flere Repræsentanter end der tilkommer den efter Folketallet, og at der saaledes for Tiden ikke er tilstrækkelig Grund til at gaa til Lovgivningsmagten for at faa Lagtingsloven forandret alene for dette ene Tilfælde, og det saa meget mindre, som det næppe vil kunne paavises, at Sudersøens Interesser have lidt Skade i Tinget.

Den Omstændighed, at Forøgelsen af Lagtingsmændenes Antal for Sudersø Præstegjæld, der, som foran bemærket, tidligere har været paa Bane her i Tinget, kunde mulig bevirke, at flere Medlemmer skjænke den en større Opmærksomhed, men Udvalget formener, at i Fald en Forandring i Lagtingsloven skulde foreslaas af denne Grund, maa de andre Spørgsmaal, som have været bragte paa Bane vedrørende Forandringer i Loven, tages med. Som

saadanne kunne nævnes: Fjærnølsen af Provsten som fast Medlem af Tinget, Adskillelsen af Thorshavn fra det øvrige af Sydstrøms og endelig Spørgsmaalet om Lagtingets Deling i et Amtsraad og en raadgivende Forsamling. Da Udvalget imidlertid ikke tror, at der i nærværende Samling er Stemning for en saadan mere indgribende Forandring af Lagtingsloven, tror man saa meget mindre at kunne gaa ind paa de modtagne Andragender.

Udvalget tillader sig, i Henhold til det

foran anførte, at foreslaa Tinget, for Tiden ikke at foretage videre i denne Sag.

Lagtingssalen den 19de August 1891.

J. C. Djurhuus, O. P. Effersø.
Ordfører.

Ole Jacobsen.

Den 22de August fremlagdes følgende Ændringsforslag:

a. Fra Schrøter:

I Stedet for Udvalgets Indstilling foreslaas til Lagtingets Vedtagelse følgende:

Forslag til Lov

om

Forøgelse af Medlemsantallet i Færøernes Lagting.

ad § 1.

Grunden til den foreslaede Forøgelse af Medlemsantallet er, at en Omfordeling af det nuværende Medlemsantal vil berøre de Kredse pinlig, der ere vante til at vælge et vist Antal Medlemmer, naar man berøver dem nogen af disse. Desuden vil det støde paa Vanskeligheder, naar et Præstegjæld skal vælge et ulige Antal Medlemmer, idet Lagtingslovens § 3 med Hensyn til Valgbarheden bestemmer, at Halvdelen af de Medlemmer, hvert Præstegjæld vælger, skulle være bosatte i selve Præstegjældet og tillige have svaret en vis Skat.

Da Øernes Folketal efter sidste Folketælling er 12954, vilde der, for at kunne vælge 4 eller $\frac{1}{6}$ af Tingets 20 Medlemmer, udfordres 2591 Indbyggere. Suderøes Folketal er efter sidste Folketælling 2511, hvilket tilnærmelsesvis passer.

ad § 2.

For at undgaa overflødige Valghandlinger bliver det nødvendigt at tage Bestemmelse om, med hvilket Antal Lagtingsmændene skiftevis afgaa. Naar Lagtinget af andre Grunde bliver opløst, vil det være rotest, at 10 Medlemmer afgaa ad Gangen.

ad § 3.

Naar Loven først træder i Kraft den 1ste Oktober næste Aar, ville de nye Medlemmer kunne vælges samtidig med de i 1893 forefaldende almindelige Valg.

§ 1.

Det Antal Medlemmer, som Beboerne af Suderø Præstegjæld i Henhold til Lov af 15de April 1854, § 1, have at vælge til Lagtinget, forøges til 4.

§ 2.

Indtil en Opløsning af Lagtinget i Henhold til § 14 i Lov af 15de April 1854 finder Sted, forandres Bestemmelserne i bemeldte Lovs § 9, om at det halve Antal af de valgte Lagtingsmænd afgaar hvert andet Aar, derhen, at der skiftevis afgaar 9 og 11 af de valgte Lagtingsmænd.

§ 3.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Oktober 1892.

b. Fra Oliver Effersøe:

Forslag

til

Lov om Forandring i Lov af 15de April 1854 om Færøernes Lagting.

ad § 1.

Amtmanden og Provsten vedblive at være faste Medlemmer.

ad § 2.

I Kredse med lige Medlemsantal foregaar Valget som hidtil.

ad § 3.

Foreslaaet af Hensyn til, at de folkevalgte Medlemmers Antal er formindsket.

§ 1.

Færøernes Lagting bestaar herefter af 18 Medlemmer, hvoraf 16 vælges af Øernes Beboere. Østerø Præstegjæld vælger 4, Sydstrømsø og Suderø hver 3, Norderøerne og Nordstrømsø hver 2, Vaagø og Sandø hver 1.

§ 2.

Det nuværende Lagting bliver at opløse, og der foretages nyt almindeligt Valg, ved hvilket Halvdelen af Medlemmerne skal vælges iblandt de højstbeskattede valgbare, som nævnes i Lov af 15de April 1854, § 3, saaledes at Suderø vælger 2, Sydstrømsø 1 og Vaagø 1 ved bundet Valg.

Ved første ordinære Valg udgaa Medlemmerne for Sydstrømsø, Suderø, Vaagø og Sandø, og af disse vælges 2 Medlemmer for Sydstrømsø, 1 for Suderø og 1 for Sandø ved bundet Valg. Ved følgende Valg af Medlemmerne for disse Kredse foregaar Valget skiftevis paa hver af de to førnævnte Maader.

§ 3.

Den i Lov af 15de April 1854 givne Bestemmelse, at Formandens Stemme i Tilfælde af Stemmeliighed gjør Udslaget, ophæves.

§ 4.

Denne Lov træder i Kraft den 1ste Oktober 1892.

Den 24de August sattes Udvalgets Betsænkning med dertil stillede Ændringsforslag under Forhandling i Tinget.

Effersø (ældre, paa Ordførerens Vegne) refererede Betsænkningen og henviste til den store Ulighed i Folketal, der i mange Aar har fundet Stod i Folketingets Valgkredse.

Effersø (yngre) var ikke i Aar fremkommen med Forslag om en grundig Forandring af Lagtingsloven, skjønt han holdt paa, at en saadan var nødvendig saa vel af Hensyn til Udgifterne, som fordi Tinget arbejdede mindre heldigt. Han havde imidlertid ikke fundet Anledning til

for nærværende Tid at udarbejde Forslag i den Retning, idet han følte sig overbevist om, at det ikke vilde blive vedtaget og desuden ikke hengaa lang Tid, før en saadan Revision vilde blive aldeles nødvendig og medføre en Deling af Tinget, hvorefter det kunde ventes, at det fik mere Myndighed og Sagerne en grundigere Behandling. Den værste Anstødssten mod Sagen var den, at man mente, der ikke var Grund til, at Suderø blev fyldigere repræsenteret. Der var foreslaaet at give Suderø 2 Medlemmer til, men han syntes, at et Ting paa 20 Medlemmer var mere end stort nok for vort lille Land. Det var fremhævet, at man ikke kunde tage et

ulige Tal af Hensyn til Valgmaaden, idet Halvdelen skulde vælges blandt de højst-beskattede, men han maatte hævde det modsatte og fandt det ubilligt, at Byen Thorshavn havde 4 Repræsentanter i Tinget og saaledes kunde udøve en betydelig Indflydelse paa Afgjørelsen af Landkommunernes Sager, mens Tinget var uden Indflydelse paa Thorshavns Anliggender. Hans Forslag maatte kun betragtes som et foreløbigt Udkast.

Schrøter havde ogsaa stillet Ændringsforslag til Udvalgets Forslag. Det viste sig ved Sagens første Behandling, at Lagtingets Flertal vilde forhindre, at Repræsentationen blev større. Han ønskede imidlertid at faa konstateret, hvorledes det vilde stille sig nu. Efter hans Forslag fik Tinget 20 folkevalgte Medlemmer. Han havde ikke kunnet enes med Effersø (yngre) om fælles Forslag, da han ikke ansaa det for heldigt at tage et ulige Tal, hvad man allerede havde sagt tidligere, og havde ventet, til Folketallet paa Sudersø var blevet stort nok til at man kunde kræve 2 Repræsentanter til. At Sudersøens Interesser ikke havde lidt Skade i Tinget, kunde han ikke indrømme. Man behøvede i saa Henseende kun at mindes Forhandlingerne om Skatter og Afgifter for at se, hvor vigtigt det var, at have Stemmerne med sig. Sudringerne vilde heller ikke længe finde sig i Tilsidesættelsen. Der trængtes til flere Forandringer i Lagtingsloven, men han saa for flere Aar siden, i hvilken Retning Udviklingen bar hen og blev bange for at gøre Forandring deri. Den politiske Strid nede havde forhindret Forslaget om Folketings Valgkredsens Deling i at blive Lov, men Spørgsmaalet var oppe og vilde nok blive løst.

Danielson: Hvis han kunde komme til den Overbevisning, at Sudringerens Interesser led ved kun at have 2 Medlemmer, vilde han gjerne stemme for Forøgelsen. Schrøter mente, at Sudringerne ofte havde været tilsidesatte, men derom vidste han intet, skjønt han havde siddet i Tinget fuldt saa længe som Schrøter. Ved at efterse Kasseregnskaberne vilde det ogsaa vise sig, at Sudringerne ikke vare blevne forurettede, men snarere havde faaet mere end der strengt taget tilkom dem. Hvis det ikke forholdt sig saaledes, vilde han bede Schrøter om at oplyse det.

Effersø (ældre) vilde være med til at give Sudersø 2 Medlemmer til, naar det var Ret at gøre det, men til den Tid burde de vente. Effersø (yngre) Forslag var i Strid med Lagtingslovens Principper.

Schrøter bemærkede til Danielson, at Lagtinget en Gang ved en Fordeling af 2000 Kr. havde spist Sudersø af med 100 Kr., hvorefter han maatte indrømme, at de til andre Tider havde faaet deres Part, men man maatte heller ikke glemme, at Sudersø ydede et meget stort Bidrag til Amtsfattiggassen.

Hansen kunde slutte sig til Schrøters Ændringsforslag, hvorefter Tinget skulde bestaa af 20 folkevalgte Medlemmer, idet Sudersø nu havde naaet Tallet eller vilde naa det, inden Loven kom til at træde i Kraft og det saaledes var en berettiget Fordring.

O. Jacobsen fandt at det var en højst unødvendig Fordring, thi Sudringerens Interesser havde ingen Skade lidt, men de havde faaet, hvad der tilkom dem. Med Hensyn til Repræsentationen i Lagtinget havde de heller ikke noget at klage over, thi de 2 Medlemmer kunde nok siges at tale for 4, og selv om de fik 4, var det jo slet ikke vist, at de bleve enige.

Effersø (ældre): Fordringen om at faa 2 Medlemmer til kunde antages at blive berettiget om 2 Aar, men heller ikke før.

Effersø (yngre) fastholdt, at hans Forslag ikke var Brud paa noget Princip i Lagtingsloven, idet dog efter det Halvdelen af alle Tingets Medlemmer vilde være valgt ved frit Valg og Halvdelen ved bundet Valg. At Sudringerne intet havde mistet ved den utilstrækkelige Repræsentation kunde ikke bevises, men han antog det, og hvad det angik, at de 2 Lagtingsmænd talde saa meget, da vilde han bemærke, at han ikke brugte overflødige Ord og vistnok talte mindre end Jacobsen.

O. Jacobsen: At Sudersø gennem Brændevinsafgift gav et stort Bidrag til Amtsfattiggassen var ikke tilstrækkelig Grund til at forandre Lagtingsloven.

Schrøter: Forslaget gik ikke ud paa at lægge Brændevinsskatten til Basis for Forandringer i Lagtingsloven, men de havde Ret til nu at faa $3\frac{2}{10}$ Repræsentanter og manglede altsaa kun en Ubetydighed. Opfyldte man nu deres Begjæring, vilde de nøjes dermed i 50 Aar.

Provsten kunde unde Sudringerne alt godt, men kunde ikke være med til at give dem 2 Medlemmer til, thi derved vilde man formentlig komme i Strid med Principperne i Lagtingsloven, § 1, hvor der ikke var Tale om, at Tallet af Tingets folkevalgte Medlemmer skulde staa i noget bestemt Forhold til Folketallet. Bestem-

melseerne om Folketings Valgkredsens Størrelse fandt ingen Anvendelse her, hvor det kun hed, at Tallet af Tingets valgte Medlemmer skulde være 18; men disses Fordeling kunde maaske være lidt anderledes.

Effersø (yngre) vilde gjøre Provsten opmærksom paa, at det i Valgloven hed, at der skulde være én Folketingsmand for hver 16,000 Mennesker.

Provsten: Ja, dér siges udtrykkeligt, at Tallet skal staa i et vist Forhold til Folkemængden, men saaledes staaer der ikke i Lagtingsloven.

Effersø (yngre) kunde ikke være fuldstændig enig med Provsten, thi idet man f. Ex. gav Østerrø 4 Medlemmer laa antydet, at man den Gang valgte efter Folketal.

Schrøter: Vel sagde Lagtingsloven ikke, at Folketallet skulde lægges til Grund ved Fordelingen, men naar Tinget er sammensat som nu, kan det ikke siges at være Folkerepresentation — et sandt Udtryk for, hvad den færøske Befolkning vil — men kun Udtryk for visse Dele af Befolkningen.

Provsten: Hvis Folketallet virkelig havde været lagt til Grund, burde Sydstrømø ikke have faaet 4 Medlemmer; thi den Gang Lagtingsloven blev affattet, vare Sydstrømø og Suderrø af omtrent samme Størrelse, og det maatte altsaa den Gang have været andre Hensyn, som bleve lagte til Grund.

Effersø (yngre) antog dog, at man havde lagt Folketallet til Grund, men lempet lidt paa Principperne af Hensyn til Vanskeligheden ved at finde duelige Mænd og derfor givet enkelte Dele en større Representation end dem egentlig tilkom. Muligvis skyldtes dette ogsaa enkelte

Mænds Virksomhed, at Thorshavn blev saa stærkt repræsenteret.

Effersø (ældre): Saaledes forholdt det sig ikke, men man tog Hensyn til de bedre Kræfter, som fandtes i Thorshavn fremfor paa Landet.

Provsten: Hvis den af Effersø (ældre) nævnte Omstændighed var Grunden til, at Thorshavn den Gang fik 4 Medlemmer, og hvis dette Hensyn ikke længer havde Betydning, vilde det være konsekvent at tage Medlemmer fra Thorshavn.

Effersø (ældre): Der kunde i hvert Fald ikke være Tale om at tage flere end 1 Medlem fra Thorshavn.

Provsten: Hvis man den Gang tog særligt Hensyn til de bedre Kræfter i Thorshavn, vilde der nu ikke længere være Anledning til at fastholde et saadant Princip.

I Anledning af den stedfundne Diskussion og paa Grund af forskellige Medlemmers Fraværelse udsatte Formanden Sagen til fortsat Behandling i et følgende Møde.

Den 26de Avgust fortsattes Behandlingen. Udvalgets Forslag sattes under Afstemning ved Navneopraab og vedtoges med 9 St. mod 4. Ja stemte: Provsten, Jacobsen, Danielsen, Nielsen, Weihe, Husgaard, S. E. Müller, O. P. Effersø og Formanden; nej stemte: Poulsen, Hansen, Schrøter og Oliver Effersø; — Isaksen, og H. C. Müller stemte ikke, medens Johannesen, Restorff, Petersen, Djurhuus og Olsen vare fraværende.

Herved betragtedes Ændringsforslagene som bortfaldne.

XXIII. Forhandling om en Udvidelse af Lagtingshuset.

Den 1ste August fremlagdes følgende Skrivelse fra Amtet bilagt med efterfølgende Skrivelser fra Sorenskriveren og Thorshavns Kommunalbestyrelse samt et Overslag.

Færø Amt.

Thorshavn den 12de August 1891.

I en hertil indkommen Skrivelse har Sorenskriver Andersen anbefalet Opførelsen af en Tilbygning til Lagtingshuset ved dettes søndre Gavl, som kunde afgive passende Lokaler til Afholdelse af Retsmøder, kommunale Møder, Udvalgsmøder under Lagtingstiden m. v.

Omkostningerne ved en saadan, ogsaa efter Amtets Mening særdeles ønskelig, Tilbygning til Lagtingshuset, ville ventelig andrage 2450 Kr., hvilket Beløb jeg skal henstille til det ærede Lagting at bevilge af Amtsrepartitionsfonden, idet bemærkes, at Thorshavns Kommunalbestyrelse, hvis Erklæring forinden er bleven indhentet, har vægret sig ved, i alt Fald for Tiden, at yde noget Bidrag hertil.

Sorenskriverens Skrivelse til Amtet medfølger ledsaget af et Overslag og af Kommunalbestyrelsens Erklæring over Sagen.

L. H. Buchwaldt.

Til

Færøernes Lagting.

Færøernes Sorenskriveri.

Thorshavn den 29de April 1891.

Til Afholdelse af Retsmøder, saavel paa de ordinære maanedlige Tingdage som naar Retten sættes extra- eller politiretsvis, samt til Skifter, er der anvist mig Salen i Lagtingshuset. Denne Sal, der har en Udstrækning i Længden af 15 Alen og i Bredden af $9\frac{1}{2}$ Alen, kan formentlig være brugbar for Lagtinget, da Aarstiden under Lagtings-samlingen er mildere, og Lagtinget udgjør en større Forsamling, hvortil mulig af og til kommer en Tilhørerkreds, men til Af-

holdelse af Retsmøder er den saa lidet hensigtssvarende, som vel tænkes kan. Den skal have sin Opvarmning fra en Kakkelovn, der efter Nutidens Begreber er meget forældet, den forbruger, naar Salen skal være varm, en aldeles uforholdsmæssig Mængde Brændsel, idet der skal fyres længe i Forvejen paa Grund af Salens Størrelse, og Kakkelloven er kun en almindelig gammel Vindovn, hvor det meste Brændsel gaar op i Skorstenen. Fyres der ikke længe i Forvejen, er Salen ikke opvarmet og er et alt andet end behageligt Opholdssted, hvor man for sin Sundheds Skyld kun kan ønske at opholde sig saa kort som muligt, da et længere Ophold, naar man er nødt dertil, er forbunden med Kulde og Træk. For dem, der skulle møde i Retten, og ere nødt til at vente i et af de Rum, gennem hvilke man gaar ind i Salen, og af hvilke det ene benyttes som Venteværelse, er Opholdet selvfølgelig endnu ubehageligere; det er iskolde Rum, hvor der er en ulidelig Fodkulde og Træk, og Opholdet i Venteværelset kan ved Tingvidner og ved Politiretten, naar flere Deponenter ere tilsagte, ofte vare længe.

For at undgaa disse Ubehageligheder er det mig vel bekjendt, at tidligere Sorenskrivere til Extra- og Politiretsmøder have betjent sig af Sorenskriverkontoret, saaledes at Lagtingssalen kun er bleven benyttet til Afholdelse af de ordinære maanedlige Ting, og jeg har ogsaa siden min Embeds-tiltrædelse betjent mig af Kontoret til dette Brug. Dette har imidlertid medført saa mange Ulemper, at jeg har opgivet fremtidig at ville benytte mig af Kontoret hertil. Kontoret er nemlig kun 7 Alen 3 Tommer langt, 6 Alen bredt, og naar der i et saa lille Rum foruden Dommøren, 2 Retsvidner, 1 Fuldmægtig og 1 Kontorist opholde sig et Par Deponenter eller ved Skifter en halv Snes eller flere i Boet interesserode, der selvfølgelig, naar de ere andet Steds fra, tidt maa møde drivvaade, er Luften utaalelig. Noget Venteværelse forefindes ikke; naar Deponenter skulle vente, indtil de kunne blive afhørte, maa de udenfor Huset afvente at blive kaldte for Retten. Hertil kommer, at saalænge Retten er sat paa Kontoret, kan ingen af

dem, der i anden Anledning søge Kontoret, blive expederet, men maa fjærne sig, indtil Retten er hævet, og at nogle Sagers Beskaffenhed, saaledes Paternitetsager og Sædelighedsforbrydelser, ikke burde tillade, at yngre Kontorister bleve Ørenvidne til deres Behandling. Disse Hensyn have, som sagt, medført, at jeg har, bøstemt mig til fremtidig at betjene mig af det ordinære Retslokale til alle Retsmøder, men, som jeg ligeledes har berørt, Lagtingssalen er alt andet end hensigtssvarende til dette Brug og meget uøkonomisk med Hensyn til Brændsel.

Dette har givet mig Anledning til at henvende mig til det ærede Amt med en Henstilling om, hvorvidt Amtet ikke kunde finde Anledning til at forelægge det høje Lagting Forslag til en Udvidelse af Lagtingshuset ved dettes søndre Gavl, altsaa nærmest Elven. Naar der i hele Husets Bredde tilbygges 7 a 8 Alen, vilde der derved kunne forskaffes 2de rummelige, men ikke for store Værelser, fra hvilke der burde være Indgang til Salen. Disse Værelser vilde ikke være bekostelige at opvarme, og et af dem kunde tjene til Afbenyttelse ved Retsmøder. Under Lagtings-samlingen vilde de være brugbare som Udvalgsværelser, hvortil der formentlig maatte være Trang.

Hvor stor en Bekostning en saadan Tilbygning vilde medføre, skal jeg lade henstaa, som noget mig uvedkommende, men saa meget tror jeg dog at turde sige, at nogen betydelig Bekostning vil det ikke kunne medføre, og den Brændselsbesparelse, der vil følge af, at et saadant mindre Rum benyttes til Retsmøder i Stedet for den store Lagtingssal, vil vel omtrent kunne validere med Forrentningen af det Beløb, Tilbygningen vil koste.

Formentlig vilde ogsaa en Overenskomst med Thorshavns Kommunalbestyrelse kunne træffes, idet denne, der mangler offentligt Lokale til Afholdelse af sine Møder, muligens ikke vilde være uvillig til at give et Tilskud en Gang for alle og et aarligt Tilskud til Brændsel og Rengjøring imod at faa anvist et af de nævnte Værelser til Afholdelse af de Møder, Byens kommunale Bestyrelse maatte fordre.

N. Andersen.

Til

Færø Amt.

Thorshavns Kommunalbestyrelse

den 29de Juli 1891.

Ved at tilstille Kommunalbestyrelsen den hoslagt tilbagefølgende Skrivelse fra Sørenskriver Andersen, hvori anbefales Opførelsen af en Tilbygning til Lagtingshuset ved dettes søndre Gavl, har det ærede Amt i Skrivelse af 4de Maj d. A. udbedt sig Kommunalbestyrelsens Erklæring angaaende hvorvidt der tør forventes ydet noget Bidrag hertil af Thorshavns Kommune.

Saaledes foranlediget undlader man ikke ærbødigst at fremsende en fra Thorshavns Borgerrepræsentation indhentet Erklæring i Sagen, som man ganske maa tiltræde.

P. K. V.

Holm.

Til

Færø Amt.

Ved at tilbagesende medfølgende Skrivelse fra Amtet af 4de f. M. tilligemed Skrivelse fra Sørenskriver Andersen, hvori denne henstiller om Nødvendigheden af at der opføres en Tilbygning mod Syd til Tinghuset, og forespørger om Thorshavns Kommune vil deltage i de dermed forbundne Omkostninger, imod at Kommunen faar Raadighed over det ene af de tilbyggede Værelser, til Afholdelse af kommunale Møder.

Denne Sag blev i Mødet den 17de ds. forhandlet i Borgerrepræsentationen, og udtalte El. Andreasen og El. Jacobsen at de, dels paa Grund af Kommunens mindre heldige økonomiske Tilstand og dels paa Grund af at de ikke ansaa det for paatrængende nødvendigt at have et særskilt Lokale til Afholdelse af kommunale Møder, vilde for deres Vedkommende fraaade at bebyrde Kommunen med en Udgift i ommeldte Retning. Evensen, Lützen og D. Isaksen formentede derimod, at det vilde være heldigt om man kom i Besiddelse af eget Lokale til Mødernes Afholdelse, men formentede tillige, at det ene af de tvende Værelser, som foreslaas tilbyggede og som kun vilde blive c. 8 Alen langt og c. 7 Alen bredt, ikke vilde afgive fornøden Plads til Afholdelsen af offentlige kommunale Møder, hvad der formentlig nærmest formønes at være slgtet til i Sørenskriver Andersens Skrivelse. Saa længe den nuværende Ordning af Byens kommunale Bestyrelse existerer, er Traangen

til at have et eget Lokale til Mødernes Afholdelse ikke overdreven stor; først naar en paatænkt Byraadslov er emaneret, kan en saadan Trang siges at være til Stede, idet Forhandlingerne selvfølgelig ville blive

offentlige. Man mente derfor ikke at kunne, for nærværende Tid, tilraade at lade Kommunen deltage i Omkostningerne ved Opførelse af den projekterede Tilbygning.

Thorshavns Borgerrepræsentation den 27de Juni 1891.

J. P. Evensen.

Jacob Lützen.

Dione Isaksen.

E. Andreasen.

Elieser Jacobsen.

Velbaarne

Hr. Landfoged Holm.

Overslag

over

en paatænkt Tilbygning til Lagtingshuset 8 Alen lang 14 Alen bred.

2	Stkr.	28'	Bjælker	8×8" à 60	Øre pr. Fod	33	60
5	—	10'	—	8×8" à 60	— —	48	"
2	—	22'	—	8×8" à 60	— —	26	40
15	—	12'	—	7×7" à 45	— —	81	"
4	—	12'	—	4×5" à 18	— —	8	64
3	—	14'	—	7×8" à 55	— —	23	10
6	—	28'	—	6×7" à 40	— —	67	20
2	—	16'	—	6×6" à 30	— —	9	60
4	—	16'	—	7×8" à 55	— —	35	20
10	—	20'	—	6×7" à 40	— —	80	"
5	—	13'	—	4×6" à 20	— —	13	"
1	—	12'	—	8×8" à 60	— —	7	20
2	—	12'	—	5×6" à 25	— —	5	"
90	—	12'	Brædder	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	Øre pr. Fod	129	60
40	—	14'	—	1"×8" à 10	— —	40	"
90	—	10'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	— —	108	"
20	—	10'	—	$1\frac{1}{2}$ "×8" à 16	— —	32	"
100	—	16'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	— —	102	"
100	—	18'	—	1"×6" à $5\frac{1}{2}$	— —	99	"
3	—	17'	—	$1\frac{1}{2}$ "×8" à 16	— —	8	16
4	—	12'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	— —	5	76
7	—	12'	—	$\frac{3}{4}$ "×8" à 8	— —	6	72
7	—	12'	—	1"×8" à 10	— —	8	40
3	—	12'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	— —	4	32
18	—	7'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 12	— —	15	12
30	—	12'	—	$\frac{5}{4}$ "×8" à 8	— —	28	80
50	—	7'	—	1"×8" à 10	— —	35	"
20	—	16'	—	$\frac{3}{4}$ "×8" à 8	— —	25	60
Overføres						1176	12

	Kr	Ør
Overført	1176	42
1 Stk. Kvist til Loftet med 1 Stk. 3-Rammefagsvindue	50	2
1 — Fløjdør	30	2
1 — Enkeldør	20	2
1 — do.	15	2
2 — 3-Rammefagsvinduer à 30 Kr.	60	2
Skorstenen, med Kakkellovnsplads og Rensedøre	05	2
2 Stkr. Magazinovne à 55 Kr.	110	2
1 — do.	30	2
100 Al. Væggepap à 35 Øre	35	2
Maling og Malerarbejde af 2 Stuer, det nye Loftsværelse ved Bibliotheket	116	16
Søm, diverse	20	2
45 Lpd. Næver à 3 Kr.	135	2
Grunden	100	2
Grundstykket	20	2
Tommerarbejds løn	350	2
	2362	58
Uforudsete Udgifter	87	42
I alt	2450	2

Den 14de Avgust foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Formanden: Der var kommen en Henstilling fra Sorenskriveren om det ønskelige i en Tilbygning til Lagtingshuset. En saadan vilde være heldig i flere Henseender og ikke alene som et passende Lokale til Retsmøder og Forhør, men som Udvalgsværelser og til Brug ved Kommunalbestyrelsens Møder. Formanden sluttede sig ogsaa til Sorenskriveren om det heldige ved den foreslaaede Tilbygning, hvortil ventelig vilde medgaa c. 2400 Kr. efter et indhentet Overslag.

Schrøter henviste til de store og stigende Udgifter, som paahvila Amtsrepartitionsfonden og syntes, man burde være forsigtig med et Foretagende som dette. Det undrede ham, at man saa kort Tid efter Opførelsen af en ny Sorenskriverbolig trængte til Lokaler til at holde Forhør i. Kunde saadanne ikke indrettes i den nye Bolig, burde man have beholdt en af de gamle Bygninger, som man solgte og som slet ikke vare saa daarlige og godt kunde være benyttet til Retsmøder. Man kunde imidlertid nok hjælpe sig paa anden Maade, nemlig ved i Midten af Salen at anbringe en bevægelig Væg til midlertidigt Brug.

O. Jacobsen indrømmede, at der muligvis kunde være Behageligheder ved

en Tilbygning som den foreslaaede, men han maatte være enig med Schrøter i, at alle vore Udgifter ere saa store, at det er for betænkeligt at bebyrde Amtsrepartitionsfonden derned. Thorshavn vilde heller ikke yde Bidrag dertil, og man kunde ikke henvende sig til Statskassen, da den i flere Aar havde givet saa meget til offentlige Bygninger her oppe, at en Anmodning i den Retning vilde være upassende.

Djurhuus: Det kunde ikke nægtes, at der var Trang til en saadan Tilbygning, thi Sorenskriveren havde formentlig Ret til til enhver som helst Tid at benytte Lagtingshuset. Det maatte ogsaa erkjendes, at Amtsrepartitionsfonden var meget bebyrdet, og at det var betænkeligt at forøge Udgifterne med en saadan, til hvilken man ikke kunde vente Bidrag fra Staten, fordi denne Sag specielt vedkom Færøerne. Derimod syntes han, at Thorshavns Kommunalbestyrelse havde stillet sig noget koldt til dette Spørgsmaal under Henvi- ning til, at det foreslaaede Værelse var altfor lille; thi hvis dette skulde være Tilfældet, kunde man let give det fornøden Udstrækning uden synderlig forøget Udgift. Thorshavn maatte kunne yde et Bidrag til dette Foretagende, ved hvilket Byen vilde faa afhjulpet Savnet af et passende Lokale for Byraadet, hvis Skrivelse ogsaa syntes at røbe en vis Tilbøjelighed til at være

med, men at man frygtede for at gaa nærmere ind paa Sagen. Han nærrede Haab om, at de betydelige Udgifter, som en ny Jordfortegnelse og Referentsagen vilde paaføre Amtsrepartitionsfonden helt eller delvis vilde blive erstattet af Statskassen uden at man derom behøvede at henvende sig til Bevillingsmyndigheden.

Hansen sluttede sig til Djurhuus om Betydningen af den foreslaaede Tilbygning og Sorenskriverens Ret til Benyttelse af Lagtingshuset, hvorfor man ikke havde fundet det nødvendigt at gjøre Kontorlejligheden saa stor, at den kunde afgive Plads til Retsmøder og Forhør, og dette vilde blive dyrt, hvis Sorenskriveren stadig benyttede Tinghuset til disse Sager af Hensyn til den utilstrækkelige Plads hjemme. Det blev derfor ogsaa et Spørgsmaal, om det ikke vilde blive fordelagtigere at opføre Tilbygningen end at faa en betydelig forøget stadig Udgift til Opvarmning. Lagtinget mangler ofte Plads til Udvalgs møder og maatte holde disse i private Huse og finde sig i de dermed forbundne Ulemper. Han syntes ogsaa, at Thorshavn maatte deltage i Udgifterne, thi her var Grund til at holde offentlige kommunale Møder, og Kommunalbestyrelsens Erklæring syntes ikke at være ganske tilfredsstillende; thi det omtalte Værelse kunde let gjøres tilstrækkelig stort til Medlemmerne og den Tilhørerkreds, som i Almindelighed kunde ventes. Ved en Tilbygning vilde Lagtinget vinde megen Plads paa 1. østet og faa Adgang til adskillige Bekvemmeligheder, som det nu savnede, ligesom det ogsaa maatte betragtes som en Fordel, at man derved kunde blive fri for Tilbygningen ved Lagtingshusets nordre Side.

Isaksen var enig med Hansen om Tilbygningens Nødvendighed for Tinget. Og det var et Spørgsmaal, om man tabte noget ved dens Opførelse, thi hvis der indtraf mange Retsmøder, vilde det medføre betydelige Udgifter ikke alene til Brændsel, men ogsaa til Pasning. Forhandling om offentlige Møder havde været ført i Kommunalbestyrelsen, men man mente det rigtigst at afvente, hvorvidt man fik et Byraad, i hvilket Tilfælde man kunde vente, at Interessen for kommunale Sager blev saa stor, at man maatte være betænkt paa at anskaffe et passende Lokale.

O. Jacobsen: Djurhuus's Forventning om, at Amtsrepartitionsfonden skulde blive fri for Udgifter til Taxationsarbejdet, kunde let vise sig at være ugrundet, og om Udgifterne ikke kom over paa selve Fonden,

saa kom de til at hvile paa Odelsejerne, der ogsaa ydede Bidrag til Amtsrepartitionsfonden. Sorenskriverens Ret til at holde Møder i Tinghuset kunde næppe ventes at ville volde Tingmændene Ulempe og havde i al Fald ikke gjort det i de 11 Aar, han havde siddet i Tinget.

Schrøter troede ikke, at Sorenskriveren havde en saa udstrakt Ret til Benyttelse af Tinghuset, som man havde anført; thi Lagtinget skal holde sine Møder der i 4—6 Uger og har i den Tid Ret til Huset. Dette var heller ikke saa lille, at det ikke kunde afgive fornøden Plads til Udvalgs møder, naar man blot fulgte en vis Plan ved Benyttelsen af Lokalerne. Vilde Thorshavn ikke yde Bidrag til Tilbygningen, var der ingen Grund for Tinget til at anmode derom.

Hansen vilde ikke være flot med Amtsrepartitionsfonden, men han ansaa Udgiften for nødvendig, da Retslokalerne vare for smaa og man ved Opførelsen af Sorenskriverboligen ikke havde gjort disse større, fordi man gik ud fra, at der skulde skaffes Plads til Retsmøderne i Tinghuset, hvorfor det ogsaa maatte betragtes som et Tidsspørgsmaal, naar en Udvidelse skulde finde Sted.

O. Jacobsen beklagede, at Sorenskriverens Kontorlejlighed var saa indskrænket, at han maatte se sig om efter større Lokaler, men da Sorenskriverboligen er Statens Ejendom, var det rimeligt, at Staten ydede Bidrag til Anskaffelse af de fornødne Retslokaler.

Schrøter foreslog Sagen henvist til Amtsrepartitionsfundsudvalget, medens Isaksen foreslog at nedsætte et særligt Udvalg paa 3 Medlemmer. Schrøters Forslag sattes først under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod, hvorved Isaksens Forslag betragtedes som bortfaldet.

Den 27de Avgust fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Til nærværende Udvalg er henvist et Forslag til Udvidelse af Lagtingshuset ved dets søndre Gavl, lodgivet af Sorenskriver Andersen. Forslaget er ledsaget af et Overslag over den paatænkte Tilbygning, 8 Alen lang, 14 Alen bred, hvorefter Udgifterne ved Opførelsen anslaaes til 2,150 Kr.

Endvidere medfølger Thorshavns Kommunalbestyrelses Erklæring over Sagen.

Uagtet Udvalget er enigt med Forslagsstilleren i, at en saadan Tilbygning er ønskelig af de i Forslaget anførte Grunde, maa det dog, da Amtsrepartitionsfondens Status er mindre god, navnlig ved de store Udgifter Fonden i de sidste Aar har haft paa Grund af epidemiske Sygdomme, og da der i en nær Fremtid forestaa store Udgifter i Anledning af Taxationen og mulig ogsaa i Anledning af en ny Jordfortegnelse, fraraade, i det mindste for Tiden, at indgaa paa det af Sorenskriver Andersen indsendte Forslag.

Amtsrepartitionsfondsudvalget, d. 26de August 1891.

O. P. Effersø, C. L. Weihe,
Ordfører.

Ole Jacobsen.

Den 31te Avgust foretoges Sagens endelige Behandling.

Effersø (ældre, Ordfører) refererede Betænkningen.

Hansen fandt det glædeligt, at Udvalget var kommet til den Erkjendelse, at den foreslaaede Nybygning var ønskelig, hvorfor han ogsaa haabede, Spørgsmaalet vilde blive taget op igjen, om det rimeligvis end ikke vilde ske saa hurtig, som han havde ønsket.

H. C. Müller vilde finde det heldigt, om man allerede i Aar besluttede sig til at gjøre Laan til Tilbygningen, der maatte anses for paatrængende nødvendig, men som han helst ønskede anbragt nordetter, hvorved man tillige blev fri for den nuværende Tilbygning, der vansirede Lagtingshuset.

Schrøter kunde ikke erkjende, at der var Trang til flere Lokaler. Det forekom ham, at Udvalget var gaaet lidt let over denne Sag, idet man foreslog ikke at bygge i Aar og altsaa antydede — men senere. Det undrede ham at høre Müllers Udtalelse om Tilbygningen, thi Müller havde i sin Tid stemt for den og derved paadraget Landet en Udgift af 700 Kr., som altsaa kunde have været sparet. Han syntes ogsaa, at Udvalget burde have indhentet Sorenskriver Andersens Erklæring, om man ikke kunde nøjes med, som af

ham foreslaaet, at anbringe en spansk Væg midt i Salen.

Effersø (ældre) gav Müller Ret i, at den nuværende Tilbygning ikke var nogen Prydelse for Lagtingshuset. Sorenskriveren havde udtalt sig om Schrøters Forslag, men bemærket, at det kun vilde forhale Spørgsmaalet om Tilbygningen, som han fandt nødvendig.

H. C. Müller bemærkede til Schrøter, at han vidste ikke den Gang, at de Lokalteter, som findes i Tilbygningen, kunde være anbragte paa Loftet.

Schrøter forstod godt Effersøs Udtalelser, hvis Mening var at lægge Sagen saaledes til Rette, at man senere kunde faa Bygningen opført. Det havde været bedst om Effersø havde kunnet fremlægge Sorenskriverens Svar skriftlig paa Tingets Bord og ikke skulde henholde sig til en mundtlig Udtalelse, der saa let kunde glemmes.

Effersø (ældre): Det var udtalt i Betænkningen, at man ikke kunde tilraade at opføre Tilbygningen før nærværende Tid af Hensyn til Amtsrepartitionsfondens Status og af Hensyn til de betydelige Udgifter, som kom til at hvile paa den i en nær Fremtid. Schrøter var uberettiget til at tillægge hans Udtalelser skjulte Motiver.

Effersø (yngre) havde lagt Mærke til, at naar der fremkom Forslag, som stillede Krav til Amtsrepartitionsfonden, var der altid nogle Medlemmer, som vare meget sømme overfor Fonden og gjerne hævdede, at Pengene ikke vare til Stede, eller at Foranstaltningerne vare unødvendige. Naar hele Udvalget nu var enigt om, at Tilbygningen var at anbefale, og den foreslaaede Foranstaltning altsaa god, men at Midlerne ikke vare til Stede for Øjeblikket, haabede han i denne Udtalelse at turde se et lille Skridt fremad, et Tegn paa Omvendelse.

O. Jacobsen havde ingen Mening om Bygningens Hensigtsmæssighed. Udvalget havde ikke sagt at Tilbygningen var god, men kun, at den var ønskelig. De Medlemmer som talte for Amtsrepartitionsfonden havde god Grund til at gjøre det, thi Udgifterne vare store, og Udsigterne alt andet end lyse for Fremtiden. Med Hensyn til Ønskeligheden af en Tilbygning, troede han, at man nærmest fremkom med Forslaget for at imødekomme Sorenskriveren.

Effersø (yngre) forstod ikke, at Udvalget, hvortil O. Jacobsen hørte, kunde erkjende Tilbygningen for ønskelig og ikke tillige for god. Var det maaske Meningen, at den var ønskelig men slet.

O. Jacobsen henholdt sig til sine Udtalelser.

Schrøter mente at det fremgik klart af O. P. Effersøes Udtalelser, at Tinget kom til at gjøre det af Hensyn til Sørenskriveren.

Danilsen: Man hørte ofte saadanne Udtalelser, at nogle af Medlemmerne vare saa ømskindedede med Hensyn til Amtsrepartitionsfonden; med lige Ret træde han at kunne bruge de samme Udtryk om nogle af Medlemmerne, naar det gjaldt deres egne Kredse. For Lagtingets Skyld kunde han ikke indse Nødvendigheden af denne Tilbygning, thi der var Plads nok, naar blot Medlemmerne vilde møde i Udvalgene tidlig om Morgen og ikke først langt hen paa Dagen. Derimod kunde en saadan Udvidelse maaske være

ønskelig af Hensyn til større Sammenkomster. Han havde ikke fundet noget vansirende ved den uuværende Tilbygning.

Hansen træde, det vilde vise sig at blive en daarlig Sparsommelighed at udsætte denne Sag, af Hensyn til de store Udgifter det vilde medføre, hvis der ofte skulde holdes Retsmøder i Salen.

O. Jacobsen: Der vilde nok gaa en Del mere Brændsel til at opvarme den store Sal, end et mindre Værelse. Udgifterne derved vilde dog ikke blive saa store, at man vilde vinde ved at opføre Tilbygningen.

Udvalgets Forslag sattes under Afstemning og vedtoges med 13 St. for og ingen imod.

XXIV. Forhandling ang. Tingets Medvirkning ved Bestyrelsen af Grundfonden for „den gjensidige Forsikringsforening for forulykkedes efterladte paa Færoerne“.

Den 14de Avgust fremlagdes følgende Henvendelse fra Bestyrelsen for den gjensidige Forsikringsforening for forulykkedes efterladte paa Færoerne, bilagt med nedenstaaende Udkast til en Fundats for en urørlig Grundfond tilhørende bemeldte Forening.

Til
Færoernes Lagting.

Foranlediget af en Skrivelse fra en Komite i Danmark for en Indsamlings til

Fordel for Grundfonden for den gjensidige Forsikringsforening for forulykkedes efterladte paa Færoerne, hvori Komiteen foreslaar ved en Fundats at sikre den af samme Indsamlede Kapital paa 8000 Kr., sammen med Foreningens her paa Øerne opsparede Kapital paa 7300 Kr., altsaa tilsammen 15.300 Kr., tager Bestyrelsen for ovennævnte Forening sig herved den Frihed at anmode Lagtinget om at føre Tilsyn med Bestyrelsen af Grundfondens Midler og Anvendelse af dens Renter, i Overensstemmelse med næstfølgende Fundats, der

blev vedtaget paa Foreningens Generalforsamling den 9de dennes.

Thorshavn den 14de August 1891.

P. B. V.

A. W. Restorff,
Formand.

Udkast til Fundats

for

en urørlig Grundfond, tilhørende »Forsikringsforeningen for forulykkedes efterladte paa Færøerne«.

Den Kapital af 7300 Kr., som for Tiden udgjør Grundfonden for »Forsikringsforeningen for forulykkedes efterladte paa Færøerne«, skal i Forening med en af forhenværende færøske Embedsmænd indsamlet Sum af 8000 Kr. danne en urørlig Grundfond for ovennævnte Forening.

For denne Grundfond fastsættes følgende Fundats:

1. Grundfonden, der bestaar af ovennævnte Summe paa henholdsvis 7300 og 8000 Kr., hvortil lægges de Beløb, der til enhver Tid i Følge Foreningens Love eller paa anden Maade tilflyde Grundfonden, administreres af Forsikringsforeningens Bestyrelse under Tilsyn af Færøernes Lagting.
2. Midlerne anbringes af Bestyrelsen ved Udlaan mod Pant i Jordegods paa Færøerne eller de for Udlaan af umyndiges Midler til enhver Tid gjældende Regler, eller forsaauidt dette ikke lader sig gjøre, da i Færø Amts Sparekasse eller paa anden betryggende Maade.
3. Grundfondens Aktiver forsynes med Prohibitivpaategning af Amtmanden over Færøerne og Foreningens Formand.
3. Renten af Grundfonden anvendes til Indfrielse af de Ulykkesforsikringsforeningen efter sammes Love paa hvilende Forpligtelser.

Skulde der til nogen Tid ikke have Anvendelse for Renten i dette Øjemed, lægges den til Foreningens Reservefond.

4. Grundfondens Kapital maa ingen Sinde angribes. Skulde den ved uforudsete Uheld til nogen Tid formindskes, bliver mindst Halvdelen af den aarlige Rente

at lægge til Kapitalen, indtil den har naaet sin tidligere Størrelse.

5. For Grundfonden indrettes en særskilt Protokol, hvori indføres nærværende Fundats med den allerhøjeste Konfirmation samt Fortegnelse over Fondens Midler og hvorledes de ere udsatte saavel som alle Bestyrelsens Forhandlinger vedrørende Fonden.
6. Regnskabet over Anvendelsen af Grundfondens Renter bliver, efter at være revideret af Foreningens Revisor og fremlagt paa den ordinære Generalforsamling, at indsende til Færøernes Lagting, der endelig deciderer samme.
7. Skulde »Forsikringsforeningen for forulykkedes efterladte paa Færøerne« nogen Sinde opløses eller væsentlig forandre sit Formaal, overdrages det til Færøernes Lagting at tage Bestemmelse om, paa hvilken Maade Renterne af Grundfonden derefter ville blive at anvende til Bedste for Enker eller Børn efter Personer, der ere omkomne ved Ulykkestilfælde, navnlig paa Sæen under Fiskeri.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 15de August, vedtoges, efter Forslag af Formanden, at henvise den til Udvalget for forskelligartede Sager, som afgav følgende, den 18de August fremlagde

Udvalgsbetænkning.

I Anledning af en Henvendelse til Lagtinget fra Bestyrelsen for »den gjensidige Forsikringsforening for forulykkedes efterladte paa Færøerne« med Anmodning om, at Lagtinget vil føre Tilsyn med Bestyrelsen af Foreningens Grundfond i Henhold til et medfølgende Udkast til en Fundats, der er vedtaget af Foreningens Generalforsamling og paa hvilken man agter at søge om allerhøjeste Konfirmation, skal undertegnede Udvalg, til hvilket Sagen er bleven henvist, tillade sig at bemærke, at man efter at have taget Sagen under Overvejelse ikke kan antage, at der er tilstrækkelig Grund for Lagtinget til at undslaa sig for at modtage det tiltænkte Hverv, da Foreningen selv ved sin Vedtagelse af den medfølgende Fundats har tilkjendegivet, at den anser den foreslaaede Bestyrelse af Grundfonden for ønskelig for Foreningens Tarrv.

Udvalget tillader sig derfor at foreslaa Tinget at svare Bestyrelsen:

Lagtinget har intet imod at paatage sig det saame i det fremsendte

Udkast til Fundats tiltænkte Tilsyn med Administrationen af den »Forsikringsforeningen for forulykkedes efterladte paa Færøerne« tilhørende urørlige Grundfond.

I Udvalget for forskjelligartede Sager, Thorshavn den 18de August 1891.

Chr. A. Hansen,
Ordfører.

J. C. Djurhuus.

A. W. Restorff.

Ved Sagens endelige Behandling, den 21de Avgust, vedtoges Udvalgets Forslag enstemmig med 19 St.

XXV. Forslag til nogle Hovedregler for Afholdelse af Udgifter af Kirkekasserne.

Den 7de September fremlagdes følgende

Forslag til Beslutning.

For at hindre, at der af enkelte i de senere Aar forefaldne Tilfælde skabes et Præcedens, der senere bliver efterfulgt eller paaberaabt, beslutter Tinget i Henhold til Lov om Færøernes Lagting af 15de April 1854, § 13, at ingen Udgift for Fremtiden vil være at afholde af Kirkekassernes Midler; medmindre Tinget forud har givet sit udtrykkelige Samtykke dertil, i følgende Tilfælde nemlig:

1. Ved Nedbrydning eller Nedtagelse af Kirker, der ved Naturbøghenheder eller paa anden Maade ere blevne beskadigede.
2. Ved Gjenopførelse af Kirker, der af Storm eller paa anden Maade ere omstyrtede.

3. Ved Opførelse af nye Kirker af væsentlig andet Materiale eller paa væsentlig anden Maade end af Lagtinget er bestemt i det paagjældende Tilfælde.
4. Ved Hovedreparation eller større Reparationer af en Kirke.

Lagtingssalen den 5te Septbr. 1891.

J. H. Schrøter.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 11te September, anbefalede Schrøter det af ham stillede Forslag og foreslog det henvist til nærmere Drøftelse i et Udvalg paa 3 Medlemmer.

Hansen: Lagtingets Medlemmer vilde forstaa at han, i Følge sine Udtalelser i Tinget i Fjor om Skaalevigs Kirke saavel

som af hans Stilling til denne Sag i Aar, i høj Grad sympatiserede med, at der blev vedtaget visse Hovedregler, som skulde følges med Hensyn til Anvendelsen af Kirkekassernes Midler under Tingets Fraværelse, men det var gavnligt, at denne Sag blev drøftet af flere Medlemmer, og han vilde derfor anbefale Schrøters Forslag.

Schrøters Forslag om at nedsætte et særligt Udvalg paa 3 Medlemmer vedtoges med 11 St. for og ingen imod.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes i næste Møde: Schrøter, Oliver Effersøe og Djurhuus.

Den 17de September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

Undertegnede Udvalg, der af Lagtinget er nedsat i Anledning af et af Lagtingsmand Schrøter fremsat Forslag til Beslutning vedrørende Fastsættelsen af nogle Hovedregler for Bestyrelsen af Kirkekassernes Midler i Lagtingets Fraværelse, har delt sig i et Flertal og et Mindretal.

Flertallet, Effersøe og Schrøter, ere enige med den i Forslaget fremsatte Tanke og at det er rettest for at at undgaa fremtidige Konsekvenser, der mulig kunde faa uheldige Følger for Kirkekasserne, at Lagtinget vedtager Forslaget.

Mindretallet, Djurhuus, formener at Tiden er alt for langt fremrykket til at tage en Beslutning som den indbragte under grundig Overvejelse i Aar og foreslaar derfor til Vedtagelse:

»Spørgsmaalet udsættes til næste Aar.«

Flertallet tillader sig at foreslaa det foreliggende Forslag til uforandret Vedtagelse.

Thorshavn den 17de September 1891.

J. H. Schrøter, Oliver Effersøe.
Ordfører.

J. C. Djurhuus.

Den 18de September fortoges Sagens endelige Behandling.

Schrøter (Ordfører) refererede Betænkningen.

Djurhuus var Udvalgets Mindretal i denne Sag, og en af Grundene dertil laa i, at Sagen kom saa sent frem, at der ikke havde været Tid til at behandle den rigtig. Han fandt, at Flertallets Forslag bandt Inspektionen for meget med Hensyn til Hovedreparationer, thi hvis en Kirke tog nogen Skade ved Storm, men kunde reddes ved at man foretog en Hovedreparation, maatte dette ske strax og ikke udsættes for at Kirken ikke helt skulde blive ødelagt.

Provsten vilde ikke indvende noget mod Forslagets Tanke eller Hensigt. Fandt Lagtinget Anledning til at værne om sin Myndighed paa dette Omraade, skulde han ikke have noget derimod. Schrøter motiverede Forslaget ved, at der ikke skulde skabes et Præcedens, men noget saadant var der ikke Grund til at frygte for. Inspektionen havde ment, det ikke kunde forsvares at lade Kirken i Sørvaag ligge hen efter at være blæst om. Man hjalp sig paa den Maade, at man forhandlede med over Halvdelen af Lagtingets Medlemmer om Istandsættelsen, og først da lod man Arbejdet udføre. Men saafremt Forslaget skulde blive vedtaget, blev man nødsaget til i hvert enkelt Tilfælde at sammenkalde Tinget. Hvis t. Ex. Kirken i Thorshavn blæste om strax efter Laatingets Slutning, vilde det saa ikke være uforsvarligt at lade den henligge til næste Lagtingssamling? Djurhuus's Forslag var derfor det mest praktiske.

Schrøter skulde tage sig det let, hvilket Forslag, Tinget vedtog; men naar Provsten talte om Thorshavns Kirke, da syntes hans Forslag fuldt berettiget; thi skulde Lagtinget ikke have noget at sige ved et saa stort Arbejde, var der ikke stort ved dets Myndighed. Det var ikke hans Mening, at Foranstaltningerne ved Sørvaag Kirke vare urigtige.

Provsten fandt det uheldigt at ville binde Administrationens Hænder for meget. Ved Efterretningen om, at Kirken i Sørvaag var blæst om, rejste han selv derover og fik Arbejdet i Gang og sparede derved Kirkekassen for en stor Udgift. Syntes man, Administrationen havde begaaet noget galt, skulde man blot drage den alvorligt til Ansvar.

Weihe anførte et lille Exempel paa, at det under visse Omstændigheder ikke

gik an at udsætte Arbejdet ved en Kirkes Beskadigelse af en Storm.

Schrøter: I et saadant Tilfælde skulde Amtmanden handle. Tinget var berettiget til at foreskrive Hovedregler, og derfor var Provstens Bemærkning ikke rigtig. Her var Tale om Lagtingets Bevillingsret.

Djurhuus fandt Post 1 ligesaa uheldig som Post 4, som Forslagsstilleren nu havde taget tilbage. Kirken kunde være beskadiget af Storm og skulde enten repareres eller nedtages, og Bostemmelse derom maatte tages øjeblikkelig, som Tilfældet havde været med Kirken i Vaag paa Nordøerne i den Tid han havde været Kirkeværge, og han havde den Gang til Dels handlet i Forventning af nærmere Approbation paa det udførte Arbejde, hvilket ogsaa skete.

Hansen havde megen Sympati for et Forslag i Retning som dette, men havde ventet Sagen grundigere behandlet i Udvalget; han kunde dog stemme for det, efter at Post 4 var tagen tilbage. Der var formentlig ikke saa stor Fare med Post 1, som Djurhuus antog, og i det af ham nævnte Tilfælde kunde der næppe være Tale om at nedtage den beskadigede Kirke. Hvis en Kirke virkelig var saaledes beskadiget, at den maatte nedtages, kunde Sagen godt udsættes til Lagtinget traadte sammen.

Mindretallets Forslag sattes først under Afstemning og vedtoges med 17 St. for og ingen imod, hvorved Flertallets Forslag betragtedes som bortfaldet.

XXVI. Forslag til Forandring i Tingets Forretningsorden.

Den 8de September fremlagdes følgende

Forslag til Beslutning.

Undertegnede tillade sig herved at foreslaa følgende til Vedtagelse:

Hvert Aar ved Lagtingssamlingens Begyndelse bliver et nedsatte et Udvalg paa 3 Medlemmer, der have at afgive Betænkning over og stille Forslag angaaende de af Amtmanden paa Tingets Vegne i Aarets Løb, i Henhold til Lagtingsloven, afgjorte Sager.

Lagtingssalen den 7de Septbr. 1891.

M. Danielsen.	H. C. Müller.
D. Nielsen.	Dione Isaksen.
E. Müller.	Oliver Effersøe.

Den 11te September sattes dette Forslag under foreløbig Behandling:

Danielsen: Dette var en Sag, hvorom der havde været Tale for mange Aar siden, men det var blevet dorved, og flere af de Lagtingsmænd, som havde foreslaact et saadant Udvalg, vare afgaaede ved Døden, hvoriblandt han vilde fremhæve J. Dalsgaard og J. P. Hentze. Disse Sager kom saa sent frem, at der ikke var Tid til at gjøre sig bekendt med dem. Naar man nedsatte et staaende Udvalg paa 3 Medlemmer ved Tingets Begyndelse, var det disse Medlemmers Pligt at gjøre sig bekendt med Sagerne og fremkomme med de Bemærkninger, hvortil de maatte finde Anledning.

Poulsen: Ligesom Lagtinget havde Ret til at gjøre sig bekendt med disse Sager, havde det ogsaa den Pligt at gjøre

det og sige sin Mening om dem. Men naar der ingen Bestemmelse var om, hvem der skulde gjøre det, kunde det let komme til at gaa saaledes, at det ikke blev gjort. Forsaavidt fandt han Forslaget rigtigt. Et saadant Udvalg kom til at indtage en lignende Stilling overfor Amtmanden, som en Revisor overfor Regnskabsføreren. Men han fandt det mindre passende at komme med Forslaget paa et Tidspunkt, da der ikke kunde blive Brug for det i Aar, og at det ikke var rigtigt at binde Lagtinget for det kommende Aar. At vedtage noget, der ikke var Brug for, var temmelig betydningsløst, hvorfor han vilde foreslaa, at udsætte Sagen til næste Aar.

H. C. Müller: Der havde ofte været Tale om at faa nedsat et Udvalg ved Begyndelsen af Samlingen. Poulsen talte om Pligt, men det gik dermed som med saa meget andet, at den ene stode paa den anden, og derfor blev intet gjort. Han saa ingen Grund til ikke at vedtage Forslaget nu.

Schrøter sluttede sig til Poulsen, men var ellers enig med Forslagsstillerne om det heldige i at have et saadant Udvalg fra Begyndelsen af Lagtingssamlingen.

Effersø (yngre): Det var for længe siden anerkjendt for nødvendigt at faa et saadant Udvalg, og det syntes derfor højt mærkeligt, at det ikke var kommet i Gang før, men endna mærkeligere, da Forslaget nu var kommet frem, at høre Udtalelser om, at Sagen burde udsættes. Ventes der nye Oplysninger, som kunde give Anledning til at udsætte det? Ja, dersom det drejede sig om at tage Beslutning for næste Aar alene, kunde det være rigtigt at vente, eller Sagen burde ikke være fremkommen i Aar, men Meningen var, at det skulde være et staaende Udvalg for Fremtiden. Hvad skulde der ventes efter? At Forslaget fremkom og blev afgjort allerede i Aar var saa naturligt, thi den første Dag, Tingets Arbejde begyndte, valgtes Medlemmerne til de forskjellige staaende Udvalg; og da burde ogsaa dette Udvalg vælges.

Danielsen vilde ogsaa have Sagen afgjort strax for ikke at spilde Tid senere. Det var ikke sagt, Forslaget kom frem næste Aar.

Schrøter antog, at det fulgte af sig selv, at Formanden fremlagde Sagen næste Aar, naar den var bleven udsat.

Hansen fandt, at Forslaget burde være kommet frem i en anden Form, nemlig som Forslag til Forandring i og Tillæg til Forretningsordenen, hvad det var; derfor

burde Sagen udsættes, for at den kunde komme til at foreligge i den rette Form.

Formanden fandt det meningsløst paa dette Tidspunkt at fremkomme med Forslag om Nedsættelse af et saadant Udvalg. Formanden havde ikke i og for sig noget mod Nedsættelsen af det foreslaede Udvalg, men antog, at der, naar honsaa til et andet nylig fra 10 Medlemmer fremkommet Forslag overfor Formanden, maatte være visse Hensigter forbundne dermed.

Isaksen: Hvilke Hensigter mente Amtmanden der laa skjulte?

Formanden fandt sig ikke foranlediget til at give Oplysning derom, og vilde ikke sætte Forslaget under Afstemning, som det forelaa.

Poulsens Forslag om at udsætte Sagen til næste Aar sattes under Afstemning, men forkastedes med 9 St. mod 6.

Da intet Forslag fremkom til Nedsættelse af noget Udvalg i Sagen, lod Formanden samme overgaa til fortsat Behandling i et følgende Møde.

Den 15de September fremlagdes følgende

Ændringsforslag

til

Forslaget til Beslutning vedrørende de af Amtmanden ene afgjorte Sager.

Følgende Ændring foreslaas i Forretningsordenen for Færøernes Lagting:

Til § 8 føjes:

7. Udvalg af 3 Medlemmer for de af Amtmanden ene afgjorte Sager.

Lagtingssalen den 15de Septbr. 1891.

O. P. Effersø.   Dione Isaksen.

Samme Dag (15de Septbr.) fortsattes Sagens Behandling.

Formanden omtalte det af O. P. Effersø og Isaksen stillede Ændringsforslag til det foreliggende Forslag til Beslutning som et i Virkeligheden selvstændigt Forslag til Forandring i Forretningsordenen og maatte som saadant behandles i et Udvalg.

Effersø (ældre) havde stillet dette Ændringsforslag, fordi han ikke var enig med Forslagsstillerne om Nedsættelsen af det af dem foreslaaede Udvalg, thi vel stod der i Forretningsordenen, at Lagtinget var berettiget til at nedsætte vedvarende Udvalg til Varetagelsen af visse Sager, men det var et Spørgsmaal, om dette Udvalg kunde henregnes dertil. Lagtinget havde nok Ret til at nedsætte Udvalg, naar Tinget ikke var samlet, men ellers fandt han ingen Bestemmelse anvendelig paa dette Udvalg. Men der kunde ikke være noget til Hinder for at et saadant Udvalg blev bestemt ved Siden af de i Forretningsordenens § 8 nævnte, hvorfor han havde været med til Ændringsforslaget.

Schrøter kunde tiltræde Udtalelserne om Lagtingets Berettigelse til at gjøre Forandringer i Forretningsordenen og foreslog Sagen henvist til det Udvalg, der skulde fremkomme med Forslag om Regler for Udgifter til Byggearbejder ved Kirkerne (Nr. XXV).

Poulsen fandt, at Sagen nu var kommen i det rette Spor, men der havde som bekjendt ofte været Tale om Forandringer i Forretningsordenen, og skulde man foretage saadanne, var det vist bedst at faa det hele afgjort paa én Gang, hvorfor han vilde bede Tinget tage under Overvejelse, hvilke andre Punkter der muligvis trængte til at forandres, navnlig Bestemmelserne i §§ 5, 26 og 27.

Effersø (yngre) udtalte, at der efter hans Skjøn intet var at overveje angaaende dette Punkt, og skulde man, som Poulsen sagde, overveje andre Punkter, saa vilde Udvalget faa en Del Arbejde, og han vilde finde det noget mærkeligt om man paa dette Tidspunkt af Samlingen skulde indlade sig paa noget saadant. Han vilde i hvert Fald frabede sig et saadant Hverv.

Schrøter: Spørgsmaalet om Forandringer i Forretningsordenen havde ganske vist ofte været oppe i Lagtinget, og han havde kæmpet meget i den Anledning. Hvorledes skulde Rigsdagen faa at vide, hvad der var Lagtingets Mening efter Tingets kinesiske Afstemningsmaade, i Følge hvilket »stemmer ikke« var Udtryk for den stærkeste Modstand mod en Sag. Han ventede, at Forhandlinger om Forslaget i denne Retning vilde blive et Stridens Æble i Tinget.

Danielsen mente, at denne Sag var snart afgjort, men skulde der fremkomme andre Forslag, vilde man ikke kunne blive færdig i indeværende Samling.

Schrøters Forslag om Henviisning til Udvalget i Sagen Nr. XXV sattes under Afstemning og vedtoges med 12 St. for og ingen imod.

Den 17de September fremlagdes følgende

Udvalgsbetænkning.

Til undertegnede Udvalg er afgivet et Forslag fra M. Danielsen m. fl. Lagtingsmænd om at der ved hver Samlings Begyndelse bliver at nedsætte et Udvalg til at gjenngaa de af Amtmanden ene afgjorte Sager, samt et Ændringsforslag hertil fra O. P. Effersø og Isaksen gaaende ud paa at vedtage en Tilføjeelse til Forretningsordenens § 8 i denne Henseende.

I Følge Lagtingslovens § 13 paahviler det Amtmanden, paa en fyldestgjørende Maade, at gjøre Tinget Regnskab for de Foranstaltninger, han paa Tingets Vegne imellem Samlingerne har truffet. Det er ikke faa Foranstaltninger, som der saaledes er at gjøre Rede for, og det er øjensynligt at Tinget ikke bliver i Stand til at føre den fornødne Kontrol med disse, naar ikke nogle af dets Medlemmer have det bestemte Hverv at gjenngaa Redegjørelsen og derom afgive Betænkning til Tinget. Saaledes som Forholdene hidtil have været, har det ene Medlem gjenngaaende stilet paa at de andre skulle have gjort sig bekjendt med Sagerne, men Følgen deraf er bleven, at ingen eller faa have haft noget nærmere Kjendskab til dem.

Dette har ofte været følt som et Savn og har gjentagne Gange og alt for meget længe siden været paa Tale uden at Forslag er fremkommet før i indeværende Samling.

I Henhold til det anførte tillader man sig at foreslaa Tinget til Vedtagelse følgende:

Tillæg

iii

Forretningsordenen for Færøernes Lagting.

»Samtidig med Valget af de i Lagtingets Forretningsorden § 8 omhandlede 6 Udvalg, foretages Valg af 3 Medlemmer til et Udvalg der har at afgive Betænkning angaaende de af Amtmanden ene afgjorte Sager.«

Medundertegnede O. Effersø finder som en af Stillerne af det oprindelige For-

slag, paa Grund af en Udtalelse af Tingets Formand ved Sagens foreløbige Behandling om, at der med Forslaget maatte være forbundet visse Hensigter, Anledning til at anføre, at jeg ved at underskrive Forslaget ikke har forbundet andre Øjemed end det, der udtrykkelig ligger i samme, hvorfor jeg maa protestere imod Berettigelsen af de nævnte Udtalelser.

I det Udvalg, der er nedsat i Anledning af Forslag om Resolution vedkommende Kirkekassernes Bestyrelse, Thorshavn den 17de Septbr. 1891.

J. H. Schrøter, Oliver Effersøe.
Ordfører.

J. C. Djurhuus.

Samme Dag (17de Septbr.) foretoges Sagens 2den Behandling. (I Følge Tingets enstemmige Vedtagelse udenfor Dagsordenen.)

Schrøter (Ordfører) refererede Betænkningen.

Poulsen havde ikke noget mod den foreslaede Forandring, men fandt, at der trængtes til flere.

Schrøter troede ikke, de andre Forandringer havde Udsigt til at gaa igjennem i maaske mange Aar. Det havde været heldigere, om Forslaget var fremkommet tidligere i Samlingen; thi Medlemmerne havde i Slutningen saa meget andet at bestille, at der ikke blev Tid til rigtig at tage sig af de andre herhenhørende Spørgsmaal.

Spørgsmaalet om Sagens Overgang til 3dje Behandling sættes under Afstemning og vedtoges med 18 St.

Samme Dags Aften (17de Septbr.) fremlagdes følgende

Ændringsforslag

fra

J. Poulsen

til Udvalgets Forslag til Forandring i Forretningsordenen.

Principal:

Som nye Indstillingspunkter foreslaas:

- a. Til § 5 føjes et nyt Stykke saalydende:
  - »Andragender og private Lovforslag, som indkomme senere end 3 Uger efter

Tingets Aabning, blive at udsætte til en følgende Lagtingssamling.»

- b. § 26 affattes saaledes:

»Tinget kan ikke tage nogen Beslutning, naar ikke mindst Halvdelen af dets Medlemmer er til Stede. Et Forslag er vedtaget, naar flere have stemt for end imod, og de saaledes stemmendes Antal udgjør mindst Halvdelen af Tingets Medlemmer, jfr. dog §§ 10, 17, 27, 30 og 34. Er Stemmetallet ringere, bliver vedkommende Sag at udsætte til fortsat Behandling og Afstemning i et mindst 2 Dage derefter følgende Møde, hvorunder da et Forslag kan vedtages, naar mindst 6 have stemt derfor, selv om de øvrige tilstedeværende undlade at stemme.

I Tilfælde af Stemmehighed gjør Formandens Stemme Udslaget. Falde lige mange Stemmer for og imod et Forslag uden at Formandens Stemme findes deriblandt, betragtes Forslaget som forkastet.»

- c. I Stedet for Slutningsordene i § 27: »to Tredjedele . . . Stemmer«, sættes: »Samtykke fra to Tredjedele af Tingets Medlemmer«.

- d. I Stedet for Ordet »stemmende« i § 34, 5te Linje, sættes: »tilstedeværende«.

Subsidiært:

Sagen udsættes til næste Aar.

Den 18de September foretoges Sagens 3dje Behandling.

Poulsen henviste til sit Ændringsforslag, hvilket han motiverede under Henvisning til sine tidligere Udtalelser.

Schrøter var enig med Poulsen om Nødvendigheden af Forandringerne især med Hensyn til Afstemningen.

O. Jacobsen fandt Tiden for langt fremrykket til at tage Spørgsmaalet under Forhandling, nu saa meget mere, som man ikke kunde komme til en Overenskomst om, hvad der skulde gøres. Han mente, man fik ingen bedre Forretningsorden end den, man havde, skjønt han maatte indrømme, det kunde se noget underligt ud med Afstemningen.

Poulsen viste ved et Exempel hvor forkert et Billede af Tingets Mening om en Sag, en Afstemning kunde give.

Hansen: Efter lange Forhandlinger i 1886 kom man til det Resultat, at det

var bedst at blive ved Forretningsordenen, som den var, men Tinget var nu anderledes sammensat, og man vidste altsaa ikke, hvorledes man vilde stille sig i Aar. Han var enig med Schrøter og Poulsen om Nødvendigheden af alle de foreslaaede Ændringer, særlig den, hvorved Absurditeten ved den nuværende Afstemningsmaade faldt bort.

Formanden fandt det ganske betegnende, at man i Aar var bleven saa ivrig lige i Slutningen af Samlingen for at faa nedsat et Udvalg til Undersøgelse af de af Amtmanden ene afgjorte Sager, ligesom man ikke syntes at erindre, at de andre Ændringer i Forretningsordenen, der først omtales i Ændringsforslaget fra Poulsen, allerede vare blevne grundigt drøftede i 1886. Det gjaldt nok om i Huj og Hast at faa vedtaget, at der skulde nedsættes et saadant Udvalg, fordi det ikke kunde gaa som hidtil. Efter alt, hvad der var passeret i denne Samling, efter alt, hvad d'Herrer, baade de, der havde stillet dette Forslag og de 10 Medlemmer, der havde stillet et tidligere behandlet Forslag (angaaende Udgifter til epidemiske Sygdomme), mente at kunne byde Tingets Formand med Hensyn til Forslag til Beslutninger, vilde de kunne forstaa, at Formanden ikke havde kunnet andet end sætte disse to Forslag i Forbindelse med hinanden. Han kunde vel ikke se, hvad d'Herrer Forslagsstillere egentlig havde tilsigtet, men én Ting maatte han dog have Lov til at se,

nemlig Formen og hvad der i sin Form var anstødeligt, vilde han ikke acceptere. Dersom det oprindelige Forslag fra de 10 Medlemmer var blevet vedtaget, havde han selvfølgelig tilkjendegivet, at han stillede det i Bero, fordi han ikke ansaa det for lovmedholdeligt, og Ministeriet havde saa maattet træde imellem. Saa kom Forslaget om ved en Lagtingsbeslutning at nedsætte et Udvalg til at kontrollere de af Formanden ene afgjorte Sager. Formanden erklærede strax, at han ikke vilde tage imod det eller sætte det under Afstemning i den Form. Et Forslag angaaende Forandring i Forretningsordenen kunde derimod i og for sig meget godt komme til Forhandling, men hvis Afstemningen førte til det Resultat, at der kun skulde foretages den foreslaaede Forandring i § 8, med andre Ord, hvis man alene vilde benytte denne Sag til under en anden Form at fornærme Formanden, vilde den blive udsat. Formanden havde med Vilje ladet d'Herrer komme frem med deres Forslag for at se, hvor langt man vilde gaa, men vilde nu sige, hvad han mente at kunne lade sig byde som Lagtingets Formand.

Formanden ansaa det derfor efter Omstændighederne for rettest at udsætte den videre Forhandling og Afstemning over Sagen i dens Helhed til næste Aar, saaledes at Dagsordenen for Slutningsmødet (i Morgen den 19de ds.) kun vilde komme til at omfatte Oplæsning og Vedtagelse af Indstillinger til Regeringen.

XXVII. Forhandling ang. Lærerlønnen i Kvalvig og Saxon Sogn.

Den 1ste August fremlagdes en saalydende Henvendelse til Lagtinget:

Da Skolen i Kvalvig blev oprettet blev der ved Forhandling med Skolekom-

missionen bestemt, at der af den Andel af Lønnen, som Kvalvig Sogn havde at udrede, skulde fratrækkes et Beløb af 40 Kr. uarlig, mod at Sognet indhegnede en Tro til Skolelærerens Brug, hvorved han foruden

at holde en Ko kunde have en ikke saa liden Indtægt ved Dyrkning af Kartofler, Korn m. m. Denne Ordning blev først forelagt Indbyggernes af Sognepræsten og bifaldet saavel af Skoledirektionen som af Læreren, der anviste Pladsen, hvor Træen skulde indhegnes. Træen blev da ikke indhegnet i de første to Aar, hvorfor Læreren fik nogle Faar om Aaret til at erstatte de 40 Kr., som Træen var anslaaet til, dog vel at mærke, hverken af Forstanderskabet eller af Indbyggernes, men af Sognepræsten, der var Mellemand imellem Direktionen og Indbyggerne; men saa var Læreren ikke længere tilfreds med at modtage Faar for Træen, som var lovet ham, hvorfor han opfordrede Indbyggerne til at indhegne Træen snarest muligt, hvilket ogsaa blev efterkommet efter Læreren's Ønske; han byggede sig da et Vaanhus paa Stedet, men efter faa Aars Virksomhed blev han syg, saa han ikke kunde betjene Embedet, hvorfor han var nødt til at holde op og forflytte til en anden Bygd, førend han fik Træen opdyrket.

Siden den Tid er der intet gjort ved Træen, idet den næste Skolelærer, der var ugift, ikke interesserede sig for Opdyrkning af Træen, men lod den henligge uden at gjøre noget ved den. Han har dog ikke af Sognet erholdt anden eller større kontant Løn end den forrige Lærer.

I den Tid disse Lærere sad i Lærerembedet fik Skolen Statstilskud; da den sidst omtalte Lærer i Aaret 1890 forflyttedes til et andet Embede, blev der af Skoledirektionen begjært, at der ved Beregning af Lønnen for den nye Lærer ikke skulde tages Hensyn til den omhandlede Træ, men at den Del af Lønnen, som tilfaldt Sognet at tilsvare, skulde udredes kontant med det fulde Beløb, eller maaske med Fradrag af 20 Kr. for Træen. Hertil har Forstanderskabet ikke fundet Anledning, men er gaaet ud fra, at den en Gang truffne Ordning angaaende Læreren's Lønningsforhold maa staa ved Magt, saa meget mere som der nu er tillagt Læreren fri Bolig, hvorved han er bleven heldigere stillet end de tidligere Lærere. Dernæst har man ikke troet at kunne forsvare at paalægge Sognet yderligere Udgifter ved Lønningen til Læreren end den som det efter tidligere Overenskomst med Skoledirektionen har paataget sig, thi Sognet kan efter de sidste slette Aar ikke bære større Byrder end det nu har, og vi maa tilføje, at det langt fra ikke er i Stand til at bære de Byrder, som for Tiden trykke, langt mindre at paalægge nye Byrder igjen. Følgen

heraf er bleven at Skoledirektionen for Kvalvig Skoles Vedkommonde har nægtet at ville udbetale det aarlige Tilskud, som Statskassen yder til Læreren's Lønning, hvilket har været ensbetydende med at Skolen maa lukkes, thi det er en Selvfølge, at uagtet Embedet har været opslaaet vakant, ingen Lærer har villet overtage Lærerembedet for den Løn som Sognet alene kan tilvejebringe. Foruden at Børnene altsaa maa gaa uden at nyde nogen som helst Undervisning, maa man ogsaa se paa at Skolebygningen med Bolig for Læreren, hvortil der af Sognet er ydet betydelige Bidrag, staar ubeboet og forfalder paa Grund af manglende Opvarmning.

Forstanderskabet tillader sig derfor herved ærbødigst at henvende sig til Lagtinget med Andragende om at samme vil søge udvirket hos det høje Ministerium, at den Lønning af 200 Kr. aarlig, som af Statskassen ydes til andre Lærere, ogsaa maa blive tillagt Læreren for Kvalvig Sogn; vi tvivle ikke om, at en duelig Lærer vil overtage Betjeningen af Kvalvig Skole med den Løn, som hidtil er givet. Først da naar ingen Lærer vil overtage Embedet med Statstilskud, finder Forstanderskabet Anledning til at forandre Træens Værdi, eller at Sognet fik godtgjort den Udgift, som det havde ved Træens Indhegning.

Ærbødigst

Forstanderskabet for Nordstrøms Kommune, den 18de Juli 1891.

Olaus Johnsen, I P. Olsen.
Formand.

S. A. Hansen, J. Jacobsen.

Samuel Johan Madsen, S. Jacobsen.

Til
Færøernes Lagting.

Den 6te Avgust kom Sagen til foreløbig Behandling:

O. Jacobsen: Da Skolen blev oprettet, blev der tillagt den en Træ, vurderet til 40 Kr. og hele Lønnen med Statstilskuddet bestemt til 400 Kr.; dermed var Skolens første Lærer vel fornøjet, men ikke den følgende, der ingen Indtægt havde af Træen og i den Anledning blev ved at klage, indtil Skoledirektionen tog sig af Sagen og for-

langte Lønnen forhøjet med 40 Kr. kontant i Stedet for Trøen, hvilket Sognet ikke ser sig i Stand til, og derfor søger Lagtingets Medvirken for at faa et Resultat i Sagen.

Schrøter udtalte som sin Overbevisning, at Skolevæsenet var kommet ind i et fejl Spor. Lagtinget er Overbestyrelse, hvad det pekuniære angaar, men har fundet sig i, at Skoledirektionen har indtaget dets Plads og derved skadet Skolesagen. Vi trænge til en ny Skoleordning og kunne benytte denne Sag til Udgangspunkt dertil.

Provsten: Den Gang Skolen blev oprettet blev der tillagt Læreren en Trø, der ansloges til 40 Kr., hvorhos det bestemtes, at Kvalvig Sogn skulde udrede 110 Kr. og Saxen Sogn 50 Kr. til Læreren Lønning. Skolens første Lærer byggede sig et Hus paa Trøen; den næste havde ingen Brug af den, og da en ny Lærer skulde ansættes, forespurgte Skoledirektionen, hvilken Løn Sognet vilde yde til Læreren uden derved at paadrage sig en vedvarende Forpligtelse. Forstanderskabet svarede, at Lønnen blev som hidtil og fastholdt dette Standpunkt under Henviisning til, at de tidligere Skoledirektioner havde approberet, at Embedet saaledes var ansat til en Indtægt af 40 Kr. Direktionen saa sig derfor nødsaget til at lade Retten udmelde Synsmand, og disse afgave den Erklæring, at Trøen var værdiløs i sin nuværende Tilstand, med Undtagelse af Gjærdet, og at den i opdyrket Stand kan antages at have en Værdi af 25 Kr. Direktionen kunde derfor ikke gaa ind paa Forstanderskabets Forlangende om at ansætte den til 40 Kr., hvilket ikke blot vilde være at skuffe Læreren, men tillige en Mislighed overfor Statskassen. Embedet blev da opslaaet uden Statstilskud, men blev heller ikke søgt af nogen, hvorefter man anmodede Forstanderskabet om at opfylde sin Forpligtelse i Følge Loven. Ved at give Forstanderskabet Medhold, aabnede man Vejen for mange Uretfærdigheder mod Læreren, hvorfor Sagen var af meget stor Betydning for Skolevæsenet.

Efferesø (ældre) paaskjønnede Direktionens Bestræbelser for at skaffe Læreren passende Løn, men maatte dog her erindre om, hvilke Anstrængelser der i sin Tid gjordes for at faa Skolevæsenet til at gaa, bl. a. af Pastor Lohmann. Den første Lærer var Skyld i, at Trøen blev anvist længere fra Bygden; Beboerne havde tilbudt at hjælpe den følgende Lærer med Opdyrkingen, men han vilde ikke. Beboerne kunne ikke være tjente med, at deres Ar-

bejde kasseres, skjønt det er udført efter Direktionens Opfordring og næppe saa billigt som anslaaet (2 Kr. pr. Favn Gjærde). Det fulde Vederlag — 200 Kr. — ydes heller ikke flere andre Steder som i Gøta og Nolsø. En saa stræng Fremgangsmaade vil føre til, at Skolen nedlægges og Uviljen mod Skolevæsenet forøges. Den nye Lærer i Kvalvig vil være bedre stillet end Foranden, eftersom han har fri Bolig. Man kunde formentlig heller ikke nægte Statstilskuddet, da dette én Gang er givet. Han vilde hævde, at her var Tale om en vedvarende Forpligtelse for Bygden.

H. C. Müller mindede om den Dobbeltstilling, han som Medlem af Direktionen og af Lagtinget indtog til Sagen, om hvilken han mente, at man ikke skulde presse for stærkt paa for ikke at fremkalde Uvilje mod Skolevæsenet. Havde man tilbudt at give Statstilskud paa 160 Kr., havde man nok faaet Embedet besat.

Schrøter: Sognet paatager sig en vedvarende Forpligtelse til at udrede Lønnen, thi en saadan er det, naar den strækker sig ud over ét Regnskabsaar, og kunde ellers vindes ved Hævd. Han kunde ikke opdage Misligheder mod Statskassen, selv om Kommunen ikke fuldt udbetalte 200 Kr., thi i Rigsdagen kjendte man Forholdene heroppe. De Forventninger, han i sin Tid nærede om Efferesø Virksomhed i Skoledirektionen, blev skuffede.

Provsten: En tidligere Direktion maatte have Skyld i, at Trøen var taget med som en Del af Lønnen. At forlange af Læreren, at han skulde opdyrke den, var ubilligt, men hvis Forstanderskabet vilde gjøre det, var det en anden Sag. Der var i det hele gaaet lidt letsindigt frem ved Ordningen af Skolevæsenet, og det lader sig ikke gjøre nu at vende tilbage til det gamle; en fast Lærer kan ikke faas uden Forhøjelse af Lønnen.

Olsen var enig med Provsten i, at Lønnen burde være saa god som muligt. Den tidligere Direktion var gaaet noget rask frem med at approbere Ansættelsen til 200 Kr.; han betragtede Læreren fri Bolig som et Tilskud af Kommunen, der maatte siges at eje Skolen. Kommunens Bidrag kunde derfor nok nu sættes til 200 Kr., i det Fribolig kan ansættes til 50 Kr. aarlig, hvorefter Lønnen altsaa vilde udgjøre 250 Kr. fra Kommunen. Ville Beboerne hjælpe Læreren med at opdyrke Trøen, bliver Sognets Bidrag endnu større.

Efferesø (ældre) imødegik Schrøter og hævdede overfor Provsten, at Direktionen

ikke var gaaet letsindigt frem ved Ordningen af Skolevæsenet i Kvalvig, eller man maatte sige, at Letsindigheden havde fremkaldt smukke Resultater, idet mange Børn derved være blevne underviste.

O. Jacobsen havde som Synsmand underskrevet Erklæringen om Trøen, der var vurderet til $\frac{3}{4}$ Kofoder eller 25 Kr. Gjærdet havde kostet 3—400 Kr., der i Rente vilde give en aarlig Indtægt af 13—14 Kr. eller ialt 38—40 Kr. Det var ikke letsindigt handlet af Direktionen og Skolekommissionen, der havde faaet Bygdemændene til at udføre denne Sag efter Læreren's Ønske, og Direktionens Fremgangsmaade syntes nu at være noget streng mod Kvalvig og Saxen Sogne i Sammenligning med, hvad den tillod paa Nolsø og andre Steder, hvor Læreren maatte nøjes med mindre af Kommunerne.

Schrøter: Kvalvig er godt stillet i Sammenligning med Kvalbø, der maa lønne Læreren med 400 Kr. og som fik Skole, uden at Lagtingets Samtykke var indhentet, hvorfor Skolen da ogsaa er saa godt som ubenyttet. Beboerne i Familien, der i hans Faders Tid havde været fri for Udgift til Læreren, bleve paalagte at lønne Eftermanden. I Effersø's Sted vilde han have henvist Forstanderskabet i Kvalvig til Lagtinget.

Provsten hævdede, at Direktionen bestandig havde været villig til Forlig med Forstanderskabet. O. Jacobsen kunde ikke gaa fra sin Underskrift paa Synsforretningen. Den tidligere Direktion havde handlet letsindigt. Friboligen kommer Læreren til gode og forøger hans Løn men ikke af Sognet, der af Statskassen fik Tilskud til Boligen, ved hvis Opførelse der blev 400 Kr. tilovers, af hvilke en Del skal være brugt til Fattighjælp. (I)

O. Jacobsen bemærkede, at der var den Mærkelighed ved Reguleringen af Læreren's Løn, at den bestandig gik op efter, hvorfor man maatte være bange for den.

Olsen: Hvis Beboerne havde faaet 400 Kr. tilovers, maa Bygningen være meget daarlig og burde da ikke være modtagen eller ogsaa have Beboerne udført meget Pliktarbejde.

Effersø (ældre) mente ikke, at man efter Kommunalloven af 1872 kunde tvinge Beboerne som af Provsten anført, ligesom man ogsaa fra Direktionens Fremgangsmaade ved Ordningen af Skolevæsenet i Kirkebø Sogn havde en Anvisning til, hvorledes man skulde gaa frem med Ordningen af Skolevæsenet.

Provsten imødegik Effersø's Bemærkninger, i det han oplyste, at han ikke som Provst havde været med til at ordne Skolevæsenet i Kirkebø Sogn.

O. Jacobsen foreslog at nedsætte et særligt Udvalg paa 3 Medlemmer. Schrøter foreslog et særligt Udvalg paa 5 Medlemmer. — Schrøters Forslag sattes først under Afstemning og vedtoges med 15 St., hvorved Jacobsens Forslag betragtedes som bortfaldet.

Til Medlemmer af Udvalget valgtes næste Dag: S. E. Müller, O. P. Effersø, Schrøter, Provsten og Olsen.

Den 3dje September fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning.

I indeværende Samling er indkommet et Andragende fra Forstanderskabet for Nordstrøms Præstegjælds Kommune, hvori Lagtinget anmodes om at virke hen til, at Skolelærerembedet for Kvalvig og Saxen Sogne kan blive besat.

Skoledirektionen havde for henvendt i Aar siden, da Skolelæreren for Kvalvig og Saxen Sogne ansattes i andet Embede, nægtet at opslaa Embedet vakant paa de hidtil sædvanlige Vilkaar, under Paaberaabelse af, at det Tilskud, som af Beboerne af Kvalvig Sogn ydedes Læreren, ikke var antagelig stort og navnlig ikke vejede op imod Statskassens Bidrag til Sognets Undervisningsvæsen, stort 150 Kr. Den Løn, Sognet ydede, var kontant 110 Kr. og desuden, som Ækvivalent for de resterende 40 Kr., Brugen af en Trø. Denne Trø, der har Størrelse til i opdyrket Stand at afgive Vinterfoder til 1 Kør, er ikke opdyrket, i hvert Fald kun for en ringe Del. Skoledirektionen har ikke anset det Udbytte, Trøen kan afgive, for ligt 40 Kr. aarlig, og støtter sin Paastand paa en afgiven Synsforretning. Forstanderskabet hævder — det afgivne Syn uagtet —, at Trøens virkelige Aarsudbytte vil kunne ansættes til 40 Kr.

Efter Forhandling med Skoledirektionen ved et af dens faste Medlemmer, om de Betingelser, Direktionen stiller for at Embedet kan tilstaa's Understøttelse af Statskassen, og Korrespondance med Kommunalforstanderen for Kvalvig Sogn, angaaende de tilsvarende Bidrag, Sognet har at yde

til Skolelærerens Løn, har undertegnede, af Lagtinget i denne Sag nedsatte Udvalg den sikre Forventning, at Sagen kan ordnes paa følgende Maade:

Statskassens Bidrag til Skolelærerens Løn bliver som hidtil 200 Kr. Af Saxen Sogn ydes ligeledes som hidtil 50 Kr. Kvalvig Sogn yder ved Paaligning 110 Kr. Det afgiver vedblivende til Lærerens Brug den omhandlede Trø, der værdsættes til at afgive en aarlig Indtægt af 40 Kr., samt bidrager desuden med den aarlige Rente af den det tilhørende Kapital paa c. 400 Kr. Kapitalen frugtbargjøres enten ved Udlaan mod 4 pCt Rente og lignende Sikkerhed som foreskrevet er ved Udlaan af unyndiges Midler, eller ved Indsættelse til Forrentning i Færø Amts Sparekasse. For at undgå fremtidige Tvivlsmaal bestemmes det, at forsåvidt det efter Skoledirektionens Ønske skulde blive vedtaget, at den nævnte Kapital anvendes til Opførelse af Bygninger til Lærerens Brug, f. Ex. Kjæld eller Nøst, hvorved Renteudbetalingen helt eller delvis bortfalder, bliver der ikke af den Grund at tillægge Læreren noget yderligere Bidrag af Kvalvig Sogn ved Paaligning paa Beboerne.

Man tillader sig derfor at foreslaa til Tingets Vedtagelse:

1. Det meddeles Forstanderskabet for Nørdrøm Præstegjælds Kommune, at Tinget i Henhold til Kommunallovens § 27, b, billiger, at det Bidrag til Lønning af Læreren for Kvalvig og Saxen Sogne, som bliver at yde af Beboerne, fastsættes til:

For Saxen Sogn 50 Kr. aarlig.

For Kvalvig Sogn: Ved Paaligning

paa Beboerne aarlig 110 Kr., Brugen

af en Trø i Kvalvig, anslaaet til ét

aarligt Udbytte af 40 Kr., samt end-

videre den aarlige Rente af den Sognets

tilhørende Kapital paa c. 400 Kr., hvilken

Kapital gjøres frugtbringende, enten

ved Udlaan mod 4 pCt. Rente og lig-

nende Sikkerhed i Jordlegods, som den

der er foreskrevet for Udlaan af unyn-

diges Midler, eller ved Indsættelse til

Forrentning i Færø Amts Sparekasse.

Det tilkjendegives derhos For-

standerskabet, at forsåvidt det efter

Skoledirektionens Ønske skulde blive

vedtaget, at den nævnte Kapital an-

vendes til Opførelse af Bygninger til

Lærerens Brug, f. Ex. til Kjæld eller

Nøst, hvorved Renteudbetalingen helt

eller delvis bortfalder, bifalder Tinget,

at der ikke af den Grund tillægges

Læreren noget yderligere Bidrag af

Kvalvig Sogn ved Paaligning paa Beboerne.

Endelig tilkjendegives det Forstanderskabet, at man har Grund til at vente, at Skoledirektionen vil gaa ind paa at opslaa Embedet ledigt paa de ovennævnte Vilkaar, hvorfor det anmodes om at sætte sig i Forbindelse med Direktionen, for at Skolelærerembedet i Kvalvig snarest muligt kan blive besat.

2. Indholdet af denne Vedtagelse kommuniseres Skoledirektionen.

I Udvalget angaaende Skolelærerembedet i Kvalvig og Saxen Sogne, Thorshavn den 2den Septbr. 1891.

E. Müller, J. C. Kvonsen.
Ordfører.

C. Olsen. J. H. Schrøter.

O. P. Effersø.

Den 9de September foretoges Sagens endelige Behandling.

S. E. Müller (Ordfører) refererede Betænkningen.

Poulsen bemærkede, at Trøen var sat til en Indtægt af 40 Kr., hvad der var meget for højt i al Almindelighed. Om man nu vilde mene, at en Lærer ved her at finde Anvendelse for sin Fritid, kunde have særlig Nytte af en Trø, gjaldt det ikke i Kvalvig, hvor Læreren det halve Aar var borte fra Hjemmet og saaledes ikke havde Tøjlighed til at dyrke Trøen, der desuden laa langt borte. Han vilde henstille til Skoledirektionens Medlemmer, at der ved Opslaget af det ledige Embede blev fastsat visse Terminer for Udbetaling af Lønnen, som bl. a. i Kvalvig ofte skulde være udbetalt til temmelig ubestemte Tider.

Provsten lovede at tage under Overvejelse, om der kunde gjøres noget for at skaffe Læreren Lønnen udbetalt til bestemte Tider, hvilket i hvert Fald kunde ske, hvad Statsbidraget angik.

Djurhaus: Hvis Poulsens Fordring skulde gennemføres, blev det vanskeligt at faa Formænd for Forstanderskaberne, thi Skatten kom meget uregelmæssig ind. Han fandt det uforsvarligt, at Skoledirektionen havde ladet Embedet henstaa ledigt i saa lang Tid, og mente, at Tinget burde udtale, at slikt ikke burde finde Sted igjen. Direktionen kunde have ansat en Lærer, thi

Lagtinget skulde nok have sørget for, at Læreren fik den fastsatte Løn, 400 Kr. Det værste var dog ikke Tabet af Statens Bidrag, men Afbrydelsen af Undervisningen.

Schrøter: Det gik ikke an, at Direktionen ansatte en Lærer under Forudsætning af, at Lagtinget nok skaffede Lønnen.

Djurhuus: Læreren kunde være konstitueret med Udsigt til at faa fast Ansettelse.

Provsten: Det var Forstanderskabets Pligt at sørge for Børnenes Undervisning. Statens Bidrag kunde ikke udbetales, da Kommunen ikke gjorde sin Pligt. Direktionen var ikke forpligtet til at konstituere en Lærer, men havde maaske gjort det, hvis Forstanderskabet havde ansøgt derom.

Poulsen forstod ikke Djurhuus's Forsikring om, at Lagtinget nok skulde have sørget for at skaffe den ansatte Lærer 400 Kr., da Tinget ikke en Gang nu sørgede for at skaffe dem. Naar kommende Lærere havde opdyrket Trøen, kunde den maaske give 40 Kr., men dette vilde Kvalvig Sogn saa ikke have Æren af. Han forstod heller ikke, hvorfor Provsten saa stærkt skjelnede imellem Statstilskuddet og Kommunens Bidrag. Lærerne vare ikke Statsembedsmænd, men skulde have Lønnen udbetalt af Kommunen, der kunde gjøre mere end hidtil for, at Udbetalingen skete til visse Tider.

S. E. Müller: Det havde ogsaa været under Overvejelse om Trøens Værdi. Statsbidraget blev givet Kommunen, men den havde ikke faaet det udbetalt.

Schrøter mente, at Statsbidraget maatte kunne faas udbetalt uden Hensyn til, om Kommunen gav fulde 200 Kr.

O. Jacobsen fandt Sagen saa godt ordnet nu, at enhver Lærer kunde være tilfreds dermed og Lagtinget ogsaa.

Provsten henviste til Ministeriets Bestemmelse angaaende Udbetalingen af Statsbidraget. Direktionen havde i det hele faaet temmelig fri Hænder i denne Sag. At konstituere en Lærer kunde have faaet uheldige Følger, da andre Kommuner maaske vilde benytte sig deraf til ved Ledighed at faa Læreren Løn nedsat.

Effersø (ældre) forstod ikke Provstens Udtalelse om Kommunens Forpligtelse.

Den forrige Provst havde nemlig været af den Mening, at Kommunerne havde overtaget en værdvarende Forpligtelse overfor Skolevæsenet.

Provsten antog, at en tidligere Direktion havde handlet i god Tro og antaget, at Trøen havde den angivne Værdi, men da man nu fik Underretning om, at den var værdiløs, fandt Direktionen sig forpligtet til at handle, som den havde gjort og havde tænkt at henvende sig til Lagtinget om at faa Sagen i Orden, hvis ikke Forstanderskabets Andragende var kommet først.

Schrøter vilde tale om Principperne for Skolevæsenet. Var det Meningen, at disse Penge fra Staten vare stillede til Direktionens Disposition? Han kunde ikke tro det. I Kvalbø forlangte Direktionen dobbelt Bidrag fra Kommunens Side til Læreren Løn. Direktionen havde begyndt at tage den lille Finger og var saa bleven ved at skride lidt efter lidt, saa Befolkningen til sidst blev kjed af det hele Skolevæsen.

Effersø (ældre) oplyste, hvorledes Læreren havde faaet Trøen anvist efter sit eget Ønske om at bo der, hvilket skete med Direktionens Samtykke, saa man kunde ikke straffe Kommunen for, hvad der var sket. Der var ellers Lejlighed nok til at gribe ind andre Steder, der fik Statsbidraget uden at give Læreren 200 Kr.

Provsten: Hvor Læreren var ansat, kunde ikke gjøres Forandring. De af Effersø omtalte Misligheder fra tidligere Tider kjendte han ikke.

Isaksen mente, at Trøen maatte da have nogen Værdi. Poulsen syntes ikke, Læreren skulde bruge sin Tid til at arbejde paa Bøen. Det vilde være heldigst, om Lærerne heroppe kunde faa deres Løn erlagt udelukkende i rede Penge; men paa Grund af vore smaa Forhold var man nødt til at gribe til andre Udveje, og forresten havde en ung kraftig Lærer ogsaa godt af nogen legemlig Beskæftigelse, og under Opholdet i Thorsvig og Saxen havde han Lejlighed nok til aandeligt Arbejde.

Udvalgets Forslag Post 1 og 2 sættes under Afstemning og vedtoges med 15 St. for og ingen imod.

XXVIII. Andragende om Understøttelse til et Svømmekursus.

Den 4de Avgust fremlagdes saalydende Andragende:

Til Lagtinget.

Med Assistance af Handelsmand Joen Nattestad og Husmand Niels Peter Thomsen her af Bygden oprettede jeg i Juni Maaned et Slags Svømmeskole i Kvalbø, og et Kursus blev paabegyndt. Undervisningen, der gives 5 Dage ugentlig, med 2 Timer om Dagen, foregaar dels i et dertil indrettet Gymnastiklokale, dels paa varme Sommerdage i Vandet, hvorhos vi anskaffede os de mest nødvendige Svømme- og Undervisningsredskaber. Sagen vandt strax almindelig og varm Tilslutning blandt den herværende Befolkning; der indmeldte sig 15 Drengø i Alderen fra 9—15 Aar som Elever, mod en Betaling af 1 Kr. maanedlig for hver af de 12, 50 Øre maanedlig for de 2, medens 1 Dreng erholdt Friplads.

Da den her paa Øen grasserende Kighostepidemi udbredte sig til Kvalbø, bleve vi efter c. 3 Ugers Virksomhed nødsagede til at udsætte Kursuset. Det agtes gjenoptaget til 1ste Juni næste Aar, og hvis det kan faa tilstrækkelig Støtte, agtes Undervisningen fortsat med 5 Gange 2 Timer ugentlig, i 3 eller 4 Sommermaaneder aarlig.

Det vil vistnok fra alle Sider erkjendes, at det er af største Vigtighed, om den herværende mandlige Befolkning, der næsten daglig færdes paa Havet, kunde lære at svømme. Som et Exempel paa, hvor hyppig Folk forulykke paa Søen, skal her anføres, at siden jeg i 1867 kom her til Bygden, altsaa i 24 Aar, er der i denne af et Indbyggerantal af c. 400 forulykket 24 Mandpersoner paa Søen; af disse ere 15 omkomne i Nærheden af Land eller i Nærheden af andre Baade under saadanne Omstændigheder, at de efter al Sandsynlighed vilde være bleve reddede, hvis de havde kunnet svømme.

I det Haab, at det givne Exempel vil lede til, at man ogsaa i andre Bygder, hvor der findes Mænd, der kunne svømme,

vil søge at faa Undervisning i Svømning indført, tillader jeg mig at andrage Lagtinget om at drage Omsorg for, at dette Foretagende maa erholde offentlig Understøttelse.

Sluttelig tillader jeg mig at bemærke, at medens kun enkelte her paa Øerne ere i Besiddelse af denne Færdighed, lære alle Drengø i det øvrige Kongerige at svømme, naar de bo $\frac{1}{4}$ Mil eller derunder fra Havet.

Kvalbø den 28de Juli 1891.

Ærbødigt

J. H. Schrøter.

Idet jeg efter Anmodning attesterer, at Antallet af de siden 1867 ved Drukning omkomne Personer i Kvalbø Sogn, rigtig er opgivet i foranstaaende Andragende, skal jeg af Hensyn til Sagens Vigtighed tillade mig paa det varmeste at anbefale det i Andragendet nævnte paaskjønnelsesværdige Foretagende til offentlig Understøttelse.

Lejre Præstegaard den 28de Juli 1891.

Fr. Petersen,

Sognepræst, Formand i Kvalbø Sogns
Kommunalforstandskab.

Dette Andragende var ledsaget af følgende

Fortegnelse

over

drukne Personer i Kvalbø Sogn for
Aarene 1867—1890.

1867, 29de Avgust: 5 Personer drukne inde paa Sands Bugt ved at Baaden kæn-
trede (i godt Vejr); 5
Mand bleve reddede.

1870, 13de Decbr. 3 Personer druknede i en Strømruse ved St. Dimon; af Besætningen reddedes 4 Mand af en Baad, som var i Nærheden.

1874, 22de Marts: 9 Personer druknede paa Hjemrejse fra Skug i godt Vejr; paa hvad Maade eller paa hvilket Sted Ulykken skete, vides ikke.

1885, 16de Avgust: 6 Personer druknede ved Kuldsejling inde paa Kvalvigsfjord; 2 Mand af Besætningen bleve reddede.

1889, 7de Maj: 1 Person (Jens Jensen) døde ligesom, han var bleven bjærget paa Land; Baaden kængrede lige ved Land; en anden Mand, som var paa samme Baad, beholdt Livet.

Løje den 27de Juni 1891.

Fr. Petersen.

Den 7de Avgust foretoges Sagens foreløbige Behandling.

Schrøter: Spørgsmaalet om Indførelsen af Svømning havde før været for i Lagtinget, men man havde fra flere Sider ment, at Vanskelighederne vare saa store, at Sagen ikke lod sig gennemføre her. Det er sørgeligt at se de forholdsvis mange Dødsfald, som finde Sted blandt Færingerne til Søs og som for en stor Del skyldes Mangel paa Færdighed i at svømme. Dette var Grunden til at han oprettede et Svømmekursus i Kvalbø og agtede at gjenoptage det næste Sommer. En Mand i Bygden havde ydet sin Medvirken uden Godtgørelse, men Taleren og en anden Mand, der havde assisteret ved Undervisningen, kunde ikke gjøre det uden Betaling, og en saadan kunde formentlig erholdes, af det offentlige. I danske Skoler er Svømning et lovbefalet Fag, og Staten gjør jo meget for Undervisningen paa Færøerne. Han kom med denne Sag, fordi han kun fik en utilstrækkelig Betaling af Eleverne og ikke havde Raad til at ofre meget paa Anskaffelse af Redskaber til Svømningen, af hvilke han især ønskede en Flydebro; men

Hovedgrunden til Sagens Fremkomst var dog formentlig Haabet om, at Exemplet skulde virke smittende i de andre Bygder paa Øerne.

Efferse (yngre) kunde slutte sig til Schrøters Betragtninger med Hensyn til Svømningens Betydning, men maatte tillige fremhæve, at den har meget at sige for Sundheden. I Henseende til Brug af Svømning staar man meget langt tilbage, undertagen i Thorshavn; men at faa den indført i Skolen som lovbefalet Fag, kunde ikke ske for Øjeblikket. Ad privat Vej kunde der ogsaa udrettes en Del, men derimod kunde det blive vanskeligt at skaffe Understøttelse (mulig af det Hansenske Legat?). Sagen syntes i det hele taget at trænge til nogen Overvejelse, eventuelt i et Udvalg.

Isaksen interesserede sig ligeledes meget for Svømning, da man derved blev i Stand til at afværge mange Ulykker, styrkede Sundheden og skaffede Legemet en gavnlig Øvelse.

Danielsen anerkjendte Svømningens store Betydning, men det blev et meget stort Pengespørgsmaal, naar alle skulde lære at svømme. Badning er gavnlig, men de Mænd, som jævnlig færdes paa Søen, trænge næppe dertil, og Svømning kan man lære uden at der behøves Svømmeskoler; der fandtes i flere Bygder lige saa gode Svømmere, som i Thorshavn. Som Redningsmiddel havde Svømningen næppe den Betydning; man ofte tillagde den, og Sagen lod sig vist ikke gennemføre af Hensyn til Udgifterne.

Isaksen: Om ogsaa Lagtinget gav et Tilskud til Undervisningen i Kvalbø, havde det ikke dermed bundet sig i alle Tilfælde. Svømning var, efter de Erfaringer, Taleren havde gjort, næppe saa almindelig, som Danielsen mente.

Schrøter: Grundloven bestemmer, at alle Børn skulle have Undervisning, og i Danmark er det Pligt for de Børn, der bo indenfor $\frac{1}{4}$ Mils Afstand fra Havet, at modtage Undervisning i Svømning, skjønt det der i Virkeligheden var et ringt Antal, der fik praktisk Brug for Svømning i Sammenligning med Børn heroppe. Frygten for Udgifterne var ugrundet; en saadan Frygt var ogsaa til Stede ved Forhandlingerne om at opføre den første Skole. Det var heller ikke Hensigten at gaa til Ministeriet, for Sagen havde staaet sin Prøve. Overfor Danielsen henviste han til en Fortegnelse fra Pastor Fr. Petersen om Aarsagerne til en Række Dødsfald til Søs, der hidrørte fra Ubekjendtskab til Svømning.

Man kan ikke lade Børn alene gaa i Vandet. At kunne svømme hjalp overordentlig meget til at bevare sin Fatning i Havnød.

Danielsen var aldeles ingen Modstander af Svømning, men vilde hævde, at der fandtes mange gode Svømmere fi Kx. i flere Bygder paa Vaagø, saa man behøvede ikke at oprette Skoler i den Anledning. Man troede heller ikke, at Dødsfaldene paa Søen formindskedes i den Grad, at de gennemgaaende kom til at staa i det Forhold som af Schrøter angivet, fordi Svømningen blev mere almindelig; derimod kunde man opmuntre Folk til at fremme Svømning.

Schrøter anførte et Exempel paa, hvilken Betydning Svømmedygtighed havde haft for ham selv.

Isaksen foreslog Sagen henvist til Udvalget for økonomisk Fond, hvilket Forslag vedtoges med 19 St. for og ingen mod.

Den 22de August fremlagdes saalydende

Udvalgsbetænkning:

Til undertegnede Udvalg er afgivet et Andragende ledsaget af et Bilag fra Lagtingsmand J. H. Schrøter om, at et i Bygden Kvalbø paabegyndt Kursus i Svømmeundervisning, maa erholde offentlig Understøttelse, og skal man i den Anledning tillade sig at stille nedenstaaende Forslag til Vedtagelse, idet man ledsager samme med følgende Udtalelser:

Det maa erkjendes, at den færøske Befolkning gennemgaaende har liden Færdighed i Svømning, samt at Erhvervelsen af en saadan Færdighed er højst ønskelig.

I Andragendet er fremhævet og ved Henvisning til en sammt ledsagende, af vedkommende Sognepræst meddelt Fortegnelse over druknede Personer i Kvalbø Sogn for Aarene 1867—1890, belyst, at Ulykkestilfælde paa Søen antagelig oftere vilde være undgaaede, hvis paagjældende Personer kunde svømme. Udvalget er ogsaa af den Mening, at det utvivlsomt vilde formindske Antallet af de desværre hidtil saa hyppige Ulykkestilfælde paa Søen, om Færdighed i Svømning var mere almindelig, end nu.

Derhos formæner man, at om Svømning kom mere i Brug, vilde i det hele taget Badning blive almindeligere, hvilket i

hygieinisk Henseende maatte være højst gavnligt. Badning maa særlig for en Befolkning, der lever under Væjrforhold og Vilkaar, som vore, bidrage til at hårde Legemet og gjøre det skikket til at taale Væjr og Strabadser, som følge med Livet heri.

Naar det saaledes maa erkjendes, for at være en Samfundsopgave at arbejde hen til at Svømning bliver almindelig blandt Befolkningen, fremstiller sig det Spørgsmaal, paa hvilken Maade og hvorvidt man under de her forhaandenværende Forhold kan yde Sagen sin Bistand.

Derom man ikke foretager Skridt til en systematisk Undervisning, vilde Forholdene rimeligvis sent eller aldrig forandre sig. Alene det, at vort gennemgaaende kolde Væjr lidet indbyder til Svømning for Fornøjelsens Skyld, vil afholdt mange fra at begynde, og det er bekjendt nok, at Forældre ofte modsætte sig, at deres Drengs befatte sig med Svømning, da de befrygte at disse uden Tilsyn af voksne og svømmekyndige Personer, ere udsatte for at drukne og paaføre sig Forkølelse. En Person, som vil lære sig at svømme, men ikke har kyndig Undervisning heri, maa ogsaa almindeligvis behøve lang Tid, førend han opnaar den fornødne Færdighed, og vil derfor være tilbøjelig til at opgive sine Forsøg forinden.

Under kyndig Vejledning vil Øvelse i Svømning ikke være forbunden med Fare, og Færdighed vil forholdsvis hurtig opnaas.

Nede i Kongeriget er Svømning paa mange Steder et tvungen Fag i de offentlige Skoler, og det mest virksomme Middel til at fremme Sagen, vilde sikkert være at gjøre den til et saadant i vore Skoler. Herom kan der imidlertid formentlig aldeles ikke være Tale for Tiden. Skolerne have mere nærliggende Opgaver end denne, som de vanskelig kunne løse.

At gennemføre Sagen paa anden Maade under det Offentliges Ledelse end gennem Skolernes, lader sig i ethvert Kald ikke gjøre.

For Tiden gjør man vistnok rettest i at indskrænke sig til at yde saadanne Forsøg paa Fremme af Færdighed i Svømning blandt den mandlige Ungdom, som kunne opvise et gunstigt Resultat og som yde et Exempel til Efterlignelse, Understøttelse af offentlige Midler, forsaavidt saadanne maatte have.

Nu at henvende sig til Statskassen kan man ikke tilraade. Derimod turde det mulig være Anledning til, af de afvore egne offentlige Midler, nemlig det Hansenske Legats Renter, som man er berettiget til

at anvende i et saadant Øjemed, at yde et Bidrag.

Ved at se hen til de Oplysninger, der foreligge i Andragendet, kan Udvalget dog ikke anbefale at yde noget Bidrag i Aar. Andragendet, der vel er anbefalet af Sognepræsten og Kommunalforstanderskabets Formand, men ikke kan siges at være ledsaget af Forstanderskabets Erklæring eller Anbefaling, oplyser nemlig, at det omhandlede Svømmekursus i Kvalbø, med et Antal af 15 Elever, kun har været i Virksomhed i c. 3 Uger, og efter dette Tidsrumms Forløb maatte udsættes paa Grund af Kighoste-epidemiens Optræden i Bygden.

Man finder derfor, at Andrageren bør opfordres til paany at henvende sig til Tinget og at man da, naar et vist Resultat ses at foreligge, maa yde en Præmie af det Hansenske Legats Renter.

Udvalget tillader sig, i Henhold til foranførte, at indstille til Tingets Vedtagelse som Svar paa det frenkomne Andragende følgende:

I Erkjendelse af, hvilken Betydning Erhvervelsen af Færdighed i Svømning blandt Befolkningen her paa Øerne vil have for Samfundet, opfordrer man Andrageren til at fortsætte det af ham, med to andre Mænds Bistand, paabegyndte Svømmekursus i Kvalbø, og idet man tilkjendegiver, at det paabegyndte Foretagende ikke i Aar kan tildeles nogen Understøttelse af de til Tingets Raadighed staaende Midler,

blandt andet da Undervisningen kun har været ganske kortvarig, og anmoder ham om til næste Aar at fremkomme med et af de fornødne Oplysninger, deriblandt vedkommende kommunale Forstanderskabs Erklæring, ledsaget Andragende. Han kan da, hvis noget gunstigt Resultat af hans Bestræbelser foreligger, forvente bevilget en Præmie af det Hansenske Legats Renter.

I Udvalget for økonomisk Fond og det Hansenske Legat, Thorshavn den 21de August 1891.

Oliver Effersøe. J. C. Djurhuus.
Ole Johannesen.

Den 26de August foretoges Sagens endelige Behandling. Udvalgets Forslag sattes under Afstemning, men da kun 8 stemte for og ingen imod, foretoges Navneopraab med følgende Udfald: Ja stemte: Poulsen, Provsten, Hansen, Weihe, S. E. Müller, O. P. Effersø, Oliver Effersø og Formanden; nej stemte: Isaksen og Schrøter; — Jacobsen, Danielsen, Niclasen og Husgaard stemte ikke, medens H. C. Müller, Johannesen, Restorff, Petersen, Djurhuus og Olsen vare fraværende; og var Udvalgets Forslag saaledes vedtaget med 8 St. mod 2.

XXIX. Forslag ang. Forbud imod Indførsel til Færøerne af Ræve m. v.

Den 24de August fremlagdes følgende

Forslag.

Lagtinget anmodes om at gjenoptage Forhandling om det i sin Tid henlagte Forslag om Forbud imod at indføre til

Færøerne Ræve eller andre skadelige Rovdyr.

Thorshavn den 24de August 1891.

Ærbødigst

H. C. Müller.

Til Lagtinget.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 26de August, vedtoges, efter Forslag af H. C. Müller at henvise den til Udvalget for forskelligartede Sager, som afgav følgende, den 3dje September fremlagte

Udvalgsbetænkning.

Fra Sysselmand Müller er indgivet til Lagtinget en Anmodning om, at Tinget vilde gjenoptage Forhandling om det i sin Tid henlagte Forslag om Forbud imod at indføre til Færøerne Ræve eller andre skadelige Rovdyr.

Denne Anmodning er af Tinget henvist til undertegnede Udvalg, der vel maa erkjende at det i flere Henseender vilde være farligt, om saadanne Dyr indførtes hertil, men tillige tror, at der ikke er stor Grund til at befrygte en saadan Indførsel, hvilket formentlig ogsaa var Grunden til, at det i sin Tid fremkomne Forslag blev henlagt af Tinget. Forslagsstilleren har selv ved Sagens foreløbige Behandling udtalt, at Forbudet ikke kunde siges at være påtrængende nødvendigt i Øjeblikket og et andet æret Medlem, der nærrede Interesse for Sagen, udtalte, at et saadant Forbud muligvis burde indføres ved et Tillæg til Havgeloven; dette var imidlertid ogsaa Tilfældet med de to af Tinget forrige Aar vedtagne Lovforslag om Ødelæggelse af Ravnens Æg og Yngel og om Foranstaltninger til Hesteavlens Fremme; der kunde derfor være Grund til at afvente Regeringens Stilling til disse Lovforslag.

Udvalget kan slutte sig til disse Udtalelser og formener, at dersom de nævnte forrige Aar vedtagne Forslag blive fremmede som særlige Love, vil man ogsaa kunne vente at faa gennemført en særlig Lov om Forbud imod Indførsel af skadelige Rovdyr; ønsker Regeringen derimod at faa de nævnte Sager ind under Havgeloven,

ville de sandsynligvis paany blive forelagte Lagtinget, og der vil da være Lejlighed til ogsaa at tage denne Sag med.

Udvalget tillader sig derfor i Henhold til det foran anførte, og idet man tillige maa henvise til den store Mængde af Sager, Tinget i Aar har til Behandling, at foreslaa til Vedtagelse,

at Forslaget om Forbud imod at indføre til Færøerne Ræve eller andre skadelige Rovdyr foreløbig stilles i Bero.

I Udvalget for forskelligartede Sager, Lagtinget den 3dje Septbr. 1891.

Chr. A. Hansen, J. C. Djurhuus.
Ordfører.

A. W. Restorff

Den 4de September fremlagdes følgende

Ændringsforslag

til

Udvalgets Forslag.

I Stedet for Udvalgets Forslag foreslaas, at Sagen udsættes til næste Aar.

Lagtingssalen den 4de Septbr. 1891.

Oliver Efferse.

Den 9de September foretoges Sagens endelige Behandling. Ændringsforslaget sattes først under Afstemning og vedtoges med 13 St. for og ingen imod, hvorved Udvalgets Forslag betragtedes som bortfaldet.

XXX. Besværing over paalignet Kommuneskat.

Ved Lagtingets Aabning fremlagdes en fra Kjøbmand J. Dahl af Vaag paa Suders indkomne Besværing over den ham for Aaret 1890—91 paalignede Kommuneskat.

Ved Sagens foreløbige Behandling, den 1ste og 3dje August, vedtoges følgende af Schrøter stillede

Forslag til Beslutning.

1. Lagtinget anmoder Formanden om gennem Forstanderskabet at afsøge Kjøbmændene J. Dahl, N. Mortensen og N. Nolsø af Vaag nærmere Oplysninger om, hvor stor Handelsomsætning — saavel Udsalg som Indkjøb af Varer — de have haft i sidst afvigte Regnskabsaar, saavel som om hvor store Indtægter de have haft af Jordbrug og for den førstnævnte Vedkommende tillige af Fiskeri i samme Tidrum, samt om muligt om, hvorledes deres Formuesforhold iøvrigt ere. Disse Oplysninger forventes, saa betids tilvejebragte, at Sagens endelige Afgjørelse vil kunne finde Sted i denne Lagtingsamling.
2. Sagens videre Behandling udsættes indtil nærmere Oplysninger foreligge.

Lagtingssalen den 1ste August 1891.

J. H. Schrøter.

Den 11te August fremlagdes en fra vedkommende Forstanderskab fremsendt Erklæring med 1 Bilag, og den 12te August fremlagdes endvidere en fra Kjøbmand J. Dahl indkommen Erklæring.

Samme Dag (12te August) fortsattes Sagens foreløbige Behandling og vedtoges da, efter Forslag af Schrøter, at henvise Sagen til det kommunale Udvalg, som afgav følgende, den 4de September fremlagte

Betænkning.

Til undertegnede Udvalg har været henvist en Skatteklage fra Kjøbmand Jacob Dahl af Vaag paa Suders til Betænkning.

Da Udvalget ikke kunde blive enigt om et fælles Indstillingspunkt, delte det sig i et Flertal, bestaaende af H. C. Müller, Olsen og Husgaard, og et Mindretal, bestaaende af Schrøter og Danielsen.

Skjønt Klagen ved dens forelæggelse for Tinget efter Flertallets Mening maatte siges at have gennemgaaet de befalede Stadier, navnlig ved at de Personer, med hvem han havde sammenlignet sig, havde haft Lejlighed til at udtale sig om den og saaledes burde være moden til Afgjørelse af Lagtinget, viste det sig dog, at der fra Klagerens Side var begaaet den Fejl, at de af ham meddelte Oplysninger ikke vare fyldestgørende til derpaa at kunne bygge et rigtigt Skjøn. Imidlertid viste Tinget bemærkede J. Dahl det Hensyn, at sende Sagen igjen til Forstanderskabet for at saavel han som de andre 2 Kjøbmænd, N. Nolsø og N. Mortensen, med hvem Klageren havde sammenlignet sig, kunde faa Lejlighed til paany at fremkomme med saadanne yderligere Oplysninger, at Tinget kunde skjønne om Skatteansættelsens Rigtighed.

N. Nolsø og N. Mortensen have afgivet en af begge underskrevet Erklæring til Forstanderskabet, der dog maa siges at være temmelig lidt oplysende med Hensyn til deres Skatteevne, idet de blot udtale, at da de ikke vide, hvorvidt J. Dahl vil give yderligere Oplysninger, finde de ikke Anledning til at meddele Oplysning om deres Omsætning. J. Dahl har imidlertid slet ikke svaret Forstanderskabet, men har derimod sendt sin Svarskrivelse, hvori han meddeler nogle nærmere Oplysninger, til Lagtinget, skjønt de, ligesaa lidt som de af Nolsø og Mortensen meddelte, kunne siges at være tilstrækkelig fyldestgørende.

Af de fremkomne Erklæringer har Flertallet nærmest faaet den Opfattelse, at Dahl forholdsvis er sat noget højere i Skat end de andre, men da ingen af Erklæringerne kunne siges at indeholde saa fyldestgørende Oplysninger, at der derpaa kan bygges noget rigtigt Skjøn, har det ikke troet at burde tilraade nogen Nedsættelse i den J. Dahl paalignede Skat.

Naar, som bemærket, Dahl direkte til Lagtinget har indsendt sin Erklæring, har han ogsaa dernæst unddraget Forstander-

skabet Lejligheden til at udtale sig om den, og maa Flertallet saa meget mere anse Forstanderskabets Udtalelser om de af ham meddelte Oplysninger for at være af saa væsentlig Betydning, at det ogsaa paa Grund af denne Mangel ikke ser sig i Stand til at foreslaa nogen Forandring i den ham for Aaret 1890—91 paalignede Formue- og Lejlighedsskat og skal derfor tillade sig at indstille til Tinget at vedtage at svare Klageren:

»Da Klagen og øvrige Sagen led-sagende Erklæringer ikke indeholde saa fyldestgørende Oplysninger, at der derpaa kan bygges noget begrundet Skjøn, og da navnlig Klageren ved at sende sin sidste Erklæring direkte til Lagtinget har unddraget Forstanderskabet Lejligheden til at udtale sig derom, ser Tinget sig, skjønt der i det oplyste indeholdes noget, der synes at tyde paa, at han er temmelig højt ansat i Skat, ikke i Stand til at foretage Forandring i den ham for Aaret 1890—91 paalignede Formue- og Lejlighedsskat.«

Mindretallet, Danielsen og Schrøter, kan ikke udelukkende tillægge Klageren Kjøbmand Jacob Dahl af Vaag Skylden for at Sagen fra først af ikke laa tilstrækkelig oplyst for Lagtinget, men maa tilskrive vedkommende Forstanderskab lige saa meget Skylden derfor, idet dette havde forsømt at aføskede Klageren Oplysninger om de Punkter, der efter dets Erklæring til Lagtinget over Sagen at dømme, vilde have haft Interesse for det ved Vurderingen af Klagerens Skatteevne.

Den Erklæring, som Klageren under Lagtingssamlingen har tilstillet Tinget, anse vi efter Omstændighederne for at være fyldestgørende, saa at Tinget, efter hvad der nu foreligger i Sagen, vil have tilstrækkelige Oplysninger til at bedømme Klagerens Skatteevne saaledes at hans Skat bør nedsættes noget. Vel savnes der Kundskab om deres Skatteevne, som han har sammenlignet sig med, da disse have nægtet at efterkomme Lagtingets Opfordring om at fremkomme med nye Oplysninger, men derunder bør Klageren ikke lide. Paa Grund af denne Nægtelse kunde der vel have været Grund til at forhøje

Skatten for Kjøbmændene N. Mortensens og N. Nolsøes Vedkommende, men da som alt anført Tinget mangler de fornødne Oplysninger om deres Skatteevne, vil det være rettest at det forbliver ved Forstanderskabets Afgjørelse for deres Vedkommende.

Mindretallet maa vel være enigt med Flertallet i at Klageren burde have indsendt de nye Oplysninger, som han har meddelt Tinget, igjennem Forstanderskabet for at dette kunde faa Lejlighed til at erklære sig over hvad der fremkom fra ham, men til hans Undskyldning i saa Henseende maa tjene, at han af Sagens Dokumenter, der bleve ham tilstillede, maatte faa det Indtryk, at Forstanderskabet havde fremstillet Sagen til Lagtinget meget ensidigt i Klagerens Disfavn og i Favør af dem, som han havde sammenlignet sig med. Som Følge deraf har han formodentlig ventet at Forstanderskabet vilde behandle hans nye Erklæring paa lignende Maade. Ja, han har maaske endog befrygtet at Forstanderskabet vilde sætte Kjøbmændene N. Mortensen og N. Nolsø i Kundskab om Indholdet af hans Erklæring forinden de gav Svar i Anledning af de dem aføskede Oplysninger.

I Henhold til det anførte, tillader Mindretallet sig at foreslaa til Lagtingets Vedtagelse:

»Den Kjøbmand J. Dahl af Vaag paalignede Kommuneskat vil være at nedsætte med 10 Kr.«

I Udvalget for Amtsfattiggassen og de kommunale Sager, Thorshavn den 4de September 1891.

C. Olsen,
Ordfører.

J. H. Schrøter.

M. Danielsen.

P. Husgaard.

H. C. Müller.

Ved Sagens endelige Behandling, den 11te September, sættes Mindretallets Forslag først under Afstemning og vedtoges med 10 St. for og ingen imod, hvorefter Flertallets Forslag betragtedes som bortfaldet.

XXXI. Vedtagelser med Hensyn til de kommunale Anliggender.

Til de staaende Udvalg i Henhold til Forretningsordenens § 8 vare valgte:

for de Amtsrepartitionsfonden vedkommende Sager:

Jacobsen, Weihe og O. P. Efferse;

for de Amtsfattiggassen og Landkommunerne i Almindelighed vedrørende Sager:

Danielsen, Schreter, Husgaard, H. C. Müller og Olsen;

for de Kirkekasserne vedkommende Sager:

Provsten, Isaksen og Nielsen;

for de den økonomiske Fond, Grindegarnet i Vestmanhavn samt Renterne af det Hansenske Legat vedrørende Sager:

Djurhuus, Johannesen og Oliver Efferse;

for de Skydskassen vedrørende Sager:

Poulsen, S. E. Müller og Petersen;

for de øvrige under Lagtingets Deci-

sion hørende offentlige Kasser samt for de forskellige Andragender, som henvises til Udvalget (Udvalget for forskelligartede Sager):

Djurhuus, Hansen og Restorff.

1. Vedkommende Amtsrepartitionsfonden.

a. Med Hensyn til Paaligningen til Amtsrepartitionsfonden for Aaret fra Olaldag 1891 til Olaldag 1892 vedtoges:

at Størrelsen af den samlede Udskrivning fastsættes til 8040 Kr. 30 Øre,

at deraf paa det matrikulerede Jordgods ligned 2 Kr. 56 Øre pr. Mark Jord eller i alt 6161 Kr. 32 Øre,

at der paa Kommunerne i Amtet fordeles et samlet Beløb af 1878 Kr. 98 Øre og

at den Fjerdedel af dette Beløb, som

i Henhold til Lov af 6te Februar
1880 skal fordeles efter Lagtingets

Skjøn, fastsættes som paa neden-
staaende Repartition anført*).

*) Med Hensyn til det til Fordeling paa Kommunerne bestemte Beløb af 1878 Kr. 98 Øre er af Amtet i Henhold
til Lagtingets Vedtagelse foretaget følgende

Repartition:

Kommunernes Navne.	Efter Marketal.					Efter Folkemængde.			I Henhold til Lagtingets Vedtagelse		Til- sammen for Sognet.		For Kommunen i det hele.	
	(1/2)					(1/2)			(1/2)		Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
	Mrk.	Gl.	Skd.	Kr.	Ø.	Folketal.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.				
I. Norderøernes Præstegjælds Kommune.														
Vaag Sogn.	114	"	5	44	50	534	19	36	15	"	78	86		
Husum —	40	12	"	15	91	134	4	86	4	"	24	77		
Mygledal —	40	"	"	15	61	118	4	28	4	"	23	89		
Kunø —	64	8	"	25	18	176	6	38	2	"	33	56		
Viderø —	86	"	"	33	57	297	10	77	10	"	54	34		
Sving —	32	8	"	12	69	124	4	50	3	"	20	19		
Fugls —	47	"	"	18	34	145	5	26	3	"	26	60		
													262	21
II. Østersø Præste- gjælds Kommune.														
Næs Sogn.	101	"	"	39	42	554	20	9	11	"	70	51		
Sjov —	111	2	"	43	38	492	17	83	6	75	67	96		
Gete —	69	2	"	26	97	329	11	93	4	"	42	90		
Fugleffjord —	64	8	"	25	18	497	18	2	5	"	48	20		
Andefjord —	62	4	"	24	30	330	11	96	10	"	46	26		
Funding —	39	"	"	11	71	395	11	6	3	"	25	77		
Ejde —	64	"	"	24	98	501	18	18	4	"	47	16		
													348	76
III. Nordstrøms Præstegjælds Kom- mune.														
Vestmanbavn Sogn	56	"	"	21	86	346	12	55	6	"	40	41		
Kviviig —	75	"	"	29	17	374	13	56	9	"	51	83		
Kolleffjord —	55	8	"	21	67	284	10	30	6	"	37	97		
Kvalvig —	55	"	"	21	47	238	8	62	4	"	34	9		
Haldersvig —	36	"	"	14	5	305	11	6	3	"	28	11		
Saxen —	29	8	"	11	51	56	2	4	4	"	17	55		
													209	96
IV. De forenede Sogne i Sydstrøms Præstegjæld.														
Kirkebo Sogn	106	"	"	41	37	220	7	97	9	"	58	34		
Kalbak —	56	"	"	21	86	100	3	63	6	"	31	49		
Thorshs udenbys —	59	"	"	23	3	173	6	27	3	"	32	30		
													122	13
V. Nolsø Sogns Kommune.														
Overføres	48	"	"	18	74	209	7	57	10	"	...	...	36	31
	1502	12	5	586	57	6841	248	5	144	75			979	37

b. Fra Lagtingsmand Schrøter indkom en Henstilling om, at et Beløb paa 25 Kr. som Distriktslæge Andersen havde udlagt for en over Vestmanhavn til Amtet indsendt Indberetning om en Kighoste-epidemi paa Sudersø, hvilket Beløb Amtmanden havde nægtet at anvise til Udbetaling, maatte blive refunderet Distriktslægen. Efter Forslag af Hansen vedtoges følgende Svar til Protokollen: Tinget finder ikke Anledning til at imødekomme det af Hr. Schrøter indgivne Andragende om Refusion af Amtsrepartitionsfonden til Distrikts-

læge Andersen for et udlagt Beløb af 25 Kr.

2. Vedkommende Amtsfattiggassen.

a. De fra Kommunerne indkomne Forsørgelsesplaner og Statusoversigter vare gennemgaaede af Udvalget og bleve Planerne approberede, idet der tilkjendegaves Forstanderskaberne for Nolsø Sogns Kommune og Nordstrøms Præstegjælds Kommune, at det fremtidig vil være at iagttage, at der for

Kommunernes Navne.	Efter Marketal.				Efter Folketælling.			I Henhold til Lagtingets Vedtagelse		Til sammen for Sognet.		For Kommuner i det bel.	
	Mrk.	Gl.	Skd.	Kr. Ø.	Folketal.	Kr. Ø.	Mrk.	Ø.	Mrk.	Ø.	Mrk.	Ø.	
Overført	1502	12	5 586	57	6841	218	5	144	75			979	37
VI. Vaago Præstegjælds Kommune.													
Midvaag Sogn	50	"	19	51	374	13	56	10	"	43	7		
Sandevaag	56	4	21	96	295	10	70	10	"	42	66		
Søryaag	48	"	18	74	366	13	27	9	"	41	1		
Bø	38	"	14	83	119	4	32	3	"	22	15		
Myggenæs	49	"	15	61	152	5	51	5	"	26	12		
												175	1
VII. Sandø Præstegjælds Kommune.													
Sand Sogn	110	"	42	94	544	19	73	11	"	73	67		
Skaalevig	42	4	16	49	147	5	33	8	"	29	82		
Husevig	66	"	25	76	198	7	18	10	"	42	94		
Skus	66	"	23	42	104	3	77	3	"	30	19		
												176	62
VIII. De forenede Sogne i Sudersø Præstegjæld.													
Famien Sogn	24	"	9	37	116	4	21	3	"	16	58		
Porkere	72	6	28	25	415	15	5	8	"	51	30		
Vaag	49	4	19	23	416	15	9	10	"	44	32		
Sumbø	64	2	25	8	396	14	36	3	"	42	44		
												154	64
IX. Kvalbø Sogns Kommune	98	4	38	35	518	18	78	12	"	...	...	69	13
X. Frodebo Sogns Kommune	60	"	23	42	650	23	58	20	"	...	...	67	
XI. Thorshavn Kommune.	25	8	9	96	1303	47	25	200	"	...	...	257	21
Summa	2406	12	5 939	49	12954	469	74	469	75			1878	98

hvert enkelt Fattigdom gives Forklaring om Aarsagen til dets Trang, dets Alder og hos hvem det er anbragt til Forsørgelse, hvorhos det indskærpedes Forstanderskabet for Nolsø-Kommune, at det bør iagttages, at alle de Personer, der helt eller delvis forsørges af Kommunen, anføres paa Forsørgelsesplanen, hvilket ikke har været Tilfældet ved Forsørgelsesplanen for 1891—92, hvorpaa Johan H. Johansen af Thorshavn ikke findes opført, uanset at han underholdes med $\frac{21}{100}$ af denne Kommune.

b. I Henhold til Lov om Fattigvæsenet af 22de Marts 1855 § 6 bevilgedes følgende Bidrag af Amtsfattiggassen for Aaret fra 1ste Oktober 1891 til 30te September 1892.

1. Østersø Præstegjælds Kommune:		
til Næs Sogn	20 Kr.	
Sjov	40 —	
Ejdes	370 —	
Funding	50 —	
Andefjord	10 —	
Gæte	40 —	
	<hr/>	530 Kr.
2. Nordstrøms Præstegjælds Kommune:		
til Vestmanhavn Sogn	80 Kr.	
Kvalvig	80 —	
Haldersvig	50 —	
	<hr/>	210 —
3. De forenede Sogne i Sydstrøms Præstegjæld:		
til Kalbak Sogn	60 Kr.	
Kirkebø	40 —	
Thorshavns udb. Sogn	10 —	
	<hr/>	110 —
4. Vaagø Præstegjælds Kommune:		
til Midvaag Sogn	30 —	
5. Sands Præstegjælds Kommune:		
til Sand Sogn	60 Kr.	
Husevig	10 —	
	<hr/>	70 —
6. De forenede Sogne i Suders Præstegjæld:		
til Vaag Sogn	250 Kr.	
Pamien	90 —	
Sumbø	80 —	
Porkere	50 —	
	<hr/>	470 —
7. Thorshavns Kommune	180 —	
Tilsammen	<hr/>	1600 Kr.

c. Fra Augustinus Joensen, Ejde, var indkommet et Andragende om, at et Beløb paa c. 233 Kr., som Ejde Sogns Fattigvæsen har udlagt i Anledning af Andragerens Hustrus Hønligheden paa Amtshospitalet, maatte blive Sognet refunderet af Amtsfattiggassen, eller at der i ethvert Fald ved Uddelingen af Amtsfattiggassebidragene maatte blive taget Hensyn til denne Udgift for Ejdes Sogn. Efter Amtsfattiggasseudvalgets Indstilling vedtoges at svare:

Da den indsendte Ansøgning ikke var ledsaget af Forstanderskabets Anbefaling, vil det ansøgte allerede af den Grund ikke kunne bevilges, hvorimod der ved Uddelingen af Amtsfattiggassens Tilskud til Kommunerne vil blive taget tilbørligt Hensyn til den Trang, der maatte være til Stede hos de enkelte Kommuner.

d. Fra Gregorius Johannesen af Lervig var indkommet et af vedkommende Sognekommision anbefalet Andragende om, at der i Anledning af at han for en Skade i Benet havde helliget paa Amtshospitalet i 166 Dage maatte tilstaa ham Hjælp af Amtsfattiggassen til dermed at dække hans Gjæld til Hospitalet. Andragendet indkom først den 8de September. Efter Amtsfattiggasseudvalgets Indstilling vedtoges at svare Andrageren, at paa Grund af at Amtsfattiggassens Tilskud til Kommunerne for næste Regnskabsaar er afsluttet, vil hans Andragende ikke kunne bevilges i denne Samling, hvorimod det vil blive taget under Overvejelse i næste Lagtingsamling, hvis det da foreligger forsynet med Forstanderskabets Anbefaling.

e. Fra Ole Jacob Larsen af Vestmanhavn indkom et Andragende om at faa anvist 5 Kr. udover et Beløb paa 15 Kr., der alt var blevet ham anvist af Amtet for Opfiskning af nogle ved Drukning forulykkede franske Sømands Lig. Andragendet henvistes til det kommunale Udvalg, men kom ikke tilbage til Tinget.

3. Vedkommende Skydskassen.

Efter Forslag af vedkommende Udvalg vedtoges til Bestridelse af Skydsudgifterne for Aaret 1891—92 at paaligne et samlet Beløb af 2771 Kr. 16 Øre, der fordeles saaledes mellem Kommunerne:

Nr.	Kommunernes Navne	Folketallet	Særlige Skydsudgifter		Fælles Skydsudgifter		Samlet Beløb	
			Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1	Norderøernes Præstegjælds Kommune	1528	151	15	229	20	380	35
2	Ostero	3008	312	22	451	20	763	42
3	Nordstrøms	1603	78	93	240	45	319	38
4	De foren. Sogne i Sydstrøms Præstegjæld	493	24	27	73	95	98	22
5	Nolsø Sogns Kommune	209	19	29	31	35	41	64
6	Thorshavns Kommune	1303	64	16	195	45	259	61
7	Vaagø Præstegjælds Kommune	1306	76	56	105	90	272	46
8	Sandø	993	25	36	148	95	174	31
9	Kvalbs Sogns Kommune	518	17	56	77	70	95	26
10	Frødeba	640	22	3	97	59	119	53
11	De foren. Sogne i Suders Præstegjæld	1343	45	53	201	45	246	98
	Tilsammen	12954	828	61	1943	10	2771	16

4. Vedkommende den økonomiske Fondens Midler til at

Andragender om Bidrag til Broer, Veje og Landingssteder.

a. Fra forskellige Beboere af Vestmanhavn var indkommet et af vedkommende Forstanderskab anbefalet Andragende om Tilskud til en Bro over Aaen i Heljarsyga ved bemeldte Bygd, til hvilken Bro der, i Følge et Andragendet vedlagt Overslag, vilde medgaa Materialier for 420 Kr. 55 Øre. Det vedtoges at svare, at Fondens Midler ikke tillade, at der i Aar ydes noget Tilskud til Opførelse af en Bro over Aaen i Heljarsyga i Vestmanhavn, hvor hidtil ingen Bro har været. Da det indsendte Overslag beregner Temmer af uforholdent svære Dimensioner og til altfor høje Priser, henstilles til Andragerne, at de, om de senere maatte fremkomme med fornyet Andragende ledsaget af behørig Erklæring fra paa-gjældende Forstanderskab, ville bilægge dette med et nyt, billigere Overslag, hvori tillige Udgifter, til Arbejds løn ere opførte.

b. Medlem af Sognekommisionen i Sumba, Lærer N. Djurhuus, havde paa Sognets Vegne andraget om en Bevilling paa 35 Kr. 16 Øre, der i Følge et vedlagt Overslag vilde medgaa til Materialier og Arbejds løn, ved Opførelse af en Bro over Aaen i Vigerbirge. Andragendet var anbefalet af vedkommende Forstanderskab. Det vedtoges at svare, at Fondens Midler ikke tillade, at der i Aar ydes noget Tilskud til Opførelse af en Bro over Aaen i Vigerbirge.

c. Forstanderskabet for Sandø Præstegjælds Kommune havde andraget om 38 Kr. 18 Øre, der vare medgaaede til Materialier og Arbejds løn (8 Kr.) til en Bro over Dalsaa mellem Sand og Skopen. Det vedtoges at svare: Da Andragendet er mangelfuldt oplyst og vedkommende Bro formentlig har mindre Betydning for den almindelige Samfærdsel, da man til Færdsel mellem Skopen og Sand kan benytte Vejen langs den nordre Side af Sand Vand og derved undgaa at passere denne Bro, kan der, i alt Fald for nærværende Tid, da Fondens disponible Midler kun ere smaa, ikke ydes nogen Bevilling til Dækning af de hafte Udgifter ved Opførelse af en Bro over Dalsaa mellem Sand og Skopen.

d. Jacob Jacobsen af Lejnum havde andraget om at det Kvivig Sogn i forrige Lagtingssamling betingelsesvis bevilgede Beløb, som første Bidrag til Opførelse af en Bro over Lejnum-Aa, maatte blive udbetalt (se Beretningen for 1890, Side 113). Det var oplyst, at Broen, der nu næsten er fuldført, er bygget paa den forrige Aar foreslaaede Maade, at Andrageren vil paatage sig at gjøre den helt færdig i betimelig Tid, og at Forstanderskabet vil paatage sig at tjære Broen og erstatte raadent Temmer med nyt. Det vedtoges:

- 1) Der udbetales Kvivig Sogn som første Bidrag til Opførelse af en ny Bro over Lejnum-Aa et Beløb af 150 Kr.
- 2) Forstanderskabet anmodes om, saa snart den nye Bro er fuldført, inden næste Lagtingssamling at foranstalte den gamle Bro nedtagen og Materi-

aliene bortsolgte ved offentlig Auktion. Netto-Provénet af Auktionen tilfalder Kvivig Sogn som andet Bidrag fra økonomisk Fond til den nye Bro.

e. Fra Forstanderskabet for Østersø-Præstegjælds Kommune var indkommet et Andragende om 40 Kf. til Opførelse af en Bro over Bræidaa i Fuglefjord. Det vedtoges at svare, at der ikke kan ydes noget Tilskud af Fonden efter det foreliggende Andragende, da dette omhandler en Bro over en Elv, der løber ontrent midt igjennem Fuglefjord Bygd, medens det medfulgte Overslag angaar en Bro over en Elv, der løber gjennem Havgeparten Gjøveraa paa alfar Vej, og altsaa Andragendet og Overslaget ikke ere overensstemmende. Desuden mangler i Overslaget Angivelse af de Pengesummer, der ville medgaa til Materialier.

f. Ole Olsen af Tjørnevig havde andraget om, at et Beløb af 15 Kr., der var medgaaet ved Anskaffelse af en ny Trosse til et Spil ved Landingsstedet i nævnte Bygd og ved Udbedring af Landingsstedet sammesteds, maatte blive ham godtgjort af Fonden. Det vedtoges at meddele Andrageren, at Beløbet ikke kan tilstaaes i Aar efter det foreliggende Andragende, hvorhos han opfordredes til at fremkomme næste Aar med fornyet Andragende ledsaget af vedkommende kommunale Forstanderskabs Erklæring og af behørig Redegørelse for at Beløbet, 15 Kr., er medgaaet til Anskaffelse af en ny Trosse til et Spil ved Landingsstedet i Tjørnevig og til Udbedring af Landingsstedet, og for hvorledes Beløbet er anvendt, samt af fyldstgjørende Oplysninger (eventuelt med Forstanderskabets Bekræftelse) om, at den fra Grindegarnet i Vestmøntehavn i sin Tid leverede Trosse ved Modtagelsen var raadden.

g. Forstanderskabet for Østersø-Præstegjælds Kommune havde andraget om, at der af Fonden maatte blive bevilget de nødvendige Midler til Anskaffelsen af et Gang eller Kæblingsspil ved Landingsstedet Avevig. Det vedtoges at svare: Andragendet kan ikke bevilges, da det er meget mangelfuldt oplyst. Hvis nyt Andragende senere indgives, anmodes Andrageren om at ledsage samme med de fornødne Oplysninger, deriblandt Overslag over Udgifterne ved det paa-tænkte Forøgetende. Forsaavidt det kan oplyses, at et Ophalingsspil er

nødvendigt, for at Landingsstedet kan blive tjenligt som Redningsstation for Baade, vil et passende Beløb kunne forventes bevilget i den Anledning saa snart Fonden har tilstrækkelige Midler.

h. Fra Forstanderskabet for Sandø-Præstegjælds Kommune var indkommet et Andragende om, at de til Sprængning og Rydning af Landingsstederne ved Bygdene Husevig og Skarvenes medgaaede Udgifter til Beløb henholdsvis 99 Kr. 28 Øre og 60 Kr. 80 Øre maatte blive bevilgede af Fonden Midler (se Beretningen for 1890, Side 114). Der oplystes at være anvendt: Ved Husevig: Til Formandsløn 20 Kr., til Boring under Vand 10 Kr. 8 Øre, til Redskaber og Sprængmaterialier 69 Kr. 20 Øre samt 84 Dagsarbejder af Beboerne. Ved Skarvenæs: Til Stenboring paa tørt Land 28 Kr. 80 Øre, til Krudt 6 Kr., til Arbejdsredskaber 26 Kr. foruden Arbejde leveret af Beboerne i 9 Dage. Det vedtoges at bevilge for indeværende Aar henholdsvis 37 Kr. og 20 Kr. og at efter fornyet Andragende kan næste Aar forventes tilstaaet endnu et passende Bidrag.

i. Fra Forstanderskabet for Østersø-Præstegjælds Kommune var indkommet fornyet Andragende om Bidrag til Istand-sættelse af Landingsstedet udi i bu ved Nordregøte (se Beretningen for 1890, Side 114), hvortil var medgaaet 42 Kr. 60 Øre (6 Kr. Arbejds-løn). Det vedtoges at bevilge 20 Kr. 80 Øre for indeværende Aar og at tilkjendegive Andrageren at der næste Aar efter fornyet Andragende yderligere kan forventes bevilget 20 Kr. 90 Øre.

j. Fra Morten Poulsen af Vigerbirg var indkommet et af vedkommende Forstanderskab anbefalet Andragende om en Gjehbevilling af 40 Kr. til en Kjøtting til Landingsstedet dersteds (se Beretningen for 1890, Side 114). Andrageren havde forskrevet en Staaltraadslin til Landingsstedet, men havde igjen maattet opgive den, da Bevillingen forrige Aar ikke var givet til en saadan. Det vedtoges at anmode Forstanderskabet for de forenede Sogne paa Suders om at anskaffe for økonomisk Fonds Regning for en Pris af indtil 20 Kr. en passende Staaltraadslin til Benyttelse ved et Ophalingsspil ved Landingsstedet i Vigerbirg.

k. Medlem af Sognekommissionen i Sumbø, Lærer N. Djurhuus, havde paa egne og andre Bygdemænds Vegne andraget

om 124 Kr. 50 Øre (Materialier og Kr. 100 Øre, Arbejdsløn 25 Kr.) til Anlæg af et Landingssted i Pollinum i Sumbø. Andragendet var anbefalet af vedkommende Forstanderskab. Det vedtoges at svare, at Fondens Midler ikke ere tilstrækkelige til at tillade at der i Aar ydes nogen Understøttelse til Anlæg af det nævnte Landingssted. L. M. Mortensen, Ørdevig, havde paa egne og øvrige Bygdemænds Vegne andraget om Gjenbevilling af 45 Kr. til Dækning af en Del af de Udgifter, som ere medgaaede i Anledning af Udbedring af Landingsstedet i Ørdevig (se Beretningen for 1890, Side 115). Andragendet var anbefalet af Forstanderskabet, der ogsaa havde attesteret at Arbejdet var forsvarlig udført. Der var medgaaet: Til Materialier 70 Kr. 08 Øre, Arbejdsløn efter Akkord 150 Kr., hvorhos der af Beboerne var udført 15 Dagsarbejder beregnet til 2 Kr. pr. Dag 30 Kr., ialt 250 Kr. 08 Øre. Det vedtoges at svare, at Fonden er saa uheldig stillet, at den i Fjor udsatte Gjenbevilling af 45 Kr. til Landingsstedet i Ørdevig ikke i Aar kan ydes. Andrageren kan paa fornyet Andragende forvente Beløbet bevilget næste Aar.

m. Kongsbønde Poul N. Johannesen af Kollefjord havde andraget om 32 Kr. 80 Øre til Istandsættelse af en Sti, Platastige i hans Kongshavge. Det vedtoges at svare, at Tinget ikke vil bevilge noget Beløb til Istandsættelse af denne Sti, der, efter det oplyste, kun har Betydning for Andragerens Fæste.

n. Thorshavns Kommunalbestyrelse havde andraget om, at der ligesom i de 4 foregaaende Aar maatte bevilges 100 eller 120 Kr. til Fortsættelse af Vejen fra Thorshavn til Velbestad. Det vedtoges at svare, at Fonden ikke i Aar har disponible Midler til Anvendelse til Forlængelse af denne Vej.

o. Vedkommende Kirkekasserne.

a. Den fra forrige Samling udsatte Sag angaaende Udvidelse af Kirkegaarden i Haldersvig (se Beretningen for 1890, Side 116) blev ledsaget af Erklæringer fra vedkommende Sognepræst og kommunale Forstanderskab, atter forelagt Tinget ved dets Aabning og derefter henvist til Kirkekasseudvalget, efter

hvis Indstilling Tinget vedtog: Kirkeværgen S. J. Joensens Andragende tilstilles Forstanderskabet for Nordstrømme Kommune til fornyet Erklæring, navnlig gaaende ud paa, hvorvidt det i Andragendet omhandlede Grundstykke, hvormed Kirkegaarden i Haldersvig tænkes udvidet, er at erholde til Kjøbs, og i saa Fald til hvilken Pris, ligesom man vilde sætte Pris paa en Udtalelse af Forstanderskabet om, hvormeget Pligtarbejde der kan antages at ville medgaa til Arbejdets Udførelse, samt om, hvormeget Lønnen til en Formand til at lede Arbejdet passende kan sættes til pr. Dag.

b. Fra Kirkeværgen A. S. Reinert af Vestmanhavn var indkommet et Andragende om, at der af Nordstrømme Kirkekasse maatte bevilges det fornødne Cement til Spækning af en Del af Kirkegaardsgærdet i Vestmanhavn. Efter Forslag af Kirkekasseudvalget vedtoges: Kirkeværgen Reinerts Andragende om Bevilling af Nordstrømme Kirkekasse af 6 Tdr. Cement til Spækning af det nyopførte Gærde omkring Kirkegaarden i Vestmanhavn sendes Forstanderskabet og Sognepræsten til Erklæring, hvorthos Andrageren anmodes om at indsende til det næste Aar sammentrædende Lagting en Opgjørelse af Prisen paa Cement i Vestmanhavn samt af, hvorvidt den andagne Spækning tænkes udført ved Pligtarbejde af Sognets Beboere og hvorvidt Spækningen af Gærdet tænkes foretaget i det hele Højde eller kun paa den øverste Del, tillige med en Opgivelse af, hvad Lønnen til en Formand til at lede Spækningsarbejdet passende kan ansættes til pr. Dag.

c. Fra Kirkeværgen J. H. Djurhuus af Kollefjord var indkommet Andragende om at det maatte blive foretaget en Udbedring af Kirkegaardsgærdet sammesteds, idet den Del af dette, der vender ned mod Søen, idelig bortskylles af Havet. Andragendet var anbefalet af vedkommende Sognepræst og ledsaget af et Overslag, hvorefter der til den paatænkte Udbedring vilde medgaa 208 Kr. til Cement, Krudt o. s. v. Efter Forslag af Kirkekasseudvalget vedtoges: Kirkeværgen af Kollefjord J. H. Djurhuus's Andragende om Bevilling af Nordstrømme Kirkekasse af 208 Kr. til Opførelse og Udspækning af et Gærde omkring Kirkegaarden i Kollefjord, ud intod Søen, sendes tilbage til An-

dragaren, for at han kan tilvejebringe og til det næste Aar sammentrædende Lagting indsende specificeret Opgivelse af, hvormøget Lønpen til en Formand, til at lede det omhandlede Gærdes Opførelse og Udspækning, kan antages at vilje andrage pr. Dag, samt en Udtalelse om, hvorledes Gærdets Højde er beregnet, om det er Højden ovenover Vandfladen eller ikke, og om hvorvidt den omhandlede Udspækning tænkes at skulle omfatte Gærdet i dets hele Højde eller kun en Del af samme. Andragendet sendes derhos ogsaa til Forstanderskabet for Nordstrøms Kommune til dets Kirkelæring.

d. Sognepræsten for Nordstrøms havde paa vedkommende Kirkeværges Vegne andraget om, at Kirkegaarden i Saxen, der er altfor lille, maatte blive udvidet 9 Alen mod Vest. Efter Forslag af Kirkekassoudvalget vedtoges: Der bevilges af Nordstrøms Kirkekasse det fornødne Beløb, til Indkøb af et Grundstykke, umiddelbart vesten for Kirkegaarden i Saxen, stort 20 Alen i Bredden og 9 Alen i Længden til Udvidelse af den nævnte Kirkegaard, under Forudsætning af, at Beboerne af Saxen Sogn afholde alle andre af den omhandlede Udvidelse af bemeldte Kirkegaard foranledigede Udgifter.

e. Fra Kongsbonde Jøen Durhuus og Odelsejer Jacob Hansen af Vestmanhavn var der indkommet Andragende om Erstatning for den Skade, der var paaført deres Jord (Bøstykke) ved en foretagen Udvidelse af Kirkegaarden i Vestmanhavn, hvilken Skade, ved en over samme afholdt Synsforretning, var anslaaet til 110 Kr. Vedkommende Kirkeværg havde i en denne afsket Erklæring oplyst, at Jacob Hansens Jord havde lidt Skade ved at der var sprenget Sten af den, hvorhos han havde opgivet den beskadigede Jords Areal til 227 $\frac{1}{2}$ Alen. Den anden Andrageres Jord havde lidt Skade ved, at Sten vare transporterode over den og delvis tilluggede paa den, derhos var der af de ommeldte Jorder gravet Grønsaer og Muld. Værgen havde ikke akkorderet med Mændene, men lovet dem en passende Godtgjørelse. Efter Forslag af Kirkekassoudvalget vedtoges: Amtmanden anmodes om at foranledige Udmeldelse af Retten af tvende uvildige, ikke i Vestmanhavn boende, Mænd, til at foretage Syn over den Skade, nogle Jordstykker, til-

hørende Kongsbonde Jøen Durhuus og Odelsejer Jacob Hansen af Vestmanhavn, have lidt ved Arbejdet i Anledning af en foretagen Udvidelse af Kirkegaarden i den nævnte Bygd, og at anvise de Beløb, hvortil den ommeldte Skade maatte blive vurderet, af Nordstrøms Kirkekasse til vedkommende Ejere, saafremt disse maatte erklære sig tilfredse med den foretagne Vurdering. I modsat Fald vil Sagen paany være at henvisse til det næste Aar sammentrædende Lagting.

Et af S. E. Müller stillet Ændringsforslag gaaende ud paa at Synsmændene skulde udmeldes blandt de i Vestmanhavn boende Personer, forkastedes med 10 St. mod 4.

f. Fra Samuel Jensen af Sand var indkommet et af vedkommende Sognepræst anbefalet Andragende om Degnepenge à 2 Kr. aarlig for de 30 Aar, i hvilke han havde fungeret som Degn ved Sands Kirke. Det vedtoges:

1. at svare Samuel Jensen: Lagtinget beklager, at det ikke kan tage Hensyn til hans Andragende om Godtgjørelse af Kirkekassen for den Tid, han har været Kirkelæser ved Sands Kirke, da Tinget ikke kan fravige en tidligere Lagtingsbeslutning i saa Hensæende.

Endvidere vedtoges:

2. Kirkekassereren og Lagtingsrevisoren anmodes om at paase, at der fremtidig ikke af Kirkekasserne udbetales Godtgjørelse for Kirkelæsertjeneste til Kirkelæsere, som ikke have oppebaaret en saadan før 1855.

3. Kirkekassereren og Lagtingsrevisoren anmodes om at paase, at der for Fremtiden ikke af Kirkekassernes Midler udbetales Godtgjørelse til Klokkere for at forrette Klokkertjenesten.

g. Sunneva Hansdatter, Enke efter afdøde Dogn i Skaalevig, Hans Joensen, havde andraget om en Understøttelse en Gang for alle. Det vedtoges at svare: Lagtinget beklager, at det ikke ser sig i Stand til af nogen under dets Bestyrelse staaende Kasse at yde Andragerinden en Understøttelse, som den ansøgte.

h. Kirkekassoudvalget havde ligesom i de nærmest foregaaende Aar indstillet at Renten af nogle i Færø Amts Sparekasse indsattes samtlige Kirkekasser tilhørende Beløb, efter Kirke-

kassererens Forslag, skulde fordeles imellem Kirkekasserne i Forhold til deres Andel i de indsatte Beløb. Efter at en af Isaksen og O. P. Efferesø foreslaaet Ændring, til Forslaget var vedtagen, vedtoges dette, der nu var saalydende:

For Norderøernes Præstegjælds Kirkokasse.	37	Kr.	8	Ø.
Østerø	14	—	16	—
Sydstrømø	5	—	7	—
Nordstrømø	7	—	58	—
Vaagø	8	—	38	—
Sandø	5	—	4	—
Sudersø	17	—	57	—
<hr/>				
Ialt	94	Kr.	88	Ø.

For Fremtiden blive de Beløb, som Kirkekasser, der staa i Gjæld til andre Kirkekasser, have udestaaende paa Rente enten i Færø Amts Sparekasse eller i Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn, at overføre til de Kirkekasser, der have Penge til gode hos dem.

6. Vedkommende de enkelte Landkommuner.

a. Fra Forstanderskabene for Norderøernes Præstegjælds, Østerø Præstegjælds, Nordstrømø Præstegjælds, Vaagø Præstegjælds, Sandø Præstegjælds og Kvalbø Sogns Kommuner var der indkommet Forslag om at Forholdet mellem Skatten efter Marketal og efter Formue og Lejlighed, for de næste 3 Aar fra 1ste Oktober 1891 uforandret fastsættes til det samme som det har været i de sidste 3 Aar (se Beretningen for 1888, Side 81—82); derimod var der ikke indkommet noget Forslag fra Forstanderskabene for Nolsø Sogns Kommune, de forenede Sogne i Sydstrømø Præstegjæld, Frodebo Sogns Kommune og de forenede Sogne i Sudersø Præstegjæld. Det vedtoges:

1. Det approberes, at Forholdet mellem Skatten paa Jordegodset og Skatten efter Formue og Lejlighed for de næste 3 Aar forbliver uforandret det samme, som det har været i de nu snart forløbne 3 sidste Aar, hvad de Kommuner angaar, som alt have indgivet Forslag om det nævnte Forhold.

Regnskabsførerens Forslag om Fordelingen af Renten af de i Sparekassen indestaaende, samtlige Kirkekasser tilhørende Beløb approberes, og vil Rentebeløbet, 94 Kr. 88 Øre, være at føre til Indtægt i næste Aars Regnskaber saaledes:

2. Amtmanden anmodes om at indhente Forslag fra følgende Kommuner, nemlig: Nolsø og de forenede Sogne i Sydstrømø samt Frodebo og de forenede Sognes Kommune paa Sudersø om Forholdet mellem Skatten efter Marketal og Skatten paa Formue og Lejlighed for de næste 3 Aar og derefter paa Tingets Vegne at meddele den nødvendige Approbation derpaa.

3. Det indskræpes Forstanderskabene for Nolsø, de forenede Sogne i Sydstrømø, Frodebo og de forenede Sognes Kommune paa Sudersø fremtidig til lovbefalet Tid at indsende Forslag om Forholdet mellem Skatten efter Marketal og Skatten efter Formue og Lejlighed.

b. Fra Forstanderskabet for Østerø Præstegjælds Kommune var indkommet Andragende om Tingets Approbation paa, at der fra 1ste Oktober 1891 indtil videre af Kommunens Kasse aarlig udredes 60 Kr. til Medhjælp for Forstanderskabets Formand saaledes at denne Udgift fordeles ligelig mellem Kommunens 7 Sogne. Der vedtoges: Det approberes, at der indtil videre af Østerø Præstegjælds Kommune udredes et Beløb af 60 Kr. aarlig til en Sekretær for Forstanderskabets Formand, dog saaledes, at der saa ikke udbetales noget for Afskrivning af Kommunens Kasse, samt at dette Beløb fordeles ligelig mellem Kommunens 7 Sogne.

c. Fra Forstanderskabet for de forenede Sognes Kommune i Sudersø Præstegjæld var indkommet Andragende om Tingets Approbation paa, at et Porkere

Sogn tilhørende Vaanhus i Hove afhændes til Juliane Smidt sammesteds for et Beløb af 40 Kr. Approbationen meddeltes.

d. Fra Forstanderskabet for Sands Præstegjælds Kommune var indkommet et Andragende om Tingets Approbation paa at Kommunen erhverver et Vaanhus paa Sand til Ejendern for 100 Kr. og i den Anledning optager et Laan paa 100 Kr. Approbationen meddeltes.

e. Fra Forstanderskabet for Frodebo Sogns Kommune indkom en Skrivelse, hvori meddeles, at Forstanderskabet for Fremtiden ikke ønsker at Extrakter af Kommunens Regnskaber bekjendtgøres i Amtsavisen for Kommunens Røgning, og ikke vil afholde den dermed forbundne Udgift. Efter Forslag af Poulsen vedtoges følgende Svar til Protokollen.

Efter at Forstanderskabet for Østersø Kommune havde ytret Tvivl om, hvorvidt Offentliggjørelsen af den Extrakt af Kommunens Regnskaber gennem Amtsavisen kan betragtes som en nødvendig Udgift for Kommunen, har Lagtinget under den 2den September 1881 vedtaget:

Da det i Lagtingsloven af 15de April 1854 er bestemt, at der skal offentliggøres Extrakter af de i benævnte Lov, § 12, omhandlede Regnskaber, og man desuden har affattet Extrakter af alle de Regnskaber, der senere ere henlagte under Lagtingets Bestyrelse, maa Lagtinget holde for, at der i Analogi med benævnte Lovs Bestemmelser, rettest bør forholdes med Offentliggjørelsen af Extrakter af Kommuneregnskaber, som med Extrakter af de øvrige under Lagtinget sorterende Regnskaber.

og Justitsministeriet, til hvilket Lagtinget under 5te September 1882 indstillede det rejste Spørgsmaal, har under 24de September 1884 besvaret dette bekræftende. — Som Følge heraf finder Lagtinget ikke Anledning til at fravige den hidtil fulgte Fremgangsmaade.

7. Decision af Regnskaber.

Til Tinget vare indkomne efternævnte Regnskaber, forsynede med Revisionsantegnelser og Besvarelser samt Lagtingsrevisors Vedtegnelser:

1. Regnskab for Færø Amts Repartitionsfond for Aaret til Olaidag 1890.
2. Regnskab for Færø Amts Fattigkasse for Aaret til 30te September s. A.
3. Regnskab for Færø Amts Skydskasse for s. A.
4. Regnskab for Færø Amts Skolefond for Aaret 1890.
5. Regnskab for Færø Amts økonomiske Fond for s. A.
6. Regnskab for Grindegarnet i Vestmanhavn for s. A.
7. Regnskab for Fonden for forulykkedes efterladte for s. A.
8. Regnskab for Fonden til Anskaffelse af nyttige Skolebøger for fattige Almuesbørn paa Færøerne for s. A.
9. Regnskab for Sognepræst Engelstøds Deltagelses- og Erkjendtlighedslegat for s. A.
10. Regnskab for Norderøernes Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
11. Regnskab for Østersø Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
12. Regnskab for Sydstrøms Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
13. Regnskab for Thorshavns Kirkes særlige Kasse for s. A.
14. Regnskab for Nordstrøms Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
15. Regnskab for Vaagø Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
16. Regnskab for Sandø Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
17. Regnskab for Suderø Præstegjælds Kirkekasse for s. A.
18. Regnskab for Vaag Kirkes særlige Kasse for s. A.
- 19—25. Regnskaber for de til Norderøernes Præstegjælds Kommune hørende Sogne for Aaret til 30te Septbr. 1890.
- 26—32. Regnskaber for de til Østersø Præstegjælds Kommune hørende Sogne for s. A.
- 33—38. Regnskaber for de til Nordstrøms Præstegjælds Kommune hørende Sogne for s. A.
- 39—41. Regnskaber for de forenede Sogne i Sydstrøms Præstegjæld for s. A.
42. Regnskab for Nolsø Sogns Kommune for s. A.
- 43—47. Regnskaber for de til Vaagø Præstegjælds Kommune hørende Sogne for s. A.

- 48—51. Regnskaber for de til Sande Præstegjælds Kommune hørende Sogne for s. A.
- 52—55. Regnskaber for de forenede Sogne i Sønders Præstegjæld for s. A.
56. Regnskab for Frødehø Sogns Kommune for s. A.
57. Regnskab for Kvalbø Sogns Kommune for s. A.
58. Regnskab for den gjensidige Forsikringsforening for Skolebygninger for s. A.

Såmtilige disse Regnskaber decideredes.

8. Valg til kommunale Bestillinger og Ombud.

- a. Til Medlemmer til Valgforstanderskabene for Folke- og Lagtingsvalgene valgtes:

for Nordørernes Præstegjæld:

Smed og Husmand Joen Hejnesen og Kongsbonde Simon Andreassen, begge af Viderejde;

for Østers Præstegjæld:

Kjøbmand Simon Andreassen og Skolelærer Joen Poulsen, begge af Strænder;

for Nordstrøms Præstegjæld:

Kjøbmand A. S. Reinert af Vestmanhavn og Kongsbonde Daniel Jacob Jacobsen af Kvivig;

for Sydstrøms Præstegjæld:

Kjøbmand H. Christiansen og Boghandler H. N. Jacobsen, begge af Thorshavn;

for Vaagø Præstegjæld:

Kjøbmandene Peter Hentze Thomsen af Sandevaag og Daniel Niclasen af Søvaag;

for Sande Præstegjæld:

Skolelærer A. C. Joensen og Kjøbmand Mouritz Mohr, begge af Sand;

for Sønders Præstegjæld:

Skolelærer O. N. Skaalum af Kvalbø og Kjøbmand J. Dahl af Vaag.

- b. Til Medlem af Færø Amts Skoledirektion valgtes Lærer O. P. Effersø.

- c. Til Medlem af Skolekommissionen for Realskolen, gjenvalgtes Skomager Kjelmæs.

- d. Valg af Medlemmer til de ved Lov af 1ste April 1891 oprettede Landvæsenskommissioner.

Da disse Valg skulde foretages, den 10de August, fremkom fra nogle Medlemmer følgende

Forslag til Beslutning.

1. Suppleanterne vælges i en bestemt Rækkefølge fra 1—4. Forsaavidt Valget finder Sted efter mundtligt Forslag indtræder de i Rækkefølgen i den Orden, hvori de blive foreslaaede; vælges de derimod ved Stemmesedler, da indtræder den, der har flest Stemmer, i Rækkefølgen som 1ste Suppleant, dernæst den, der har flest Stemmer efter ham, som anden Suppleant og saa fremdeles; have to eller flere lige mange Stemmer afgjøres deres Rækkefølge ved Lodtrækning.
2. Det tilkjendegives Kommissionernes Formænd at Indkaldelse af eventuelle Suppleanter vil være at foretage efter den af Lagtinget bestemte Rækkefølge.

Lagtingssalen den 10de August 1891.

J. H. Schrøter. Chr. A. Hansen.
O. P. Effersø. Joen Poulsen.
M. Danielsen. Ole Johannesen.

* * *

Efter at dette Forslag var vedtaget, valgtes:

1. til Medlemmer af Landvæsenskommissionerne:
  - for Nordørernes Syssel:
    - som faste Medlemmer: Elias Petersen af Hattervig og Jacob Joensen af Gjerdum;
    - som Suppleanter:
      - a) Jacob Petersen af Viderejde, b) Niclas Andreassen af Kungø, c) Simon Sørensen af Husum, d) Samuel J. Jacobsen af Nordøre;
  - for Østers Syssel:
    - som faste Medlemmer: Johan Lassen F. Weihe af Søllaater og Peter Husgaard af Sydrøgte;
    - som Suppleanter:
      - a) Christian Ludvig Weihe af Solmundfjord, b) Peter Pauli Joensen af Gjøv, c) Joen Rasmussen af Skibenes, d) Peter Nielsen af Saltangerau;
  - for Strøms Syssel:
    - som faste Medlemmer: Bærent Vang af Kalbak og Ole Jacobsen af Kvivig;
    - som Suppleanter:
      - a) Johan Simonsen af Velbestad,

b) Peter Christian Johannesen af Thorshavn, c) Barent Johannesen af Kollefjord, d) Joen P. Olsen af Kvalvig;

for Vaagø Syssel:

som faste Medlemmer:

Daniel Nielsen af Sørvaag og Ludvig Petersen af Sandevaag;

som Suppleanter:

a) Joen Joensen af Midvaag, b) Jens P. Hejnese af Sandevaag, c) D. P. Danielsen af Midvaag, d) Ole Jacob Guttesen, af Bø;

for Sandø Syssel:

som faste Medlemmer:

Ole Johannesen af Husevig og Johan M. Hentze af Sand;

som Suppleanter:

a) Trond, Petersen af Skaalevig, b) Clement Poulsen af Skopon, c) Thomas Dam af Husevig, d) Daniel Olsen af Sand;

for Suderø Syssel:

som faste Medlemmer:

P. J. Dahl af Vaag og J. H. Schrøter af Kvalbø;

som Suppleanter:

a) N. Nolsø af Vaag, b) M. Mortensen af Ørdevig, c) O. M. Nielsen af Kvalbø, d) Daniel J. F. Danielsen af Sumbø.

2. til Overlandvæsenskommissionen.

som faste Medlemmer:

H. C. Joensen af Midvaag, O. P. Effersø af Thorshavn, Ole Jacobsen af Dal og J. C. Djurhuus af Klaksvig;

som Suppleanter:

a) Johannes Petersen af Kirkebø, b) P. Muhr af Højvig, c) S. E. Müller af Thorshavn, d) R. C. Effersø af Thorshavn.

Formanden tilkjendegav Tinget, at en Meddelelse ang. de nu stedfundne Valg ikke vil blive tilstillet de vedkommende, forinden Ministeriets Resolution var bleven indhentet med Hensyn til Lagtingets Competence til at fastsætte en vis Rækkefølge blandt Suppleanterne, som Kommissionens Formand efter Omstændighederne skulde være pligtig at følge. I Forbindelse hermed opfordrede Formanden d'Hr. Forslagsstillere til at fremkomme med en motiveret Indstilling desangaaende.

I Følge denne Opfordring fremlagdes den 19de Avgust følgende Indstilling til Ministeriet:

Undertegnede Medlemmer af Færøernes Lagting have stillet det af Tinget enstemmig vudtagne Forslag om, at Suppleanterne til Overlandvæsens- og Landvæsenskommissionerne paa Færøerne skulde vælges i en bestemt Rækkefølge, fra 1—4, hvorefter det skulde tilkjendegives Kommissionernes Formænd, at eventuelle Suppleanter vilde være at tilkalde efter den af Tinget bestemte Rækkefølge. Da Amtmanden imidlertid ytrede Tvivl om, hvorvidt Tinget i Henhold til Lov af 1ste April d. A. havde Ret til at tage denne Beslutning, har han stillet den i Bero i Henhold til Lagtingslovens § 14.

Vi tillade os derfor allererbødigst nærmere at fremstille de Bevæggrunde, hvorfor vi have fremsat og Lagtinget vedtaget dette Forslag.

Da Loven intet indholder om, hvem der skal bestemme, i hvilken Orden eventuelle Suppleanter skulde tilkaldes Kommissionerne, følger det formentlig af Forholdets Natur, at Lagtinget, der i Henhold til Lovens § 2 har faaet den større Ret til at bestemme, saavel hvem der skal være fast Medlem af Landvæsenskommissionen som hvem der skal være Suppleant, ogsaa maa have den mindre Ret til at bestemme den Rækkefølge der vil være at følge ved Indkaldelse af eventuelle Suppleanter til Kommissionerne. Hvis ingen Bestemmelse i saa Henseende var taget af Lagtinget, kunde desuden let det Tilfælde indtræde, at der vilde opstaa Rivninger i Overinstantsens dotved, at Sorenskriveren vilde tilkalde en Suppleant, de øvrige Medlemmer en anden. Sorenskriveren vilde hævde, at Retten til at tage Bestemmelse herom tilkom ham som Formand, og de andre Medlemmer, at den tilkom dem som Flertal.

Vi skulde imidlertid ikke være fremkomne med Forslaget, hvis der ikke havde været andre og vægtigere Grunde derfor.

Der har ofte været en stærk Misstemning imod den ved Lov af 23de Februar 1866 indførte, men nu afskaffede, Overinstants, bestaaende af Sorenskriveren og 4 af Amtet beskikkede Mænd, fordi Meddomsmændene først bleve udnævnte, efter at den Sags Gjenstand, som de skulde paa-dømme, var bekjendt. Amtmanden kunde af Mangel paa Kjendskab til Personerne i vedkommende Syssel ikke selv bedømme, hvem der var kvalificeret til dette Hverv, hvorfor han maatte henvende sig til vedkommende Sysselmand med Anmodning om at indstille de Mænd, som denne ansaa for at være skikkede dertil. Der indtraadte det Misforhold, at Sysselmanden selv ud-

pegede, hvilke Mænd der skulde bedømme, hvorvidt den Kjendelse, som den Kommission, hvori han selv var Formand, havde afsagt, var rigtig. Denne Misstemning var en af Grundene, hvorfor man i Lagtinget ønskede at faa den daværende Overinstants afløst af den nuværende. En lignende Indvending kan imidlertid gjøres imod den nuværende Underinstants, naar Sysselmanden i en Meddommers Forfald imellem 4 Mænd kunde udpege, hvem han vilde, til at tiltræde Kommissionen, da han meget ofte forud vilde kjende den tilkaldte Suppleants Stilling til Sagen. Sysselmanden og den af ham tilkaldte Suppleant vilde udgjøre Kommissionens Flørtal, hvilket let kunde bevirke en ensidig Afgjørelse ved Underinstantsen. I ethvert Fald kunde det let bevirke, at den Part, som Kommissionens Kjendelse gik imod, vilde blive misforstået og give Sysselmanden Skyld for, at han

ved at tilkalde den af Suppleanterne, der delte Mening med ham om Sagen, havde bevirket, at Kjendelsen gik den paagjældende Part imod. For at undgaa saadanne Ulemper, have vi anset det for rettest, at Lagtinget valgte Suppleanterne i en bestemt Rækkefølge, og at denne vilde være at følge ved deres Tilkaldelse til Deltagelse i Kommissionernes Afgjørelser, og som alt anført forøns vi, at Lagtinget maa være berettiget til at tage en saadan Beslutning.

Færøernes Lagting den 15de Avgust 1891.

Allerærbødigst

J. H. Schrøter. O. P. Effersø.
 Chr. A. Hansen. M. Danielsen.
 Ole Johannesen. Joen Poulson.

XXXII. Andre Vedtagelser.

1. En Adresse i Anledning af Deres Majesteters Kongen og Dronningens forestaaende Guldbryllup.

I Anledning af Deres Majestæters Kong Christian den IX's og Dronning Louises forestaaende Guldbryllup vedtog Tinget, den 18de Avgust, at tilstille Deres Majestæter følgende Adresse, der efter at være renskrævet underskrives af samtlige af Tingets Medlemmer.

Allernaadigste Konge og Dronning!

Ved at frembære vor allerunderdanigste Lykønskning i Anledning af Deres Majestæters Kongens og Dronningens fore-

staaende Guldbryllup, gjør Lagtinget sig kun til Tolk for de Følelser af Hengivenhed og Kjærlighed ligeoverfor Deres Majestæter og det Danske Kongehus, hvorfra den færøske Befolkning er besjælet.

Vi se i Ds. Maj. Kongen et Mønster paa højhjærtet Færd og Retsind gennem et Herskerliv, for hvilket — det føle vi os forvissede om — det kongelige Valgsprog: »Med Gud for Ære og Ret» har været Ledestjærnen.

Vi se i Ds. Maj. Dronningen et Mønster paa kvindelige Dyder gennem et Familieliv, der har kastet Glans over Kongehuset i vide Kredse.

Maatte endnu mange og lykkelige Regeringsaar være forudsit Deres Maje-

støtter, til Gavn for Land og Folk, derom ville vi udtale de bedste og inderligste Ønsker.

I Færøernes Lagting den 4de September 1896.

L. H. Buchwaldt. J. C. Evensen.
H. C. Müller. Chr. A. Hansen.
O. Jacobsen. M. Danielsen.
D. Nielsen. A. W. Restorff.
C. L. Weihe. P. Husgaard.
E. Müller. O. P. Effersø.
J. C. Djurhuus. C. Olsen.
J. H. Schrøter. Oliver Effersøe.
Ole Johannessen. Joen Poulsen.
Dione Isaksen.

2. Angaaende Plantagen ved Thorshavn.

Fra Thorshavns Kommunalbestyrelse indkom en Skrivelse, hvori henstilledes til Lagtinget om enten helt at overtage Bestyrelsen af den ved Thorshavn anlagte Plantage eller ogsaa ganske overdrage Thorshavns Kommune den til Ejendom. Der udtaltes i Skrivelsen, at Kommunalbestyrelsen mente ikke længer at kunne bebyrde Kommunen med Udgifter til Plantagen, naar den ikke er Byens Ejendom eller Lagtinget ikke vil bidrage til Udgifterne ved dens Beplantning og Vedligeholdelse. Der vedtoges at svare:

Lagtinget vil ikke yde noget yderligere Tilskud til Beplantning eller Vedligeholdelse af Plantagen ved Thorshavn, men tilbyder derimod helt at overdrage denne til Thorshavns Kommune, paa Betingelse af:

1. Kommunen yder aarlig mindst 75 Kr. til Beplantning og Vedligeholdelse.
2. Forsaavidt Kommunalbestyrelsen ikke mener at kunne bebyrde Kommunen med en saadan Udgift, lader den Jordstykket, hvorpaa Plantagen er anlagt, bortsælge ved offentlig Auktion, og af den herved indvundne Sum, tilfalder det Hansenske Legats Renter et Beløb, i Forhold til den Andel af de samlede Udgifter ved Plantagen, som ere udredede af Legats Renter.

3. Angaaende Grindegarnet i Vestmánhavn.

Fra Opsynsmændene for Grindegarnet i Vestmánhavn var indkommen en Henstilling om at lade det nye Grindegarn og det nye Stykke af det ældre Grindegarn tjære i tilstundende Vinter. Denne Henstilling blev bifaldet af Tinget med Tilføjelse, at Udgifterne i denne Anledning udredes af de Grindegarnet tilhørende Midler.

4. Andragende om Understøttelse til at fuldføre Hegn om en Trø.

Edmund Nielsen af Kolløfjord havde andraget om af en af de under Lagtinget sorterende Kasser at erholde bevilget en Understøttelse, for at han derved kan sættes i Stand til at faa fuldført Hegnet omkring den Trø, som han har faaet til Opdyrkning af Kongsgaarden Sjøv i Kolløfjord. Efter Forslag af Oliver Effersøe vedtoges følgende Svar til Protokollen: I Overensstemmelse med den af Lagtinget hidtil fulgte Regel, maa man beklage heller ikke i nærværende Tilfælde at kunne yde Understøttelse i det ansøgte Øjemed.

5. Angaaende Mark- og Vejfred.

Fra Daniel Joensen af Høve var indkommet et Andragende om Lagtingets Medvirkning til eventuelle Lovbestemmelser om Mark- og Vejfred. Efter Forslag af Djurhuus vedtoges til Protokollen følgende: Der svares Andrageren, at Sagen formentlig vil kunne ordnes paa Grandestævne efter den nye Grandestævnelov.

6. Angaaende Decision af de under Tinget sorterende Regnskaber.

Efter Forslag af Lagtingsmand Poulsen vedtoges:

1. De Forslag til Decision paa samtlige under Lagtinget hørende Regnskaber, som i indeværende Samling maaftte fremkomme fra et af de i Henhold til Forretningsordenens § 8 Nr. 1—6 nedsatte Udvalg, forelægges Tinget, og et ethvert af Tingets Medlemmer be rettiget til at stille Ændringsforslag hertil.

2. Naar Udvalget er enigt i et saaledes fremkommet Forslag til Decision, og der, efter dets Fremlæggelse i Tinget, ikke i Løbet af 8 Dage er stillet noget Ændringsforslag hertil, betragtes Forslaget som vedtaget. I modsat Fald — saa vel som naar noget Punkt af Udvalget foreslaas afgjort ved særlig Resolution — finder en Behandling og Afgjørelse desangaaende Sted i Tinget.

7. Valg af Revisorer for Færø Amt's Sparekasse.

Efter Forslag af Poulsen vedtoges:

1. At vælge til Revisorer d'Hrr. Skolelærer H. C. Petersen og Håndelsbetjent Eliaser Jacobsen.
2. Forsaavidt disse Herrer ikke skulle være villige til at modtage Valg, anmodes Amtmanden om paa Tingets Vegne at foretage de fornødne Valg.

8. Angaaende det Hansenske Legats Renter.

a. Fra Ole Debes af Gjøv var indkommet Andragende om Tilskud til Anskaffelse af en god Mælkeko af dansk Race. Efter vedkommende Udvalgs Forslag

vedtoges: Af det Hansenske Legats Renter bevilges for indeværende Aar til Ole Debes af Gjøv, til Dækning af Omkostningerne ved Forsendelse fra Danmark af en Mælkeko af god Race, indtil 35 Kr. paa Betingelse af, at der med Koen følger en Attest fra en autoriseret Dyrlæge for, at den er sund og navnlig for at den ikke er smittet af tuberkuløs Syge.

- b. Fra M. Mortensen af Ordevig var indkommet Andragende om, at Udgifterne ved Forsendelse af en i 1888 fra Danmark indforskrevet Kvie maatte blive ham godtgjort.
- c. Fra A. Nolsø og P. J. Lindberg af Trangisvaag var indkommet Andragende om Bidrag til Dækning af Udgifterne ved Forsendelsen af en til Brug i Bygden Trangisvaag fra Danmark indforskrevet Tyr.
- d. Fra Kongsbønde N. G. Mortensen af Frodebø var indkommet Andragende om Bidrag til Dækning af Udgifterne, 35 Kr., ved Forsendelsen af en til Brug i Bygden Frodebø fra Danmark indforskrevet Tyr.

Det vedtoges at bevilge de 3 sidstnævnte Andragere henholdsvis 35 Kr., 30 Kr. 37 Øre og 35 Kr. dog under Forudsætning af, at Andragerne efter Henvendelse til Færøernes Landboforening, ikke af Foreningen have faaet Beløbene godtgjorte inden Udgangen af indeværende Kalenderaar.

Lagtinget sluttedes den 19de September efter at have været samlet i 53 Dage, i hvilken Tid der var afholdt 47 Møder.

Tillæg.

A. Love og Anordninger, udkomne mellem Lagtingssamlingerne 1890 og 1891.

1. Lov af 1ste April 1891 om Tillæg til og Forandring i Jagtlov for Færøerne af 9de Februar 1854.
2. Lov om Grandestævne paa Færøerne af 1ste April 1891.
3. Lov om Oprettelse af Landvæsen-kommissioner paa Færøerne af 1ste April 1891.
4. Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9de April 1891.

B. Ministerielle Resolutioner og andre Meddelelser til Lagtinget.

1. Skrivelse fra Justitsministeriet af 15de Januar 1891, hvori meddeles at der paa visse nærmere angivne Vilkaar vil kunne tillægges Sindssyge fra Færøerne fortrinsvis Ret til Optagelse paa Statens Sindssygeanstalter.
2. Skrivelse fra samme Ministerium af s. D., hvori meddeles at det har behaget Hans Majestæt Kongen allernaadigt at bifalde, at der tillægges Amtmanden over Færøerne Bemyndigelse til fremtidig efter Indstilling af Sorenskriveren for hvert Aar indenfor de ved Bekjendtgjørelse af 30de Januar 1864 fastsatte Grænser at fastsætte saavel Tiden som den Følgeorden, hvori Vaartingene paa Færøerne i det paagjældende Aar ville være at afholde.
3. Uddrag af Regnskabet for Anvendelsen af det Hansenske Legats Renter for Finantsaaret 1890—91.

	Indtægt.	Kr. Ø.
A. Beholdning den 1ste April 1890, indestaaende i Færø Amt's Sparekasse		889 70
B. Rente af det Hansenske Legat for Aaret fra 1ste April 1889 til 31te Marts 1890 (4de Aars Rente)		480 >
C. Renter af det i Sparekassen indestaaende Beløb for Aaret fra 1ste April 1890 til 31te Marts 1891		39 40
Summa Indtægt		1409 10

Udgift.

Kr. Ø.

A. Bevilget i Regnskabsaaret 1889—90.		
til Kongsbonde N. G. Mortensen af Frodebø som Understøttelse til Anskaffelse af en Ko af fremmed Race	25	0
B. Bevilget i Regnskabsaaret 1890—91.		
til Husmand S. Justinussen af Glibre som Hjælp i Anledning af en anskaffet Kvie fra Danmark	35	4
C. Beholdning den 31te Marts 1891, indestaaende i Færø Amt's Sparekasse mod 3 pCt. Rente	1349	6
Summa Udgift	1409	10

4. Kapitelstaxt for Færø Amt for Aaret fra Olaidag 1891 til Olaidag 1892.

	Kr. Ø.
Uld, uvasket . . . . . pr. Pd.	41
Lammeskind, nordensfjords . . . . . pr. Stk.	62
Do. søndensfjords	41
Hoser, 1 Alens . . . . . pr. Par	77
Do. 3/4 do.	87
Do. Puls	1 16
Trøjer, 1 1/2 Pds . . . . . pr. Stk.	51
Do. 2 —	2 9
Do. 2 1/4 —	2 58
Talg . . . . . pr. Pd.	31
Smør	80
Raafisk, stor	4
Do. mindre	3
Klipfisk, stor	12
Do. mindre	10
Do. Langer	10
Tørfisk, stor	19
Do. mindre	11
Do. Langer	11
Fjer	46
Tran . . . . . pr. Pot	16

Færø Amt og Provsti, den 29de Juli 1891.

L. H. Buchwaldt. J. C. Evensen.

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

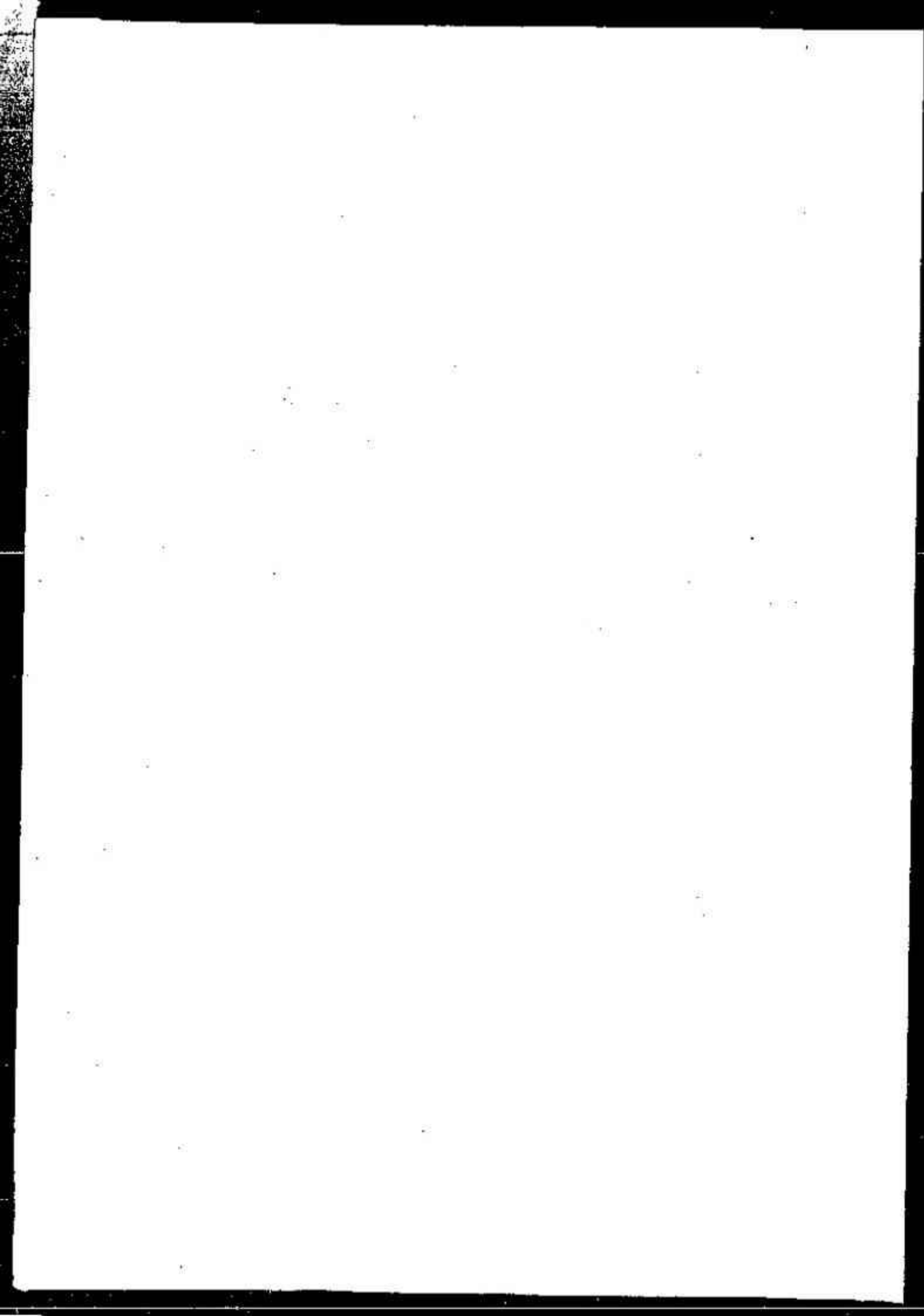
200

Indhold.

	Side
Lagtingets Medlemmer.	
I. Sagen ang. Antagelse af en Referent og Udgivelse af en Lagtingsberetning	1.
II. Forslag til Lov om forskellige Skatter og Afgifter paa Færøerne	4.
III. Andragender om Statstilskud til Skolebygninger	29.
IV. Andragende om Løttelse med Hensyn til Tilkjøbsafgift af Skibe, der indføres til Færøerne	31.
V. Forslag til Forandring i Skoleloven af 1ste Marts 1854	35.
VI. Forslag til Lov om Pensionering af de færøske Almueskole-Lærere og Lærerinder	40.
VII. Forslag til Lov for Færøerne om Beskyttelse af Muslinger	55.
VIII. Sagen ang. nye Jordefortegnelser (Skjøde- og Panteregistre) m. v.	60.
IX. Andragende fra Beboerne paa Suderø om Fritagelse for at møde ved Politiretten i Thorshavn som Part eller Vidne	71.
X. Forslag til Lov om Salg af det Præstøembederne og Provsteembedet paa Færøerne tilhørende Jordegods	75.
XI. Andragende om Udsondring af Vestmanhavns Sogn som en særlig Kommune	100.
XII. Forslag til Lov om Godtgjørelse for udførte Grundforbedringer m. v. paa Statens Præstegods paa Færøerne	105.
XIII. Spørgsmaal om Udvidelse til Færøerne af Lov om Tvangsauktioner m. v. af 9de April 1891	112.
XIV. Andragende om en Revision af Jagtloven	117.
XV. Forhandling om Foranstaltninger til Opdyrkningens Fremme paa Færøerne	119.
XVI. Andragender om Forandr. i Justitsministeriets Forbud imod Indførsel af Faar m. v. fra Island og Amtets Forbud imod Udførsel heraf fra Østerø m. v.	139.
XVII. Forslag til Resolution vedrørende Udgifter til det offentlige Sundhedsvæsen	143.
XVIII. Udkast til Lov om Mattigvæsenet paa Færøerne	167.
XIX. Skrivelse fra Amtet vedrørende Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9de April 1891.	192.
XX. Forhandling ang. Opførelse af en ny Kirke paa Viderejde	194.
XXI. Andragender fra Færøernes Totalafholdsforening	199.
XXII. Andragender om Forandring i Lagtingsloven	209.
XXIII. Forhandling om en Udvidelse af Lagtingsbuset	215.
XXIV. Forhandling ang. Tingets Medvirkning ved Bestyrelsen af Grundfonden for den gjensidige Forsikringsforening for forulykkedes efterladte paa Færøerne	221.
XXV. Forslag til nogle Hovedregler for Afholdelse af Udgifter af Kirkekasserne	223.
XXVI. Forslag til Forandring i Tingets Forretningsorden	225.
XXVII. Forhandling ang. Lærerlønnen i Kvalvig og Saksen Sogne	229.
XXVIII. Andragende om Understøttelse til et Svømmekursus	235.
XXIX. Forslag ang. Forbud imod Indførsel til Færøerne af Ræve m. v.	238.
XXX. Besværing over paalignet Kommuneskat	240.
XXXI. Vedtagelser med Hensyn til de kommunale Anliggender	242.
XXXII. Andre Vedtagelser:	
1. En Adresse i Anledning af Deres Majestæters Guldbryllup	254.
2. Angaaende Plantagen ved Thorshavn	255.
3. Angaaende Grindegarnet i Vestmanhavn	255.
4. Andragende om Understøttelse til at fuldføre et Hegn om en Trø	255.
5. Angaaende Mark- og Vejfred	255.
6. Angaaende Decision af Regnskaber	255.
7. Valg af Revisorer for Færø Amtets Sparekasse	256.
8. Angaaende det Hansenske Legats Renter	256.

Tillæg.

A. Love og Anordninger, udkomne mellem Lagtingssamlingerne 1890 og 1891	257.
B. Ministerielle Resolutioner og andre Meddelelser til Lagtinget	257.

Trykfejl og Rettelser.

Side 177 Sp. 2 L. 6 og 7 f. o.: fastsattes læs: fortsattes

— 182 — 2 — 15 f. o.: for læs: før

-- 186 -- 2 -- 8 f. n.: vække læs: svække

-- 231 -- 1 -- 30 f. o.: 40 Kr. læs: 400 Kr.
